ÇİN ÜZERİNE

Lev Troçki

Tarih
Bilinci

Lev Troçki

ÇİN ÜZERİNE

Lev Troçki

ÇİN ÜZERİNE

Çeviren:
ÖMER GEMİCİ

Tarih Bilinci

Tarih Bilinci Yayınları, 2
Teori ve Tarih Dizisi: 2

ÇİN ÜZERİNE

Lev Troçki'nin *Leon Trotsky on China* adlı İngilizce derlemesinden Türkçeye çevrilmiştir.

Birinci Baskı
Eylül 2000

Kapak ve İç Baskı:
Kayhan Matbaacılık

ISBN 975-8517-00-7

Tarih Bilinci Yayınları
Nüzhet Efendi Sok. Ekşioğlu İşhanı
No: 9/40 Kat: 5 Kadıköy/İstanbul

Tel-Fax: 0.216.449.42.54
e-mail: tarihbilinci@hotmail.com

İÇİNDEKİLER

Sunuş
Çevirenin Önsözü
"Moskova Ruhu" *(6 Haziran 1925)* 1
Çin ve Japon Politikamızın Sorunları *(25 Mart 1926)* 5
I. Çin Devriminin Uluslararası Yönelimi ve SSCB 6
II. Mançurya'da Demiryolu Sorunları 13
III. Japon Göçü Üzerine 14
Radek'e Birinci Mektup *(30 Ağustos 1926)* 15
Çin Komünist Partisi ve Kuomintang (27 Eylül 1926) 17
İki Sonuç 23
Radek'e İkinci Mektup *(4 Mart 1927)* 26
Kısa Bir Not *(22 Mart 1927)* 30
Alski'ye Mektup *(29 Mart 1927)* 34
SBKP Merkez Komite Politbürosu'na *(31 Mart 1927)* 39
Çin Devriminde Sınıfsal İlişkiler *(3 Nisan 1927)* 43
Çin'de Sovyet Sloganı Üzerine *(16 Nisan 1927)* 57
Stalin ile Çan Kay-şek Arasında Dostane Fotoğraf Alışverişi *(18 Nisan 1927)* 65
Çin Devrimi ve Yoldaş Stalin'in Tezleri *(7 Mayıs 1927)* 66
Çin Olaylarının Dersleri Çıkarılmalıdır 66
Emperyalizmin Boyunduruğu ve Sınıf Mücadelesi 68
Demokratik Devrim mi, Sosyalist Devrim mi? 70
Çin Sorununda Martinov Ekolü 73
"Çizgi" Pratikte Neye Benziyor 75
Tezler Mazereti Olmayan Bir Çizgiyi Mazur Gösteriyor 76
İki Yol ve Geçmişin Yanlışları 78
Çin Komünist Partisinin Konumu 79
Tempo Konusunda Kim Hatalıydı? 81
Yeni Bir Devrimci Merkez Zaten Mevcut mu, Yoksa Önce Yaratılması mı Gerekiyor? 83
Sovyetler ve İşçilerin ve Köylülerin Silahlanması 84
Sovyetleri Oluşturmak Neden İmkânsızdır? 86

Stalin'in Tezleri Sovyetlerin Yerine Ne Öneriyor?....91
Sol Kuomintang'dan Kopmak Zorunda mıyız?....92
Çin Devriminin Sorunları ve İngiliz-Rus Komitesi....94
Aşamalar Teorisi ve Tek Ülkede Sosyalizm Teorisi....98
Yoldaş Çen Tu-ziu'nun Çin Komünist Partisinin Görevleri Üzerine Konuşması....102
Kaçınılmaz Nihai Uzlaşma....107
Komünist Parti ve Kuomintang *(10 Mayıs 1927)*.... 110
Emin Yol *(12 Mayıs 1927)*.... 116
Merkez Kontrol Komisyonuna Bir Protesto *(17 Mayıs 1927)* 122
Merkez Komite Sekretaryasına Mektup *(18 Mayıs 1927)*.... 128
KEYK Plenumuna Duyuru *(Mayıs 1927)* 129
Çin Sorunu Üzerine İlk Konuşma *(Mayıs 1927)*.... 135
Çin Sorunu Üzerine İkinci Konuşma *(Mayıs 1927)*.... 151
Anlamanın, Yeniden Düşünmenin ve Bir Değişiklik Yapmanın Zamanıdır *(27 Mayıs 1927)* 159
Hankow ve Moskova *(28 Mayıs 1927)* 161
Anlamanın Zamanı Gelmedi Mi? *(28 Mayıs 1927)* 163
Bugüne Kadar Kuomintang'dan Çekilmek İçin Neden Çağrıda Bulunmadık? *(23 Haziran 1927)*.... 167
KEYK Prezidyumunun Özel Oturumu İçin *(Temmuz 1927)*.... 169
Peki Ya Çin? *(1 Ağustos 1927)* 170
Çin Devrimi İçin Yeni Fırsatlar, Yeni Görevler ve Yeni Hatalar *(Eylül 1927)* 174
KEYK Prezidyumunda Yapılan Konuşma *(27 Eylül 1927)*.... 189
Çin Devrimi....189
Kanton Ayaklanması *(Aralık 1927)* 194
Oportünizmin Klasik Hataları *(Ocak 1928)* 196
Preobrajenski'ye Üç Mektup *(Mart-Nisan 1928)* 197
Çin Devriminin Özeti ve Perspektifleri *(Haziran 1928)*.... 213
1. Sömürge Burjuvazisinin Doğası Üzerine....214
2. Çin Devriminin Aşamaları....224
3. Demokratik Diktatörlük mü, Proletarya Diktatörlüğü mü?....229
4. Oportünizmin Ürünü Olarak Maceracılık....237
5. Sovyetler ve Devrim....241
6. Yaklaşan Çin Devriminin Karakteri Sorunu....246
7. Doğu İçin "İki Sınıflı İşçi-Köylü Partileri" Gerici Fikri Üzerine....251
8. Köylü Enternasyonali'nden Sağlanan Yararlar İncelenmelidir....261
Sonuç....264
Çin'de Demokratik Sloganlar *(Ekim 1928)* 267
Altıncı Kongreden Sonra Çin Sorunu *(4 Ekim 1928)*.... 270

1. Sürekli Devrim ve Kanton Ayaklanması 274
2. Devrimler Arası Dönem ve Bu Dönemde Kendini Ortaya Koyan Görevler 283
3. Sovyetler ve Kurucu Meclis 296
4. Bir Kez Daha Demokratik Diktatörlük Sloganı Üzerine 312
5. EK 314
Çin ve Kurucu Meclis *(Aralık 1928)* 326
Çin'deki Politik Durum Ve Bolşevik-Leninist Muhalefetin Görevleri *(Haziran 1929)* 330
Radek, Preobrajenski ve Smilga'nın Teslimiyeti *(27 Temmuz 1929)* 338
Çin-Sovyet İhtilafı ve Muhalefet *(4 Ağustos 1929)* 343
Çin'de Neler Oluyor? *(9 Kasım 1929)* 354
Çinli Muhalefetçilere Yanıt *(22 Aralık 1929)* 359
Çin-Sovyet İhtilafının Bazı Sonuçları *(3 Ocak 1930)* 365
Çin'de Ulusal Meclis Sloganı *(2 Nisan 1930)* 368
Çin'e İki Mektup *(22 Ağustos ve 1 Eylül 1930)* 373
Stalin ve Çin Devrimi *(26 Ağustos 1930)* 378
1. Dört Sınıf Bloğu 379
2. Stalin'e göre Devrimin Perspektifleri 380
3. Stalin ve Çan Kay-şek 381
4. Lenin'in Stratejisi ve Stalin'in Stratejisi 382
5. Devletin Canlı bir İnkârı olarak Çan Kay-şek Hükümeti 383
6. Şanghay Darbesi Nasıl Gerçekleşti 384
7. "İşçi ve Köylü Kanı Nakli"nin Örgütleyicileri 387
8. Stalin Deneyini "Sol" Kuomintang ile Tekrarlıyor 387
9. Muhalefete Karşı – Kuomintang İçin! 389
10. Stalin Çinli İşçi ve Köylüleri Tekrar Silahsızlandırıyor 390
11. Stalinist Kabinecilik Deneyi 392
12. Önderler ve Kitleler 394
13. Kanton Ayaklanması 396
14. Darbecilik Dönemi 397
15. Altıncı Kongreden Sonra 399
16. Sovyetler ve Devrimin Sınıfsal Karakteri 401
17. SBKP On Altıncı Kongresinde Çin Sorunu 404
18. Stalin'in "Hataları"nın Karakteri 407
İkinci Çin Devriminin Bir Tarihi Gereklidir *(Eylül 1930)* 412
Uluslararası Sol Muhalefetin Çin Manifestosu *(Eylül 1930)* 413
Baştan Aşağı Dağınık Bir Geri Çekiliş *(Kasım 1930)* 423
Max Shachtman'a Mektup *(10 Aralık 1930)* 428
Çin Sol Muhalefetine *(8 Ocak 1931)* 430

Boğazlanan Devrim *(9 Şubat 1931)* 440
Çin Komünist Partisinde Neler Oluyor? *(Mart 1931)* 451
Boğazlanan Devrim ve Boğazlayıcıları *(13 Haziran 1931)* 455
Sovyetler Birliği ve Japonya'nın Mançurya Macerası
(26 Kasım 1931) 461
Çin'de Köylü Savaşı ve Proletarya *(22 Eylül 1932)* 464
Spekülasyon Değil Bir Eylem Stratejisi İçin *(3 Ekim 1932)* 474
Harold R. Isaacs ile Tartışmalar *(Ağustos 1935)* 484
Japonya ve Çin *(30 Temmuz 1930)* 491
Çin Üzerine Bir Tartışma *(11 Ağustos 1937)* 493
Sonsöz 509
Çin-Japon Savaşı Üzerine *(23 Eylül 1937)* 512
Pasifizm ve Çin *(25 Eylül 1937)* 518
Savaş Hakkındaki Karara Dair *(27 Ekim 1937)* 521
Çin'de Savaş ve Devrim *(5 Ocak 1938)* 525
Çin'den Alınacak Büyük Ders *(Mayıs 1940)* 540
Çin ve Rus Devrimi *(Temmuz 1940)* 542
EK: Çin Komünist Partili Tüm Yoldaşlara Çağrı
(Çen Tu-ziu, 10 Aralık 1929) 545
Sözlük 569
Dizin 587

SUNUŞ

Elinizdeki kitap, Rus devriminin önderlerinden Lev Troçki'nin 1920'lerin ortalarında yükselmeye başlayan Çin devrimine ilişkin yazılarından oluşmaktadır. Kitap, Türkiye solunda Çin devrimi denildiğinde akla gelen 1949 devrimine ilişkin doğrudan değerlendirmeleri doğal olarak içermiyor. Bu nedenle bu derlemenin hacimce yaklaşık dörtte üçünü 1925-27 İkinci Çin Devrimi sırasında ve hemen sonrasında gerçekleşen tartışmalar oluşturmaktadır. Bu tartışmalar, Troçki'nin geliştirdiği sürekli devrim teorisinin somutlanmasına, son şeklini almasına, genelleştirilmesine ve taktiksel olarak zenginleştirilmesine son derece büyük katkılar yapmıştır. Kitabın değerini anlatabilmek için aslında bu kadarı bile yeterlidir.

SSCB'nin dünya işçi hareketi üzerindeki büyük etkisi ve bunun ideolojik izlerinin bugün dahi sürmesi, hem 1949 Çin devriminin hem de ondan sonra geri ülkelerdeki gerçekleşen devrimlerin yerli yerine oturtularak değerlendirilmesini çıkmaz bir sokağa sokmuştur. Maocu devrimden sonra, onun hem ideolojik argümanlarından hem de yöntemlerinden etkilenerek dünyanın şurasında burasında yürütülen *gerilla mücadeleleri* düşünülecek olursa, 1949 devrimin sağlıklı bir değerlendirilişinin ne derece önemli olduğu anlaşılır. Elinizdeki kitabın yaklaşık dörtte birlik kısmını oluşturan makalelerin, gerilla mücadelesi yöntemiyle sürdürülen köylü savaşlarının eşsiz ve uzak görüşlü değerlendirmelerini içermesi, onu son derece önemli bir kaynak haline getiriyor.

Troçki'nin 1925-27 Çin devriminin sorunları üzerinde verdiği mücadele, 1932 yılında Max Shachtman tarafından *The Problems of Chinese Revolution* (Çin Devriminin Sorunları) adlı bir derlemede toplanarak yayınlanmıştı. Bu derlemedeki son makale "*Boğazlanan Devrim ve Boğazlayıcıları* (13 Haziran 1931)" başlığını taşıyordu. Ancak 1932 baskısından sonra bu derlemenin yeni bir baskısı yapılmadı, ta ki 1967'ye dek. Elinizdeki *Çin Üzerine* adlı derleme ise, *Çin Devriminin Sorunları*'ndaki metinleri içermekle birlikte ondan ibaret değildir. Bu derlemede 1932 baskısında yer almayan ve alamayacak olan metinler de mevcut. Bunları şu şekil-

de kategorilendirmek mümkün: 1) *Çin Devriminin Sorunları* adlı derlemenin yayınlandığı tarihten, Troçki'nin katledilişine dek geçen süre boyunca kaleme alınmış metinler. Bu metinler yukarıda bahsettiğimiz gibi ÇKP'nin yürüttüğü köylü savaşını ve Çin-Japon Savaşını değerlendiriyor. 2) *Çin Devriminin Sorunları* adlı derlemenin ilk makalesi olan "*Çin Devrimi ve Yoldaş Stalin'in Tezleri*" adlı 7 Mayıs 1927 tarihli makaleden önce kaleme alınmış metinler. Bu metinlerin önemlice bir bölümü, ya Nisan 1926'da Stalin'e karşı, Zinovyev ve Kamenev'in Troçki'yle birlikte kurduğu *Birleşik Muhalefet*in iç tartışmaları olduğundan dolayı yayınlanmamış, ya Troçki tarafından yayınlanması için basına gönderildiği halde Stalin'in emirleriyle yayınlanması engellenmiş ya da bizzat Troçki tarafından yayınlanması tercih edilmemiştir. 3) SBKP içinde yürüyen parti içi tartışma tutanakları, mahkeme tutanakları ve Troçki'nin gerek SBKP MK'sı düzeyinde gerekse de KEYK düzeyinde yazılı protestoları gibi metinler. Bu metinlerin de hiçbiri ne dış kamuoyuna ne de parti üyelerine bürokratik aygıtın yasaklamaları sonucu ulaştırılamamıştır. Bu ek metinlerin tümü, ilk baskısı 1976'da *Leon Trotsky On China* (Çin Üzerine) adıyla İngilizce olarak yapılan bu derlemenin içine bütünlüğü bozmamak amacıyla tarihsel sırasıyla serpilmiş bulunmaktadır.

Kitabın ek bölümünde, İkinci Çin Devrimi öncesinde ve sırasında ÇKP'nin önderliğini yürüten Çen Tu-ziu tarafından kaleme alınmış bir "Çağrı" yer alıyor. Devrimin yenilgisinden sonra tüm sorumluluk Çen Tu-ziu'nun sırtına yıkılmış ve önce genel sekreterlik görevinden uzaklaştırılmış sonra da partiden ihraç edilmişti. Bu "Çağrı", Çen'in partiden ihraç edilmesini protesto etmek için parti üyelerine yazdığı bir açık mektuptur.

ÇEVİRENİN ÖNSÖZÜ

> Devrim kendi rotasını kendi sınıfıyla birlikte izler. Eğer proletarya zayıfsa, eğer geriyse, devrim kendisini propaganda çevrelerinin oluşturulması, kadroların hazırlanması gibi alçak gönüllü, sabırlı ve sebatkâr işlerle sınırlar; ilk kadrolarını sağladığında koşullara göre legal ya da illegal kitle ajitasyonuna geçer. Kendi sınıfını her zaman düşman sınıftan ayırt eder ve ancak kendi sınıfının gücüne dayanan ve bu gücü pekiştiren bir siyaset yürütür. [Troçki, *Boğazlanan Devrim ve Boğazlayıcıları*, 13 Haziran 1931]

1925-27 Çin devrimi, ya da ikinci Çin devrimi, SSCB'de tam da o sıralar egemenliğini ilân etmek üzere olan Stalinist bürokrasinin gayretleriyle yalnızca muazzam bir yenilgiyle sonuçlanmakla kalmadı, aynı zamanda tüm dünya komünist hareketi tarafından yeterince ve ayrıntılarıyla tartışılmaktan da alıkonuldu. Tam da bu nedenle, gerek Sovyet bürokrasisinin dış politikasının gereklerine göre maniple edilen, gerekse de Çin kırsalının koşullarına uyarlanarak ilerleyen Çin Komünist Partisinin geliştirdiği gerilla mücadelesine dayalı bir "halk savaşı" stratejisi, dünya işçi hareketinin karşısına bir oldubitti olarak çıkıverdi.

Maocu devrimin zaferinden kısa bir süre sonra Çin ile SSCB'nin arası açılmış ve ciddi bir gerilim ortaya çıkmış olsa da, bu durumun, dünya işçi hareketi içindeki Moskova yanlısı resmi komü-

nist aydınların Maocu devrime ilişkin "sorgulama"larını, 1925-27 Çin devrimine kadar geriye götürmelerine yol açması beklenemezdi. Böylesi bir girişim derhal karşısında 1925-27 devrimine ihanet eden Stalinist bürokrasiyi buluverirdi. Çünkü Stalinizmin 1925-27 yılları boyunca izlediği haince politikalar düpedüz Menşevik politikalardı. Üstelik bunlar, Troçki'nin de belirttiği gibi, 1905'in Menşevik politikaları değil, 1917'deki Menşevik politikalar. Stalin'in hasmı olduğundan Troçki'nin böyle düşünmesi normaldir denebilir. Peki ya, söz konusu dönemde Stalin'in en önde gelen teorisyenlerinden birinin şu meşhur Menşevik Martinov olmasına ne demeli? Stalin'in destekçiliğini yaptığı ve SSCB bürokrasisiyle görünüşteki tüm uyuşmazlığına rağmen Maocu önderliğin de baş tacı ettiği "dört sınıf bloğu" teorisinin yaratıcısı da Martinov'dan başkası değildi. Partinin önderlerinden Troçki'nin yazıları *Pravda*'da yayınlanmazken, boş kalan sütunları Martinov'un makaleleri dolduruyordu.[1] İşin daha da "şaşırtıcı" tarafı, yine aynı yıllarda, sürgündeki Menşeviklerin gazetesinin (*Sotsialistiçeski Vestnik*), Stalin önderliğinin politikaları hakkında yazdıklarıdır:

> "Prensipte" Bolşevikler de, Çin devriminde ulusal kurtuluş görevinin tamamlanmasına değin "birleşik cephe"yi muhafaza etmekten yanaydılar. 10 Nisanda Martinov, *Pravda*'da, "sol" Muhalefetçi Radek'e, "dört sınıf bloğu"nun muhafaza edilmesinin zorunluluğunu, işçilerin büyük burjuvaziyle yan yana oturdukları koalisyon hükümetini yıkmakta acele etmemeyi, vaktinden önce ona "sosyalist görevler"i empoze etmemeyi içeren resmi tutumun doğruluğunu en etkili ve –Sosyal Demokrasiye mecburi küfürlere rağmen– tam bir "Menşevik bağlamda" göstermiştir. [No.8, (23 Nisan 1927), s.4][2]

İşte bu devrim deneyiminin dünya komünist hareketinden saklanmasının nedeni budur. Bolşevik geçinen Stalinist bürokrasinin ihanet politikalarının yegâne destekçisi aynı yıllar sürgünde olan Menşeviklerdi! Ne de olsa başlarında meşhur Menşevik önder Dan'ın bulunduğu güruhun savunduğu görüşleri Stalin ve şürekâsı

---

[1] Lenin'in eserlerini bir parça okumuş olan her insan, Martinov'a karşı Lenin'in nasıl kesin bir mücadele yürüttüğünü bilir.
akt: Troçki, "*Çin Devrimi ve Yoldaş Stalin'in Tezleri*" (7 Mayıs 1927). Bak. Elinizdeki kitap, s.74

tam bir "Menşevik bağlamda" yerine getiriyordu! Ama hepsi bu değil. İnsanın şüphesiz düşmanlarından da öğreneceği çok şey vardır. Bakın Stalin'in sahte Bolşevik söyleminin üstünü, kendi burjuva sınıf güdüleriyle nasıl da kazımayı biliyor zamanın Menşevikleri:

> Bir komünist liderin tezleri için zorunlu olan sözlerin üstünü kazırsak, orada taslağı çizilen "çizgi"nin özüne karşı çok az şey söylenebilir. Kuomintang içinde mümkün olduğunca kalmak ve onun sol kanadına ve Wuhan hükümetine mümkün olan son ana kadar sarılmak: "Elverişsiz koşullarda belirleyici bir mücadeleden kaçınmak"; "Çin halkının düşmanlarına, devrimle savaşmak ve Çin' de ulusal bir devrimin değil, Moskova "sovyetleştirmesinin" yapay bir naklinin söz konusu olduğuna dair yeni efsaneler yaratmak için yeni silahlar vermemek" amacıyla "tüm iktidar sovyetlere" sloganını öne sürmemek; "birleşik cephe" besbelli ki iflah olmaz bir biçimde yıkıldıktan sonra ve "en elverişsiz koşullar" altında bu kadar porselen kırıldıktan sonra, bugün Bolşevikler açısından gerçekten daha akla yatkın ne olabilir? [*Sotsialistiçeski Vestnik*, no.9 (151), s.1][3]

Troçki'yi yıllarca Menşevik olarak itham ederek kendisinin Bolşevikliğini kanıtlamaya çalışan Stalin açısından, Bolşevik söylem, gerçekten de "bir komünist liderin tezleri için zorunlu olan sözler"den başka bir şey değildi. Stalinist bürokrasi açısından, Leninizm bayrağı, bürokrasinin karşı-devrimci dalaverelerinin üstüne çekilmiş bir kızıl cilâdan başka bir anlam ifade etmedi.

Moskova yanlısı aydınların yanı sıra popülist eğilimli küçükburjuva devrimci aydınların da 1925-27 devrimiyle ilgilenmemelerinin nesnel bir temeli vardı. Maocu halk savaşının temel hedefi olan ulusal kurtuluşun gerçekleşmesi, özellikle II. Dünya Savaşı sonrasında sömürgelerdeki ulusal kurtuluş mücadelelerinin atmosferi içinde yetişen genç devrimci kadrolar açısından, bu stratejinin verili ve hazır bir model olarak alınmasında büyük rol oynadığı gibi, yine bu devrimci aydınlar açısından, 1925-27 Çin devriminin deneyim ve dersleri tümüyle önemsiz bir duruma indirgenmiş oluyordu. 1949 üçüncü Çin devriminin "parlak" bir zaferiyle gözleri kamaşan küçük-burjuva aydınların, "zaten yenilmiş" 1925-27 dev-

[3] akt: Troçki, "*Çin Devrimi ve Yoldaş Stali 'in Tezleri*" (7 Mayıs 1927), age, s.107

riminin deneyimleriyle, yenilginin nedenleriyle ve sonuçlarıyla ilgilenmeye burun kıvırmaları aslında onların küçük-burjuva sınıf tavrının doğrudan bir sonucudur. Her zamanki gibi, küçük-burjuvazi, en aydın olanından en cahiline kadar, gücün ve gücü elinde tutanın peşinden gitmişti. Aslına bakılırsa, bu küçük-burjuva aydınların, 1925-27 devriminin özünü oluşturan proletaryanın mücadelesine ilgi duymasını beklemek bile, şeytandan tövbe etmesini beklemek kadar nafile bir çaba olurdu.

* * *

Marksizmin yıldızı sönükleştirildiği ölçüde parlayan Maoculuk, yalnızca kendisini Maocu diye adlandıranlar tarafından Marksizmin en modern uyarlaması olarak pazarlanmakla kalmadı, aynı zamanda özellikle "üçüncü dünya"da yarattığı etki sebebiyle dolaylı olarak da olsa tüm komünist hareketin gündemine girdi. Bu sızma, kendisini Maoculuk karşıtı olarak ifade eden geçmişin Sovyet bürokrasisi ve onun destekleyicilerinden, küçük-burjuva milliyetçi hareketlere, Stalinist popülizme kadar uzanan ve dahası devrimci Marksist hareketin küçük-burjuva solculuğuna uyarlanmış kesimlerini de içeren geniş bir yelpazenin ortak paydasını oluşturmuştur.

Bu ortak payda kendisini genelde Üçüncü Dünyacılık olarak adlandıran bir eğilimde ifade ediyor. Bu eğilim eğer ileri ülkelerin akademisyenlerinde kendi vicdanlarını küçük-burjuvaca bir tatmin olarak şekilleniyorsa, geri ülkelerin yarım aydınlarında ve popülist devrimcilerinde de, Marksist kavramların içi boşaltılmış bir kullanılışına dayanan küçük-burjuva milliyetçiliği olarak somutlanır. Dünya devriminin merkezine sömürge, yarı-sömürge ve genel olarak geri ülkelerdeki devrimlerin konuluşundan, sömürgeciliğe karşı verilen mücadelelerin bir çırpıda anti-emperyalist mücadele katına yükseltilmesine; emperyalizmin o veya bu tipte bir sömürgecilik olduğundan, emperyalizmin çevre ülkeleri bilinçli olarak geri bıraktırdığına; ulusal bağımsızlığın ekonomik bağımsızlık olarak kavranılışından, sosyalizmin bir ekonomik kalkınma modeli olarak kavranılışına kadar uzanan bir dizi fikir bu akımın temel taşları olarak prim yapmaktadır. Küçük-burjuva sosyalizminin en tamamlanmış ve en üstün biçimi olan Stalinizm, Batı dünyasındaki işçi

hareketi içerisinde çok çabuk bir şekilde reformizme doğru evrilirken, kendi küçük-burjuva doğasına çok daha elverişli bir toprak bulduğu geri ülkelerde popülizmle kaynaşarak, böylesi hayli kendine özgü bir anlayış yarattı.

Tüm bu karmaşanın önüne geçebilmek, yalnızca küçük-burjuva devrimciliği ve Stalinizm ile mücadele açısından değil, aynı zamanda bu hareket tarafından gözü boyanan ve Üçüncü Dünyacılığa uyarlanan kimi "devrimci Marksist" çevrelerin daha entelektüel bir düzeyde yeniden ürettiği teorik karmaşayı aşabilmek açısından da büyük önem taşır. Biz burada, yalnızca, geri ülkelerde küçük-burjuva devrimci önderliklerin kapitalizmin tasfiyesine varan bir yola neden ve nasıl girdiğine, bu durumun sürekli devrim teorisinin kavranılışında ne gibi sorunlara yol açtığına ve bu sorunların çözümünü nerede gördüğümüze kısaca değineceğiz. Ama bunun için önce söz konusu sorunun, Troçkist hareket içinde nasıl çözüme bağlanmaya çalışıldığına bir göz atmak gerekecektir.

Dördüncü Enternasyonal'in yozlaşması

Troçki, Sovyet bürokrasisini işçi sınıfı *içindeki* asalak bir kast olarak görmüş ve Sovyetler Birliği'nin, devlet mülkiyeti, planlı ekonomi ve dış ticaret tekeli gibi Ekim devriminin "kazanımları"nı koruduğu sürece *yozlaşmış bir işçi devleti* olarak değerlendirilmesi gerektiği sonucunu çıkarmıştı. Her ne kadar özellikle yaşamının son yıllarında farklı bir takım gelişme yollarına işaret ederek kimi uyarılarda bulunsa da, Troçki'nin başını çektiği Dördüncü Enternasyonal'in (DE) Troçki'nin ölümünden sonra da savunduğu ve bugün bile savunmaya çalıştığı yaklaşım değişmemiştir. Öyle ki, üzerinden on yıl geçtikten sonra bugün bile DE, eski Doğu Bloğu ülkelerinde "kapitalist restorasyon süreci"nden dem vurmakta ve kendi görevlerini bu restorasyon sürecine karşı mücadeleyle tanımlamaktadır.

Troçki'nin öldürülmesinden birkaç yıl sonra, II. Dünya Savaşının galiplerinden olan SSCB'nin Doğu Avrupa'yı istilâsı ve orada da kendi kopyalarının temellerini atması, DE tarafından ilerici bir adım olarak selâmlanmakla kalmadı, Stalinizmin halen devrimci bir rol oynayabildiğinin de bir kanıtı olarak görüldü. Ve bu görüş, DE örgütlerini tasfiye edip, Stalinist KP'lere yeniden katılmak ge-

rektiğini savunma noktasına kadar ilerledi. Bu tartışmalar içinde DE teorik, politik ve örgütsel olarak parçalandı. Parçalanmanın temelinde yatan sorun yine yozlaşmış işçi devleti anlayışıydı. Troçkist hareket teorik düzlemde, SSCB'yi yozlaşmış bir işçi devleti olarak görenlerle –ki çoğunluktaydılar– devlet kapitalizmi olarak görenler –çok küçük bir azınlıktılar– olmak üzere iki temel düşünsel akıma bölündü.

Yugoslavya ve Çin devrimleri, Troçkist hareketin önünde yığılan teorik sorunları daha da derinleştirdi. Bu kez, tepeden Sovyet Kızıl Ordusunun dayattığı toplumsal dönüşümler yoktu karşımızda, tersine tabandan gelen silahlı partizan birliklerinin seferberliği temelinde devrimler gerçekleşmişti. Bu devrimler ister istemez ciddi teorik sorunlar çıkardılar: Devrimden doğan ve kapitalist mülkiyete saldırıya geçen Yugoslav ve Çin devletleri ne olarak adlandırılacaktı?

Troçkist hareketin yozlaşmış işçi devleti tespitini savunan kesimleri, bu devletleri de tıpkı SSCB gibi, birer işçi devleti olarak adlandırdılar. Çünkü bu devletler de, üretim araçları üzerinde devlet mülkiyetini tesis etmeye girişmiş, kapitalist bir üretim yerine planlı bir üretime yönelmiş ve dış ticaret üzerinde devlet tekeli kurmuşlardı. Ancak sorun yalnızca bir devletin nasıl adlandırılacağıyla sınırlı değildi. Çin Halk Cumhuriyeti, açıkça bir işçi devleti olarak adlandırılmıştı. Ve bu değerlendirme kaçınılmaz olarak başka bir soruyu gündeme getiriyordu: Çin devleti bir işçi devleti idiyse, bu durumda Çin devrimi de bir proleter devrim, yani bir sürekli devrim olarak adlandırılmalıydı. Ve tutarlılık adına öyle de adlandırıldı. Çin devrimi, işçi sınıfının hegemonyasını kurduğu bir sürekli devrim olmalıydı, çünkü küçük-burjuvazi bağımsız bir rol oynayamayacağına göre bu devrimin öncü rolü proletarya tarafından üstlenilmiş olmalıydı. Ne var ki bu noktaya kadar teorik mülahazalarla yürüyen tartışma, bu noktada gerçek dünyanın somut verileriyle ilgili bir sorun haline geliyordu. Çünkü Çin devriminde kentli işçi sınıfı hiçbir rol oynamamıştı. Devrimin esas motoru ÇKP'nin denetimindeki Halkın Kurtuluş Ordusuydu ve onun da gövdesini köylüler oluşturuyordu. Böylece karşımıza proletaryanın ne doğrudan ne de dolaylı olarak katılmadığı, proleter mücadele yöntemlerinin hiçbirisinin herhangi bir rol oynamadığı, proleter

ayaklanma ve iktidar organları olarak sovyet tipi örgütlülüklerin hiçbir şekilde ortaya çıkmadığı bir proleter devrim ve onun ürünü olarak da proleter devlet çıkmış oluyordu. Bu tuhaflık, önce reddedildi. Ama reddedilen şey, gerçek yaşamın olgularına uymayan teorik yaklaşımlar değil, somut gerçekliğin ta kendisiydi. Çin Komünist Partisi bir köylü partisi ve Halkın Kurtuluş Ordusu da bir köylü ordusu değildi! Böyle olamazdı, çünkü hiçbir köylü partisi bu ölçüde bağımsız bir politik rol oynayamazdı! ÇKP, bürokratlaşmış da olsa bir işçi partisiydi ve Ordunun denetimi onda olduğu sürece, ordunun gövdesini teşkil eden köylüler, ancak proletaryanın peşine takılmış bir köylülük olarak addedilebilirdi! Böylece iki temel teze, yani küçük-burjuvaziye ilişkin sürekli devrim teorisinin açılımlarına ve yozlaşmış işçi devleti fikrine sadık kalmak adına yalnızca somut gerçeklik açıkça çarpıtılmakla kalınmıyor, dönüp dolaşılıp, karşı-devrimci Stalinizme devrimci payeler verilmeye devam ediliyordu.'Çin devriminden sonra gelişen diğer geri ülke devrimlerinde de aynı gayri ciddi ve anti-Marksist yaklaşımlar savunulmaya devam edildi. Ancak bu devrimlerin bazılarında proletaryanın etkisizliği o denli göze batıcıydı ki, yukarıdaki yaklaşım yeni icatlarla güçlendirilmeye çalışıldı. Düşünün bir, Küba devriminin önderi Fidel Kastro, yıllarını Stalinist bir söylemle geçiren Mao'dan farklı olarak, silahlı mücadele yürütürken bir anti-komünist idi. Devrimle iktidarı ele geçirdikten ancak aylar sonra Marksist-Leninist olduğunu fark etmişti! Bu tuhaflığa, *sürekli devrim dinamiği* ya da *sürekli devrim süreci* kavramlarıyla yanıt getirilmeye çalışıldı. Emperyalist çağda, ulusal demokratik görevlerin gerçekten çözülmesini arzulayan herhangi bir devrimci önderliğin, kendi sınıfsal doğasından, hedef ve yöntemlerinden bağımsız olarak, ister istemez sürekli devrim yoluna girmesi gerektiğini vazediyordu bu "dinamikler ve süreçler" Bu dinamikler bir kez keşfedilince, gerisin geriye Çin ve Yugoslav devrimlerine de uygulanır oldu. Çeşitli ülkelerde devrimle kurulan iktidarlardan kimisi, "daha baştan yozlaşmış işçi devleti" idi, kimisi "yalnızca deforme işçi devleti" idi, kimisi "gerçek sosyalist halk devriminin ürünü" idi. Ama hepsi de "farkında olmadan sürekli devrim yapmışlardı"!

Tony Cliff'in başını çektiği devlet kapitalizmi anlayışına gelince. Cliff, SSCB'yi bir işçi devleti olarak görmediği için, yukarıda

bahsettiğimiz çelişkiler içerisine düşmedi. Ancak onun da karşısına bir başka sorun çıkmıştı. Eğer Çin vb. gibi ülkelerde gerçekleşen devrimler, bu ülkelerin önünde duran ulusal demokratik görevlerin bir kısmını ya da tamamını çözebilip, bir çeşit kapitalizm olan bir toplumsal sistemle sonuçlandılarsa, bu durumda, sürekli devrim teorisinin, bu görevlerin ancak işçi sınıfı tarafından çözülebileceği ve küçük-burjuvazinin bağımsız bir rol oynayamayacağı şeklindeki temel argümanları çürütülmüş demekti. Cliff'e göre, devrimin gerçek öznesi olan proletaryanın siyaset sahnesine çıkmadığı durumlarda, sürekli devrim aksayarak, "devlet kapitalist oluşumlara" yol açıyordu. Cliff buna *aksayan sürekli devrim* adını verdi. Ona göre, bazı istisnaları olsa da tüm geri ülkelerdeki devrimleri bu aksayan sürekli devrim penceresinden görmek gerekiyordu. İstisnalar da ancak bu modelle karşılaştırılarak anlaşılabilirdi.

Böylece sorunun genel çerçevesi ortaya çıkmış oluyor. Bir tarafta, yozlaşmış işçi devleti anlayışıyla geri ülkelerdeki devrimleri bağdaştırmaya dönük çabalardan çıkan anti-Marksist yaklaşımlar, diğer tarafta da, devlet kapitalizmi teorisiyle bu aynı devrimleri bağdaştırma çabasından çıkan tuhaflıklar.

Tarihsel gerçekliğin çarpıtılması ve Troçki'nin göz ardı edilen görüşleri

Geri ülkelerde ulusal kurtuluş savaşlarıyla ortaya çıkan rejimleri birer işçi devleti olarak ilân etmek için ya bu devrimlerin sınıfsal tabiatı bilinçli bir şekilde çarpıtılmalıydı ya da bu devrimlerin önderliklerinden bağımsız sürekli devrim dinamikleri keşfedilmeliydi. DE, bugüne kadar bu yollardan her ikisine de sık sık başvurdu. DE'nin en önemli isimlerinden Mandel, ÇKP'yi bir işçi partisi olarak adlandırır. Üstelik de Stalinist olmayan bir işçi partisi! Ve Mandel, DE'nin Çin devriminin hemen ardından Çin Halk Cumhuriyeti'ni (ÇHC) bir işçi devleti olarak adlandırmamasını sekterlik olarak damgalar. Bu yaklaşımların ne gerçeklikle en küçük bir ilişkisi vardır, ne de Troçki'nin daha 1930'lardaki yaklaşımlarıyla bir bağlantısı mevcuttur. İşin gerçeği, Troçki'nin değerlendirmeleri ÇKP'nin gerçek doğasını tüm çıplaklığıyla ve üstelik geleceğe dönük dahiyane öngörülerle birlikte gözler önüne serer. Ve bu değerlendirmelerin yapıldığı yazıların, ancak 1976 gibi çok geç bir

tarihte derli toplu bir şekilde yayınlanmış olması oldukça düşündürücü bir gecikmedir. Troçki'nin ÇKP'nin sınıfsal doğasına ilişkin görüşlerini kısaca aktaralım.

Her şeyden önce şunu belirtmekte yarar var: ÇKP, kurulduğu 1921 tarihinden 1925-27 devriminin sonundaki ağır yenilgiye kadar hem sınıfsal bileşimi açısından proleter bir parti idi, hem de kendi faaliyetini proletaryanın içinde yürütüyordu. Ancak Stalinizmin ihaneti sonucu alınan muazzam yenilgi, partinin kitlesini olduğu kadar, onun kadrolarını da ezip geçti. 1926 sonlarında parti üyelerinin %66'sı işçilerden oluşurken, 1927 sonunda bu oran %8'e, 1929'da %3'e ve 1930 sonlarında %1,6'ya düşmüştü. Keza bu tarihten itibaren ÇKP'nin kentlerle ve kent proletaryasıyla hiçbir ilişkisi kalmamıştı, ta ki 20 yıl sonra 1949'da Maocu ÇKP kentleri ele geçirip, artık yabancılaştığı işçilere, "sakin olun" çağrısında bulunana kadar.

Tüm bu somut gerçekliğe rağmen, Troçkist yazında Troçki'nin değerlendirmelerine ilişkin çok az şey bulunabilir, o da "Troçki'nin ÇKP hakkındaki bilgilerinin eksik" olduğuna dair onlarca şerhle birlikte! Ama Troçki'nin görüşleri hiç de yukarıda aktardığımız tablodan habersizmiş gibi görünmüyor. Ekim 1928'de daha partinin köylüleşme süreci yeni başlamışken Troçki şunları yazıyordu:

> Kentlerde devrimin uğradığı belirleyici yenilgiden sonra, parti, yine de belli bir süre için, uyanan köylü yığınlarından on binlerce yeni üyeyi kendisine çekebilir. Bu olgu gelecekteki büyük olanakların müjdeleyici bir işareti olarak önemli bir olgudur. Fakat tartıştığımız dönem açısından bu olgu aslında yalnızca ÇKP'nin çözülüşü ve tasfiyesinin bir biçimidir, çünkü proleter çekirdeğini kaybetmekle kendi tarihsel hedefine uygun bir parti olma özelliği son bulur.[4]

"Kendi tarihsel hedefine uygun bir parti olma özelliği"! DE'nin, bir devrimin sürekli devrim haline gelmesi için, hiç de daha başlangıçta böyle bir partinin varlığını şart koşmaması, Troçki'nin resmi mirasçısı olduğu iddiasındaki bu örgüt açısından ne büyük bir ironi! Troçki'nin büyük olanaklarla kastettiği, proletaryanın devrimci mücadelesinin kendi peşine takabileceği bir köylü savaşı-

---

[4] Troçki, "*Altıncı Kongre'den Sonra Çin Sorunu*" (4 Ekim 1928), age, s.272

dır. Bu köylü savaşı Çin'de, başında gerçek bir devrimci proleter parti olmaksızın yürüdü. Burada önemli olan, söz konusu süreçte Troçki'nin gördüğü partinin proleter tabiatının tasfiye edilmesi tehlikesidir. Bu tehlike çok kısa süre içinde bir olgu haline geldi. Yukarıdaki satırlardan bir yıl sonra, gerilla mücadelesine giren ÇKP için Troçki şunları söylüyordu:

> Peki, bugün yalıtılmış olan Çin komünistlerinin bir savaş ya da devrim ortada yokken giriştikleri bu ayaklanma tarafından açılan perspektif nedir? Korkunç bir yıkım ve Komünist Partinin kalıntılarının maceracı yozlaşması perspektifi. Bu arada, açıkça söylenmelidir ki: Gerilla macerasına dayandırılan hesaplar Stalinist politikanın genel tabiatına bütünüyle denk düşmektedir.[5]

1930'dan itibaren, Çin'in güneyinde ÇKP'nin önderlik ettiği köylü hareketleri Troçki tarafından bir köylü savaşı olarak değerlendirildi. Ve Troçki, ölümüne dek bu nitelemeden vazgeçmedi. Troçki'ye göre, sanayi merkezlerinin katılımı ve gerçek bir komünist önderlik olmaksızın bir Sovyet rejiminin ortaya çıkması kesinlikle imkânsızdı. Yine 1930 Kasımında, Çin'deki köylü savaşının başında "komünistler"in bulunmasının, verili gerçekliği değiştirmeyeceğini belirtir Troçki:

> Devrimci ve en fedakâr unsurlar olarak komünistlerin, bir köylü hareketinin ve silahlı köylü birliklerinin başında olması gerçeği bizatihi çok doğal bir olgudur ve ifade ettiği anlam açısından istisnai bir öneme sahiptir. Ancak bu, Çinli işçilerin, kendilerini muazzam genişlikteki ülkelerinin her tarafında Çin burjuvazisi ve yabancı emperyalizmin ayakları altında buldukları gerçeğini değiştirmez. Proletarya, devlet iktidarı kendi ellerinde olmadığı sürece, köylülük üzerindeki "devlet hegemonyası"nı hangi biçimde somutlayabilir? Bunu anlamak kesinlikle imkânsızdır. Yalıtık komünistlerin ya da yalıtık komünist grupların köylü savaşındaki önder rolü iktidar sorununu karara bağlamaz. Belirleyici olan sınıflardır, partiler değil. Köylü savaşı –eğer zaman açısından çakışırlarsa– proletarya diktatörlüğünü destekleyebilir, fakat hiçbir koşulda proletarya diktatörlüğünün yerine ikame edilemez.[6]

---

5 Troçki, "*Çin'de Neler Oluyor?*" (9 Kasım 1929), age, s.357

6 Troçki, "*Baştan Aşağı Dağınık Bir Geri Çekiliş*" (Kasım 1930), age, s.424

Proletarya, toplumun siyasal sahnesinde kendi sınıfsal örgütlülüğüyle yerini almadığı sürece, işçi sınıfının devrimci siyasal mücadelesinin yerine kendi örgütsel varlığını ikame ederek toplumsal kurtuluşun önünü açabileceğini iddia edenlere, proletarya olmaksızın da sosyalist devrimin gerçekleşebileceğinden bahsedenlere, "belirleyici olan sınıflardır, partiler değil" fikrinden daha ağır bir tokat düşünülebilir mi? Çin kırsalında ÇKP'nin kazandığı "başarı"ları kendi övünç vesilesi haline getirerek, ÇKP çizgisini el altından destekleyen Stalinist bürokrasinin ileri sürdüğü görüşlerle hesaplaşırken, Troçki, ÇKP'nin nasıl bir proleter parti olmaktan çıktığını belirtiyor:

> Komünist Partisi neyi temsil ediyor? Hiç umulmadık bir biçimde 1930'un sonlarında Komünist Partinin yaklaşık "200.000 üyesi" olduğunu bu makaleden öğreniyoruz. Eğer gerçekte partinin elli, kırk ve hatta yirmi bin üyesi bile olsaydı, ikinci Çin devrimini yaşadıktan ve onu derslerini özümsedikten sonra artık bunun etkili ve yenilmez bir güç olduğunu; böyle kadrolarla tüm Çin'i dönüştürebileceğimizi söylerdik. Ama aynı zamanda şunu da sormak zorunda kalırdık: Bu yirmi bin işçi sendika üyesi midirler? Sendikalar içerisinde ne tür bir çalışma yürütüyorlar? Etkileri artıyor mu? Örgütlerini örgütsüz ve kırsal periferideki kitlelerle birleştiriyorlar mı? Hangi sloganlarla?
>
> Emin olabiliriz ki, bu 200.000'in aslan payı –diyelim ki yüzde 90 ila 95'i– "Kızıl Ordu" birliklerinin aktif olduğu bölgelerden gelmektedir. Politik tabloyu net bir biçimde görebilmek için, köylü birliklerinin politik psikolojisini ve faaliyet yürüttükleri koşulları tasavvur etmek gerekir: Partizanlar, büyük ihtimalle, zaten partide kayıtlıdırlar ve sonra da ele geçirilen bölgelerdeki köylüler gelir. "Kızıl Ordu" ve "sovyet iktidarı" kadar Çin partisi de proleter parmaklıklarını yıkmış ve kırsal bölgelere ve taşraya doğru yola çıkmıştır.[7]

Az önce yukarıda aktardığımız istatistiksel bilgiler Troçki'nin yüzde tahmininin ne denli gerçeğe yakın olduğunu gösteriyor. Ama daha da önemlisi, Troçki ne sayılarla ne de sıfatlarla gözü boyanmayacak kadar deneyimli bir devrimci olduğunu ve bir hareketin sınıfsal tabiatını anlamak için nereye bakılması gerektiğini bildiği-

---

[7] Troçki, "*Çin Komünist Partisinde Neler Oluyor?*" (Mart 1931), age, s.453

ni sorduğu sorularla ortaya koymaktadır.

Mandel, ÇKP ya da Halkın Kurtuluş Ordusunun gövdesi köylü de olsa, yönetiminin proleter ve komünist unsurlardan oluştuğunu savunuyordu. Oysa Troçki'ye göre HKO, "*bileşimi itibarıyla köylü, liderliği itibarıyla küçük-burjuva olan bir ordu*"dur! Ama yine de varsayalım ki durum Mandel'in çarpıttığı gibi olsun. Bunun hiçbir şeyi değiştirmediğini bir kez daha şöyle anlatır Troçki:

> Fakat yine de Çin Kızıl ordularının başındakiler Komünistler değil midir? Bunun kendisi, köylü müfrezeleri ile işçi örgütleri arasındaki çatışma olasılığını ortadan kaldırmaz mı? Hayır, bu söz konusu olasılığı dışlamaz. Tekil Komünistlerin köylü ordularının liderliğinde bulunmaları olgusu hiçbir şekilde bu orduların toplumsal karakterini dönüştürmez, hatta onların Komünist liderleri kesin bir proleter damga taşısalar bile. Peki Çin'de meselenin durumu nedir?
>
> Kent proletaryası zeminine sıkıca dayanan bir Komünist Partinin, işçiler aracılığıyla bir köylü savaşına önderlik etmeye çalışmasıyla; gerçekten Komünist olan ya da yalnızca bu ismi almış olan birkaç bin ve hatta birkaç on bin devrimcinin, proletaryanın ciddi bir desteğine sahip olmaksızın bir köylü savaşının liderliğini ele almaları tümüyle farklı şeylerdir. Çin'deki durum tam da bu ikincisidir.
>
> Çin'de, bileşimi itibarıyla köylü ve liderliği itibarıyla küçük-burjuva olan ordu ile işçiler arasındaki çatışmaların nedenleri ve temelleri yalnızca ortadan kalkmamış değildir, tersine tüm koşullar, bu çatışma olasılığını büyük ölçüde arttıracak ve hatta bunu kaçınılmaz kılacak türdendir.[8]

Mandel, 1937'den sonra ÇKP'ye kentten binlerce ve on binlerce unsurun katıldığını belirtir ve bunu da ÇKP'nin "esasen proleter bir toplumsal gücü temsil ettiği"nin göstergesi sayar.[9] Mandel tümdengelimci bir mantıkla reddetse bile söz konusu bu katılımlar, kentli küçük-burjuva unsurların ve en başta da öğrencilerin, Çin-Japon Savaşında hiçbir ciddi direniş göstermeyen Çan Kay-şek hükümetine karşı gösterdikleri tepkinin bir sonucu olmaktan başka bir şey değildir. Bu katılımcıların arasında işçilerin de olması ve

---

[8] Troçki, "*Çin'de Köylü Savaşı ve Proletarya*" (Eylül 1932), age, s.467 ve 469

[9] E. Mandel, *Revolutionary Marxism Today*, New Left Review Editions, Londra, 1979, s.157-8

Troçki'nin belirttiği gibi "*gerçekten Komünist olan ya da yalnızca bu ismi almış olan birkaç bin ve hatta birkaç on bin devrimcinin*" bulunması, gerçekliği zerre kadar değiştirmez.

Troçki'nin parlak analiz ve öngörüleri, 1949 devriminden on yedi yıl önce yapıldı ve harfiyen doğrulandı. Troçki bu eşsiz değerlendirmelerini sonuca şöyle bağlıyordu: "*Köylülüğün ikili tabiatını unutan Marksist değildir. İleri işçilere, «komünist» etiketler ve bayraklar arasından gerçek toplumsal süreci ayırt etmek öğretilmelidir.*" Bunu öğrenemeyenin DE olduğu ortada değil mi?

"Sürekli devrim dinamikleri"

Mandel'in ve ölümünden önce önderi durumunda olduğu uluslararası akımın ileri sürdüğü sürekli devrim dinamiği vb. gibi iddiaların Marksizmle bağdaşması hiçbir şekilde mümkün değildir. Çünkü Marksizm, siyasal tarihte, sınıfların karşılıklı mücadelelerinin, örgütlülüklerinin ve sınıf bilincinin dışında, bunlardan bağımsız olarak bir doğa yasası gibi işleyen bir dinamik tanımaz. Ve zaten Troçki de, hiçbir zaman gerçek bir devrimci işçi hareketinden ve onun enternasyonalist komünist öncü partisinin izleyeceği doğru politikalardan ve tüm bunların sonucu olarak proletaryanın iktidarı fethinden bağımsız olarak, bir sürekli devrim dinamiğinden bahsetmemiştir. Keza Komintern'in Altıncı Kongresinde, Lominadze'nin ileri sürdüğü fikirlerle polemik yürütürken, kapitalist toplumda her **gerçek** devrimin sürekli devrime dönüşme eğiliminde olduğuna değiniyor ve şöyle sürdürüyordu bu görüşünü:

> Çin devrimi, ***iktidarın proletarya tarafından fethedilme olanağını içerdiği sürece***, kendi bağrında sürekli hale gelme eğilimini barındırır. ***Bu olmaksızın ve bunun dışında*** sürekli devrimden bahsetmek Danaidlerin fıçısını doldurma çabasına benzer. ***Yalnızca proletarya, devlet iktidarını ele geçirdikten ve bu devlet iktidarını ülke sınırları dahilinde olduğu kadar bu sınırların ötesinde de baskı ve sömürünün her türlü biçimine karşı mücadelede bir araca dönüştürdükten sonra, böylelikle devrime sürekli bir karakter sağlama, bir başka deyişle, tam bir sosyalist toplum inşasına girişme olanağını kazanır.*** Bunun zorunlu koşulu, proletaryayı önceden iktidarın fethine hazırlayan bir politikayı tutarlılıkla hayata geçirmektir. Ama Lominadze devrimin sürekli gelişme olanağından (komünist politikanın doğru olması koşuluyla), bir vu-

ruşta ve her zaman için "uzun yıllar süren" bir devrimci durumu garanti altına alan skolastik bir formülü anlamıştır. ***Devrimin sürekli karakteri böylelikle, kendini, önderliğin politikasından ve devrimci olayların maddi gelişiminden bağımsız olarak tarihin üstüne yerleştiren bir yasa haline gelmektedir.***[10] [abç]

Mandel'e göre, ÇKP önderliği gibi "pragmatist önderlikler"in ne söylediklerinden çok ne yaptıklarına bakılmalıdır. Ama Mandel bu ikisi eğer birbiriyle çelişiyorsa, bu çelişkinin Marksist bir analizinin yapılması gereğini es geçmiştir. DE'ye göre, ÇKP önderliği gizli Troçkist bir önderlikti, farkında olmaksızın sürekli devrim yapmışlardı! Yugoslav devriminin önderi olan Tito ise Troçki'ye çok daha yakındı! DE'nin önde gelenlerinden P. Frank, proletarya ayaklanmalarına gerek bile kalmadan 1949'da Çin'de bir sürekli devrim olduğunu söylemeye kadar vardırdı işi. Frank'a göre, Maocu önderlik, "*sürekli devrim yönettiğini ancak 12 yıl sonra anlamış*"tı![11] Mandel'e göre, ÇKP yöneticilerin, ÇHC'ye ilişkin olarak ilk başlarda "dört sınıf bloğu" vb. gibi görüşler öne sürmelerine rağmen, kısa süre sonra ÇHC'nin bir proletarya diktatörlüğü olduğunu kabul etmeleri, aslında Troçki'nin haklı olduğunu "sessizce" kabullenmeleri anlamına geliyordu.[12]

Bu tip gayri ciddi ve anti-Marksist fikirlerin ne Troçki'yle ne de Lenin'le hiçbir ilişkisi olamaz. Yukarıda Troçki'nin de belirttiği gibi, bir devrimin süreklilik karakteri göstermesi proletaryanın kendi öz-örgütlenmeleri aracılığıyla iktidarı fethetmesine bağlıdır. Ve kitlelerin devrimci seferberliği devrimci Marksist bir önderlik tarafından yönetilmediği sürece, bu tip devrimlerin muzaffer bir proleter devrim olma şansı yoktur. Tarih, maalesef, insanlığın kurtuluşu gibi devasa bir sorunun çözümünü, yani proleter devrimin zaferini, ne yaptığını ancak 12 yıl sonra kavrayan "pragmatist" önderliklere bahşedecek kadar bonkör değildir. Durum bu olsaydı, devrimci Marksistlere hiç gerek kalmazdı.

Bir devrimin süreklileşme olanağı, proletaryanın siyasal egemenliğiyle *açılan* tarihsel dönemin kendi iç çelişkilerinden kay-

---

[10] Troçki, "*Altıncı Kongreden Sonra Çin Sorunu*" (4 Ekim 1928), age, s.274-5
P Frank, "*Sürekli Devrim Teorisi*", Sürekli Devrim Teorisi içinde, Yeni Yol broşür dizisi:2, s.32.
E. Mandel, *Alternatif Olarak Troçki*, Yazın Yay 1.bsk, s.135

naklanır. Tam da demokratik görevlerin çözümü için iktidara gelen proletarya, hızla ve kaçınılmaz olarak, kendi sınıfsal sorunlarıyla ***da*** yüz yüze kalır. Bir yanda kendi öz-örgütlülüğüne dayalı komün tipi bir devlet aygıtını elinde bulundururken, yani silahlı bir güç olarak örgütlenmişken, diğer yanda iktisadi ilişkiler alanında bir ücretli köle durumunu muhafaza etmesinden kaynaklanan çelişki, onu eninde sonunda burjuva mülkiyetle bir hesaplaşmayla karşı karşıya bırakır. Proletarya eğer doğru bir önderliğe sahipse bu mülkiyette önce derin gedikler açma yoluna girer ve kısa sürede de üretim araçları üzerindeki burjuva mülkiyetin tasfiyesine girişir. İşte devrimin sürekliliğinden anlaşılması gereken budur. *Proletaryanın, iktidarı fethetmesi, devrimi tamamlamaz, tersine onu sadece başlatır.* Bu nedenle, proletaryayı iktidara getiren, devrimin sürekli karakteri değildir, tersine sürekli bir devrimin yolunun açılmasının ön koşulu proletaryanın kendisini egemen sınıf katına yükseltmesi, yani öz-örgütlenmelerine dayanarak iktidarı fethetmesidir.

1917'de Rusya'da gerçekleşen devrimlerden Şubattakini demokratik devrim olarak, Ekimdekini de sosyalist devrim olarak kavramak Stalinistlerin ayırt edici görüşüdür. Oysa 1917 Şubat devriminin yaptığı tek şey Çarlık iktidarını yıkmak ve yerine bir iktidarsızlık ya da ikili iktidar geçirmekti. Rusya'da demokratik devrim ancak Ekim ayında Bolşeviklerin önderliğindeki Sovyetlerin tüm iktidarı kendi ellerinde toplamasıyla zafer kazanmıştır. Toprağın millileştirilmesi, Çarlığın baskısı altında ezilen uluslara bağımsız devlet kurma hakkının tanınması, Kurucu Meclisin toplanması ve Rus devriminin özgül sorunlarından biri olan barış görüşmelerinin başlaması ancak Ekim devrimiyle mümkün olmuştur. *Devrimin süreklilik özelliği kazanması tam da Ekimle birlikte başlar.* Unutulmamalıdır ki, 1918 güzüne kadar Sovyet iktidarı burjuva mülkiyetini tasfiye etmemiş, üretimde işçi denetimi aracılığıyla yalnızca bu mülkiyette derin gedikler açmakla yetinmişti. Ama buna rağmen, tam da yukarıda değindiğimiz çelişki, Ekim devriminin hemen ardından Rus işçilerinin kendiliklerinden ülkenin birçok yöresinde büyüğünden küçüğüne birçok işletmeyi kamulaştırmalarına, kendi yönetimlerine almalarına ve burjuvaları kapı önüne koymalarına yol açmıştı. Her zamanki gibi, hukuk yine fiilden sonra geldi. Burjuva mülkiyet önce fiilen sonra resmen tasfiye edildi ve

arkasından da iç savaş patlak verdi.

Mandel gibiler, anti-Marksist tezlerle sürekli devrim teorisinin en önemli ayaklarından birini teşkil eden dünya devrimi ve enternasyonalizm fikrine de ağır darbeler indirmiş oluyorlar. Çünkü proleter devrim ulusal arenada başlasa bile ancak dünya arenasında tamamlanabilecek bir devrimdir. Geri bir ülkede, küçük-burjuva bir önderliğin iktidarı fethini sürekli devrim olarak adlandırırsak, sürekli devrim anlayışının milliyetçi bir devrim anlayışından ne farkı kalacaktır? Oysa devrimin sürekliliği yalnızca ulusal alanda kavranabilecek bir olguyu değil, uluslararası alanda sosyalizmin nihai zaferine dek sürecek bir mücadeleyi anlatır. Troçki'nin deyişiyle, devrimin sürekliliği, "*daha yeni ve daha modern anlamda*", onun uluslararası devrime büyümesi anlamını da taşır. Bu açıdan bakıldığında, tarihsel sınırları ve politik ufku, ulusal kurtuluşla sınırlı her çeşidinden küçük-burjuva devrim anlayışlarının tersine, proletarya kendi önüne kapitalizmin evrensel ölçekte tasfiyesine dayalı bir toplumsal kurtuluş perspektifini koyar. Ve nasıl ki tek bir ülkenin sınırları içinde yalıtık kalan bir proleter devlet eninde sonunda çökmek zorunda kalacaksa, tek bir ülkede yalıtık kalmış bir proleter devrim de süreklilik karakterini yitirir. Böylesi bir devrim kelimenin gerçek anlamıyla muzaffer bir devrim olarak bile adlandırılamaz, o sadece Lenin'in dediği gibi, dünya işçi sınıfı hareketinde çok değerli bir deneyim olarak mütevazı bir yer edinir o kadar.

Sürekli devrim teorisi "aksadı" mı?

Lenin'in de Troçki'nin de tartıştıkları sorun, geri ülkelerin önünde duran ve tarihsel olarak burjuva demokratik görevler kategorisine giren görevlerin nasıl çözüleceğiydi. Ne Lenin ne de Troçki, proletaryanın bu görevleri kendiliğinden, geri bir bilinç ve örgütlülük düzeyiyle çözemeyeceğinin çok iyi farkındaydılar. Bu görevin altından kalkabilmek için proletaryanın gerek sendikal gerek siyasal anlamda örgütlenmesi, siyasal mücadele sahnesinde kendi bağımsız çıkarları temelinde yerini alması, çeşitli kavgalardan, kısmi ayaklanmalardan ve en sonu belki de yenilgiyle biten devrimlerden geçerek belli bir siyasal olgunlaşmışlık ve deneyime sahip olması gerekiyordu. Marksistler bu nedenle yenilgiyle de

bitmiş olsa 1905 Rus devrimini, 1917 devriminin provası olarak gördüler. Ve bu prova olmaksızın Ekim devriminin asla başarılamayacağını belirttiler. Çünkü ne Lenin ne de (Tony Cliff'in iddialarının aksine) Troçki, proletaryanın *kendi içinde gizli ve her koşulda geçerli* bir devrimci önderlik rolünden bahsetmediler. Böylesi bir önderlik rolü, potansiyel olarak mevcuttu, ama ancak mücadele ve örgütlülükle kazanılabilirdi.

İşte Troçki, daha teorisini yeni geliştirmişken, *Sonuçlar ve Olasılıklar* adlı broşüründe, proletaryanın iktidarı fethini, bir zorunluluk, sınıf mücadelesinden bağımsız bir doğa yasası olarak değil, bizzat sınıf mücadelesinin niteliği, iç bağıntıları ve yönteminden çıkan bir *olasılık* olarak koymuştu. Bu olasılığın kaynağında yatan şey, emperyalizm çağında, burjuva demokratik görevlerin bütünsel ve gerçek bir çözümünü başarabilecek tek gücün proletarya diktatörlüğü olması idi.

Troçki'nin bu temel önermesi, kesinlikle doğrulanmıştır. *Gecikmiş* bir kapitalist gelişim yaşayan geri ülkelerin önünde duran burjuva demokratik görevleri üç kategoride toplamak mümkündür: demokratik cumhuriyet ve siyasal özgürlükler sorunu, toprak sorunu, ulusal bağımsızlık ve ulusal birlik sorunu. Bu açılardan bakıldığında, ister Çin, Vietnam, Küba gibi *kapitalist üretim ilişkilerini tasfiye etmiş* olanları olsun; ister Türkiye, Hindistan vb. gibi kısmen uzlaşmalarla kısmen de mücadeleyle kapitalist bir gelişim yoluna girmiş olanları olsun, 20.yüzyılda gerçekleşen tüm *ulusal* devrimlerin, yukarıda bahsettiğimiz görevleri *tutarlı ve bütünsel* bir biçimde çözemediğini görürüz. Bu devrimler, ister birinci ister ikinci kategoridekiler olsun, esasen ulusal bağımsızlık ve ulusal birlik görevini çözmüşler, ama diğer iki temel görevinin ya birini ya da her ikisini de askıya almışlardır. Birinci kategoride saydığımız Çin, Küba vb. gibi ülkelerde gerçekleşen devrimler, toprak sorununu da devletleştirme aracılığıyla süreç içerisinde çözmüş bulunmalarına rağmen, demokrasi ve siyasal-sendikal özgürlükler sorunu olduğu gibi kalmış ve daha da kötüsü, bürokratik diktatörlük rejimi altında kitleler en temel demokratik haklarından bile mahrum edilmiştir. İkinci kategoride saydığımız Türkiye, Hindistan vb. ülkelerde gerçekleşen "devrimler" ise tarım devrimi sorununa hiçbir şekilde el atamadığı ve kıra kapitalizmin girişini evrimsel bir

dönüşüm sürecine havale ettiği gibi, yine demokrasi ve siyasal özgürlükler konusunda da bir burjuva demokratik devrimden beklenmesi gereken açılımları sağlayamamış ve genellikle ortaya otoriter ve totaliter rejimler çıkmıştır.

Demek ki, proletarya iktidara gelmediği sürece bu görevlerin, gerçek ve bütünsel bir çözülüşünden değil, ancak *kısmen ve bir karikatür olarak çözülüşünden bahsedilebilir.* İşte bu anlamda, "*demokrasi ve ulusal kurtuluş görevlerinin **tam ve gerçek çözümü**, ancak boyunduruk altındaki ulusun ve en önemlisi de köylü kitlelerinin önderi olarak proletarya diktatörlüğü ile mümkündür.*"[13] Bu aynı zamanda, bu görevlerin, Troçki'nin deyişiyle "tam ve gerçek" olmayan, Lenin'in deyişiyle de "sonuna dek götürülmeyen" bir "çözümü"nün de varolduğu anlamına gelir ki, yukarıda bahsettiğimiz örneklerde gerçekleşen şey de budur. Zaten Troçki de, hiçbir şekilde, bu "tam ve gerçek" çözümün her ülke için hayata geçirilebilir olduğunu savunmadı. Tersine, Stalinizm, bir devrimle yüz yüze olan ülkeleri, sosyalizm için olgunlaşmış ve sosyalizm için olgunlaşmamış ülkeler olarak iki kategoriye bölerken, Troçki, tek başına ele alındığında hiçbir ülkenin sosyalizm için olgunlaşmış olamayacağını belirtiyor ve ardından da bu ayrımın yerine, geri ülkeler için, proletarya diktatörlüğü için siyasal olarak olgunlaşmış ve olgunlaşmamış ülkeler ayrımını öneriyordu. Bu ayrımın en önemli tarafı, ülkeleri yalıtık birer bütün olarak ele alan ve yalnızca iktisadi istatistiklerin cansız ve donuk verileri temelinde çıkarsamalarda bulunan mekanik bir değerlendirmeyi dışlaması ve bunun yerine, onları, dünya kapitalizmiyle ve dünya ölçeğinde yürüyen sınıf mücadelesiyle bağlantısı içerisinde, kendi içlerinde gerçekleşen sınıf mücadelesinin dinamikleriyle, işçi sınıfının siyasal bilinç ve örgütlülük düzeyinin gelişmişliğiyle ve sınıfların karşılıklı konumlanışlarının değerlendirilişiyle ele almasıdır. Troçki, hiçbir yanlış anlamaya yol açmayacak biçimde, tüm bunlara rağmen yine de proletarya diktatörlüğü için henüz olgunlaşmamış ülkelerin olduğunu belirtir ve bu ülkelerin tam da bu nedenle burjuva demokratik görevlerin tam ve gerçek bir çözümüne henüz hazır olmadığını söyler: "*Köylülüğü birleştirmek ve iktidarı almak için **yeterince***

---

[13] Troçki, *Sürekli **Devrim** -Sonuçlar ve Olasılıklar*, Yazın Yay. 1.bsk. s.157

hazır bir proletaryası olmayan *geri bir sömürge ya da yarı sömürge ülkenin demokratik devrimi tamamlaması mümkün değildir.*"[14] Bu sorun önceden saptanabilecek bir sorun değildir. Elbette ki, proletaryanın geri bir ülkede politik önder rolü oynayabilmesi için, o ülkenin kapitalist gelişiminin ulaşması gereken bir eşik değer mevcuttur. Kapitalist üretim ilişkilerinin henüz egemen üretim ilişkileri haline gelmediği, ülkenin iktisadi yaşamının sinir merkezlerini ele geçirmediği (ki bunlar hiçbir şekilde yüzde 50+1 sorunu değildir), toplumun siyasal ve kültürel yaşamında kentlerin öne çıkmadığı daha yolun başındaki bir geri ülkede; proletaryanın daha kendisi için bir sınıf olarak bile şekillenmediği, hiçbir mücadele ve örgüt deneyiminin bulunmadığı bir ülkede, devrimci bir proleter hareketten bahsetmek hayaldir. Ancak yine de hiç kimse böylesi bir eşik değeri önceden kesin olarak saptayamaz. Bu sorunu çözüme bağlayacak yegâne ölçüt, mücadelenin kendisidir:

> Somut, tarihsel, politik ve güncel sorun, Çin'in "kendi" sosyalizmi için ekonomik olarak olgunlaşıp olgunlaşmadığına değil, ***proletarya diktatörlüğüne politik olarak hazır olup olmadığına*** indirgenebilir. Bu iki sorun hiçbir şekilde özdeş değildir. Eşitsiz gelişme yasası olmasaydı bunlar özdeşmiş gibi algılanabilirdi. Bu yasanın oturduğu ve ekonomi ile politika arasındaki karşılıklı ilişkiye bütünüyle uygulandığı yer burasıdır. Öyleyse Çin proletarya diktatörlüğü için olgunlaşmış mıdır? Sadece mücadele deneyimi bu soruya kesin bir yanıt sağlayabilir. Aynı nedenle, Çin'in gerçek birliği, kurtuluşu ve yenilenmesinin ne zaman ve hangi koşullar altında gerçekleşeceğine gelince, bu sorunu ancak mücadele çözebilir.[15]

Bir başka deyişle, geri bir ülkenin önünde burjuva demokratik görevler duruyor diye, bu ülkenin bu görevlerin üstesinden gelmesi gerektiği şeklinde bir zorunluluk yoktur. Proletaryanın da bu görevleri çözmek için daha baştan yeterince olgun olmak gibi bir özelliği mevcut değildir. Demek ki, devlet kapitalizmi teorisinin öncüsü Tony Cliff'in, her koşulda devrimci bir rol oynamaya muktedir bir proletaryayı varsayar diye Troçki'ye atfettiği değerlendirme

---

[14] Troçki, *Sürekli Devrim*, Köz Yay., 1.bsk, s.193

[15] Troçki, "*Çin Devriminin Özeti ve Perspektifleri*" (Haziran 1928), Çin Üzerine içinde, s.247

gerçekte ayakları havada duran bir yakıştırmadan öte bir şey değildir. Hayır. Sürekli devrim teorisi "aksamamış"tır, tersine, onun en temel önermelerinin hepsi doğrulanmıştır.

Küçük-burjuvazi bağımsız bir rol oynadı mı?

Yukarıda ikinci kategoride saydığımız ülkelerde, ulusal bağımsızlık hareketleri bağımsız burjuva devletlerin ortaya çıkışıyla sonuçlanmış, ve pre-kapitalist üretim ilişkilerinin tasfiyesi, bu ülkelerin dünya pazarına entegre oluş derecesine bağlı olarak bir evrim sürecine yayılmıştır. Bu tip ülkelerde bu nedenle demokratik devrimin ancak evrimsel bir süreç içinde tamamlanabildiğinden bahsedebiliriz ki bu da sürekli devrim teorisini tersinden doğrular. Bu tip ülkelerde, ortaya çıktıkları ve ulusal kurtuluş hareketine önderlik ettikleri sürece, küçük-burjuva önderliklerin bağımsız bir rol oynadığından zaten söz edilemez. Olsa olsa bu tip önderliklerin büyük burjuvazinin yolunu açmış olduğundan bahsedilebilir.

Yine yukarıda ilk kategoride saydığımız ülkelerde ise, ulusal kurtuluş hareketlerinin bağımsız burjuva devletlerin ortaya çıkışıyla değil, SSCB tipinde bürokratik diktatörlüklerin inşasıyla sonuçlandıklarını görürüz. Bu devletlerin birer işçi devleti olmadığı son derece açıktır. Ancak bir o kadar açık olan diğer bir husus da, bu devletlerin birer burjuva devleti de olmadığıdır. İşte sorun tam da bu noktada başlamaktadır. Bu durumda geriye kalan tek seçenek, bu devletlerin küçük-burjuva nitelikte olduğudur. Oysa bu sonuç, Marksizmin küçük-burjuvazinin bağımsız bir rol oynayamayacağı şeklindeki temel önermesiyle açıkça çelişiktir.

"*Köylülük*" diyordu Troçki, "*belirleyici anlarda hep ya burjuvaziyi ya da proletaryayı takip etmiştir. Köylü partisi denen partiler bu gerçeği saklayabilirler, ama onu ortadan kaldıramazlar.*" Ama yukarıda da gördük ki, Troçki son derece haklı olarak ÇKP'yi ve onun denetimindeki orduyu, gövdesini köylülerin, liderliğini de küçük-burjuva unsurların oluşturduğu bir örgüt olarak değerlendiriyordu. Ve 1949'da gerçekleşen devrim tam da bu örgütün önderliğinde gerçekleşmişti! O zaman ÇKP adındaki bu köylü partisi nasıl oldu da hem burjuvaziden hem de proletaryadan bağımsız bir rol oynayarak iktidarı ele geçirebildi ve aradan elli yıl geçtikten sonra bile halen Çin'de iktidarda bulunabiliyor?

Yanıtın püf noktası SSCB'de egemenliğini ilân etmiş olan Sovyet bürokrasisinde yatmaktadır. "Kısa yirminci yüzyıl", Ekim devriminden ve bu devrimin bir karşı-devrimle tasfiyesinden doğan Stalinist diktatörlükten bağımsız olarak hiçbir şekilde anlaşılamaz. Ekim devrimi, kapitalizmin yirminci yüzyıldaki ilerleyişini *geçici olarak* da olsa kendi yolundan saptırmıştır. İleri kapitalist ülkelerde, kapitalizmin düzenlenmeye çalışılmasına dayalı iktisadi politikalar, "sosyal devlet" anlayışının geliştirilmesine dönük sosyal politikalar vb. SSCB'nin varlığından bağımsız olarak düşünülemez. Aynı şekilde, geri ülkeler üzerinde ileri kapitalist ülkelerin sömürgesel baskısının azalmasından, sömürgesizleşme politikalarına, geri ülkelerde gerçekleşen ulusal kurtuluş devrimlerine şu veya bu ölçüde göz yumulmasına kadar bir dizi olgu da (tek ve belirleyici faktör olarak olmasa bile) SSCB'nin uluslararası bir güç olarak dünya sahnesine çıkışından bağımsız olarak düşünülemez. SSCB'nin varlığı, bu açıdan, emperyalizm aşamasına girmiş olan kapitalizmin, sömürgesiz, kendi ayakları üzerine dikilmiş, entegre olmuş bir dünya pazarı ve bu temelde entegre bir kapitalist dünya ekonomisi geliştirmesi için *ilâve* bir zorlayıcı faktör olmuştur. Hele ki II. Dünya Savaşı sonrasında gelişen soğuk savaş ortamında, burjuvazi ile proletarya arasındaki sıcak sınıf mücadelesinin de soğutulmaya çalışılması ve ileri kapitalist ülkelerde devrimci işçi hareketinin en iyi durumda marjinal bir varlığa indirgenerek geçici de olsa tasfiye edilmesi, geri ülkelerin devrimci entelijensiyası arasında bir yanda SSCB önderliğindeki dünya ile diğer yanda ABD önderliğindeki dünya arasında ideolojik bir seçim yapma zorunluluğunu ortaya çıkarmıştır.

İşte Çin küçük-burjuva devrimciliğinin bu denli "istisnai bir rol" oynayabilmesi de, Çin devriminin içsel dinamikleriyle değil, ancak ve ancak Sovyet bürokrasisinin uluslararası alanda, dünya burjuvazisi ve dünya proletaryasından bağımsız üçüncü bir toplumsal sınıf olarak ortaya çıkışıyla açıklanabilir bir şeydir. Troçki, Çin devrimine ilişkin yazılarında, Çin'in hele ki verili geri düzeyi dikkate alındığında, Çin devriminin toplumsal içeriğinin kapitalizmin çerçevesini aşmasının ancak dünya çapındaki sınıf mücadelesinin gidişatıyla bağlantısı içerisinde düşünülebilir olduğunu defalarca belirtmişti.

Aynı uluslararası bağıntıdan yola çıkarak denebilir ki, SSCB'de Stalinist bürokrasinin egemenliğini ilân etmesinin hemen ardından, 1930'lu yıllarda girişilen zorla kolektifleştirme ve hızlı sanayileşme politikalarıyla birlikte bir "sosyalist" kalkınma modeli, burjuva akademik dünyasında da gittikçe tartışılır bir model haline geldi. Hele ki II. Dünya Savaşından SSCB'nin galip çıkmasıyla birlikte bu model, güvenilir ve ayakta kalabilir bir model olduğunu özellikle küçük-burjuva aydın kesimin gözünde kanıtlamış oluyordu. Stalinist Sovyet bürokrasisinin ideolojik, politik ve örgütsel çerçevesini zaten çizmiş olduğu bu model, özellikle geri ülkelerdeki aydın kesim açısından, sömürge baskısından, ulusal ezilmişlik ve horlanmışlıktan, iktisadi ve kültürel gerilikten kurtuluş ve böylelikle modernleşme, sanayileşme ve kalkınma açısından yeni bir çözümü temsil ediyordu. Hele ki, bu kalkınma modelinin üstyapısı olarak sunulan tek parti diktatörlüğü, küçük-burjuva aydın doğasının ayrılmaz bir parçası olan kariyerizmle, toplumu bir yandan hor görürken diğer yandan kendini onun bir parçası olarak hissetme eğilimiyle, kendisini sürekli olarak elit bir tabaka olarak ayırt etme arzusuyla, çektiği "cefaların" karşılığını maddi ve sosyal ayrıcalıklarla alma dürtüsüyle ve en sonu toplumun önünde bir kurtarıcı olarak gururla boy gösterme sevdasıyla birebir örtüşüyordu. Küçük-burjuva aydın kesim için, SSCB'nin Batı dünyasına meydan okuyan maddi varlığı, yüzünü dönebileceği bir Kabe'yi temsil ediyordu aslında. İşin aslı Troçki, Çin özelinde, küçük-burjuva devrimci önderler ve "komutanlar" için bu güdüleri şu satırlarla çok güzel anlatır:

> Kızıl müfrezelerin Komünist liderleri arasında şüphesiz proleter mücadele okulundan geçmemiş birçok deklase olmuş aydın ve yarı-aydın mevcuttur. İki ya da üç yıl boyunca partizan komutanı ve komiseri olarak yaşam sürdüler; savaş verdiler, toprak fethettiler vb. Kendi çevrelerinin ruhunu özümsediler. Bu arada Kızıl müfrezelerdeki sıra neferi Komünistlerin çoğunluğu tartışmasız köylülerden; tüm dürüstlüğü ve içtenliğiyle Komünist adını kabul eden ama gerçekte devrimci yoksullar ya da devrimci küçük mülk sahipleri olarak kalan köylülerden oluşur. Politikada, toplumsal olgularla değil unvanlarla ya da etiketlerle yargılara varanlar kaybederler. Bu, söz konusu politika elde silah gerçekleştirildiğinde haydi haydi geçerlidir.

> Çin "Kızıl Ordu"sunun komuta kademesi, hiç şüphe yok ki, emir vermenin alışkanlığıyla kendi kendisine telkinde bulunmakta başarılı olmuştur. Güçlü bir devrimci partinin ve proletaryanın kitle örgütlerinin yokluğu, komuta kademesi üzerindeki kontrolü hakikatte imkânsız kılıyor. Komutanlar ve komiserler durumun mutlak hakimi kılığında gözükmektedirler ve şehirleri işgal ettikleri takdirde işçilere tepeden bakmaya oldukça eğilimli olacaklardır. İşçilerin talepleri onlara, genellikle münasebetsizce ve düşüncesizce görünebilir.
>
> Şehirlere gelindiğinde, muzaffer orduların kurmay ve bürolarının proleter barakalarında değil, kentin en göz alıcı binalarında, burjuvaların evleri ve apartmanlarında kurulması gibi "önemsiz şeyler" de unutulmamalıdır; ve tüm bunlar köylü ordularının üst katmanının kendisini hiçbir surette proletaryanın değil, "kültürlü" ve "eğitimli" sınıfların bir parçası olarak hissetme eğilimini kolaylaştırır.[16]

Çin'deki sözde komünistlerin bu satırlarda dile getirilen ruh hali, aslında tüm geri ülkelerin küçük-burjuva devrimcilerine doğrudan genelleştirilebilir. Troçki'nin bu tespitinde asla yanılmadığını tarih defalarca gösterdi.

Troçki, küçük-burjuvazinin ya proletaryanın ya da burjuvazinin peşine takılmak gibi ikili bir seçenekle karşı karşıya olduğu görüşünü ilk olarak formüle ettiğinde (1906) daha Sovyet bürokrasisi diye bir şey yoktu. *Sürekli Devrim* adlı eserinde bu yaklaşımı daha da ayrıntılarıyla geliştirdiğinde ise SSCB henüz bir dünya gücü haline gelmemişti. Ama Sovyet bürokrasisi tüm ihtişamıyla ayağa dikildiğinde bile, Troçki bu bürokrasiyi işçi sınıfının bir katmanı olarak değerlendirdi. *Yanlış olan görüş budur*! Sovyet bürokrasisi, her ne kadar dünya kapitalizminin varlığı koşullarında dünya-tarihsel ölçekte bir kararlılığa sahip olmasa da, yeni bir toplumsal sistemden ziyade eski Asyatik geleneğin yirminci yüzyıla uzanmış bir yansısı bile olsa, bağımsız bir devletlû sınıf olarak değerlendirildiği andan itibaren sorun çözüme bağlanır. Bu kendine özgü geçici tarihsel fenomen, yirminci yüzyılda yine kendine özgü bir küçük-burjuva devrimci seferberliğin (ki buna Stalinist popülizm diyoruz) temel kalkış noktasını teşkil eder. Böylelikle artık küçük-

[16] Troçki, "*Çin'de Köylü Savaşı ve Proletarya*" (22 Eylül 1932), age, s.467, 468 ve 469

burjuvazinin kendi doğasında yatan politik iktidarsızlığı aştığını söyleme zorunluluğu ortadan kalkar. Çünkü küçük-burjuvazinin ardından gidebileceği yalnızca iki sınıf yoktu artık. SSCB ve onun temsil ettiği yol, devrimci küçük-burjuvazi açısından, ardından gidilebilecek *üçüncü bir seçeneği* ortaya koyuyordu.

Çin, Yugoslavya, Vietnam gibi ülkelerde (ki hepsinde hareketlerin önderi olarak resmi KP'ler öne çıkar), küçük-burjuva devrimci önderliklerin daha iktidarı ele geçirmeden önce şu ya da bu ölçüde bu yola angaje olmasıyla, diğerlerinde (Küba, Nikaragua vb.) ancak iktidarı ele geçirdikten aylar sonra bu yola girilmiş olması arasında, temelde hiçbir fark yoktur. Her iki durumda da temel belirleyici faktör, o ülke burjuvazisinin kitlelerin seferberliğinden duyduğu korku nedeniyle bu ulusal kurtuluş hareketlerinden uzak durması, proletaryanın cılız ve örgütsüz oluşu sebebiyle bir önderlik rolü oynayamaması ve geriye tek seçenek olarak SSCB'nin sunduğu "kalkınma modeli"nin kalıyor oluşudur.

20.yüzyılın ikinci yarısına damgasını vuran ulusal kurtuluş hareketlerinin önderliğini yapan küçük-burjuva aydın kesim, demek ki, Troçki'nin öngörülerini doğrular bir şekilde aslında bağımsız bir rol oynamamış, verili uluslararası konjonktürde uluslararası güçlerden biri olan Sovyet bürokrasisinin açtığı yoldan ilerlemiş ve iktidarı ele geçirdiği durumlarda kendisini bürokratik bir sınıfa, bürokratik diktatörlüklerin egemen sınıfına dönüştürmüştür. Bu olgu, görmek isteyen gözler için o denli açıktır ki, dünya üzerinde 1990'larda hâlâ varlığını sürdüren birkaç ulusal kurtuluş hareketi, tam da SSCB'nin çöküşünden sonra, tüm "Marksist-Leninist" sembollerden, söylemlerden, programlardan kendisini arındırmaya, gerilla örgütleri olmaktan çıkıp düzen içi reform partileri haline gelmeye, "demokrasi" yolunu yeniden keşfetmeye ve "uluslararası kamuoyunun" himayesi altında "demokratik" bir çözüm bulmaya giriştiler ve girişiyorlar. Bu dönüşümün nedenini, söz konusu önderliklerin "dönekliği"ne bağlamak, olsa olsa bunların gerçek niteliğini görmekten aciz kalmış olanların Marksizme ne denli yabancı olduklarını gösterir. Bu önderlikler ne hiçbir zaman taşımadıkları proleter ve Marksist niteliklerine, ne de kendi küçük-burjuva tabiatlarına ihanet ettiler. İhanet ettikleri tek şey, olsa olsa, bu tür önderliklere sahip olmadıkları nitelikleri yükleyen kuruntu sahipleri-

nin ham hayalleri olmuştur. Bu dönüşümü, değişen uluslararası dengelere ve Sovyet bürokrasisinin dünya siyaset ve askeri arenasından çekilip tarihteki yerini almasına bağlamak çok daha gerçekçi ve çok daha bilimsel bir yaklaşımdır. Gerek Mandelci DE'nin gerekse Tony Cliff'in yaklaşımları, tam da SSCB'nin gerçek doğasını kavrayamadıklarından ötürü, en azından ideolojik açıdan onun (ya da Çin, Küba veya Arnavutluk gibi bir başka Stalinist Kâbe'nin) şemsiyesi altında gerçekleşen ulusal kurtuluş hareketlerinin doğasını da anlamaktan, bu tür hareketlerin dar ulusal ufkunu kavramaktan ve içine girdiğimiz yeni dönemde, böylesi hareketlerin önünde duran evrim sürecine dair doğru öngörülerde bulunmaktan acizdirler.

"MOSKOVA RUHU"[1]

Şanghay'da Katledilen İşçi ve Öğrencilerin Anısına

6 Haziran 1925

İngiliz burjuvazisinin önde gelen gazetesi *The Times*, Çinli kitlelerin hareketinin bir "Moskova ruhu"nu açığa çıkardığını yazıyor. Doğrusu bu seferlik muhafazakâr suçlayıcıları kabul etmeye hazırız. Çin'deki ve Britanya adalarındaki İngiliz basını, grevci işçi ve öğrencileri Bolşevikler olarak damgalıyor. Bir dereceye ka-

---

[1] Bu makale ikinci Çin devriminin başlangıcını oluşturan 1925'teki 30 Mayıs Olayına ilişkin olarak Sovyet basını için kaleme alınmıştı. Şanghay'da Japonların sahip olduğu bir fabrikada Çinli işçilerin öldürülmesini protesto eden on iki öğrenci Britanya birliklerince öldürülmüştü. Bu olay tüm ülkeye yayılacak bir genel grevi başlattı. O dönemde, 1922'de Troçki ve Lenin tarafından hazırlanan program aracılığıyla parti-içi demokrasi mücadelesi vermek üzere Troçki tarafından Ekim 1923'de oluşturulan Sol Muhalefet ciddi bir yenilgi almıştı. Stalin'in parti aygıtı üzerindeki denetimi, Ocak 1924'deki On Üçüncü Parti Konferansında Zinovyev-Kamenev-Stalin bloğunun oylarıyla büyük ölçüde şişirilerek başarı kazanmıştı. Bunu izleyen yıl, cezai yaptırımlar ve örgütlü bir holiganlık Muhalefetin gücünü keskin bir şekilde azaltmış ve onu neredeyse suskunluğa sürüklemişti. Ocak 1925'te Troçki Sovyet Kızıl Ordusunun başı olan Devrimci Askeri Konsey başkanlığından istifa etmeye zorlandı. Politbüro ve KEYK'deki yerini korudu ve 1923'den beri şiddetle devam eden "Troçkizm"e karşı kin dolu kampanyaya cevap vermesine izin verilmemesine rağmen, yine de basına bir parça da olsa ulaşabiliyordu. Mayıs 1925'te, bir atama olmaksızın geçen dört aydan sonra, Troçki, Cerjinski'nin başkanlığındaki Ulusal Ekonomi Üst Konseyi'ne atandı. Bu makalenin yazıldığı dönemde, Politbüroda, Stalin ile "triumvira"nın [üçlü –ç.n.] diğer iki kişisi, Zinovyev ve Kamenev arasında çoktan bir çatlak ortaya çıkmıştı, fakat bu sonuncuların, Stalin ve Buharin'e karşı Troçki ile ortak hedefler arayışına girmesinden önce on ay daha geçmesi gerekecekti.

dar bu korkunç teşhiri bile kabul etmeye hazırız. Olay, Çinli işçilerin Japon polislerince kurşunlanmaya karşı çıkarak bir protesto grevi ilân etmeleri ve öfkelerini caddelerde duyurmalarıdır. Burada bir "Moskova ruhunun" hüküm sürdüğü açık değil midir? Mücadele eden işçilere içten bir sempatiyle bakan Çinli öğrenciler, yabancıların zorbalığına karşı yürütülen greve katıldılar. Öğrenciler söz konusu olduğu ölçüde Bolşeviklerle uğraşmak zorunda olduğumuz apaçıktır.

Biz Moskovalılar tüm bu suçlama ve teşhirleri kabul etmeye hazırız. Ne var ki, Doğuda "Moskova ruhunu" yaymanın en iyi ajanlarının kapitalist politikacı ve gazeteciler olduğunu eklemek isteriz. Cahil bir kulinin[2] "Bolşevik nedir?" sorusunu, İngiliz burjuva basını şöyle yanıtlıyor: "Bolşevik, İngiliz ve Japon polisi tarafından kurşunlanmayı istemeyen Çinli işçidir; Bolşevik, kanlar içindeki Çinli işçiye kardeşçe el uzatan Çinli öğrencidir; Bolşevik, kendi topraklarında, ağa ve efendiymişçesine davranan ve tek yöntemi zorbalık olan yabancılara içerleyen Çin köylüsüdür." Her iki yarıkürenin gerici basını Bolşevizmin bu kusursuz tarifini veriyor.

Doğuda bundan daha iyi, daha ikna edici, daha kışkırtıcı bir propaganda yürütmek mümkün mü? Ve soruyoruz, neden Doğuda, veya bu bakımdan Batıda da, bir cebinde Moskova altını, diğer cebinde de zehir ve dinamit taşıyan gizli ajanlara ihtiyaç duyalım? Eğitim görmüş hangi ajan, *The Times* ve şürekâsının tüm dünya çapında bedavaya yürüttükleri bu takdire layık eğitim faaliyetinin binde birini gerçekleştirmeye yeteneklidir acaba? Eğer sözde bir Moskova ajanı, ezilen Çinlilere, Moskova'nın politikasının ezilen sınıfların ve boyunduruk altındaki ulusların kurtuluşunun politikası olduğunu anlatacak olsa, Çinliler pek muhtemelen ona inanmayacaklardır –ne de olsa yabancılar tarafından az kandırılmamışlardır! Ama İngiliz Muhafazakâr gazeteleri suretine bürünmüş Moskova'nın en büyük düşmanı, ona Moskova hakkında aynı şeyleri anlattığında buna zımnen inanacaktır.

Ezilen ve aşağılanan yarı çıplak ve yarı aç Çinli işçi, bir insan olarak kendi değerinin bilincine varmaya başladığında, ona şunu

---

[2] *kuli*: Çin, Hindistan ve diğer Asya ülkelerinde hamal veya rençper.

söylüyorlar: Moskova ajanları seni kışkırtıyor! En temel insani haklarını savunmak için diğer işçilerle birleştiğinde de şunu söylüyorlar: Bu "Moskova ruhu"dur. Kendi şehrinin caddelerinde, varolma ve koşullarını iyileştirme hakkını savunmaya çalıştığında, şu çığlıkları işitiyor: Bu Bolşevizmdir!

Böylece devrimci eğitiminin gidişatı, yabancı polisin ve polis kafasıyla çalışan gazetecilerin yönetiminde adım adım iliyor. Ve İngiliz polisi, politik dersleri onun belleğine iyice kazımak amacıyla, düzinelerce ve yüzlerce Çinli işçi ve öğrenciyi katlettikten sonra, onu Şanghay'daki İngiliz hapishanelerinin mahzenlerine sürükleyiveriyor. Böylece politik kavrayışa kestirme bir yoldan varılıyor. Bundan böyle her Çinli bilecektir ki, "Moskova ruhu", ezenlere karşı kavgada ezilenleri birleştiren bir devrimci dayanışma ruhudur, ve öte yandan yine bilecektir ki, Şanghay'daki İngiliz hapishanelerinin mahzenlerine sinen atmosfer "İngiliz özgürlük" ruhuyla doludur.

Kapitalist basının Moskova lehindeki bu belâgatlı ve ikna edici propagandasına ekleyecek fazla şey olmadığından burada noktayı koyardık. Ama aklımıza MacDonald tipi liberal İşçi Partisi politikacılarının Muhafazakârlarla sohbetimizi can kulağıyla dinledikleri geliyor. *The Times*'ın baş editörüne didaktik bir şekilde seslenerek, "Görüyorsunuz" diyorlar, "her zaman söyledik, Muhafazakârlarımız Bolşevikler için çalışıyorlar." Bu da doğrudur. Muhafazakârlar veya daha doğrusu gericiler –tüm kapitalist partiler bugün gericidir– sermaye tarafından desteklenen ve onun en önemli çıkarlarını ifade eden muazzam bir tarihsel gücü temsil ediyorlar. MacDonald, eğer sermaye güçleri olmasaydı ne Doğuda ne de Batıda Bolşevizm diye bir şey olmazdı derken haklıdır. Ne var ki sermayenin gücü ve egemenliği mevcut olduğu sürece, "Moskova ruhu" tüm dünya çapında başarıya ulaşacaktır.

Şanghay'daki olayların "telâfisi" için ve "Moskova"nın etkisine karşılık verebilmek amacıyla, liberaller ve Menşevikler Çin sorunu hakkında uluslararası bir konferans düşüncesini telkin ediyorlar. Ama bu konferansta karara varacak olanların, verdikleri emirle Şanghay'daki işçi ve öğrencileri öldürten aynı beyefendiler oldukları gerçeğine gözlerini kapatıyorlar.

Muhtemelen MacDonald'ın bu konferans için hazır bir progra-

mı vardır. Eğer değilse bizimkini kendisine sunabiliriz. Oldukça basit. Çin yurdu Çinlilerindir. Kimsenin bu eve kapıyı çalmadan girmeye hakkı yoktur. Ev sahibi, dostlar dışında kimseyi kabul etmeme ve düşman olarak gördüklerinin içeri girmesini reddetme hakkına sahiptir. Bu bizim programımızın başlangıcıdır. Şüphesiz bunu reddedeceksiniz, çünkü bu sizin burun deliklerinize, patlayıcı "Moskova ruhuyla" adamakıllı dolu gelecektir. Fakat tam da bu nedenle bu program ezilen Çinlilerin ve her dürüst İngiliz işçisinin bilincine nakşolacaktır. Bu program kendi içinde doğuştan gelen bir gücü barındırıyor. Bu, Şanghay işçi ve öğrencilerinin uğrunda öldükleri bayraktır. Şanghay sokaklarına dökülen kan, kitlelere "Moskova ruhu"nu bulaştıracaktır. Her yere nüfuz eden ve alt edilemeyen bu ruh, tüm dünyayı özgürleştirerek ele geçirecektir.

International Press Correspondence, cilt 5, no.51, 15 Haziran 1925'ten alınma.

ÇİN ve JAPON POLİTİKAMIZIN SORUNLARI[3]

25 Mart 1926

1. Çin söz konusu olduğunda, üç kategoriye ayrılan etkenleri dikkate almalıyız: (a) Çin'in iç güçleri; (b) bir yandan şu veya bu biçimde Çin'in iç güçlerini ifade ederken büyük ölçüde yabancı

---

[3] Bu belge Uzak Doğu'daki Sovyet dış politikası için öneriler hazırlamakla görevli özel bir Politbüro komisyonunun raporudur. Troçki'nin başkanlık ettiği bu komisyonun diğer üyeleri, Çiçerin, Cerjinski ve Voroşilov idi, ki bunların hepsi Stalin-Buharin Politbüro çoğunluğunun taraftarıydılar. Rapor Politbüro tarafından onaylandı. Bu belge yalnızca Uzak Doğu'daki Sovyet diplomatik hedeflerinin bir ifadesi olduğu için değil, birçok tarihçinin Mart 1926 gibi geç bir tarihe kadar Çin sorununda Troçki'nin Stalin'le ciddi farklılıklarının olmadığını ve aynı zamanda, Çang Zo-lin'in önderlik ettiği Kuzeydeki savaş ağalarını yenilgiye uğratma olasılığı hakkında kötümser olduğunu, Çin'de büyük devrimci olanaklar görmediğini göstermek için kullandıkları bir belge olması dolayısıyla da ilginçtir. Okuyucunun da görebileceği gibi komisyon yalnızca, Ekim devriminden beri mevcut hükümetlerle görüşmeler temeline –buna paralel olarak Komintern politikası onların yıkılmasına gayret etse bile– dayanan Sovyet hükümet diplomasisini ele almıştır. Kuomintang egemenliğindeki bölgelerde ÇKP'nin izleyeceği yol gibi tartışmalı sorunlar hiç ele alınmamıştır. Troçki'nin komisyona atanması da bir sır değildir. Stalin ve Zinovyev arasındaki bölünme Aralık 1925'teki On Dördüncü Parti Kongresinde son haddeye varmıştı. Yeni Politbüro Buharin taraftarlarının egemenliği altındaydı. (Dokuz üyeden üçü Buharinci, ikisi Stalinist, ikisi Stalin ile Buharin arasında yalpalayanlar, diğerleri de Troçki ve Zinovyev idi) Stalin'in kişisel hizbinin alışılmadık zayıflığı, onu Troçki ve Zinovyev arasındaki açık bloğu engelleme konusunda kaygılandırıyordu. Komisyona atanması, Troçki'ye gelecekte bir işbirliği umudu sunmakla onu tarafsızlaştırmayı hedefleyen bir jest idi. Birkaç hafta sonra, Nisan ayında, Politbüro Çin'deki ÇKP politikasını tartışmış ve Troçki Kuomintang'dan çekilme talebini ortaya atmıştı. Aynı ay Birleşik Muhalefet oluşturuldu. Bu Stalin'in uvertürlerine bir son verdi. Komisyonun raporu Kuomintang'ın Kuzey Seferini ele almazken, Politbürodaki tartışmada Stalin'in bu harekete şiddetle karşı çıkan bir değişikliği önermesi kaydedilmelidir. Çan Kay-şek Stali 'in öğüdünü reddetti ve Temmuz 1926'da Kuzey Seferine başladı.

hükümetlere dayanan militarist örgütlenmeler; (c) bir tarafta yabancı emperyalist güçler ve diğer tarafta da SSCB'nin ve proleter devrimci hareketin güçleri.

Bir yönelim tutturmanın tüm güçlüğü, herşeyin iç mantığının ve gelişim temposunun kendisinden türediği bu üç kategorideki etkenlerin karşılıklı ilişkisinden kaynaklanmaktadır. Şüphesiz, 400 milyonluk nüfusuyla yeni uyanmış bir ülkenin gelişiminde, iç faktörler son tahlilde belirleyicidir. Temel yönelimimizi bu iç güçlerin gelişimine, yani, esasen köylülüğü devrime katmaya ve proleter örgütlerin önderliğini garanti altına almaya dayandırmak zorundayız. Kesin üstünlüğümüz, Çin'de, büyük bir tarihsel amacın politikasını yürütme fırsatımızın oluşundadır.

Bunu yaparken söylemeye bile gerek yok ki, tüm dönemsel gelgitleriyle militarist gruplar arasındaki mücadeleyi göz ardı edemeyiz, ama bunların bizi temel siyasal çizgimizden uzaklaştırmasına izin vermemeliyiz.

I. Çin Devriminin Uluslararası Yönelimi ve SSCB

1. Bize, Çin devriminin iç güçlerinin gelişiminde, ne kadar geçici olursa olsun, bir duraksama olacağını düşündürtecek bir veri mevcut değildir. Tersine, önümüzdeki dönemde geniş halk kitlelerinin –işçi ve köylü kitlelerinin– hareketinin gelişeceğine ve güçleneceğine inanmak için her türlü sebebimiz mevcuttur. Biz, kendi açımızdan, bu hareketin azami kapsamına ulaşması için mümkün olan herşeyi yapmalıyız. Fakat uluslararası durum, herkesin malûmu olan Avrupa'nın stabilizasyonu, Locarno Paktı[4] ve özellikle *emperyalistlerin Çin sorununu tüm kapsamıyla koyuş tarzları* ışığında çok daha güç hale gelmiştir. Bu koşullarda Çin'in başta gelen devrimci güçleri ve dahası Sovyet hükümeti, Çin'e karşı birleşik bir emperyalist cephenin oluşumunu engellemek için mümkün olan herşeyi yapmalıdırlar. İçinden geçtiğimiz anda Japonya, hem coğrafi konumu itibarıyla hem de Mançurya'daki hayati ekonomik ve askeri çıkarları açısından Çin devrimi için son derece tehlikeli bir hale gelebilir. *Çin devrimci hareketi, Japonya'yla ilişkiler so-*

[4] Locarno Paktı, Aralık 1925'te, Almanya, Belçika, Fransa, İtalya, Büyük Britanya, Çekoslovakya ve Polonya arasında imzalanan ve barışı ve mevcut bölgesel sınırları "güvence altına alan" beş antlaşma ve arabulucu mukaveleden oluşan bir paktı.

rununun en büyük öneme sahip olduğu aşamaya ulaşmıştır. Geçici bir soluklanma zamanı kazanmaya çalışmak zorunludur, ve bu, gerçekte, Mançurya'nın politik akıbeti sorununu "ertelemek" anlamına, yani, *önümüzdeki dönemde* güney Mançurya'nın Japonların elinde kalacağı gerçeğine şimdiden razı olmak anlamına gelir.[5]

2. Bu politik yönelim, ki şüphesiz Japon emperyalizmine karşı genel politik mücadelenin hiçbir şekilde durması anlamına gelmez, bütünüyle Çin Komünist Partisi ve Kuomintang'ın onayına sunulmalıdır. Ne var ki, Çin'deki devrimci unsurlar ve geniş Çin kamuoyu açısından, Japonlara yönelik yoğun düşmanlık dikkate alındığında, bu yönelimi kabul etmenin ne kadar zor olacağını önceden düşünmek gerekir. Bununla birlikte, bu yönelim, Avrupa ve Asya'da yeni bir devrimci dalga söz konusu oluncaya değin emperyalistlerden gelecek birleşik bir çılgınca saldırıya karşı koyamayacak olan Çin devriminin iç gereksinimleri tarafından dayatılmaktadır. Çin devriminin çıkarları, tıpkı Çin devrimci hareketinin zaman kazanmaya duyduğu ihtiyaç kadar uzayan bir soluklanma zamanına gereksinim duyan Sovyetler Birliği'nin çıkarlarıyla diğer durumlarda olduğu gibi bu durumda da bütünüyle çakışmaktadır.

3. Söylenenlerden açıktır ki, Uzak Doğu'daki emperyalist güçler arasındaki çelişkileri arttırmaya dönük bir yönelim ve herşeyden önce Japonya'yla belli bir anlaşmaya varmaya dönük bir yönelim, Çin'in devrimci güçlerinin genel tutumuna göre dikkatlice hazırlanmalıdır, öyle ki bu politika, eksik bilgilenmiş unsurlar tarafından Sovyet-Japon siyasal ilişkilerinde bir anlaşmaya varma amacıyla Çin'in çıkarlarının feda edilmesi şeklinde yanlış bir biçimde yorumlanmasın.

4. Çin kamuoyunu gerektiği gibi yönlendirmek için, Çin basını

---

[5] 1905'teki Rus-Japon Savaşında Japonların elde ettiği zaferi kağıda geçiren Portsmouth Antlaşması uyarınca Japonya, güney Mançurya'da Çarlığa ait bölgesel imtiyazları ele geçirmişti. Rusya Vladivostok'taki Pasifik limanını ve Mançuryadan geçip sahile ulaşan Trans-Sibirya Demiryolunun bir kısmı olan Doğu Çin Demiryolunu (DÇD) elde tutmuştu. Ne var ki Japonya, Harbin'de DÇD'yle bir bağlantıyla başlayan ve Mukden (bugün Şenyang) aracılığıyla güneyden geçerek Kwantung yarımadasının ucundaki Luşunkou'ya (Port Arthur) ulaşan Güney Mançurya Demiryolu'nu ele geçirdi. 1911'de Çing hanedanının yıkılmasından sonra Mançurya, Çinli savaş ağası Çang Zo-lin'in yönetimi altında fiilen bir Japon mandası haline geldi.

üzerindeki devrimci ve anti-emperyalist etkiyi –yalnızca yeni organlar yaratarak değil, aynı zamanda zaten mevcut olanları da etkileyerek– güçlendirme gerekliliğini kavramak bilhassa önem taşır.

5. Mançurya'nın özerkliğinin kurulması durumunda, ki Japonya'nın yapmaya çalıştığı şey budur, Çang Zo-lin'i Güneydeki kampanyasından vazgeçmeye ve genel olarak Çin'in geri kalanının iç işlerine karışmaktan kaçınmaya ikna etmeliyiz. Şüphesiz, hiçbir koşul altında, bu konuda inisiyatifi veya dolaylı bir sorumluluğu bile üstlenemeyiz, ama şu anki şartlarda Mançurya'nın özerkliğinin anlamının net bir kavranışının bizzat kendisi bir yandan Çin devrimci hareketinin önde gelen çevreleri açısından ve diğer yandan da bizim açımızdan izlenmesi gereken çizgiyi dayatmaktadır.

6. Yukarıda özetlenen genel politik plan göz önünde tutulduğunda, Çin kamuoyunu rahatsız eden tüm gereksiz, arızi ve ikincil sorunları bertaraf etmek, bugün bizim açımızdan daha önce hiç olmadığı kadar önemlidir. Kesinlikle hiç şüphe yok ki, çeşitli resmi daire temsilcilerinin faaliyetlerinde, Sovyet hükümetini zora sokan ve bir Sovyet emperyalizmi izlenimi oluşturan, kabul edilemez bir büyük-güç üslubu söz konusuydu.

Büyük-güç maksatları kuşkusunun tüm izlerinin bertaraf edilmesi için, ilgili büro ve kişilerin kafasına şunu iyice sokmak gerekir: bizim açımızdan böyle bir politika ve hatta Çin'e ilişkin böylesi bir politikanın *dış biçimleri* hayati önemdedir. Çin'in haklarına, onun egemenliğini vb. vurgulayarak, en sıkı riayete dayanan bu çizgi her düzeyde hayata geçirilmelidir. Bu politikayı ihlalin her tekil örneğinde, ne kadar önemsiz olursa olsun, sanıklar cezalandırılmalı ve bu olgu Çin kamuoyunun dikkatine sunulmalıdır.

7. Çeşitli biçimlerde açıkça ifade etmeliyiz: Bizim politikamız tamamıyla, tek bir bağımsız hükümet ve demokrasi için Çin halk kitlelerinin verdiği mücadeleye duyduğumuz sempatiye dayanmaktadır. Ne var ki biz kendi adımıza ne türden olursa olsun askeri bir müdahale düşüncesini reddederiz. Çinlilerin sorunu bizzat Çin halkı tarafından çözülebilir ve çözülmelidir. Birleşik bir Çin gerçekleşene dek, Sovyet hükümeti, Çin'deki mevcut hükümetlerin tümüyle –merkezi olduğu kadar eyalet hükümetleriyle de– içten ilişkiler kurma ve korumaya çabalayacaktır.

8. Mançurya'daki diplomatik faaliyetimiz bütünüyle ve tamamen Harbin'den Mukden'e taşınmalıdır.[6]

9. Çang Zo-lin'le şu temelde müzakerelerde bulunmalıyız: Bizim için açıktır ki mevcut koşullarda Mançurya hükümeti Japonya'yla iyi, istikrarlı ilişkiler sürdürmek durumundadır. Bu ilişkilere tecavüz etmeyeceğiz. Ama aynı zamanda bizimle de istikrarlı ve barışçıl ilişkiler sürdürmek ve bu suretle Tokyo'ya ilişkin olarak kendisi için belli bir bağımsızlığı garanti altına almak, Mançurya hükümetinin yararınadır.

Müzakereler sırasında Çang Zo-lin'in dikkatini şu noktaya çekmeliyiz; belli Japon çevreleri onun yerine bir başka tampon generali geçirmeye hazırdırlar ama biz normal ilişkiler mevcutken onun yerine bir başka kişinin geçirilmesi için herhangi bir neden görmemekteyiz.

10. DÇD [Doğu Çin Demiryolu] için tam anlamıyla iş kotaran idari bir yapıyı, yani karşı çıkılan veya ihtilâflı tüm sorunları (eşit koşullar içerisinde) halletmek için apaçık ve herhangi bir anlaşmazlık olacak olursa sorunu Mukden'e havale eden bir prosedürü bütün ayrıntılarıyla hazırlamak Mançurya'yla müzakerelerin temel unsurudur.

Bizim demiryolu idarecimiz, Harbin'deki konsolos ve Mukdendeki başkonsolos, demiryolu yetkililerinin sorunları tek taraflı olarak, Çinli yetkililerin üstünden atlayarak veya –daha kötüsü– onlara ültimatomlar vererek çözmeye dönük teşebbüslerinin acımasızca cezalandırılmaları gerektiği hususunda eşzamanlı olarak bilgilendirilecektir.

11. Çang Zo-lin'le yapılacak bir anlaşmayı ve bu anlaşmanın Pekin'de tanınmasını takiben, Mançurya'daki demiryolunun ortak bir ekonomik ve inşa planı ve Mançurya'yla ilgili olarak karşılıklı çıkar ve haklara tam saygı esasına dayanan bir ekonomik anlaşma üzerinde çalışmak amacıyla toplanacak bir Çin-Japon-Sovyet demiryolu konferansı için çaba gösterilmelidir.

12. DÇD'nin mevcut aygıtını Sovyet hükümetin ellerinde sıkıca tutarken –ki önümüzdeki dönemde demiryolunu emperyalistlerin ele geçirmesini önlemenin biricik yolu budur– demiryolunun *Çin-*

---

[6] Mukden (Şenyang) Çang Zo-lin'in Mançurya'daki başkentiydi. Doğu Çin Demiryolu üzerindeki Harbin Mançurya'daki en önemli Rus yerleşimiydi.

*lileşmesi*ni hedefleyen kültürel ve politik tabiatlı geniş önlemleri derhal almak gerekir. (a) Yönetim iki dilde olmalıdır; istasyon işaretleri ve istasyonlara asılan talimatlar iki dilde olmalıdır. (b) Demiryolu işçileri için teknik ve politik eğitimi birleştiren Çince okullar kurulmalıdır. (c) Demiryolu boyunca uygun noktalarda, Çinli işçiler ve demiryoluna bitişik oturan Çinliler için kültür-eğitim enstitüleri kurulmalıdır.

13. Yoldaş Serebriyakov'un, demiryolunu doğrudan Ulaşım Halk Komiserliği'nin eline vermenin Çinliler tarafından demiryolunu tek taraflı olarak ele geçirişimiz yönünde atılmış bir adım olarak yorumlanıp yorumlanmayacağını tahkik etmesi gerekir.

Demiryolu idari yapısının değiştirilmesinin tüm detayları, bu işe uygun Çinli yetkililerle birlikte ele alınmalı ve başından sonuna kadar dikkatlice düşünülmelidir.

14. Demiryolundaki çalışmamız henüz bütünüyle engellenmemişken, çok az işe yarayan ya da kendileriyle uzlaşılan işçi ve idari unsurları Sovyetler Birliği'nin demiryollarına naklederek ve Mançurya'da onların yerine merkezi demiryollarından eni konu güvenilir ve politik bakımdan eğitimli işçileri geçirerek DÇD'de bir temizlik yapmak için şu anki avantajdan yararlanmalıyız.

15. Diğer taraftan, tam da şimdi, Rus işçilerine ve DÇD çalışanlarına karşı, Çinli militaristlerin, polisin ve Rus Beyaz Muhafız unsurlarının gaddarlık ve zorbalığının tüm sorunlarını ve aynı zamanda Ruslar ile Çinliler arasında ulusal-toplumsal zemindeki tüm uyuşmazlık olaylarını dikkatlice derlemek (ve daha sonra gözden geçirmek) gerekiyor. Aynı zamanda, Rus işçilerinin bireysel ve ulusal itibarını koruyacak araçlar ve yollar düşünüp bulmak gerekir, öyle ki, bu zemindeki uyuşmazlıklar her iki tarafta da çeşitli şovenist duyguları tutuşturmak yerine, tersine, politik ve eğitimsel bir öneme sahip olabilsin. Her iki tarafın da eşit bir temelde katıldığı, ulusal sorunun tüm önemini ve keskinliğini kavramış ciddi komünistlerin gerçek kılavuzluğu altında, sendikalara bağlı özel uzlaştırma komisyonları ya da onur mahkemeleri kurmak gereklidir.

Demiryolu çalışanlarını yerel Çinli yetkililerin zorbalığından korumanın araçları (Pekin ve Mukden ile) uygun bir anlaşmada bütün ayrıntılarıyla geliştirilmeli ve gerekli bütün örgütsel güvencelerle donatılmalıdır.

Bu hususta Rusça ve Çince talimatlar ve ilânlar yayınlamak ve bunları istasyonlara ve benzer binalara olduğu kadar otomobillere de asarak demiryolu hattı boyunca yaymak gerekir.

16. Harbin'deki başkonsolosluk personeli yukarıda tanımlanan politikalarla uyuşacak tarzda yeniden örgütlendirilmelidir.

17. Çang Zo-lin'le (daha sonra Japonya'yla) yapılacak anlaşma maddelerinden biri Halkın Devrimci Moğolistan'ını Çang Zo-lin'in tacizinden korumalıdır.

18. Japonya'yla ortak müzakereleri derhal başlatmak yerine, yukarıda özetlenen önlemlerin tümünü gerçekleştirerek ve *Japon kamuoyu*nu gereği gibi etkileyerek ilişkileri gerçekten geliştirmek üzerine yoğunlaşmalı; ve Dış İşleri Halk Komiserliği'ne bu yaklaşımı gözeten sistematik önlemleri detaylandırma direktifi verilmelidir. Olası bir üçlü anlaşmanın (SSCB, Japonya, Çin) biçimine peşinen karar vermeksizin, politik ve diplomatik olarak öylesine bir zemin hazırlanmalı ki, Çinlilerin, Japonya'ya geçici olarak vermek zorunda kalabilecekleri herhangi bir ödünü bizim katılımımızla etki alanlarının bir paylaşımı olarak yorumlaması imkânsız olsun. Çin kamuoyu, özellikle sol çevreler, şu noktanın iyice farkına vardırılmalıdır ki; Japon emperyalizmine verilecek bizim tahammül etmeye hazır olduğumuz Çin tavizleri ancak, bizzat Çin'deki devrimci halk hareketi açısından kendisini birleşik bir emperyalist saldırıya karşı korumak amacıyla zorunlu olan tavizlerdir. Bu perspektifle olası ortak müzakereler, bazı tavizler pahasına, Japonya ile Britanya arasına bir takoz yerleştirmeyi amaç edinmelidir.

19. Halk ordularının uzunca bir süre için Wu Pei-fu'ya bazı alanları bırakmak zorunda olduğunun anlaşılması durumunda, bir yandan Çin'in bağımsızlığının amansız ve baş düşmanı Britanya'ya karşı durmaksızın mücadele verirken, Britanya'ya bağlılığını zayıflatmak amacıyla Wu Pei-fu'yla bir anlaşmaya varmaya çalışmak geçici bir tedbir olabilir.[7]

20. Halk ordularına gelince, onları devrimci halk hareketinin bireysel etkilerden bağımsız gerçek kalelerine dönüştürmek ama-

---

[7] Bu raporun taslağı oluşturulurken, Orta Çin'in Honan-Hupeh-Hunan bölgesinin savaş ağası lideri Wu Pei-fu, Kuomintang ile ittifak içerisinde olan "Hıristiyan General" Feng Yü-ziang'ın ordularına karşı başarılı bir saldırıya girişmişti. "Halk orduları" kavramı burada Kuomintang taraftarı birliklere atfen kullanılıyor.

cıyla (Kuomintang ve Komünist Parti içinde) kapsamlı bir politik, eğitimsel ve örgütsel çalışma yürütmek zorunludur.

21. Kanton: Çin'de devrimci hareketin yavaş gelişimi dönemi boyunca Kanton yalnızca geçici bir devrimci köprübaşı olarak değil, aynı zamanda 37 milyon nüfuslu devasa bir ülke olarak ele alınmak zorundadır. Burada doğru ve istikrarlı bir ekonomik ve politik yönetime ihtiyaç var. Kanton hükümeti tüm çabalarını, tarımsal, mali, idari ve siyasi reformlar aracılığıyla; geniş halk kitlelerini Güney Çin Cumhuriyeti'nin siyasi yaşamına çekmekle ve onun iç savunma kapasitesini geliştirmekle cumhuriyeti içeride güçlendirmeye yoğunlaştırmalıdır.

Kanton hükümeti saldırgan bir askeri kampanya düşüncesini ve –genel olarak– emperyalistleri askeri müdahale yoluna sürükleyecek herhangi bir faaliyeti içinden geçtiğimiz dönemde kesin bir biçimde reddetmelidir.[8]

Not: Yoldaş Rakovski'den, Kanton hükümetinin Fransa'yla resmi ya da gayri resmi bir çeşit *modus vivendi* [geçici anlaşma] düzenleme şansının olup olmadığı ve Kanton hükümetinin Fransız hükümetinin bu konudaki tutumunu yoklaması amacıyla bir temsilcisini Paris'e göndermesinin uygun olup olmadığı sorulup öğrenilecek.[9]

22. Kabul edilmiş olan bir dizi kararda, genel çizgiden nasıl olursa olsun her çeşit politik sapmadan kaçınmak amacıyla Kuomintang önderliğini ortaya çıkan ve burada titizlikle özetlenen sorunlarda ihtiyatlı ve yumuşak bir tutum almaya zorlayan maddelerin olduğunu göz önünde tutarak; koşulların gerektirdiği böylesi ödünlerin hiçbir şekilde hareketin devrimci ufkunu daraltmaması ve hem Çin'de hem de onun sınırlarının ötesinde, ezilen komşu sömürge ülkelerin vb. devrimci hareketlerine yardımcı olma amacıyla yürütülen en geniş ajitasyonu kısıtlamaması gerektiği enikonu açıklanmalıdır.

23. Çinli gericilerin, emperyalistlerin kışkırtmalarıyla, Yoldaş Karahan'ın geri çağrılmasını talep etmiş olmalarını göz önünde

---

[8] (Stalin'in düzeltmesi –L.T., 25 Mart 1926. İtalikle yazılmış cümlenin yanına Troçki'nin kenar notu. Çan Kay-şek savaş ağalarına karşı 26 Temmuz 1926'da Kuzey Seferini başlattı. –Editör)
Rakovski bu dönemde Fransa'da Sovyet büyükelçisiydi.

tutarak, bu rezil talebe karşı, Çin'de (ve mümkün olduğunca diğer ülkelerde, herşeyden önce Britanya ve Japonya'da), Sovyetler Birliği'nin bir temsilcisi olarak Yoldaş Karahan'ın izlemekte olduğu kurtuluş politikasının içeriği ve anlamını açıklayan çok enerjik bir politik kampanya örgütlemenin zorunluluğunu kavramalıyız.

II. Mançurya'da Demiryolu Sorunları

1. Mançurya demiryolu konferansını, DÇD'ye dair tutumlar düzeltilene dek ertelemek akıllıca olabilir.

2. Demiryolu inşasında DÇD, SSCB'nin Mançurya'da demiryolu inşasında bağımsız hareket edemeyeceğini akılda tutarak, Mukden ile ön hazırlık anlaşmaları yapmalıdır.

3. DÇD demiryolu inşasını yaygınlaştırma amacıyla, DÇD'nin ıslah edilmesine ayrılan harcamalar, eldeki tüm kaynakları inşaya yöneltecek şekilde kısıtlanmalıdır.

4. DÇD inşası için Ulaşım Halk Komiserliği tarafından geliştirilen plan kabul edilmelidir.

5. Tekil ray hatlarının inşası için, yerel Çin sermayesini cezbedecek anonim ortaklıklar –mümkün olan her yerde Çinlilerin inisiyatif almalarıyla– oluşturmak akla uygun olurdu.

6. DÇD kendi görevlerini ray hatlarını döşemekle sınırlandırmamalı, aynı zamanda otomobil ulaşımı için asfalt yol inşasını ve su taşımacılığını geliştirmeyi projelendirmelidir.

7. DÇD eldeki tüm araçlarla Japonların kuzeye ve aynı zamanda Hailun'a doğru demiryolu hatları kurmalarını engellemeye ve Kirin hattı gibi hatları DÇD ile bağlantılandırmayı engellemeye çabalamalıdır.

8. Japonya'ya baskı yapmak için Çin'den doğu Moğolistan'a uzanan demiryollarını inşa ettiğimiz haberini her tarafa yaymalıyız.

9. Amacımız, mümkün olduğunca çabuk, Verkhneudinsk'den Urga ve Kalgan'a, ve Kabarovsk'dan Sovetskaya Gavan'a uzanan bir demiryolu üzerinde çalışmaya başlamak olmalıdır.

10. Ulaşım Halk Komiserliği'ne, tarifeler, iskontolar ya da düşük kaliteli mallara yapılan indirimler ve navlun tanzimi konularında DÇD ile Güney Mançurya Demiryolları arasında çıkan hangi anlaşmazlıkların hükümetler konferansına getirilmesi gerektiğini tahkik etmesi direktifi verilmelidir.

11. Yoldaş Serebriyakov'un kısa gezisiyle ilişkili olarak Dobuçiye şu mealde bir yanıt göndermeliyiz: Serebriyakov Tokyo'yu kişisel olarak ziyaret edeceği için, karşı karşıya kaldığımız sorunlar derhal oracıkta soruşturulacaktır.[10] Daha sonra bizim tarafımız, söz konusu üç tarafın çıkarlarına karşılıklı saygı ilkesi temelinde ihtilâflı sorunları çözüme bağlamayı ve sürtüşmeleri ortadan kaldırmayı hedefleyen somut öneriler getirecektir.

III. Japon Göçü Üzerine

Sovyet Uzak Doğu'suna Japon göçü sorununu karara bağlarken, Japon kamuoyunun bu konuya gösterdiği yoğun ilgiyi hesaba katmalıyız. Ne var ki, Uzak Doğu'daki Japon sömürgeciliği tehlikesini göz önünde tutarsak, atacağımız her adımın ihtiyatlı ve kademeli olması gerekir. SSCB'ye girmesine izin verilen Japon göçmenlerin sayısını sabit tutmak için vakit erkendir, ama ne olursa olsun Japon göçü büyük bir göç olmamalıdır. Bu göç kesinlikle denetim altına alınmalı ve bu amaç için oluşturulmuş özel bir ajans vasıtasıyla Japonların denetimindeki kaynakların kesilmesiyle sonuçlanmalıdır. Japon yerleşimciler, orta Rusya'dan gelen yerleşimcilerin arttırılmasıyla dengelenerek dama tahtası tarzında iç içe yerleştirilmelidirler. Parsellenen toprak Japon köylülerinin kabul edebileceği ve Japon tarımının özgüllüklerine uygun bir yapıda olmalıdır. Japon yerleşimcilere uygun toprak alanları Kabarovsk civarında ve onun daha da güneyinde mevcuttur, ama Sibirya'nın iç bölgelerinde mevcut değildir. Bu bölgelere Korelilerin göçüne, oraların Japon bölgesi olduğu gerekçesiyle izin verilmemelidir. Korelilerin göçü sorunu ayrıca değerlendirilmelidir. Korelilere Sibirya'nın çok daha içlerine kadar toprak verilebilir.

---

[10] Haberleşme halk komiserliği vekili ve Sol Muhalefet üyesi olan Leonid Serebriyakov, Nisan 1926'da Çang Zo-lin ile demiryolunun durumunu tartışmak üzere görüştü ve ardından Tokyo'ya geçerek 14 Mayısta Japon Demiryolları Bakanı Mitsugu Sengoku ile bir görüşme yaptı.

RADEK'e BİRİNCİ MEKTUP

30 Ağustos 1926

Sevgili Karl Berngardoviç:

1. Sana Kuomintang'daki Çin Komünist Partisi sorunu hakkında yazıyorum. Bu sorun dikkat ve özen gerektiriyor. Bu hususta yazdıklarına bütünüyle katılıyorum. Ancak ilgisiz okuyucular açısından ve aslında herkes için somutlanmalıdır. Kuomintang ve Komünist Partinin gelişimi hakkında temel olgusal verilerin düzenlenmesi son derece önemlidir (yayıldıkları alanlar; grev hareketinin, Kuomintang'ın, Komünist Partinin ve sendikaların gelişimi; Kuomintang içindeki çatışmalar vb.).

Çin'deki durumu Hindistan'dakiyle karşılaştırmak kanımca çok önemli. Niçin Hindistan Komünist Partisi ulusal-devrimci bir örgüte katılmıyor? Hollanda Hindistan'ında işler bu bakımdan nasıl gidiyor? İşin aslı şu ki, ulusal ve hatta sömürgesel baskının varlığı Komünist Partinin ulusal-devrimci bir partiye girişini hiçbir şekilde gerektirmez. Sorun herşeyden önce sınıf güçlerinin farklılaşmasına ve bunun dış (yabancı) baskıyla nasıl ilişkili olduğuna bağlıdır. Politik açıdan sorun kendisini şu şekilde ortaya koyuyor: Komünist Parti, uzunca bir zaman boyunca, tecrit olmuş fikirdaşları (devrimci demokratik bir parti içinde) bir araya toplayan bir propaganda çevresi rolü oynamaya mahkûm mudur, yoksa yaklaşan zaman diliminde işçi hareketinin önderliğini ele geçirebilir mi? Çin'de, koşulların ikinci durumdan yana olduğundan şüphe edilemez. Fakat bu kanıtlanmalıdır, belki yalnızca çok genel bir biçimde, ama temel olgusal materyalden yapılan bir seçki eşliğinde. Unutma ki, parti konferansında Buharin uluslararası politikanın sorunları üzerine bir rapor sunacak ve Kuomintang sorunu da şüphe-

siz gündeme gelecek.

2. "Sorular ve Yanıtlar" nasıl gidiyor?[11]

3. Mektubu yazdın mı?

4. Parti konferansının gündemi sendikalar sorunudur. Bildiğim kadarıyla, *Trud*'u ve sendika basınını izlemektesin. Sorunun istisnai önemi bakımından bu çalışmayı genişletmek ve sistematize etmek son derece önem taşıyor.

Biraz yazıyorum, konukları kabul ediyorum, kaplıcadaki yoldaşlarla fotoğraf çektiriyorum ve bıldırcın avlıyorum, bunu senin de yaptığını umuyorum.

---

[11] Belli ki "Rus Muhalefeti: Sorular ve Yanıtlar" makalesi kastediliyor. Birleşik Muhalefetin temel tutumlarını soru cevap biçiminde ortaya koyan ve el yazması şeklinde 1926'nın sonlarında SCCB'de dolaştırılan makale. Birleşik Muhalefet tarafından oluşturulan merkezin bir üyesi olan Radek belgeyi kaleme alma görevini üstlenmiş görünüyor, fakat sonunda Eylül 1926'da bizzat Troçki bu makaleyi yazmıştır.

ÇİN KOMÜNİST PARTİSİ ve KUOMİNTANG

27 Eylül 1926

İçinde bulunduğumuz dönemde Çin politik yaşamının olgu ve belgeleri, Çin Komünist Partisi ve Kuomintang arasında daha ileri ilişkiler sorununa kesinlikle su götürmez bir yanıt vermektedir. Çin'deki devrimci mücadele, 1925'ten beri, herşeyden önce proletaryanın geniş katmanlarının aktif müdahalesi, grevler ve sendikaların kurulmasıyla karakterize olan yeni bir aşamaya girmiştir. Köylüler şüphe götürmez biçimde giderek artan ölçüde harekete çekilmektedir. Aynı zamanda, ticari burjuvazi ve onunla bağlantılı entelijensiya unsurları, grevlere, komünistlere ve SSCB'ye karşı düşmanca bir tutum benimseyerek sağa doğru kayıyorlar.

Çok açıktır ki, bu temel olguların ışığında Komünist Parti ve Kuomintang arasındaki ilişkilerin gözden geçirilmesi sorunu zorunlu olarak ortaya konulmalıdır. Çin'deki ulusal-sömürgesel ezilmişliğin Komünist Partinin Kuomintang'a sonu olmayan girişini gerektirdiğini ilân ederek böylesi bir gözden geçirmeden kaçınma girişimi eleştiri karşısında tutunamaz. Bir zamanlar, Batı Avrupalı oportünistler, hepimiz çarlığa karşı mücadele ediyoruz diye, biz Rus Sosyal Demokratlarından, yalnızca Sosyal Devrimcilerle değil, "Kurtuluşçular" da aynı örgüt içinde çalışmamızı talep ediyorlardı. Öte yandan, Britanya Hindistan'ına veya Hollanda Hindistan'ına sıra geldiğinde, Komünist Partinin ulusal-devrimci örgütlere girmesi sorunu ortaya konulmuyor. Çin söz konusu olduğunda, Komünist Parti ile Kuomintang arasındaki ilişkiler sorunu-

nun çözümü devrimci hareketin farklı dönemlerine göre farklılaşır. Bizim açımızdan temel kriter, ulusal ezilmişlik değişmez olgusu değil, sınıf mücadelesinin, hem Çin toplumunun bağrında ve hem de Çin'in partileri ve sınıfları ile emperyalizm arasındaki çatışma hattı boyunca değişen gidişatıdır.

Çinli işçi kitlelerinin sola doğru hareketi, Çin burjuvazisinin sağa doğru hareketi kadar kesin bir olgudur. Kuomintang işçilerin ve burjuvazinin politik ve örgütsel birliğine ne ölçüde dayandırılmış idiyse, bugün sınıf mücadelesinin merkezkaç eğilimleri tarafından parçalanması o ölçüde zorunludur. Bu eğilimlere karşı koyacak sihirli politik formüller ya da zekice taktiksel araçlar mevcut değildir ve olamaz da.

ÇKP'nin Kuomintang'a katılımı, ÇKP'nin kendini yalnızca gelecekteki *bağımsız* politik faaliyete hazırlayan, ama aynı zamanda süre giden ulusal kurtuluş mücadelesinde yer almaya çalışan bir propaganda topluluğu olduğu dönemde şüphesiz doğruydu. Geçtiğimiz iki yıl boyunca, Çinli işçiler arasında muazzam bir grev dalgasının yükselişine tanık olduk. ÇKP raporu, bu dönem boyunca sendikaların 1,2 milyon civarında işçiyi kendine çektiğini tahmin etmektedir. Bu tip konularda abartı şüphesiz kaçınılmazdır. Dahası, yeni sendikal örgütlerin sürekli gel-git durumlarında nasıl istikrarsız oldukları biliriz. Ama Çin proletaryasının muazzam uyanışı, mücadeleye ve bağımsız sınıf örgütlerine duyduğu arzu kesinlikle inkâr edilemez.

Bu kesin gerçek, ÇKP'yi, bugün kendisini içinde bulduğu hazırlık sınıfından daha üst bir dereceye terfi etme göreviyle karşı karşıya bırakıyor. Onun ivedi politik görevi bugün artık uyanan işçi sınıfının doğrudan bağımsız önderliği için savaşmak olmalıdır; şüphesiz işçi sınıfını ulusal-devrimci mücadele çerçevesinden uzaklaştırmak amacıyla değil, fakat yalnızca onun en kararlı savaşçı rolünü değil, aynı zamanda Çinli kitlelerin mücadelesinde hegemonyasını kurmuş politik önder rolünü de güvenceye almak için.

ÇKP'nin Kuomintang'da kalmasından yana olanların ileri sürdüğüne göre "Kuomintang'ın bileşiminde küçük-burjuvazinin ağır basan rolü bizim açımızdan partinin içinde uzunca bir dönem kendi politikalarımız temelinde çalışmayı olanaklı kılmaktadır." Bu argüman esası itibarıyla çürüktür. Küçük-burjuvazinin kendisi, sa-

yıca ne kadar büyük olursa olsun devrimci politikanın temel çizgisini belirleyemez. Politik mücadelenin sınıf hatları boyunca farklılaşması, proletarya ve burjuvazi arasındaki keskin ayrılıklar, onlar arasında küçük-burjuvazi üzerinde etki sağlayabilme mücadelesini zorunlu kılar ve küçük-burjuvazinin bir yanda tüccarlar ile diğer yanda işçiler ve komünistler arasında yalpalamasını beraberinde getirir. Küçük-burjuvazinin zekice manevralar veya Kuomintang içinde güzel öğütlerle kazanılabileceğini düşünmek umutsuz bir ütopyacılıktır. Komünist Parti, bizzat güçlendiği ölçüde, yani Çin işçi sınıfını kazandığı ölçüde, kent ve kır küçük-burjuvazisi üzerinde doğrudan ve dolaylı etkide bulunabilecektir. Ancak bu sadece bağımsız bir sınıf partisi ve sınıf politikası temelinde mümkündür.

Yukarıda alıntılanan, ÇKP'nin Kuomintang'da kalması yanlısı argümanı, ÇKP Merkez Komitesi plenumunun 14 Temmuz 1926 tarihli kararından aktardık. Bu karar, plenumun diğer belgeleriyle birlikte, ÇKP'nin son derece çelişkili politikalarını ve bunlardan kaynaklanan tehlikeleri teyit etmektedir. ÇKP Merkez Komitesinin Temmuz plenumunun belgeleri, her adımda, "geçen yıl boyunca şiddetlenen sürecin her iki kutbun da –burjuvazi ve proletarya– kendi ayrı konumlarını belirlemelerine vesile olduğunu" doğrulamaktadır (aynı karardan alınmıştır).

Kararlar, belgeler ve raporlar, önce Kuomintang sağ kanadının büyümesini, sonra Kuomintang merkezinin sağa kayan hareketini ve bundan sonra da Kuomintang solundaki yalpalamaları ve bölünmeleri kaydetmektedir. Ve bunların tümü, komünistlere adım adım saldırı modelini izlemiştir. Komünistler kendi paylarına Kuomintang içinde bir konumdan diğerine durmaksızın gerilemişlerdir. Verdikleri ödünler, göreceğimiz gibi, hem örgütsel nitelikte hem de ilkesel konuları içeren türdendir. Kuomintang'ın yönetici organlarındaki komünistlerin sayısının üçte-birden daha fazla olmayacak şekilde sınırlandırılmasında hemfikir olmuşlardır. Sun Yat-sen'in öğretisinin çiğnenemez olduğunu ilân eden bir kararı kabul etmekte bile görüş birliğine varmışlardır. Fakat her zaman olduğu gibi, her yeni ödün, sadece, Kuomintang güçlerinin komünistlere karşı yeni baskılarını beraberinde getirir. Bu süreçlerin tümü, söylediğimiz gibi, kesinlikle kaçınılmazdır, sınıfsal farklı-

laşmayı ifade eder. Ne var ki Merkez Komitesi plenumu, Kuomintang'dan çekilmeyi öneren Çin komünistlerinin görüşlerini reddetmiştir. Karar şunları ileri sürüyor:

> Çin'deki kurtuluş mücadelesinin gelişme olasılıklarını tahrif eden bütünüyle yanlış bir bakış açısı, Komünist Partinin –eğer Kuomintang ile bir örgütsel kopuşu gerçekleştirecek olursa, yani eğer kentli ticari ve profesyonel burjuvaziyle, devrimci entelijensiyayla ve kısmen hükümetle ittifakı bozacak olursa– bugün, kendi başına, proletaryaya ve onun arkasında diğer ezilen kitlelere burjuva-demokratik devrimi gerçekleştirmekte önderlik edebileceğini düşünen yoldaşlarca savunuluyor.

Ne var ki bu muhakeme çizgisi bize bütünüyle iler tutar yanı olmayan bir çizgi olarak gözüküyor. ÇKP'nin *gelecekte*, proletarya ve köylülüğe ülkeyi kurtarmak ve birleştirmekte bağımsız ve belirleyici bir güç olarak önderlik etme yeteneğini kanıtlayıp kanıtlayamayacağını hiç kimse bugünden kestiremez. Çin'deki devrimci mücadelenin sonraki gidişatı, birçok ülke içi ve uluslararası gücün hareketine bağlıdır. Şüphesiz, Komünist Partinin proletarya üzerinde nüfuz oluşturma ve bu sınıfın ulusal-devrimci hareket içinde hegemonyasını kurma mücadelesi önümüzdeki yıllarda zafere yol açmayabilir. Fakat bu, bağımsız bir sınıf örgütü olmaksızın düşünülemeyecek olan bağımsız bir sınıf politikasına karşı hiçbir şekilde kanıt olamaz. Kuomintang'dan çekilmenin küçük-burjuvaziyle ittifakı kesip atmak anlamına geleceğini ima etmek temelden yanlıştır. Sorunun özü şudur ki, proletaryanın, küçük-burjuvazi, tüccarlar ve Kuomintang'a yansıyan diğer unsurlarla muğlak ve biçimsiz bir ittifakı artık mümkün bile değildir. Sınıfsal farklılaşma politika alanına sirayet etmiştir. Bugünden itibaren proletarya ve küçük-burjuvazi arasındaki ittifak artık yalnızca kesin olarak tanımlanmış ve açıkça ifade edilen anlaşmalara dayandırılabilir.

Kaçınılmaz olarak sınıf farklılaşmasından kaynaklanan örgütsel çizgileri çekmek, şartlara bağlı olarak cumhuriyetin tamamında veya belli eyaletlerde, bir bütün olarak Kuomintang'la veya onun belli unsurlarıyla –mevcut koşullarda– politik bir blok oluşturmayı dışlamaz, tersine ön varsayar. Ancak herşeyden önce, ÇKP kendi örgütsel tam bağımsızlığını ve uyanan proleter kitleler üzerinde nüfuz kazanma mücadelesinde politik program ve taktiklerinin

netliğini güvence altına almak zorundadır. Yalnızca böyle bir yaklaşım sayesinde, Çin köylülüğünün geniş kitlelerini mücadeleye çekmekten ciddi olarak bahsedilebilir.

ÇKP'nin tasavvurunun doğrultusu en iyi şekilde, Temmuz Merkez Komitesi Plenumu tarafından (12 Temmuz 1926) yayınlanan ÇKP deklarasyonundaki en çarpıcı pasajların aktarılmasıyla açıklığa kavuşturulabilir:

> Çin halkının acil talebi, tüm bu ıstırapların dindirilmesidir. Bu Bolşevizm değildir. Birileri belki halkımızın kurtuluşu uğruna bunun Bolşevizm olduğunu söyleyebilir, ama bu komünizm uğruna Bolşevizm değildir.

Daha ileride bu manifesto şunu ifade ediyor:

> Onlar [burjuvazi], sınıf mücadelesinin işçi örgütleri ve grevlerde açığa çıkan asgari dışavurumlarının, anti-emperyalist ve anti-militarist güçlerin savaşma kapasitesini hiç de azaltmayacağını anlamıyorlar. Dahası, Çin burjuvazisinin refahının, proletaryayla birlik içerisinde emperyalistlere ve militaristlere karşı yürütülen savaşın başarısına bağlı olduğunu ve hiç de proletaryayla sınıf mücadelesinin sürdürülmesine bağlı olmadığını anlamıyorlar.

Mücadelenin rotası "ulus çapında bir konferans çağrısında bulunmak"tır. Bu, "görevi ulusal devrimi gerçekleştirmek olan bir parti olarak" Kuomintang tarafından yerine getirilmeliydi. Militaristlerin, halkı sahiden temsil eden bir ulusal meclisin toplanmasını olanaksız kılacakları itirazına, manifesto, tüm sınıfların birliği ve partileri tarafından uygulanan denetim hakkında genellemelerle karşılık veriyor. Platformun 23. maddesine, –ve ancak on ikinci sıraya– koalisyonlar oluşturma özgürlüğü, toplantı özgürlüğü vb. gibi talepler sokulmuştur.

Deklarasyonun sonuç bölümünün ileri sürdüğüne göre:

> Onlar [militaristler] bizim platformumuzun devrimci olduğunu söylüyorlar. Olabilir. Ne var ki, bu platform, halkın tüm katmanlarının en acil ve yaşamsal taleplerine ve ihtiyaçlarına dayanmaktadır. Ve halkın tüm sınıflarının birleşik bir savaşım cephesi ortak bir platforma dayanmak zorundadır. Bu mücadeleye katılanlar bu talepleri sımsıkı savunmalıdırlar. Kendi sınıflarının çıkarlarını bencilce savunmamalı, genel çıkarlar için savaşmalıdırlar.

Deklarasyonun tümüne, başından sonuna kadar, proletaryayı kazanmak değil burjuvaziyi ikna etmek arzusu sinmiştir. Bu tip bir tutum, Kuomintang'ın sağ, merkez ve sözde sol liderlerinin önünde kaçınılmaz geri çekilişlerin öncüllerini oluşturur. Bu deklarasyonda ifade edilen politikaların gerçekte Marksizmle bir alıp veremediği yoktur. Bu, hafifçe Marksist terminolojiye bandırılmış Sun Yat-senciliktir.

Bu koşullarda, komünistlerin, Çan Kay-şek'in önergesini benimseyen Kuomintang Merkez Komitesinin aşağıdaki politik beyanını kabul etmeyi mümkün görmesi artık bir sürpriz olamaz:

> Kuomintang, Kuomintang'a katılan diğer partinin [yani, Komünist Parti –L.T.] her üyesinin; Sun Yat-sen tarafından kurulan Sun Yat-senciliğin Kuomintang'ın temel ilkesi olduğunu ve Sun Yat-sen veya Sun Yat-sencilik ile ilgili olarak dile getirilecek hiçbir şüphe veya eleştirinin söz konusu olamayacağını anlaması için gerekeni yapacaktır.

Apaçıktır ki, mesele bu biçimde ortaya konduğunda, ÇKP'nin varoluşunun bütün gerekçesi ortadan kalkar.

Komünistlerin belirsiz ve gayri resmi bir ittifak temelinde öğrencilerle ve ilerici tüccarlarla aynı örgüt içerisinde geçinebildiği bir dönemde, idealist küçük-burjuva ulusal dayanışma doktrini olarak Sun Yat-sencilik göreli olarak ilerici bir rol oynayabilirdi. Çin toplumu ve Kuomintang içerisinde bugünkü sınıfsal farklılaşma yalnızca geri dönüşsüz değil aynı zamanda son derece ilerici bir olgudur.

Dahası bu, Sun Yat-senciliğin bütünüyle geçmişe ait bir şey haline gelmiş olması demektir. Olayların sergilediği üzere, Çin devriminin elini kolunu hiç olmadığı kadar sıkı bir şekilde bağladığı kesin olan bu doktrini eleştirmekten sakınmak ÇKP açısından bir intihar olurdu. Bu tür bir mecburiyetin dayatılmasının nedeni, komünistlerin, sistematik olarak itilip kakılan bir azınlık konumunu kendi rızalarıyla kabul ettikleri tek bir politik örgütün sınırları içinde zoraki örgütsel beraberliktir.

ÇKP'nin son plenumunun benimsediği çizgiyle, bu son derece çelişkili ve mutlak surette kabul edilemez durumdan bir çıkış yolu bulunamaz. Çıkış, Kuomintang'ın sol kanadının "yerini almaya" çalışmakta veya nazikçe ve alttan alarak onları eğitmeye ve dürt-

meye çalışmakta ya da "küçük-burjuva örgütlerden bir sol-Kuomintang çemberi yaratılmasına yardım etmekte" değildir. Tüm bu reçeteler ve hatta bunların formüle ediliş biçimi bile en kaba biçimde eski Menşevik mutfağı anımsatıyor. Çıkış, gözlerini sol-Kuomintang'a değil, ayağa kalkmış işçilere diken bağımsız bir politikanın zorunlu ön koşulu olarak örgütsel hattı çekmektir. Ancak bu koşulda Kuomintang ile ya da onun herhangi bir unsuruyla kurulacak bir blok, kumdan yapılmış bir kaleden fazlasını ifade edebilir. ÇKP'nin politikası ne kadar kısa zamanda tersine çevrilirse, Çin devrimi için o kadar iyi olur.

İki Sonuç

1. Yukarıda, ÇKP Merkez Komitesinin son kararlarını eleştirdik. Geçmiş deneyim temelinde, eleştirilerimizi, kardeş Çin partisine yönelik düşmanlığın bir ifadesi olarak gösteren girişimler olabileceğini biliyoruz.

ÇKP'nin devrimci harekette bir "engel" olduğunu düşündüğümüzü gösterme maksadıyla, şu veya bu cümle içeriğinden koparılarak cımbızlanabilir. Bu tipten düşkün bir "eleştiri"nin vereceği zarar hakkında yorum yapmaya gerek yok. Gerçekler, uydurmacalardan ve imalardan daha güçlüdür. İmalar devasa basımlarla yayılsa bile, hakkıyla değerlendirilmiş ve zamanında görülmüş gerçekler inandırıcılıklarını yine de kanıtlayabilirler. ÇKP'nin merkezi önderliğine yönelttiğimiz eleştiriyi dayatan şey, diğer ülkelerin deneyimlerinde önceden beri sınanan hatalardan kaçınmaları için Çin'in proleter devrimcilerine yardım etme arzusudur. ÇKP Merkez Komitesinin hatalarının sorumluluğu herşeyden önce bizim kendi partimizin yönetici grubuna aittir. Gelişmelerin bütün eğilimine rağmen Kuomintang içinde kalma politikası, Leninizmin en büyük düsturu olarak Moskova tarafından dayatılmıştır. Çin komünistleri bu örgütsel düsturdan kaynaklanan politik sonuçları kabullenmek dışında bir alternatife sahip değillerdi.

2. Politika örgüt aracılığıyla dile getirilir. Lenin'in bize öğrettiği gibi; örgütsel konularda oportünizmin bütünüyle mümkün olmasının nedeni de budur. Bu tür oportünizm, koşullara bağlı olarak çeşitli biçimlerde dile getirilebilir. Örgütsel oportünizmin bir biçimi kuyrukçuluktur, yani günü geçmiş ve bu nedenle de kendi karşıtla-

rına dönüşmüş örgütsel biçim ve ilişkileri muhafaza etme arzusu. Son dönemde örgütsel kuyrukçuluğa iki durumda şahit olduk: (a) İngiliz-Rus Komitesi[12] sorununda ve (b) ÇKP ile Kuomintang arasındaki ilişkiler sorununda. Her iki durumda da, kuyrukçuluk, sınıf mücadelesinin gidişatıyla ayakları çoktan yerden kesilen örgütsel bir biçime sarılmaktan kaynaklandı. Her iki durumda da günü geçmiş örgütsel biçim sağcı unsurlara yardım etmiş ve solun elini kolunu bağlamıştır. Bu iki örnekten öğrenmek zorundayız.

[30 Eylül 1926 tarihli not]

Çin'deki Komintern liderlerinden, ÇKP ile Kuomintang arasındaki ilişkiler sorunu hakkında –çok dikkatli sözcüklerle ifade edilmiş olsa bile– bir uyarı sesi aldık. Bu nedenle, Kuomintang Merkez Komitesinin Mayıs plenumundan sonra ulaştırılan Kuomintang'a yönelik ÇKP taktikleri hakkında rapor şunları ileri sürüyor:

> Bu kararları [yani, Kuomintang ile örgütsel bağlarımızı tanımlayan kararları] uygularken, az çok esnetmeliyiz, yani biçimsel olarak Kuomintang'ın içinde kalmalı ama pratikte, onlara mümkün olduğunca iki parti arasındaki işbirliği biçimini verecek bir işbölümü yapmalı, yani içeride birliğe dayanan işbirliği biçiminden müttefikler arasındaki temas ve görüş alış-verişleri biçimine tedrici bir geçiş yapmalıyız.

Böylece Çin'den, direktifleri resmen reddetmeksizin, gerçekte ihlal etmemiz ve ÇKP ile Kuomintang arasındaki ilişkileri iki bağımsız parti arasındaki bir ittifak doğrultusuna yöneltmemiz gerektiği önerisi geldi. Olayların bütün akışının zorunlu kıldığı bu ö-

---

[12] Sovyet ve İngiliz sendika temsilcileri, Mayıs 1925'te İngiliz-Rus Sendikal Birlik Komitesini kurdular. Bu komitenin İngiliz üyeleri, TUC Genel Konsey memurları, Sovyet Rusya'yla ittifak sayesinde elde ettikleri otoriteyi İngiliz sendikalarının sol kanadını yalıtmak için kullandılar. 1 Mayıs 1926'da, İngiliz maden işçileri, İngiliz işçi hareketini bir devrimin kıyısına getiren çok sert bir grev mücadelesine giriştiler. 3 Mayısta TUC madencilerle dayanışma için genel grev ilân etti, ancak dokuz gün sonra TUC Genel Konseyi grevi bitirdi ve madencileri Kasım ayına dek tek başlarına dövüşmeye terk etti. Sovyet hükümeti, Troçki'nin itirazlarına karşın, genel grev sabote edilmekteyken partiyi İngiliz-Rus Komitesinden çekmedi ve artık ona ihtiyacı kalmayan İngiliz üyeler Eylül 1927'de çekilinceye kadar bu aygıtı desteklemeyi sürdürdü. Troçki'nin bu olaylar hakkındaki tartışmaları için *Leon Trotsky on Britain* (New York: Monad Press, 1973) adlı esere bakınız.

neri hiç sempatiyle karşılanmadı, ve sonuç olarak ÇKP Merkez Komitesinin Temmuz plenumunun kararlarıyla baş başa kaldık; yanlışlığı besbelli olan, adamakıllı çelişkili ve tehlikeli bir yöne meyleden kararlarla.

RADEK'e İKİNCİ MEKTUP

4 Mart 1927

Sevgili Dost,

Bana öyle görünüyor ki, Çin Komünist Partisi ile ilgili problemleri formüle ediş biçimin yetersiz ve üstünde durmadığı hususlar dolayısıyla kaçınılmaz olarak, sonraki uygulamalarıyla, yanlış sonuçlara, yani tüm niyet ve amaçlarına rağmen, biraz sol-kanat eleştiriciliğiyle statükoyu destekleme sonucuna yol açacak.

Kuomintang'ın kalleş burjuva politikasının, "henüz Kuomintang'a karşı bir kitlesel hareket yaratmadığını ve proletarya ve yoksul köylülük için özel bir sınıf partisi ihtiyacının anlaşılmasını sağlamadığını" söylüyorsun. Bugünkü durumun taraftarlarının bu satırların üstüne atlayacaklarına şüphe yok. "Aşamaların üstünden atlamak olanaksızdır" gibi açıklamalar getirerek "aşamalar teorisini" yeniden canlandıran Stalin'in gerekçesi tastamam budur. Kitleler ihtiyacın bilincine varmadıklarından dolayı, vesaire. Bizim muhakememiz tam tersidir: Kitlelerin, Kuomintang'ın politikasının neden haince olduğunu anlamalarını kolaylaştırmak için ihtiyacımız olan şey, –küçük bile olsa– mutlak olarak bağımsız bir partidir; eleştiren, açıklayan, teşhir eden ve böylelikle yeni "aşama"nın yolunu açan bir parti.

Sanki Çin'in bugünkü durumu, kitlelerin bağımsız bir parti ihtiyacını anlamayacakları şekilde yaratılmış gibidir. Aslında, Enternasyonal'in ve Rus devriminin tam otoritesiyle Çin işçi sınıfının öncüsüne, bağımsız bir partiye, Komünist Partiye çoktan sahipsiniz diyoruz; Çin'deki özgün koşulların zorlaması nedeniyle bu Komünist Parti devrimin bugünkü aşamasında Kuomintang'ın bir parçası haline gelmelidir; Lenin'in öğütleri bunu gerektiriyor ve-

saire. Sonra Kuomintang komünistlere şunu anlatıyor: "Lenin'in öğütleri Kuomintang'a katılmanızı gerektirdiğinden, ben, Kuomintang, sizden şunu istiyorum, Lenin'in öğütlerinden vazgeçin ve Sun Yat-sen'in öğütlerini benimseyin"

Leninizmi, Sun Yat-senciliğin mantıksal genişletilmesi şeklinde sunarak, Sun Yat-sen'den Lenin'e sancısız bir geçiş sorununu soyut olarak ortaya sürmenin (bu yöntem belli durumlarda Çin'in genç devrimci amatörlerine ilişkin olarak pedagojik açıdan kullanılabilir olmasına rağmen), büyük tarihsel ölçekle iler tutar yanı olmadığı şüphesiz kanıtlanmıştır. Sınıf mücadelesi, Sun Yat-sen ile Lenin arasında kurduğumuz küçücük yapay köprüyü yerle bir etmiştir. Çin proletaryası Sun Yat-senciliğe karşı açık bir mücadele aracılığıyla, Sun Yat-sen'in doğrudan ve açıkça üstesinden gelme sürecinden geçmelidir. Marx eğer bunu Lassalle'a için bile talep ettiyse, Sun Yat-sen konusunda böyle bir görevi önümüze koymamamız gerektiği gerçekten düşünülebilir mi? Bu temel sorunu gözden saklayacak, geciktirecek ya da kamufle edecek her hareket, Çin proletaryası açısından yalnızca tehlikeli olmakla kalmayacak düpedüz felâket getirecektir.

Komünistler Kuomintang'dan ne zaman geri çekilmeliydi? Son yılların Çin devrim tarihi konusunda hafızam yeterince somut değil, ve elimde materyal yok; bu nedenle, bu soruna 1923, 1924 ya da 1925 gibi erken bir tarihte bir nokta koymak gerekip gerekmediğini söyleme cüretini göstermeyeceğim. O dönemde, mektubunda dile getirdiğin hazırlığa dönük düzenlemeler, besbelli bir ya da iki yıllık geçici bir durum olduğunu umarak, belki kabul edilebilirdi. Fakat korkunç ölçüde geç kaldık. Çin Komünist Partisini Menşevizmin bir çeşidine dönüştürdük, ve daha da kötüsü, en iyi çeşidine de değil; yani geçici olarak Bolşevizm ile birleştiği 1905'in Menşevizmine değil de, sağ SR hareketiyle kenetlenip Kadetleri desteklediği 1917'nin Menşevizmine. Bu durumu onaylamakla ya da yalnızca hoş görmekle, Çinli işçilerin sınıf bilincinin gelişmesine engel olduk, bilinçlerinin yetersiz gelişmesini, yalnızca, olayların bugünkü aşamasını daha da uzatmanın nedeni olarak ilerde aklımıza getirdik. Bu politikayla bir kısır döngüye saplandık.

Çinli komünistlerin ortaya serilen bir sınıf mücadelesinin bugünkü koşullarında bile Kuomintang'dan çekilmeyi *istemedikleri*

anlaşılıyorsa, bu, çekilmenin gereksiz olduğu anlamına değil, orada Martinovcu bir partiye sahip olduğumuz anlamına gelir. Korkarım ki, durum büyük ölçüde budur.

Bu durumda görevimiz, Martinovcu partiden gerçekten devrimci unsurları çekip almaya ve bir Bolşevik partiyi, yalnızca Kuomintang'ın dışında değil aynı zamanda Çin'in mevcut "Komünist" Partisi dışında da inşa çalışmasına başlamaya indirgenirdi. Bunu bir hipotez olarak söylüyorum çünkü Komünist Parti içinde gerçek güçler ilişkisini bilmiyorum; aslında, hangisi olursa olsun tüm taraflar açısından problemin net ve kesin bir formülasyonu olmadığı için bunun fazla geliştirilebileceğinden kuşkuluyum. Çin Komünist Partisini eninde sonunda Menşevizme yozlaşmaktan korumak istiyorsak, Kuomintang'dan çekilme talebini bir gün bile daha fazla kenara itmeye hakkımız yoktur.

Komünist Partinin *yeraltından* çıkması çağrısıyla kendimizi sınırladığımızı ileri sürüyorsun. Fakat bu asıl noktayı gözden kaçırır. Yeraltı çalışmasından çıkmak, Kuomintang yasallığını ihlal etmek demektir. Bu nasıl yapılır? Ha deyince? Uyarmaksızın? Kuomintang ile yeni koşullarda anlaşmaya çabalamaksızın? Sol kanatla bir mutabakat yapmaksızın? Fakat bu ihlalin en kötü türüdür; ihanet olarak gösterilir. Çin'de beyaz bir sayfadan başlamıyoruz. Kuomintang ile komünistler arasındaki ilişki sorununun tüm görünümleri Çin'de tartışılmıştır. Çatışmalara neden olan sorun çözülmüş ve özgün bir yapılanmayla sonuçlanmıştır. Daha önce olanların ihmal edilmesine göz yumulamaz. Sorun, parti tüzüğünün yeniden gözden geçirilmesiyle ortaya konmalıdır. Komünistler, karşılıklı anlaşarak her iki partinin de tam bağımsızlığını sağlamak amacıyla örgütsel yapının gözden geçirilmesini doğrudan ve açıkça ileri sürmelidirler. Böyle net ve kesin bir formülasyonun yokluğunda, "yeraltından çıkma" taktiği, komünistlerin kendilerine akıl almaz gelecektir; fakat işin gerçeği şu ki, taktiğin neye yol açacağını anlamak ve gelecek için bir perspektife sahip olmak zorundadırlar. Şüphesiz, Kuomintang'dan çekilme sancılı bir süreçtir. Göz ardı edilen bir hastalık her zaman çok daha şiddetli tedavileri gerektirir. "Küçük-burjuvaziye yabancılaşacağımız" korkusu yanlıştır. Küçük-burjuvazinin saflarında sonsuz sayıda zikzaklar ve dalgalanmalar olacaktır. Çok olasıdır ki, Kuomintang'dan çekilmemiz

herşeyden önce yalnızca böyle bir zikzağa neden olacaktır. Fakat küçük-burjuvazi ancak somut bir politika aracılığıyla kazanılabilir, maskeler takmakla, diplomatik manevralar yapmakla vb. değil. Küçük-burjuvaziyi kazanma potansiyeline sahip bir politika geliştirmek için, bu politikanın aracına, yani bağımsız bir partiye sahip olmak gerekir.

Bu nedenle şu sonuçlara çıkıyorum:

1. Kabul etmeliyiz ki, Komünist Parti için Kuomintang'da biraz daha kalmak, devrim ve proletarya açısından feci sonuçlara gebedir, ve herşeyden önce bu, bizzat Çin Komünist Partisinin kendisini tam bir Menşevizme yozlaşmayla tehdit etmektedir.

2. Kabul etmeliyiz ki, eğer Çin proletaryasının bir önderliği olacaksa, sendikalarda etki kazanmak için sistematik bir mücadele verilecekse, ve son olarak, köylü kitlelerini etkilemede proletaryanın mücadelesine önderlik edilecekse, ortada bütünüyle bağımsız, yani gerçekten bir Komünist (Bolşevik) Parti olmalıdır.

3. Komünist Partinin ve Kuomintang'ın faaliyetlerinin koordinasyonunun biçimleri ve yöntemleri sorunu, bütünüyle partinin bağımsızlığı talebine tâbi kılınmalıdır.

4. Çin Komünist Partisinin gerçekten devrimci tüm unsurları, Merkez Komitenin, Kuomintang ve işçi kitlelerinin önüne –tüm kapsamıyla ve gayet açık bir tarzda– örgütsel ilişkilerin gözden geçirilmesi sorununu koymasını talep eden yukarıdaki eylem programını ileri sürmelidir. Aynı anda komünistler her yerde "yeraltından çıkmalı", yani fiilen bağımsız bir parti gibi çalışmaya başlamalıdır.

5. Çin Komünist Partisinin örgütsel bağımsızlığı ve sınıf politikalarının tam bağımsızlığı çağrısı altında ve bizzat parti içindeki Menşevik unsurlara karşı Bolşevik unsurların amansız bir mücadelesi temelinde üzerinde bir Çin Komünist Partisi kongresinin hazırlığına girişilmelidir.

L. Troçki

KISA BİR NOT[13]

22 Mart 1927

İtiraf etmeliyim ki şu anda Çin'deki durum diğer tüm sorunlardan daha çok ilgimi çekiyor. Şanghay'ın Milliyetçi birlikler tarafından işgal edildiği anlamına gelen bir telgrafı daha yeni aldım. Milliyetçi yönetim altındaki bölge genişledikçe ve Kuomintang bir hükümet partisi özelliği kazandıkça, daha da burjuvalaşıyor. Bu bakımdan, Şanghay'ın Milliyetçi hükümet bölgesine dahil oluşu büsbütün belirleyici bir karaktere sahiptir.

Aynı anda Kalinin'in ve Rudzutak'ın beyanatlarını okuyoruz, Milliyetçi hükümetin Çin halkının tüm sınıflarının hükümeti olduğu (tamı tamına onların sözcükleri!) fikrini açıklayıp yineliyorlar. Böylece, öyle görünüyor ki Çin'de sınıfsal ayrımların üstünde duran bir hükümet mevcut olabiliyor. Marksizm bütünüyle unutulmuştur. Lenin'in demokrasi üzerine tezleri (Komintern'in Birinci Kongresi) de unutulmuştur. Böyle şeyleri *Pravda*'da okuduğunuzda, ilkin gözlerinize inanamıyorsunuz, yeniden okuyorsunuz ve sonra bir kez daha Demek ki bu sorun konusunda Kalinin ve Rudzutak bütünüyle Çin Komünist Partisinin politikasını, yani daha kesin söyleyelim, Komintern'in Çin sorunu üzerine bugünkü politikasını dile getirmektedirler. Çin'de ulusal devrimin başarıları arttıkça bugünkü politika sayesinde bizi bekleyen tehlikeler de artmaktadır. (Bu söylenenlerden, benim Çin "hasat"ını toplamaya karşı olduğum –diğer bir deyişle, Çin'de ulusal devrimin zaferine

[13] Bu belli ki Birleşik Muhalefet liderlerine, Kuzey Seferinin kazandığı başarıların ışığında Politbüroda yapılacak Çin'deki komünist politika tartışmasına hazırlanma çağrısında bulunan bir mektuptur.

karşı olduğum– sonucu çıkaracak ukalâlar bulunacaktır.)

Konuya uluslararası devrimden "soyutlanmış", "bütünüyle ulusal" bir bakış açısından yaklaşsak dahi bugünkü politika yanlıştır. Hiç şüphe yok ki, Çin'deki Milliyetçi hükümet, devasa bölgeleri ele geçirmesi ve kendisini muazzam ve son derece zor sorunlarla karşı karşıya bulması üzerine, yabancı sermaye ihtiyacı duyması ve işçilerle gündelik uyuşmazlıklar üzerine, sağa doğru, Amerika'ya ve belli bir ölçüde Britanya'ya doğru keskin bir dönüş yapacaktır. İşçilerin kafalarına Milliyetçi hükümetin tüm sınıfların hükümeti olduğu fikrini sokan Kuomintang'ın "komünist" eklentisini işçi sınıfının bağımsız bir önderliği olarak düşünmek bütünüyle imkânsız olduğuna göre, bu anda işçi sınıfı kendisini önderlikten mahrum bir durumda bulur. Kendimizi, yumurtasından örgek çıkan tavuğun durumunda buluveririz.

Besbelli bu politikadan sorumlu olanlar gelişimin gidişatını şu şekilde tasavvur ediyorlar: İlkin Milliyetçi birliklerin tam zaferi için, yani Çin'in birliği için, gerekenleri yapacağız; daha sonra Komünist Partiyi Kuomintang'dan uzaklaştırmaya başlayacağız. Kavrayış baştan aşağıya Menşeviktir. İlkin burjuva devrimi tamamlayacağız ve sonra vb.... Bu kavrayışla kendimizi, tarihin bir sınıf gücüne değil, bir bütün olarak tarihsel sürecin üzerinde bir çeşit sınıfsız denetleyiciye çevirmiş oluyoruz. Ve şüphesiz daha ilk dönemeçte yüzüstü yere kapaklanacağız. Bu dönemeç büyük ihtimalle Şanghay'ın işgali olacaktır.[14]

Komünistler şüphesiz ne Milliyetçi ordu ve Milliyetçi hükümete destek vermeyi bırakabilirler ne de öyle görünüyor ki, Milliyetçi hükümetin bir parçası olmayı reddedebilirler. Fakat Komünist Partinin tam örgütsel bağımsızlığı sorunu, yani onun Kuomintang'dan çekilme sorunu, bir gün bile ertelenmemelidir. Bu noktada çok fazla zaman kaybettik. Komünistler, siyasal bloğu oluşturan partilerin tam ayrışması şartıyla Kuomintang ile birleşik bir hükümet oluşturabilirler. Tıpkı bizim sol-SR'lerle yapmış olduğumuz

---

Bu mektubun yazıldığı gün, Şanghay işçileri, Komünist Parti'in önderliği altında kenti savaş ağası efendilerinin elinden kurtararak kendi denetimleri altına aldılar. Moskova'dan gelen emirler üzerine, Çan'ın Kuzey Seferi birliklerini kenti işgal etmeye davet ettiler. Çan'ın darbesi 12 Nisanda gerçekleşti.

gibi.[15] Vladimir İlyiç, Macar komünistlerinden aynı yolu takip etmelerini istemiş ve onları bir partiler amalgamına dahil olduklarından dolayı kınamıştı; yeri gelmişken, Macar komünistlerinin bu tavrı, Macar devriminin bu denli hızla ezilmesinin nedenlerinden biriydi.[16]

Çin proletaryasının ideolojik prangasına dönüşen ve yarın Çin burjuva gericiliğinin temel aracı haline gelecek olan (ki bugün zaten o hale gelmektedir) Sun Yat-sencilik ile flört etmeyi daha da sürdürmek kabul edilebilir bir şey midir? Bu tip bir flörtün suç olduğuna inanıyorum. Ama Sun Yat-senciliğin göbek bağını kesmek için, onu kesecek birinin olması gerekir. Bağımsız bir Komünist Partiye gereksinim vardır. Bizzat Komünist Parti içinde devrimci bir ayıklanma, yani, onun lafzen değil gerçekten Bolşevikleştirilmesi, su götürmez bir şekilde bu sorun etrafında şekillenecektir.

Menşevik politikanın mazur gösterilmesi için ulusal baskıya yapılan atıfların kesinlikle iler tutar tarafı yoktur. Herşeyden önce, tüm İkinci Enternasyonal'in (Jaurés, Vandervelde ve diğerleri) Bolşeviklerin yalnızca Menşeviklerle değil SR'lerle de birliğini talep ederken Çarlık baskısını kalkış noktası olarak ele aldığı hatırlanmalıdır. Sanki Çarlığa karşı veya ulusal baskıya karşı müca-

---

[15] Troçki'nin tüm eserlerinde Kuomintang ile bir koalisyon hükümeti kurmayı önerdiği tek yer burasıdır. Bu, Troçki'nin savunduğu programın tutarlı bir parçası olarak kalan, Kuzeyli Savaş Ağalarına karşı (ve daha sonraları Çin'in Japon emperyalizmi tarafından istilâ edilmesine karşı) Kuomintang'ı destekleyen tutumundan ayırt edilmelidir. Troçki bu öneriyi, ÇKP'nin Kuomintang'dan çekilme ve kitlelerin bağlılığını kazanmak için bağımsız olarak rekabet etme dinamiğini harekete geçirmenin bir aracı olarak ileri sürdü. Bu öneri, onun 1926 sonbaharından itibaren ÇKP'nin Kuomintang'dan çekilişinin Kuomintang içerisinde burjuva kanat ile radikal küçük-burjuvazi arasında bir bölünmeye yol açacağına dair öngörüsüyle bağlantılı olarak değerlendirilmelidir (bak. "Çin Komünist Partisi ve Kuomintang", 27 Eylül 1926). Bu mektuptan bir hafta sonra, Kuomintang sol kanadının yeteneklerini yeniden değerlendirdi. Bir sonraki belge –"Alski'ye Mektup"– Troçki'nin, Kuomintang'ın tüm kanatlarının devrimci iddialarını reddettiğini ve Çin'de işçi-köylü ittifakının sovyetlerin oluşturulması aracılığıyla kurulmasını önerdiğini göstermektedir

Macar Sovyet Cumhuriyeti 21 Mart 1919'da ilân edildi ve 133 gün sürdü. Cumhuriyetin kurulduğu gün, Komünist ve Sosyal Demokrat partiler Macar Sosyalist Partisinde birleştiler. Bu amalgam içerisinde komünistler kendilerini önceki Sosyal Demokrat görevlilerle karşıt amaçlar için çalışıyor buldular; Sosyal Demokratlar Kominter'in devrimci hedeflerine düşmandılar. Bunun sonucu olan idari ve siyasi kafa karışıklığı rejimin çöküşüne katkıda bulundu.

dele bir sınıf mücadelesi değilmiş gibi! Gürcistan'daki, Finlandiya'daki, Letonya'daki vb. Çarlık boyunduruğu en gaddar –Britanya'nın ve hatta Japonya'nın Çin'e baskısından bile daha tam bir– ulusal baskı biçimine bürünmüştü. Ne var ki, bu noktadan Gürcülerin, Finlerin veya Letonların bağımsız bir parti inşa etmemesi gerektiği çıkmamıştı.

Bana öyle görünüyor ki, bir kez daha, şu veya bu biçimde, bu sorunu Politbüroya sunmalıyız. Şüphesiz, bu sorunun Merkez Komitede ciddi bir biçimde tartışılması yerine hizipsel iftiraların gündeme gelmesi tehlikesi mevcuttur. Fakat söz konusu olan Çin proletaryasının başı iken sessiz kalabilir miyiz?

L. T.

ALSKİ'ye MEKTUP

29 Mart 1927

Sevgili Yoldaş Alski:

Kitabı bana gönderdiğin için teşekküler. Onu bugün okudum, tamamı ilgimi çekti ve işime yaradı. Milliyetçi Güney hükümetinin "işçi ve köylü" hükümeti olarak adlandırılmasına karşı çıkarken kesinlikle haklı olduğunu düşünüyorum. Onu bu şekilde tanımlamak, hele şimdi keskin sınıfsal çelişkilerle Şanghay'ın işgalinden sonra özellikle apaçık hale geldiği gibi şüphesiz ciddi bir yanlıştır.

Ama tam da bu nedenle inanıyorum ki, 141. sayfada tam bir açıklıkla dile getirilen bir hata yapmışsın; şunu söylüyorsun, Çin'de "birbirine şiddetli bir düşmanlık besleyen iki kamp" oluşmuştur: birinde emperyalistler, militaristler ve Çin burjuvazisinin belli katmanları; ve diğerinde "işçiler, zanaatkârlar, küçük-burjuvazi, öğrenciler, aydınlar ve milliyetçi bir yönelime sahip orta burjuvazinin belli grupları " Gerçekte Çin'de küçük-burjuvazinin ve köylülüğün alt katmanları üzerinde hegemonya mücadelesi veren üç kamp vardır; gericiler, liberal burjuvazi ve proletarya. Şurası doğrudur ki, 1926'dan önce bu bölünme bugünkünden daha belirsizdi ama o zaman bile bu bir olguydu. Ama kitabın 1927'de basıldı ve bu durumu kesin bir biçimde tanımlamak son derece önemliydi. Aksi takdirde, Mif'in kitabına yönelttiğin eleştiri ve birkaç yerde ve bilhassa 141. sayfada yaptığın değerlendirmeler –kanaatimce– oldukça kaba yanlışlar ve tehlikeli sonuçlar için bir zemin oluşturabilir. Bugünkü biçimiyle Kuomintang, burjuvazinin ulusal-devrimci maskesini düzelterek ve böylelikle onun ihanetini kolaylaştırarak iki kampın mevcut olduğu *yanılsamasını* yaratıyor. Diğer taraftan Komünist Partinin Kuomintang'a girmesi bağımsız bir pro-

leter politikayı imkânsız kılıyor. Proleter politika cephesinde herşeyin yolunda gittiğinin kanıtı olarak proletaryanın devrimci kahramanlığına ve Kanton kuvvetlerinin başarılarına atıfta bulunmak –şüphesiz sen de hemfikirsindir ki– safkan bir şarlatanlık ve Marksizme ihanet olacaktır. İşçilerin ve devrimci askerlerin Şanghay'ı geri almaları fevkalâde güzeldir. Ama sorun hâlâ ortada duruyor: Onu kimin için geri aldılar? Eğer biri "Çin'de birbirine şiddetle düşman iki kamp vardır" diye düşünecek olursa, açıktır ki Şanghay bir kampın elinden diğer kampın eline geçmiş olacaktır. Ama eğer Çin'de *üç* kamp olduğu akılda tutulursa, yukarıda ortaya atılan soru tam anlamına kavuşur.

İşçi ve köylü hükümeti için mücadele sorunu hiçbir biçimde Çin'in gelişiminin "kapitalist olmayan yolu" sorunuyla aynı tutulamaz. Bu sonuncusu ancak geçici olarak ve yalnızca dünya devriminin gelişim perspektifi içerisinde ortaya konulabilir. *Mevcut* teknolojik ve ekonomik temelleriyle *bugünkü* Çin'in *kendi* çabalarıyla kapitalist aşamanın üstünden atlayabileceğini ancak sosyalist-gerici türden bir kara cahil düşünebilir. Bu tipten bir kavrayış tek ülkede sosyalizm teorisinin en kötü karikatürü olurdu, ve bu fikri saçmalığa vardırmak, onun böylesi saçma faaliyetlerini ilk ve son kez aklamakla Komintern'e hizmet ederdi. Eğer, bu nedenle, Çin devriminin bir sosyalist devrime büyüyerek gelişmesi sorunu tam da şimdi –bütünüyle dünya proleter devriminin gelişimine bağlı– ancak uzun vadeli bir seçenek ise, *bir işçi ve köylü hükümeti için mücadele* sorunu Çin devriminin gidişatı için olduğu kadar proletaryanın ve onun partisinin devrim içinde eğitimi açısından da en ivedi öneme sahiptir.

Devrimin ilerleyişinin ne kadar karmaşık ve çelişkili olduğunu biliyoruz, özellikle Çin gibi böylesine devasa ve –kahredici ölçüde– geri bir ülkede. Devrim hâlâ bir dizi yükseliş ve alçalışlardan geçebilir. Devrimin ilerleyişi içerisinde herşeyden önce korumak zorunda olduğumuz şey, devrimi sürekli olarak üç kamp bakış açısıyla değerlendiren ve üçüncü kampta, böylelikle de tüm devrimde, hegemonya için savaşmaya muktedir olan proletaryanın bağımsız partisidir.

Söylemeliyim ki, *Çin'de neden sovyet çağrısının yükseltilmediğini* bir türlü anlayabilmiş değilim. Sınıf güçlerinin şekillenişinin

devrimin yeni aşamasına ayak uydurması, günümüz Kuomintangının önerdiği gibi geçmiş günlerin örgütsel-politik geleneklerine boyun eğmekle değil, tam da sovyetler aracılığıyla mümkündür. Kuomintang, Komünist Parti çekildikten sonra kendisini nasıl reorganize edecek; bu özel soru bize göre ikincil önemdedir. Zorunlu koşul bağımsız bir proleter partidir. Onun kent ve kırın küçük-burjuvazisiyle en sıkı işbirliğinin biçimi, iktidar mücadelesinin veya iktidarın organları olarak sovyetlerdir.

Çin Ulusal Devrimci Ordusunun büyük bölümleri hâlâ toydur ve burjuva toprak sahiplerinin oğulları komuta kademesinde büyük bir etkiyi ellerinde tutmaktadırlar. Bu nedenle, devrimin geleceği tehlike altındadır. Bir kez daha, asker delegelerinin işçi delegeleriyle vb. birleşmesinden başka bu tehlikeye karşı çıkmanın bir yolunu görmüyorum.

Söylemeye gerek yok ki, delege seçmenin yöntemleri, gerici unsurlara tesadüfi bir üstünlük sağlamayacak ve devrimci güçlerde karışıklığa yol açmayacak şekilde, kentin, verili bir bölgenin bir köyünün, ordunun vb. koşulları ve kendine has özelliklerine çok dikkatli bir şekilde uyarlanmak zorundadır. Fakat tekrarlıyorum: Devrimci hareketi ve ondan doğan devrimci iktidarı sınama ve örgütlemenin bir sovyetler sisteminden başka aracı olmadığını düşünüyorum. Neden bunun hakkında hiçbir şey söylenmiyor? Bunu bana açıklayın lütfen! Hiçbir şekilde anlayamadığım şey işte budur.

Bir işçi ve köylü (ve zanaatkâr ve asker) delegeleri sovyeti için mücadele sorununu açıkça ve kısaca ortaya koymak yerine, kendilerini geçmişe ait bir örgütün –Kuomintang– yapay ve bu nedenle de gerici bir devamına adıyorlar, Komünist Partiyi bir burjuva örgütünün disiplinine boyun eğmeye zorluyorlar ve aynı zamanda partiyi gelişimin "kapitalist olmayan yolları" hakkındaki laflarla teselli ediyorlar.

Konuşmasında Yoldaş Rafes, bugünkü Kuomintang'ın "bir aktarma kayışı olarak" korunması gerektiğini ifade etti. İnsan Marksizmden uzaklaştığında, istisnasız, her türlü anlamsız benzetmeyi sınıfsal bir kavrayışın yerine geçirir. Aktarma kayışı mükemmel bir araçtır. Kişi sadece nereden ve nereye doğru aktardığını bilme ihtiyacı duyar. Komünist Partiyi kesin olarak belirlenmiş bir örgüt-

sel pozisyondan uzaklaştırıp, onu Sun Yat-senciliğin ideolojik disiplinine tâbi kılarken, Kuomintang zorunlu olarak ve kaçınılmaz bir şekilde "birleşik" ulusal kampın en etkili, en ağır basan ve en örgütlü unsurlarına, yani açık söyleyelim, liberal burjuvaziye güç aktaracaktır. Bu nedenle, Kuomintang bugünkü koşullarda, devrimci halk kitlelerini burjuvazinin ellerine teslim etmenin, onları politik olarak burjuvazinin hükmü altına sokmanın "aktarma kayışı"dır. Başka türlü bir yorum ya aptallıktır ya da şarlatanlık.

Kuomintang'ın üyeleri (bir beyne sahip olanları) yalnızca, komünistlerin kayıtsız şartsız "devrimci disiplin" göstermelerini talep etmekle kalmıyorlar, bunu söylerken *tek* parti diktatörlüğüyle Ekim Devrimi deneyimine atıf yapıyorlar. Bize gelince, Çin Komünist Partisini –kendi iradesine rağmen– birleşik bir Kuomintang'ın bir parçası olmaya ve onun disiplinine boyun eğmeye zorladığımız sürece sorunun bu biçimde formüle edilmesine destek veriyoruz. Böyle yapmakla "küçük bir detayı" atlamış oluyoruz; Çin'de gerçekleşmekte olan sosyalist bir altüst oluş değil, bir burjuva-ulusal devrimdir; öyle ki, bu devrimin "tamamlanması", tek parti diktatörlüğü anlamına değil azami demokrasi anlamına, demek ki bizim bakış açımızdan proletaryanın partisi için tam özgürlük anlamına gelir. Şu anda, dalga yükselirken, "kapitalist olmayan gelişme yolları" üzerine söylenen nakaratları canlandırmaktan daha kolay bir şey yoktur. Fakat ilk büyük devrimci durgunlukla ya da özellikle suların tam kapsamlı bir geri çekilmesiyle birlikte, Çin'in devrimci mücadele ve devrimci zaferler için temel araçtan –deneyim kazanan ve durumu kavrayan bağımsız bir Komünist Partimahrum olduğu derhal apaçık hale gelebilir.

[29 Mart 1927 tarihli not]

Not: Kitabında Hong Kong-Kanton Grev Komitesinin "işçi delegeleri sovyetinin Çin versiyonu"nu temsil ettiği söyleniyor.[17] Eğer

---

[17] Hong Kong-Kanton Grev Komitesi, Şanghay'daki 30 Mayıs Olayını takiben Haziran 1925'te örgütlendi. Genel grevin zirvesinde, Hong Kong'daki Britanya gemilerine yönelindiğinde, 250.000 işçi bu komiteye katıldı. Grev komitesi, elli işçi başına bir seçilmiş delege ilkesi temelinde örgütlenmişti. Delegeler bir Grevci Delegeleri Konferansı oluşturdular, ki bu konferans da on üç üyeli bir yürütme komitesi seçmişti. Grev komitesi bizzat kendisine ait hastaneleri, okulları ve mahkemeleri

"Çin versiyonu" ifadesinden bir çeşit belirleyici bir ulusal özellik manası değil de, sovyet sisteminin gelişiminin bir aşamasının niteliği anlamı çıkarılıyorsa, bu kesinlikle doğrudur: O, İvanovo Voznesensk'de 1905 yazında varolan tipte bir delege sovyetiydi. Bu sistem neden daha fazla gelişemesin? Önündeki engel nedir? İddia ediyorum ki, Komünist Partinin elinin kolunun bağlanmış olması olgusudur. Eğer Sun Yat-senciliğin değil de Marksizmin bayrağı altında, ve kent ve kır küçük-burjuvazisinin tüm devrimci unsurları, grupları ve tabakalarıyla aynı anda işbirliği yaparak Sun Yat-senciliğin gerici uygulamalarına karşı doğrudan bir mücadele içerisinde işçiler üzerinde ve –işçiler aracılığıyla– köylülük üzerinde bir etki kazanmak için açıkça mücadele etme çağrısı yapılacaksa, böylesi bir mücadele ve böylesi bir işbirliği için sovyetlerden daha iyi bir biçim tasarlamak mümkün değildir.

Özel Not: Eğer kitabının başlarında Kuomintang ve Komünist Partiye yapılan ithaf olmasaydı "iki kamp" hakkındaki sözlerine böyle büyük bir önem atfetmezdim. Böyle bir ithafın ciddi bir yanlış olduğunu düşünüyorum. Kuomintang ve Komünist Parti iki karşıt sınıfı temsil eden partilerdir. Bir ve aynı kitabın aynı anda ikisine birden ithaf edilmesi mümkün değildir. Kuomintang ile ittifak içinde olmak kabul edilebilir bir şeydir ama böylesi bir müttefik bir düşmanmış gibi dikkatlice gözetlenmelidir. Ne var ki, böylesi bir müttefik hakkında duygusal davranmak kabul edilebilir bir şey değildir.

L. Troçki

---

yönetti ve müsadere edilen Britanya mallarını kendi gelirlerini arttırmak amacıyla açık arttırma ile sattı. Kuomintang'ı Kanton'da iktidara taşıyan bu grevdi.

SBKP[18] MERKEZ KOMİTE POLİTBÜROSUNA

31 Mart 1927

Sevgili Yoldaşlar:

Şu anda Çin'deki olayları yalnızca gazeteler sayesinde izleyebiliyorum. Hangi direktifleri vermiş olduğunuzu bilmiyorum. Ama kimse, basınımızın Çin devriminin gelişimiyle (öncelikle onun askeri görünümüyle) ilgili herhangi bir köşesinde, *sovyetler* sorununun ortaya atılmadığını görmezden gelemez. Fakat bana öyle görünüyor ki, şu anki aşamada bu sorun kesinlikle belirleyici bir önem kazanmıştır.

1. Çin devrimi, daha önemsiz diğer yerleri bir tarafa bırakalım, Şanghay ve Hankow gibi büyük proleter merkezleri ele geçirmiştir. Herşey, bu proleter merkezlerde yapılması gereken *ilk işin* işçi delegeleri sovyetlerini örgütlemek olduğu gerçeğine işaret eder gözüküyor.

2. Proletarya ile kır ve kent yoksulları arasındaki devrimci işbirliği, Çin devriminin daha da ilerlemesi açısından ölüm kalım sorunudur. ÇKP ile Kuomintang arasındaki ilişkiler sorununa nasıl bakıldığından bağımsız olarak bir şey çok açıktır: Yüz binlerce işçi

---

[18] İngilizce metinde AUCP(B) [*All-Union Communist Party (Bolsheviks)*. Tüm Birlik Komünist Partisi (Bolşevikler)] olarak geçen parti Bolşevik Partidir. 1925'te AUCP(B) ismi Rus Komünist Partisi (Bolşevikler) RKP(B) tarafından benimsendi. Bu isim de, 1952'de Sovyetler Birliği Komünist Partisi (SBKP) olarak değiştirildi. Biz tüm kitapta, bir karışıklığa mahal vermemek için AUCP şeklindeki kısaltmayı, son haliyle, yani SBKP olarak kullandık.

ile kent ve taşradaki milyonlarca yarı-proleter ve küçük-burjuva unsur arasındaki günlük politik, idari ve pratik işbirliği, yaklaşık 300.000 üyeye sahip olan Kuomintang'ın özü itibarıyla elitist örgütü aracılığıyla tek başına gerçekleştirilemez. Devrimin uyandırdığı halk kitleleri arasında bu tipten hakiki, samimi ve günlük işbirliği gerçekte ancak işçi, zanaatkâr ve köylü delegeleri sovyetlerinin oluşturulmasıyla gerçekleştirilebilir.

3. Politik eğitimi daha yeni başlamış olan ulusal ordu, yeni, taşralı ve politika söz konusu olduğunda bütünüyle toy güçlerin birleşmesinden oluştukça kaçınılmaz olarak orantısız bir şekilde şişecektir. Subaylar, eldeki verilerden söylenebileceği kadarıyla, burjuva ve toprak ağası kökenleriyle ve bu sınıflara meyleden sempatileriyle karakterize olmaktadır. Bonapartizmin bir Çin çeşidine dair kaygılar Çin'deki devrimci çevreler arasında anlaşılan o ki daha güçlüdür, kimse de bu korkuların temelsiz olduğunu hiçbir şekilde söyleyemez. Mevcut koşullarda öyle görünüyor ki, böylesi tehlikeleri bertaraf etmek için, *büyük proleter merkezlerdeki garnizonlardan* başlayarak sovyetlerin askeri seksiyonlarını inşa etmekten daha etkili bir önlem yoktur.

4. Söylemeye gerek yok ki, sovyetlerin oluşumu, tüm sınıf ilişkileri, yerel koşullar ve diğer özgün durum ve faktörler göz önünde tutularak, şurada ya da buradaki gerici unsurlara tesadüfi bir üstünlük vermeyecek, askeri birlikler arasında karışıklıklara yol açmayacak vb. tarzda çok dikkatli bir şekilde gerçekleştirilmelidir. Bununla birlikte, herşey şu gerçeğe işaret etmektedir ki, ele geçirilen bölgeleri Çin nüfusunun çalışan ve ezilen kitlelerinin sovyetleri aracılığıyla gerçekten sağlamlaştırma görevi daha fazla ertelenemez.

5. Yalnızca bu yolla, radikal bir tarımsal dönüşüm söz konusu olabilir ve olacaktır; koşulların uygun olduğu yerlerde "reformist" araçlarla, kendilerini destekleyen askeri müfrezelerle toprak ağalarının olduğu yerlerde "devrimci" araçlarla.

6. Bugün, pek çok kişi firar ya da ihanet etmeye ikna edilmektedir, özellikle generalseler. Erat sovyetlerinin oluşumu bu durumu kökünden değiştirmeye yardım edecektir. Militaristlere, haydut çetelerinin başlarına, sayısız "generaller" ve eşkıyalara karşı acımasız misillemelerde bulunmaksızın, iç savaş yıllarının acısını

çekmiş Çin'de, istikrarlı bir demokratik sistem kurmak olanaksız olacaktır. Ama amansız misilleme önlemleri, toplumun alt tabakaları arasında bu önlemleri desteklemenin sımsıkı bir zemini yaratılmaksızın düşünülemez bile. Böylesi bir zemin ancak, işçi, asker ve yoksul halk delegeleri sovyetlerinde bulunabilir.

7. Söylemeye gerek yok ki, bu sovyetler iktidar mücadelesinin araçları ya da yerel düzeyde iktidarın gerçek organları durumuna gelmelidirler ve geleceklerdir.

8. Belli durumlarda, belli zamanlarda, belli yerlerde devrimi destekleyen ve devrimle gerçekten işbirliği içinde olan tüm toplumsal katmanlar ve gruplar, sovyetlere kendi delegelerini seçeceklerdir. Bu işbirliği ve destek, bir yandan, bu tabakaların işçilere, onların grevlerine vb. dönük tutumlarında ve diğer yandan da ulusal orduya dönük tutumlarında görülebilecektir. Politik işbirliği kadar politik sınırların da çizgisi sınıf mücadelesinin gidişatını izler, Kuomintang'ın (komünistler için 1/3, tüccarlar ve aydınlar için 2/3 formülü gibi) yapay örgütsel şemalarını değil.

9. ÇKP ile Kuomintang arasındaki ilişkiler sorununu burada ortaya atmayacağım. Ama gerçekten inanıyorum ki, sovyet sistemi bu sorunu da çok kısa sürede uygun bir çerçeveye yerleştirmeye yardımcı olacaktır. Çin'de sovyet sistemi, en azından önümüzdeki dönemde, proletarya diktatörlüğünün bir aracı değil, ülkenin devrimci ulusal kurtuluşu ve demokratik birliğinin bir aracı olacaktır. Bu dönemde sovyetler tek partinin diktatörlüğü altında değil, kaçınılmaz iç mücadeleleriyle, kaçınılmaz değişikliklerle bir partiler bloğunun yönetimi altında olacaklardır. Kuomintang'ın Rus deneyimi modelini kullanarak, tek partinin yani Kuomintang'ın diktatörlüğünü –ona bütünüyle tâbi kalan Komünist Partiyle– kurma teşebbüsü, özü itibarıyla *karşı-devrimcidir* ve kaçınılmaz olarak faşist eğilimler doğuracaktır. Sovyetler Birliği'nde proletarya diktatörlüğü, kapitalist kuşatma koşulları altında, ancak Komünist Partinin diktatörlüğü biçiminde mümkündü. Ama Çin'de, gerçekleşmekte olan ulusal-demokratik devrimdir, sosyalist bir devrim değil. Ulusal demokratik bir devrimin, proletaryaya *sınıf mücadelesi için tam özgürlüğü* ve bu nedenle bu mücadelenin önderi olarak Komünist Parti için tam bağımsızlığı sağlayacağı varsayılır. Devrim proletarya ile kent ve köyün pleb kitleleri arasında uzun, sıkı

ve gittikçe derinleşen bir işbirliği olmaksızın ilerleyemez. Bu ancak sovyetler aracılığıyla partiler arasındaki bloklar biçiminde, işçi delegelerinin partisiz delegeler üzerindeki etkisi aracılığıyla gerçekleştirilebilir.

L. Troçki
Gagry

ÇİN DEVRİMİNDE SINIFSAL İLİŞKİLER[19]

3 Nisan 1927

Komünist Enternasyonal'in 11. sayısı (18 Mart 1927) başyazı olarak Çin KP'sinin Beşinci Kongresi ve Kuomintang üzerine, Marksist teorinin ve Bolşevik politikanın en temel unsurlarının her bakımdan eşi bulunmaz bir maskaralığı olan bir makale yayınladı. Bu makale, devrim meselelerinde sağ Menşevizmin en kötü ifadesi olmaktan başka türlü tanımlanamaz.

Kalkış noktası olarak makale şu önermeyi alıyor; "Şu an Çin devriminin en önemli sorunu, Güney Çin devletinin başındaki parti olarak Kuomintang'ın durumu ve daha da gelişmesidir" (s.4). O halde en önemli sorun, ne milyonlarca işçinin sendikaların ve Komünist Partinin önderliği altında birleştirilmesi ve uyandırılması, ne yoksul köylü ve zanaatkârların hareketin ana akıntısına çekilmesi, ne KP'nin proletaryayı kazanma mücadelesinin derinleştirilmesi, ne de dışlanmış milyonluk kitleler üzerinde proletaryanın etki sağlama mücadelesidir. Hayır. "en önemli sorun" (!) Kuomintang'ın, yani resmi rakamlara göre, genel olarak öğrencilerden, entelektüellerden, liberal tüccarlardan ve kısmen de köylü ve işçilerden oluşan 300.000 üyeli bir parti örgütünün durumudur.

"Siyasi bir parti için" diyor makale, "300.000 üye oldukça önemli bir sayıdır." Bayağı bir parlamenter hüküm! Eğer bu 300.000, geçmiş sınıf mücadelelerinden ve en önemli proleter grev ve köylü hareketleri deneyiminden çıkıp gelseydi, o zaman, doğal

Bu makale Sovyet basınına yayınlanması için gönderilmişti. Ancak Stalin'in emriyle yayınlanması yasaklanmıştır

olarak çok küçük sayıda üye bile, devrimin önderliğini yeni ve daha geniş bir kitle aşamasında başarıyla ele geçirebilirdi. Fakat bu 300.000 çoğunlukla zirvelerden teker teker toplanmış olmanın bir ürünüdür. Karşımızda duran şey, ulusal liberallerin veya Kadetlerin sağ SR'lerle, politik eğitimleri döneminde burjuva milliyetçi örgütün disiplinine ve hatta ideolojisine boyun eğmeye zorlanmış bir genç komünistler karışımıyla birliğidir.

"Kuomintang'ın gelişmesi" diye devam ediyor makale, "Çin devriminin çıkarları noktasında endişe verici [!] belirtiler göstermektedir" (s.4). Peki bu "endişe verici" belirtilerin tabiatı nedir? Anlaşılan o ki, iktidar Kuomintang merkezindedir ve "merkez son dönemdeki çoğu durumda kesin biçimde sağa meyletmiştir." Dikkat edilsin, bu makaledeki tüm politik saptamalar, resmi, parlamenter ve seremonik bir karakterdedir ve tüm sınıfsal içeriği boşaltılmıştır. Bu sağa meyletmenin anlamı nedir? Kuomintang "merkezi" ne tür bir şeydir? Küçük-burjuva entelijensiyanın zirvesinden, orta-dereceli memurlardan vb. oluşur. Tüm küçük-burjuvalar gibi, bu merkez bağımsız bir politika izlemekten acizdir, özellikle de milyonlarca işçi ve köylünün sahneye çıktığı bir dönemde. Bu küçük-burjuva merkez, proletarya açısından, ancak proletaryanın bağımsız bir politika izlemesi koşuluyla bir müttefik oluşturur. Fakat bağımsız bir sınıf partisinin yokluğunda, Çin'de böyle bir politikadan bahsetmek bile mümkün değildir.

Komünistler basitçe Kuomintang'a "katılmak"la kalmıyorlar, onun disiplinine boyun eğiyorlar ve hatta kendilerini Sun Yat-senciliği eleştirmemekle sınırlıyorlar. Bu koşullarda küçük-burjuva entelektüel merkez sadece, emperyalist niteliği aleni olan komprador burjuvaziye fark edilmez renk tonlarıyla bağlı milliyetçi-liberal burjuvazinin peşine düşebilir ve kitlelerin mücadelesi keskinleştikçe, açıkça onun tarafına geçer. Bu nedenle Kuomintang, üstteki entelektüel merkez dolayımıyla kitle hareketinin politik olarak katıksız sağa, yani bu koşullarda Milliyetçi hükümeti kendisine başarıyla boyun eğdiren ve eğdirmeye devam edecek olan aleni burjuva liderliğe boyun eğdirilmesine ayak uydurmuş bir parti aygıtıdır. Makale, "solcuların" konferanslarda, kongrelerde ve Kuomintang'ın Yürütme Komitesinde ağır bastığı gerçeğini aktarıyor, ama bu avutucu durum "Milliyetçi hükümetin politikala-

rına ve bileşimine yansımıyor" Ne şaşırtıcı! Ama, herşeyden önce, sol küçük-burjuvazi, iktidarı orta ve büyük burjuvaziye teslim ederken radikalizmini ancak makalelerde ve konferans ve şölenlerde gösterir.

Demek ki Kuomintang'ın "endişe verici" belirtileri, onun, makalenin yazarının kendi kafasından uydurduğu bir ulusal kurtuluş devrimi soyut düşüncesini cisimleştirmesinden ziyade Çin devriminin sınıf mekaniğini yansıtıyor olmasından ibarettir. Yazar, Çin halkının tarihinin bir sınıf mücadelesi biçiminde gelişmesini ve böylelikle de tüm insanlığın tarihinin bir istisnası olmadığını kanıtlamasını "endişe verici" bir gerçek olarak görüyor. Makale daha ileride şu bilgiyi veriyor; "Kuomintang ve Milliyetçi hükümet, işçi hareketinin gelişiminden cidden endişe etmektedir [dikkate değer bir ifade!]." Bu ne anlama gelir? Yalnızca şu anlama; entelektüel küçük-burjuvazi, ayağa kalkan işçi kitleleri karşısında burjuvazinin korkusuyla ürkekleşmiştir. Devrim kendi tabanını genişletip derinleştirdiği, yöntemlerini radikalleştirdiği, sloganlarını keskinleştirdiği ölçüde, mülk sahibi grup ve katmanlar ve onlara bağlı kentli aydınlar kaçınılmaz olarak tepede ondan kopacaklardır.

Ulusal hükümetin bir bölümü burjuvaziye kan bağıyla bağlıdır, ve diğer bölümü, ondan kopmama endişesiyle, işçi hareketinin gelişiminden "kaygılanır" hale gelmiştir ve bu sonuncusunu dizginlenmenin yollarını araştırmaktadır. Makale daha önceki "endişe verici belirtiler" sözleri gibi, bu hoş "kaygılanma" ifadesiyle, sınıf ilişkilerinin keskinleşmesine ve milliyetçi-liberal burjuvazinin Kuomintang'ı bir araç olarak kullanarak ve onun aracılığıyla Milliyetçi hükümete direktifler vererek proletaryaya bir yular geçirme çabalarına gönderme yapmaktadır. Sınıf ilişkilerinin değerlendirmesini *Komünist Enternasyonal*'in baş makalesinde yapıldığı şekliyle acaba nerede ve ne zaman yaptık? Bu düşünceler nereden geliyor? Kaynağı nedir?

Makalede bu "endişe verici belirtileri" alt etmek için hangi yöntemler önerilmektedir? Bu sorunlarda makale, Kuomintang ile bir blok sonucuna çıkmak için bağımsız bir örgüt olmanın KP için bir zorunluluk olduğunu benimseyen Çin KP'si Merkez Komitesinin Haziran (1926) plenumuna karşı polemiğe girişir. Makale bu düşünceyi reddeder. Aynı zamanda Kuomintang içinde KP'nin bir

müttefiki olarak bir sol fraksiyon örgütleme önerisini de reddeder. Hayır, –makalenin öğrettiği– görev, "bütün Kuomintang'a kararlı bir sol yönelim sağlamak"tan oluşur. Sorun kolayca çözümlenmiştir. Gelişimin yeni aşamasında, işçilerin kapitalistlere karşı grevlere giriştiği, Milliyetçi hükümetin muhalefetine karşın köylülerin toprak ağalarını kovmaya çabaladığı bir zamanda, bu yeni aşamada gerekli olan şey, grevlerden zarar gören burjuvazinin bir kısmının, tarım hareketinden zarar gören toprak sahibi entelijensiyanın bir kısmının, burjuvaziyi gericiliğin saflarına "itmek"ten endişe duyan kentli küçük-burjuva aydınların ve son olarak da eli kolu bağlı Komünist Partinin birliğini temsil eden Kuomintang'a "kararlı bir sol yönelim" sağlamaktır. "Kararlı bir sol yönelim" edinmesi gereken bu Kuomintang'dır.

Hiç kimse bu "kararlı sol yönelimin" hangi sınıfsal hattı ifade etmesi gerektiğini bilmiyor. Peki buna nasıl ulaşılacak? Çok basit: "Kuomintang'ı devrimci işçiler ve köylü unsurlarla iyice doldurmak" gerekir (s.6). Kuomintang'ı işçiler ve köylülerle doldurmak? Ama bütün sıkıntı şu ki, ulusal devrim soyut düşüncesinden habersiz işçi ve köylüler, Kuomintang'ı kendileriyle doldurmadan önce kendilerini bir parça "doldurmak" amacıyla devrimden yararlanmaya çabalıyorlar. Bu amaçla grevlere ve toprak ayaklanmalarına girişiyorlar. Ama sınıf mekaniğinin bu nahoş dışavurumları Kuomintang'ı "kararlı bir sol yönelim" edinmekten alıkoyuyor. Grevci bir işçiye Kuomintang'a katılması çağrısında bulunmak onun şu itirazıyla karşılaşmak demektir: Onun tarafından kurulan bir hükümet aracılığıyla grevleri kıran bir partiye neden katılmak zorunda olayım? Makalenin açıkgöz yazarı onu belki de şöyle yanıtlayacaktır: Burjuvaziyle ortak bir partiye katılmakla, onu sola doğru itebileceksin, "endişe verici belirtileri" bertaraf edeceksin ve onun "kaygı" bulutlarını dağıtacaksın. Buna yanıt olarak Şanghay grevcisi, işçilerin hükümete baskı yapabileceklerini ve hatta hükümette bir değişikliği bile sağlayabileceklerini ama bunun ortak bir parti çatısı altında burjuvazi üzerine bireysel baskılar sayesinde değil, bağımsız bir sınıf partisi sayesinde gerçekleşeceğini yanıtını verecektir. Laf arasında, ilerlemiş olgunluğunu çoktan kanıtlamış olan Şanghay grevcisinin, daha fazla tartışmaya devam bile etmemesi, omzunu silkerek muhatabının umutsuz bir vaka olduğunu teslim

etmesi de pekâlâ mümkündür.

Makale, daha sonra 1926 Aralık parti konferansında, Kuomintang'ın öldüğünü ve parçalanmakta olduğunu ve komünistlerin kokuşmuş bir cesede sarılması için herhangi bir neden olmadığını ileri süren bir komünist liderden alıntı yapıyor ve bu bağlamda şöyle diyor: "Bu yoldaşın kafasından belli ki [!!] son günlerde Milliyetçi hükümetin ve özellikle onun eyaletlerdeki organlarının defalarca işçi sınıfı ve köylülüğün devrimci mücadelesinin gelişimine karşı çıkması gerçeği geçmektedir" (s.7).

Bu makalenin yazarının kavrayışı insanı gerçekten sersemletiyor. Çinli bir komünist, burjuva-milliyetçi zirvelerin devrim söz konusu olduğunda bir ceset olduğunu söylerse, o, "belli ki" kafasından Milliyetçi hükümetin grevcilere küçük çapta saldırdığını geçirmiştir. "Belli ki"! Şüphesiz, "endişe verici belirtiler" göze çarpmaktadır, fakat "bu tehlike, eğer Kuomintang'a kokuşmuş bir ceset gözüyle bakmazsak, önlenebilir" (s.7). Öyle görünüyor ki herşey Kuomintang'a nasıl bakıldığına bağlıdır. Sınıflar ve partileri, onları nasıl gördüğümüze bağlıdır. Kuomintang bir ceset değildir, yalnızca hastalanmıştır. Neden? Devrimci işçi ve köylülerin ona kan vermediklerinden. Komünist Parti açısından "bu kanın tedarikine yardımcı olmak" bir zorunluluktur vb. Kısaca, gerekli olan şey, son zamanlarda hayli popüler olan kan nakli işlemini gerçekleştirmektir, bireysel ölçekte değil sınıfsal ölçekte. Fakat, herşeyden önce, konunun özü şudur ki; burjuvazi, grevcileri ve devrimci köylüleri katletmekle veya katledilmesine yardım etmekle veyahut da katledilmelerine göz yummakla, kendi bildiği yoldan kan nakline başlamıştır. Kısaca, bu görkemli buyruğu yerine getirirken bir ve aynı zorlukla karşılaşırız, yani sınıf mücadelesiyle.

Bütün makalenin ana fikri, ekonomik, rasyonel ve uygun bir yol seçerek sınıf mücadelesinin etrafından dolaşan bir Çin devrimine sahip olma arzusudur. Tek kelimeyle Menşeviklerin yöntemlerini ve üstelik en büyük döneklikleri dönemindeki yöntemlerini kullanarak. Ve bu makale, İkinci Enternasyonal'le uzlaşmaz bir kopuş temelinde kurulan Komünist Enternasyonal'in teorik yayın organında çıkıyor!

Makale, Çinli komünistleri Milliyetçi hükümete ve onun yerel

organlarına katılmadıkları için azarlıyor. Orada hükümeti içeriden sola itebilirler, kitlelere karşı yanlış işlerde bulunmasını önleyebilirlerdi vb. Geçmişin bütün deneyimi ve herşeyden önce de Rus devriminin deneyimi bir kenara atılmıştır. Devrimin önderliğinin otoritesi tamamıyla Kuomintang'a teslim edilirken işçilere uygulanan vahşetin sorumluluğunu komünistlerin üstlenmesi gerekmektedir. Kuomintang içerisinde elleri kolları bağlı olan komünistler, dış ve iç politika alanında milyonlardan oluşan kitlelere bağımsız bir çizgi vaat etmekten acizdir. Ama işçiler, bilhassa Milliyetçi hükümete katılırlarsa komünistleri milliyetçi burjuvazinin tüm anti-proleter ve halk karşıtı eylemlerinde suç ortaklığıyla itham etmekte haklı olacaklardır. Devrimimizin tüm deneyimi bir kenara atılmıştır.

Eğer komünistler, kitlesel işçi hareketine rağmen, sendikaların ve köylerdeki devrimci tarım hareketinin güçlü gelişimine rağmen, bugüne kadar olduğu gibi, burjuva bir partiye tâbi bir seksiyon oluşturmaya ve bu parti tarafından kurulan bir ulusal hükümete güçsüz ve ikincil bir organ olarak girmeye mecburlarsa, o takdirde açıkça şu söylenmek durumundadır ki, Çin Komünist Partisini kurma zamanı henüz gelmemiştir. Çünkü Komünist Partiyi hiç inşa etmemek, devrim döneminde, yani tam da parti ile emekçi kitleler arasındaki bağların kanla örüldüğü ve etkilerini on yıllarca hissettirecek büyük geleneklerin yaratıldığı bir dönemde bu partiyi uzlaştırmaya sürüklemekten çok daha iyidir.

Sağ Menşevizmin çökkün dönemine özgü bir ruhla dolu, ışıltılı bir program geliştiren makale, Çin'i, "gelişimin kapitalist aşamasının üstünden atlama"nın nesnel önkoşullarına sahip olmakla avutarak, bu programını modern tevazu ruhuyla parlatıp cilâlıyor. Bu bağlamda, Çin'in anti-kapitalist gelişim perspektifinin koşulsuz bir biçimde ve doğrudan doğruya dünya proleter devriminin genel gidişatına bağlı olduğu anlamına gelecek tek bir kelime bile söylenmemiştir. Yalnızca en ileri kapitalist ülkelerin proletaryası –Çin proletaryasının örgütlü yardımıyla birlikte– 400 milyon atomize olmuş, yoksullaştırılmış, geri köylü ekonomisini kendi yedeğine alabilir ve bir dizi ara aşamadan geçerek, dünya çapında meta değişimi ve dışarıdan doğrudan teknik ve örgütsel yardım temelinde bu köylü ekonomisini sosyalizme yöneltebilir. En ileri kapitalist

ülkelerde proletaryanın zaferi olmaksızın ve bu zaferden önce, Çin'in kendi güçleriyle "gelişimin kapitalist aşamasının üstünden atlaması"nın mümkün olabileceğine inanmak Marksizmin ABC'sini ayaklar altına almaktır. Bu, yazarımızı ilgilendirmiyor. O yalnızca Çin'e kapitalist olmayan bir yol sözü veriyor –besbelli ki çektiği acılar karşılığında ve aynı zamanda proleter hareketin bağımlı karakterinden ve özellikle de Çin KP'sinin alçaltılmış ve haklarından yoksun bırakılmış konumdan ötürü.

Çin'in gelişiminin kapitalist ve sosyalist yolu sorunu gerçeklikte nasıl ortaya konabilir ve nasıl konmalıdır?

Herşeyden önce Çin proletaryasının öncüsü Çin'in sosyalizme *bağımsız* bir geçiş için ekonomik olarak gereken hiçbir şarta sahip olmadığı, Kuomintang önderliği altında bugün gelişen devrimin bir burjuva ulusal devrim olduğu, bu devrimin sonucu olarak, tam bir zafer durumunda bile, ancak üretici güçlerin kapitalizm temelinde daha ileri bir gelişiminin mümkün olduğu konusunda aydınlatılmalıdır. Fakat Çin proletaryasının önüne sorunun diğer yanını da aynı açıklıkla koymak gerekir: Çin'deki gecikmiş burjuva ulusal devrim kapitalizmin emperyalist çöküş koşullarında gerçekleşiyor. Rus deneyiminin çoktan gösterdiği gibi –diyelim ki İngiliz deneyiminin tersine– politika hiç de ekonomiyle başa baş gelişmez. Çin'in sonraki gelişimi, uluslararası bir perspektiften ele alınmalıdır. Çin ekonomisinin geriliğine karşın ve kısmen tam da bu geriliği dolayısıyla, Çin devrimi politik iktidarı proletaryanın önderliği altında bir işçi köylü ittifakına vermeye bütünüyle muktedirdir. Bu rejim, Çin'in dünya devrimiyle politik bağı olacaktır.

Geçiş dönemi boyunca, Çin devrimi sahici bir demokratik, işçi ve köylü karaktere sahip olacaktır. Ekonomik hayatta, kapitalist meta ilişkileri kaçınılmaz olarak ağır basacaktır. Politik rejim öncelikle, üretici güçlerin gelişiminin meyvelerinde ve aynı zamanda devletin kaynaklarının politik ve kültürel kullanımında kitleler için olabildiğince büyük bir payı garanti altına almaya yönelecektir. Bu perspektifin daha ileri bir gelişimi –demokratik devrimin giderek sosyalist devrime büyümesi olasılığı– bütünüyle ve yalnızca dünya devriminin gidişatına ve bu dünya devriminin tümleşik bir parçası olarak Sovyetler Birliği'nin ekonomik ve politik başarılarına bağlıdır. Eğer Çin devrimi bugünkü burjuva-milliyetçi önderlikle zafer

kazanırsa, çok çabuk sağa kayacak, kapitalist ülkelere tüm iyi niyetini belirtecek, onların nezdinde derhal kabul görecek, onlara yeni temellerde imtiyazlar sunacak, borç alacak, tek kelimeyle, daha az küçük düşürülmüş, daha az sömürgesel fakat hâlâ son derece bağımlı bir varlık olarak kapitalist devletler sistemine girecektir. Dahası, Çin cumhuriyeti Sovyetler Birliği'yle, *en iyi durumda* bugünkü Türkiye cumhuriyetiyle aynı biçimde bir ilişki içinde olacaktır.

Gelişimin *bir başka* yolu yalnızca eğer proletarya ulusal demokratik devrimde önder rolü oynarsa açılabilir. Fakat bunun ilk ve en temel ön şartı, Komünist Partinin tam bağımsızlığı ve işçi sınıfının önderliği ve devrimdeki hegemonyası için bayrak açarak onun tarafından verilecek açık mücadeledir. Bu olmadığı takdirde, gelişimin kapitalist olmayan yolları hakkındaki tüm laflar yalnızca, sağ Menşevik politikaların [Rus] devrimi öncesi dönemin sol SR söylemiyle örtülmesine hizmet eder; düşünülebilir tüm kombinasyonların en iğrenci. "İşçi ve köylülerin kanının Kuomintang'a akması"na (ne alçakça bir söylem) yardım etme programı hiçbir şey vermez ve hiçbir şey ifade etmez. Orada zaten kazayla başka türden işçi ve köylülerin kanı mevcuttur. Çinli işçilerin dökülen kanı, sınıf bilinçli görevler için dökülen kan değildir. Kuomintang'a giren işçiler Kuomintang'ın izleyicisi haline gelecekler, yani proleter hammadde küçük-burjuva Sun Yat-senci toprakta yeni bir biçime sokulacaktır. Bunun gerçekleşmesini engellemek için, işçiler eğitimlerini Komünist Partide almalıdırlar. Ve bunun için de, Komünist Parti, işçilere mücadelelerinde önderlik etmekte ve Leninizmi Sun Yat-senciliğin karşısına koymakta *her türlü dış* sınırlamadan bütünüyle muaf olmalıdır.

Ne var ki, belki de makalenin yazarı, köhne ve sahiden Martinovcu bir tarzla, şu perspektifi tasavvur ediyordur: Önce, ulusal burjuvazi, Çinli Menşevikler sayesinde işçi ve köylülerin kanıyla sulanmış Kuomintang aracılığıyla ulusal burjuva devrimi tamamlar. Ve bunu, bu sözde ulusal devrimin Menşevik aşamasını takiben, Bolşevik aşamanın sırası gelir: Komünist Parti Kuomintangdan çekilir, proletarya burjuvaziden kopar, köylülüğü ondan çekip alarak kendine kazanır ve ülkeyi bir "işçi ve köylü demokratik diktatörlüğü"ne yönlendirir. Çok muhtemeldir ki, yazar 1905 dö-

nemindeki iki tabakalaşmayı –Menşevik ve Bolşevik– sindirme başarısızlığının sonucu olan bir kavrayışı kendine kılavuz ediniyor. Ama böylesi bir perspektif ukalâca bir aptallık olarak ilân edilmelidir.

Ulusal demokratik devrimi, önce burjuva ve sonra da proleter bir ruhla iki kere yapmak mümkün değildir. Muhakkak, eğer proleter öncünün burjuvaziden zamanında kopuşuna ve emekçilerin davasına güçlü ve sarsılmaz bağlılığını mücadelenin eşsiz olayları içinde kitlelere göstermesi için devrimci durumdan yararlanmasına engel olursak; eğer bu amaca KP'yi Kuomintang'ın daha da kölesi haline getirerek ulaşırsak, proleter öncünün burjuvaziden gecikmiş bir şekilde kopacağı –pek muhtemelen komünizmin bayrağı altında değil– ve belki de politikayı hepten bırakacağı an er ya da geç gelecektir. Avrupa işçi hareketinin geçmişi Çin'in proleter devrimcilerine sendikalizm, anarşizm vb. biçiminde buna karşılık gelen bir ideoloji sunacaktır. Bu koşullar altında, Çin milliyetçi-demokratik devleti kolayca faşizmin ya da yarı-faşizmin yöntemlerine varacaktır.

Bunu Polonya'da gözlemledik. Pilsudski'nin küçük-burjuva devrimci bir örgüt olan Polonya Sosyalist Partisinin liderlerinden biri olduğu olgusu çok mu eskilerdedir? Peter ve Paul Kalesinde[20] yattığı günler çok mu eskidir? Tüm geçmişi ona küçük-burjuva çevrelerinde ve ordu içinde itibar ve otorite kazandırdı ve bu otoriteyi tamamen proletaryaya karşı faşist bir darbe amacıyla kullandı. Kim Kuomintang kurmayı içinden kendi Pilsudski'lerinin bulunup çıkarılacağını reddetmeye niyetlenebilir? Çıkaracaklardır. Adaylar daha şimdiden gösterilebilir. Eğer Polonyalı Pilsudski kendi evrimini otuz yılda tamamladıysa, Çinli Pilsudski, ulusal devrimden ulusal faşizme dönüşümünü gerçekleştirmek için çok daha kısa bir süreye ihtiyaç duyacaktır. Emperyalist çağda yaşıyoruz, gelişimin temposu son derece ivmelenmiştir, çalkantılar çalkantıları kovalamakta ve her ülke diğerlerinin deneyimlerinden bir şeyler öğrenmektedir. Kuomintang'a işçilerin desteğini sağlayan bağımlı bir Komünist Parti politikasını sürdürmek, proletaryanın, herşeye rağmen, Kuomintang'dan çekilmeye mecbur kalacağı çok

[20] Çarlığın siyasal tutsakları hapsettiği meşhur kale.

uzak olmayan bir anda, Çin'de faşist bir diktatörlüğün en başarılı ve muzaffer inşası için koşulları hazırlamak olacaktır.

Menşevizm, devrimci "baharı"nda bile, tüm ulus çapında ve dünya çapında görevlerin üstesinden gelebileceğini gösteren proletaryanın sınıf partisi (Bolşevizm) olmaya değil, ulusal kalkınmanın nezaretçisi olmaya uğraştı. Burada proletarya partisine daha baştan tâbi bir konum (işbirliği yapmak, itmek, kan naklini gerçekleştirmek vesaire için) yüklenmişti. Ama bu tür bir sahte-Marksist tarih nezaretçiliğinin peşinden koşmanın pratikte her zaman ukalâca bir ahmaklık olduğu kanıtlanmıştır. Menşevikler bunu daha 1905 gibi erken bir tarihte tamamen açığa vurdular; Kautsky aynısını biraz daha gecikerek yaptı, ama daha kararsız olarak değil.

Ulusal bağımlılığa karşı mücadele anlamında bir ulusal devrim, ancak sınıflar mekaniği aracılığıyla başarılabilir. Çinli militaristler bir sınıf örgütünü temsil ederler. Komprador burjuvazi, bir Çin E-kimine ve hatta bir yarı-Ekime varır korkusuyla bir Çin Şubatını arzulamayan Çin burjuvazisinin en "olgun" müfrezesini temsil eder. Çin burjuvazisinin hâlâ Kuomintang'da yer alan kesimi, orada bir iç fren ve komprador burjuvazinin ve yabancı emperyalistlerin yardımcı bir müfrezesini oluşturmaktadır ve yarın devrimci taban üzerine baskı uygulamak ve herşeyden önce proletaryayı dizginlemek amacıyla sırtını Nanking'in bombardımanına dayamaya çalışacaktır.[21] Proletarya iyi yönetilen bir sınıf direnişiyle günden güne onlara karşı koyamadıkça bunu yapmakta başarılı da olacaklar. Bu direnişin gerçekleştirilmesi ise, Komünist Parti, komprador burjuvazi ve yabancı emperyalistlerin yardımcı müfrezesince başı çekilen Kuomintang'a tâbi kaldığı sürece imkânsızdır. Bunu 1927 yılında açıklamak zorunda kalmak ve hele de bu düşünceleri Komintern organının baş makalesine karşı yöneltmek gerçekten de çok utanç verici!

Çin devrimi coğrafi olarak yayıldıkça, aynı zamanda toplumsal olarak da derinleşmektedir. Üç çeyrek milyon kadar işçiyi kucaklayıp bir araya getiren en önemli iki sanayi merkezi Şanghay ve

[21] Nanking 24 Mart 1927'de Kuomintang birlikleri tarafından işgal edildi. Yangtze nehrinde demir atmış bulunan Britanya ve Amerikan savaş gemileri misilleme amacıyla kenti top ateşine tuttular, on iki Çinli sivil ölürken on dokuzu da yaralandı.

Hankow Milliyetçi hükümetin elindedir.[22] Nanking, emperyalistlerin bombardımanına maruz kaldı. Mücadele derhal daha yüksek bir aşamaya sıçradı. Hankow ve Şanghay'ı ele geçiren devrim böylelikle Çin'deki en gelişmiş sınıfsal çelişkileri kendi içine çekti. Bundan böyle politikayı Güneyin zanaatkâr-esnaf köylüsüne göre yönlendirmek mümkün olmayacaktır. Bu politika zorunlu olarak ya proletaryaya ya da burjuvaziye yönelecektir.

Proletarya, burjuvaziye karşı mücadelede aşağı tabakadan milyonlarca insana yönelmelidir. Bir tarafta bu var. Diğer taraftan, emperyalistler, Nanking katliamıyla şaka yapmadıklarını gösteriyorlar. Bu şekilde Çinli işçileri terörize etmeyi veya tarım hareketini durdurmayı mı umuyorlar? Pek değil. Her durumda, bu onların doğrudan amacı değildir. Herşeyden önce milliyetçi hareketin burjuva zirvelerini, eğer dünya emperyalizminin silahlarını kendi üzerlerinde denemesini istemiyorlarsa aşağı halk tabakasıyla bir kopuşun vaktinin geldiğini anlamaları için zorlamak istiyorlar. Nanking bombardımanı, komprador düşüncelerin, yani güçlü, birleşik ve silahlı, yalnızca kâr değil aynı zamanda kendi işçi ve köylülerine karşı silahlı yardım da sağlayan dünya kapitalizmiyle bağların hayırlı niteliğinin propagandasıdır.

Nanking bombardımanının tüm Çin ulusunu tek vücut olarak kaynaştıracağını vb. ısrarla ileri sürmek saçmalıktır. Böylesi beyanatlar orta-sınıf demokratlara yakışır. Devrim yeni bir düzeye ve milliyetçi kampta çok daha esaslı bir farklılaşmaya ulaşmıştır. Devrimci ve reformist-komprador kanatlara bölünmesi demirden bir zorunluluk olarak durumun bütününden kaynaklanır. İngiliz silahları, başlangıçtaki "evrensel" infial dalgasından sonra, bu süreci sadece hızlandıracaktır. Bundan sonra, işçi ve köylüleri burjuvazinin politik kampına sürmek ve Komünist Partiyi Kuomintang saflarında bir rehin olarak tutmaya devam etmek, bir ihanet politi-

[22] Hankow, Hupeh eyaletinde Yangtze nehri kenarında bugünkü Wuhan'ın bir parçasıdır. Wuhan üçlü bir kentti; Hankow, Hanyang ve Wuçang kentlerinin birleşmesinden oluşmuştu. Wuhan Kuzey Seferi birliklerinin eline Ekim 1926'da geçti. Aralıkta Kuomintang hükümeti Çan Kay-şek'in itirazlarına rağmen Kanton'dan Wuhan'a taşındı. Çan Kay-şek'in Nisan 1927'deki Şanghay'daki darbesinden sonra Nanking'de rakip bir rejim oluşturdu, Wuhan Kuomintangı'nın liderleri ise kendilerini Wang Çing-wei'nin önderliğinde "sol Kuomintang" olarak adlandırdılar. Bu hükümete hem Wuhan hem de Hankow rejimi olarak atıfta bulunuluyor.

kası izlemekle nesnel açıdan eş anlamlıdır.

KP temsilcileri Milliyetçi hükümette yer almalı mı? Devrimin yeni aşamasına denk düşecek bir hükümete, devrimci bir işçi ve köylü hükümetine, tartışmasız girmelidirler. Bugünkü Milliyetçi hükümete ise hiçbir şekilde. Ama devrimci bir iktidarda komünistlerin temsil sorununu ortaya atmadan önce, bizzat Komünist Parti sorununu düşünmek zorunludur. Şanghay'ın devrim tarafından ele geçirilişinden sonra, önceki politik ilişkiler kesinlikle katlanılmaz bir hale gelmişlerdir. Çin KP'si MK'sının Haziran plenumunun, Kuomintang'dan çekilmeyi ve bu örgütle sol kanadı aracılığıyla bir blok yapmayı talep eden kararını koşulsuz biçimde doğrulayıp onaylamak gerekir.

Komünist Enternasyonal'deki baş makalenin yaptığı gibi, Kuomintang içerisinde bir sol hizip örgütleme gereksinimini reddetmek ve bunun yerine bir bütün olarak Kuomintang'ı sola yöneltmeyi tavsiye etmek sırf gevezelikle meşgul olmaktır. Politik bir örgütlenme, bu sol yönelimin partizanlarını onun içinde bir araya getirmekten ve onları muhaliflerine karşı konumlandırmaktan başka hangi yolla sola yöneltilebiiir? Kuomintang şüphesiz buna itiraz edecektir. Onuncu Parti Kongremizin hiziplere karşı kararına atıfta bulunmaya başlamaları pek mümkündür. Tek parti diktatörlüğü sorununda böylesi bir maskaralığa zaten şahit olduk. Kuomintangdaki sağ kanat, örnek olarak SBKP'ye atıfta bulunarak, tek parti diktatörlüğünün mutlak gerekliliğinde ısrar ediyor. Benzer bir şekilde, devrimci diktatörlüğü uygulayan tek bir partinin kendi bağrında hizipleri hoş karşılayamayacağında da ısrar edeceklerdir. Ama bu sadece, Kuomintang aracılığıyla iktidarı ele alan milliyetçi kampın sağ kanadının, bu yolla işçi sınıfının bağımsız partisini yasaklamaya ve küçük-burjuvazinin radikal unsurlarını bizzat parti içerisinden Kuomintang önderliği üzerinde gerçek bir etki sağlamanın tüm olanaklarından mahrum bırakmaya çalıştığını gösterir. Yukarıda analiz ettiğimiz makalenin yazarı, Kuomintang'ın burjuva kanadıyla buluşabilmek için tüm bu sorunlarda burnunun dikine gidiyor.

Çok açık bir şekilde anlamalıyız ki, Çin burjuvazisi hâlâ kendisini Rus devriminin otoritesiyle örtmeye çabalamakta ve özellikle proletaryaya karşı kendi diktatörlüğünü güçlendirmek amacıyla

Çin proletaryasının gelecekteki diktatörlüğünün biçimlerinden aşırmalar yapmaktadır. Tam da bu nedenle, Çin devriminin içinden geçtiği aşamanın belirlenmesinde hiçbir muğlaklığa müsaade etmemek bugün son derece önemlidir. O bir sosyalist değil burjuva-demokratik devrim sorunudur. Ve bu sonuncusu çerçevesinde iki yöntem arasındaki mücadele sorunudur: işçi-köylü karşısında burjuva-uzlaşmacıları. Bugün, ulusal demokratik devrimin sosyalist devrim katına yükselebileceği koşullar ve tarz hususunda, bunun bir kesintiyle mi yoksa kesinti olmaksızın mı gerçekleşeceği ve bu kesintinin uzun mu yoksa kısa mı olacağı hususunda ancak spekülâsyon yapılabilir. Olayların gelişimi gerekli açıklığı sağlayacaktır. Ama bugünkü devrimin burjuva karakteri sorununu, kapitalist olmayan bir gelişim hakkında genel fikirlerle lekelemek Komünist Partiyi şaşırtmak ve proletaryayı silahsızlandırmaktır. Umarız, Uluslararası Merkez Kontrol Komisyonunun Çin komünistlerini, Kuomintang içerisinde bir sol hizip inşa etme girişiminden sorumlu tuttuğunu görecek kadar yaşamayız.

Proletaryanın sınıf çıkarları açısından –ve bunları temel kriterimiz olarak ele alırız– burjuva devriminin görevi, burjuvaziye karşı mücadelelerinde işçiler için azami özgürlüğünün güvence altına alınmasıdır. Bu bakış açısından, ne diğer partilere ne de kendi içerisinde hiziplere izin vermeyen tek bir merkezi parti hususunda Kuomintang liderlerinin felsefesi, proletaryaya düşman bir felsefe, gelecekteki Çin faşizminin ideolojik temellerini döşeyen karşı-devrimci bir felsefedir. Çin KP'sinin Kuomintang'dan çekilmesinin işbirliğinin bozulması anlamına geleceğini söylemek saçmalıktır. Bu, işbirliğinin değil, uşaklığın ortadan kaldırılmasıdır. Politik işbirliği, taraflar arasındaki eşitliği ve aralarındaki bir mutabakatı ön gerektirir. Çin'deki durum bu değildir. Proletarya küçük-burjuvaziyle bir mutabakat içerisine girmiyor tersine onun liderliğine örtülü bir biçim altında, bu teslimiyeti oluşturan örgütsel bir örtüyle boyun eğiyor. Bugünkü şekliyle Kuomintang, proletarya ve burjuvazi arasındaki "eşitsiz bir anlaşma"nın cisimleşmesidir. Nasıl bir bütün olarak Çin devrimi emperyalist güçlerle eşitsiz anlaşmaların yürürlükten kaldırılmasını talep ediyorsa, Çin proletaryası da kendi burjuvazisiyle bu eşitsiz anlaşmayı öyle tasfiye etmelidir.

Çinli işçilere sovyetlerin oluşturulması çağrısında bulunmak gerekiyor. Hong Kong proletaryası genel grev sırasında, yapısı ve işlevleriyle işçi sovyetlerinin temel modeline çok yakın bir örgüt oluşturdu. Bu deneyim temel alınarak daha ileri gidilmelidir. Şanghay proletaryası zaten paha biçilmez bir mücadele deneyimine sahiptir ve tüm Çin'e örnek oluşturacak ve böylelikle de tüm gerçekten devrimci örgütler için bir çekim merkezi haline gelecek işçi delegeleri sovyetlerini yaratmaya bütünüyle muktedirdir.

New International (New York), Mart ve Nisan 1938'den.

ÇİN'DE SOVYET SLOGANI ÜZERİNE

16 Nisan 1927

Sevgili yoldaşlar,

Dün, Çin sorununun tartışılması sırasında, Yoldaş Stalin'in, Yoldaş Zinovyev ve benim Çin devriminin sorunları konusundaki politikamızın temel yanlışlarına dair eleştirilerimize karşı esas yanıtı şu sözleri yinelemek oldu: "Zinovyev neden söylemedi?", "Troçki neden yazmadı?" Burada, bu sorun hakkında neler yazıp söylediğimize geri dönmeye kalkmayacağım. Hiç kuşku yok ki, eğer öneri ve öğütlerimiz daha önyargısız ve daha az düşmanlıkla dikkate alınmış ve zamanında daha ciddi düşünülmüş olsaydı, en önemli hatalardan kaçınmış olabilirdik.

Son zamanlardaki temel sorunların, Merkez Komite üyelerinin katılmadığı Politbüronun kapalı plenumlarında karara bağlandığı gerçeği üzerinde uzun boylu durmayacağım. Bu mektubun amacı, geçmişte olan biteni hatırlatmak değil, bugünün ve geleceğin temel sorununu ortaya koymaktır: *Çin'de sovyetler sorunu.* Yoldaş Stalin, Çinli işçi ve ezilen kitlelere genel olarak sovyetleri kurmaları çağrısına karşı çıkmıştır. Ne var ki bu sorun Çin devriminin ilerleyişi açısından *belirleyici bir öneme* sahiptir. Sovyetler olmaksızın tüm Çin devrimi Çin burjuvazisinin üst katmanlarına ve onlar aracılığıyla da emperyalistlere hizmet edecektir.

Plenum bu temel sorunu ele almadı. Ne var ki, sorun gittikçe ağırlaşıyor. Bu sorun daha fazla ertelenemez, çünkü Çin devriminin tüm kaderi sovyetlerin oluşumu sorununa bağlıdır. Bu sorunu burada öne çıkarmamın nedeni de budur.

Yoldaş Stalin'in mantığı şudur: "sovyetler iktidar mücadelesinin başlıca organlarıdır; sovyet çağrısında bulunmak gerçekte proletarya diktatörlüğünü, Çin Ekimini müjdelemektir." Peki o zaman

1905'te neden sovyetlerimiz vardı? "Çarlığa karşı mücadele ediyorduk" diye yanıtlar Stalin. "Çin'de çarlığa karşı bir mücadele yoktur. Doğrudan doğruya bir Ekim için başı çekmediğimize göre sovyetlerin oluşturulması çağrısında bulunmamalıyız."

Tüm bu mantık, teorik olarak Lenin'in aydınlattığı tüm devrim deneyimimizin anlamını o kadar bariz biçimde çarpıtmaktadır ki, kendi kulaklarımla işitmeseydim ciddi ve sorumluluk sahibi bir devrimcinin böyle şeyler söyleyebileceğine asla inanamazdım.

Sorunu kısaca çözümlemeye çalışalım.

1. Çara karşı, henüz proletarya diktatörlüğü için bir mücadele yürütmezken sovyetleri oluşturmak kabul edilebilir bir şeydi. O halde neden, proletarya diktatörlüğünün kurulmasını acil bir görev olarak ortaya koymaksızın, sovyetler aracılığıyla, Çinli militaristler, kompradorlar, toprak ağaları ve yabancı emperyalistler bloğuna karşı bir savaşım yürütmek kabul edilemez olsun? Neden?

Eğer insan Stalin'in geçmişte (ve belki de hâlâ?) düşündüğü gibi, Çin'in birliğinin, Kuomintang aracılığıyla Komünist Partiyi kendisine tâbi kılmış, KP'yi en temel bağımsızlığından (bir basına sahip olmaktan bile!) mahrum etmiş ve ele geçirilen bölgeleri gerici bürokrasi aracılığıyla yönetmiş olan burjuva Kuomintang önderliğince sağlanması gerektiğini düşünüyorsa, eğer ulusal devrim bu demekse, o zaman şüphesiz sovyetlere yer yoktur. Ne var ki, eğer burjuva Kuomintang önderliğinin, yalnızca sağ kanadın değil sol merkezcilerin de demokratik milliyetçi devrimi sonuna ve hatta yarı yola kadar götürmekten aciz olduğu ve emperyalistlerle bir uzlaşmaya varmaktan geri kalmayacağı görülürse; eğer bu anlaşılırsa, bu önderliği *değiştirmeye* erkenden hazırlanmak gerektiği ve dahası bugün bunun daha da zorunlu olduğu anlaşılır. *Değiştirmek*, yalnızca ve basitçe Çan Kay-şek'i, biraz daha su katılmış haliyle aynı eski hamurdan olduğu ortaya çıkacak olan Wang Çing-wei ile değiştirmek anlamına gelmez. Sorun yüzleri değiştirerek çözülmez. Değişiklik işçilerin, küçük-burjuvaların, köylülerin ve ordudaki asker kitlelerinin lafta değil gerçek ve pratik desteğine dayanan devrimci bir hükümeti hazırlamak anlamına gelir. Bu ancak, bağımsızlığa ve yaşam koşullarında bir değişikliğe vb. duydukları özlemle birlikte uyanan kitlelerin ve devrimci koşulların gereklerini karşılayacak türden bir örgütü kitlelere sağlamakla başarılabilir.

Bu örgüt sovyettir.

2. Stalin, ilkin burjuvazinin devrim için örgütlenmemiş kitlelerin desteğiyle (ki örgütlenmiş olsalar onu desteklemeye başlamazlardı) emperyalizme karşı mücadeleyi tamamlamak zorunda olduğunu ve ancak o zaman sovyetler için hazırlıklara başlayacağımızı hayal ediyor. Bu düşünce iliklerine kadar yanlıştır! Tüm mesele, emperyalizme ve Çin gericiliğine karşı mücadelenin *nasıl* yürütüleceği ve bu mücadelede *kimin* önder rolünü oynayacağıdır. Demokratik işçi-köylü diktatörlüğüne doğru ilerlemek *ancak* emperyalizme karşı uzun ve sürekli bir mücadele temelinde; *ancak* işçiler ve köylüler üzerinde etki kazanmak amacıyla ulusal-liberal burjuvaziye karşı bir mücadele temelinde; *ancak* sırf emperyalizme değil Çin burjuvazisine de karşı işçi ve köylülerin bir kitle örgütü temelinde mümkündür. Bu örgütün alabileceği yegâne biçim sovyetlerdir.

3. "Sovyetler ordunun gerisinde örgütlenmemeli" diyor Stalin. Bu, generallerin bakış açısıdır bizim değil. Generaller, sendikaların da ordunun gerisinde örgütlenmemesi gerektiğini savunurlar. Ama biz biliyoruz ki hem sovyetler hem de sendikalar geride devrimci orduya mükemmel bir yardımcıdır. "Ama sovyetlerin ayaklanma organları olduğunu anlamıyor musunuz" diye yanıtlıyor Stalin. "Bu sizin ordunun gerisinde bir ayaklanma örgütlemeye ve iktidarı ele geçirmeye niyetlendiğiniz anlamına gelir." Bu sorunun yanlış ve karikatürleştirilmiş bir formülasyonudur! Sovyetlerin iktidar mücadelesinin organları olduğu doğrudur. Ama hiç de böyle doğmazlar; bu doğrultuda *gelişirler*. Fakat yalnızca mücadele deneyimi sayesinde diktatörlüğün (bu durumda demokratik diktatörlüğün) organları rolü için olgunlaşabilirler. Demokratik işçi ve köylü diktatörlüğü için çalışmaya cidden niyetimiz varsa, sovyetler, gelişmek ve açığa çıkan olaylara –askeri olanlar da dahil– müdahale etmek için zamana ihtiyaç duyacaktır, böylece sovyetler sağlam bir yapıya kavuşmuş, deneyim kazanmış hale gelebilir ve ardından iktidar için ileri atılabilir.

"Ama, biliyorsunuz ki, [KMT] merkezi sovyetlere izin vermeyecektir." Bu bakış açısıyla hiç bir ortak noktamız yok. Merkezin neye izin verdiği ya da vermediği güçler dengesine bağlı olacaktır. Bu denge proletaryanın tarafına kaydırılmalıdır. Ayağa kalkmış

ama örgütsüz kitleler Kuomintang üst katmanlarının politik örgütünün önderliğini izlerken, kaçınılmaz olarak büyük burjuvazi ve generallere proletarya karşısında bir üstünlük sağlıyorlar. Çin'in henüz kendi Ekimine ulaşmadığını ileri sürmek ve *bu* nedenle kitlelerin dağınıklık durumunu muhafaza etmek, gerçekte burjuvaziyi ve onun merkezini güçlendirirken kendi ellerimizle proletaryayı zayıflatmak ve sonra da bu merkezin ordunun berisinde sovyetlere izin vermeyeceğini bahane etmek anlamına gelir.

4. Peki işçiler neden yalnızca Kuomintang'a katılamıyorlar? Sahiden Kuomintang yeterli bir örgüt değil midir? Sorunu bu şekilde ortaya koymak için insanın yaptığımız ve öğrendiğimiz herşeyi tamamen unutmuş olması gerekir. Kuomintang, bayrağının popülerliğine rağmen, en üst katmanlar tarafından sımsıkı kontrol edilen bir parti örgütüdür. Yüz binlerce ve hatta milyonlarca işçi ve köylünün devrim sırasında bir parti örgütüne katılacakları gerçekten düşünülebilir mi? Nerede ve ne zaman böyle bir şey yaşandı? Gerçekte, sovyetin önemi şurada yatmaktadır ki, sovyetler, parti için hiçbir şekilde olgunlaşmamış ve birkaç yıl boyunca da olgunlaşamayacak olan kitle kesimlerini derhal kendilerine çekerler. Kuomintang'ın sovyetlerin *yerine ikame edilebilecek bir şey* olduğunu açıklamak, katlanılmaz bir safsatayla uğraşmak demektir. Kuomintang 300.000 üyeye sahip. Şu anda bu 300.000 (eğer bu sayı abartılı değilse) dağınık durumdadır. Ancak şimdilerde Kuomintang seçimlerinin gerekliliğinden bahsediliyor, yani parti üyelerinin oylarıyla önderlik organlarının seçiminden bahsediliyor; söylemeye gerek yok ki, milyonlarca kitlenin Kuomintang üyelerini seçmesinden söz edilmiyor. Gerçek şu ki, Kuomintang'ı sovyetlerle eşitleyen böylesi bir safsatacılığa başvurmak zorunda kalmak, sovyetlerin kapıyı çaldığını ve sovyetlerin bu bir Ekim mi yoksa değil mi şeklindeki doktriner şemalarla bir tarafa kaldırılıp atılamayacağını gösterir.

5. Ama sovyetlerin oluşumu "erken doğmuş bir ayaklanmaya" yol açmayacak mıdır? Kitleler kendi devrimci iradelerini somutlayan, sözü dinlenir bir örgütten mahrum kaldığında erken doğmuş ayaklanmalar çok daha kolay ve çok daha sıklıkla patlak verirler. Yani büyük devrimci merkezlerde sovyetlerin olmayışı, sınıf mücadelesinin örgütsüz durumu ve doğru bir politik önderlik eksikli-

ğinin bir sonucu olarak kaotik, erken doğmuş ve hedefsiz patlamalara yol açacaktır. Zaten çoktan beri yaşanmakta olan durum da budur. Her devrimci deneyim bunu doğrulamaktadır.

6. Sovyetler ne yapacaklar? Yapacakları ilk ve en acil şey, işçilere bir örgüt sağlamak ve onlara askerlerle kardeşleşmelerini örgütlemekte yardımcı olmaktır. Bir sanayi kentinin ya da bölgesinin işçi delegeleri sovyetinin ilk görevi kendi saflarına asker delegelerini, garnizon temsilcilerini çekmek olmalıdır. Bu, Kuomintang'ın üst katmanlarının ve diğer süprüntülerin Bonapartist ve faşist girişimlerine karşı ciddi bir güvence elde etmenin en kesin –ya da daha doğrusu biricik– yoludur. İşçi ve asker delegeleri sovyetlerini örgütlemekteki başarısızlık, askerlerin Çan Kay-şek'in kurşun askerlerine dönüşmesi ve Şanghay'da yaşanana benzer kanlı bir işçi kıyımı için sahneyi hazırlamak anlamına gelecektir.

7. Şehirlerde bu şüphesiz yalnızca işçilerle sınırlandırılmamalıdır. Küçük zanaatkârların, küçük dükkâncıların ve genel olarak kentin ezilen alt tabakalarının sovyetlere çekilmesi zorunludur. Bu işçilerin orduyu devrimci kuşatmasını kolaylaştıracaktır. Yine de eğer bu yapılmazsa, Şanghay'ın ve onunla birlikte devrimin kaderi birkaç aşağılık Bonapartiste bağlı olacaktır.

8. Bu hiçbir şekilde şehirlerle sınırlandırılmamalıdır. Sovyet ağı mümkün olduğunca hızlı bir biçimde, mevcut köylü birliklerine dayanarak, onların çatısını genişleterek, programlarını geliştirerek ve onları işçi ve askerlerle birleştirerek, büyük sanayi merkezlerinden taşraya yayılmalıdır.

9. Sovyetler ne yapacaklar? Yerel yetkililerle ülkeyi yönetenler arasındaki ilişkiyi öğrenerek ve kitlelere öğreterek yerel gerici bürokrasilere karşı mücadele edecekler. Bu aynı bürokrasilere, militarist çetelere, toprak ağalarına vb. karşı kırsal bölgelerde mücadele edecekler. Böylece Çin birleşinceye kadar ("bir kurucu meclis oluşuncaya kadar") ertelenemeyecek olan tarım devriminin organları haline gelirler.

10. Komiserler, gerici generallerin altındaki, bu aynı generallerce atanmış, genellikle tamamen dalkavuk iktidarsız figüranlardır. İçinden geçtiğimiz dönemde bir komiserin herhangi bir ağırlığa sahip olmasının yegâne yolu, tamamen politik bir partiye –hele Kuomintang gibi hiçbir ciddi örgütsel yapıya sahip olmayan bir

partiye ya da Komünist Parti gibi eli kolu bağlanmış ve üstelik bağımsız bir gazeteden bile mahrum edilmiş bir partiye– dayanmak değil güçlü yerel kitle organlarına dayanmaktır. İşçi, köylü ve asker sovyetlerinin oluşumu Ulusal Devrimci Ordunun gerçekten devrimci bir demokratizasyonu için gerekli zemini döşeyecektir ki aksi takdirde bu ordu kaçınılmaz olarak yerli malı Çin Bonapartizminin bir aracı haline gelecektir.

11. Sovyetler sayesinde güçlerin –doktriner ve yapay değil– gerçek ve sahici bir yeniden gruplaşması meydana gelecektir. Yerli ve yabancı gericilere karşı bugünkü, gerçek mücadelenin içinde olan ya da içinde olacak olan tüm sınıflar, katmanlar ve tabakalar sovyetlere gireceklerdir. Çeşitli Kuomintang "liderleri"ni dürtükleme, onlara göz yumma, birini diğerinin karşısına koyma ve bunların tüm kombinasyonları yerine, perde arkasındaki tüm bu dalaverelerin, yetersizliklerin ve bugün tümüyle açığa çıkan iktidarsızlığın yerine başka bir şey, çok daha ciddi, gerçek *devrimci sınıfsal ayıklama* geçirilecektir. Güçlerin saflaşması şu şekilde gerçekleşecektir: sovyetler için ya da ona karşı, yani, devrimin daha yüksek bir aşamaya geçişini hazırlamak için ya da Çin burjuvazisiyle emperyalizm arasında bir uzlaşma için. Eğer sorun bu şekilde ortaya konmuyorsa, demokratik işçi-köylü diktatörlüğü vb.nin tüm olanakları –gelişimin *kapitalist olmayan* yollarına değinmeye gerek bile yok– Çinli halk kitleleri kokuşmuş milliyetçi liberallerce önderlik edilen bir devrimin kurşun askerleri olarak kalmaya devam ederken sırf bizleri avutan konuşmalar olarak kalacaklardır.

12. Sovyetlerin oluşumuna karşı çıkan şunu söylemelidir: Tüm iktidar Kuomintang'a. Ama Kuomintang, komünistlere "komutam altına girin" diyor, Sun Yat-senciliği eleştirmelerini yasaklıyor ve Rusya'da da tek parti diktatörlüğü olduğuna işaret ederek komünistlerin bir gazetesinin olmasına dahi izin vermiyor. Fakat Kuomintang burjuva devrimindeki bir burjuva partiyken, Rusya'daki tek parti diktatörlüğü, proletarya diktatörlüğünün ve sosyalist devrimin bir ifadesidir. Sovyetler olmaksızın mevcut somut koşullarda, diktatörlük, işçileri silahsızlandırmak, komünistlerin çenesini kapamak, kitleler arasında bir örgütsüzlük durumu ve Çan Kayşekvari darbeler anlamına gelir.

13. Bu, Kuomintang ile savaş anlamına mı gelir? Saçmalık!

Saçmalık! Saçmalık! Buradaki sorun Kuomintang'la işbirliğini çok daha geniş ve çok daha derin bir temelde –milyonlarca işçi, asker, köylü ve diğerlerinin delege sovyetleri temelinde– örgütlemektir. Şüphesiz, bu işbirliği, Komünist Partinin Kuomintang'ı eleştirmekte tam ve koşulsuz özgürlüğünü ön varsayar ve bu eleştiri özgürlüğü de komünist basın ve komünist örgütlenme özgürlüğünü ön gerektirir.

14. Kuomintang içerisinde tam bir politik bölünme olmadığı sürece, genel olarak tüm Çan Kay-şekçi unsurlardan arındırılmadığı sürece, onun içinde ortak bir devrimci faaliyet söz konusu olamaz. Kuomintang içerisindeki farklılaşma, temizlenme ve çelikleşme, başka herşeyden fazla sovyetler sorunu üzerinde çok daha kolay ve çok daha keskin bir şekilde ilerleyecektir. Eski Kuomintang'ın sovyetleri destekleyen ve sovyetlere katılan kesimiyle, yani *gerçek* kitlelerle *gerçek* temasa geçen kesimiyle el ele çalışacağız. Şüphesiz *devrimci* bir Kuomintang'la el ele çalışırken, bu müttefikimize karşı gözümüzü dört açacağız ve onun kararsızlığını, geri adımlarını ve hatalarını ve söylemeye gerek yok ki olası ihanetini açıkça eleştireceğiz. Bu şekilde, Kuomintang'la en sıkı işbirliği temelinde, Komünist Partinin etkisini sovyetler üzerinde ve sovyetler aracılığıyla daha da genişletmeye çabalayacağız.

15. Ama sovyetler belirsiz bir süre boyunca *ikili iktidar* anlamına gelmez mi? Bir tarafta ulusal devrimci hükümet (eğer baştan aşağı yeniden örgütlendiğinde durumunu korur ve bir düzelme gösterirse) ve diğer tarafta da sovyetler. Evet, bu ikili iktidar ya da ikili iktidarın unsurları anlamına gelir. "Ama biz ikili iktidara karşıydık." Biz, bir proleter parti olarak iktidarı kendimiz fethetmeye çabaladığımız sürece bir ikili iktidar rejimine karşıydık. Sovyetler burjuvazinin diktatörlüğe ilişkin her hak iddiasını sınırladığı sürece Geçici Hükümet varken ikili iktidardan, yani bir sovyet sisteminden yanaydık. Şubat devrimi sırasında ikili iktidar yeni devrimci olanaklar içerdiği ölçüde ilericiydi. Ama bu ilericilik ancak geçici olabilirdi. Çelişkinin çıkış yolu proletarya diktatörlüğüydü. İkili iktidar bizde yalnızca sekiz ay sürdü. Çin'de bu geçiş rejimi belli koşullar altında çok daha uzun sürebilir ve ülkenin çeşitli kesimlerinde farklılık gösterebilir. Sovyetler çağrısında bulunmak ve sovyetleri örgütlemeye başlamak gerçekte Çin'e ikili iktidar un-

surlarını sokmaya başlamak anlamına gelir. Bu hem gerekli hem de yararlıdır. Yalnızca bu bile proletarya ve köylülüğün devrimci demokratik diktatörlüğü için daha ileri olanaklar yaratacaktır. Bu olmaksızın, bu diktatörlük hakkındaki tüm konuşmalar, Çin halk kitlelerinin hiçbir şey anlamadığı bir gevezelikten başka bir şey değildir.

16. Burada, *henüz* gündemde *olmadığı* için, çok önemli bir sorunu, geleceğin işçi-köylü diktatörlüğünün proletarya diktatörlüğüne ve doğrudan doğruya sosyalist bir devrime doğru gelişiminin yolları ve gelecekteki olanakları sorununu değerlendirmeyeceğim. Böylesi bir perspektifin olduğu ve bir gerçeklik haline gelmek için her türlü şansa sahip olduğu –Batıdaki proleter devriminin elverişli bir gelişim temposunda olması durumunda– her Marksist için apaçıktır. Bu tartışılabilir ve tartışılmalıdır. Ama bu perspektif, silahlı burjuva hainlerin kontrolü ellerine geçirdikleri bugünkü durumun filozofça bir telâfisine dönüştürülmemelidir. Bugünün temel ve hayati görevi bir *sonraki aşamaya*, sonraki olanak ve olasılıkları ortaya çıkaracak aşamaya hazırlanmaktır.

17. Çin devriminin bu aşamada ulusal-demokratik, yani burjuva olduğu hepimiz için temel ilkedir. Ne var ki bizim politikalarımız basitçe bir burjuva etiketi taşıyan devrimden değil, bu devrim içinde sınıf ilişkilerinin güncel gelişiminden çıkar. Yoldaş Martinov çok açıkça ve üstünü örtmeden, devrimin burjuva ama anti-emperyalist olmasından dolayı, çıkarları emperyalizmi alt etmek olan Çin burjuva kesimlerinin devrimden yan çizemeyecekleri şeklindeki eski Menşevik kavrayışla hareket ediyor. Çan Kay-şek, emperyalistlerle bir anlaşma yapmakla ve Şanghay proletaryasını ezip geçmekle Martinov'a bu konuda bir yanıt verdi. Yoldaş Stalin'in yolunu şaşırdığı yer tam da burasıdır, çünkü devrimi genel olarak proleter değil burjuva diye tanımlaması, sovyetlerin gerekli olmadığı sonucuna götürmektedir. Stalin, sınıf mücadelesinin gerçek gidişatını bir sınıflar tarifesiyle değiştirmek istiyor. Ama bu tarife, devrimi bir burjuva devrim olarak tanımlayan biçimsellikten türetilmektedir. Bütünüyle yanlış olan bu tutum Lenin'in öğrettiği herşeyle çelişmektedir.

L. Troçki

STALİN İLE ÇAN KAY-ŞEK ARASINDA DOSTANE FOTOĞRAF ALIŞVERİŞİ[23]

18 Nisan 1927

KEYK Doğu Sekretaryasına:

Geri döndüğümde, KEYK Doğu Departmanının bana gönderdiği Çan Kay-şek fotoğrafı ve kendisine derhal imzalı fotoğrafımı gönderme talebiyle karşılaştım. Böyle bir talep Dış İşlerinden gelseydi, o takdirde, bu talebe ilişkin tavrım ne olursa olsun, bu duruma açıklanabilir gözüyle bakabilirdim. Ama KEYK Doğu Departmanının –proletaryanın komünist öncüsünün uluslararası örgütünün– Çan Kay-şek'in fotoğraflarını dağıtmak gibi böylesi baştan aşağı uzlaşmacı bir konuyla kendisini neden meşgul ettiği bana kesinlikle anlaşılmaz geliyor. Ve dahası bu, kaderin kötü bir ironisinin sonucu olarak, onun tarafından gerçekleştirilen hükümet darbesinin arifesinde vuku buluyor. Hiç şüphem yok ki, KEYK'e yakışmayan bu iş, KEYK yöneticilerinin ve hele KEYK Prezidyumunun bilgisi dışında, bu iş için yetkilendirilmemiş bir Doğu Departmanı çalışanı tarafından yapılmıştır, dolayısıyla bu nahoş meseleye dikkatinizi çekmeyi zorunlu görüyorum. Çan Kay-şek'in fotoğrafını ilişikte geri gönderiyorum.

Komünist selâmlarımla,
L. Troçki

Kopyası: KEYK Prezidyumuna ve Merkez Komite Politbürosuna

Militant (New York), 17 Eylül 1932'den.

---

[23] Şanghay katliamından çok kısa bir süre önce Komintern'in "sempatizan partisi"nin lideri olarak Çan Kay-şek, Sovyet hükümetinin temsilcisi olarak ara sıra Çin'i ziyaret eden Andrei S. Bubnov aracılığıyla, kendi fotoğraflarını Stalin, Rikov, Voroşilov ve Troçki'ye göndermişti.

ÇİN DEVRİMİ VE YOLDAŞ STALİN'İN TEZLERİ[24]

7 Mayıs 1927

"Çin Devriminin Sorunları" başlığını taşıyan Yoldaş Stalin'in tezleri 21 Nisan 1927'de, Merkez Komitenin* genel plenumunun kapanışından birkaç gün sonra *Pravda*'da yayınlandı. Bu tezler plenuma hiçbir şekilde sunulmadı ve (plenumun tüm üyeleri Moskova'da olmasına rağmen) plenumda asla tartışılmadı.

Dahası, Yoldaş Stalin'in tezleri, o kadar yanlıştır, sorunu o derece baş aşağı çevirmektedir, kuyrukçuluk ruhuyla öyle doludur, bugüne dek yapılan yanlışları devam ettirmeye öyle meyillidir ki, bu tezler hakkında suskun kalmak açık bir suç olurdu.

Çin Olaylarının Dersleri Çıkarılmalıdır

1. Çin devriminin teorik ve taktik sorunlarının açık tartışmasının yasaklanması, son yıllarda, bu tür bir tartışmanın SSCB'nin

---

[24] Troçki'nin "Merkez Kontrol Komisyonuna Bir Protesto" (17 Mayıs 1927) adlı yazısı, bu makaleyi ve "Emin Yol" (12 Mayıs 1927) adlı makaleyi Sovyet basınında yayınlatabilmek için verdiği çabayı gösterir. "Çin Devrimi ve Yoldaş Stalin'in Tezleri"nin ana metni 7 Mayıs 1927'de tamamlandı. Yayınlanması reddedildikten sonra, Troçki 17 Mayıs tarihli notu ekleyip, partinin tartışma bültenlerinde yayınlanması için Merkez Komite Sekretaryasına gönderdi. Basılıp basılmadığı bilinmiyor.

Yoldaş Stalin'in tezleri Merkez Komitesi imzasıyla yayınlandı. Bu, tezlerin Merkez Komite plenumunda değerlendirilmediği gerçeğini değiştirmez. Politbüro, üç üyesini, Yoldaş Stalin, Buharin ve Molotov'u, Yoldaş Stalin'in tezlerini gözden geçirmekle ve fikir birliğine varılması durumunda bunları Merkez Komite adına yayınlamakla görevlendirdi. Doğal olarak, sorun, konunun biçimsel tarafı ile ilgili değildir, kimse de bu yönü öne çıkarmıyor. Ancak çok açıktır ki, dünya çapında önem taşıyan sorunlarda karar vermenin böylesi "basitleştirilmiş" bir yöntemi, yapılan yanlışlardan ve ağır yenilgilerden sonra, hiçbir şekilde partinin ve Çin devrimi in çıkarlarına hizmet etmez.(yazar)

düşmanlarını sevindireceği olgusuyla motive oluyordu. Doğal olarak, yeri geldiğinde doğrudan "olgu" ve "belge" icat etmekten çekinmeyen düşmanın ele geçirebileceği olguların açık edilmesine izin verilemez. Ama böyle bir tartışmaya hiç gerek yoktur. Bu, yalnızca, Çin devriminin itici güçlerinin belirlenmesi ve politik yöneliminin kestirimi sorunudur. Diğer bir deyişle, *Yoldaş Stalin'in tezlerinin adandığı aynı sorunların* tartışılması sorunudur. Eğer bu tezler yayınlanabiliyorsa, neden onların bir eleştirisi de yayınlanamasın?

Çin devriminin problemlerini tartışmanın devletimizin çıkarlarını zedeleyebileceğini ileri sürmek eşi benzeri olmayan bir yanlıştır. Eğer durum bu olsaydı, yalnızca Sovyetler Birliği Komünist Partisi değil, Çin partisi de dahil Komünist Enternasyonal'in diğer tüm partileri de herhangi bir tartışmadan kaçınmak zorunda olurdu. Fakat Çin devriminin çıkarları kadar dünyadaki tüm Komünist partilerin eğitiminin çıkarları da, Çin devriminin tüm problemlerinin, özellikle ihtilâflı konularda, açık, enerjik, ayrıntılı bir tartışmasını gerektirir. Komünist Enternasyonal'in çıkarlarının, SSCB-nin devlet çıkarlarıyla çeliştiği doğru değildir. Yanlışların tartışılmasından feragat edilmesi, işçi devletinin çıkarlarınca değil, yanlış bir "aygıtımsı" tarafından, Çin devrimine yönelik olduğu kadar SSCB'nin çıkarlarına da yönelik bürokratik tutum tarafından dayatılıyor.

2. Çin devriminin Nisan yenilgisi, sadece oportünist çizginin bir yenilgisi değil, önderliğin bürokratik yöntemlerinin de yenilgisidir. Bu yöntemler sayesinde parti her kararla tamamlanmış bir gerçek olarak karşı karşıya geldi: karar, diye açıklandı, olgular iptalini gerektirinceye kadar eleştirileri haklı göstermez, ancak ondan sonra bu kararın yerine otomatikman, yani partiden gizli bir başka karar geçirilir, genellikle daha hatalı bir başka karar, tıpkı Stalin'in şu anki tezleri gibi. Kendi başına, devrimci bir partinin gelişimiyle bağdaşmaz olan bu tür bir yöntem, yenilgilerin ve yanlışların deneyiminden bağımsız bir şekilde öğrenebilecek ve öğrenmesi gereken genç partiler için özellikle büyük bir engel haline gelir.

Yoldaş Stalin'in tezleri yayınlandı. En azından bu tezler çerçevesinde, Çin devriminin sorunları, her açıdan ve açık bir şekilde tartışılabilir ve tartışılmalıdır.

Emperyalizmin Boyunduruğu ve Sınıf Mücadelesi

3. Çin devriminin özgünlüğü, örneğin bizim 1905 devrimimizle karşılaştırıldığında, herşeyden önce Çin'in yarı-sömürge konumunda yatmaktadır. Çin'in iç yaşamı üzerinde emperyalizmin güçlü basıncını ihmal etmiş bir politika toptan yanlış olurdu. Ancak soyut bir ulusal baskı kavramından, bunun sınıfsal yansıma ve kırılmaları olmaksızın, hareket eden bir politika da daha az yanlış olmazdı. Tıpkı genel olarak bütün önderlik çizgisininki gibi Yoldaş Stalin'in tezlerindeki yanlışların da temel kaynağı, emperyalizmin rolünün ve Çin'deki sınıf ilişkileri üzerindeki etkisinin yanlış kavranılışıdır.

Emperyalist boyunduruğun, "dört sınıf bloğu" politikasının bir gerekçesi olarak hizmet edeceği varsayılıyor. Emperyalizmin boyunduruğu, iddiaya göre Çin'deki "tüm" (!) sınıfların Kanton hükümetine "aynı şekilde bütün Çin'in ulusal hükümeti" gözüyle bakmalarına yol açmaktadır (!) (Yoldaş Kalinin'in konuşması, *İzvestia*, 6 Mart 1927). Özü itibarıyla bu, emperyalist baskıdan ötürü Çin'de sınıf mücadelesi yasalarının mevcut olmadığını ileri süren sağ Kuomintang'ın adamı Tai Çi-tao'nun konumudur.

Çin ezilen yarı-sömürge bir ülkedir. Çin'in üretici güçlerinin gelişimi –ki kapitalist biçimlerde ilerlemektedir– emperyalist boyunduruktan kurtulmayı gerektiriyor. Çin'in ulusal bağımsızlık savaşı ilerici bir savaştır, çünkü bu savaş bizzat Çin'in ekonomik ve kültürel gelişiminin gerekliliklerinden kaynaklandığı kadar, Britanya proletaryasının ve bütün dünya proletaryasının devrimci gelişimini de kolaylaştırmaktadır.

Fakat bu hiçbir şekilde, emperyalist boyunduruğun mekanik bir boyunduruk, Çin'in "tüm" sınıflarına "aynı" şekilde boyun eğdiren bir boyunduruk olduğu anlamına gelmez. Çin yaşamındaki yabancı sermayenin güçlü rolü, Çin burjuvazisinin, bürokrasisinin ve askeriyesinin çok güçlü kesimlerinin kendi kaderlerini emperyalizminkiyle birleştirmesine yol açtı. Bu bağ olmaksızın, sözde militaristlerin modern Çin'in yaşamındaki muazzam rolü tasavvur edilemez.

Çin'deki yabancı sermayenin ekonomik ve politik acentası olan sözde komprador burjuvazi ile sözde ulusal burjuvazi arasında bir uçurumun olduğuna inanmak çok daha esaslı bir saflık olacaktır.

Hayır, bu iki kesim, burjuvazinin, işçi ve köylü kitlelerine durduğu yakınlıkla karşılaştırılamayacak kadar birbirlerine yakın durmaktadırlar. Ulusal savaşa bir iç frenleyici olarak katılan burjuvazi, işçi ve köylü kitlelerine büyüyen bir düşmanlıkla bakmakta ve emperyalizmle bir uzlaşmaya varmaya daima hazır bir hale gelmektedir.

Kuomintang ve onun önderliğine yerleşen ulusal burjuvazi, özü itibarıyla, emperyalizmin ve kompradorların bir aracı olageldi. Ulusal savaş kampında durabilmesi yalnızca işçi ve köylü kitlelerin zayıflığı, sınıf mücadelesinin gelişmemesi, Çin Komünist Partisinin bağımsız olmayışı ve burjuvazinin elindeki Kuomintang'ın uysallığı nedeniyledir.

Emperyalizmin mekanik olarak Çin'in tüm sınıflarını dışarıdan kaynaştırdığını düşünmek devasa bir yanlıştır. Bu, Çin Kadetlerinin, Tai Çi-tao'nun duruşudur, hiçbir surette bizimki değil. Emperyalizme karşı devrimci mücadele sınıfların politik farklılaşmasını zayıflatmaz bilâkis güçlendirir. Emperyalizm Çin'in iç ilişkilerinde hayli kuvvetli bir güçtür. Bu gücün temel kaynağı, Sarı Nehrin sularındaki savaş gemileri değil –onlar yalnızca yardımcıdırlar– yabancı sermaye ile yerli burjuvazi arasındaki ekonomik ve politik bağdır. Emperyalizme karşı mücadele, tam da onun ekonomik ve askeri gücünden dolayı, Çin halkının en derinlerindeki kuvvetlerinin güçlü bir kullanımını gerektirir. Gerçekten de, işçileri ve köylüleri emperyalizme karşı harekete geçirmek ancak onların temel ve en esaslı yaşamsal çıkarlarının, ülkenin kurtuluşu hedefiyle bağlantısını kurmakla mümkündür.

Küçük ya da büyük bir işçi grevi, bir toprak isyanı, kent ve taşradaki ezilen kesimlerin tefecilere, bürokratlara, yerel askeri valilere karşı ayaklanması, halk yığınlarını harekete geçiren, onları kaynaştıran, eğiten, çelikleştiren herşey, Çin halkının devrimci ve toplumsal kurtuluşuna giden yolda atılmış gerçek bir adımdır. Bunlar olmaksızın, sağcı, yarı-sağcı ya da yarı-solcu generallerin askeri başarıları veya yenilgileri, denizdeki köpükler olarak kalacaktır. Ancak sömürülen ve ezilen emekçi kitlelerini onların ayaklarına götürecek herşey, ulusal burjuvaziyi emperyalistlerle açık bir blok yapmaya kaçınılmaz olarak itecektir. Burjuvazi ile işçi ve köylü kitleleri arasındaki sınıf mücadelesi, emperyalist baskı ta-

rafından zayıflatılmaz, bilâkis her ciddi çatışmada kanlı bir iç savaş noktasına dek keskinleştirilir. Çin burjuvazisi her zaman, kendisine işçi ve köylülere karşı para, mal ve mermiyle daima yardım edecek olan emperyalizmde, arkasındaki sağlam muhafızı bulmuştur.

Çin'in kurtuluşunun sınıf mücadelesinin ılımlılaştırılmasıyla, grevlerin ve toprak isyanlarının frenlenmesiyle, kitlelerin silahlanmasından vazgeçilmesiyle sağlanabileceğini, yalnızca, Çin'in özgürlüğünü kitlelerin iyi tavırlarından dolayı bir emperyalist cömertlik şeklinde elde etmeyi kalplerinden geçiren acınası filistenler ve çanak yalayıcılar düşünebilirler. Yoldaş Martinov, grevlerin ve kırsal kesimdeki mücadelenin yerine, hükümetin hakemliği aracılığıyla sorunların çözümünün geçirilmesini ileri sürdüğünde, Tai Çi-tao'dan, Çan Kay-şek'in politikasının bu felsefi esinleyicisinden bir farkı kalmaz.

Demokratik Devrim mi, Sosyalist Devrim mi?

4. Muhalefete, akla aykırı bir iddia atfediliyor; Çin bugün proletaryanın sosyalist diktatörlüğünün arifesindedir. Bu "eleştiri"de orijinal olan hiçbir şey yok. 1905 arifesinde ve sonrasında, Menşevikler sıkça, Lenin'in taktiğinin, ancak Rusya sosyalist bir devrimin doğrudan arifesinde olsaydı doğru olacağını ilân ediyorlardı. Ne var ki Lenin, onlara şunu açıklıyordu: uygun koşullarda bu taktik sosyalist bir devrime büyümeye başlayacak olan demokratik devrimin radikal bir zaferine giden tek yoldur.

Çin'in gelişiminin "kapitalist olmayan" yolu sorunu Lenin tarafından belli koşullara bağlı olarak ortaya konmuştu. Tıpkı bizim gibi, Lenin için de, Çin devriminin, kendi güçlerine bırakıldığında, yani, *SSCB'nin muzaffer proletaryasının ve tüm ileri ülkelerin işçi sınıfının doğrudan desteği olmadığında*, yalnızca, işçi hareketi açısından daha elverişli koşulları beraberinde getiren, ülkenin kapitalist gelişiminin en geniş olanaklarının ele geçirilmesiyle sonlanabileceği işin ABC'siydi ve ABC'sidir.

5. Çin proletaryasının bağımsız bir partiye ihtiyacı olup olmadığı; bu partinin Kuomintang ile bir bloğu gereksinip gereksinmediği ya da kendisini ona tâbi kılmasının zorunlu olup olmadığı; sovyetlerin zorunlu olup olmadığı vb. gibi sorunların Çin devrimi-

nin *daha ileri* aşamalarının gidişat ve temposunu nasıl kavradığımıza bağlı olarak çözülmesi gerektiği iddiası da, daha az temel bir yanlış değildir. Çin'in, kurucu meclis ile başlayan göreli uzun bir parlamentarizm aşamasından geçmek zorunda kalması bütünüyle olasıdır. Bu talep, Komünist Partinin bayrağında yazılıdır. Eğer burjuva-demokratik devrim, yakın bir gelecekte sosyalist bir devrime büyümezse, o zaman her halükârda işçi ve köylü sovyetleri belirli bir aşamada sahneden çekilecekler ve burjuva rejimine teslim olacaklardır, bu sonuncusu da dünya devriminin ilerleyişine bağlı olarak sırası geldiğinde, yeni bir tarihsel aşamada proletarya diktatörlüğüne teslim olacaktır.

6. Fakat herşeyden önce, kapitalist yolun kaçınılmazlığı hiçbir biçimde kanıtlanmamıştır; ve ikincisi, –bu argüman bizim için bugün çok daha uygun zamanlıdır– burjuva görevler çeşitli biçimlerde çözülebilirler. Kurucu meclis sloganı, eğer birisi bunu kimin, hangi programla toplayacağını eklemiyorsa, boş bir soyutlama, çoğunlukla da basit bir şarlatanlık haline gelir. Çan Kay-şek, tıpkı bugün bize karşı kendi "işçi ve köylü programı"nı öne sürdüğü gibi, kurucu meclis sloganını yarın bile bize karşı öne çıkarabilir. Biz, Çan Kay-şek tarafından değil, işçi ve köylü sovyetlerinin yürütme komitesi tarafından toplanan bir kurucu meclis istiyoruz. Bu, yegâne ciddi ve emin yoldur.

7. Yoldaş Buharin'in, "Çin ekonomisindeki feodalizm kalıntıları"nın güya baskın rolüne atıfta bulunarak oportünist ve uzlaşmacı çizgiyi haklı çıkarma gayretinin esasen iler tutar yanı yoktur. Yoldaş Buharin'in Çin ekonomisi değerlendirmesi, skolastik tanımlamalara değil ekonomik bir analize dayansaydı bile, "feodalizmin kalıntıları", Nisan darbesini bu denli açıkça kolaylaştıran politikayı haklı çıkarmayı beceremezdi.

Çin devrimi ilkesel olarak ulusal-burjuva bir karakterdedir, çünkü Çin kapitalizminin üretici güçlerinin gelişimi, hükümet gümrüklerine ve emperyalist ülkelere bağımlılığa çarpmaktadır. Çin sanayinin gelişiminin engellenmesi ve iç pazarın kısılması, tarımda en geri üretim biçimlerinin, sömürünün en asalak biçimlerinin, zulüm ve zorbalığın en barbar biçimlerinin, nüfus fazlasındaki büyümenin korunmasını ve yeniden doğmasını olduğu kadar, yoksulluğun ve köleliğin her çeşidinin sürdürülmesini ve ağırlaşmasını

da içermektedir.

Tipik "feodal" unsurların Çin ekonomisindeki özgül ağırlığı ne kadar büyük olursa olsun, ancak devrimci bir biçimde ve dolayısıyla burjuvaziyle ittifak halinde değil, ona karşı doğrudan mücadeleyle süpürülüp atılabilir.

Feodal ve kapitalist ilişkilerin birbirine geçmesi ne kadar karmaşık ve dolambaçlıysa, tarım sorunu tepeden yasalar çıkarmakla o ölçüde eksik çözülür, işçiler ve kentlerin yoksul nüfusuyla sıkı bir birlik içindeki köylü kitlelerinin devrimci inisiyatifi o kadar vazgeçilmez olur, büyük toprak sâhipleri ve burjuvaziyle ittifaka kasılarak bağlı kalan ve kitle içindeki çalışmasını bu ittifaka tâbi kılan bir politika da o denli yanlış olur. "Dört sınıf bloğu" politikası, yalnızca burjuvazinin emperyalizmle bloğunu hazırlamakla kalmadı, aynı zamanda ekonomi ve hükümette barbarlığın tüm kalıntılarının korunması anlamına geldi.

Özellikle sovyetlere karşı Çin devriminin burjuva karakterini yardıma çağırmak, bizim 1905 ve 1917 Şubatındaki burjuva devrimlerimizin deneyimlerini açıkça reddetmektir. Bu devrimlerde, acil ve temel hedef otokratik ve feodal rejimin yıkılmasıydı. Bu amaç, işçilerin silahlanmasını ve sovyetlerin oluşturulmasını dışlamadı bilâkis gerektirdi. Lenin'in Şubat devriminden sonra sorunu nasıl ele aldığına bakalım:

> Hayır, eğer çarlık monarşisine karşı gerçek bir mücadele yürütülecekse, eğer özgürlük laflarla, Milyukov ve Kerenski'nin boş boğaz vaatleriyle değil gerçekten güvence altına alınacaksa işçiler yeni hükümeti *desteklememeli*; hükümet işçileri "desteklemeli"dir! Çünkü özgürlüğün ve çarlığın bütünüyle yıkılmasının biricik *güvencesi, proletaryanın silahlanmasında*, İşçi Delegeleri Sovyeti'nin rol, önem ve iktidarının gelişmesi ve yaygınlaşmasında, güçlenmesinde yatmaktadır.
>
> Geri kalan herşey sadece lafazanlık ve yalanlardır, liberaller ve radikaller kampının politikacıları saflarındaki kendini kandırmadır, düzenbazlıktır.
>
> İşçilerin silahlanmasına yardım edin ya da en azından engel olmayın, o zaman Rusya'da özgürlük alt edilemeyecek, monarşi restore edilemeyecek ve cumhuriyet güvende olacaktır.
>
> Aksi takdirde Guçkov'lar ve Milyukov'lar monarşiyi restore edecek ve hiçbir şeyi, vaat ettikleri "özgürlükler"den kesinlikle *hiç*

birini yerine getirmeyeceklerdir. *Tüm* burjuva devrimlerinde tüm burjuva politikacılar vaatlerle halkı "uyutmuş" ve işçileri kandırmışlardır.

Bizimki bir burjuva devrimidir, *o nedenle*, işçiler burjuvaziyi desteklemeli diyor Potresov'lar, Gvozdyov'lar ve Çheidze'ler tıpkı Plehanov'un dün söylediği gibi.[25]

Bizimki bir burjuva devrimidir, diyoruz biz Marksistler, *o nedenle* işçiler, burjuva politikacılarının adet edindikleri aldatmalara karşı halkın gözünü açmalı, onlara laflara güven duymamayı, tamamıyla *kendi* güçlerine, *kendi* örgütlülüklerine, *kendi* birliklerine ve kendi *silahlarına* bel bağlamayı öğretmelidirler. [*Toplu Eserler*, c.27, s.305-6; *Pravda*'dan (21 Mart 1917)]

Dört sınıfın bloğu üzerine kurnazlık dolu karar ve yorumları kafasından silen Çinli devrimci Lenin'in bu sade sözcüklerinin anlamını sımsıkı kavrayacak, yollarını şaşırmadığına emin olacak ve hedefe ulaşacaktır.

Çin Sorununda Martinov Ekolü

8. Çin devriminin resmi liderliği tüm bu zaman zarfında "genel ulusal birleşik cephe" ya da "dört sınıf bloğu" üzerinden yönlendirilegeldi (bakınız, Buharin'in raporu; *Komünist Enternasyonal* başyazısı, no.11; Stalin'in 5 Nisan 1927'de Moskovalı aktivistlere yaptığı yayınlanmayan konuşma; Martinov'un 10 Nisan tarihli *Pravda*'daki makalesi; 16 Mart tarihli *Pravda*'nın baş yazısı; Yoldaş Kalinin'in 6 Mart 1927 tarihli *İzvestia*'daki konuşması; Yoldaş Rudzutak'ın 9 Mart 1927 tarihli *Pravda*'daki konuşması; vb. vb.). Mesele bu yönde o denli ileri gitti ki; Çan Kay-şek'in darbesinin arifesinde, *Pravda*, Muhalefeti teşhir etmek için, devrimci Çin'in burjuva bir hükümet tarafından değil, "dört sınıf bloğunun hükümeti" tarafından yönetilmekte olduğunu ileri sürüyordu.

Çin politikasının sorunlarında Stalin ve Buharin'in tüm hatala-

---

[25] Aleksandr Guçkov (1862-1936) Moskovalı bir sanayici idi; 1917 Şubat devriminden sonra kurulan ilk Geçici Hükümette savaş bakanı olarak görev yaptı. Aleksandr Nikolayeviç Potressov (1869-1934) Rus Sosyal Demokrasisinin kurucularından biriydi ve 1917'de sağ-kanat Menşevik idi. K.A. Gvozdyov bir Menşevik ve Geçici Hükümette çalışma bakanıydı. Nikolay Semenoviç Çheidze (1864-1926) bir Gürcü Menşevik ve 1917'de Petrograd Sovyeti'nin ilk başkanı idi, Rus burjuvazisiyle koalisyon taraftarıydı.

rını mantıksal sonuçlarına kadar götürme acınası cesaretine sahip Martinov felsefesi, bir karşı çıkışın iziyle bile karşılaşmıyor. Ama bu, Marksizmin temel ilkelerin ayaklar altına alınması anlamına gelir. Bu felsefe, Rus ve uluslararası Menşevizmin en kaba özelliklerini, Çin devriminin koşullarına uygulayarak yeniden üretmektedir. Boşuna değil *Sotsialistiçeski Vestnik*'in son sayısında Menşeviklerin bugünkü lideri Dan şunları yazıyor:

> "Prensipte" Bolşevikler de, Çin devriminde ulusal kurtuluş görevinin tamamlanmasına değin "birleşik cephe"yi muhafaza etmekten yanaydılar. 10 Nisanda Martinov, *Pravda*'da, "sol" Muhalefetçi Radek'e, "dört sınıf bloğu"nun muhafaza edilmesinin zorunluluğunu, işçilerin büyük burjuvaziyle yan yana oturdukları koalisyon hükümetini yıkmakta acele etmemeyi, vaktinden önce ona "sosyalist görevler"i empoze etmemeyi içeren resmi tutumun doğruluğunu en etkili ve –Sosyal Demokrasiye mecburi küfürlere rağmen– tam bir "Menşevik bağlamda" göstermiştir. [No.8, (23 Nisan 1927), s.4]

Bolşevizmin Menşevizme karşı mücadele tarihini –özellikle liberal burjuvaziyle ilişkiler sorununda– bilen herkes, Dan'ın, Martinov ekolünün "akılcı ilkelerine" verdiği muvafakatin rastlantı sonucu olmadığını, tersine tam bir haklılıktan kaynaklandığını kabul etmek zorundadır. Burada doğal olmayan tek şey, bu ekolün hiç bir ceza görmeden Komintern saflarında sesini yükseltebilmesidir.

Olayların akışıyla ayaklar altında çiğnenen, 1905'ten 1917'ye eski Menşevik taktik, bugün Martinov ekolü tarafından Çin'e transfer ediliyor, tıpkı, anavatanında pazar bulamayan en adi malları kapitalist ticaretin sömürgelerde dampingle satması gibi. Mallar elden geçirilmiş bile değil. Argümanlar aynı, harfi harfine yirmi yıl öncesinde olduğu gibi. Yalnızca, eskisinde *otokrasi* sözcüğünün durduğu yere, yenisinde *emperyalizm* sözcüğü geçirilmiştir. Doğal olarak, Britanya emperyalizmi otokrasiden farklıdır. Ama emperyalizme Menşevik atıf, otokrasiye Menşevik atıftan en ufak biçimde dahi farklı değildir. Yabancı emperyalizme karşı mücadele, otokrasiye karşı mücadele kadar bir sınıf mücadelesidir. Bu sınıf mücadelesinin, ulusal birleşik cephe fikrinin dualarıyla defedilemeyeceği en anlamlı bir şekilde, dört sınıf bloğu politikasının

doğrudan bir sonucu olan kanlı Nisan olayları tarafından kanıtlanmıştır.

"Çizgi" Pratikte Neye Benziyor

9. Nisan darbesiyle kapanan geçtiğimiz dönem hususunda, Yoldaş Stalin'in tezleri şunu ilân ediyor: "Benimsenen çizgi, yegâne doğru çizgiydi"

Bu çizgi pratikte neye benzedi? Anlamlı bir yanıt, Aralık 1926-daki KEYK'in Yedinci Plenumunda komünist tarım bakanı Tan Ping-şan'dan geldi.

> Geçen Temmuz, Kanton'da ulusal hükümetin kurulmasından bu yana –ki görünürde sol kanadın bir hükümetiydi– *iktidar gerçekte sağ kanadın ellerindedir....* İşçi ve köylü hareketi çeşitli engeller nedeniyle en geniş haline ulaşamaz. Mart darbesinden sonra, *merkezin* [yani Çan Kay-şek'in] *askeri diktatörlüğü* kurulurken, politik iktidar eskisi gibi sağ kanadın ellerinde kaldı. Aslında [!] sol kanada ait olması gereken tüm politik iktidar sonunda kaybedildi.

Demek ki, sol, iktidara sahip "olmalıydı", fakat sonunda kaybetti; devlet gücü sağın elindedir, karşılaştırılmaz ölçüde daha güçlü olan askeri otorite ise bütünüyle komplo merkezi haline gelen Çan Kay-şek'in "merkez"inin ellerindedir. Böylesi koşullarda, "işçi ve köylü hareketinin" niçin olması gerektiği gibi gelişemediğini anlamak zor değildir.

Tan Ping-şan "yegâne doğru çizgi"nin gerçekte neye benzediğinin daha kesin bir betimlemesini de yapar:

> *Biz işçilerin ve köylülerin çıkarlarını pratikte feda ettik...* Bizimle uzun görüşmelerden sonra hükümet bir sendika yasasını yayınlamayı bile gerçekleştirmedi.. Hükümet, çeşitli sosyal örgütler adına açıkladığımız köylülerin taleplerini benimsemedi. Büyük toprak sahipleriyle yoksul köylüler arasında çatışmalar çıktığında, hükümet her zaman birincilerin yanında yer aldı.

Tüm bunlar nasıl oldu? Tan Ping-şan çekinerek iki nedenden bahsediyor:

(a) "Sol liderler politik iktidar aracılığıyla etkilerini güçlendirmekten ve yaygınlaştırmaktan acizdirler".

(b) Sağ kanat "kısmen *bizim yanlış taktiklerimizin bir sonucu*

olarak hamle olanağı kazandı"

10. "Dört sınıf bloğu" tumturaklı başlığını alan politik ilişkiler bunlardır. Burjuva ülkelerin devrimci olduğu kadar parlamenter tarihleri de böylesi "bloklar"la doludur: Büyük burjuvazi kendi arkasındaki küçük-burjuva demokratlara, ulusal birleşik cephenin lafazanlarına önderlik eder ve bu sonuncular da sıraları geldiğinde, işçilerin kafasını karıştırır ve onları burjuvazinin arkasında saf tutmaya sürüklerler. Proleter "kuyruk", küçük-burjuva lafebelerinin çabalarına rağmen çok sert hareket etmeye başlayınca, burjuvazi generallerine onu ezme emri verir. Sonra oportünistler çok bilmiş havalarında, burjuvazinin ulusal davaya "ihanet ettiği"ni gözlemlerler.

11. Ama Çin burjuvazisi "buna rağmen" emperyalizme karşı savaşmadı mı? Bu argüman da içi boş bir beylik laftır. Tüm ülkelerin uzlaşmacıları, benzer durumlarda, işçileri, liberal burjuvazinin gericiliğe karşı savaştığına her zaman inandırmışlardır. Çin burjuvazisi, küçük-burjuva demokrasisinden sadece, işçilere karşı emperyalizmle bir ittifak yapmak amacıyla yararlanmıştır. Kuzey Seferi yalnızca burjuvaziyi güçlendirmeye ve işçilere zayıflatmaya hizmet etti. Bu tür bir sonucu hazırlayan taktik, yanlış bir taktiktir. "Biz işçilerin ve köylülerin çıkarlarını pratikte feda ettik" diyor Tan Ping-şan. Ne için? Dört sınıf bloğunu desteklemek için. Ya sonuç? Burjuva karşı-devrimin muazzam başarısı, takatsiz emperyalizmin güçlenmesi, SSCB'nin zayıflaması. Bu tür bir politika suçtur. Bu politika acımasızca mahkûm edilmediği sürece, tek bir adım ileri gidemeyiz.

Tezler Mazereti Olmayan Bir Çizgiyi Mazur Gösteriyor

12. Tezler, bugün bile, bütün önderliğin burjuvazinin ellerinde olduğu Kuomintang çatısı altında proletaryanın partisini büyük burjuvaziyle birleştiren politikayı mazur göstermeye çabalıyor. Tezlerin bildirdiğine göre: "Bu çizgi Kuomintang disiplinine boyun eğdikleri [!] ölçüde sağcılardan, onların bağlantı ve deneyimlerinden yararlanmak içindi." Bugün, burjuvazinin "disipline" nasıl boyun eğdiğini ve proletaryanın sağcılardan, yani büyük ve orta burjuvaziden, onların (emperyalizmle) "bağlantıları"ndan ve

(işçileri boğma ve kurşuna dizme) "deneyimleri"nden nasıl yararlandığını çok iyi biliyoruz. Bu "yararlanma"nın hikayesi, Çin devrimi kitabına kandan harflerle yazılmıştır. Ancak tüm bunlar tezleri şunu söylemekten alıkoymuyor: "Sonraki olaylar bu çizginin doğruluğunu bütünüyle onaylamıştır." Hiç kimse bundan daha ileri gidemez!

Stalin'in tezleri devasa bir karşı-devrimci darbeden, birleşik Kuomintang içinde "sağı yalıtma" politikasının sağa karşı "kararlı mücadele" politikasıyla "değiştirilmesi" gerektiği şeklindeki hakikaten acınası sonucu çıkarır. Tüm bunlar sağ-kanat "yoldaşların" makineli tüfeklerin diliyle konuşmaya başlamasından sonradır.

13. Tezler, elbette, burjuvazinin devrime sırt çevirişinin kaçınılmazlığına dair "geçmişteki kehanete" değiniyor. Fakat bu tür kehanetler, kendi başlarına, Bolşevik bir politika için yeterli midir? Burjuvazinin paydos edeceği kehaneti, bundan kesin politik sonuçlar çıkartılmadığı sürece içi boş bir beylik laftır. Az önce Martinov'un yarı-resmi çizgisini onayladığına değindiğimiz makalede Dan şunları yazıyor: "Bu tür uzlaşmaz sınıfları kucaklayan bir harekette, *birleşik cephe şüphesiz sonsuza dek süremez*" (*Sotsialistiçeski Vestnik*, 23 Nisan 1927, s.3).

Öyleyse Dan da "burjuvazinin sırt çevirişinin kaçınılmazlığını" kavramıştır. Buna rağmen pratikte, Menşevizmin devrimdeki politikası, ne pahasına olursa olsun, olabildiğince uzun bir süre, kendi politikasını burjuvazinin politikasına uyarlama pahasına, kitlelerin hareketliliğinin ve sloganlarının önüne geçme pahasına ve hatta -Çin'deki gibi- işçi partisinin burjuvazinin politik aygıtına örgütsel tâbiiyeti pahasına birleşik cepheyi korumaktan oluşur. Ne var ki Bolşevik yol, burjuvaziyle koşulsuz bir örgütsel ve politik sınır çizmekten, devrimin ilk adımlarıyla birlikte burjuvaziyi insafsızca teşhir etmekten, burjuvaziyle birleşik cephe konusundaki tüm küçük-burjuva yanılsamaları yerle bir etmekten, kitlelerin önderliği için burjuvaziyle yorulmak bilmez bir mücadele yürütmekten, burjuvaziye boş umutlar besleyen ya da onu idealize eden tüm unsurları acımaksızın Komünist Partiden uzaklaştırmaktan oluşur.

İki Yol ve Geçmişin Yanlışları

14. Yoldaş Stalin'in tezleri, elbette, Çin devriminin gelişiminin iki yolunu birbiri karşısına koymaya çabalıyor: Biri, proletaryayı baskı altına alması ve yabancı emperyalizmle kaçınılmaz ittifakıyla birlikte burjuvazinin önderliği altında; diğeri, proletaryanın önderliği altında burjuvaziye karşı.

Fakat burjuva-demokratik devrimin bu ikinci perspektifinin boş bir laf olarak kalmaması için, açıkça ve süssüz biçimde söylenmelidir ki, Çin devriminin bütün önderliği bugüne kadar bununla uzlaşmaz bir çelişki içinde olmuştur. Muhalefetin azgın eleştirilere maruz kalması ve halen de kalıyor olması, tam da, Muhalefetin, en başından beri, sorunun Leninist tarzda ortaya konuşunu öne çıkarmasından, yani ulusal demokratik devrim temeli üzerinde ve onun çerçevesinde, kent ve kırın ezilen kitlelerinin önderliğini kazanmak için proletaryanın burjuvaziye karşı mücadelesi yolunu öne çıkarmasından dolayıdır.

15. Stalin'in tezlerinden çıkan şey; proletaryanın, kendisini burjuvaziden ancak, burjuvazi onu bir kenara fırlatıp attığında, onu silahsızlandırdığında, onun kellesini uçurduğunda ve onu ayaklarının altında çiğnediğinde ayırabileceğidir. Ama bu tam da başarısız 1848 devriminin yoludur, bu devrimde proletarya kendi bayrağını taşımıyordu, fakat vakti geldiğinde liberal burjuvazinin peşine düşen ve işçileri Cavaignac'ın süvari kılıcının insafına terk eden küçük-burjuva demokrasisinin alçak temsilcilerini izlemişti. Çin'in durumunun gerçek özgüllükleri ne kadar büyük olursa olsun, 1848 devriminin gelişimini belirleyen esaslar, sanki ne 1848 ne 1871[26] ne 1905 ve 1917'nin dersleri ne de Sovyetler Birliği Komünist Partisi ve Komintern hiç mevcut olmamışçasına böylesine ölümcül bir kesinlikle Çin devriminde de yinelenmiştir.

Çan Kay-şek'in cumhuriyetçi-liberal bir Cavaignac rolünü oynadığı, çoktan harcıâlem olmuştur. Stalin'in tezleri, Muhalefeti izleyerek bu analojiyi kabul ediyor. Fakat analoji tamamlanmalı-

---

[26] Dünya tarihindeki ilk işçi hükümeti olan Paris Komünü, Fransa-Prusya savaşında Fransa'nın aldığı yenilginin sonucunda 28 Mart 1871'de ilân edildi. Komün yetmiş iki gün sürdü ve sonunda Versay'daki burjuva hükümeti tarafından ezildi. Paris işçilerinin askeri yenilgisinden sonra, ayaklanmaya misilleme olarak 30.000 civarında insan Versay tarafından idam edildi.

dır. Cavaignac, Ledru-Rollinler, Louis Blanclar ve herkesi kapsayan ulusal cephenin diğer lafebeleri olmaksızın olanaksız olurdu.[27] Peki bu rolleri Çin'de kimler oynuyor? Yalnızca Wang Çing-wei değil, Çin Komünist Partisinin liderleri ve hepsinden öte onların ilham kaynağı KEYK. Bu açıkça ortaya konmadıkça, açıklanmadıkça ve derinlemesine kafaya kazınmadıkça, gelişimin iki yolu felsefesi yalnızca Louis Blanc ve Martinov tarzında bir oportünizmin üstünü örtmeye, yani Çin devriminin yeni bir aşamasında Nisan trajedisinin bir tekrarını hazırlamaya hizmet edecektir.

Çin Komünist Partisinin Konumu

16. Demokratik devrimin Bolşevik yolu için mücadele etmekten bahsetme hakkına sahip olmak için, proleter politikanın en önemli aracına sahip olmak gerekir: Kendi bayrağı altında savaşan ve kendi politika ve örgütünün diğer sınıfların politika ve örgütünde erimesine asla izin vermeyen bir *bağımsız proleter parti.* Komünist Partinin teorik, politik ve örgütsel tam bağımsızlığı garanti altına alınmadıkça, "iki yol" hakkında söylenen herşey bir Bolşevizm maskaralığıdır. Çin Komünist Partisi, bütün bu zaman dilimi boyunca, Kuomintang'ın devrimci küçük-burjuva seksiyonuyla *ittifak içerisinde* değil, gerçekte, orduyu ve devleti elinde tutan burjuvazinin önderlik ettiği bütün Kuomintang'a *tâbiiyet içerisinde* oldu. Komünist Parti Çan Kay-şek'in politik disiplinine boyun eğdi. Komünist Parti, yalnızca emperyalizme karşı değil aynı zamanda sınıf mücadelesine karşı yönelen bir küçük-burjuva teorisini, Sun Yat-senciliği eleştirmeme senedini imzaladı. Komünist Parti kendi basınına sahip olmadı, yani bağımsız bir partinin en önemli silahından yoksundu. Bu tür koşullar altında, proletaryanın hegemonya mücadelesinden bahsetmek, kendini ve başkalarını aldatmak anlamına gelir.

---

[27] Louis-Eugene Cavaignac (1802-1857) bir Fransız generali ve 1848'deki ılımlı burjuva cumhuriyetinin lideriydi. Fransız kabinesinin savaş bakanı olarak 1848 Haziran ayaklanmasından sonra 3.000 Parisli işçinin idam emrini verdi. Alexandre Auguste Ledru-Rollin (1808-1874) liberal cumhuriyetçilerin 1848'deki lideriydi; işçi hareketinin ezilişini destekledi. Louis Blanc (1811-1882) bir ütopik sosyalist ve pasifist ve Fransa'daki 1848 Şubat devrimi tarafından kurulan Geçici Hükümetin bir üyesiydi. Emek ile sermayeyi uzlaştırmaya çalışmıştı.

17. Komünist Partinin Çan Kay-şek'in Kuomintangı'ndaki itaatkâr, muğlak ve politik olarak yakışıksız konumu neyle açıklanacaktır? Güya devrime sırtını dönmesi "mümkün olmayan" burjuvazinin (Martinov ekolü) gerçek önderliği altında ulusal cephenin birliğinde ısrar etmekle; yani, pratikte, ikinci yolun, Stalin'in tezlerinin iş işten geçtikten sonra akla gelen fikirler şeklinde sadece kamuflaj amacıyla dile getirdiği Bolşevik yolun reddedilişiyle.

Bu tür bir politikayı, işçi ve köylülerin bir ittifakı zorunluluğuyla mazur göstermek, bu ittifakın kendisini bir deyime, burjuvazinin hakim rolünü örten bir perdeye indirgemektir. "Dört sınıf bloğu"nun kaçınılmaz bir sonucu olan Komünist Partinin bağımlılığı, işçi ve köylü hareketinin ve dolayısıyla da, onsuz Çin devriminin zaferinin akla bile getirilemeyeceği proletarya ve köylülük arasındaki gerçek ittifakın yolunda başlıca engeldi.

18. Komünist Parti, gelecekte ne yapmalıdır?

Tezlerde bu konu üzerine yalnız bir cümle var. Ama bu cümle en büyüğünden kafa karışıklıklarının tohumunu atmaya ve onarılmaz zararlara yol açmaya muktedir bir cümle. "Devrimci Kuomintang'ın saflarından savaşırken" diyor Stalin'in tezleri, "Komünist Parti *kendi bağımsızlığını* öncekinden de fazla *korumalıdır*." Korumak? Fakat bugüne kadar Komünist Partinin böyle bir bağımsızlığı olmadı. Tüm kötülüklerin ve tüm yanlışların kaynağı da tastamam onun bağımsızlıktan yoksun oluşudur. Bu temel sorunda, tezler, dünün uygulamalarına ilk ve son defa bir son vermek yerine, onu "öncekinden de fazla" sürdürmeyi öneriyor. Fakat bu, tezlerin, proleter partinin, kaçınılmaz olarak büyük burjuvazinin bir aracına dönüşmüş olan küçük-burjuva bir partiye ideolojik, politik ve örgütsel bağımlılığını korumayı arzuladığı anlamına gelmektedir.

Yanlış bir politikayı mazur göstermek için, bağımlılığı bağımsızlık olarak adlandırmaya ve sonsuza dek toprağa gömülmesi gerekeni korumayı talep etmek zorunda kalıyor.

19. Çin Bolşevizmi, ancak Komünist Partinin en iyi unsurlarının amansız bir öz eleştirisi altında ortaya çıkabilir. Onları bu noktada destelemek bizim doğrudan görevimizdir. Onların tartışmasını yapay olarak engelleyip geçmişin hatalarının üstünü örtmeye çalışmak, ilkin Çin Komünist Partisine muazzam zararlar vere-

cektir. Ona, en kısa zamanda, kendisini Menşevizmden ve Menşeviklerden arındırmakta yardım etmezsek, bölünmelerle, firarlarla ve çeşitli grupların bıktırıcı mücadelesiyle uzatmalı bir bunalıma girecektir. Dahası, oportünizmin ağır yenilgileri, anarko-sendikalist etkilere yolu açabilir.

Eğer, işçilerin kitlesel bir hareketine rağmen, sendikaların güçlü yükselişine rağmen, ülkedeki devrimci toprak hareketine rağmen, Komünist Parti eskiden olduğu gibi bir burjuva partinin tamamlayıcı bir uzantısı olarak kalmak zorundaysa ve dahası, bu burjuva parti tarafından yaratılan ulusal hükümete girmek zorundaysa, bu durumda dürüstçe şunu söylemek çok daha iyi olurdu: Çin'de henüz bir Komünist Partinin zamanı gelmemiştir. Komünist Partiyi hiç inşa etmemek, tam da partinin işçi kitleleriyle kan bağıyla birleştiği ve on yıllarca yaşayıp gidecek büyük geleneklerin oluşturulduğu bir devrim döneminde onu bu kadar kaba biçimde gözden düşürmekten çok daha iyidir.

Tempo Konusunda Kim Hatalıydı?

20. Stalin'in tezlerinde, şüphesiz bütün bir bölüm "Muhalefetin hataları"na adanmıştır. Tezler, sağa, yani bizzat Stalin'in hatalarına şiddetli darbeler vurmak yerine, sola çatmaya girişiyor ve böylelikle hatalarını daha da derinleştiriyor, kafa karışıklığını arttırıyor, çıkış yolunu daha da zorlaştırıyor ve önderliğin çizgisini uzlaşma bataklığının içine sürüklüyor.

21. Temel suçlama: Muhalefet "Çin'deki devriminin hızlı bir tempoda gelişemeyeceğini anlamıyor" Şu ya da bu nedenle tezler buraya Ekim devriminin temposunu işin içine sokuşturuyor. Tempo sorunu ortaya atılacaksa, bu, Ekim devriminin harici cetveliyle değil, Çin devriminin kendisinin dahili sınıf ilişkileriyle ölçülmelidir. Çin burjuvazisi, bilindiği gibi, yavaş bir tempo hakkındaki hükümlere aldırmadı. 1927 Nisanında, tüm gücüyle devrime saldırıyı başlatmak için, kendisine yeterince hizmet eden birleşik cephe maskesini çıkarıp atmanın tam zamanı olduğunu düşündü. Komünist Parti, proletarya, bir o kadar da sol Kuomintang üyeleri, kendilerinin bu darbe için tamamen hazırlıksız olduklarını gösterdiler. Niçin? Çünkü önderlik yavaş bir tempoya bel bağlamıştı, çünkü geride umutsuzlukla öylece durmuştu, çünkü kendisine kuyrukçu-

luk bulaşmıştı.

23 Nisanda, yani Çan Kay-şek'in darbesinden sonra, Kuomintang Merkez Komitesi[28] "sol" Wuhan hükümetiyle birlikte bir manifesto yayınladı, şunlar deniliyordu:

"*Bize yapılabilecek tek şey olarak kalan, hâlâ zaman varken harekete geçmediğimiz için üzgün olduğumuzu* [!] *belirtmektir*. Bu nedenle içtenlikle özür dileriz [!]." (*Pravda*, 23 Nisan 1927)

Bu mahzun ve mızmız itiraflarda, kendi yazarlarının arzularına karşın, Çin devriminin "tempo"su konusundaki Stalinist felsefenin acımasız bir yalanlaması açığa vurulmaktadır.

22. Çalışan kitlelerin bağımsız bir mücadeleye doğru sürüklendikleri bir anda burjuvaziyle bloğu savunmaya devam ettik. "Sağ"ın deneyimlerinden faydalanmaya çabaladık ve onların elinde bir piyon haline geldik. Kendi partimizden, Çan Kay-şek'in Mart 1926'daki darbesini, işçilerin ve köylülerin katledilmesini ve genel olarak Kuomintang önderliğinin karşı-devrimci karakterini açıkça gösteren tüm olguları saklayarak ve bunların yayınlanmasını yasaklayarak basınımızda bir devekuşu politikasını sürdürdük. Kendi partimizin bağımsızlığına sahip çıkmayı ihmal ettik. Bu parti için tek bir gazete bile kurmadık. "İşçilerin ve köylülerin çıkarlarını pratikte feda ettik" (Tan Ping-şan). Askerleri kazanmak için tek bir ciddi adım bile atmadık. Çan Kay-şek çetesinin, "merkezin askeri diktatörlüğünü," yani burjuva karşı-devrimin diktatörlüğünü kurmasına izin verdik. Darbenin hemen arifesinde, Çan Kay-şek'i methettik. Onun "disipline boyun eğdiğini" ve bizim "becerikli bir taktik manevrayla Çin devrimini tehdit eden beklenmedik bir sağa dönüşün önünü kesmeyi" başardığımızı (Tan Ping-şan'ın broşürüne Raskolnikov'un önsözü) ilân ettik.

Olayların tüm gelişim çizgisi boyunca hep geride kaldık. Her adımda, burjuvazinin yararına olacak şekilde tempo kaybettik. Bu şekilde, burjuva karşı devrimi için en elverişli koşulları hazırladık. Sol Kuomintang en azından bize samimi mazeretini bildirdi. Stalin'in tezleri, tersine, bu gerçekten benzersiz kuyrukçu hatalar zincirinin bütününden şu fevkalâde sonucu çıkarıyor: Muhalefetin

[28] Troçki burada Kuomintang'ın Wuhan seksiyonunun Merkez Komitesine atıfta bulunuyor, hâlâ Çan Kay-şek'in denetimi altında bulunan Nanking, Kanton ve Şanghay'daki seksiyona değil.

talep ettiği şey çok hızlı bir tempodur.

23. Partimizin toplantılarında, "aşırı sol" Şanghaylıların ve genel olarak Çinli işçilerin "aşırılıkları"yla Çan Kay-şek'i provoke etmekle suçlandıkları giderek daha sık duyuluyor. Kimse bir örnek göstermemektedir. Ayrıca bu neyi kanıtlardı? Milyonları kendi girdabına sürükleyen gerçek hiçbir halk devrimi, sözüm ona aşırılıklar olmaksızın ilerlemez. Yeni uyanan kitlelere burjuva "düzeni" rahatsız etmeyecek bir yürüyüş hattını salık vermeye çalışan bir politika iflah olmaz filistenlerin politikası olabilir ancak. Bu politika Cavaignaclara ve Kornilovlara gecikmiş beddualar yağdırırken aynı zamanda solun sözde "aşırılıkları"nı alenen suçladığında, her zaman olduğu gibi iç savaşın mantığına kafasını çarpıp kıracaktır.

Çinli işçilerin "hataları" şu gerçekte yatıyor; devrimin kritik anı, onları hazırlıksız, örgütsüz ve silahsız yakalamıştır. Ama bu onların hatası değil, talihsizliğidir. Bunun sorumluluğu bütünüyle, zamanın akıp gitmesine seyirci kalan kötü bir önderliğin üstüne düşmektedir.

Yeni Bir Devrimci Merkez Zaten Mevcut mu, Yoksa Önce Yaratılması mı Gerekiyor?

24. Çin devriminin bugünkü durumu üzerine tezler şunu ilân ediyor:

> "Çan Kay-şek'in darbesi, artık Güneyde iki kampın, iki hükümetin, iki ordunun, Wuhan da devrimci ve Nanking'de karşı devrimci olmak üzere iki merkezin olacağı anlamına gelir."

Ne kadar eksik, yüzeysel, kaba bir tarif. Sorun, Kuomintang'ın iki yarısı sorunu değil, sınıf güçlerinin yeni bir gruplanışı sorunudur. Wuhan hükümetinin, Çan Kay-şek tarafından yere serilen devrimi kaldığı noktadan sürdürecek, oluşumunu tamamlamış bir merkez olduğuna inanmak, Nisandaki karşı-devrimci darbeye kişisel bir "serkeşlik", öykünün bir "perdesi" gözüyle bakmaktır; tek kelimeyle hiçbir şey anlamamaktır.

İşçiler sadece ezilmediler. Kendilerine önderlik edenler tarafından ezildiler. Kitlelerin, dün bütün Kuomintang'a besledikleri aynı güvenle bugün sol Kuomintang'ı takip edeceklerine inanılabilir

mi? Bundan böyle mücadele yalnızca emperyalizmle ittifak yapan önceki militaristlere karşı değil aynı zamanda kökten yanlış olan politikamızın bir sonucu olarak askeri aygıtı ve ordunun hatırı sayılır bir kesimini ele geçiren "ulusal" burjuvaziye karşı da yürütülmelidir.

Devrimin yeni ve daha üst bir aşamasında mücadele için, aldatılmış kitleler herşeyden önce kendilerine güven duymaları için esinlendirilmeli ve henüz uyanmamış kitleler ayağa kaldırılmalıdır. Bunun için, herşeyden önce, dört sınıf bloğunu desteklemek amacıyla "işçilerin ve köylülerin çıkarlarını feda eden" (Tan Ping-şan) şu utanılacak politikadan tek bir iz bile kalmadığı gösterilmek zorundadır. Bu politika doğrultusuna meyledecek herkes Çin Komünist Partisinden acımasızca defedilmelidir.

Bugün, kanlı deneyimlerden sonra, milyonlarca işçi ve köylünün, yalnızca Kuomintang'ın "bayrağı" azıcık dalgalanırsa harekete geçebilecekleri ve yönlendirilebilecekleri şeklindeki acınacak derecede sefil ve bürokratik düşünce terk edilmelidir. ("Kuomintang'ın mavi bayrağını kimseye teslim etmeyeceğiz" diye bağırıyor Buharin.)

Hayır, kitleler, devrimci bir programa ve kendi saflarından yeşeren ve kendi bünyesinde kitlelerle bağın ve onlara sadakatin garantisini barındıran bir savaşçı örgüte gereksinim duyuyorlar. Wuhan'ın yetkilileri bunun için yeterli değildir: bunun için işçilerin, köylülerin ve askerlerin sovyetlerine, emekçilerin sovyetlerine ihtiyaç var.

Sovyetler ve İşçilerin ve Köylülerin Silahlanması

25. Hayati ve vazgeçilmez olan sovyet sloganını reddettikten sonra, Yoldaş Stalin'in tezleri biraz beklenmedik bir şekilde, temel "karşı devrim panzehirinin [?] işçilerin ve köylülerin silahlanması olduğu"nu ilân ediyor. İşçilerin silahlanması şüphesiz gerekli bir şeydir. Bu noktada hiçbir farklılığımız yok. Fakat ta bugüne kadar devrimin iyiliği için işçilerin "en düşük" düzeyde silahlandırılmasının neden doğru kabul edildiğini, Komintern temsilcilerinin işçilerin silahlanmasına gerçekte *karşı çıktıklarını* (Komintern'deki

SBKP delegasyonuna üç yoldaşın mektubu[29]); kendilerini silahlandırmanın tüm imkânlarına sahipken işçilerin darbe sırasında kendilerini silahsız bir durumda bulmalarını nasıl açıklayacağız? Tüm bunlar, Çan Kay-şek'le bozuşmama, Çan Kay-şek'i gücendirmeme, onu sağa itmeme arzusuyla açıklanabilir ancak. Mucizevi "panzehir" tam da en fazla ihtiyaç duyulduğu gün ortalıkta yoktu. Bugün işçiler kendilerini Wuhan'da da silahlandırmıyorlar, Wang Çing-wei'yi "uzaklaştırmamak" için.

26. İşçilerin ve köylülerin silahlanması mükemmel bir şeydir. Fakat mantıklı olunmalı. Güney Çin'de zaten silahlanmış köylüler bulunuyor; bunlar sözde ulusal ordulardır. Bugüne kadar, "karşıdevrimin panzehiri" olmaktan oldukça uzak, onun aracıydılar. Niçin? Çünkü politik önderlik, ordu kitlesini asker sovyetleri aracılığıyla kucaklamak yerine, siyasi dairelerimizin ve komiserliklerimizin dışarıda saf bir kopyasını oluşturmakla uğraştı, bunlar da bağımsız bir devrimci parti ve asker sovyetlerinin yokluğunda burjuva militarizminin boş bir kamuflajına dönüştü.

27. Stalin'in tezleri sovyet sloganını, "devrimci Kuomintang hükümetine karşı mücadelenin bir sloganı" olacağı argümanıyla reddediyor. Ama bu durumda, "karşı devrimin temel panzehiri, işçilerin ve köylülerin silahlanmasıdır" sözlerinin anlamı nedir? İşçiler ve köylüler kime karşı kendilerini silahlandıracaklar? Bu silahlanma devrimci Kuomintang'ın hükümet otoritesine karşı olmayacak mı?

İşçiler ve köylülerin silahlanması sloganı, eğer bir laf, bir hile, bir maskaralık değil de bir eylem çağrısıysa, işçi ve köylü sovyetleri sloganından daha az keskin bir nitelikte değildir. Silahlanmış kitlelerin kendi saflarında veya karşı saflarda, kendileriyle uyuşmayan ve kendilerine düşman bir bürokrasinin hükümet otoritesine katlanacakları akla yatkın mıdır? Bugünün koşullarında işçilerin ve köylülerin gerçek bir silahlanışı kaçınılmaz olarak sovyetlerin oluşturulmasını içerir.

28. Dahası: Kitleleri kim silahlandıracak? Silahlanmış insanları

---

[29] N. Nassonov, N. Fokine ve A. Albrecht tarafından imzalanan ve 17 Mart 1927 tarihini taşıyan bu mektup, "Şanghay'dan Mektup" başlığı altında *Problems of the Chinese Revolution* adlı kitaba ek olarak İngilizce basıldı. Yazarları anti-Troçkistidi.

kim yönetecek?

Milliyetçi ordular ilerledikçe ve Kuzey orduları geri çekildiği sürece işçilerin silahlanması görece kolaylıkla gerçekleşebilirdi. İşçi, köylü ve asker sovyetlerinin gereken zamanda örgütlenmesi karşı-devrime karşı gerçek bir "panzehir" anlamına gelirdi. Ne yazık ki geçmişin hataları düzeltilemez. Tüm durum bugün artık kötüye doğru keskin bir dönüş yapmıştır. İşçiler tarafından kendiliğinden ele geçirilen çok az sayıdaki silah bile (sözü edilen "aşırılıklar" bunlar değil mi?) onların elinden alınmıştır. Kuzeydeki ilerleyiş askıya alınmıştır. Bu koşullar altında işçilerin ve köylülerin silahlanması zahmetli ve zor bir görevdir. Sovyetlerin zamanının henüz gelmediğini ilân etmek ve aynı zamanda işçilerin ve köylülerin silahlanması sloganını atmak kafa karışıklığı yaratmak demektir. Devrimin daha ileri bir gelişiminde, işçilerin silahlanmasını gerçekten idare etme ve bu silahlı kitleleri yönetme yeteneğindeki organlar haline gelebilecek olan yalnızca sovyetlerdir.

Sovyetleri Oluşturmak Neden İmkânsızdır?

29. Buna tezler şöyle cevap veriyor: "İlkin, sovyetler her elverişli anda yaratılamaz, yalnızca devrimci dalganın özel bir yükseliş döneminde yaratılırlar." Eğer bu sözlerin herhangi bir anlamı varsa o da şudur: Güçlü devrimci yükselişin son döneminin başlangıcında kitlelere sovyetleri oluşturma çağrısı yapmayarak uygun anın geçip gitmesine izin verdik.

Bir kez daha: Geçmişin hataları düzeltilemez. Eğer Çin devriminin uzun bir süre için ezildiği düşüncesindeysek, sovyet sloganı doğal olarak kitleler içinde hiç yankı bulmayacaktır. Ama o zaman, işçilerin ve köylülerin silahlanması sloganı haydi haydi temelsizdir. Ne var ki biz, izlenen yanlış politikanın sonuçlarının bu kadar ağır ve derin olduğuna inanmıyoruz. Yakın gelecekte yeni bir devrimci yükseliş imkân ve ihtimalinden söz etmek için birçok veri mevcuttur. Diğerleri bir tarafa, bu, Çan Kay-şek'in kitlelerle flört etmeye, işçilere sekiz saatlik işgünü ve köylülere her çeşit sıkıntıdan kurtulma sözü vermeye vb. zorlanmasıyla da ortaya çıkmaktadır.

Toprak hareketinin daha da yaygınlaşması ve kentin küçükburjuva kitlelerinin açıkça emperyalizmin ajanı olan Çan Kay-

şek'in karşısına geçmesi durumunda, bugün hırpalanmış proleter öncünün yeni bir saldırı için emekçilerin saflarını yeniden toparlayacağı çok daha elverişli koşullar yakın bir gelecekte ortaya çıkabilir. Bunun gerçekleşmesinin bir ay mı yoksa daha uzun mu süreceği fark etmez; mutlaka, buna kendi programımız ve kendi örgütlerimizle hazırlanmak zorundayız. Diğer bir deyişle: *sovyetler sloganı Çin devrimin tüm gidişatına bundan böyle eşlik edecek ve onun kaderini belirleyecektir.*

30. "İkincisi" diyor tezler, "sovyetler gevezelik etmek için şekillendirilmez; öncelikle mevcut devlet iktidarına karşı mücadele organları olarak ve iktidarın fethi için oluşturulurlar." Sovyetlerin gevezelik için oluşturulmadığı, bu tezlerdeki belki de yegâne doğru noktadır. Ancak bir devrimci, işçilerin ve köylülerin silahlanmasını da gevezelik için önermez. Bu noktada kim, bugünkü aşamada sovyetlerin sonucunun yalnızca bir gevezelik olabileceğini, ama tersine işçilerin ve köylülerin silahlanmasından ciddi bir şeyler çıkacağını söylüyorsa, o ya kendisini ya da başkalarını alaya alıyordur.

31. Üçüncü bir argüman: bugün Wuhan'da, 23 Nisan tarihli resmi duyurularında Çan Kay-şek'in darbesi karşısında uyuya kaldıkları için özür dileyen bir dizi sol Kuomintang örgütlenmesinin mevcut olması dolayısıyla, tezler şu sonucu çıkarıyor: "Şu anda bu bölgede devrimci Kuomintang'ınkinden başka bir hükümet otoritesi olmadığından dolayı" sovyetlerin oluşturulması sol Kuomintang'a karşı bir ayaklanma anlamına gelecektir.

Bu sözler, devrimci otorite hususunda hayli aygıtvari bir bürokratik kavrayış kokmaktadır. Hükümet gelişen sınıf mücadelesinin ifadesi ve pekişmesi olarak değil, Kuomintang iradesinin kendinden menkul ifadesi olarak ele alınıyor. Sınıflar gelirler ve giderler, ama Kuomintang'ın sürekliliği sonsuza dek devam eder. Ama Wuhan'ı devrimin merkezi olarak adlandırmak, onun gerçekten de merkez olması için yetmez. Çan Kay-şek'in taşra Kuomintang'ı elinin altında eski, gerici, çıkarcı bir bürokrasiye sahipti. Sol Kuomintang'ın neyi var? Şu anda hiçbir şeyi ya da neredeyse hiçbir şeyi. Sovyet sloganı, tam da ikili hükümetin geçiş rejiminden dolayı, yeni bir devlet iktidarının gerçek organlarının oluşturulması çağrısıdır.

32. Ve, sovyetlerin, iddiaya göre "bu bölgedeki" "yegâne" hükümet otoritesi olan "devrimci Kuomintang hükümetine" ilişkin tavrı ne olacaktır? Hakikaten klasik bir soru! Sovyetlerin devrimci Kuomintang'a ilişkin tavrı, devrimci Kuomintang'ın sovyetlere ilişkin tavrına uygun olacaktır. Diğer bir deyişle: sovyetler ortaya çıktığı, kendini silahlandırdığı, pekiştirdiği ölçüde, ona, yalnızca, kendisini silahlı işçi ve köylülere dayayan bir hükümet olarak tahammül edebilirler. Sovyet sistemini değerli kılan şey, bilhassa doğrudan devrim dönemlerinde, merkezi ve yerel hükümet otoriteleri arasında anlaşmayı garanti altına almanın en iyi araçlarını sunması gerçeğidir.

33. Yoldaş Stalin, 1925'e kadar, Kuomintang'ı bir "işçi ve köylü partisi" (!?) olarak adlandırdı (*Leninizmin Sorunları*, s.264). Bu tanımlamanın Marksizmle ortak olan hiçbir yanı yoktur. Fakat açıktır ki, bu yanlış formülasyonla Yoldaş Stalin, Kuomintang'ın temelinin işçi ve köylülerin bir anti-burjuva ittifakı olduğu düşüncesini ifade etmek istemişti. Söylendiği dönemde bu kesinlikle yanlıştı: işçiler ve köylülerin Kuomintang'ı izledikleri doğrudur, ama onlar burjuvazi tarafından yönlendirildiler ve bunun onları nereye götürdüğünü biliyoruz. Bu tür bir partiye işçi ve köylülerin partisi değil, burjuva partisi denir. Burjuvazinin "geri çekilmesi"nden sonra (yani, silahsız ve hazırlıksız proletaryayı katletmesinden sonra) devrim, Stalin'e göre, yeni bir aşamaya girmiştir. Bu aşamada devrime sol Kuomintang tarafından –yani en azından böyle kabul etmek zorundayız–, nihayetinde Stalinist "işçi ve köylü partisi" fikrini gerçekleştirecek olan bir örgüt tarafından önderlik edilecektir. Soru şudur: o halde niçin işçi ve köylü sovyetlerinin oluşturulması, işçi ve köylü Kuomintangı'nın otoritesine karşı bir savaş anlamına gelsin?

34. Başka bir argüman: sovyetlerin oluşturulması çağrısını yapmak "Çin halkının düşmanlarına, devrimle savaşmaları, yeni efsaneler üretmeleri ve Çin'de ulusal bir devrimin değil, Moskova sovyetleştirmesinin yapay bir naklinin söz konusu olduğu yalanını yaymaları için ellerine yeni bir silah vermek anlamına gelir."

İnsanı afallatan bu argüman, eğer kitlelerin devrimci hareketini geliştirir, genişletir ve derinleştirirsek, Çin halkının düşmanlarının ona iftira etme çabalarını ikiye katlayacağı anlamına geliyor. Bu

argümanın başka bir anlamı olamaz. Dolayısıyla hiçbir anlamı yoktur.

Belki de tezler, Çin halkının düşmanlarını değil de, bizzat halk kitlelerinin Moskova sovyetleştirmesinden duyduğu korkuyu akılda tutuyor. Peki böylesi bir düşünüş neye dayandırılıyor? Çok iyi biliniyor ki, "ulusal" burjuvazinin her çeşidi, sağı, merkezi ve solu, tüm politik faaliyetlerinde kendilerine büyük bir gayretle koruyucu bir Moskovalı boyası sürmekteler: Komiserler, orduda politik mevkiler, politik daireler, merkez komite plenumları, kontrol komisyonları vb. oluşturuyorlar. Çin burjuvazisi, kendi sınıfsal hedeflerine hizmet edecek şekilde dikkatlice hile kattığı Moskovalı biçimlerin naklini yapmaktan hiç de korkmuyor. Peki neden bunları uyguluyorlar? Moskova'ya duydukları aşktan değil, halk kitleleri için çok popüler olduklarından dolayı.

Çin köylüsü, sovyetlerin toprağı Rus köylülerine verdiğini biliyor ve kim bunu bilmiyorsa öğrenmelidir. Çinli işçiler, sovyetlerin Rus proletaryasının özgürlüğünü garanti altına aldığını biliyor. Çan Kay-şek'in karşı-devriminin deneyimi, ileri işçilerin, tüm proletaryayı kucaklayan ve kentin ve kırın ezilen kitleleriyle işbirliğini teminat altına alan bağımsız bir örgüt olmadıkça devrimin zafer kazanamayacağını anlamalarını sağlamıştır. Sovyetlerin oluşması, Çinli kitlelerin kendi deneyimlerinin sonucudur ve onlar açısından "sovyetleştirmenin yapay bir nakli" olmaktan tümüyle uzaktır. Olgulara gerçek adlarıyla seslenmeyen bir politika yanlış bir politikadır. Devrimci kitlelerin ve devrimin nesnel gereksinimlerinin yol göstericiliğinde olunmalı, düşmanın söylediklerinin değil.

35. Deniliyor ki: Hankow hükümeti yine de bir gerçektir. Feng Yü-ziang bir gerçektir, Tang Şeng-çih bir gerçektir, ve ellerinin altında silahlı güçler vardır; ne Wuhan hükümeti, ne Feng Yüziang ne de Tang Şeng-çih sovyet istemiyor. Sovyetleri oluşturmak, bu müttefiklerle ayrışmak anlamına gelebilir. Bu argüman tezlerde açıkça formüle edilmese de, yine de birçok yoldaş için belirleyicidir. Zaten Stalin'den Hankow hükümetinin "devrimci merkez", "yegâne hükümet otoritesi" olduğunu duyduk. Aynı zamanda, parti toplantılarımızda Feng Yü-ziang için bir reklam kampanyası yürütülüyor: "Eski bir işçi", "dürüst bir devrimci",

"güvenilir bir adam" vb. Tüm bunlar, geçmiş hataların, çok daha felâket getirici bir şekle bürünebileceği koşullarda tekrar edilmesidir. Hankow hükümeti ve ordu yönetimi, yalnızca, radikal bir tarım programıyla, büyük toprak sahipleri ve burjuvaziden gerçek bir kopuşla ilgileri olmadığı için ve sağla bir uzlaşma düşüncesini gizliden gizliye beslediklerinden dolayı sovyetlere karşı olabilir. Ama bu durumda sovyetleri oluşturmak haydi haydi önem kazanıyor. Hankow'un devrimci unsurlarını sola itmenin ve karşı-devrimcileri geri çekilmeye zorlamanın biricik yolu budur.

36. Fakat eğer sovyet, Hankow'un "yegâne" hükümetiyle bir savaş yürütmese bile, yine de ikili iktidar öğelerini beraberinde getirmeyecek midir? Hiç kuşkusuz. Her kim gerçekten bir işçi ve köylü hükümetine doğru gidiyorsa, sadece lafta değil gerçekte de anlamalıdır ki, bu gidişat belli bir ikili iktidar döneminden geçerek ilerler. Bu dönemin ne kadar süreceği, hangi somut biçimleri alacağı, Hankow'daki "yegâne" hükümetin nasıl davrandığına, Komünist Partinin bağımsızlığına ve inisiyatifine, sovyetlerin ne kadar hızlı geliştiğine vb. bağlıdır. Her durumda, gerçek işçi ve köylü Sovyet hükümetini tamamlanmış bir demokratik programla donatarak, ikili iktidardaki işçi ve köylü öğesini güçlendirmek bizim görevimiz olacaktır.

37. Fakat Şanghay'ı, Hankow'u vb. süpürüp atabilecek düzinelerce yabancı savaş gemisi Sarı nehirde demirlidir. Bu koşullarda sovyetleri oluşturmak delilik değil midir? Bu argüman da Stalin'in tezlerinde formüle edilmiyor, ama parti toplantılarında her yerde yankılanıyor (Martinov, Yarovlavski ve diğerleri). Martinov ekolü, Britanya gemilerinin topları korkusuyla sovyet fikrini yok etmeye bayılır. Bu hüner yeni değildir. 1917'de, Sosyal Devrimciler ve Menşevikler, iktidarın sovyetler tarafından ele geçirilmesinin, Müttefiklerin Kronştad ve Petrograd'ı işgali anlamına gelebileceğini söyleyerek bizleri korkutmaya çalıştılar. Yanıtımız şuydu: Sadece devrimin derinleştirilmesi onu koruyabilir. Yabancı emperyalizm sadece Çin burjuvazisine bir parça ayrıcalık verme pahasına Çin'de kendi konumunu güçlendiren bir "devrim"e razı gelecektir. Emperyalizmin sömürge temelini oyan her gerçek halk devrimi kaçınılmaz olarak onların azgın direnişiyle karşılaşacaktır.

Yarı yolda durmaya çabaladık, ama bu "yegâne doğru çizgi",

Nanking'i emperyalizmin toplarından ancak Çinli işçileri Çan Kay-şek'in makineli tüfeklerinden koruyabildiği kadar korudu. Deneyimlerimizin kanıtladığı gibi, yalnızca Çin devriminin gerçek kitle eylemi aşamasına geçişi, yalnızca işçi, köylü ve asker sovyetlerinin oluşumu, yalnızca devrimci toplumsal programının derinleşmesi, sovyetlere duydukları sempatiyi canlandırarak yabancı ordu kuvvetlerinin saflarına karışıklık sokabilir ve böylece devrimi dış darbelerden gerçekten koruyabilir.

Stalin'in Tezleri Sovyetlerin Yerine Ne Öneriyor?

38. "Geleceğin sovyetlerinin hazırlık unsurları olarak devrimci köylü komitelerinin, işçi sendikalarının ve diğer kitle örgütlerinin" oluşturulması. Bu örgütlerin gidişatı nasıl olacak? Tezlerde bunun hakkında tek bir sözcük bile bulamayız. "Geleceğin sovyetlerinin hazırlık unsurları" lafı, laftan öte bir şey değildir. Bu örgütler bugün ne yapacaklar? Grevler ve boykotlar yapmak, bürokratik aygıtın belini kırmak, karşı-devrimci askeri güruhu yok etmek, büyük toprak sahiplerini defetmek, tefeci ve zengin köylülerin müfrezelerini silahsızlandırmak, işçi ve köylüleri silahlandırmak, tek kelimeyle, gündemdeki tüm demokratik ve tarım devrimi sorunlarını çözmek ve böylece kendilerini iktidarın yerel organları konumuna yükseltmek zorunda olacaklardır. Fakat bu durumda yalnızca görevlerine pek uymayan türden sovyetler olacaklardır. Tezler bu nedenle, eğer bu öneriler bir parça bile ciddiye alınmak durumundaysa, sovyetin bizzat kendisi yerine, ikamesini oluşturmayı öneriyor.

39. Önceki tüm kitle hareketleri sırasında, sendikalar, (Hong Kong, Şanghay ve her yerde) sovyetlerin işlevlerine çok yakın işlevleri yerine getirmeye zorlandılar. Fakat bunlar tam da, sendikaların bütünüyle yetersiz kaldığı işlevlerdi. Zira çok az sayıda işçiyi kapsıyorlar. Kentlerde proletaryaya meyleden küçük-burjuva kitleleri ise hiç kapsamıyorlar. Kentin yoksul nüfusuna mümkün olan en az zararla grevleri başarıyla sonuçlandırmak, erzakların dağıtımı, vergi politikasına katılım, silahlı kuvvetlerin oluşturulmasına katılım, eyaletlerde tarım devriminin gerçekleştirilmesi gibi görevler, ancak yönetici örgütler sadece proletaryanın tüm kesimlerini kucaklamakla kalmayıp onları bizzat faaliyetlerinin içerisinde

kentin ve kırın yoksul nüfusuyla sıkı sıkıya bağladığında, gerekli olan ezici bir zaferle yerine getirilebilir.

En azından, Çan Kay-şek'in askeri darbesinin her devrimcinin kafasına, sendikaların ordudan ayrışmasının bir şey, birleşik işçi ve asker sovyetlerinin ise tamamen başka bir şey olduğu gerçeğini soktuğu düşünülmelidir. Devrimci sendikalar ve köylü komiteleri, düşmanın nefretini sovyetlerden daha az ortaya çıkartmaz. Ancak bu örgütler, düşmanın darbelerini savuşturmakta sovyetlerden çok daha zayıftırlar.

Eğer proletaryanın kent ve kırın ezilen kitleleriyle ittifakından -liderler arasındaki bir "ittifak"tan, kararsız temsilciler aracılığıyla yarı sulandırılmış bir ittifaktan değil, düşmana karşı kitle mücadelelerinde inşa edilmiş ve çelikleştirilmiş gerçek bir savaş ittifakından- ciddi bir biçimde söz edeceksek, böyle bir ittifakın sovyetlerden başka bir örgütsel biçimi olmayacaktır. Bunu ancak, uzlaşmacı liderlere tabandaki devrimci kitlelerden daha fazla güvenen kişiler reddedebilir.

Sol Kuomintang'dan Kopmak Zorunda mıyız?

Yukarıdaki sözlerden, Komünist Partinin Kuomintang'dan kopması hakkındaki fısıltıların ne kadar asılsız olduğu anlaşılabilir. "Bunun anlamı" diyor tezler, "savaş alanından kaçmak ve Kuomintang'daki müttefiklerimizi devrim düşmanlarının sevinci karşısında yüzüstü bırakmaktır." Bu dokunaklı satırlar bütünüyle yersizdir. Sorun, bir bloktan kopma değil, onu hazırlama sorunudur; bağımlılık temelinde değil, gerçek bir hak eşitliği temelinde. Devrimci bir Kuomintang şu anda oluşturulmak zorundadır. Biz, komünistlerin Kuomintang içerisinde çalışmalarından ve işçi ve köylüleri sabırla kendi taraflarına çekmelerinden yanayız. Komünist Partinin küçük-burjuva bir müttefiki kazanması, her bocalamasında Kuomintang'ın önünde secdeye vararak değil, işçilere açıkça ve doğrudan, kendi adıyla, kendi bayrağı altında giderse, onları bunun etrafında örgütlerse ve Kuomintang'a örneklerle ve fiilen, bir kitle partisinin ne olduğunu gösterirse, Kuomintang'ın her ileri adımını destekleyerek, her bocalamanın, her geri adımının acımasızca maskesini düşürerek ve Kuomintang ile bir bloğun işçi, köylü ve asker sovyetleri biçiminde gerçek bir devrimci temelini

yaratarak mümkün olabilir.

40. Muhalefetin, Komünist Partinin "politik yalıtılmışlığı"nı savunduğu ileri sürmek saçmalıktır. Bu iddia, Muhalefetin, Britanya sendikalarından çekilmeyi savunduğu iddiası kadar gerçeklerden uzaktır. Her iki itham da, sadece sağ Kuomintang'la ve hain Genel Konseyle[30] bloğu maskelemeye hizmet ediyor. Muhalefet işçilerin kent ve kırın yoksul nüfusuyla sıkı bir savaş ittifakı oluşturmak ve işçilerin, köylülerin ve kent küçük-burjuvazisinin devrimci diktatörlüğüne doğru yönelmek maksadıyla, canla başla Kuomintang'ın devrimci unsurlarıyla bir bloğu geliştirmek ve güçlendirmekten yanadır.

Bunun için şunlar zorunludur:

(a) Komünist Partinin işçi ve köylülerin çıkarlarını, burjuvaziyi ulusal devrim kampında tutma ütopik hedefine kurban ettiği türden blokları felâket getirici biçimler olarak kabul etmek;

(b) doğrudan ya da dolaylı olarak kendi partimizin bağımsızlığına engel olan ve onu diğer sınıfların denetimine tâbi kılan türden blokları kategorik olarak reddetmek;

(c) Komünist Partinin bayraklarını indirdiği ve kendi etkisinin ve kendi otoritesinin büyümesinden müttefikleri lehine feragat ettiği türden blokları kategorik olarak reddetmek;

(d) bloğu, yanlış anlamalara, diplomatik manevralara, dalkavukluğa, ikiyüzlülüğe dayandırmayıp, açıkça formüle edilmiş ortak görevlerle oluşturmak;

(e) bloğun koşullarını ve sınırlarını tam bir kesinlikle ortaya koymak ve bunları herkesin bilmesini sağlamak;

(f) Komünist Parti için tam eleştiri özgürlüğünü korumak ve kendini diğer sınıflara dayandıran veya diğer sınıflara bağlı bir müttefikin sadece geçici bir birliktelik, koşulların zorlamasıyla bir muhalife ve bir düşmana dönüşebilecek olan bir birliktelik olduğunu bir an için bile unutmaksızın, müttefiklerine karşı da düşmana olduğu kadar tetikte olmak;

(g) küçük-burjuva kitlelerle bağı, onların parti liderleriyle bağdan daha yüksek tutmak;

(h) son olarak, yalnızca kendimize, kendi örgütümüze, ordula-

---

[30] Britanya Sendikalar Kongresi (TUC) Genel Konseyine atıfta bulunuyor, bu konsey İngiliz-Rus Sendikal Birlik Komitesine katılmıştı.

rımıza ve gücümüze bel bağlamak:

Komünist Parti ile Kuomintang'ın gerçek bir devrimci bloğu yalnızca bu koşulları gözeterek mümkün olabilir, bocalayan ve tesadüflere bağlı liderlerin bir bloğu değil, proletaryanın öncüsünün politik hegemonyasında kentin ve kırın tüm ezilen kitlelerine dayanan bir blok.

Çin Devriminin Sorunları ve İngiliz-Rus Komitesi

41. Çin devriminin yönlendirilmesinde taktiksel yanlışlarla değil, kökten hatalı bir çizgiyle karşı karşıya kaldık. Yukarıda sergilenen herşeyden berrak bir şekilde çıkan budur. Çin'deki politikamız, İngiliz-Rus Komitesine yönelik politikamızla karşılaştırıldığında bu daha da belirgin hale gelir. Bu sonuncusunda, oportünist çizginin tutarsızlığı kendisini Çin'deki kadar trajedik bir biçimde ortaya koymamıştır, ama daha eksik ve daha az ikna edici değildir.

42. Britanya'da, Çin'de olduğu gibi, devrimci veya sola doğru ilerleyen kitlelerle hain liderler arasında gittikçe derinleşen uçurum pratikte görmezden gelinirken, "katı" liderlerle, bireysel ilişkilere, diplomatik kombinasyonlara dayanan bir yakınlaşmaya dönük bir çizgi izlendi. Çan Kay-şek'in peşinden gittik ve bu nedenle Çin komünistlerini, Çan Kay-şek'in Komünist Partiye dayattığı diktatoryal koşulları kabul etmeye sürükledik. Tüm-Birlik Sendika Merkez Konseyi'nin temsilcileri Purcell'in, Hicks'in, Citrine'in ve şürekâsının peşinden koştuğu ve prensipte sendikal harekette tarafsızlık konumunu benimsediği ölçüde, Genel Konseyi Britanya proletaryasının yegâne temsilcisi olarak değerlendirdiler ve kendilerini Britanya işçi hareketinin işlerine müdahale etmemek zorunda bıraktılar.[31]

43. İngiliz-Rus Komitesinin Berlin konferansının kararları, tescilli grev kırıcıların isteği karşısında, gelecekteki grevcilere vereceğimiz destekten vazgeçmemiz anlamına gelir. Bu kararlar, faali-

[31] İngiliz-Rus Sendikal Birlik Komitesinin Berlin'deki Nisan 1927 toplantısında –ki komitenin Britanya seksiyonunun Britanya genel grevine ihanet etmesinden neredeyse bir yıl sonra gerçekleşmişti– Tomski ve Sovyet sendikalarının diğer delegeleri, benimsenen kararda, Sendikalar Kongresi (TUC) Genel Konseyini Britanya işçilerinin "yegâne temsilcisi" olarak adlandırdılar ve Britanya sendikal hareketi in işlerine "müdahale etmemeye" söz verdiler.

yetlerinin tümü, Britanya işçi sınıfının biricik temsilcileri olarak gördüğümüz hainlere karşı yönelen sendika azınlığına açık bir ihanet ve onları kınama ile eş anlamlıdır. Sonuç olarak, "işine karışmama" resmi bildirgesi, en geri ve en muhafazakâr biçimlere sahip bir işçi hareketinin ulusal darlığına prensipte verdiğimiz kapitülâsyon anlamına geliyor.

44. Tıpkı Citrine'in bizi sendikaların iç işlerine müdahale etmekle suçlaması gibi, Çan Kay-şek de bizi Çin'in iç işlerine müdahale etmekle suçluyor. Her iki suçlama da sadece, tüm dünyanın ezilen kitlelerinin kaderiyle ilgilenme cüretini gösteren bir işçi devletine karşı dünya emperyalizminin suçlamalarının suretidirler. Citrine gibi Çan Kay-şek de, farklı koşullar ve farklı noktalarda, emperyalizmin ajanı olarak kalmaya devam ediyor, her ne kadar geçici olarak onunla çatışsa da. Eğer böylesi "liderler"le işbirliği peşinden gidersek, her zaman, devrimci seferberlik yöntemlerimizi daha fazla kısıtlamak, sınırlamak ve iğdiş etmek zorunda kalırız.

45. Hatalı çizgimiz sayesinde, Genel Konseye yalnızca, greve ihanet etmesinden sonra sarsılan konumunu muhafaza etmesinde yardımcı olmadık, dahası, bize alçakgönüllülükle kabul ettiğimiz küstah talepler dayatması için gerekli tüm silahları kendisine sağladık. "Hegemonya" laflarının çınlaması altında, Çin devriminde ve Britanya işçi hareketinde moralman alt edilmişiz gibi davrandık ve böylelikle maddi yenilgimizi hazırladık. Oportünist bir sapma her zaman kendi çizgisine güven kaybı ile at başı gider.

46. Tüm-Birlik Sendika Merkez Konseyinden işlerine karışmama garantisini almış olan Genel Konseyin işverenleri Chamberlain'i, Bolşevik propagandaya karşı kendi mücadele yöntemlerinin ültimatomlar ve tehditlerden çok daha etkili olduğuna şüphesiz ikna ederler. Ne var ki Chamberlain, kombine yöntemleri tercih ediyor ve Genel Konseyin diplomasisi ile Britanya emperyalizminin zorbalığını birleştiriyor.

47. Eğer Muhalefete karşı, Baldwin veya Chamberlain'in "de" İngiliz-Rus Komitesinin çökmesini istediği ileri sürülüyorsa, o takdirde, burjuvazinin politik mekanizmasından hiçbir şey anlaşılmamıştır. Baldwin, sola doğru ilerleyen Britanya işçi hareketi üzerinde Sovyet sendikalarının zararlı etkisinden haklı olarak ürküyordu ve halen de ürkmektedir. Britanya burjuvazisi, Genel Kon-

sey üzerinde, Tüm-Birlik Sendika Merkez Konseyinin basıncına karşı kendi basıncını uygulamaktadır ve bu alanda burjuvazi işin ta başından beri zafer kazanmıştır. Genel Konsey, sovyet sendikalarından para almayı ve maden işçilerine yardım sorununda onunla görüşmeyi reddetmiştir. Genel Konsey üzerine basınç uygulamakla Britanya burjuvazisi bu sayede Tüm-Birlik Sendika Merkez Konseyi üzerine basınç uyguladı ve Berlin konferansında bu sonuncusunun temsilcilerinden sınıf mücadelesinin temel sorunlarında eşi görülmemiş kapitülasyonlar elde etti. *Bu tür* bir İngiliz-Rus Komitesi sadece Britanya burjuvazisine hizmet eder (bak. *the Times*'ın açıklaması). Böylesi bir baskı ve şantaj politikasıyla Britanya burjuvazisi, akla aykırı ve ilkesiz hareketlerimizle kaybettiğimiz herşeyi kazandığından ötürü, bu durum onu, Genel Konsey üzerindeki baskısını gelecekte de sürdürmekten ve Tüm-Birlik Sendika Merkez Konseyi ile bağları koparmasını talep etmekten alı koymayacaktır.

48. Komünistleri Kuomintang'dan atmak istemesinden dolayı Çan Kay-şek'in Muhalefet ile "dayanışma içinde olduğu" şeklindeki imalar da aynı değerdedir. Çan Kay-şek'in bir başka generale SBKP'deki Muhalefet ile bu noktada hemfikir olduğunu söylediği varsayılan bir değinme ortalıkta dolaştırılıyor. Bu "alıntı"nın cımbızlandığı belge metninde, Çan Kay-şek'in sözleri, onun görüşlerinin bir ifadesi olarak değil, dalaverelere, yalanlara ve hatta bizi arkadan daha iyi bıçaklayabilmek için birkaç gün boyunca kendisini bir "sol komünist" kılığına büründürmeye hazır ve kabiliyetli olduğunun bir dışavurumu olarak zikredilmiştir. Dahası söz konusu belge, Komintern temsilcilerinin Çin'deki faaliyetleri ve izledikleri çizgiye karşı uzun bir iddianamedir. Belgeden alıntılar cımbızlama ve onlara metinde içerilene ters anlamlar yüklemek yerine, belgenin kendisini Komintern'in bilgisine sunmak çok daha iyi olurdu.[32]

---

[32] Burada atıfta bulunulan belge "Şanghay'dan Mektup"tur (bak. 29. dipnot), bu mektupta, Çan Kay-şek'in Kuomintang Altıncı Ordu Teşkilatı komutanına söylediği iddia edilen bir ifade aktarılır: "Rus Komünistlerine hiç de karşı değilim, ben yalnızca başında Stalin'in bulunduğu SBKP Sağ kanadına karşıyım, oysa biliyorum ki SBKP'de bir de Troçki ve Zinovyev'in önderlik ettiği Sol kanat mevcuttur. Onlarla birlikte çalışmaya hazırım çünkü Sol, Çin'deki ulusal devrime tam destek verme ve Komünistlerin Kuomintang'dan çekilmesine taraftardır. Borodin, Galen

Ne var ki, farazi "alıntılar"ın kötüye kullanılmasını bir tarafa bıraksak da, bizler Çan Kay-şek ile bir bloğa karşıyken, Çan Kay-şek'in de her zaman komünistlerle bir bloğa karşı olduğu "rastlantı"sı olduğu gibi kalır. Martinov ekolünün bundan çıkardığı sonuç, Muhalefet politikasının "genel olarak" gericiliğe hizmet ettiğidir. Bu suçlama da yeni değil.

Rusya'da Bolşevizmin tüm gelişimi, Bolşeviklerin gericiliğin ekmeğine yağ sürdüğü, Kadetlere karşı monarşiye yardım ettikleri, SR'ler ve Menşeviklere karşı ise Kadetlere yardım ettikleri vb. gibi sonu gelmez Menşevik ithamlarının eşliğinde ilerledi. Renaudel, Radikallerin Sosyalistlerle kurduğu bloğa saldırdıklarında Fransız komünistlerini, Poincare'a yardım etmekle itham etti. Alman Sosyal-Demokrasisi, Milletler Cemiyetine girmeyi reddedişimizin aşırı emperyalistlerin ekmeğine yağ sürdüğünü defalarca ileri sürdü vs. vs.

Çan Kay-şek tarafından temsil edilen büyük burjuvazinin proletarya ile bağları koparmayı gerekli görmesi ve öte taraftan devrimci proletaryanın da burjuvazi ile bağları koparmayı gerekli görmesi gerçeği, onların dayanışmalarının değil, aralarındaki uzlaşmaz sınıf antagonizmasının bir kanıtıdır. Muhalefeti, Chamberlain'ın, Thomas'ın veya Çan Kay-şek'in ekmeğine yağ sürmekle suçlamak, dar kafalı bir oportünizmi ispat etmek ve aynı zamanda politik çizgimizin proleter ve devrimci karakterini istemeyerek de olsa kabul etmek demektir.

49. Britanya'nın Çin'e müdahalesinin başlamasıyla aynı zamana denk gelen İngiliz-Rus Komitesinin Berlin konferansı, Britanya emperyalizminin Uzak Doğu'daki cellât faaliyetine karşı alınacak etkili önlemler sorununu ima etmeye bile cesaret edemedi. İngiliz-Rus Komitesinin savaşı gerçekten önlemek konusunda parmağını kıpırdatmaktan dahi aciz olduğunun daha çarpıcı bir kanıtı buluna-

---

ve diğerleri tarafından temsil edilen Sağ kanat ise ulusal devrime destek verseler bile yine de Komünistlerin Kuomintang'dan çekilmesine karşıdır. Eğer Radek ve Karahan'ı buraya gönderseler, onlarla birlikte çalışırdım." Mektubun yazarları bu ifadeyi şöyle yorumluyor:

"Çan Kay-şek kendisini bir «Rus Sol Komünisti» kılığına sokarken komünistlere karşı kudurgan bir ava girişti ve nihayet 21 Şubatta Çin Komünist Partisine karşı gerçek bir pogrom konuşmasıyla çıka geldi." Bu mektup Sovyet hükümeti ya da Komintern tarafından asla kamuoyuna sunulmamıştır.

bilir mi? Ama bu komite sadece işe yaramaz olmakla kalmıyor, her ikiyüzlülük ve aldatmaca gibi bu da, devrimci harekete sınırsız zararlar getirdi. Genel Konsey "barış mücadelesi"nde Tüm-Birlik Sendika Merkez Konseyi ile işbirliği içinde olduğundan söz ederek, savaş tehlikesinin harekete geçirdiği Britanya proletaryasının bilincini sakinleştirip ve yatıştırabiliyor. Tüm-Birlik Sendika Merkez Konseyi bugün Britanya işçi sınıfı ve tüm dünyanın işçi sınıfı önünde, Genel Konsey hainlerinin uluslararası politikasının bir çeşit garantörü olarak görünüyor. Genel Konseye karşı Britanya'daki devrimci unsurların yönelttiği eleştiriler bu nedenle zayıflamakta ve etkisini kaybetmektedir.

Purcell, Hicks ve şürakâsı sayesinde, MacDonald ve Thomaslar, işçi kitlelerini bizzat savaşın eşiğine dek uyuşukluk içinde tutma imkânını kazanıyorlar, zamanı geldiğinde onlara demokratik anayurdun savunulması çağrısında bulunmak üzere. Yoldaş Tomsky, son görüşmesinde (*Pravda*, 8 Mayıs) Thomas'ları, Havelock Wilson'u ve borsanın diğer kiralık adamlarını eleştirirken, yıkıcı, parçalayıcı, yatıştırıcı ve dolayısıyla çok daha tehlikeli olan Purcell, Hicks ve şürekâsının faaliyetine tek kelimeyle bile değinmedi. Bu "müttefikler"e, görüşmede, sanki mevcut bile değillermişçesine adlarıyla değinilmedi. Ö halde onlarla bir blok niye? Gel gelelim gerçekte mevcutlar. Onlar olmaksızın Thomas politik olarak varolamaz. Thomas olmaksızın Baldwin diye bir şey, yani İngiltere'deki kapitalist rejim olmaz. En iyi niyetlerimizin tersine, Purcell ile bloğa verdiğimiz destek gerçekte tüm Britanya rejimini ve onun Çin'deki faaliyetlerinin kolaylaştırılmasını desteklemektir. Tüm bu yaşananlardan sonra bu nokta, Lenin okulundan geçmiş her devrimci için açıktır. Aynı şekilde, Çan Kay-şek ile işbirliğimiz Çin proletaryasının sınıfsal uyanıklığını körleştirmiş ve böylelikle de Nisan darbesini kolaylaştırmıştır.

Aşamalar Teorisi ve Tek Ülkede Sosyalizm Teorisi

50. Son zamanlarda Stalin tarafından birçok kez açıklanan "aşamalar" ya da "adımlar" kuyrukçu teorisi esas itibarıyla oportünist taktiğin nedeni olarak hizmet gördü. Eğer Çin Komünist Partisinin tam örgütsel ve politik bağımsızlığı isteniyorsa, adımlar atla-

nıyor demektir. Eğer işçileri ve köylüleri iç savaşa çekmek için sovyet örgütleri talep ediliyorsa, "aşamalar" atlanıyor demektir. Eğer bugün en esaslı çalışmayı yürüten Genel Konseyin hainleri ile politik bloğun bozulması isteniyorsa, aşamalar atlanıyor demektir. Muhafazakâr burjuva ulusal Kuomintang hükümeti, Çan Kayşek'in askeri komutası, Genel Konsey, tek kelimeyle, mülk sahibi ve egemen sınıfların baskısıyla kurulan ve devrimci sınıf hareketi için bir engel oluşturan kurumlardan her biri, bu teoriye göre, "bizzat kitleler" onun içinden geçene dek politikanın ayak uydurması gerektiği büyük bir tarihsel aşamadır. Bir kez bu yola girdiğimizde, politikamız kaçınılmaz olarak devrimci bir faktörden tutucu bir faktöre dönüşür. Çin devriminin gelişimi ve İngiliz-Rus Komitesinin akıbeti bu bakımdan taze uyarılardır.

51. Britanya proletaryasının geçen yılki büyük grevinin yenilgisi ve bu yılki Çin devrimi gibi olgular, uluslararası işçi hareketi için sonuçlar doğurmadan geçip gidemez, tıpkı Alman proletaryasının 1923 güzündeki yenilgisinin izlerini bırakmadan geçmediği gibi.[33] Devrimci konumların kaçınılmaz olan geçici zayıflaması kendi başına büyük bir illettir. Eğer yönelim yanlışsa, eğer stratejik çizgi hatalıysa, uzun bir süre için onarılmaz bir hale gelebilir. Tam da şimdi, geçici bir devrimci geri çekiliş döneminde, oportünizmin ve ulusal sınırlılığın tüm dışavurumlarına karşı ve devrimci enternasyonalizm çizgisi uğruna mücadele her zaman olduğundan daha zorunludur.

Müdahale etmeme ilkesini benimsemekle, delegasyonumuz, niyetlerinden bağımsız olarak, işçi hareketindeki en tutucu, en bozguncu eğilimleri teşvik etmektedir. SSCB işçilerinin en geri ve en bıkkın kesimlerinin, Britanya'daki grev mücadelesine veya Çin

---

[33] 1923'de Almanya'da, Ruhr bölgesinin Fransızlar tarafından işgal edilmesi Versay Barışına karşı bir kitlesel protesto hareketinin kıvılcımını çaktı. Komünist Parti (KPD), eyalet hükümetini kontrol altında bulunduran Sosyal Demokratlarla bir blok içinde bulunduğu Saksonya'da Ekim ayında başlayacak bir ayaklanma planladı. Son anda KPD önderliği ayaklanmayı iptal etti, ama yine de Hamburg'da yalıtık bir ayaklanma gerçekleşti. Troçki bunu, yegâne devrimci fırsatın kaçırılmasının işareti olarak değerlendirdi ve yalnızca Alman parti önderliğini değil asıl olarak o zamanlar Stalin ve Zinovyev tarafından yönetilen Komintern'i suçladı. Alman yenilgisi, 1923'ün sonunda Rus Sol Muhalefetini oluşturma kararında önemli bir faktör olmuştu.

devrimine müdahale etmeyi yanlış bulmasında şaşırtıcı olan hiçbir şey yoktur. Her geçen gün daha da sıklaşan biçimde şunu ileri sürüyorlar: "Eğer hiçbir müdahale olmazsa, diğer ülkelerdeki devrimlerin zaferi olmaksızın bile tek ülkede sosyalizmi inşa edebileceğimizi düşünmüyor muyduk? O halde öyle bir politika gütmeliyiz ki, müdahaleyi kışkırtmasın. Britanya'nın ve Çin'in işlerine karışmamız yanlıştır, çünkü olumlu sonuçlar vermekten çok dünya burjuvazisini askeri müdahale yoluna sürükler ve dolayısıyla tek ülkede sosyalizmin kuruluşunu tehdit eder."

Uluslararası devrimci hareketin yeni yenilgilerinden sonra, tek ülkede sosyalizm teorisinin, yaratıcılarının arzularından bağımsız olarak, devrimci hedefleri sınırlamaya, mücadele ateşini söndürmeye, ulusal ve tutucu dar kafalılığa dönük tüm eğilimleri haklı göstermeye, güdülemeye ve kutsamaya hizmet edeceğine artık hiç şüphe yoktur ve olamaz. "Müdahale etmeme" lehine en önemsiz bir söz, tek ülkede sosyalizm teorisi tarafından üstü örtülsün ya da örtülmesin, aslında emperyalist tehlikeyi azaltacağı yerde arttırır.

Çin devrimi bakımından, yalnızca daha derin bir kitle itkisinin, daha radikal bir toplumsal programın ve işçi ve köylü sovyetleri sloganının, devrimi harici bir askeri saldırıya karşı ciddi biçimde koruyabileceği tamamen açıktır ve bu su götürmez. Yalnızca, bayrağına emekçilerin ve ezilenlerin kendi taleplerini yazdıkları bir devrim, sadece uluslararası proletaryanın değil, aynı zamanda sermayenin askerlerinin de dikkatini çekme yeteneğinde olabilir. Bunu kendi deneyimlerimizden yeterince iyi biliyoruz. İç savaş yıllarında Arhangelsk'te, Odesa'da ve her yerde bunu gördük ve ispatladık. Uzlaşıcı ve hain önderlik, Nanking'i yıkımdan kurtarmadı. Düşman gemilerinin Sarı Nehire girmesini kolaylaştırdı. Güçlü bir toplumsal hareketin eşliğinde devrimci bir önderlik, Sarı Nehir'in sularını, Lloyd George, Chamberlain ve MacDonald'ın gemileri için çok sıcak bir hale getirebilir. Her durumda, savunmanın biricik yolu ve tek umudu budur.

Sovyet cephesinin genişlemesi aynı zamanda SSCB'nin en iyi savunusudur. Bugünkü koşullar altında, uluslararası durumumuzun kötüleştiği veya "sol" hataların bir sonucu olarak her durumda kötüleşebileceği gibi sözler saçma laflardır. Eğer konumumuz kötüleşmişse, bu, müdahale edelim ya da etmeyelim, tarihsel ve u-

luslararası bir olay olan Çin devriminin yenilgisinin bir sonucudur. Emperyalizmin müdahalesine karışmasaydık, Çin'e karşı ve bir o kadar da bize karşı faaliyetlerini sadece kolaylaştırmış olurduk.

Ama "karışmanın" da farklı türleri vardır. En yanlış ve en tehlikeli müdahale, devrimin gelişimini yarıda kesmek için çaba harcamaktır. Barış mücadelesi, uluslararası politikamızın merkezine oturur. Ama Martinov ekolünün en aşırı temsilcileri bile, barış politikamızın Çin devriminin gelişimiyle çelişki içinde olabileceğini veya tersine, onun gelişiminin barış politikamızla çelişki içinde olabileceğini ileri sürmeye cesaret edemediler. Biri diğerini destekler. SSCB'yi savunmanın en iyi yolu Çan Kay-şek'in karşı-devrimini alt etmek ve hareketi daha üst bir aşamaya yükseltmektir. Böylesi koşullarda her kim Çin'de sovyetleri reddederse, o, Çin devrimini silahsızlandırır. Avrupa proletaryası ile ilişkilerde her kim müdahale etmeme ilkesini ilân ederse, o, proletaryanın devrimci öncüsünü zayıflatır. Her ikisi de uluslararası proletaryanın başlıca kalesinin, SSCB'nin konumunu zayıflatır.

Böylece bir hatanın diğerlerini nasıl doğurduğunu ve Bolşevizmin çizgisinden hepten sapan bir çizgiyi hep birlikte nasıl ürettiğini görüyoruz. Eleştirel sesler ve uyarılar engelleme olarak değerlendiriliyor. Resmi çizginin sağa kayışı, sola vurulan darbelerle tamamlanıyor. Bu yolda devam etmek, Sovyet devleti kadar Komintern için de en büyük tehlikeleri içermektedir. Bu tehlikeleri uluslararası proleter öncüden gizleseydik, komünizm bayrağına ihanet etmiş olurduk.

* * *

Bir an bile şüphe etmiyoruz ki, hatalar düzeltilebilir, sapmaların üstesinden gelinebilir ve şiddetli krizler ve sarsıntılar olmaksızın izlenen çizgi doğrultulabilir. Gerçeklerin dili oldukça anlamlıdır, deneyimden çıkarılan dersler tümüyle apaçıktır. Gerekli olan sadece, partimizin, Sovyetler Birliği'nin olduğu kadar Enternasyonal'in partisinin, olguları tartma ve onlardan gerekli sonuçları çıkarma olanağını tümüyle elde etmesidir. Bu sonuçları devrimci birlik ruhuyla çıkaracaklarına kesinlikle inanıyoruz.

Yoldaş Çen Tu-ziu'nun Çin Komünist Partisinin Görevleri Üzerine Konuşması

[Not, 17 Mayıs 1927]

52. Marksizm politikada hangi amaca hizmet eder? Olanı anlamak ve olacak olanı önceden görmek. Önsezi eylemin temeli olmalıdır. Yoldaş Stalin'in kestirimlerinin başına neler geldiğini çoktan biliyoruz: Çan Kay-şek'in hükümet darbesinden bir hafta önce, onu savundu ve sağ kanattan, onun deneyimlerinden ve bağlantılarından yararlanma adına ona methiyeler düzdü (Moskovalı aktivistlere yapılan konuşma, 5 Nisan). Tarafımızdan analiz edilen tezlerde, Stalin, yaşam tarafından test edilen önsezinin bir diğer örneğini de verdi. Stalin'in tezlerine yönelttiğimiz eleştirinin merkezi sorunu yukarıda tarafımızdan şu şekilde formüle edilmişti: "Yeni bir devrimci merkez zaten mevcut mu, yoksa herşeyden önce yaratılmalı mı?" Stalin, Çan Kay-şek'in darbesinden sonra, "*iki hükümetin, iki ordunun, biri Wuhan'daki devrimci, diğeri Nanking'deki karşı-devrimci iki merkezin*" var olduğunu savundu. Stalin, sovyetin kurulamayacağını, çünkü bunun Güney Çin'deki "*biricik hükümet*"e karşı, Wuhan merkezine karşı bir ayaklanma anlamına geldiğini savundu. Biz, durumun bu şekilde nitelendirilmesini "yanlış, yüzeysel, kaba" olarak adlandırdık. Bu sözde Wuhan hükümetini "*Wuhan liderleri*" olarak adlandırdık ve Güney Çin'de, iç savaşın başka bir sınıf çizgisine doğru ani dönüşünden sonra, şu ana dek bir hükümetin mevcut olmadığını, bir hükümetin yaratılması gerektiğini gösterdik.

15 Mayıs tarihli *Pravda*'da, Çin Komünist Partisinin (29 Nisan tarihli) toplantısında Yoldaş Çen Tu-ziu'nun yaptığı konuşma yayınlandı.[34]

Stalin kendi tezlerini yazdığında ve biz bu tezlerin bir eleştirisini kaleme aldığımızda ne bizim ne de Stalin'in elinde bu konuşma mevcut değildi. Çen Tu-ziu, yalnızca koşulların genel bir analizi temelinde değil, kendisinin doğrudan gözlemleri temelinde de durumu canlandırıyor. Peki, Çen Tu-ziu yeni devrimci hareket hak-

[34] ÇKP'nin Beşinci Kongresi 27 Nisan-6 Mayıs 1927 (bazı kayıtlara göre 9 Mayıs) tarihleri arasında Hankow'da toplandı. Çen Tu-ziu, geçmişteki yanlışlar konusunda günah çıkarmaya zorlanmış olsa da, genel sekreterliğe yeniden seçildi.

kında ne söylüyor? Wuhan hükümetini devrimci demokratik diktatörlüğün bir organı olarak düşünmenin "bir hata olduğunu" açıkça söylüyor: "*Wuhan hükümeti henüz işçi ve köylü kitlelerinin bir hükümeti değil, yalnızca bir liderler bloğudur.*" Peki bu kelimesi kelimesine Stalin'e karşı söylediğimiz şey değil midir?

Stalin şunu yazdı: "Bugün devrimci Kuomintang hükümetinden başka bir hükümet gücü mevcut değildir." Ona şu yanıtı verdik: "Bu kelimeler, devrimci otorite hususunda fena halde aygıtvari bir bürokratik kavrayış kokmaktadır.... Sınıflar gelirler ve giderler, ama Kuomintang'ın sürekliliği [güya] sonsuza dek devam eder. Ama Wuhan'ı devrimin merkezi olarak adlandırmak, onun gerçekten de merkez olması için yetmez" (yukarıya bakınız). Çin devrimcilerine ve öncelikle de komünistlere, eğer kendisini Çin'deki zaten biricik hükümet olarak tasavvur ederse Wuhan hükümetinin kafasını duvara toslayacağı noktasında bir netlik sağlamak yerine; birçok devrimi yıkıma uğratmış olan küçük-burjuva devrimcilerin gösterişli ikiyüzlülüğüne karşı acımasızca sırt çevirmek yerine; belirsiz, bocalayan, sendeleyen Wuhan merkezinin kulağının içine "dış görünüşe aldanmayın, kendi unvanlarınızın ve bildirilerinizin parıltıları gözlerinizi kamaştırmasın, çetin günlük işleri yerine getirmeye, kitleleri harekete geçirmeye, işçi, asker ve köylü sovyetlerini inşa etmeye, devrimci bir hükümet gücünü inşa etmeye başlayın" diye bağırmak yerine, tüm bunların yerine, Stalin, sovyet sloganına karşı öfkeyle ileri fırlıyor ve halkın sovyetlerinden korkan ve bu nedenle Kuomintang'ın defterindeki kutsal mürekkep lekelerine inanan talihsiz devrimcilerin en kötü, en taşralı bürokratik önyargılarını ve boş inançlarını destekliyor.

53. Yoldaş Çen Tu-ziu'nun durumu kendi gözlemleri temelinde nitelendirirken kullandığı sözler, bizim durumu teorik düşünce temelinde nitelendirirken kullandıklarımızla kesinlikle aynıdır. Devrimci bir hükümet değil, gerçekte bir liderler bloğu. Ancak bu hiç de Yoldaş Çen Tu-ziu'nun kendisi tarafından doğru bir şekilde nitelenen koşullardan doğru sonuçlar çıkardığı anlamına gelmiyor. Yanlış emirler nedeniyle elleri kolları bağlı olduğundan, Çen Tu-ziu, kendi analiziyle kökten çelişen sonuçlar çıkarıyor. Diyor ki: "*Ulusal hükümet alanındaki durum değişir değişmez ve yabancı müdahale ile militaristlerin saldırı tehdidi yok olur olmaz*, sahici

bir devrimci ve demokratik hükümetin inşasına başlama görevi önümüzde duruyor."

Bu noktada doğrudan ve açıkça söylemeliyiz: Sorunu bu tarzda ortaya koymakla, felâkete giden en kesin ve en kestirme yolu benimsemiş olursunuz. Kendisini halk kitlelerine dayandıran sahici bir devrimci hükümetin oluşturulması, tehlikenin geçtiği bir ana havale ediliyor. Ancak esas tehlike tam da, Güney Çin'de devrimci bir hükümet yerine şimdilik yalnızca bir liderler bloğunun olması gerçeğinden ibarettir. Bu başlıca belâdan dolayı, tüm diğer tehlikeler, askeri tehlikeler de dahil, on misli artmaktadır. Eğer yabancı ve "kendi" militarist güruhlarımıza karşı mümkün olan en üst düzeyde kendimizi savunmalıysak, kuvvetlenmeli, kendi durumumuzu pekiştirmeli, örgütlenmeli ve silahlanmalıyız. Başka yolu yok. Kafamızı kuma gömmemeliyiz. Burada hiçbir kurnazlık bize yardım etmez. Kitlelerin coşkusu yükseltilmeli, kendi amaçları uğruna savaşmaya ve ölmeye hazır olmalılar. Ama bunun için, kitleler politik ve örgütsel olarak mümkün olduğunca derinden kenetlenmelidirler. Bir saat bile kaybetmeksizin, onlara devrimci bir eylem programı ve sovyetlerin örgütsel biçimleri sunulmalıdır. Başka yolu yok. Şu veya bu şekilde savaş tehlikesini bertaraf edinceye dek devrimci bir hükümetin oluşturulmasını ertelerseniz, felâkete giden en kesin ve en kestirme yolu tutmuş olursunuz.

54. Yoldaş Çen Tu-ziu, tarım hareketi konusunda partinin tarım programının (toprak kiralarının düşürülmesi) bütünüyle yetersiz olduğunu dürüstçe kabul ediyor. Köylü hareketi, diyor, "toprak uğruna mücadeleye dönüştürülmektedir. Köylülük kendiliğinden ayağa kalkıyor ve toprak sorununu kendisi halletmek istiyor." Devamında Yoldaş Çen Tu-ziu açıkça şunu ifade ediyor: "*Çok pasifist bir politika izledik.* Artık büyük toprak mülklerine el koymak gerekiyor...." Eğer bu kelimelerin içeriği Marksist bir anlamda geliştirilirse, Çin devriminin tarım sorununda, Çin Komünist Partisinin olduğu kadar Komintern'in de tüm geçmiş çizgisinin en sert mahkûm edilişi ortaya çıkmış olur. Tarım hareketinin gelişimini önceden tahmin etmek, sloganları zamanında ortaya atmak ve işçiler, devrimci askerler ve ileri köylüler aracılığıyla bu sloganları köylüler arasında yaymak yerine, Çin Komünist Partisi, kendiliğinden tarım hareketinin çok büyük mesafeyle gerisinde kaldı.

Kuyrukçuluğun daha korkunç bir biçimi olabilir mi? "*Çok pasifist bir politika izledik.*" Peki kendiliğinden tarım devrimi döneminde devrimci bir partinin pasifist bir politika izlemesi ne anlama gelir? Bu, bir proleter partinin yapabileceği en feci tarihsel yanlış demektir. Pasifist bir politika (toprak kiralarının düşürülmesi), üstelik köylülük çoktan toprak için kendiliğinden savaşmaya başlamışken, Menşevik bir uzlaşma politikası değil, liberal bir uzlaşma politikasıdır. Bunu anlamakta başarısızlığa düşecek olan yalnızca sözde hükümet sanatıyla çürümüş bir filistendir, asla bir devrimci değil.

55. Fakat yoldaş Çen Tu-ziu partinin tarım hareketiyle ilişkisinin bu doğru ve can alıcı nitelenişinden, sadece yanlış değil aynı zamanda gerçekten felâket getirici sonuçlar çıkarıyor. "Büyük toprak mülklerine el koymak, ama aynı zamanda hesaba katılması gereken küçük toprak sahiplerine taviz vermek bugün zorunludur" diyor. İlkesel olarak, sorunun bu biçimde ortaya konuluşu eleştirilemez. Küçük toprak sahibi olarak değerlendirileceklerin kimler ve Çin'in hangi kısmında oldukları, nasıl ve hangi sınırlarla hesaba katılacakları açıkça belirlenmelidir. Ama Çen Tu-ziu daha fazlasını da söylüyor:

"Bununla birlikte, büyük toprak mülklerine el koymak için bile *askeri eylemlerin daha öte bir gelişimini* beklemek gerekir. Şu anda biricik doğru karar, *ancak yaygınlaşmasından sonra* devrimin daha derinleştirilmesi ilkesidir."

Bu, felâkete götüren en kesin, en kestirme ve en su götürmez yoldur. Köylülük çoktan büyük toprak sahiplerinin mülklerini ele geçirmek için ayaklanmıştır. Partimiz, programıyla, ismiyle devasa bir çelişki içinde, barışçı-liberal bir tarım politikası izliyor. Çen Tu-ziu'nun kendisi "bugün [?] büyük toprak mülklerine el koymanın zorunlu olduğunu" ifade ediyor, ama hemen ardından "sol aşırılığa düşmememiz gerektiğini" hatırlatıyor (Çen Tu-ziu'nun kendi sözleri) ve ekliyor: Büyük toprak sahiplerinin mülklerine el konulması için " askeri eylemlerin daha öte bir gelişimini beklemek" zorundayız, devrim ilkin yaygınlaştırılmalı ve ancak ondan sonra derinleştirilmelidir.

Ama bu sadece, kitlelerin ulusal-liberal aldatılışının eski, çok bilinen ve modası geçmiş formülünün körü körüne yinelenmesidir:

Önce zafer, sonra reform. İlkin taşraya "yaygınlaştıracağız" –kimin için: büyük toprak sahipleri için mi?– ve sonra, zaferin ardından kendimizi çok sakin bir şekilde "derinleştirme" işine vereceğiz. Aydınlanmış ve şöyle böyle akıllı her köylü, buna karşı yoldaş Çen Tu-ziu'ya şu cevabı verir: "Eğer Wuhan hükümeti bugün, düşmanlarla çevrili durumdayken ve biz köylülerin desteğine hayat memat meselesi olarak bakarkçn, bize büyük toprak sahiplerinin topraklarını vermeye cesaret etmiyorsa veya bunu istemiyorsa, bu kuşatmayı yardıktan sonra, bizim yardımlarımızla düşmanı alt ettikten sonra, bize ancak Çan Kay-şek'in Şanghay işçilerine verdiği kadar toprak verecektir." Çok açıkça söylenmelidir: Komintern temsilcilerinin yanlış önderliği tarafından eli kolu bağlanmış olan Yoldaş Çen Tu-ziu'nun tarım formülü, nesnel olarak, bugün Çin'de ilerleyen ve Çin devriminin yeni bir dalgasını yaratan gerçek tarım hareketinden Çin Komünist Partisini ayırma formülünden başka bir şey değildir.

Bu dalgayı güçlendirmek ve onu derinleştirmek için, zaferden sonra değil, zaferi garanti altına almak için derhal tarım devrimi bayrağını açan köylü sovyetlerine ihtiyacımız var.

Eğer köylü dalgasının boşa çıkmasına ve bir boş laf cızırtısına dönüşmesine izin vermek istemiyorsak, köylü sovyetleri kentlerdeki ve sanayi merkezlerindeki işçi sovyetleriyle birleşmeli ve işçi sovyetlerine kentin ticari ve zanaatkâr bölgelerinin yoksul nüfusunun sovyetleri katılmalıdır.

Eğer burjuvazinin devrimci kitleler ve orduyu bıçakla birbirinden ayırmasına izin vermek istemiyorsak asker sovyetleri devrimci zincire dahil olmalıdır.

Mümkün olduğunca hızlı, mümkün olduğunca cesur, mümkün olduğunca enerjik biçimde devrim derinleştirilmelidir, zaferden sonra değil, derhal. Aksi takdirde zafer diye bir şey olmayacaktır.

Tarım devriminin derinleştirilmesi, toprağa köylüler tarafından derhal el konulması Çan Kay-şek'i derhal zayıflatacak, askerlerinin saflarına kafa karışıklığı sokacak ve köylü ana kıtayı harekete geçirecektir. Zafer için başka bir yol yoktur ve olamaz.

Yirmi yıl içinde üç devrimi, bunlardan ilkinin ABC'sini unutmak için mi gerçekleştirdik? Tarım devrimi sırasında *pasifist* bir politika yürüten kaybeder. Sorunları erteleyen, tereddüt eden, o-

yalanan, zaman kaybeden, kaybeder. Çen Tu-ziu'nun formülü devrimin yıkımına götüren en emin yoldur.

Sözlerimizin Çin Komünist Partisine ve onun liderlerine düşmanlık duygusuyla dikte edildiğini söyleyecek iftiracılar çıkacaktır. İngiliz-Rus Komitesi hakkındaki tutumumuzun Britanya Komünist Partisine dönük bir düşmanca tavır anlamına geldiği defalarca söylenmemiş miydi? Olaylar, Britanya komünistlerine karşı bürokratik dalkavuklar gibi değil•sadık devrimciler gibi hareket edenin bizler olduğunu doğrulamıştır. Yine olaylar, Çinli komünistleri eleştirmemizin, geleceği önceden kestirme yükümlülüğü taşımamaları kaydıyla olaydan sonra herşeyi onaylayan bürokratik dalkavukların tavırlarından çok daha ciddi, çok daha Marksist ve çok daha devrimci bir tavır tarafından dikte edildiğini doğrulayacaktır, ve her gün doğrulamaktadır.

Yoldaş Çen Tu-ziu'nun konuşmasının tek bir açıklama sözcüğü bile olmaksızın *Pravda*'da yayınlanması ve bu konuşmanın felâkete götüren taraflarını açığa vurmaya hasredilmiş,tek bir makalenin bile olmayışı gerçeği, bizzat bu gerçeğin kendisi, her devrimciyi en büyüğünden bir kuşkuya sevk etmelidir. Çünkü söz konusu olan Lenin'in partisinin merkez organıdır.

Yatıştırıcılar ve dalkavuklar bize "genç bir Komünist partinin yanlışlarının kaçınılmazlığı"ndan bahsetmesin. Sorun, yalıtık hatalar sorunu değil, hataların en büyüğü sorunudur. Eksiksiz ifadesini Yoldaş Stalin'in tezlerinde bulan temel çizginin yanlışlığı sorunudur.

Kaçınılmaz Nihai Uzlaşma

Sotsialistiçeski Vestnik'in 9 Mayıs sayısında Yoldaş Stalin'in tezlerini konu alan makalede şunlar söyleniyor:

> Bir komünist liderin tezleri için zorunlu olan sözlerin üstünü kazırsak, orada taslağı çizilen "çizgi"nin özüne karşı çok az şey söylenebilir. Kuomintang içinde mümkün olduğunca kalmak ve onun sol kanadına ve Wuhan hükümetine mümkün olan son ana kadar sarılmak: "Elverişsiz koşullarda belirleyici bir mücadeleden kaçınmak". "Çin halkının düşmanlarına, devrimle savaşmak ve Çin'de ulusal bir devrimin değil, Moskova "sovyetleştirmesinin" yapay bir naklinin söz konusu olduğuna dair yeni efsaneler yarat-

mak için yeni silahlar vermemek" amacıyla "tüm iktidar sovyetlere" sloganını öne sürmemek; "birleşik cephe" besbelli ki iflah olmaz bir biçimde yıkıldıktan sonra ve "en elverişsiz koşullar" altında bu kadar porselen kırıldıktan[35] sonra, bugün Bolşevikler açısından gerçekten daha akla yatkın ne olabilir? [*Sotsialistiçeski Vestnik*, no.9 (151), s.1]

Böylece, 23 Nisan sayısında, *Sotsialistiçeski Vestnik*'in, Martinov'un *Pravda*'da Çin devriminin görevlerini "çok etkileyici" ve "bütünüyle Menşevik bir tarzda" analiz ettiğini itiraf etmesinden sonra, Menşeviklerin merkez organının son sayısındaki başmakale, Yoldaş Stalin'in tezlerinde "taslağı çizilen «çizgi»nin özüne karşı çok az şey söylenebileceğini" ilân ediyor. Politik çizgilerin bu uyumu özel bir açıklamayı gerektirmiyor.

Ama dahası: *Sotsialistiçeski Vestnik*'deki aynı makale alaycı bir tonda konuşmayı sürdürüyor; –harfiyen aktarıyoruz!– "*Aşırı «sol» sloganlarla (Kuomintang'dan çekilme, «sovyet sisteminin propagandası» vb.) kaplı Radek'in çizgisi, gerçekte yalnızca oyundan çıkmayı ve kenara çekilmeyi arzu ediyor*" (age, s.2). Burada Radek'in çizgisi, *Pravda*'nın eleştiri köşelerinin ve başmakalelerinin sözleriyle niteleniyor. Başka türlüsü de olamazdı: Radek basında kendi çizgisi hakkında açıkça hiçbir şey söyleyemez, çünkü aksi takdirde parti Radek'in çizgisinin olayların gelişiminde doğrulanmış olduğunu öğrenirdi. *Sotsialistiçeski Vestnik*'in editörleri yalnızca "Radek'in çizgisi"ni *Pravda*'nın sözcükleriyle nitelendirmekle kalmıyor, aynı zamanda onları *Pravda*'nın makaleleriyle bütünüyle uyumlu bir biçimde değerlendiriyor: Dan'a göre "aşırı «sol» sloganlarla kaplı" olan Muhalefetin çizgisi, gerçekte "oyundan çıkma ve kenara çekilme" olanağını vermektedir.

Pravda'nın makalelerinde, Çin devriminde "ölü kitlelerin görülmesi gerektiği"ni, Çin komünistlerinin "kendi kabuklarına çekilmek" zorunda olduklarını, "büyük eylemler ve büyük planlar"dan vazgeçmeleri gerektiğini ve –eğer Muhalefetin çizgisi benimsenirse– bunun "Çin devriminin tasfiyesinin vaazı" olduğunu defalarca okuduk. Bunlar kelimesi kelimesine söylendi, örneğin *Pravda*'nın 16 Mayıs 1927 tarihli başmakalesinde. Gördüğümüz

[35] "Porselenlerin (çinilerin) kırılması" terimiyle yazar, Çinlilerin katledilmesini kastediyor olsa gerek.

gibi, Dan'ın söyledikleri kelimesi kelimesine aynı şeydir, ya da daha doğrusu, *Pravda*'nın bir dizi makalesinde söyledikleri aslında Dan'ın Muhalefet hakkında söyledikleridir. Dan, Stalin'in tezlerini onaylıyor ve tasfiyesini aşırı sol ifadelerle örten "tasfiyeci" Radeki alaya alıyor. Artık herşey nettir: Radek'in tasfiyeciliği, meşhur devrimci Dan'ın öyle değerlendirdiği aynı tasfiyeciliktir. *Sotsialistiçeski Vestnik*'deki başmakalenin hâlâ bir şey öğrenme yeteneğinde olanlara sunduğu ders budur.

Çin devrimi sorununu tüm boyutlarıyla tartışması gereken Komünist Enternasyonal Yürütme Komitesi oturumunun açılışı arifesinde *Sotsialistiçeski Vestnik*'in atıf yapılan sayısının Moskova'ya ulaşması elbette harikulâdedir.

Problems of Chinese Revolution'dan.

KOMÜNİST PARTİ VE KUOMİNTANG[36]

10 Mayıs 1927

Yeni durumun, Komünist Parti ve Kuomintang arasındaki ilişkinin gözden geçirilmesini gerektirdiğini düşünüyorum. Neden sol Kuomintang'da kalmak zorunda olalım?

1. Bu noktada çoğunlukla şu argüman tekrarlanıyor: "İşçiler ve köylüler sol Kuomintang'ı desteklediklerinden, onları Komünist Partiye kazanmak amacıyla onun içinde kalmalıyız." Bu argüman zar zor ayakta durur. Kuomintang'ı destekleyenlerden çok daha fazla sayıda işçi Sosyal Demokrasiyi ve Amsterdam'ı[37] destekliyor. Aynı şey İngiliz-Rus Komitesine de bütünüyle uygulanabilir.

Genel bir kural olarak, işçileri bir örgütten koparmak ve kazanmak istediğimizde, örgüte katılmayız, onu terk ederiz.

2. Diğer bir argüman: "Bugün, hem bize hem de sol Kuomintang'a darbe vururlarken, geri çekilmek tartışma dışıdır." Birleşilecek örgüt için, bize darbeler indirdikleri durumun, darbeyi vu-

---

[36] İçindeki ifadelere göre bu belge, Sol Muhalefete ya da belki bir bütün olarak (Zinovyev ve Kamenev'in taraftarlarını da içeren) Birleşik Muhalefete iç sirkülasyon amacıyla kaleme alınmış görünüyor. Ana metin 10 Mayısta kaleme alınmış ve 8-9 Haziranda bir not eklenmiştir. Troçki, Radek'in 3 Mart 1927 tarihli mektubuna atıfta bulunuyor, bu mektup Troçki'nin 30 Ağustos 1926 tarihli mektubuna cevaben yazılmıştı ve Troçki bu cevabı "Radek'e İkinci Mektup" ile yanıtlamıştı. Belgenin sonundaki ilişiktekiler listesindekilerin hepsi, Radek'in mektubu, Troçki'nin cevabı, adressiz 22 Mart tarihli "Kısa Not" ve 29 Mart tarihli Alski'ye mektup da dahil Muhalefet içindeki iç tartışmanın parçasıdırlar ve Politbüroya ve böylelikle de Stalin hizbine gönderilen belgeye eklenmemiş olabilirler.

Amsterdam Enternasyonali, merkezi Amsterdam'da bulunan ve İkinci Enternasyonal reformist sosyalistlerinin hakim olduğu Uluslararası Sendikalar Federasyonunun yaygın olarak bilinen adı idi. Birinci Dünya Savaşı sırasında çökmüş fakat 1919'da yeniden canlandırılmıştı.

ranların bizler olduğu durumdan çok daha tehlikeli olduğunu düşünüyorum. Bela Kun'un Macaristan'daki deneyimi, bunun dokunaklı bir tanığıdır. Böyle zor koşullar altında, devrimci sağlamlığın anlamı herşeyden daha açıktır. Wang Çing-wei'lerle aynı örgütte kalmakla, onların yalpalamalarının ve ihanetlerinin politik sorumluluğunu paylaşmış oluyoruz. Düşmana vururken birlik, tamam, ama politik sorumlulukta ayrışma.

3. İlk argümandan tüm işçileri ve köylüleri ondan çekip alana dek sol Kuomintang'ın içinde kalmamız gerektiği sonucu çıkıyor. Ama eğer durum buysa Kuomintang'ı asla terk etmeyeceğiz. İlkin, Çin ulusal demokrasisi sadece köylüleri değil işçileri de daha uzunca bir süre kendi arkasına alacağından dolayı. İkincisi, Kuomintang'da kalmakla, işçileri Komünist Parti ile Kuomintang arasında tercih yapma zorunluluğuyla yüzleştirmemiş oluruz.

Köylülere gelince, onlar Kuomintang'a bel bağlayabilirler, tıpkı bizim köylülerimizin tam da proletarya diktatörlüğüne kadar Sosyal Devrimcilere bel bağladıkları gibi. Bir bloğun zorunluluğu tam da bundan doğar.

İkinci argümanın ileri sürdüğüne göre, geri çekilişimiz sona erinceye kadar (yani imha edilmemize kadar) Kuomintang'da kalmamız gerekir. Fakat geri çekilişimiz bir saldırıya dönerse, bu sefer de diyecekler ki: Kuomintang'dan çekilerek saldırının dağılmasına izin verilemez.

4. Britanya Komünist Partisinin İşçi Partisine girişiyle kurulan analoji kendi ağırlığı altında çöküyor. Britanya İşçi Partisi bileşimi itibarıyla proleterdir ve politik ayrışması nispeten yavaş ilerlemektedir. Kuomintang farklı sınıfların bir "parti"sidir ve aralarındaki politik farklılaşma, devrim nedeniyle, son derece büyük bir hızla ilerliyor. Çin Komünist Partisi, bu farklılaşmanın her zaman gerisinde kaldı.

5. Çan Kay-şek'in darbesinden sonra, sorun çok daha kritik bir hale geldi. Darbe anlaşıldıkça, Komünist Partisi ve işçi sınıfına karşı en aşağılık teklifler, Kuomintang'ın son plenumunda Wang Çing-wei'den geldi. Darbenin arifesinde oluyordu bu.[38] Eldeki

[38] Kuomintang Merkez Yürütme Komitesinin Üçüncü Plenumu 10-17 Mart 1927'de Hankow'da toplandı. Plenum, Kuomintang'ın iki ayrı hükümete bölünmesinin ve Çan Kay-şek'in Şanghay katliamının hemen arifesinde gerçekleşti. Kuomintang'ın

tüm bilgiler Hankow hükümetinin şu anda aynı çizgiyi sürdürdüğünü, buna rağmen Komünist Partinin Kuomintang'da sol muhalefet olarak kaldığını gösteriyor. Moskova, "Kuomintang'da tam [?] politik ve örgütsel [!?] bağımsızlığa sahip olarak kalmak" hakkında lâkırdı edebilir. Fakat bu pratikte ne anlama geliyor? Hankowda, kuşkusuz tüm bu sorunlar bıçak sırtında ortaya konuyor. Çin Komünist Partisi Merkez Komitesi, bizim gerçekte ne önerdiğimizi anlamaktan bütünüyle aciz kalacaktır. Ve bu gibi kritik anlarda, hiçbir şey kafa karışıklığından daha kötü değildir.

6. Şu tür argümanlar da geliştirildi: *Kuomintang'ı terk etmek zorunludur, ama Komünist Partinin bir süre için buna hazırlanmasına izin verilmelidir.* Bu tür bir formülasyonu kabul etmek daha kolaydır. Ancak bu takdirde Çin Komünist Partisine bu durum açıkça anlatılmalıdır. Besbelli ki hazırlık, Kuomintang'dan çekilmenin, onunla bir bloğun ve tüm politikalarda işbirliğinin yolunu açacağı perspektifini içermelidir; ne var ki, politik sorumluluğun ayrıştırılması kaydıyla. Ne yazık ki sorunun bu bütünüyle pratik ortaya konuş tarzı geri çekildi ve yerine, yukarıda kısaca değerlendirilen genel nitelikte argümanlar konuldu.

7. Bu arada, Komünist Partinin sol Kuomintang'da kalmasının, gelecekte, politikasının örgütsel bağımlılığa tâbi olması anlamına geleceğinden ve –ne kadar genç ve deneyimsiz olduğunu göz önünde bulundurarak– bunun kaçınılmaz olarak onu geçmiş dönemin tüm hatalarını tekrar etmeye sürükleyeceğinden şüphe duyulamaz.

* * *

Yoldaş Radek'in 3 mart tarihli mektubunda, Kuomintang'da bir süre daha kalma zorunluluğu şu şekilde gerekçelendiriliyordu: "Kuomintang'ın, ya da daha doğrusu onun sağ kanadının ve askeri

---

çeşitli komitelerinin otoritesini arttırarak ve Wang Çing-wei'yi 1926'da Çan ile girdiği çatışmadan bu yana sürgünde bulunduğu Avrupa'dan geri çağırarak Çan'ın artan gücünü dengelemeye çalıştı. Wang gerçekte plenuma katılmadı, Çin'e ancak 1 Nisanda geri dönebildi. Görüşleri toplantıyı düzenleyenler tarafından biliniyordu ve geri dönüşünden hemen sonra Wuhan hükümetinin önderliğini ele aldı. 18 Nisanda Nanking'de kendi hükümetini ilân etti. Mart plenumu –ki Çan da bu plenuma katılmamıştı– Komünist Partinin, "Kuomintang ile işbirliği ilkesini" ihlâl eden herhangi bir şey yayınlamasını yasakladı. (*People's Tribune*, 15 Mart 1927)

birimlerinin tüm faaliyeti –ki Kuomintang Merkez Komitesinin Blankist politikaları gibi, kitlelerin çıkarları aleyhine ve toprak ağalarının ve kapitalistlerin çıkarları lehine iş görmektedir– *kitleler arasında henüz Kuomintang'a karşı bir muhalefet yaratmadığı gibi, proletaryanın ve yoksul köylülüğün ayrı bir sınıf partisinin gerekliliğinin anlaşılmasına da yol açmadı.*"

O zaman, bu argümana, bağımsız bir işçi partisinin örgütlenmesinin kitleler bu tür bir partinin gerekliliğini anlayıncaya kadar erteleneceği temelinde karşı çıkmıştım. Fakat tam da şimdi bu konudaki ilke sorununu bir tarafa bırakacağım. Yoldaş Radek'ten aktardığımız sözlerin anlamı açıktır: Kitleler kendi partilerinin gerekliliğini anlasınlar diye, sağ kanat ve ordu birliklerinin harekete geçmesini beklememiz gerekir. "Nisan eylemleri" bunun için yeterli değil mi? Görülmüştür ki yeterlidir.

Ne var ki, bugün beklenmedik yeni zorluklar çıkıyor: 3 Mart tarihli mektuba göre, bağımsız bir Komünist Partinin sinyali olarak hizmet görmesi gereken "Nisan eylemleri"nin bugün bu bağımsızlığın önündeki temel engel olduğu ilân ediliyor. Kendimize örgütsel bir tuzak yaratıyoruz, sürekli olarak yeni politik argümanlar bulmakla kaçmayı beceremeyeceğimiz bir tuzak.

Sorunun *bu* cephesinde, *aramızdaki* farklılıkların ilkesel nitelikte olmadığının fazlasıyla farkındayım, ama Çin'de bugünkü koşullar altında sorunun örgütsel olarak nasıl yorumlanacağı muazzam bir önem taşımaktadır. Çan Kay-şek'in altında sol eklentiler olmuş olan bu aynı Çinli komünistler, bir ya da iki yıl içinde sırası geldiğinde Wang Çing-wei'nin altındaki sol eklentiler haline geleceklerdir.

[Not, 9 Haziran 1927]

Yukarıdaki satırlar bir ay önce yazıldı. O zamandan bu yana olan biten herşey, Çin Komünist Partisinin bağımsızlığı temel sorununda netleşme ihtiyacını doğrulamaktadır. Kuomintang'ı hiç kimseye emanet edilmemiş biçimsiz bir örgüt olarak resmetmek, sorunun temel anlamını çarpıtmaktır. Kuomintang kendi periferisinde ne kadar şekilsiz olursa olsun, onun merkezi aygıtı devrimci diktatörlüğü sıkıca ellerinde tutmaktadır. Kanton Kuomintang'ı bu açıdan SBKP'yi taklit etti. Hankow Kuomintang'ı Kan-

ton'dakini (ya da Nanking'dekini) taklit ediyor. Hankow'daki Komünist Partisi Merkez Komitesi için, tam politik ve örgütsel bağımsızlığını muhafaza ederek Kuomintang'a girme teklifi, çözümsüz bir bilmeceden başka bir şey değildir. Biliyoruz ki, bugünkü Komünist Partisinin bugünkü Merkez Komitesi bile, geçen yıl, kendisinin, *içeriden* bir bloktan değil, *dışarıdan* bir bloktan yana olduğunu, yani *Kuomintang'dan ayrılmaktan yana olduğunu* açıklamıştı. Ama bugün Çin Merkez Komitesine şüphesiz tekrar tekrar şu anlatılıyor: "Bakın, SBKP içindeki Muhalefet bile Kuomintang'dan ayrılmaya karşıdır" Şüphesiz bu argüman Çin'de tıpkı bizim, Muhalefetin Kuomintang'dan ayrılmaktan yana olduğu argümanını kullandığımız yaygınlıkla kullanılıyor ve kullanılmaya devam edecek.

Tan Ping-şan'ın bakan olduğunda[39] yaptığı konuşma, bu Komünist Partisinin Kuomintang'da kalması için –"genel olarak" değil, ama zaman ve mekanın verili somut koşullarında– Kuomintang'ın, liderlerin kendi partilerininkini değil Kuomintang'ın programını uygulayacaklarını açıklamalarına izin verdiğini ve daha da kötüsü, partinin bu liderleri sineye çekmesini sağlayarak, partiyi tanımlayan çizgileri bulandırdığını çok açık biçimde gösteriyor. Buna ne pahasına olursa olsun son vermek gerek. Bizzat Komünist Parti içinde Bolşeviklerin Menşeviklerden gerçek bir ayrışması, tamamen bu sorunun çözülmesine bağlıdır.

Bugün ne gerekiyor? Bugüne kadar Kuomintang içinde kalmamızın nedenlerini formüle etmek gerekiyor. Aynı zamanda –ve en önemlisi– Kuomintang'ı bugün terk ediş nedenlerimizi alabildiğine net ve kesin olarak formüle etmek gerekiyor. Onu terk etme nedenleri her geçen gün katlanarak çoğalıyor; insanın, yalnızca, "yayınlanmamak üzere" gönderilen raporlara bakması yeter.

Bu sorunla ilgilenmeyi ertelemek sadece durumu daha da kötüye götürecektir.

L. Troçki

---

[39] Kuomintang MYK'sinin Mart 1927 Hankow plenumunda iki ÇKP üyesi, Wuhan Kuomintangı hükümetine bakan olarak alındı. Bunlar tarım bakanı olan Tan Ping-şan ve çalışma bakanı olan Su Çao-çeng idi.

İlişikte:
1. Yoldaş Radek'in 3 Mart 1927 tarihli mektubu.
2. Yoldaş Troçki'nin 4 Mart 1927 tarihli yanıtı.
3. Yoldaş Troçki'nin 22 Mart 1927 tarihli muhtırası
4. Yoldaş Troçki'nin 29 Mart 1927 tarihli mektubu.

EMİN YOL

12 Mayıs 1927

Daily Express'in Şanghay muhabirinin bildirdiğine göre:

> Hunan köylüleri toprakları işgal ediyorlar ve buna direnç gösteren büyük toprak ağalarını idam ediyorlar. Her yerde denetim komünistlerin elinde. İşçi sovyetleri yerel bir zeminde oluşturuluyor ve idari otoriteyi eline alıyor. [*Pravda*, 11 Mayıs 1927]

Bu raporun, mevcut durumu kalın çizgilerle resmederken ne ölçüde doğru olduğunu bilmiyoruz. Bunu doğrulayan bir başka haber yok. Hareketin gerçek boyutu nedir? Bu hareket, Bay MacDonald, Thomas, Purcell ve Hicks'in hayal gücünü etkilemek amacıyla –bu beyleri Chamberlain'in politikalarına daha da yaklaştırmak niyetiyle– kasten abartılmamış mıdır? Bilmiyoruz. Ama burada bunun belirleyici bir önemi yok.

Köylüler toprakları işgal ediyorlar ve en karşı-devrimci büyük toprak ağalarını yok ediyorlar. İşçi sovyetleri yerel bir zeminde oluşturuluyor ve idari otoriteyi eline alıyor. Gerici bir gazetenin muhabirinin bildirdikleri bunlar. *Pravda*'nın yazı kurulu, bu haberin, dünyadaki en önemli günlük olaylar tablosuna eklenmesi için yeterince önemli olduğunu düşünüyor. Biz de bunun doğru olduğu fikrindeyiz. Ancak burjuva karşı-devrimin Nisandaki hükümet darbesinden sonra Çin devriminin halihazırda yeni ve daha yüksek bir aşamaya girmiş bulunduğunu ileri sürmek tabiatıyla vakitsiz olacaktır. Büyük bir bozgundan sonra, sıklıkla yaşanan odur ki, saldırıya geçen kitlelerin hiçbir zaman doğrudan darbe almamış bir bölümü, hareketin bir sonraki aşamasına sıçrar ve yenilgiden ciddi bir darbe alan öncü müfrezenin bir süreliğine önüne geçerler. Eğer

önümüzde duran böyle bir olguysa, Hunan sovyetleri kısa sürede ortadan kaybolur, genel devrimci geri çekilme dalgası tarafından geçici olarak alınıp götürülürdü.

Fakat, önümüzde duran olgunun, yalnızca uzun süredir suları çekilmekte olan bir devrimin keskin artçı çarpışmaları olduğunu söylemek için en küçük bir sebep yoktur. Nisan yenilgisinin münferit bir "sayfa" olmayıp karşı-devrimin gelişiminde çok önemli bir aşama olmasına ve işçi sınıfının öncü müfrezesinin ağır kan kaybına rağmen Çin devriminin yıllar boyunca ayağa kalkmayacağını söylemek için en küçük bir sebep yoktur.

Tarım hareketi daha dağınık olduğu için, karşı-devrimin cellâtlarının doğrudan etkisine daha az maruz kalır. Tarım hareketinin daha da gelişmesinin, proletaryaya görece yakın bir gelecekte yeniden ayağa kalkma ve tekrar saldırıya geçme fırsatını vermesi mümkündür. Doğal olarak, bu noktada –hele de uzaktan– kesin saptamalar yapmak mümkün değildir. Çin Komünist Partisi yeni bir saldırı dalgasının zamanını saptayabilmek için olayların günlük gidişatını ve sınıfsal gruplaşmaları dikkatle izlemesi gerekecektir.

Ne var ki yeni bir saldırı olasılığı yalnızca tarım hareketinin evrimine değil aynı zamanda önümüzdeki dönemde kentli geniş küçük-burjuva kitlelerin ne tarafa doğru gelişeceğine de bağlı olacaktır. Çan Kay-şek'in darbesi yalnızca Çin burjuvazisinin iktidarının pekişmesine değil (belki daha az ama) aynı zamanda Çindeki yabancı sermayenin konumunun yeniden inşası ve pekişmesine ve bundan kaynaklanan tüm sonuçlara da işaret ediyor. Buradan da, küçük-burjuva kitlelerin Çan Kay-şek'e karşı dönmesinin olasılığı, belki de kaçınılmazlığı –ve oldukça yakın bir gelecekte– ortaya çıkar. Yalnızca yabancı sermayenin değil aynı zamanda yabancı sermayeyle müttefik olan ulusal Çin burjuvazisinin verdiği büyük sıkıntılara maruz kalan küçük-burjuvazi, biraz bocalamadan sonra, burjuva karşı-devrimine düşman olmak zorundadır. Ulusal demokratik devrimin sınıf mekanizmasının en önemli göstergelerinden biri tam da bu noktada yatar.

Son olarak, genç Çin proletaryası, mevcudiyetinin tüm koşullarıyla birlikte, yoksulluk ve fedakârlığa o kadar alışkındır, ezilen Çin halkının tümüyle birlikte ölümün gözlerinin içine bakmayı öyle "öğrenmiştir" ki, devrim tarafından bir kez gerektiği gibi ha-

rekete geçirildiklerinde Çinli işçilerden mücadelede hayli istisnai bir feragat bekleyebiliriz.

Tüm bunlar bize, proletaryanın Nisan yenilgisiyle sona eren dalgadan uzun yıllarla değil birkaç ayla ayrılan yeni bir Çin devrimi dalgasını hesaba katma hakkı verir. Tabiatıyla hiç kimse bunun için ne kadar zaman gerektiğini gösteremez. Ama eğer yeni dalgada dümeni elimizde tutmazsak, eğer bunun için herhangi bir eylem programı, herhangi bir siyasal rota ve herhangi bir örgütsel biçim hazırlamazsak ancak beceriksiz devrimciler oluruz. Nisan bozgunu hikayenin bir "sayfası" değildi, ağır bir sınıfsal bozgundu; bunun nedenlerinin analizine burada girişmeyeceğiz. Bu makalede dünden değil yarından bahsetmek istiyoruz. Nisan bozgununun ağırlığı yalnızca, proleter merkezlere kanlı darbelerin indirilmesi olgusunda yatmamaktadır. Yenilginin ağırlığı, işçilerin, o güne dek başlarında bulunanlar tarafından bozguna uğratılması gerçeğinde yatmaktadır. Böyle keskin bir dönüş proletarya saflarına yalnızca fiziksel bir dağınıklık değil aynı zamanda politik bir kafa karışıklığı da sokar. Bu kafa karışıklığı, ki devrime yenilginin kendisinden de büyük zarar verir, ancak yarın için net, kesin ve devrimci bir çizgi tarafından alt edilebilir.

Bu anlamda, gerici İngiliz gazetesinin Şanghay muhabirinin haberi özel bir öneme sahiptir. Orada, Çin'deki devrimin önümüzdeki dönemde daha yüksek bir düzeye ulaşmayı başarması için hangi yola girmesi gerektiği görülmektedir.

Yukarıda, dışarıdan değerlendirmemiz nedeniyle, işçi sovyetlerinin oluşumu ve Hunan'ın büyük toprak ağalarının köylülerce tasfiyesinin, son dalganın keskin bir son hamlesi ya da yeni bir dalganın başlangıcı olabileceğini söylemiştik. Bu iki dalganın tezatlığı, eğer aralarındaki zaman dilimi uzun ise, yani birkaç hafta ya da hatta birkaç ay ise, önemini yitirebilir. Durum hangisi olursa olsun (ve burada, özellikle uzaktayken, ancak öğütler verilebilir), boyutları ve kapsadığı alandan bağımsız olarak Hunan olaylarının semptomatik önemi bütünüyle açıktır ve su götürmez. Hunan'ın işçi ve köylüleri, burjuvazi ve büyük toprak ağalarıyla yaptıkları bloğun ağır zincirlerinin paramparça olmasıyla hareketlerinin hangi yola girebileceğini gösteriyorlar. Bu devrimde, görevleri ve kendi arkasına taktığı kitlelerin büyüklüğü itibarıyla muazzam bo-

yutlarda olan tarım sorununun ve işçilerin sorununun yukarıdan kararnamelerle ve hakem komiteleriyle çözülebileceğine inanmak alçaklık ve hamkafalılık olurdu. Bizzat işçiler gerici burjuvazinin belkemiğini kırmak ve proletaryaya, onun kişiliğine ve haklarına saygı duymayı fabrikatörlere öğretmek istiyorlar. Bizzat köylüler tefecilik kabilinden uygulamalarla kendisini yiyip bitiren ve köleleştiren büyük toprak ağalarına bağımlılıklarını ortadan kaldırmak istiyorlar. Gümrükleriyle, mali ve askeri politikalarıyla Çin'in ekonomik gelişimini zorla engelleyen emperyalizm işçileri sefalete ve köylüleri de zalimce bir köleliğe mahkûm etmektedir.

Büyük toprak ağalarına karşı mücadele, tefecilere karşı mücadele, daha iyi çalışma koşulları için kapitalistlere karşı mücadele, böylece kendiliğinden, Çin'in ulusal bağımsızlığı mücadelesi katına, Çin'in üretici güçlerinin yabancı emperyalizmin sınırlamaları ve zincirlerinden kurtulma mücadelesi katına yükseliyor. Başlıca ve en güçlü düşman oradadır. Güçlüdür ama yalnızca savaş gemileri nedeniyle değil, aynı zamanda doğrudan, bankaların başındakilerle, tefecilerle, bürokratlarla ve militaristlerle, Çin burjuvazisiyle kopmaz bağlantıları ve büyük ticari ve sınai burjuvaziyle daha dolaylı ama hiç de daha az örtülü olmayan bağları nedeniyle güçlüdür. Tüm bu olgular emperyalizmin baskısının hiçbir şekilde dışsal, tüm sınıfları kaynaştıracak mekanik bir baskı olmadığını göstermektedir. Hayır, emperyalizmin baskısı, sınıf mücadelesini öne çıkartan içsel işleyişin derinlere kök salmış bir faktörüdür. Ticari ve sınai Çin burjuvazisi, proletaryayla her ciddi çatışmasında yabancı sermayenin ve yabancı süngülerin takviye kuvvetlerini arkasına almaktadır. Bu sermayenin ve bu süngülerin efendileri, tıpkı ham kauçuk ve afyon konusunda yaptıkları gibi Çinli işçilerin kanını da muhasebe kayıtlarına işleyen daha deneyimli ve daha becerikli kışkırtıcılar rolünü oynamaktadırlar. Eğer biri yabancı emperyalizmi defetmek istiyorsa, eğer düşmanı alt etmek istiyorsa, o takdirde Çin'deki "barışçıl", "yasal" cellât ve haydutların faaliyeti imkânsız kılınmalıdır. Doğal olarak buna burjuvazinin yabancı emperyalizmle uzlaşması yoluyla varılamaz. Böylesi bir uzlaşma Çinli işçilerin ve köylülerin emek ürünlerinde Çin burjuvazisinin payını biraz daha yükseltebilir ama bu, yabancı emperyalizmin Çin'in ekonomik ve siyasal yaşamının içine daha derin bir şekilde

işlemesi, Çinli işçi ve köylülerin daha derin bir köleleşmesi anlamına gelecektir.

Yabancı emperyalizme karşı zafer ancak kent ve kır emekçilerinin emperyalizmi Çin'den defetmeleri aracılığıyla kazanılabilir. Bunun için, kitleler milyonluk güçlerini gerçekten ortaya koymalıdır. Kitleler, ulusal kurtuluş sade sloganı altında değil, ancak büyük toprak ağalarına, askeri satraplara, tefecilere, kapitalist haydutlara karşı doğrudan mücadele içerisinde ayağa kalkabilirler. Bu mücadelede, kitleler zaten ayağa kalkıyor, kendilerini çelikleştiriyor ve silahlanıyorlar. Devrimci eğitimin başka bir yolu yoktur. Kuomintang'ın büyük burjuva önderliği (Çan Kay-şek çetesi) tüm araçlarla bu yola karşı çıkmıştır. İlkin, kararnameler ve yasaklamalar aracılığıyla, sonra Kuomintang "disiplini" kâfi gelmediğinde makineli tüfeklerin yardımıyla. Kuomintang'ın küçük-burjuva önderliği, kitle hareketin fırtınalı bir gelişimi korkusu nedeniyle duraksıyor. Tüm geçmişiyle birlikte küçük-burjuva radikaller, yüksek tabakalara bakmaya, "ulusal" grupların her türlüsüyle birlik peşinde koşmaya, aşağıya, milyonlarca işçinin gerçek mücadelesine bakmaktan daha yatkındırlar. Ama eğer tereddüt ve kararsızlık her konuda tehlikeli bir özellik ise, devrimde bu özellikler felâkete yol açarlar. Hunan'ın işçi ve köylüleri, tereddütlerden kurtuluş yolunu ve böylece devrimi kurtarma yolunu göstermektedirler.

Açıklamaya gerek yok ki, ancak bu yol, yani daha derine nüfuz eden bir kitle hareketi, programın toplumsal radikalizminin artması, işçi ve köylü sovyetleri bayrağının açılması, devrimi dışarıdan gelecek bir askeri bozguna karşı cidden koruyabilir. Bunu kendi deneyimlerimizden biliyoruz. Kapitalizmin askerlerinin gönlünü kazanmaya, ancak bayrağının üzerinde emekçilerin ve sömürülenlerin kendi taleplerinin yazılı olduğu bir devrim muktedirdir. Bunu Arhangelsk, Odesa ve diğerlerinde sınayıp gördük. Uzlaşmacı ve hain önderlik Nanking'in yerle bir edilmesini engellemedi ve düşman gemilerinin Sarı Nehre girişinin kapısını açtı. Harekete muazzam bir toplumsal atılım sağlayan devrimci bir önderlik ise, Lloyd George, Chamberlain ve MacDonald'ın gemilerine Sarı Nehrin sularını mezar etmeyi başarabilir. Ne olursa olsun, bu, devrimin kendi savunusunu arayıp bulabileceği yegâne yoldur.

Yukarıda tarım hareketi ve sovyetlerin oluşumunun, dünün so-

nu ve yarının başlangıcı anlamına gelebileceğini defalarca söyledik. Ama bu sadece nesnel koşullara bağlı değildir. Bugünkü koşullarda, öznel faktör muazzam belki de belirleyici bir öneme sahiptir: Görevlerin doğru bir formülasyonu, kararlı ve net bir önderlik. Eğer Hunan'da başlamış olan harekete benzer bir hareket kendi olanaklarıyla başbaşa bırakılırsa kaçınılmaz olarak ezilecektir. İsyancı kitlelerin kendilerine duydukları güven, bu kitleler kararlı bir önderliği hissettikleri ve onunla daha yakından kaynaştıkları anda on kat artacaktır. Sorunları politik alanda genelleştiren ve örgütsel olarak onları birbirine bağlayan kafası net bir önderlik, tek başına, hareketi, tedbirsiz ve zamansız atılımlardan ve aşırılıklar denen şeyden şu ya da bu ölçüde uzak tutmaya muktedirdir, ve bu olmaksızın, tarihsel deneyimin de gösterdiği gibi, milyonların gerçekten devrimci hiçbir hareketi kendi hedeflerine ulaşamaz.

Görev, tarım hareketine ve işçi sovyetlerine açık ve net bir pratik eylem programı sunmak, onu içsel bir kaynaşmayla ve belli bir politik hedefle donatmaktır. Proletarya ve küçük-burjuvazinin gerçekten devrimci bir işbirliği, Komünist Partinin sol Kuomintang'la sahici bir mücadele ittifakı ancak bu temelde oluşturulup geliştirilebilir. Sol Kuomintang kadroları, ancak köylülerin ve kent yoksullarının devrimci mücadeleleriyle en sıkı ilişki içinde bunu yaparlarsa kendilerini genel olarak oluşturup sağlamlaştırabilirler. İşçi ve köylü sovyetlerinin önderlik ettiği tarım hareketi, sol Kuomintang kitlesini, Çan Kay-şek'in burjuva kampı ile işçi ve köylülerin kampı arasında nihai bir tercih yapma zorunluluğuyla karşı karşıya getirecektir. Temel sınıfsal sorunları en açık biçimde ortaya koymak, bugünkü koşullarda küçük-burjuva radikallerinin tereddütlerine bir son vermenin ve onları zafere giden biricik yolda yürümeye zorlamanın yegâne yoludur. Çin partimiz tüm Komünist Enternasyonal'in desteğiyle bunu gerçekleştirebilir.

Problems of Chinese Revolution'dan.

MERKEZ KONTROL KOMİSYONUNA BİR PROTESTO

17 Mayıs 1927

Politbüro, Merkez Kontrol Komisyonu Prezidyumu:

1. Politbüro 12 Mayısta makalelerimi yayınlamamayı kararlaştırdı. Öyle görünüyor ki bunun iki makaleyle ilgisi var, biri *Bolşevik*'e gönderdiğim "Çin Devrimi ve Yoldaş Stalin'in Tezleri" diğeri de *Pravda*'ya gönderdiğim "Emin Yol" adlı makale. Politbüronun bu sorunu tartışmasında hazır bulunmam istenmedi, oysa göstermelik bir tarafsızlık için bile olsa böyle olması gerekirdi.

2. Makalelerimi kabul etmemek için ileri sürülen sebep, [bu makalelerin] Merkez Komiteyi eleştirmeleri ve bir tartışma mahiyetinde olmalarıdır. Diğer bir deyişle, tüm parti üyelerinin ve tüm parti basınının ne söylerse söylesin, ne yaparsa yapsın, koşullar ne olursa olsun yalnızca Merkez Komiteyi taklit edebileceği gibi bir kural yerleştirilmektedir.

3. Merkez Komitenin Çin sorunundaki çizgisinin temelden yanlış olduğunu düşünüyorum. Çin karşı-devriminin Nisan darbesinin başarısını temin eden tam da bu hatalı çizgiydi. Muhalefetin "zorluklardan kendine bir medet bulmaya çalıştığı" şeklindeki hayli yaygın yalan ve iftiraları çürüten Zinovyev, Çin için düşünülen gelecekteki çizgi sorununu ve politikamızın diğer tüm önemli sorunlarını *kapalı bir plenumda* tartışmayı önerdi. Bu aslında söz konusu sorunları ayrıntılarıyla, resmi bir biçimde, stenografik tutanaklar olmaksızın ve dolayısıyla herhangi bir şeyi "istismar etme"ye çabalamaksızın inceleme ve kararlaştırma niyetimizi sergilemişti. Politbüro, Merkez Kontrol Komisyonu Prezidyumuyla

birlikte böyle bir plenum toplamayı reddetti. Böylece iliklerine kadar yanlış olan ve sonuçları itibarıyla felâket getirici bir çizgiyi Merkez Komitede ciddi bir tartışma aracılığıyla düzeltme teşebbüsü, her zamanki gibi Merkez Kontrol Komisyonu Prezidyumu tarafından otomatik olarak desteklenen Politbüronun hatası yüzünden başarısız oldu.

4. Sonra, baştan aşağı hatalı bir politikanın en hatalı yönlerinin derinleştirilmesini ve pekiştirilmesini ifade eden Yoldaş Stalin'in tezleri birdenbire ortaya çıkıverdi. Ve nihayet, buna tümüyle bir son vermek için Politbüro, Çin sorununu bizimle kapalı bir plenumda tartışmayı reddederek (hiç şüphesiz, –bizim yokluğumuzda– bu sorun "özel" toplantılarda tartışılmıştır) Stalin'in tezlerini onayladı, ve ardından herhangi bir kimsenin basında şu tür soruları açıkça ortaya koymasına izin vermeyi reddetti: Çan Kay-şek neden bu kadar kolay bir zafer elde etmiştir, Çin proletaryası neden bu kadar hazırlıksız olduğunu kanıtlamıştır, partimiz neden bu denli korkunç biçimde Martinovculuğun ağına düşürülmüştür, Stalin'in tezleri neden Çin Komünist Partisi ve bütün Enternasyonal'i oportünizmin batağına itmektedir ve *Sotsialistiçeski Vestnik* neden bu kadar kesin bir biçimde dün Martinov'un makalesini şimdi de (9 Mayıs 1927) Stalin'in tezlerini tasvip etmiştir ve etmektedir?

5. Çin devrimi ve Komintern'in tüm politik çizgisi gerçekten halının altına süpürülebilecek kadar küçük bir ayrıntı mıdır? Çin Komünist Partisinin eğitim sürecini ilerletebilir mi? Komintern'in yabancı seksiyonlarını geliştirecek yol gerçekten bu mudur? Partimiz bu gidişatı izleyerek gerçekten ayakta kalabilir mi? Böylesi bir bürokratik ütopya gerçekten düşünülebilir mi?

6. Politbüro kararının belirttiğine göre, biz partiyi bir tartışmanın içine itmeye çalışıyormuşuz. Eğer tartışmayla kastedilen, [bürokratik] aygıtın kükremesi, önceden bir araya getirilen dalkavukların bağırış çağırış ve ıslıkları, [parti] hücrelerinin Muhalefete karşı şiddet kullanmak için eğitilen serserilerle tıka basa doldurulması, bölünme çığlıkları ve tehditleriyle işçi hücrelerinin ezilmesi ise, o zaman şüphesiz biz böyle bir "tartışma" istemeyiz. Ama parti yaşamının ağzına dek doldurulmakta olduğu tartışma biçimi tam da budur. Biz, partinin en azından teorik ve merkezi organla-

rından başlayarak Çin devrimi sorununu tartışmasını istiyoruz.

7. Evet, biz Çin devriminin kaderi sorunu üzerine ve dolayısıyla kendi kaderimiz sorunu üzerine bir tartışma istiyoruz. Neden böylesi bir tartışma, partimizin tüm tarihi boyunca Lenin'in yönetimi altında normal bir şey sayılıyordu? Kim Stalin, Molotov ve Buharin'in beyan ettiği tezlerin her verili anda partinin tarihsel gelişiminin son sözü olduğuna inanabilir? Evet, partiye bu tezlerin köküne kadar yanlış olduğunu göstermek ve partiye *bu tezleri yerine getirmenin Çin devriminin boynunu kırmak demek olacağını* tanıtlamak için bir tartışma istiyoruz.

8. Merkez Komite bir tartışma istemiyor. Ne de olsa bu tartışmanın getireceği şey Merkez Komitenin kendisinin eleştirilmesidir. Genel bir kural olarak söylenebilir ki, bir Merkez Komite çizgisinin hatalı olduğu ne kadar kanıtlanırsa ve bu çizgi olaylar tarafından ne kadar çarpıcı ve kulakları tırmalayan bir şekilde çürütülürse, tartışmanın tadı o kadar kaçar. Partimizin tarihinde, Çin sorunu ya da İngiliz-Rus Komitesi sorunu üzerine Stalin ve Buharin tarafından yapılan yanlışlarla karşılaştırılabilecek düzeyde bir yanlışın yapıldığını sanmıyorum. Ama sorun geçmişte ne olduğu sorunu değildir. Her birimiz bunu sevimsiz bir iş olarak addetmeye dün de hazırdık bugün de hazırız. Ama kararnamelerle resmen yayınlanan bu yanlışlar, şiddetlerini on kat arttırarak geleceğe uzatılmaktadır. Bahsettiğim şey budur. Politbüronun bir tartışmayı "istemez" oluşu anlaşılabilir bir şeydir. Peki dünya-tarihsel önemdeki sorunlar üzerinde Politbüronun bizzat kendisinin temel hataları söz konusu olduğunda, Politbüro gerçekten bir meselenin tartışılmasını *yasaklama* hakkına sahip midir?

9. Politbüro bir tartışma istemiyor. Neden? Görünüşe göre, partiyi "tedirgin etmemek" için. Ama Politbüro, Yoldaş Zinovyev'in güya parti dışı bir toplantıda kullandığı güya parti karşıtı ifadeler hakkında, önderliğin icat ettiği yapay bir tartışma başlattı.[40] Partiye, Yoldaş Zinovyev'in söyledikleri (bana gelince, söylediği her sözü doğru buluyorum) hakkında hiçbir şey anlatılmadı. Yoldaş

[40] 9 Mayıs 1927'de Zinovyev, Moskova'da *Pravda*'nın on beşinci yıldönümünü kutlayan bir toplantıya konuşmacı olarak katıldı. *Pravda*'yı Muhalefetin görüşlerini boykot etmesinden ötürü eleştirdi. Konuşması Merkez Komite tarafından mahkûm edildi ve sorun disiplin suçu olarak Kontrol Komisyonuna havale edildi.

Zinovyev'in konuşması yayınlanmadı. Hadise sanki bir parti dışı toplantıymış gibi sunuluyor, oysa gerçekte tüm toplantı, partili olmayan belli sayıda insanın toplantıya katılmasına rağmen, tam bir parti toplantısı niteliğine sahipti. Yoldaş Zinovyev'e karşı yürütülen "tartışma" son süratle ilerliyor. Merkez Kontrol Komisyonu sessiz. Müdahale etmiyor. Ama "tartışma" [istenilen] rotaya girdiğinde, Merkez Kontrol Komisyonu da bir "hüküm" beyan edecektir.

10. Şimdi, Çin sorununun tartışılması sırasında, devrimci önderliğin yanlışları hakkında kimsenin konuşmasına izin vermemek için ve eleştiriler yönelten bir kimseyi parti dışı bir toplantıda partiye karşı konuşmaktan sorumlu tutabilme fırsatını elde etmek amacıyla ülkenin her yanında *parti hücrelerinin açık toplantıları* bilhassa başlatılmıştır. Sistem budur. Bu, önderlik tarafından organize edilen bir sistemdir, parti içerisinde düşünceyi bastırma amacıyla organize edilen bir sistemdir. Şimdi insan, özellikle bugün Politbüronun kendi hatalarından öğrenmek yerine bu hataları kararnamelerle partiye dayattığı açığa çıkmışken Bolşevik parti üyelerinin Çin devrimi sorununda görüş alış verişinde bulunması gereğinin olmadığı fikrine kapılabilir. Böyle bir durumda bir tercih yapmaya zorlanan her dürüst parti üyesi şöyle demelidir: "Eğer partiye getirdiğim eleştiriyi saklarsam bu, benim isteğime karşın, partili olmayan birkaç kişinin benim eleştirilerimi duymasından karşılaştırılmaz derecede daha tehlikeli olacaktır."

11. Çin felâketinin koşulları ve nedenleri üzerine bir parti tartışması istiyoruz. Merkez Komite buna engel olmak için Yoldaş Zinovyev'in son derece sakin ve son derece ölçülü ifadelerini bir parti "felâketi"ne dönüştürüyor. Kritik duruma, zorluklara, tehlikelere vb. rağmen, önderlik partiyi tahrik ediyor, onu sarsıyor, terörize ediyor ve kasıtlı olarak partinin kulağına, Yoldaş Zinovyev'in parti dışı unsurları partiye karşı seferber ettiği yalanını haykırıyor. Yapay olarak abartılan bir zeminde yürütülen tek yanlı, azgın ve kin aşılanmış bir tartışma aracılığıyla, partinin Çin devriminin temel meselelerini sakin bir şekilde tartışmasını engellemek istiyorlar. Tek yanlı bir aygıt tartışmasının gürültü patırtısı içerisinde makalelerimizin yayınlanması yasaklanıyor. Neden yasaklanıyorlar? *Çünkü Stalin bunlara cevap veremez.* Çünkü tezlerinin

Dan'ı bu kadar tatmin eden dokunaklı, boş, apar topar bir araya getirilmiş satırları bir eleştiri üfürüğüyle darmadağın oluyorlar.

12. En temel meseleleri tartışmak, durumun zorluklarına, dış tehlikelere ve yaklaşan savaş tehdidine atıfta bulunarak yasaklanmıştır. Bu inkâr edilemez tehlikelere gelince, Muhalefet, yalnızca bunları çok daha önceleri gördüğü ve çok daha derinlemesine değerlendirdiği için mi bu kadar göze batıyor. Tehlikeler mevcuttur ve dahası devasa boyutlardadır. Ama gerçek şu ki, *bu tehlikelerin her biri önderliğin yanlışlarının bir sonucu olarak yüz kat daha tehlikeli hale gelecektir.* Tehlikelerin ana kaynağı, Çin devriminin gerekli sınıfsal temelin olmayışından ötürü bu kadar hızlı biçimde meydana gelen yenilgisinde yatmaktadır. Yanlış politikalarımızla bu temelin tam zamanında yaratılmasını engelledik. Şu anki aşamada bu, devrime ve bizim uluslararası durumumuza bir darbedir. Eğer Stalin'in tezlerinin çizdiği yolda ilerlemeye devam edersek Çin devriminin durumu –ve bu bir o kadar da bizim durumumuz anlamına gelir– daha da kötüye gidecektir (bak Çen Tu-ziu'nun konuşması[41]). O zaman çift kat kötüleşmiş bir duruma dikkat çekebilir ve her türlü eleştiriyi çift kat yasaklayabilirler. Önderliğin hataları arttıkça, onu eleştirmek –bugünkü gidişata bakılırsa– daha da imkânsız olacaktır.

13. Tüm sorunu tersyüz edecekler. Koşulların uygun olması durumunda yanlış bir çizgiyle bile ilerlemek hâlâ mümkündür. Ama ciddî bir durum, ne denli ciddi ise o denli buyurucu biçimde, doğru bir çizgi gerektirir. Eğer izlenen çizgi yanlışsa ve eğer önderliğin yanlış çizgiyi izlemekteki ısrarı işçi devletini ve uluslararası devrimi yeni yenilgiler ve sarsıntılarla tehdit ediyorsa, bu tehlikeleri görmesine ve kavramasına rağmen ancak her türlü bireysel sorumluluk hissini yitirmiş acınası bir bürokrat ya da aşağılık bir kariyerist –ki yeri gelmişken etrafta böylelerinden bir hayli mevcuttur– yanlışlar hakkında sessiz kalmayı sürdürebilir. İhtilâflı meselelerde ilkeli bir politik tartışmayı gürültü patırtıyla boğmak ve Yoldaş Zinovyev'e yönelik suni olarak icat edilmiş bir "tartışma"yla yuha çekmek demek, tabandaki parti üyelerinin terörize e-

[41] Çen Tu-ziu'nun 29 Nisan 1927'deki ÇKP Beşinci Kongre konuşması, "Çin Devrimi ve Yoldaş Stalin'in Tezleri" adlı çalışmadaki ekte Troçki tarafından ele alınmıştı.

dilmesi, onların herhangi bir bireysel sorumluluk duygusundan yoksun kılınması, üzerlerindeki aparatçikin daha da yükseltilmesi ve kariyeristlerin sudaki balık gibi serpilip gelişmesine izin verilmesi demektir.

14. Olguları kendi gerçek adlarıyla anıyorum çünkü böylesi bir durumda imalar hiçbir işe yaramaz. Herşeyin, şüphelerin, sorunların ve kızgın protestoların, kısa bir zaman için bile olsa mekanik bir biçimde bastırılması mümkündür. Ama Lenin bu yöntemleri kaba ve sadakatsiz olarak adlandırıyordu. Nahoş bir biçime sahip olduklarından değil, *partinin doğasıyla eşyanın tabiatı gereği bağdaşmadıklarından* dolayı kaba ve sadakatsizdirler. Çin devrimi bir kavanoza tıkılıp ağzı mühürlenemez. Hiç kimse bunu yapmayı başaramayacak. Gizlice hazırlanan Muhalefeti ezme girişimi ancak yüzeysel ve mekanik bir biçimde başarılı olabilir. Bizim savunduğumuz çizgi, dünya tarihindeki en büyük olayların ateşinde sınanmış, Bolşevizmin tüm deneyimiyle doğrulanmış ve tersinden bile olsa Çin devrimi ve İngiliz-Rus Komitesi trajik deneyimleri tarafından yeniden doğrulanmıştır. Bu çizgi bastırılamaz. Ne var ki, parti ve Komintern'de onulmaz tahribata yol açmak bütünüyle mümkündür.

Merkez Komiteye ve Merkez Kontrol Komisyonuna gayet açıkça ve net bir şekilde ifade etmek isteğim şey işte budur.

MERKEZ KOMİTE SEKRETARYASINA MEKTUP[42]

18 Mayıs 1927

1. Merkez Komite Sekretaryasının, geçen iki ay içinde ortaya çıkmasından sonra Politbüronun Çin sorunu üzerine aldığı kararından nerede ve ne zaman haberdar olabileceğimi göstermesi amacıyla bu yılın 11 Mayısında ilettiğim talebim yanıtsız kalmıştır.

2. Yoldaş Buharin'in Çin sorunu üzerine taslak tezlerinin yapılacak düzeltmeler için zamanında bildirilmesi amacıyla bu yılın 11 Mayısında ilettiğim talebim yanıtsız kalmıştır.

3. Yoldaş Buharin'in tezlerinin esas itibarıyla Yoldaş Stalin'in tezlerinin tüm yanlışlarını tekrarlaması gerçeğini göz önünde tutarak, Yoldaş Stalin'in tezlerinin eleştirisiyle bağlantılı olarak Çin devriminin temel sorunları üzerine kendi tezlerimi Komintern Yürütme Komitesine gönderiyorum.

---

[42] SBKP Politbürosunun, Muhalefetin Çin sorununu kapalı bir oturumda tartışma talebini reddetmesinden sonra Troçki, Sekizinci Plenumu 18 Mayıs 1927'de Moskova'da başlayan Komünist Enternasyonal Yürütme Komitesine başvurma kanuni hakkını kullandı. SBKP Sekretaryası'na gönderdiği mektubunda Troçki, kendi dokümanlarını KEYK'e ilettiğini açıklıyordu. *Pravda*, plenumun başlamasından önce, Troçki'nin başvurusunu disiplin ihlâli ve hainçe bir eylem olarak suçlamıştı. Yine de KEYK, tüzüğü gereği, yapılan başvuruya kulak vermek zorunda kaldı ve Troçki'ye konuşma hakkı verildi.

KEYK PLENUMUNA DUYURU[43]

Mayıs 1927

Muhalefete karşı alınan yeni karar, Marksist-Leninist çizgiden gayet açık ve sarih bir sağ sapma olan çizginin doruk noktasını temsil ediyor.

Bu sapmanın nesnel nedenleri, uluslararası proletaryanın aldığı

---

[43] 18-30 Mayıs 1927'de Moskova'da toplanan KEYK Sekizinci Plenumu Stalin-Buharin dış politikasının feci yenilgileri için bir dönüm noktasıydı. İngiliz-Rus Sendikal Birlik Komitesinin Berlin Konferansı, KP'nin önerdiği "Çin'den Elini Çek" kampanyasını desteklemeyi reddetmişti. Çok daha önemlisi, 12 Mayısta Britanya polisi Londra'daki Sovyet ticari işletmesi Arcos Ltd.e baskın yapmış ve Sovyetler Birliği'ne karşı bir cadı avını başlatmıştı. Çin'de, Çan Kay-şek Şanghay'daki darbesini tamamlamıştı ve 21 Mayısta da sol Kuomintang generali Hsü Ke-ziang, plenum toplantı halindeyken, Hunan eyaletinin başkenti Çangşa'da komünistleri ve sendikacıları katletmeye başladı. Bu, Hsü ile ittifak halinde olan ve onun gösterdiği örneği Temmuz ayında takip edecek olan Wuhan'daki sol Kuomintang hükümetiyle iplerin kopmasının ilk adımıydı. Plenum, Muhalefete aleni bir platform sağlamamak için en sıkı gizlilikle toplandı. İlk defa, SBKP'nin ikincil önderliğinin delegeleri oturumlardan çıkarıldılar. Resmi kararlar hariç tutanaklar asla yayınlanmadı –önceki tüm Komintern toplantılarının pratiğinden bir kopuştu bu. Komintern'in bir önceki başkanı olmasına rağmen Zinovyev'in bile toplantılara katılması engellendi. Muhalefet yalnızca Troçki ve Komünist Gençlik Enternasyonali'nden Yugoslav bir delege olan Voya Vuyoviç tarafından temsil edildi. Plenum, "devrimin artık geride bırakılmış olan döneminde ulusal burjuvaziyle blok taktiği bütünüyle doğruydu" diyerek ve Wuhan'daki sol Kuomintang hükümetine "büyük bir devrimci rol" yükleyerek Stalin-Buharin hizbinin çizgisini onayladı. Plenum, KEYK Prezidyumu ve Enternasyonal Kontrol Komisyonuna, "Yoldaş Troçki ve Vuyoviç'i [iç hizipsel] mücadeleyi sürdürmeleri durumunda KEYK'ten resmen ihraç etme" yetkisini veren, Muhalefete yönelik bir kararı da benimsedi (*International Press Correspondence*, İngilizce baskı, cilt 7, no.35, 16 Haziran 1927). Burada yayınlanan duyuru, Muhalefet hakkında alınan Stalinist kararı delillerle çürütmek için plenum esnasında Troçki tarafından tasarlanmış ve Troçki ve Vuyoviç adına sunulmuştur.

yenilgiler, kapitalizmin geçici istikrarı ve SSCB'de sosyalist gelişimin düşen temposudur.

Burjuvazinin arkasından sürüklenen yanlış bir önderliğin yönetiminde alınan bir dizi yenilginin sonucu olarak sağ sapma ilerlemiş ve güç kazanmış bulunmaktadır. Bu sapma işçi sınıfının yenilgilerinin sonuçlarını ağırlaştırıyor ve zaferlere hazırlanmayı güçleştiriyor.

Alman proletaryasının 1923'deki yenilgisi, Bulgaristan ve Estonya'daki yenilgiler, Britanya genel grevinde yaşanan yenilgi, ve son olarak Çin proletaryasının yenilgisi, yalnızca Komünist Partisinin zararına Sosyal Demokrasiyi güçlendirmekle kalmamış, aynı zamanda Komünist Parti içindeki sağ kanadı sol kanadın karşısında güçlendirmiştir. Sağ kanat, kendi adına, devasa bir aygıtı istismar ediyor, darbelerini yalnızca sola yöneltiyor, sol kanadın aleyhine güç dengesini kendi tarafına çok daha büyük ölçüde kaydırabilmek için baskılara, sürgünlere, işten el çektirmelere ve ihraçlara başvuruyor.

Martinov, Smeral, Pepper, Thälmann vb. gibi komünistler çoğunluk adına bizi alenen suçlarken, biz Sol Muhalefetin bir azınlık olarak ortaya çıkmamızın genel sebepleri bunlardır. İngiliz-Rus Komitesi sorununda, plenum, Berlin'deki hainlere ve grev kırıcılara iğrenç tavizler vermeyi kabul etti. Beğenin ya da beğenmeyin, bu Amsterdam'a giden yoldur! Eğer bu çizgi sürdürülürse, Komintern içerisinde İkinci Enternasyonal'le bir köprü kurulmasını talep eden önüne geçilmez eğilimler yükselecektir. Tam da şu anda böyle eğilimlerin oluşmakta olduğunu görebiliriz. Bu eğilimlere karşı bir uyarıda bulunuyoruz. Bunlara karşı sırası gelince amansız bir mücadele çağrısında bulunuyoruz.

Savaş tehlikesine karşı reformist İngiliz liderlerinin yardımına dair spekülâsyonların hazin birer yanılsama oldukları açığa çıktı. Genel Konseyin ve İşçi Partisinin liderlerinin, diplomatik ilişkilerin kesilmesi sırasındaki ve öncesindeki davranışları, korkaklık ve alçaklıklarından kaynaklanıyordu. Savaş gerçekten yaklaştıkça bu iki özellik yalnızca çok daha aleni bir hale gelecektir.[44]

---

[44] Sekizinci Plenum oturum halindeyken, Britanya Dışişleri Sekreteri Austen Chamberlain SSCB ile diplomatik ilişkilerin kesildiğini ilân etti. Muhafazakâr hükümetin bu tavırlarına TUC görevlileri ve İşçi Partisi tarafından etkin bir biçimde

Çin devrimi sorununda, plenum, geçmişin hatalı çizgisini onaylayan ve gelecekteki yeni yenilgilerin yolunu döşeyen bir kararı kabul etmiş bulunmaktadır. Wang Çing-wei ve şürekâsı gibi Kuomintang'ın Hankow'daki önderleri, tarım hareketini ve işçi hareketini dizginleyerek burjuvaziyle yakınlaşmaya başlıyorlar ve eğer bu hareketleri dizginlemeyi beceremezlerse, işçi ve köylülere karşı Çan Kay-şek ile birleşeceklerdir. Bu koşullar altında sovyetlere karşı olanlar ve Kuomintang'a, yani Wang Çing-wei'ye tâbi olmayı savunanlar, Çin devrimi için yeni ve belki de çok daha ciddi bir yenilginin yolunu döşüyorlar. Bu berbat oportünist siyasi çizginin değiştirilmesi için Komintern içinde var gücümüzle mücadele etmeye söz veriyoruz.

Komintern'in yedi yıl başkanlığını yapmış olan Yoldaş Zinovyev'in buraya gelmesine izin vermediniz. Konuşmalarımız ve makalelerimiz yayınlanmıyor. Bizzat Yürütme Komitesinin çalışmaları kalın bir gizlilik örtüsü altında saklanıyor. İşçi sınıfını savaş tehlikesine karşı hazırlamanın yolu bu mudur? Ama bugün artık sadece Muhalefetin konuşma ve makalelerini baskı altına almak yetmemektedir. Sadece ve sadece olayların gidişatı önderliğin hatalı çizgisiyle ters düştüğü için, Çin'den, İngiltere'den ve diğer yerlerden her gün gelen raporlar işçilerden saklanmaktadır.

Giderek artan sıklıkla gerçekler baskı altına alınmak zorunda kalıyor. Böyle yapmakla parti silahsızlandırılıyor, yanlışlar birikerek yığılıyor ve yeni yenilgilerin zemini döşeniyor.

Muhalefete karşı mücadeleyi Troçkizme karşı bir mücadele olarak sunma çabası, özellikle Çin'deki olayların ışığında bakıldığında sağ sapmayı maskelemenin acınası ve alçakça bir yoludur. Troçki'nin geçmişte Bolşevizmle olan farklılıklarını yapay bir biçimde canlandırmaya çabalıyorsunuz ama o bu farklılıkları, burada bulunan sizlerin çoğunun Bolşevik saflara katılışından çok daha önce çözüme bağlamış bulunmaktadır. Boşuna! Çin sorunundaki resmi çizginin en tam açıklaması burada, her üç devrimimizde de aktif bir karşı-devrimci tutum alan Martinov sundu. Burada Martinov, 1905 ve 1917'de söylediği herşeyi Çin'e uygulayarak tekrar ediyor. Menşevik lider Dan, Martinov'un tutumunu doğru ve ger-

---

karşı çıkılmadı. Britanya ile bir savaş olasılığını ortaya çıkaran bu gelişme Stalinistler tarafından tartışmayı baltalamak ve Muhalefeti susturmak için kullanıldı.

çek Menşevik tutum olarak kabul ediyor. Lenin'in devrim konusundaki temel fikirlerini, Martinov'un bu fikirlere karşı mücadelesini haklı çıkartmak için "Troçkizm" olarak adlandırıyorsunuz. İdeolojik alçalmanın düzeyi veri alındığında bu tür bir manzara kaçınılmazdır. Ama bu da işe yaramayacak. Öne sürdüğümüz fikirler, partimizin tüm tarihi boyunca sınanmış ve denenmiş Bolşevizmin fikirleridir.

Birkaç gün önce, partimizin temel direkleri olan yaklaşık yüz kadar eski Bolşevik, Merkez Komiteye, Muhalefetin temel tutumlarıyla dayanışma içinde olduklarını bildiren bir deklarasyon gönderdiler.[45] Bu olgu, "Troçkizm"e yapılan yanlış atıfları ilk ve son defa olmak üzere mahkûm eder. Bildirgeye imza koyanların diğer partilerden gelmiş olanlarının yüzdesi, Komintern veya SBKP önderliğinde bu durumda olanların yüzdesinden çok daha azdır.[46]

Yoldaş Zinovyev'in yürütmenin plenumlarına katılmasına müsaade edilmemesi kadar Troçki ve Vuyoviç Yoldaşları Komintern Yürütme Komitesinden ihraç girişimi de, Komünist Enternasyonal'in statüsünün rezil bir şekilde ihlâl edilmesidir. Her iki olay da ideolojik zayıflığın ve bürokratik keyfiyetin ifadeleridirler. Her iki olay da, Lenin'in Vasiyet'inde tehlikelerine karşı uyarıda bulunduğu Stalin çizgisinin en açık ifadesidirler.[47] Önderliğin bariz hatalarını –partiye bu kadar pahalıya patlayan hataları– düzeltmek

---

[45] KEYK Plenumu sırasında, seksen üç önde gelen SBKP üyesi Politbüroya Birleşik Muhalefeti destekleyen bir deklarasyon gönderdiler. "Seksen Üçler Deklarasyonu" daha sonra parti tabanında elden ele dolaştırıldı, deklarasyonu imzaladıkları için neredeyse kesin ihraca ve –yıl sonundan itibaren– hapse yol açacak olsa da 3.000 parti üyesi bu deklarasyona imza attı.

[46] Sol Muhalefete karşı belli başlı Stali ist iftiralardan biri, onun politik programına değil Troçki'nin "Bolşevik olmayan" geçmişine odaklanmıştı. O dönemde Stalin hizbi, Martinov ve Rus devrimine karşı çıkan çok daha sağdakiler de dahil çok fazla sayıda eski Menşeviki kendi saflarına katmıştı.

Lenin'in Vasiyeti olarak bilinen belge 23 ve 31 Aralık 1922 tarihleri arasında Lenin tarafından dikte ettirilmişti. Bu Vasiyet, Troçki ile parti içinde bir bölünmeyi önlemek amacıyla parti genel sekreterliği mevkiinden "Stalin'in uzaklaştırılması" çağrısında bulunuyordu. Bu belge, 1929'da Sovyetler Birliği'nden sürgün edildikten sonra Troçki tarafından Batıda yayınlanmış olsa bile Stalin tarafından yaşamı boyunca gizli tutulmuştu. SSCB'de ilk kez 1956'da Krusçev döneminde yayınlanan bu belge "Kongreye Mektup" başlığı altında Lenin'in *Toplu Eserleri*'nin İngilizce dördüncü baskısında bulunabilir (Moskova: Progress Publishers, 1960-70, cilt.37, s.593-611).

yerine Stalin bu hataları önceden ikaz edenlerden ve bunları tahmin edenlerden kurtulmak istiyor. Zinovyev'e yasak getirmenin ve Troçki ile Vuyoviç'i ihraç etme girişiminin yakın hedefi, Altıncı Dünya Kongresini eleştirilerden korumaktır. Bunu, aynı şekilde hazırlanmış On Beşinci Parti Kongresinde tek bir eleştirici ses çıkamasın diye Muhalefetçilerin SBKP MK'sından ihraçları izleyecektir.[48] Böyle aşağılık yöntemlerin kullanılması sadece Komintern'in Altıncı Kongresinin otoritesini zayıflatacaktır. Bu arada dünkü Yürütme Komitesi toplantısının bir kararı, beklenmedik bir şekilde ve tartışılmaksızın Altıncı Kongrenin toplanmasını bir yıl sonraya (Beşinci Kongreden dört yıl sonraya) erteledi. Bu ertelemenin amacı bilhassa Muhalefete ilişkin olarak Enternasyonal'i bir oldubittiyle karşı karşıya getirmek ve kongreden çoktan olup bitmiş bu olaya basitçe kendi muvafakatini vermesini talep etmektir. Bu, Lenin'in ifadesini kullanacak olursak, partinin normal parti kanalları aracılığıyla düzeltmeler yapmasını imkânsız kılma niyeti güden "kaba ve sadakatsiz" bir yöntemdir. Bunun da bir faydası olmayacak. Bu çizgi düzeltilecek. Ama Komintern ve uluslararası proletarya bu düzeltme için çok daha fazla bedel ödemek zorunda kalacak.

Hakkımızda verilecek karar öncesinde, yeni ve üstelik daha da bariz baskıların hazırlıkları yürütülmektedir. Kararınızın bunun üzerine bir onay damgası vuracağı görülüyor. Ama bu, davayı bir adım bile ilerletmeyecektir. Doğrular ve adalet bizim yanımızdadır. Şu an girmekte olduğumuz uluslararası yükseliş dönemi, her geçen gün bizim görüşlerimizin doğruluğunu onaylayacak ve aynı zamanda ikiyüzlülüğün her çabasını gözden düşürecektir. Ortaya koyduğumuz belgelerde kendi görüşlerimizi yazılı hale getirmiştik. Bizi mahkûm etmiştiniz ama uluslararası işçi sınıfı bizi neden mahkûm etmiş olduğunuzu bilmek hakkına sahiptir. Dokümanlarımızın yayınlanmasını yasaklamak –bu ancak kişinin kendi güçsüzlüğünün açıkça farkında olmasıyla mümkündür. Makaleler

[48] Zaten oldukça gecikmiş olan Komintern Altıncı Kongresinin o sıralar 1927'de toplanması planlanmıştı. Tekrar ertelenmiş ve nihayet 1928 yazında Moskova'da toplanmıştı. Ertelemenin bir sonucu olarak 2 Aralıkta açılan SBKP On Beşinci Kongresi daha önce yapıldı. Troçki ve Muhalefet hem KEYK'ten hem de SBKP-den kongre başlamadan çıkarılmışlardı.

gözlerden saklanabilir. Gerçekler değil. Kararlarınızı gözden geçirmek zorunda kalacaksınız. Bizler yarınlar için hazırlık yürütüyoruz. Biz devrimci Bolşevizmin sürekliliğini cisimleştiriyoruz. Bu plenumundan sonra devrimci Bolşevizmin zafere ulaşacağına her zamankinden daha fazla inanıyoruz. Çünkü bu plenumda, Bolşevizmden başka herşey, kafa karışıklığı, tereddüt, Menşevizme geri dönme ve bozgun vardır.

Yaşasın Üçüncü Enternasyonal! Yaşasın devrimci Bolşevizm!

L. Troçki
V. Vuyoviç

Der Kampf um die Kommunistische Internationale (Berlin: Die Fahne des Kommunismus, 1927)'den.

ÇİN SORUNU ÜZERİNE İLK KONUŞMA[49]

Mayıs 1927

Yoldaşlar! Tartışılmakta olan sorunda, bugüne kadar Rus partisi için bir bilinmeyen olarak kalmış olan Yoldaş Zinovyev'in tezleri sizlere verilmişti.[50] Politik olduğu kadar biçimsel olarak da buna tam hakkı olmasına rağmen Zinovyev'in buraya gelmesine izin verilmemiştir. Bu nedenle burada ortak görüşlerimizi ifade ettiğinden Yoldaş Zinovyev'in tezlerini savunuyorum.

Bir kitle partisinin politik eğitiminin ilk kuralı şudur: Merkez Komitenin yalnızca neyi benimsediğini değil aynı zamanda neyi reddettiğini de parti bilmelidir, ancak bu şekilde önderliğin çizgisi net ve parti kitleleri için anlaşılabilir bir hale gelebilir. Ve bugüne kadar bize yaraşan da hep bu idi. Yoldaş Zinovyev'in ve benim tezlerimin partiye gösterilmesinin reddedilmesi, entelektüel zayıflıklarını, kendi fikirlerinin kesinlikten yoksun oluşunu, Muhalefetin tezlerinin parti kamuoyuna çoğunluğun tezlerinden daha doğru görünmesinden duydukları korkuyu açığa vurmaktadır. Tezlerin saklanmasının başkaca bir nedeni olamaz.

Stalin'in tezlerinin eleştirisini partinin teorik organında yayınlatma girişimim başarısız kaldı. Bu sorundaki tezlerimi yönelttiğim Merkez Komite, bu tezlerin yanı sıra Zinovyev ve benim diğer

---

[49] KEYK Sekizinci Plenum Prezidyumu, Çin hakkında Muhalefetin tutumunu anlatmak üzere Troçki'ye, tartışma sonrası bir özet süresi de dahil kırk beş dakikalık bir zaman vermişti. İlk konuşmanın kesin tarihi saptanamamıştır, fakat konuşmadaki ifadeler 23 Mayısı akla getirmektedir.

[50] Zinovyev'in 14 Nisan 1927 tarihli "Çin Sorunu Üzerine Tezler"i, *Problems of the Chinese Revolution*'a ek olarak yayınlanmıştır.

makalelerimin de yayınlanmasını yasakladı.

Dün, Yazı işleri Komitesinin Yoldaş Kurella tarafından imzalanmış bir kararı burada dağıtıldı. Karar toplantılarımız haberlerle ilgili. Bununla ne kastedildiği benim için yeterince açık değil. Ne de olsa Yürütme Komitesi, basının suskun kaldığı tuhaf bir atmosferde toplanmaktadır. Plenuma *Pravda*'da sadece bir makaleyle değinilmiştir ve bu makale duyulmamış ölçüde küstahça bir ifade içeriyor: "Belki de Komintern saflarının birliğini bozmayı düşünen bir cânidir" vb. vb. Herkes bununla ne kastedildiğini anlar. Daha karar taslaklarının yayınlanmasından önce *Pravda*, gelecekteki kararları eleştirecek olan kimseleri suçlu olarak damgalamaktadır. İnsan yarın olan biten hakkında *Pravda*'nın partiyi nasıl bilgilendireceğini hayal edebiliyor. Bu arada, Moskova'da Çin devriminin temel sorunları konusunda Muhalefet lehinde sözlü ya da yazılı her fikir beyanı partiye karşı bir suç sayılmaktadır.

Bütünüyle yanlış olan Yoldaş Stalin'in tezlerinin *de facto* dokunulmaz olduğu ilân edilmiştir. Dahası, yürütme toplantısının daha ilk günlerinde, kendi hücrelerindeki tartışmalarda Yoldaş Zinovyev'in üzerine azgın bir şekilde gidilmesini protesto eden yoldaşlar ya partiden atıldılar ya da en azından ihraçla tehdit edildiler. İşte bu atmosferde, yoldaşlar, çalışmaları sürdürüyor ve karar veriyorsunuz. Yürütmenin Sovyetler Birliği Komünist Partisi de dahil her partinin, tartışmalarımız hakkında, burada dağıtılan tezler ve belgelerle desteklenmiş bir şekilde bütünüyle eksiksiz ve nesnel raporlar yayınlamasına karar vermesini öneriyorum. Çin devriminin sorunları bir kavanoza kapatılıp mühürlenemez.

Yoldaşlar, tüm tehlikelerin en büyüğü, giderek şiddetlenen parti rejimidir. Önderliğin her yanlışı tabir caizse Muhalefete karşı alınan önlemler aracılığıyla "adam" ediliyor. Çan Kay-şek darbesinin haberi Moskova'ya ulaştığı gün, birbirimize şunu söyledik: Muhalefet hatırı sayılır bir bedel ödemek zorunda kalacak; bilhassa kendi paylarına düşeni ödemeleri yönündeki taleplerin hiç eksik olmadığı son günlerde.

Yaklaşan parti kongresine rağmen, ya da hatta tam da bu kongre nedeniyle partinin dikkatini en yakıcı sorun olan Muhalefetin ihracı sorunundan uzaklaştırmak için Zinovyev'e, Kamenev'e, Troçki'ye, Pyatakov'a, Smilga'ya vb. karşı yeni bir "dava" tertip-

leme fırsatı her zaman bulunur. Aynı yöntem partinin her seksiyonunda, her fabrikada, her bölgede, her şehirde yürürlüktedir. Böylelikle, tepeden gelen herşeyi önceden kabul etmeye her zaman hazır olan birileri ister istemez sık sık ortaya çıkarlar çünkü onlar için hiçbir şey zor değildir. Kendilerini, Troçki ve Zinovyev'in üstesinden gelindikten sonra herşeyin yoluna gireceği umuduyla kandırıyorlar. Tam tersine; rejimin kendi iç mantığı vardır. Liste yalnızca yeni açılmıştır, kapanmış değil. Bu yolda sadece zorluklar ve daha öte çırpınışlar vardır.

Bu rejimin ağırlığı Enternasyonal'in de üzerine biniyor. Sovyetler Birliği'ne zarar vermeme endişesiyle insanlar açık açık eleştirel bir söz söylemek için kendilerine güvenmiyorlar. Ama en büyük zarar da tastamam bu şekilde verilir. Dış politikadaki yanlış eğilimlerin yalnızca iç politikamızdaki hatalı eğilimlerin bir uzantısı olması nedeniyle, iç politikamız uluslararası devrimci eleştiriye ihtiyaç duymaktadır.

Şimdi Yoldaş Buharin'in karar taslağına dönüyorum. İlk olarak, üzerinde durulan gündem maddesine doğrudan doğruya değinen bir sorun. Dinleyin yoldaşlar:

> Komünist Enternasyonal şu kanıdadır ki, kendini işçi partisi ve işçi örgütü olarak adlandırıp da Çin'e yapılan müdahaleye karşı en kararlı mücadeleyi yürütmeyen, *işçi sınıfının bu konudaki uyanıklığını bozan* ve bu sorunda *pasif bir tutumu* propaganda eden partiler ve genel olarak tüm örgütler, Sovyetler Birliği'ne karşı bir savaş hazırlığında ve genel olarak yeni bir dünya savaşının hazırlanmasında nesnel olarak (kimi zaman da öznel olarak) emperyalistlere yardım etmiş olurlar....

Bunlar dürüstçe sözler gibi tınlıyor. Ama bunlar ancak İngiliz-Rus Komitesi için de geçerli olduğunda dürüst olabilirler. Bu komite "Çin müdahalesine karşı en kararlı mücadeleyi yürütüyor" mu? Hayır! Bu komite işçi sınıfının dikkatini dağıtmıyor mu? Evet dağıtıyor. Bu sorunda pasif bir tutumun propagandasını yapmıyor mu? Hiç şüphe yok. Ve böylelikle Büyük Britanya emperyalizmine savaş hazırlığı çalışmalarında nesnel olarak ([Komite'nin] İngiliz yarısı için öznel olarak da) yardım etmiş olmuyor mu? Besbelli ve kuşkusuz.

Bunu, dün burada Kuusinen tarafından İngiliz-Rus Komitesi ü-

zerine Purcellizmin Kuusinenceleştirilmiş şekliyle ifade edilen görüşlerle karşılaştırın. Bu ikiyüzlülüğün sebebi nedir? Bu gümrük sertifikalı felsefe, Komintern kürsüsünden ziyade bir hudut devletinin gümrük ofisine çok daha fazla yakışmaktadır. Bu yanlış ve beş para etmez felsefe bir kenara fırlatılıp atılmalıdır.

Buharin'in kararını biraz daha dinleyelim:

> KEYK, Çin devrimindeki olayların gelişiminin, bu devrimin itici güçleri hakkında YK'nın son genişletilmiş plenumunda yapılan değerlendirmelerin teşhisi doğruladığını ilân eder. KEYK özellikle beyan eder ki, olayların gidişatı, genişletilmiş plenumun, burjuvazinin ulusal-devrimci birleşik cepheden kaçınılmaz kopuşu ve karşı-devrim tarafına geçişi konusundaki teşhislerini bütünüyle doğrulamıştır.

Şanghay ve Hankow işçileri, Nisan olaylarının, Yoldaş Buharin'in Çin devrimi için önceden resmettiği tarihsel yürüyüş hattıyla bütünüyle uyum içerisinde geliştiğini okuduklarında muhakkak ki çok şaşıracaklar. İnsan bundan daha pis niyetli bir karikatür ve bundan daha sersemce bir ukalâlık tasavvur edebilir mi? Çin proletaryasının öncüsü, tüm belirleyici sorunlarda Komünist Partiyi birleşik partinin örgütsel disiplinine tâbi kılarak Kuomintang birleşik partisinde yönetici rolü üstlenen bu aynı "ulusal" burjuvazi tarafından paramparça edilmiştir. Çinli işçilere ve dünya işçi sınıfının devasa bir çoğunluğuna hiç beklenmedik bir şekilde darbe vuran karşı-devrimden sonra karar diyor ki: bütün bunlar Buharinist teşhisle uyum içerisinde gerçekleşmiştir. Bu gerçekten yanlış yere konmuş bir anekdot gibi geliyor kulağa.

Burada bir teşhisten ne anlaşılmalıdır? Bu sözde teşhis verili koşullarda ne anlama geliyor? Burjuvazinin kendisini burjuva devriminin belli bir aşamasında ezilen halk kitlelerinden ayırmak zorunda olduğu gerçeği üzerine boş laflardan başka hiçbir şeye. Bu basmakalıp sözün dokunaklı bir şekilde bir "teşhis" olarak adlandırılması Marksizm için yüz karasıdır. Bu bayağılık, Bolşevizmi Menşevizmden bir nebze bile farklı kılmaz. Kautsky'e, Otto Bauer'e ve Dan'a sorun, yanıtları şu olacak: Proletaryanın burjuvaziyle kuracağa blok sonsuza dek süremez. Dan, bunu kısa süre önce kendi gazetesinde yazmıştı.

Ama sorunun çekirdeği şudur: Burjuvazinin kendisini ulusal

devrimden ayrıştırmak zorunda olduğunu söylemek bir şeydir, onun devrimin ve proletaryanın önderliğini ele geçirmek, işçi sınıfını aldatmak ve sonra onu silahsızlandırmak, ezmek ve ölüme sürüklemek zorunda olduğunu söylemek tamamen başka bir şey. Buharin'in, karardaki tüm felsefesi bu iki teşhisin özdeşliği üzerine kuruludur. Ama bu, Bolşevik ve Menşevik perspektifler arasında temel bir karşıtlık yaratılmak istenmediği anlamına gelmektedir.

Lenin'in bu sorun konusunda söylediklerini dinleyelim:

> *Tüm* burjuva devrimlerinde tüm burjuva politikacılar vaatlerle halkı "uyutmuş" ve işçileri kandırmışlardır.
>
> Bizimki bir burjuva devrimidir, *o nedenle*, işçiler burjuvaziyi desteklemeli diyor Potresovlar, Gvozdyovlar ve Çheidzeler, tıpkı Plehanov'un dün söylediği gibi.
>
> Bizimki bir burjuva devrimidir, diyoruz biz Marksistler, *o nedenle* işçiler, burjuva politikacılarının adet edindikleri aldatmalara karşı halkın gözünü açmalı, onlara laflara güven duymamayı, tamamıyla *kendi* güçlerine, *kendi* örgütlülüklerine, *kendi* birliklerine ve kendi *silahlarına* bel bağlamayı öğretmelidirler. [*Toplu Eserler*, c.23, s.306]

Burjuva devriminde burjuvazinin kaçınılmaz kopuşunu önceden gören Bolşevik politika, proletaryanın bağımsız bir örgütlülüğünü mümkün olduğunca çabuk yaratmaya, bunun içini burjuvaziye mümkün olduğunca derin bir güvensizlikle doldurmaya, kitleleri mümkün olduğunca çabuk kucaklamaya ve silahlandırmaya, köylü kitlelerinin devrimci ayaklanmalarına her türlü araçla yardım etmeye yönelir. Burjuvazinin sözüm ona kopuşunu önceden gören Menşevik politika ise, bu anı proletaryanın bağımsız politika ve örgütünü bunun için feda ederek mümkün olduğunca geciktirmeye yönelir, işçilerin kafalarına burjuvazinin ilerici rolüne güvenmeleri aşılanır ve politik itidal gerekliliği vaaz edilir. Purcell'le, bu ünlü grev kırıcıyla, ittifakı sürdürmek için, candan ilişkiler ve politik anlaşmalara dair hamasetle sorun geçiştirilmelidir. Çin burjuvazisiyle sözüm ona bloğu sürdürmek için, kusurlarının tekrar tekrar üstü örtülmelidir, böylelikle kitlelerin burjuva politikacıları tarafından aldatılması kolaylaştırılır.

Evet, burjuvazinin kopuş anı böylelikle ertelenebilir. Ama bu

ertelemeden proletaryanın aleyhine yararlanacak olan burjuvazidir: Büyük toplumsal avantajları sayesinde önderliği ele geçirir, kendine sadık kalan birlikleri silahlandırır, proletaryanın politik olduğu kadar askeri olarak da silahlanmasını engeller ve denetimi ele geçirdikten sonra, ilk ciddi çatışmada karşı-devrimci bir katliamı örgütler.

Burjuvazinin bir tarafa fırlatılıp atılması ile burjuvazinin proleter öncüyü bir tarafa fırlatıp atması, bunlar aynı şey değildir yoldaşlar. Bunlar devrimin iki yoludur. Devrim hangi yoldan yıkıma sürüklendi? Lenin'in sözünü ettiği, tüm eski burjuva devrimlerinin klasik yolundan:

"*Tüm* burjuva devrimlerinde tüm burjuva politikacılar vaatlerle halkı «uyutmuş» ve işçileri kandırmışlardır."

Önderliğin hatalı tutumu Çin burjuvazisi için bu yolu tıkamış mıdır yoksa açmış mıdır? Bu yolu çok büyük ölçüde kolaylaştırmıştır.

Burjuvazinin kopuşunu proletaryanın yıkımı haline gelmekten alı koymak için, acınası dört sınıf bloğu teorisi daha en başından itibaren Çin devrimine gerçek bir teorik ve politik ihanet olarak açıkça kınanmalı ve mahkûm edilmeliydi. Bu yapıldı mı? Hayır, tam tersine.

Devrimin ve farklılıkların gelişiminin tarihsel bir betimlemesini sunmak için benim yeterli zamanım yok; oysa Buharin'in, bunu alabildiğine kapsamlı ve alabildiğine yanlış bir şekilde yapmak için tüm fırsatı vardı. Partinin ve Enternasyonal'in teorik organlarında bu geriye dönük değerlendirmeyi yapmaya hazırım. Ne yazık ki, Buharin bu soruna ancak ona gerektiği gibi yani gerçekler ve alıntılarla yanıt verme fırsatımızın olmadığı yerlerde değiniyor.

Şu satırlar bugün için yeterli olacaktır:

1. 16 Martta, Çan Kay-şek'in darbesinden bir ay kadar önce, *Pravda*'daki bir başyazı Muhalefeti, burjuvazinin, Kuomintang ve Milliyetçi hükümetin başında bulunduğuna ve bir ihanet peşinde olduğuna inanmakla suçladı. Bu gerçeği Çinli işçiler için apaçık bir hale getirmek yerine, *Pravda* bunu öfkeyle reddetti. Sanki çatışan sınıflar, özellikle de devrimin ateşli temposu içinde, ortak bir politik disipline boyun eğebilirlermiş gibi, Çan Kay-şek'in Kuomintang disiplinine tâbi olduğunu iddia etti. Yeri gelmişken: eğer

Smeral'ın koca koca laflarla burada dile getirdiği gibi, resmi çizgiye karşı Muhalefetin geçmişte söyleyecek hiç sözü olmadıysa, o takdirde Buharin'in geçen yılki yazı ve konuşmaları neden Çin devriminin en yakıcı sorunları hakkında Muhalefete karşı ithamlarla doludur.

Eğer zamanım olsaydı, burada Radek'in bir mektubunu okurdum; geçen Temmuz ayındaki mektubunun bir tekrarıdır. Bu mektup geçen Eylül ayında yazılmıştır ve Çin devriminin en yakıcı sorunlarını ele almaktadır.[51]

2. 5 Nisanda, yani, Çan Kay-şek'in darbesinden bir hafta önce, Stalin, Moskovalı parti militanlarının bir toplantısında Radek'in fikirlerini reddetti ve bir kez daha Çan Kay-şek'in disipline boyun eğdiğini, uyarıların yersiz olduğunu, Çin burjuvazisini kullanacağımızı ve sonra onu sıkılmış bir limon gibi kaldırıp bir tarafa fırlatacağımızı açıkladı. Stalin'in tüm konuşması, pasifizasyon, huzursuzluğun yatıştırılması, partimizi ve Çin partisini ninnilerle uyutma anlamına geliyordu. Binlerce yoldaş bu konuşmayı dinledi. 5 Nisandı. Demek ki, teşhis, Buharin'in iddia ettiği gibi o kadar göze çarpıcı değildi. Stalin'in bu konuşmasının tutanakları hiçbir zaman kamuoyuna açıklanmadı, çünkü birkaç gün sonra sıkılmış limon, iktidarı ve orduyu ele geçirdi. Bir MK üyesi olarak, bu konuşmanın tutanaklarını edinme hakkım vardı. Ama buna dönük girişim ve çabalarım boşunaydı. Şimdi bunun için çabalayın yoldaşlar, belki siz daha şanslısınızdır. Pek emin değilim. Stalin'in bu hasıraltı edilen konuşma tutanağı tek başına, başka bir belgeye gerek kalmadan, resmi çizginin hatalı oluşunu ortaya çıkarmaya ve Şanghay ve Kanton'daki olayların Stalin'in Moskova'da bir hafta önce savunduğu çizgiyi "doğruladığını" savunmanın ne kadar yakışıksız olduğunu göstermeye yeter.

3. MK, 17 Martta, Çin'e gönderdiği üç yoldaştan bir rapor aldı.[52] Bu son derece önemli belge KE'nin çizgisinin gerçekte ne mene bir şey olduğu hakkında kesin bir fikir vermektedir. Borodin,

---

[51] Radek'in Politbüroyla Çin hakkındaki Temmuz ve Eylül 1926 tarihli yazışmaları Vuyoviç tarafından Sekizinci KEYK Plenumunda yapılan konuşmasında alıntılanmıştı. Bu konuşma *Problems of the Chinese Revolution*'a ek olarak yayınlanmıştı. Bu rapor, Nassonov, Fokine ve Albrecht tarafından kaleme alınan 17 Mart 1927 tarihli "Şanghay'dan Mektup"tur.

belgenin kendi sözleriyle, bazen sağ, bazen de sol Kuomintang'ın adamı gibi davranmıştır, ama asla bir komünist olarak değil. KE temsilcileri de, KE'yi biraz Kuomintern'e dönüştürmek suretiyle aynı ruh haliyle hareket etmişlerdir; proletaryanın bağımsız politikasını, bağımsız örgütünü ve özellikle proletaryanın silahlanmasını engellediler; bunu asgariye indirmeyi kutsal görevleri olarak düşündüler. Allah korusun, elde silahla proletarya tüm sınıfların üzerinde duran ulusal devrimin ulu hayaletini ürkütebilirdi. Bu belgeyi isteyin! Onu okuyun! Körü körüne oy vermek zorunda kalmamak için bu belgeyi inceleyin.

Yaklaşık bir buçuk ilâ iki yıllık bir dönemde bu tip düzinelerce makalenin, konuşmanın ve belgenin adını zikredebilirdim. Bunu yazılı olarak, tam bir kesinlikle ve tarihler ve sayfa numaralarını vererek istenildiğini an yapmaya hazırım. Ama buraya kadar söylediklerim bile, olayların o zamanlar yapılan "teşhis"i doğruladığı iddiasının esasen ne kadar yanlış olduğunu kanıtlamak için zaten yeterlidir.

Kararı biraz daha okuyalım: "KEYK, devrimin geride bıraktığımız döneminde ulusal burjuvaziyle bir blok taktiğinin tamamen doğru olduğu kanısındadır."

Dahası da var. Buharin bugün bile, ulusal hükümetin dört sınıf bloğunun hükümeti olduğu şeklindeki meşhur Martinov formülünün tek bir küçük kusuru bulunduğunu, yani Martinov'un, bu bloğun başında burjuvazinin bulunduğunu vurgulamamış olduğunu ileri sürmektedir. Oldukça önemsiz bir nokta! Ne yazık ki Martinov'un şaheseri birçok başka kusurları da sergilemektedir. *Pravda*daki makalesinde Martinov oldukça açık ve net biçimde, bu ulusal Çan Kay-şek hükümetinin bir burjuva hükümeti değil (değil!), ama (ama!) dört-sınıf-bloğu hükümeti olduğunu ileri sürüyor. Martinov açısından kutsal kitapta yazan şey de budur.

Bu dört sınıf bloğu denen şeyin anlamı nedir? Marksist literatürde daha önce hiç böyle bir ifadeye rastladınız mı? Eğer burjuvazi ezilen halk kitlelerine burjuva bayrağının altında önderlik ediyorsa ve bu önderlik sayesinde devlet iktidarını eline geçiriyorsa, o takdirde bu bir blok değil burjuvazinin ezilen kitleleri politik olarak sömürmesi demektir. Ama ulusal devrim ilericidir diye cevap veriyorsunuz. Daha kesin konuşalım, geri ülkelerde kapitalist geli-

şim de ilericidir. Ama onun ilerici karakteri sınıfların ekonomik *işbirliğiyle* değil, proletarya ve köylülüğün burjuvazi tarafından ekonomik *sömürüsüyle* şartlandırılır. Kapitalist ilerlemeyi karakterize etmek için sınıf mücadelesinden değil de sınıf işbirliğinden bahseden biri Marksist değil, bir barışçıl hayaller peygamberidir. Burjuvazinin proletarya ve köylülüğü politik olarak sömürmesinin ilerici karakterini vurgulamak için dört sınıf bloğundan bahseden birinin Marksizmle alâkası olamaz, çünkü oportünistlerin, "uzlaşmacı"ların, barış hayalleri müjdecilerinin politik işlevi gerçekte tam da burada yatmaktadır.

Kuomintang sorunu bununla çok yakından ilgilidir. Buharin'in bundan anladığı şey gerçek bir politik sahtekârlıktır. Kuomintang o kadar "kendine has", o kadar eşi benzeri görülmedik bir şeydir ki, ancak mavi bayrak ve mavi dumanla tanımlanabilmektedir. Tek kelimeyle, bu son derece karmaşık "özgünlüğü" anlamayan kimse –ve Buharin'e göre tam da bu kadar "kendine has" olduğu için anlaşılamaz– Çin devriminden hiçbir şey anlamamıştır. Buharin'in kendisinin bundan ne anladığı ise ne yazık ki Buharin'in kelimelerinden hiç de anlaşılmıyor. Kuomintang bir *parti*dir ve devrim anında o yalnızca bir parti olarak anlaşılabilir. Son dönemde, bu parti "dört sınıf bloğu"nu değil, burjuvazinin, proletarya ve Komünist Parti de dahil olmak üzere halk kitleleri üzerindeki önder rolünü cisimleştirdi.

"Blok" sözcüğü yanlış kullanılmamalı, hele ki bunun yalnızca burjuvazinin çıkarları doğrultusunda yapıldığı böyle bir durumda. Politik açıdan ele alacak olursak, bir blok, belli bir ortak eylem üzerine anlayış birliğine varmış "eşit haklara sahip" tarafların ittifakının bir ifadesidir. Ne çare ki Çin'deki durum bu değildi ve bugüne kadar da bu olmamıştır. Komünist Parti, başında ulusal-liberal burjuvazinin bulunduğu bir partinin bağımlı bir parçasıydı. Geçen Mayıs ayında Komünist Parti kendisini, Sun Yat-sen'in öğretilerini bile, yani yalnızca emperyalizme değil proleter sınıf mücadelesine de karşı olan küçük-burjuva doktrinini bile eleştirmemekle sınırladı.

Bu "kendine has" Kuomintang, diktatörlüğü uygulayan bir partinin *müstesnalığına* dair dersi özümsemiş ve bundan komünistlere yönelik olarak şu sonucu çıkarmıştı: "Dilinizi tutun!" –çünkü Rus-

ya'da, diyorlar, devrimin başında yalnızca tek bir parti var.

Bize göre (Stalin'in teorik olarak tamamen yanlış bir şekilde tartıştığı) partinin diktatörlüğü proletaryanın sosyalist diktatörlüğünün ifadesidir. Çin'de söz konusu olan burjuva devrimdir ve Kuomintang'ın diktatörlüğü yalnızca emperyalistleri ve militaristleri değil aynı zamanda proleter sınıf mücadelesini de hedef almaktadır. Böylece küçük-burjuvazinin ve radikallerin desteklediği burjuvazi proletaryanın sınıf mücadelesini ve köylü ayaklanmalarını frenlemekte, halk kitleleri ve devrim pahasına kendisini güçlendirmektedir. Bunu destekledik, bu yolda ilerlemelerini kolaylaştırdık ve şu anda bile, proletaryaya bu "özgünlüğün" ardına gizlenmiş bulunan ve halen de gizlenen sefih sınıfsal manevraları göstermeksizin, Kuomintang'ın özgünlüğü hakkında anlamsız laflar etmekle onu tasvip etmek istiyoruz.

Tek parti diktatörlüğü sosyalist devrimin bir parçasıdır. Burjuva devrimlerinde, proletarya her ne pahasına olursa olsun mutlak surette kendi partisinin bağımsızlığını garanti altına almak zorundadır. Çin Komünist Partisi geçtiğimiz dönem boyunca prangaya vurulmuş bir parti olagelmiştir. Kendi günlük gazetesi bile olmamıştır. Bunun genelde ve özellikle de devrimde ne anlama geldiğini bir düşünün! Neden kendi günlük gazetesine sahip olmamıştı ve neden bugüne kadar hâlâ sahip değildir? Çünkü Kuomintang istemiyor. Böyle bir şeye tahammül edebilir miyiz? Bu, proletaryayı politik olarak silahsızlandırmak demektir. O halde, siz Kuomintang'dan çekilmeyi savunuyor olmalısınız, diye haykırıyor Buharin. Neden? O zaman Komünist Partinin "devrimci" Kuomintang içerisinde bir parti olarak varolamayacağını mı söyleyecektir? Gerçek devrimci Kuomintang içinde kalmayı yalnız ve yalnız şu koşulla kabul edebilirim; Komünist Partinin garanti altına alınmış tam bir politik ve örgütsel faaliyet özgürlüğü, Kuomintang'ın Komünist Partiyle birlikte yürüteceği faaliyetler için ortak bir zemin.[53]

---

[53] Troçki burada Birleşik Muhalefetin bir temsilcisi olarak konuşmaktadır, Birleşik Muhalefet, Troçki'nin ÇKP'nin derhal Kuomintang'dan çekilmesini savunan tutumunu bir hizip olarak onaylamayı reddetmişti. Troçki kamuoyunda birçok kereler, Birleşik Muhalefetin ÇKP'nin Kuomintang'a girmesinin sürmesi şeklindeki resmi duruşunun ÇKP'nin kendi adıyla bağımsız faaliyetler gerçekleştirmesini de mümkün kıldığını ifade etmişti. Bak. Troçki'nin birleşik hizbin Zinovyev kanadına yö-

Bu nedenle politik koşullar Zinovyev'in tezlerinde olduğu kadar benimkilerde de (no.40) özellikle a, b, c, d, e, f, g ve h maddelerinde çok daha kesin olarak maddeleştirilmiştir.[54] Bunlar sol Kuomintang'da kalmanın koşullarıdır. Eğer Yoldaş Buharin kayıtsız koşulsuz –her durumda ve ne pahasına olursa olsun– Kuomintang'da kalmaktan yanaysa o takdirde aynı yolda yürüyemeyiz.

(*Remmele*: Kararın neresinde bu var?)

Bir bloğun ya da bir bloğun örgütsel biçiminin ne pahasına olursa olsun muhafaza edilmesi, taraflardan birinin zorunlu olarak partnerinin ayaklarına kapanmasına yol açar. İngiliz-Rus Komitesinin Berlin plenumu bize bunu öğretmektedir.

Komünist Parti kendi tam bağımsız günlük basınını ne pahasına olursa olsun oluşturmak zorundadır. Böylelikle gerçekten ilk defa politik bir parti olarak soluk almaya ve hareket etmeye başlayacaktır.

Okumaya devam edelim: "KEYK, Çin devriminin bunalımının uzun erimli bir yenilgi olduğuna dair tasfiyeci [bakın hele!] görüşün kökten yanlış olduğu kanısındadır."

Bu noktada, biz kendimizi tam bir açıklıkla tezlerimizde ifade ettik. Alınan yenilginin hayli büyük olduğunun kanıtlanmasına gerek olduğunu sanmıyorum. Onun boyutlarını küçümsemeye çalışmak Çin partisinin eğitiminin önüne dikilmek demektir.

Bugün hiç kimse yenilginin sürüp sürmeyeceğini ve ne kadar süreceğini tam olarak kestirme durumunda değildir. Ne olursa olsun, tezlerimizde proletaryanın yenilgisinin süratle üstesinden gelme olasılığından hareket ettik. Ama bunun ilk koşulu izlenecek doğru bir politikadır. Partinin lideri, Yoldaş Çen Tu-ziu'nun Çin Komünist Partisinin son toplantısındaki konuşmasında (geçtiğimiz günlerde *Pravda*'da yayınlandı) açıkladığı politika en önemli iki sorunda da temelden yanlıştır: Devrimci hükümet ve tarım devrimi sorunları. Gerek Çin gerekse de kendi partimizin bu iki belirleyici sorundaki politikasını en enerjik biçimde düzeltmezsek yenilgi çok daha derinleşecek ve uzun bir süre tüm ağırlığıyla Çin işçi sınıfının

---

nelttiği "Bugüne Kadar Kuomintang'dan Çekilmek İçin Neden Çağrıda Bulunmadık?" (23 Haziran 1927) adlı makalesi.

[54] Bu kitaptaki "Çin Devrimi ve Yoldaş Stalin'in Tezleri"nin kırkıncı bölümüne bakın.

sırtına binecektir. Buna dair en önemli noktalar, tezlerimde, Yoldaş Çen Tu-ziu'nun konuşması üzerine notlarda dile getirilmiştir. Kendimi [süre bakımından] büyük ölçüde sınırlandırmalıyım bu nedenle tezlere ve diğer belgelere işaret etmekle yetiniyorum. Radek'in mektubunu da Merkez Komiteye okumaya söz vermiştim. Ne yazık ki burada Çin Doğu Demiryollarından "vazgeçmek" vb. hususundaki bütünüyle boş ve saçma iddiaları çürütemeyeceğim. Buharin'in elinde, tıpkı benim gibi, bu konuda hiçbir belge mevcut değil çünkü bu sorun Politbüronun tek bir plenumunda tamamen üstünkörü bir şekilde ele alınmıştı.[55]

(*Buharin*: Bunu reddetmek utanmazlıktır.)

Eğer bana üç dakika verilirse, utangaç Buharin'i derhal çürütürüm, çünkü söyledikleri yalandır. Bu demiryolunun zaman zaman emperyalizmin bir aracı haline geldiğini söyleyen Yoldaş Rudzutak'ın sözlerinden sonra (ki bu nedenle Buharin ona saldırmıştı) önerdiğim tek şey, kendi adımıza, açıkça ve resmi ağızdan, Pekin kararlarında zaten söylenmiş bulunan şeyleri tekrarlayacağımız bir deklarasyon yayınlamaktı: Çin halkı kendi demokratik birleşik hükümetini oluşturduğu anda demiryolunu en elverişli koşullarda kendi isteğimizle ve memnuniyetle onlara teslim edeceğiz. Politbüro şunu dedi: Hayır, şu anda böyle bir deklarasyon bir güçsüzlük işareti olarak yorumlanacaktır, bu deklarasyonu bir ay sonra yapalım. Aynı fikirde olmamama rağmen, buna karşı bir itiraz

---

[55] SBKP Politbürosu 25 Mart 1926'da, Uzak Doğu politikası üzerine özel bir komisyonun hazırladığı raporun (bu kitapta yayınlanan "Çin ve Japon Politikamızın Sorunları") eline geçmesiyle aynı sıralarda Doğu Çin Demiryolu sorununu tartışmıştı. Troçki Mayıs 1924'deki Çin-Sovyet Antlaşmasında yer alan, DÇD'nin yabancı emperyalistlerin bilhassa da Japonya'nın eline geçmemesini garanti edebilecek birleşik ve demokratik bir Çin cumhuriyeti var olduğu anda Çin'e devredilmesi vaadinin Sovyet hükümeti tarafından tekrar dile getirilmesini önermişti. Politbüro bu vaat hakkındaki tavrını erteledi. KEYK'in Mayıs 1927 Plenumunda Buharin, Troçki'yi, Mart 1926'da DÇD'yi Çang Zo-lin'e devretmeyi önermekle suçladı. Stalinist basın bu ithamın üzerine atladı ve onu yineleyip durdu. Politbüro toplantısında herhangi bir stenografik kayıt tutulmamıştı. Komisyonun hazırladığı raporun okunması, bu ithamın yanlışlığını gösterir. Buna rağmen 1935'te, Stalin demiryolunu Japonların "Mançukuo" kukla hükümetine teslim etti. DÇD 1945'te Yalta'da SSCB'ye geri verildi. Stalin Çin bölgesini emperyalist Japonya'ya devretmeye hazır olmasına rağmen, bu bölgeyi ÇKP 1949'da iktidara geldiğinde Mao Ze-tung'a bırakmayı reddetmişti. Bu bölge Çin'e ancak 1952'de kapsamlı görüşmelerden sonra geri verildi.

yükseltmedim. Bu geçici bir tartışmaydı. Hani sonra, sefil bir biçime ve uydurmalara dönüştürülerek, kesin bir formül olarak sunuldu ve parti örgütünde, parti hücrelerinde, basında çarpık kinayelerle gündeme getirildi –tek kelimeyle, tıpkı bunun son zamanlarda bize karşı alışıldık pratik haline gelmesi gibi.

Başkan: Yoldaş Troçki, sadece sekiz dakikanızın daha kaldığına dikkatinizi çekerim. Prezidyum size kırk beş dakika verdi ve sonra plenumun karar vermesini sağlamam gerek.

Remmele: Ayrıca plenumun belli suçlamaları ve ifadeleri reddetmesini talep etmek zorundayım; Buharin'den bir utanmaz olarak bahsetmek bugüne kadar duyduğum en rezil şey.

Troçki: Utanmazlıkla kınanıyorsam, belirtmeliyim ki ben utangaçlıktan söz ediyorum, protesto bana karşı yapıldı. Ben, beni utanmazlıkla suçlayan utangaç Buharin'den söz ediyorum. Utanmazlıktan söz eden sizsiniz, ben daima yalnızca utangaçlıktan söz ettim.

Başkan: Böyle ifadelerden sakınmanızı ısrarla rica ederim. Sanmayın ki burada istediğiniz gibi davranabilirsiniz.

Troçki: Başkanın objektifliği önünde saygıyla eğiliyor ve tüm "utangaçlık" kuşkusunu geri çekiyorum.

Radek'in tüm mektubunu okuyamam; belki de bunu ikinci bir kez konuştuğumda yerine getiririm. Benimle ve Zinovyev'le bütünüyle hemfikir olarak MK'ya gönderilen ve Çin devriminin bugün burada tartıştığımız en yakıcı sorunlarını öne süren Radek'in mektubu parti Politbürosu tarafından yanıtlanmamıştır. Bu nedenle ancak Çin devriminin çok ağır yenilgisinin yarattığı genel politik sonuçlar üzerinde konuşmak zorundayım.

Yoldaş Buharin, Chamberlain'in diplomatik ilişkileri koparması olgusuna gönderme yapmaya çalıştı. Evvelce de değindiğim gibi çok zor bir durumdaydık, etrafımız düşmanlar tarafından sarılmış durumdaydı ve Buharin ile diğer yoldaşlar o zamanlar bu zor durumdan doğru bir çıkış yolunu bulmak için büyük bir parti tartışmasına katılmışlardı.[56] Devrimci bir parti, durumu analiz etme ve

---

[56] Metnin "evvelce de değindiğim gibi" kısmı kayıp görünüyor. Bununla birlikte Troçki'nin atıfta bulunduğu büyük parti tartışması açıktır ki, yeni Sovyet hükümetinin Birinci Dünya Savaşından çekildiği 1918 baharındaki Almanya'yla barış anlaşmasının koşulları üzerine yapılan tartışmadır. Almanlarla görüşmeler Ukray-

kendi politikası açısından gerekli sonuçları çıkarma hakkından elverişli bir durumda olduğu kadar zor bir durumda da feragat edemez. Zira, tekrarlayayım, yanlış bir politika elverişli bir durumda zararsız olabilirse de, zor bir durumda ölümcül hale gelebilir.

Fikir ayrılıklarımız büyük mü? Çok büyük, çok önemli, çok anlamlı! Şurası yadsınamaz ki bu ayrılıklar geçen yıl boyunca daha da derinleşmiştir. Bir yıl önce hiç kimse İngiliz-Rus Komitesinin Berlin'de böyle kararlar almasının mümkün olduğuna inanamazdı, hiç kimse dört sınıf bloğu felsefesinin *Pravda*'da gösterişle yayınlanabileceğine imkân vermezdi, hiç kimse tıpkı dün Kuusinen'in kendi gümrük sertifikasını sunması gibi, Çan Kay-şek darbesinin arifesinde Stalin'in sıkılmış limonunu sunacağına da imkân vermezdi. Bu hızlı gelişme nasıl mümkün oldu? Çünkü yanlış çizgi, geçtiğimiz yılın en büyük iki olayı tarafından, Britanya'daki genel grev ve Çin devrimi tarafından sınanmıştır.

Çelişkilerin keskinleşmiş bir hale gelmesinden dolayı sürecin zorunlu olarak iki partiyle sonuçlanacağını söyleyen yoldaşlar oldu, ve böyle sesleri şüphesiz yeniden işiteceğiz. Bunu reddediyorum. Çelişkilerin kemikleşmediği bir dönem yaşıyoruz, çünkü büyük olaylar çok daha öğreticidir. KE'nin çizgisinde sağa doğru büyük ve tehlikeli bir gidiş söz konusudur. Ama bizler her türlü bölünme kehanetini kararlıca ve azimle reddetmek için Bolşevik düşüncenin kudretine ve büyük olayların gücüne yeterince güveniyoruz.

Yoldaş Buharin'in tezleri yanlıştır. Ve üstelik en tehlikeli biçimde. Bu tezler sorunun en önemli noktalarını örtbas etmektedir.

---

na'nın Brest-Litovsk kentinde o zamanlar dışişleri komiseri olan Troçki'nin sorumluluğunda başlamıştı. Bolşevik önderlik hangi politikanın takip edileceği hususunda bölünmüştü. Buharin'in başını çektiği en büyük grup, bir meşru müdafaa "devrimci savaş"ından yanaydı. Troçki daha iyi koşulları elde etme umuduyla ya da en azından tüm dünyaya Sovyet hükümetinin baskı altında imza attığını gösterme umuduyla bir geciktirme taktiğinden yanaydı. Lenin küçük bir azınlıkla, Almanların sundukları koşullar her ne olursa olsun derhal barış imzalamaktan yanaydı. Yakın bir Alman saldırısıyla karşı karşıya kalınmasıyla Troçki sonunda Lenin'le birlikte oy kullandı, ve böylece Lenin'e Buharin karşısında çoğunluğu elde etme fırsatı verdi. Buharin'in 1927'de ileri sürdüğü, Sovyet devleti bir savaşla tehdit edilirken bir tartışmaya girişmenin usule aykırı olduğu şeklindeki iddia, gerçek bir savaş durumunda Lenin rejimi altındaki partinin gerçek pratiğiyle keskin bir çelişki içindeydi.

Bu tezler yalnızca kaybedilen zamanı telâfi etmekte başarısız olma tehlikesini değil aynı zamanda daha da zaman kaybetme tehlikesini barındırmaktadır.

1. Kuomintang'dan çekilme arzuları hususunda (ki hiç ileri sürülmemiştir) sürekli olarak alarm zilleri çalmak yerine Komünist Partinin politik bağımsızlığı her türlü mülâhazanın –Kuomintang-da kalmanın bile– önüne geçirilmelidir. Ayrı bir günlük basın, sol Kuomintang'a karşı da acımasız bir eleştiri.

2. Bölge askeri açıdan emniyete alınana kadar tarım devriminin ertelenmesi –Çen Tu-ziu'nun bu düşüncesi, böyle bir program devrimin hayatını tehlikeye atacağından dolayı, resmen mahkûm edilmelidir.

3. Askeri bir zafere kadar hükümetin reorganizasyonunun ertelenmesi –Çen Tu-ziu'nun ikinci fikri– devrimin hayatını tehlikeye atan bir fikir olarak nitelendirilmelidir. Hankow liderlerinin bloğu henüz devrimci bir hükümet değildir. Bu konuda herhangi bir yanılsama üretmek ve yaymak devrimi ölüme mahkûm etmek anlamına gelir. Devrimci hükümetin temeli olarak ancak işçi, köylü, küçük-burjuva ve asker sovyetleri iş görebilirler.

Doğal olarak, Hankow hükümeti şu veya bu biçimde kendisini sovyetlere uyarlamak ya da yok olmak zorunda kalacaktır.

4. Komünist Parti ile gerçek devrimci Kuomintang arasındaki ittifak yalnızca korunmak zorunda değil aynı zamanda kitle sovyetleri temelinde yaygınlaştırılıp derinleştirilmek zorundadır da.

İşçilerin sovyetleri inşa etmesine izin vermeksizin işçilerin silahlanmasından bahseden biri, onların silahlanması konusunda samimi değildir. Eğer devrim daha da gelişirse –ve gelişeceğine inancımız tamdır– işçilerin sovyetleri inşa etme şevki çok daha güçlü bir biçimde artacaktır. Yapmamız gereken bu hareketi hazırlamak, güçlendirmek ve yaygınlaştırmaktır, kararın öne sürdüğü gibi önüne engeller çıkarmak ve frenlemek değil.

Bir taraftan solun gerçek devrimci uyarıları mekanik bir biçimde bastırılırken diğer taraftan en kötüsünden sağ sapmalar teşvik edilirse ve kaçak Menşevik mallarının Bolşevizmin gümrük damgası altında etrafta dolaşmasına izin verilirse –Yoldaş Kuusinen'in dün bir saat boyunca yaptığı budur– Çin devrimi ilerletilemez.

Buharin'in kararı yanlış ve tehlikelidir. Saldırılarını sola yöneltiyor. Çin Komünist Partisi, ki devrimin ateşi içerisinde gerçek bir Bolşevik parti haline gelebilir ve gelmek zorundadır, bu kararı kabul edemez. Partimiz ve tüm Komintern bu kararı kendi kararı olarak ilân edemez. Dünya-tarihsel sorun Enternasyonal'in tamamı tarafından açıkça ve dürüstçe tartışılmalıdır. Bu tartışma, politik olarak ne kadar keskin olursa olsun, bir kavga tonunda, bireysel tuzaklar ve iftiralar temelinde yürütülmemelidir. Tüm belgelere, konuşmalara, tezlere ve makalelere Enternasyonal'in üyelerinin ulaşması mümkün kılınmalıdır.

Çin devrimi bir kavanoza kapatılıp mühürlenemez.

Problems of the Chinese Revolution'dan.

ÇİN SORUNU ÜZERİNE İKİNCİ KONUŞMA[57]

Mayıs 1927

Hepimiz Çin devriminin hayatta olduğu ve yaşamaya devam ettiği fikrindeyiz. Tam da bu nedenle, temel sorun, Muhalefetin bir uyarı yayınlayıp yayınlamadığı ve yayınladıysa nerede ve ne zaman yayınladığı sorunu değil (iddia ediyorum ki, Muhalefet uyarıda bulunmuştur ve bunu kanıtlamayı üstleniyorum), Troçki veya Maslow'un Çin Doğu Demiryollarından vazgeçip geçmediği sorunu değildir. Temel sorun, devrimi yanlış politikalarla sürüklediğimiz bataklıktan kurtarmak ve onu doğru bir yola sokmak için bugünden itibaren ne yapılması gerektiğindedir. Kısa bir biçimde meselenin bağrına inmek ve bizim tutumumuzla Stalin'inki arasındaki uzlaşmaz farkı göstermek istiyorum.

Stalin burada bir kez daha kendisinin, Kuomintang ve Wuhan hükümetinin tarım devrimi açısından yeterli imkân ve araçlar olduğu düşüncesiyle, işçi ve köylü sovyetlerine karşı olduğunu beyan etti. Böylece Stalin, Kuomintang ve Wuhan hükümetinin politikasının sorumluluğunu üstleniyor ve Enternasyonal'in de üstlen-

---

[57] Bu, Moskova'daki KEYK'in Sekizinci Plenumunda Troçki'nin özet konuşmasıdır. Stalin dikkat çekici bir biçimde Troçki'nin ilk konuşmasında yoktu. Sonra tartışma sırasında söz alarak, Muhalefeti Britanya Muhafazakâr hükümetinin SSCB'yi savaşla tehdit ettiği bir sırada tartışmayı uzatmak istediği için nesnel olarak Britanya emperyalizmi ile birlik içinde olmakla suçladı. "Birileri partiyi savaşla ve müdahaleyle tehdit ediyor" diyordu Stalin "diğerleri ise bir bölünmeyle. Chamberlain ile Troçki arasında birleşik cepheye benzer bir şey oluşuyor." Bu suçlama daha önce isimsiz bir şekilde *Pravda*'da da yapılmıştı, fakat Stalin-Buharin hizbinin liderlerinden biri tarafından aleni olarak ilk kez dile getiriliyordu. Troçki'nin konuşması muhtemelen 24 Mayıs tarihindedir.

mesini istiyor, tıpkı kendisinin önceki Çan Kay-şek "ulusal hükümeti"nin politikalarının sorumluluğunu defalarca üstlendiği gibi (özellikle 5 Nisan konuşmasında, ki kuşkusuz bu konuşmanın tutanakları Enternasyonal'den gizli tutulmuştur).

Bu politikayla hiçbir ortak noktamız yoktur. Biz Wuhan hükümetinin ve Kuomintang önderliğinin politikasının zerre kadar sorumluluğunu üstlenmek istemiyoruz ve Komintern'e ısrarla bu sorumluluğu reddetmesini tavsiye ediyoruz. Çin köylülerine doğrudan şunu söylüyoruz: eğer kendi bağımsız sovyetlerinizi oluşturmak yerine Wuhan liderlerini izlerseniz, Wang Çing-wei ve şürakâsı tipinden sol Kuomintang önderleri kaçınılmaz olarak size ihanet edeceklerdir. Tarım devrimi ciddi bir iştir. Wang Çing-wei tipindeki politikacılar, koşullar zorlaştığında, işçi ve köylülere karşı Çan Kay-şek'le on kez birleşeceklerdir. Böylesi koşullarda bir burjuva hükümetindeki iki komünist bakan iktidarsız rehineler haline gelirler, o da eğer işçi kitlelerine karşı yeni bir darbe hazırlığının doğrudan kılıfı değillerse. Çinli işçilere diyoruz ki: Eğer sizler tarafından, devrimci proleterler tarafından değil de küçük-burjuva radikaller tarafından önderlik edilmeye göz yumarlarsa köylüler tarım devrimini sonuna kadar götüremeyecekler. Bu nedenle kendi işçi sovyetlerinizi inşa edin, bunları köylü sovyetleriyle ittifak içine sokun, sovyetler aracılığıyla silahlanın, asker temsilcilerini sovyetlere çekin, sovyetleri tanımayan generalleri vurun, sovyetlere karşı ayaklanmalar örgütleyen bürokratları ve burjuva liberalleri vurun. Çan Kay-şek'in askerlerinin çoğunluğunu ancak köylü ve asker sovyetleri aracılığıyla kendi saflarınıza kazanabilirsiniz.

Siz, ileri Çin proleterleri, eğer üye sayısı 250.000'i geçmeyen (bak Tan Ping-şan'ın raporu) küçük-burjuva ve uzlaşmacı ruhlu bir önderler örgütünün, milyonlarca insanı kucaklayan işçi, köylü ve asker sovyetlerinin yerini doldurabileceğine inansaydınız, bu kendi sınıfınıza ve tarihsel misyonunuza ihanet eden hainler olduğunuz anlamına gelirdi. *Çin burjuva-demokratik devrimi ilerleyecek ve ya sovyet biçimiyle zafer kazanacaktır ya da hiç.*

Çinli komünistlere diyeceğiz ki: Yoldaş Çen Tu-ziu'nun programı, yani savaş tehlikesi bertaraf edilinceye dek Hankow rejiminin "reorganizasyonunu" ve büyük toprak sahiplerinin topraklarına

el koymayı ertelemek, yıkıma götüren en emin ve en kestirme yoldur. Savaş tehlikesi sınıfsal tehlikedir. Bu tehlike ancak büyük toprak sahiplerini ezerek, emperyalizmin ve Çan Kay-şek'in ajanlarını yok ederek ve sovyetleri inşa ederek bertaraf edilebilir. Tarım devrimi, halk devrimi, işçi ve köylü devrimi, yani, gerçek ulusal devrim (kelimenin Martinovcu anlamında değil Leninist anlamında) tam da bu noktada yatmaktadır.

Şimdi Sovyetler Birliği Komünist Partisinin iç meselelerine geçelim.

Bugünkü gibi kritik anlarda devrimci politikanın en önemli kuralı, bir sorunu sonuna kadar düşünmekten ve kişinin kendi düşüncesini bütün açıklığıyla, hiçbir ikiyüzlülük olmaksızın, kayıtsız şartsız, tamamen ifade etmesinden ibarettir. Bu, SBKP'deki Muhalefete ve uluslararası güçlükler ve savaş ihtimali ile bağlantılı olarak ne olacağına dair bir sorundur.

Muhalefetin kendi fikirlerinden tamamen vazgeçebileceğine inanmak besbelli ki saçmalık olurdu. Böyle sorunlar olayların sınamasıyla karara bağlanır. Yedinci Plenumdan bu yana geçen son yarım yılın gözden geçirilmesi kanımızca şunu göstermekte ve kanıtlamaktadır ki, Muhalefetin çizgisi Çin devriminin en büyük olaylarının sınavından geçmiş ve İngiliz-Rus Komitesi –yani özü itibarıyla, Amsterdam ve dolayısıyla aynı zamanda İkinci Enternasyonal– sorunundaki her aşamayı doğru bir şekilde önceden görme ve önceden haber verme imkânı vermiştir.

Ortak bir faaliyet mümkün mü? Sizlere diplomatlarımızın adlarını birer birer saydım ve üstelik de yalnızca en önemli olanlarınınkini. Çeşitli görevlerdeki yüzlerce binlerce Muhalefetçi parti işçisinin adını verebilirdim. Herhangi biri Muhalefetçilerin, meselâ, posta ve telgraf haberleşmesi halk komiseri İvan Nikitiç Smirnov veya Ordu ve Donanma İşçi ve Köylü Müfettişliğinin başı Muralov veya İçişleri halk komiseri Byeloborodov gibi insanların kendi görevlerini başkalarından daha kötü yaptığını söylemeye cesaret edebilecek mi? Ama parti aygıtının tüm mahareti Muhalefetçileri, fabrikalardaki vasıflı işçilerden başlayarak görevlerinden uzaklaştırmaktan ibarettir. Yaptıkları işin niteliğine bakılmaksızın yalnızca ve yalnızca parti yöntemleriyle savundukları Muhalefet bakış açılarından dolayı eziyet gördüler, yerleri değiştirildi, sürül-

düler.

Parti kongresi yaklaştıkça Merkez Komite üyesi Yoldaş Smilga'yı, en eski Bolşeviklerden birini, Ekim devrimi ve iç savaşın kahramanlarından birini, kalburüstü iktisatçılarımızdan birini, Uzak Doğu'ya, Kabarovsk'a işleri planlaması için göndermeye çabalıyorlar, yani onu politik olarak tamamen yalıtmaya uğraşıyorlar. Aynı şekilde arkasında yirmi yıllık kesintisiz bir parti faaliyeti olan Yoldaş Safarov'dan, ister Türkiye ya da Tierra del Fuego olsun, ister Mars gezegeni, gözden kaybolmak şartıyla, mümkün olduğunca çabuk ülkeyi terk etmesini isteyerek kurtulmaya çalışıyorlar. İliklerine kadar proleter olan en eski parti üyelerinden Kuklin'i, önceki Merkez Komite üyesini (Muhalefeti desteklediği için çıkarılmıştı) pratikte sudan çıkmış bir balığa benzeyeceği Büyük Britanya'ya ne pahasına olursa olsun göndermeye uğraşıyorlar. Hepsi tertemiz devrimciler, Ekim devriminin ve iç savaşın savaşçılarıdırlar. Örneklerin sayısı sonsuzcasına çoğaltılabilir. Bu yöntem yıkıcıdır. Partiyi örgütsüzleştirir. Ortak bir pratik faaliyet bütünüyle mümkündür. Bu tüm deneyimimizce kanıtlanmış bulunmaktadır. İşçi devletimizin çıkarları için böylesi bir ortak faaliyetin garantisi bütünüyle, maalesef tam ters yönde hareket eden Merkez Komiteye bağlıdır.

Tekrarlıyorum: İnsaflı bir ortak faaliyet mümkündür, geçen yıl boyunca derinleşen farklılıklara rağmen. Uluslararası sorunlarda bu açıkça ortaya çıkmıştır, çünkü bu alanda olağanüstü olaylar cereyan etmiştir. Ama bugün iç sorunlarda gelişmeler yeni bir aşamaya giriyor. Yalnızca savaş değil aynı zamanda bir savaş tehlikesi de tüm sorunları sertçe önümüze sürüyor. Zorunlu olarak her sınıf bir savaştan önce politikanın başlıca sorunlarını gözden geçirir. Kulak, memur, Nepman kafasını kaldırır ve sorar: Bu ne tip bir savaş olacak, nelerden vazgeçeceğiz, hangi yöntemlerle bu savaş yürütülecek? Diğer taraftan, kent işçisi, tarım işçisi ve yoksul köylü de savaş tehlikesi karşısında devrimin başarılarını, Sovyet rejiminin avantaj ve dezavantajlarını çok daha keskin bir şekilde sorgulayacak ve soracaktır: Savaş güçler dengesini nasıl değiştirecek? Bu savaş kimin rolünü arttıracak, tepedekilerin mi yoksa tabandaki kitlenin mi? Partinin proleter sınıf çizgisini düzeltecek mi yoksa (Stalinist yorumuyla) "ulusal savaş" bahanesiyle liderlere doğru

kayışı hızlandıracak mı?

Aramızdaki burjuva unsurlar çok güçlenmişlerdir; iki eğilim arasındaki mücadele köklerini sınıflarda bulur. Ülkemizde yalnızca tek bir parti olduğuna göre mücadele partimizin içinde yürüyecektir.

En büyük döneklikle, daha doğrusu en câniyane döneklikle, Muhalefeti zayıflatmaktan, parçalamaktan bahsediyorlar ve bunu yapanlar da kendi geçmişlerinden dolayı böyle yapma hakkına en az sahip olanlardır. Ama bunun üzerinde uzun boylu durmayacağım. Böyle insanlar bir dalgayla bu sahile bir başka dalgayla da başka sahillere vururlar.

Ustriyalov, Bolşevizmin bu en kurnaz düşmanı, bir süredir Muhalefetin atılmasını ve yolların ayrıştırılmasını istiyordu. Ustriyalov, NEP'le birlikte gelişen yeni burjuvazinin ve kendisini bu yeniye dayamak isteyen eski burjuvazinin en yürekli kesiminin temsilcisidir. Ustriyalov "hiç bir aşamayı ihmal etmeme"yi istiyor. Ustriyalov açıkça Stalin'in politikasını destekliyor ve Stalin'den yalnızca Muhalefeti tasfiye etmekte daha büyük bir kararlılık bekliyor. Bu gerçekler üzerine uzun uzun düşünün.

Diğer taraftan, MacDonald müdahaleye karşı çağrı yaptığında, duyarlı "pratik politikacılar"ın "Üçüncü Enternasyonal'in propagandistleri"ne –bunlar harfi harfine MacDonald'ın sözleridir– bir dur demekten alıkonulmamalarını, yani Stalin Muhalefeti ezme işinde rahatsız edilmemesini talep ediyor. Chamberlain, kendi eşkıya yöntemleriyle, aynı süreci hızlandırmak istiyor. Çeşitli yöntemler aynı amaca yöneliktir: Proleter çizgiyi ezmek, Sovyetler Birliği'nin uluslararası bağlantılarını yok etmek, Rus proletaryasını uluslararası proletaryanın işlerine müdahale etmekten vazgeçmeye zorlamak. MacDonald'ın, Yoldaş Zinovyev'in Komintern plenumlarına katılmaktan men edilmesine hiçbir şekilde itiraz etmeyeceğinden şüphe edilebilir mi? Eğer Muhalefeti zayıflatma ve yıkma politikasını yerine getirecekseniz MacDonald uzak görüşlülüğüyle övünecektir. MacDonald diyecektir ki: Pratik politikacılar Üçüncü Enternasyonal'in propagandistleriyle yollarını ayırıyorlar.

Muhalefeti bir liderler grubu olarak tasvir etme çabası büyük bir aldatmacadır. Muhalefet, sınıf mücadelesinin bir ifadesidir.

Muhalefetin örgütsel zayıflığı hiçbir şekilde onun parti ve işçi sınıfı içindeki özgül ağırlığına tekabül etmez. Bugünkü parti rejiminin gücü, başka şeylerin yanı sıra, şu gerçekte yatmaktadır ki, bu rejim parti içindeki güçler dengesini suni yöntemlerle değiştirmektedir. Partideki bugünkü ağır bürokratik rejim diğer sınıfların proletarya üzerindeki basıncını yansıtır. Dün, Bolşevik oldukları sınanmış seksen eski parti üyesi Merkez Komiteye bir deklarasyon gönderdiler, bu deklarasyonda, burada geliştirdiğimiz görüşleri tamamen desteklediklerini ifade ediyorlardı. Hepsi de Bolşevik Partide on, on beş, yirmi yıl ve daha uzun kesintisiz faaliyeti geride bırakmış yoldaşlardır. Tüm bu gerçekler karşısında herhangi türden bir "Troçkizm"den bahsetmek, sorunu gülünç ve zavallı bir şekilde saptırmaktır. Revizyonistler, Marksistlere karşı savaşımlarını daha da kolaylaştırsın diye, Marksizmin devrimci içeriğini Blankizm sözcüğüyle adlandırırlar. Bolşevik çizgiden sapan yoldaşlar da, Leninizme karşı savaşımlarını daha da kolaylaştırsın diye, Leninizmin devrimci içeriğini "Troçkizm" diye niteliyorlar. Darkafalı bir Alman sosyal-demokratının ağzıyla konuşan Yoldaş Kuusinen'in söylevinde bunun klasik bir örneğine şahit olduk.

Parti gelişiminin son döneminde, darbeler yalnızca sola yöneltilmiştir. Bunun temel nedeni, uluslararası alanda proletaryanın yenilgileri ve buradan kaynaklanan sağ gidişatın güçlenmesidir. İşçi sınıfı hareketinin bütün tarihi kanıtlamaktadır ki, büyük yenilgiler oportünist çizginin geçici bir zaferiyle sonuçlanır. Britanya'daki büyük grevin ve Çin devriminin yenilgisinden sonra, Muhalefete, yani Sovyetler Birliği Komünist Partisi ve Komünist Enternasyonal'in sol, devrimci çizgisine yeni bir darbe daha vurmak istiyorlar. Hiç şüphe yok ki, burada en ilkeli en tamamlanmış konuşma, yeni gidişatın yeni lideri, dört sınıf bloğunun şarlatan satıcısı Martinov tarafından yapıldı. Bu ne anlama geliyor? Sağa kayışın daha da güçlenmesi. Bu, Ustriyalov eğilimlerinin zafer kazanması tehdidi anlamına geliyor. Ustriyalov hiçbir aşamanın ya da safhanın atlanmasını istemiyor, Ustriyalov'un bugünlerde açıkça Stalin'in yanında olmasının nedeni budur. Ama şüphesiz onunla birlikte kalmayı düşünmüyorlar. Onlar açısından Stalin yalnızca bir aşamadır. Onlar açısından sorun, SBKP'deki sol bariyeri yerle bir etme, proleter çizgiyi zayıflatma, Sovyet sistemini küçük-

burjuvazinin bir aracına dönüştürme sorunudur, ki böylece bu noktadan doğruca kapitalizmin restorasyonuna giden yola, büyük ihtimalle Bonapartist bir biçimde, ilerleyebilsinler.

Savaş tehlikesi tüm sorunları sert biçimde önümüze koyuyor. Stalin'in çizgisi, sağ gidişatın günlük desteğiyle sol ve sağ eğilimler arasında bocalamanın, kararsızlığın çizgisidir. Savaş tehlikesinin büyümesi Stalin'i bir tercih yapmaya zorlayacaktır. Burada, tercihin çoktan yapıldığını göstermeye çalıştı. Çinli işçilerin burjuvazi tarafından katledilmesinden sonra, Politik Büronun Purcell'e teslimiyetinden sonra, Çen Tu-ziu'nun *Pravda*'da yayınlanan konuşmasından sonra, Stalin düşmanı yalnızca solda arıyor ve salvolarını ona yöneltiyor. Moskova ve Leningrad'dakiler başta olmak üzere düzinelerce eski ve sınanmış Bolşevik parti yoldaşımız kolektif mektuplarında ürkütücü iç tehlikeler hakkında partiyi uyarıyor. Hiç şüphemiz yok ki, tehditlerden ve provokasyonlardan korkmayan ve tüm mekanik engellemelere rağmen parti kamuoyuna nasıl nüfuz edileceğini ve parti içinde ve partinin yöntemleriyle Bolşevizmin devrimci çizgisinin nasıl onarılacağını bilen binlerce parti savaşçısı onlara katılacaktır.

Purcell'le kardeşlik kurmak ama Zinovyev'in üzerine çullanmak, Kuomintang'ın burjuva liderine methiyeler düzüp onları cilalamak ama SBKP'deki ve diğer partilerdeki Sol Muhalefetin üzerine saldırmak –kol kola girmiş ilerliyorlar. Bu kesin bir gidişattır. Bu gidişata karşı sonuna kadar savaşacağız. Stalin, Muhalefetin Chamberlain'le, Mussolini'yle ve Çang Zo-lin'le aynı cephede olduğunu söyledi. Buna vereceğim yanıt şudur: Chamberlain'in işini hiçbir şey Stalin'in özellikle Çin'deki yanlış politikası kadar kolaylaştırmamıştır. Devrim yarım yamalak yapılamaz Londra darbesi, Çin'deki Martinovcu gidişatın makbuzudur. Bu yolla ele geçen ancak yenilgiler olacaktır.

Belli ki Stalin, Muhalefeti, Chamberlain'in bir tür savunma heyeti olarak göstermek istiyor. Bu tamamen onun yöntemlerinin ruhuna göredir. Dün Mihail Romanov,[58] bugün Chamberlain. Ama

---

[58] Kasım-Aralık 1926'daki KEYK Yedinci Plenumunda Stalin, 1917 Şubat devriminden çok kısa bir süre sonra Kamenev'in, Prens Mihail Romanov'u Çar II. Nikolanın halefi olarak tacı reddettiğinden dolayı tebrik eden bir telgrafa imza attığını "hatırlattı" Bu yalan eğer doğru olsaydı büyük sansasyon olurdu ama ilk defa

bu noktada hesabı, Çan Kay-şek ve Purcell'e umut beslemesinden bile daha yanlış çıkacaktır. Chamberlain'le ciddi bir şekilde mücadele edilmeli ve ülkedeki ve tüm dünyadaki işçi sınıfı birleştirilmeli ve ayağa kaldırılmalıdır. Kitleler ancak doğru bir sınıf çizgisi sayesinde ayağa kaldırılabilir, birleştirilebilir ve güçlendirilebilirler. Stalin'in çizgisine karşı doğru bir devrimci çizginin mücadelesini verirken, Chamberlain'e karşı en iyi mücadele koşullarını hazırlamış oluyoruz. Chamberlain'e yardım eden biz değil; bu yanlış politikadır.

Tek bir dürüst proleter bile, Troçki ile Chamberlain arasındaki birleşik cepheye dair aşağılık deli saçmasına inanmayacaktır. Ancak küçük-burjuvazinin gerici kesimi, yükselmekte olan Kara Yüzler türü kulaklar buna inanabilir ya da devrimci proleter çizginin ve bu çizginin temsilcilerinin ortadan kaldırılmasını sonuna kadar götürmek için buna inanmış gözükebilir. Şovenizm şeytanına parmağınızı verirseniz yok olursunuz. Zehirli ithamlarıyla Stalin bu parmağı uzatıyor. Bunu burada söylüyoruz ve uluslararası proletaryanın önünde de açıkça söyleyeceğiz.

Problems of the Chinese Revolution'dan.

1917'de Bolşeviklerin karşıtları tarafından dilden dile yayılmıştı, parti tarafından incelendi ve Lenin tarafından yapılan alemi bir yalanlamayla reddedildi.

ANLAMANIN, YENİDEN DÜŞÜNMENİN VE BİR DEĞİŞİKLİK YAPMANIN ZAMANIDIR[59]

27 Mayıs 1927

Her gün ve denebilir ki her saat, Çin'den, plenumun benimsediği çizginin baştan aşağı yanlış olduğunu ve bir o kadar da bizim tahmin ve önerilerimizin baştan aşağı doğru olduğunu gösteren haberler getiriyor. Bu haberler basından gizlenmektedir. Kuomintang'ı ve bizim Kuomintang'daki politikamızı kendi çıkarları için kullanan ulusal burjuvazi işçileri ezdikten sonra, –Komünist Partinin kendisini şimdilerde tâbi kıldığı– sözde sol Kuomintang şu çağrıyı yapıyordu: "Köylüler, işçiler, iş sahipleri ve tüccarlar ulusal devrimde müttefiktirler.... Kuomintang kendi önüne yalnızca işçi ve köylülerin değil aynı zamanda sanayici ve tüccarların da baskıdan kurtuluşu görevini koymaktadır" (bak TASS raporu –basından gizli– 25 Mayıs, Hankow'dan: *Basına kapalı Bülten*, no.117)

Sol Kuomintang'ın işçilerin sanayici ve tüccarlar hususunda "devrimci disiplin" göstermesini talep etmesinin nedeni tam da budur. Sol Kuomintang sendikaların bir karşı-devrimciyi tutuklamasını yasaklıyor, tıpkı köylülerin toprak ağalarının topraklarını ele geçirmesini yasakladığı gibi. Çin Komünist Partisi bizleri yanıltarak Kuomintang'a bu çabalarında yardımcı oluyor. Olaylar a-

[59] Bu belge, 30 Mayısa kadar toplantı halinde bulunan KEYK Sekizinci Plenumuna yöneliktir. Çin üzerine Buharin tarafından sunulan karara karşı bir karar önerisi sunmaktadır.

dım adım, hayallere, uzlaşmaya, sınıf mücadelesinin ihmaline ve dört sınıf bloğuna dayalı Martinov tarafından icat edilen ve Dan tarafından tasvip edilen politikayı yerle bir etmektedir. Bu politika hatalıdır ve yıkıcıdır. Yeni olgular ve son raporların ışığında, plenumun, Buharin'in kararını, yerine birkaç satırlık bir karar koyduktan sonra toprağa gömmesi yerinde olacaktır:

İlk olarak, köylüler ve işçiler Sol Kuomintang'ın liderlerine güvenmemeli, askerlerle birlikte kendi sovyetlerini oluşturmalıdırlar. İkincisi, sovyetler işçileri ve bilinçli köylüleri silahlandırmalıdır. Üçüncüsü, Komünist Parti tam bağımsızlığını güvence altına almalı, günlük bir basın yaratmalı ve sovyetleri oluşturmakta önderliği eline almalıdır. Dördüncüsü, toprak derhal toprak ağalarının elinden alınmalıdır. Beşincisi, gerici bürokrasi derhal defedilmelidir. Altıncısı, hain generaller ve diğer karşı-devrimcilerin anında icabına bakılmalıdır. Ve sonuncusu, genel gidişat, işçi ve köylü delegeleri sovyetleri aracılığıyla bir devrimci diktatörlüğün inşası yönünde ilerlemelidir.

HANKOW VE MOSKOVA

28 Mayıs 1927

Hankow'da şu anda neler oluyor? Yalnızca TASS'ın basına açıklamadığı raporların kimi parçalarından hareketle bir yargıya varabiliyoruz.

Sol Kuomintang işçilerin, köylülerin ve burjuvazinin "ulusal devrim"de dayanışması teorisini geviş getirmeye ve işçiler ile köylülere burjuvazinin disiplinine uymalarını tavsiye etmeye devam ediyor.

Komünist Parti Merkez Komitesi (yoksa Kuomintang Yürütme Komitesi mi demeli?) sendikalara "kendi işleriyle" meşgul olmaları ve karşı-devrime karşı mücadeleyi Kuomintang yetkililerine bırakmaları çağrısında bulunuyor.

Komünist Partinin lideri, Çen Tu-ziu, köylülere toprak için, dış düşman yenilinceye kadar *beklemelerini* tembihliyor.

Moskova'dan sovyetleri "vakitsiz olarak" oluşturmama uyarısı geliyor.

Bu arada, emperyalizm Çan Kay-şek'e ve Çan Kay-şek de Hankow burjuvazisi aracılığıyla sol Kuomintang'a baskı yapıyor.

Sol Kuomintang işçi ve köylülerden disiplin ve sabır göstermelerini bekliyor.

Genel tablo budur. Anlamı da bütünüyle açıktır. Peki Moskova önderliği bugünlerde neler yapıyor? Bu konuda hiçbir şey bilmiyoruz. Ama şüphe etmeye gerek yok ki, son günlerde Hankow'dan gelen son derece endişe verici raporların etkisiyle Moskova oraya aşağı yukarı şu anlama gelen tavsiyeler yollamaktadır: "Mümkün olduğunca tarım devrimi, Kuomintang'da mümkün olduğunca fazla kitle", vesaire. Komünist bakanlar bu öğütleri hükümete ve

Kuomintang Merkez Yürütme Komitesine iletmektedirler.

Bu konuda, Komünist Partinin faaliyeti iki parçaya bölünmüştür: İşçi ve köylülere *beklemelerini* yüksek bir sesle yalvarıp yakarmak, ve burjuva hükümetine de *acele etmesini* fısıltıyla tembih etmek. Ama bir devrim tam da kitleler beklemek istemedikleri için devrimdir. Burjuva "radikalleri" tam da burjuva radikalleri oldukları için acele etmekten korkuyorlar. Ve Komünist Parti kitleleri ayağa kaldırmak, toprakları işgal etmek ve sovyetleri inşa etmek yerine, Martinov'un, dört sınıf bloğu ve devrimin yerine bir hakem komitesi geçirilmesini buyuran kutsal reçetesi uyarınca her iki tarafa da steril öğütler vermekle vakit harcıyor.

Bu politikanın iflası kesinlikle kaçınılmazdır. Bu politikayı derhal, keskin ve kararlı bir biçimde düzeltmediğimiz sürece, çöküş çok yakın gelecekte gerçekleşecektir. O zaman, içlerindeki Moskova öğütleriyle birçok gazete gözlerimizin önünde sallanacak: "Mümkün olduğunca tarım devrimi, Kuomintang'da mümkün olduğunca fazla kitle." Ama o zaman da bugün söylediğimizi aynen tekrar edeceğiz: bu tür öğütler şarlatanlıktır. Tüm devrim, Kuomintang'ın ödlek burjuva önderliğinin bizim iyi niyetli öğüdümüzü kabul edip etmemesine bağımlı kılınamaz. O bunu kabul edemez. Tarım devrimi Wang Çing-wei'nin rızasıyla değil, Wang Çing-wei'ye rağmen ve ona karşı mücadeleyle başarılabilir.

Bu nedenle ilk görevimiz elimizi rahatlatmak, ulusal hükümetten komünist bakanları çekmek, kitlelere toprakları derhal işgal etme çağrısında bulunmak ve sovyetleri inşa etmektir.

Ama bunun için liderlere yalvarıp yakaran değil kararlı bir şekilde kitlelere önderlik eden gerçekten bağımsız bir Komünist Partiye ihtiyacımız var. Başka yol yok ve olamaz.

Problems of the Chinese Revolution'dan.

ANLAMANIN ZAMANI GELMEDİ Mİ?

28 Mayıs 1927

Bugünkü *TASS Bülteni* (no.118, basına kapalı) istisnai politik öneme sahip birkaç rapor içermektedir. Bu raporlar Sovyet devletine ve Çin devrimine zarar verebileceği için değil, resmi yolun yanlışlığını ve Muhalefetin çizgisinin doğruluğunu kanıtladığı için kamuoyundan gizlenmiştir. Özellikle çarpıcı iki telgrafı aktaracağız:

> "Şanghay, 24 mayıs, TASS –Nanking'deki merkezi siyasi konsey Feng Yü-ziang'ı konsey üyesi yapmaya karar verdi."

Çan Kay-şek'in Feng Yü-ziang'ı konsey üyesi yaptığı (belki de şimdilik "ihtiyatlı" Feng Yü-ziang'ın rızası olmaksızın) artık dünyaca biliniyor. Ama bu Sovyet işçileri için bir sır olarak kalıyor. Neden? Çünkü Feng Yü-ziang daha düne kadar bizlere gerçek bir "işçi" ve "köylü" olarak, güvenilir bir devrimci olarak vesaire tanıtılıyordu, yani önceleri Çan Kay-şek'e dair yapılan tüm hatalar Feng Yü-ziang konusunda da tekrarlanıyordu. Bugünlerde, son birkaç haftadan beri, Feng Yü-ziang'ın kararsız tutumundan daha öte konularla ilgili tüm raporlar gizlenmektedir. Neden? Nereye kadar? Besbelli, birileri gizli gizli şu umutla beklediğinden: Belki bize ihanet etmeyecek! Ve eğer ihanet ederse, diyecekler ki: Bu, burjuvazinin ulusal devrimden kaçması hakkındaki öngörümüzü bütünüyle doğrulamaktadır. Peki şimdi? Çinli işçileri ve partiyi uyarmak yerine, işçi, köylü ve asker kitlelerini generalin ihanetine karşı gerçekten devrimci önlemler almak için harekete geçirmek yerine, raporları cebimizde tutmaya ve saklamaya devam ediyoruz. Bunun da faydası dokunmayacak. Devrimci mücadelenin sınıfsal

mantığı cepte saklanamaz.[60]

İkinci telgraf:

> HANKOW'daki DURUM. Hankow. 23 Mayıs, TASS– Komünist Parti Merkez Komitesi Hupeh Devrimci Cepheyi Güçlendirme Birliğine işçiler ile küçük-burjuvazi arasındaki ilişkileri düzene sokmayı teklif etti. Merkez Komite, işçiler arasındaki disiplini arttırmanın ve ulusal hükümetin kararnamelerine itaatin gerekliliğini vurgulayarak, sendikaların herhangi bir kişiyi tutuklama hakkının olmadığını ve şu ya da bu kişinin tutuklanmasını zorunlu görüyorlarsa her zaman yetkililere başvurmaları gerektiğini açıkladı.

Bu rapor ilkinden bile önemlidir. Her ciddi devrimci açısından bu rapor tüm durumu açıklamakta ve resmi çizginin katıksız yanlışlığını, bu çizginin kesin felâket getireceğini ve Muhalefetin çizgisinin mutlak doğruluğunu göstermektedir.

Bir düşünün: Hankow hükümetinin bölgesindeki sendikalar devrim düşmanlarını tutukluyorlar. Bu demektir ki, sendikalar, durumun mantığı uyarınca, devrimci sovyetlerin görevlerini üstlenmek zorunda kalıyorlar. Peki Komünist Parti Merkez Komitesi ne yapıyor? Sendikalara yasal olmayan eylemlerden sakınmalarını, Wuhan hükümetinin "kararnameleri"ne itaat etmelerini ve bir karşı-devrimcinin, bir hainin, bir suikastçinin tutuklanması ya da vurulması gereken acil bir durum olduğunda saygıyla –her halükârda suikastçilerle irtibatlı ya da müttefik olan– yetkililere başvurmalarını salık veriyor. Devrimle, onun gerekleriyle ve en temel görevleriyle alay etmek değil midir bu? Kitleleri düşmanın derhal oracıkta defterini dürmeleri için ayağa kaldırmak yerine Wuhan hükümeti bunu yasaklıyor. Dahası, bu yasağı kendi adıyla değil Komünist Parti aracılığıyla koyuyor. Komünist Parti Merkez Komitesi bu durumda, devrimci kitlelerin önünde tir tir titreyen ve Martinov'la kafa kafaya verip devrimin, düşmanın kitleler tarafından tasfiye edilmesiyle değil de hakem komisyonları aracılığıyla gerçekleştirilebileceğini düşünen korkak burjuva radikallerinin ve

---

[60] Şensi eyaletini ve Hunan eyaletinin kuzey bölgelerini elinde tutan General Feng Yü-ziang Eylül 1926'da Kuomintang'a katılmıştı. 1927'de baharında Wang Çing-wei'nin Wuhan rejimi ile Çan Kay-şek'in Nanking hükümeti arasında tereddüt etti. Troçki'nin burada tahmin ettiği gibi, Feng, 19-21 Haziran 1927'de Sooçow'da Çan Kay-şek ile yapılan bir konferansından ardından Çan Kay-şek güçlerine katıldı.

sahte-radikallerin siyasi katibi rolünü oynamaktadır. Bu maskaralık değil midir? Bu devrim maskaralığı değil midir?

Şu da dikkate değer ki, "Hupeh Devrimci Cepheyi Güçlendirme Birliği"ne, "işçiler ile küçük-burjuvazi arasındaki ilişkileri" düzene sokmak için özel bir görev verilmektedir. Bu ilişkiler ne özel bir birlik ve de özel talimatla değil, ancak doğru bir politika sayesinde düzene sokulabilir. İşçilerin ve yarı proleter kent yoksullarının sovyeti, böylesi bir günlük devrimci politikanın geniş organları olmalıdır. Eğer sendikalar sovyetlerin işlevlerini üstlenmek zorunda kalırsa, belli durumlarda neredeyse kaçınılmaz olarak kent küçük-burjuvazisinin meşru çıkarlarını dikkate almamak veya zedelemek durumunda kalırlar. Bu nedenle sovyetlerin olmayışı aynı zamanda küçük-burjuvaziye de vurur ve onun proletaryayla ittifakının temelini zayıflatır.

Gerçekte olan durum da budur. Kitleler tarafından ileri itilen sendikalar Çin ve Moskova önderliğinin hatalarını düzeltmeye çalışıyor ve düşmanın derhal tasfiyesine girişiyor. Ne var ki, bu derhal tasfiyenin esinleyicisi ve önderi olması gereken Komünist Parti Merkez Komitesi işçileri zaptetmekte ve onlara (burjuvazinin) "disiplinine" bağlılıklarını arttırma ve emperyalizmin, burjuvazinin ve Çan Kay-şek'in ajanları olan Hankow'lu Kerenski'lerin ve Çeretelli'lerin hoşgörüsünün önünde sessizce boyun eğme çağrısında bulunuyor.

İşte size Martinovcu politika, lafta değil gerçekte!

Özellikle Tokyo'dan gelen bir dizi rapor, Hankow hükümetinin "gevrekliği"nden, eli kulağındaki çöküşünden vesaire söz etmektedir. Şüphesiz böylesi raporlar büyük bir ihtiyatla ele alınmalıdır. Bu raporlar, devrimin çöküşünü bekleyen, bu çöküşü umut eden, bunun için tetikte bekleyen ve her türlü hikaye ve yalanı uyduran bir düşmanın raporlarıdır. Ama yukarıda bahsedilen iki rapor, her gün buraya ulaşan benzer tipteki birçokları gibi, bizleri, *Hankow hükümetinin konumunun umutsuz bir hale gelebileceği* gerçeğini kavramaya zorluyor. Eğer bu hükümet işçi ve köylüleri karşıdevrimcilerin üstesinden gelmekten alı koyarsa, çökecektir. İzlediği yanlış politikayla Komünist Parti Merkez Komitesi bu çöküşü hızlandırmaktadır. Hankow hükümeti, işçi, köylü ve asker sovyetlerinin saldırısıyla paramparça olsaydı şüphesiz bundan üzüntü

duymazdık. Ve Hankow hükümeti sovyetlerin oluşturulmasına karşı çıktığı için çökecektir. Eğer Hankow hükümetine bu yıkıcı politikasında destek veriliyorsa, eğer Çinli işçi ve köylüler düşmanı derhal ortadan kaldırmaktan ve sovyetleri inşa etmekten alı konuluyorsa, o zaman *Çin Komünist Partisi Hankow hükümetinin en kısa zamanda çökmesine*, işçi ve köylü kitlelerinin ellerinde değil burjuva gericiliğinin ellerinde yüz kızartıcı bir şekilde ölmesine *yardım etmektedir*. Dahası, böyle bir politikadan dolayı Hankow hükümeti, "çökmeden" önce, büyük ihtimalle işçi ve köylülere karşı Çan Kay-şek'le birleşecektir.

Bunu anlamının zamanı gerçekten gelmedi mi?

Problems of the Chinese Revolution'dan.

BUGÜNE KADAR KUOMİNTANG'DAN ÇEKİLMEK İÇİN NEDEN ÇAĞRIDA BULUNMADIK?[61]

23 Haziran 1927

Bugüne kadar Kuomintang'dan çekilme çağrısında bulunmayışımızın (ciddi bir gaf) nedenleri, hem geçmişi hem de bugünü açıklayacak yalnızca tek bir biçimde doğru olarak formüle edilebilir. Yaklaşık olarak şu şekilde:

Komünist Partinin Kuomintang'da çok fazla zaman harcadığı ve partimizin ve Komintern'in haddinden fazla bu sorunla meşgul edildiği ama Kuomintang'dan derhal çekilmek için açıkça çağrıda bulunmanın bizim kendi partimiz içinde bile çelişkileri daha da keskinleştirebileceği gerçeğinden hareket ettik. Çin Komünist Partisinin Kuomintang içerisinde kalmasının koşullarını formüle ettik, ki bu koşullar –pratikte eğer kağıt üzerinde kalmayacaksa– özü itibarıyla Çin Komünist Partisinin Kuomintang örgütü içerisinde uzun bir dönem boyunca kalabileceği olasılığını dışlamıştır. Bu yolla, Merkez Komitemizin hatalı gidişatını bir tarafa bırakarak doğru bir çizgiye ulaşmakta kullanabileceği bir köprü haline gelebilecek *geçişsel* bir formül tasarlamaya çalıştık. Sorunu *pedagojik* bir biçimde ortaya koyduk, *politik* bir biçimde değil. Böyle durumlarda her zaman olduğu gibi, bunun bir hata olduğu anlaşıldı.

---

[61] Birleşik Muhalefete yazılan bu mektup Troçki ile Zinovyev-Kamenev grubu arasında yapılan blok içinde benimsenen farklı tutumları gözler önüne sermektedir, Zinovyev-Kamenev grubu Kuomintang'dan bütünüyle çekilme çağrısına karşı çıkmıştı. Troçki bu farklılıkları en tam şekilde Max Shachtman'a mektubunda (10 Aralık 1930) tartışır. Bu mektup, bu kitabın ilerleyen bölümlerinde mevcuttur.

Biz hatalı bir önderliği aydınlığa kavuşturmaya çalışmakla meşgulken, parti saflarında politik bir netliği feda ediyorduk. Bundan dolayı sorunun gerçek ortaya çıkış biçimi bozuldu. Merkez Komite, Muhalefetin gerçekte Kuomintang'dan çekilmekten *yana* olduğu çığlıklarını atarak, bizim köprümüzü kullanmadı. Kendimizi "haklı çıkarmaya" ve çekilmekten yana *olmadığımızı* ileri sürmeye zorlandık. Pedagojik olan ile politik olan arasındaki bu açık çelişki, Seksen Üçler Deklarasyonunun ilk satırlarına da yansımıştı.[62]

Bu sorun hakkında temel yaklaşımımız doğruydu, çünkü hepimiz Kuomintang'dan çekilme gereğine inanmıştık. Hatamız temel sorundaki tutumumuzu pedagojik olarak sulandırmak, yumuşatmak ve köreltmekteydi. Bu, bize olumsuzluklardan başka bir şey getirmedi: Tutum belirsizlikleri, savunmacı protestolar ve olayların gerisinde kalma. Bu hataya açıkça şu çağrıyı yaparak bir son veriyoruz: Kuomintang'dan derhal çekilinmelidir!

---

[62] "Seksen Üçler Deklarasyonu" (bak. 45. dipnot) şu ifadeyle başlar: "Çin devriminin önderliği içinde yapılan ya da göz yumulan büyük yanlışlar ağır bir yenilgiye katkıda bulunmuştur. Kendimizi bu durumdan ancak Lenin'in gösterdiği yolu izleyerek çıkarabiliriz. Çin devriminin açığa çıkardığı sorunları gözden geçirdiğimiz anormal koşullar parti içerisinde büyük gerilimler yaratmıştır. *Pravda* ve *Bolşevik*'te yürütülmekte olan tek yanlı "tartışmalar" Muhalefetin tutumunun sistematik bir çarpıtılışından ibarettir (örneğin, Muhalefete Kuomintang'dan çekilme talebinin atfedilmesi gibi). Bu da, Merkez Komitedeki yönetici grubun kendi başarısızlıklarını Muhalefete dönük saldırıların arkasına gizleme arzusunu göstermektedir. Tüm bunlar parti in dikkatini yanlış bir yöne çeviriyor."

KEYK PREZİDYUMUNUN ÖZEL OTURUMU İÇİN [63]

Temmuz 1927

Komünist Enternasyonal Yürütme Komitesi Prezidyumuna:

Çin'den gelen son haberler "devrimin örgütleyici merkezi" olarak Wuhan hükümeti üzerine oynamamızın yıkıcı bir yanlış olduğunu göstermektedir. Wuhan hükümetinin denetimindeki bölgede işçi hareketinin bastırılmasıyla karşı-devrimin rahatlıkla örgütlenmesi el ele gitmiştir. Durum, hem Çin devrimi hem de SSCB açısından son derece ciddidir, çünkü Çin devriminin alacağı bir yenilgi savaş tehlikesini on kat arttırır.

Bu bakımdan durumu tartışmak ve Çin'de Komintern tarafından izlenen ve KEYK'in son plenumda onaylanan yanlış çizgiyi düzeltmek üzere YK'nın Moskova'da bulunan üyeleri ve yedekleriyle birlikte KEYK Prezidyumunu derhal toplantıya çağırmayı özellikle gerekli buluyoruz.

Vuyoviç
Zinovyev
Troçki

---

[63] Bu mektup tarihsizdir fakat Komünist Partinin Wuhan'da bastırılışına atıfta bulunmaktadır, ki bu da 15 Temmuz 1927'de başlamıştı. Elyazması Troçki'nin bir notunu içeriyor: "Belki Zinovyev'den gelir."

PEKİ YA ÇİN?[64]

1 Ağustos 1927

Çin'deki tüm taktiksel ya da dahası stratejik çizgiyi bir bütün olarak ele alalım. Kuomintang, devrimde işçi ve köylüleri ardından sürükleyen, aldatan ve onlara ihanet eden liberal burjuvazinin partisidir.

Komünist Parti, sizin talimatlarınız gereğince, tüm ihanetine rağmen Kuomintang içerisinde kalmakta ve onun burjuva disiplinine boyun eğmektedir.

Kuomintang bir bütün olarak Komintern'e giriyor ve onun disiplinine *boyun eğmiyor,* ama yalnızca Çinli işçi ve köylüleri dolandırmak için Komintern'in adından ve otoritesinden yararlanıyor.

Kuomintang, köylü-askerleri elinin altında tutan toprak ağası-

---

[64] Haziran 1927'de, Zinovyev grubunun önde gelen popüler liderlerinden biri olan Smilga'ya, Mançurya sınırındaki Kabarovsk'da göreve başlamak üzere Moskova'dan ayrılması emri geldi. Birkaç bin Muhalefet taraftarı Moskova'nın Yaroslav istasyonunda onu uğurlamak için bir araya geldi; hem Troçki hem de Zinovyev birer konuşma yaptılar. Ardından Stalin, Birleşik Muhalefetin iki merkezi önderinin partinin en yüksek mahkemesi olan Merkez Komite ve Merkezi Kontrol Komisyonunun önüne çıkarılmaları emrini verdi. Stalin, Yaroslav istasyonundaki gösteriye katılmalarından ve Çin sorununda KEYK'e başvurmalarından dolayı Merkez Komitesinden uzaklaştırılmalarını istedi. Mahkeme Stalin'in ve Buharin'in taraftarlarından oluşmuş olmasına rağmen, suçlamalar parti kurallarına ve geleneklerine o kadar tersti ki, Stalin sanıkların mahkûmiyetini garanti altına alamıyordu. Troçki, Merkez Kontrol Komisyonu Prezidyumunun önüne ilk olarak 24 Temmuzda çıktı. Prezidyum bir karara varamadan sona erdi. 29 Temmuzdan 9 Ağustosa kadar Merkez Komite ve Kontrol Komisyonu plenumları tam katılımla toplantıda kaldı ve Troçki bu plenumlarda Muhalefeti savundu. Bir kez daha Stalin Troçki'ye karşı ileri sürdüğü suçlamaları onaylatmayı başaramadı. Bu metinler Troçki'nin açış konuşmasından parçalardır

generaller için bir kalkan vazifesi görüyor.

Moskova –geçen Ekim ayının sonlarında– orduya komuta eden toprak ağalarını korkutup kaçırmamak için tarım devriminin gelişmesinin engellenmesini istedi. Ordu, büyük ya da küçük fark etmez tüm toprak ağalarının karşılıklı sigorta ortaklığı haline geldi.

Toprak ağaları, askeri seferlerinin ulusal devrimci olarak adlandırılmasına hiç itiraz etmiyorlar, yeter ki iktidar ve toprak kendi ellerinde kalsın. Bizim 1905'teki proletaryamızdan hiç de aşağı kalır yanı olmayan bir devrimci güç oluşturan genç proletarya Kuomintang'ın komutası altına sokulmuştur.

Moskova Çinli liberallere şu öğüdü veriyor: "*Asgari* sayıda işçi müfrezesinin örgütlenmesi için bir yasa çıkartın." Ve bu, 1927 Martında oluyor! Neden yüksek makamlara bu öğüt veriliyor –asgari düzeyde silahlanın? Ve neden tabana hiçbir bir slogan sunulmuyor –azami düzeyde silahlanın? Neden asgari de azami değil? Bir iç savaş "kışkırtmamak" adına burjuvaziyi "ürkütmemek" için. Fakat iç savaş kaçınılmaz olarak patlak verdi ve işçileri silahsız yakalayıp kana boğarak çok daha zalim olduğunu kanıtladı.

Moskova iki gün sonra işçileri ve köylüleri arkalarından vuran bu aynı generallerin gerisini dağıtmamak için, "ordunun gerisinde" –sanki devrim ordunun kalıntılarıymış gibi!– sovyetlerin inşa edilmesine karşı çıktı.

Komünistleri Kuomintang'a boyun eğmeye zorlamakla ve Kuomintang'ı da Komintern'in otoritesiyle donatmakla toprak ağalarını ve burjuvazi güçlendirmedik mi? Evet, güçlendirdik.

Tarım devriminin ve sovyetlerin gelişimine engel olmakla köylülüğü zayıflatmadık mı? Evet, zayıflattık.

İşçileri "asgari silahlanma" sloganıyla, hatta slogan bile değil burjuva yüksek makamlara kibar öğütlerle: "asgari silahlanma" ve "sovyetlere gerek yok" öğütleriyle zayıflatmadık mı? Evet, zayıflattık. Zaferi zorlaştırabilecek herşeyi yaptıktan sonra bir bozguna uğramamız şaşırtıcı mıdır?

Voroşilov tüm bu siyasetin en doğru, en dürüst ve en samimi açıklamasını yaptı. "Köylü devrimi" dedi, "generallerin Kuzey Seferiyle engellenmiş olabilir." Askeri bir sefer uğruna devrimi frenlediniz. Çan Kay-şek de olaylara aynen böyle bakıyordu. Devrimin gelişimi, takdir edersiniz ki, "milliyetçi" bir general açısın-

dan seferi zora sokabilirdi. Ama herşeyden önce devrimin kendisi gerçekte ezilenlerin ezenlere karşı fiili ve gerçek bir seferidir. Generallerin seferine yardımcı olmak için devrimi frenlediniz ve altüst ettiniz. Bundan dolayı generallerin seferi, yalnızca işçi ve köylülere karşı değil aynı zamanda –tam da bu nedenle– ulusal devrime karşı bir mızrak başı haline gelmiştir.

Komünist Partinin tam bağımsızlığını gerektiği gibi korumuş olsaydık, kendi basınıyla ve doğru taktiklerle kendisini silahlandırmasına yardım etseydik, ona "işçilerin azami silahlanması!", "köylerde köylü savaşını yaygınlaştır!" sloganlarını sunsaydık, Komünist Parti günden güne değil saat başı büyümüş ve kadroları devrimci mücadelenin ateşinde çelikleşmiş olurdu. Sovyet sloganı kitle hareketinin ilk günlerinden itibaren yükseltilmeliydi. En küçük olanağın bulunduğu her yerde sovyetlerin fiili somutlanışına dönük adımlar atılmalıydı. Askerler sovyetlere çekilmeliydi. Tarım devrimi sözüm ona devrimci orduları dağıtabilirdi ama aynı şekilde düşmanın karşı-devrimci ordularına da bu enfeksiyonu bulaştırırdı. Gerçek bir devrimci orduyu, yani işçi ve köylü ordusunu yavaş yavaş şekillendirmek ancak bu temelde mümkün olabilirdi.

Yoldaşlar! Burada ordu ve donanma halk komiseri Voroşilovun değil, Politbüro üyesi Voroşilov'un konuşmasını dinledik. Bu konuşma, diyebilirim ki, kendi başına tam bir felâkettir. Kaybedilmiş bir savaşa eşdeğerdir.

(*Muhalefet sıralarından bağırışlar*: "Doğru!")

Troçki: Çan Kay-şek'in nihayet gericilik kampında olduğunu kabul ettikten sonra kumar fişlerinizi önce Wang Çing-wei'ye sonra da Tang Şeng-çih'e yatırdığınız geçen Mayıs ayındaki KEYK plenumu sırasında, KEYK'e bir mektup yazdım. Mayısın 27'sindeydi. "Bu politika hatalıdır ve yıkıcıdır." Ne öneriyordum? İşte harfi harfine yazdıklarım. 27 Mayısta şunları yazmıştım:

> Plenumun, Buharin'in kararını, yerine birkaç satırlık bir karar koyduktan sonra toprağa gömmesi yerinde olacaktır:
>
> İlk olarak, köylüler ve işçiler Sol Kuomintang'ın liderlerine güvenmemeli, askerlerle birlikte kendi sovyetlerini oluşturmalıdırlar. İkincisi, sovyetler işçileri ve bilinçli köylüleri silahlandırmalıdır. Üçüncüsü, Komünist Parti tam bağımsızlığını güvence altına almalı, günlük bir basın yaratmalı ve sovyetleri oluşturmakta ön-

> derliği eline almalıdır. Dördüncüsü, toprak derhal toprak ağalarının elinden alınmalıdır. Beşincisi, gerici bürokrasi derhal defedilmelidir. Altıncısı, hain generaller ve diğer karşı-devrimcilerin anında icabına bakılmalıdır. Ve sonuncusu, genel gidişat, işçi ve köylü delegeleri sovyetleri aracılığıyla bir devrimci diktatörlüğün inşası yönünde ilerlemelidir. ["Anlamanın, Yeniden Düşünmenin ve Bir Değişiklik Yapmanın Zamanıdır"]

Şimdi bunu şunlarla karşılaştırın: "Köylerde bir iç savaşa gerek yok"; "Yol arkadaşlarını telaşlandırma"; "Generalleri kızdırma"; "İşçilerin minimum silahlanması"· vesaire. Bu Bolşevizm oluyor! Politbüroda bizim tutumumuzun adlandırılışı ise Menşevizm. Kendinizi tersyüz ederek, inatla aka kara deme kararı aldınız. Ama talihsizliğiniz şurada ki; uluslararası Menşevizm –Berlin'den New York'a kadar– Stalin-Buharin'in Çin politikasını onaylıyor ve meselelerin tamamen bilincinde olarak Çin sorunundaki politik çizginizle dayanışma içine giriyor.

Lütfen buradaki sorunun Çinli Kuomintang üyelerinin ya da solcu veya sağcı Çin ordusu komutanlarının ya da İngiliz sendikacılarının ve Çinli veya İngiliz komünistlerinin bireysel ihanetleri sorunu olmadığını anlamaya çalışın. İnsan trene bindiğinde, hareket eden sanki dünyaymış gibi görünür. Tüm mesele güvenilmez insanlara bel bağlamanız olgusunda yatmaktadır; kitlelerin reformistlere, muğlak "sol" merkezcilere ve genel olarak tüm bocalayanlara karşı bir güvensizlikle aşılanmasının temel koşulu olan kitlelerin devrimci eğitimini küçümsediniz. Bu tam güvensizlik Bolşevizmin en yüce erdemidir. Genç partiler halen bu niteliği kazanmak ve özümsemek zorundadırlar. Oysa siz buna taban tabana zıt bir şekilde hareket ettiniz ve etmektesiniz. Genç partilere, liberal burjuvazinin ve sendikaların liberal işçi siyasetçilerinin sola kayacağı umudunu aşılıyorsunuz. İngiliz ve Çinli Bolşeviklerin eğitimine mani oluyorsunuz. Her seferinde sizi hazırlıksız yakalayan bu "ihanetler"in kaynaklandığı yer işte burasıdır.

"Savaş Tehlikesi-Savunma Politikası ve Muhalefet"ten, *Stalin Tahrifat Okulu* içinde.

ÇİN DEVRİMİ İÇİN YENİ FIRSATLAR, YENİ GÖREVLER VE YENİ HATALAR

Eylül 1927

Stalin ve Buharin'in şu anki asıl meşguliyeti, Muhalefetin Çin sorununda Politbüro çoğunluğuyla son zamanlar hariç her zaman tam bir dayanışma içinde olduğunu iddia etmektir. Komintern'in tüm seksiyonlarına bu temayı vazetmeleri buyurulmuştur. Bu beklenmedik dönüş, yalnızca, Stalin grubunun iflasının ne kadar derinleştiğini göstermeye yarar –daha düne kadar hâlâ Muhalefetin, Stalin-Buharin'in tersine, tüm sorunlarda Sosyal-Demokratça, yarı-Menşevik bir tutum takındığını ileri sürüyorlardı. Ve bugün, Stalin ve Buharin'in her konuda Muhalefetle tastamam aynı şekilde konuştukları ve davrandıklarıyla böbürleniyorlar. Fakat dünkü yazıların hepsi henüz yanmadığından, hatalarını gizlemeye dönük bu acınası çabaları kolayca teşhir edilebilir.

Temmuz 1926 tarihli plenum şu kararı benimsedi:

> Merkez Komite plenumu, Çin sorununda Tüm-Birlik Komünist Partisi delegasyonunun ve Politbüronun tavrını onaylayarak, şu noktalarda *Muhalefetin (Zinovyev-Troçki) önerilerini açıktan açığa oportünist ve kısmen açıkça kapitülasyoncu* bulmaktadır: Yoldaş Karahan'ın geri çağrılması, Doğu Çin Demiryolu üzerindeki denetimden vazgeçilmesi ve Kuomintang'dan çekilinmesi. Merkez Komite, böylesi bir tutumun, ancak Çin'deki ulusal devrimci hareketin tümden tasfiyesi durumunda bir anlamı olduğunu kabul eder...

Vesaire.

Eğer Muhalefetin "Çin" politikası Temmuz 1926'dan önce bile

"oportünist ve kısmen açıkça kapitülasyoncu" idiyse, bugün Çin sorunundaki politikanın ittifakla yürütülmüş olduğu nasıl söylenebilir? Karahan'ın geri çağrılması ya da Doğu Çin Demiryolundan güya vazgeçilmesi konusu üzerinde durmaya hiç değmez. Meselenin can damarı, Kuomintang'a yönelik tutumumuzdur. Karar, Muhalefeti, Kuomintang'dan çekilme lehinde olmakla suçluyor. Muhalefet, genel olarak partinin bağımsızlığı Bolşevizmin ABC'sinin ilk dersi olduğundan ötürü, *Komünist Partinin tam ve gerçek bağımsızlığı koşuluyla*, Kuomintang ile bir blok oluşturmaya ve onun tabanıyla işleyebilir bir anlaşma yapmaya hazırlanılması gerektiğini dile getirmişti. Bu çizgiyi izleyen bir mücadele 1925'ten bu yana sürmektedir. Çoğunluk tarafından kaleme alınan sayısız karar, rapor ve makalede bu mücadele kayda geçmiştir; bu belgelerde, Muhalefetin bakış açısı tam da her devrimci politikanın ön koşulu olarak Komünist Partinin bağımsızlığında ısrar etmesi nedeniyle kapitülasyoncu olarak adlandırılmıştır.

Muhalefet Çan Kay-şek'e yönelik yanlış politikayı teşhir etti. Herkes Merkez Komitede ya da Politbüroda konuyla ilgili beyanları bilmese de, Radek'in 5 Nisanda Sütunlu Salon'da yaptığı konuşma genellikle bilinir. Oportünist körlüğün en tam ifadesi, bu aynı toplantıda tutanakları bugüne kadar partiden gizlenen Stalin'in konuşmasıydı. Bu iki konuşmanın –Radek'in ve Stalin'in– tutanaklarını kelimesi kelimesine yayınlamak, Stalin'in önceki Çan Kay-şek politikasına Muhalefetin asla karşı çıkmadığını ima eden suçlamaların daha da ileri gitmesi ihtimalini yok etmeye yeterdi.

Mayıs 1927'deki Çan Kay-şek darbesinden sonra, Muhalefet, Komintern Yürütme Komitesi plenumuna şu teklifi getirdi:

> Plenumun, Buharin'in kararını, yerine birkaç satırlık bir karar koyduktan sonra toprağa gömmesi yerinde olacaktır:
>
> İlk olarak, köylüler ve işçiler Sol Kuomintang'ın liderlerine güvenmemeli, askerlerle birlikte kendi sovyetlerini oluşturmalıdırlar. İkincisi, sovyetler işçileri ve bilinçli köylüleri silahlandırmalıdır. Üçüncüsü, Komünist Parti tam bağımsızlığını güvence altına almalı, günlük bir basın yaratmalı ve sovyetleri oluşturmakta önderliği eline almalıdır. Dördüncüsü, toprak derhal toprak ağalarının elinden alınmalıdır. Beşincisi, gerici bürokrasi derhal defedilmelidir. Altıncısı, hain generaller ve diğer karşı-devrimcilerin a-

nında icabına bakılmalıdır. Ve sonuncusu, genel gidişat, işçi ve köylü delegeleri sovyetleri aracılığıyla bir devrimci diktatörlüğün inşası yönünde ilerlemelidir. ["Anlamanın, Yeniden Düşünmenin ve Bir Değişiklik Yapmanın Zamanıdır"]

Bu teklif, Muhalefet tarafından Politbüroya daha önceden sunulan bir belge dizisinin bütününün yalnızca kısa bir özetiydi. Çok zaman kaybedilmişti. Ne var ki, Komintern Yürütme Komitesi, Muhalefetin Mayıs 1927'deki önerisini benimsemiş olsaydı, bu öneri pratiğe geçirilebilir, hikayenin birinci Çan Kay-şek bölümünden bile daha utandırıcı olan ikinci Wuhan bölümüyle karşı karşıya kalmazdık. Ve bugün ölçülemeyecek kadar güçlü olurduk.

Son olarak, şimdi –Eylül 1927'de– Çin olaylarının gelişimindeki yeni aşamaya denk düşen bugünkü önerilerimizi ortaya koyuyoruz.

1. Çin devriminin sorunlarını tekrar açıkça ortaya koymak zorunludur. Etraflıca bir yönelim yine gereklidir, çünkü resmi önderlik, davranışlarıyla dışa dönük birtakım inisiyatif gösterileri yapmaya çabalarken (Buharin'in Politbüronun son birleşik toplantısında ve Merkez Kontrol Komisyonu Plenumunda Ho Lung ve Yeh Ting müfrezeleri[65] hakkındaki değinmeleri) gerçekte kılavuzsuz ve yelkensiz debelenip durmaktadır. Bu tür bir politikayla yeni yenilgiler kaçınılmazdır. Bu yenilgiler Çin Komünist Partisini ve Komintern'i doğrudan –yani, bugüne kadar olduğu gibi Kuomintang tamponu sayesinde değil– tehlikeye atacaktır.

2. Ho Lung ve Yeh Ting'in yeni ve görünüşe göre gerçekten *devrimci müfrezelerinin* hareketi ne anlama geliyor? Bu, ne yapması gerektiğini bilmeyen ya da harekete geçmesi gerektiğinde geçemeyen ve bu nedenle de yenilgiye mahkûm olan aşırı sol kanadın, büyük tarihsel yenilgiler sonrasında alışıldığı üzere sahnede

---

[65] Ho Lung ve Yeh Ting, komuta ettikleri Kuomintang birlikleriyle ÇKP adına Kiangsu eyaletinin başkentini ele geçiren 1 Ağustos 1927'deki Nançang ayaklanmasına önderlik ettikleri için Buharin tarafından selâmlanıyorlardı. Kuomintang adına gerçekleştirilen ayaklanma beş gün içinde yeniliyordu. Ho ve Yeh güneye doğru geri çekildiler, Eylül sonunda Swatow'u kısa bir süre ele geçirdiler, daha sonra da birlikleri dağıldı. Bu kuvvetlerin kalıntıları 1928'de Güney Çin'de çeşitli "sovyet" bölgeleri yaratılmasına katıldılar.

göründüğü kısa epilog mudur? Yoksa Çin devriminde büyük bir yeni sayfanın kendiliğinden başlangıcı mı? Bu soru, "stratejik" yönelimimizi ve ondan türeyen taktiksel önlemleri belirlemede kilit önemdedir.

3. Eğer bu soru sınıflar arasında ilişkilerin diliyle daha kesin olarak tanımlanmak zorundaysa, aşağı yukarı şu şekilde formüle edilmelidir: Burjuvazi ve uzlaşmacı küçük-burjuvazinin şefleri –işçi ve köylü hareketinden, Moskova'nın arka çıkmasından ve Bolşevizm ve Komintern'in otoritesinden yararlanarak ve tüm bunları işçi ve köylüleri aldatmanın ve politik açıdan sömürmenin bir aracı durumuna indirgeyerek– bütünüyle karşı-devrim kampına geçtikten sonra, anti-burjuva, anti-uzlaşmacı kampta, ihanete uğrayan ve büyük bir kısmı hırpalanan, nesi var nesi yok herşeyi elinden alınan kitlelere kendilerine ve kendi önderliklerine güven duygusu aşılayabileceğini kanıtlayacak yeterince politik ve örgütsel gücün mevcut olduğunu söyleyebilir miyiz? Zira *Çin devriminin yeni bir yükselişini* temin edebilecek yegâne yol budur.

4. Bu soruya mutlak bir yanıt vermek, özellikle dışarıdan ve uzaktan, mümkün değildir. Ne var ki, bizzat Çin'deki –bu uçsuz bucaksız, alabildiğine geniş ülkedeki– birinin bile, henüz hareketin yeni ve daha ileri bir sınıf zemininde yeniden canlanmasından önce Çin'in az ya da çok uzamış bir devrimci gerileme döneminden geçmeye yazgılı olup olmadığını söyleyebileceği; ya da dehşet verici koşullarda yaşayan devasa halk kitleleri varken, bu kitleler fedakârlığa müstesna biçimde hazırken, tüm ülkeye saçılmış genç bir proletarya varken, halkın iç savaş deneyimi varken ve SSCB mevcutken ve ondan yardım almak mümkünken, yeni bir ayaklanma dalgasının proletarya ve köylü kitlelerinin iktidar için muzaffer bir mücadelesine doğrudan yol açabileceğini umup umamayacağımız şüphelidir. Bu sonuncusu, şüphesiz, doğru bir önderliği şart koşar. Bu olasılıklardan hiçbiri dışlanmıyor. Neyin üstün geleceği, yalnızca tam bir *apriori* hesaplamaya hiç de elvermeyen sözde nesnel koşullara değil, aynı zamanda bizim kendi politikalarımıza da -politikalarımızın doğruluğuna, enerjik bir biçimde yerine getirilişine vesaire- bağlıdır.

5. Yaklaşık iki ay önce *Pravda*, herkesi (görünüşe göre kendisini de) şaşırtarak, *Çin için sovyetler sloganını* ileri sürdü. O zamana

kadar Stalin, sovyetlerin ancak burjuva devrimin sosyalist devrime dönüştüğü geçiş dönemi sırasında uygun olduğunu açıklamıştı. Bu açıklama, bizim üç devrimimizin tüm deneyimiyle, partimizin gelenekleriyle ve Lenin'in Doğu devrimleri hakkındaki teorik öğretisiyle apaçık bir çelişki içindeydi. Yine de Stalin'in yeni öğretisi partinin –yani parti aygıtının– resmi öğretisi haline geldi (Şu da belirtilmelidir ki, birbirleriyle ve herşeyden önce olgularla çelişen yeni "keşifler" ve "öğretiler" parti saflarını bir suluboya gibi yıkayıp geçerler. Bu onların zararsız olduğu anlamına gelmez: Bu boyalar birlikte kullanılırlarsa, herşeyi soluk bir griye çeviriverirler).

6. Temmuzda –yani devrim ciddi yenilgiler aldıktan sonra– sovyetler sloganını ileri sürmek belli ki, Çin devriminin sosyalist devrime geçiş dönemine doğrudan girdiği anlamına gelmeliydi. Ama soru halen ortada duruyor: Neden yalnızca tek bir editör yazısında ileri sürülen bu slogan daha sonra bütünüyle unutulmuştur?[66] Ve neden *Pravda* bunun hakkında, devrimci müfrezeler hareketinin işçi sınıfı ve köylü kitlelerinin yardımıyla dikkate değer başarılar kazandığı bugün hiçbir şey söylemiyor? Yoksa belli bir anda (Stalin ve Buharin için) bir kamuflaj rolü oynayan sovyet sloganının devrimin yeni saldırısı için uygun olmadığı mı ortaya çıkmıştır?

7. *Pravda*'nın muhtelif açıklamalarından görüldüğü üzere, resmi önderlik, Ho Lung ve Yeh Ting'in müfrezelerine bağlı yeni devrimci harekete itidal ve ihtiyatla yaklaşıyor –yani, özü itibarıyla, Çan Kay-şek, Fen Yuh-ziang ve Wang Çing-wei'nin orduları için *açıkça* sorumluluk üstlenme tehlikesini göze alma tutumunu işçi ve köylülerin samimi devrimci hareketi için göstermiyorlar.

8. Bu hiçbir şekilde başarıyı "garantileme" sorunu değildir. Sorun, sonraki dönemde devrimin gelişimini, bu hareketin ve onun doğru bir perspektif ve doğru taleplerle silahlandırılmasının –ki bunlar olmaksızın zafer düşünülemez– akıbetiyle politik olarak birleştirme sorunudur. Sayısal olarak küçük bir hareket ve zayıf bir şekilde silahlandırılmış devrimci ordular ancak işçilerin ve kırdaki

---

[66] *Pravda*, 25 Temmuz 1927'de şöyle diyordu: "Komünistler, Kuomintang'ı kazanma mücadelesinin başarısızlığa uğraması durumunda kitlelere sovyetleri oluşturma çağrısında bulunabilmek için bugünden sovyet düşüncesinin propagandasına derhal başlamalıdırlar.. "

yoksul köylülerin eylemlerinde aktif olarak yer alırlarsa başarılı olabilirler –özellikle de işçi ve köylü sovyetleri iktidar organları olarak kurulduğunda. Bu arada, *Pravda* bu sloganı bir kez daha hasıraltı ediyor. Neden? Besbelli ki hareketin az ya da çok hızla ezileceğinden korktuğu için. Şüphesiz, böyle bir yenilgi her zaman mümkündür; ama doğru sloganlar mevcut değilse yenilgi kaçınılmazdır. Yenilgi korkusuyla, temel, yaşamsal zorunluluğu olan sloganları "şimdilik" ileri sürmekten kaçınmak, gerçekte, yenilgi korkusuyla yenilginin yolunu döşemek anlamına gelir.

9. Devrimi Çan Kay-şek'in ordularıyla özdeşleştirmek, yalnızca aşırı "düşüncesizce" değil aynı zamanda tarihsel hataların en büyüğü ve suçların en ağırıydı. Tarım devriminin merkezi olarak Wuhan'ın sorumluluğunu üstlenmek ikinci "düşüncesizce" davranıştı, birincisinden hiç de daha önemsiz ve daha hafif olmayan ikinci bir suç. Sütten ağzı yanan yoğurdu üfleyerek yer. Bağımsız işçi ve köylü hareketi bakımından "bekle gör" tarzı ihtiyat, içinde bulunduğumuz anda bu hareketi gerekli sloganlarla silahlandırmakta, yani bütün dünyanın duyacağı şekilde Çinli işçi ve köylülere açıkça "bu hareket sizindir" demekte gönülsüzlük –bu tarz "ihtiyat", "düşüncesizliğin" ardarda gelen üçüncü hatası ve en kötüsü olma tehlikesi taşıyor.

10. Burada söz konusu olan şey, başlamış bulunan askeri devrimci harekete bizim sempati duymamız ya da duymamamız ve hatta bu harekete örgütsel ve maddi yardımda bulunmamız değildir. Bu konuda laf sarf etmeye hiç de gerek yoktur. Devrimci ordulara veya örneğin İngiliz madencilerine yardım hakkında böbürlenmek, içi geçmiş bir memurun yapacağı bir şeydir, bir devrimcinin değil. Dışarıdan gelen her yardım zerresi gerekli bir şeydir ama belirleyici değildir. *Komünist Parti, devrimci müfrezeler, işçiler ve yoksul köylüler arasındaki ilişkilerdir belirleyici olan.* Ve bu ilişkiler büyük ölçüde, bir sloganlar ve eylemler sistemi olarak politika tarafından belirlenirler. Asi bir orduya istediğiniz tipte maddi yardımda bulunabilirsiniz ama eğer iktidar sorunu açık seçik ortaya konulmazsa, eğer sovyetler sloganı yükseltilmezse ve eğer sovyet iktidarının kurulmasıyla bağlantılı olarak bütünsel bir ekonomik önlemler programı öne çıkarılmazsa, ordulara dışarıdan maddi yardım istenen sonuçları doğurmayacaktır, tıpkı İngiliz ma-

dencilerine gönderdiğimiz yardımın, bu yardım Genel Konseyle politik bloğumuza eşlik ettiğinde, istenilen sonuçları doğurmadığı gibi. Son tahlilde belirleyici olan maddi yardım değil, doğru bir politik çizgidir.

11. Şu anda, yoldayken, 13 Eylül tarihli Ukrayna organı *Visti*'de, Ho Lung ve Yeh Ting'in devrimci birliklerinin Swatow'a yaklaşması karşısında Kuomintang yetkililerinin ve garnizonlarının şehri terk ettiklerine dair Şanghay'dan gelen bir mesajı okuyorum. Editör mesaja şu başlığı koymuş; "Kuomintang Swatow'dan Kaçıyor." Aylardır, Stalin'in devrimin merkezi olarak sırasıyla resmi onay verdiği ilkin bir bütün olarak Kuomintang'ı ve sonra da sol Kuomintang'ı "küçümseme" suçlamasıyla yaşamaktayız. Buharin, Kuomintang'ın mavi bayrağını asla terk etmeyeceğimize yemin etmişti, ama bu arada Kuomintang iktidarı ellerinde mavi bayrakla Swatow'dan "kaçıyor" –(İngilizlerin bu gibi durumlarda çok yerinde bir biçimde söyledikleri gibi) kimse aynı anda "tilkilerle koşup tazılarla avlanamaz" Kızıl ve maviyi birleştirme –dört sınıf bloğu– Martinov'dan kaynaklanmadı. Buharin, üç sınıf bloğu adına mavi bayrağa sadık kalmaya ant içti. Ama bugün kızıl ve mavi bayraklar arasında bir iç savaş olduğu anlaşılıyor. Ve işçiler ile kent ve kırın yoksulları arasında gerçek bir bloğu yalnızca –toprak ağalarına, burjuvaziye ve uzlaştırmacılara karşı yürütülen– bu iç savaşın yaratabileceğini anlamamak için insanın umutsuz bir ahmak olması gerekir. Bugüne kadar Komünist Partiyi Çin'deki işçi ve kır yoksullarından yalıtanlar tastamam, Kuomintang'ın mavi bayrağının peşine takılarak proletaryanın kızıl bayrağının onurunu tehlikeye atanlardır.

12. Fakat devrimci birlikler ile Kuomintang arasında patlak veren bir iç savaş durumu koşullarından, *devrimci hareketin ancak Komünist Parti önderliği altında* ve ancak işçi, asker ve köylü delegeleri sovyetleri biçiminde *zafer kazanabileceği* gerçeği çıkar. Bu ise Komünist Parti tarafında bu tipten bir hareketin önderliğini üstlenmeye hazır olmayı ön gerektirir. Ve sırası geldiğinde iktidar mücadelesi ve iktidarın fethi döneminde ve yeni rejimin inşasından sonra tamamlanmış bir programı gerektirir.

13. Bundan önceki politika Komünist Partinin eğitimi açısından öldürücüydü. Belki de önceki dönemin yanlış çizgisinin en ciddi

sonucu, alınan nesnel yenilgiler ve verilen kurbanlardan çok daha öte, devrimci kadroların eğitimi, proleter öncünün çelikleşmesi ve kendi içinde kendi gücüne ve önderliğine güven ve bağımsızlık duygusunun güçlenmesi açısından eşsiz olan tarihsel şartların kaybedilmesiydi. Şimdi, devrimin yeni bir aşamasının eşiğinde, Komünist Parti olması gerekenden ve olabileceğinden karşılaştırılmaz ölçüde daha zayıftır. Fakat olguları, önderliğin cânice hatalı çizgisi de dahil bütün bir faktörler kombinasyonunun sonucu olarak ve oldukları gibi kabul etmek gerekir. Şu anda devrimci hareketin önderliğini ancak Komünist Parti üstlenebilir. Kuomintang'ın mavi bayrağı yeni bloklar yoluyla değil iç savaş yoluyla ele geçirilebilir: Yani mağlup edilmiş düşmanın ellerinden bir zafer hatırası gibi koparılıp alınarak. Bu nedenle, bu utanç verici, gerici hayallere bir son vermeliyiz: Komünist Partinin Kuomintang'dan kopuşunu açıkça ilân etmeli, Kuomintang'ı burjuva gericiliğinin bir aracı olarak deklare etmeli ve onu utanç içinde Komintern'in saflarından dışarı atmalıyız. Bunu yapmayı beceremek, yeni hareketi tereddütlere, kafa karışıklığına ve yenilgiye mahkûm etmek anlamına gelir.

14. Bu, illâ ki, Komünist Partinin önümüzdeki dönemde yegâne devrimci politik örgüt olacağı anlamına gelmez. Köylü birlikleri ve Kızıl Mızraklar[67] temelinde, Kuomintang iktidarına ve askeri güçlerine karşı doğrudan mücadele içerisinde, Komünist Partinin yanı sıra ama az çok ondan bağımsız, kır yoksullarının bir bölümüne dayanan bir politik örgüt oluşturulabilir. Bunun nasıl gerçekleşeceğini –en azından, hareketin örgütünün ve kadrolarının yeterince belirgin görünmediği buradan– tahmin etmeye çalışmak verimli değildir. Ancak bir tek şey açıktır: Komünist Parti açıkça kavramalıdır ki; devrim ancak onun aracılığıyla ve yalnızca onun önderliği altında muzaffer olabilir ve köylü örgütleri ancak onunla yan yana, yalnızca onun sloganlarıyla ve sadece onun doğrudan politik ve örgütsel etkisi altında başarılı bir şekilde savaşabilir. Fakat bu ancak devrimin tüm politik ve ekonomik görevlerinin bizzat Komünist Parti tarafından açık ve kesin bir biçimde formüle edilmesiyle mümkündür.

---

[67] Kızıl Mızraklar, Kuzey Çin'de, kırsal gizli bir topluluktu. Temmuz 1926 ÇKP Merkez Komite Plenumu Kızıl Mızraklarla ittifak çağrısında bulunmuştu.

15. Devrimde burjuvaziyle uzlaşmayı (yani Menşevik politikayı) haklı göstermek için Stalin ve Buharin sırasıyla iki faktör ileri sürdüler. İlkin Çinli sınıfları sözüm ona bir araya getiren *yabancı emperyalizm* faktörüydü. Ne var ki kısa zamanda, yabancı emperyalizmi ile ittifak içinde olan burjuvazinin işçi ve köylüleri katlettiği apaçık hale geldi. Sonra ikinci faktörü ileri sürdüler, *Çin feodalizmi*, ki bu aynı burjuvazinin daha "sol-kanadı"nı ve gerçek devrimci müttefiki, sadık Wang Çing-wei'yi, işçi ve köylülerin yanı başında feodalizme karşı mücadeleye sevk ediyordu. Ama görüldüğü gibi, burjuvazi, Buharin'in feodalizmine karşı devrimci mücadeleye katılmaya razı olan tek bir politik grup bile ortaya çıkarmadı. Ve bu bir kaza değildi. Çin'de, burjuvaziye karşı duran asil lordlar mevcut değildir. Toprak sahipleri genel bir kural olarak kent burjuvazisidir. Küçük toprak sahipleri –kulaklar, kibar tabaka– tefeciler ve kent burjuvazisine sımsıkı bağlıdırlar.

İnsan sözcüklerle oynamadığı sürece, Çin'de feodalizmden bahsedilemez. Çin köylerinde, başında feodal değil, burjuva mülkiyet biçimleri ve bir burjuva sosyo-politik düzen tacı taşıyan serf sahipliği ilişkisi söz konusudur. Kapitalist gelişimde hepten geç kalmış olma koşuluyla tarımsal aşırı nüfusun bir sonucu olan bu tür serf sahipliği ilişkisi, Türk boyunduruğundan kurtuluşlarından bu yana ne feodalizm ne de soylu zümre olarak görülmeyen birçok Balkan ülkesinde –şüphesiz çok daha "ılımlı" biçimlerde– bulunabilir. Şüphesiz, Çin'de yoksulluk ve esaret, feodalizm çağında bile güçlükle görülebilecek insanlık dışı biçimlere bürünmüştür. Herşeye rağmen, Çin'de feodalizm yaratmaya ve dahası onun egemen olduğunu iddia etmeye kalkışmak, gerçeklere değil, burjuvaziyle işbirliğini haklı göstermeye dönük bariz arzuya dayanır. Gerçekler kendi öçlerini almışlardır. Çin'de, feodalizme karşı, yani kendisine karşı devrimci bir mücadele yürütmekte hemfikir olacak bir burjuvazi veya bir burjuva kesimi görülmemiştir. Devrimci birliklerin Swatow'a ulaşması üzerine, Kuomintang'ın cebinde Komintern üyelik kartı ve ordusunun elinde mavi bayrakla tabanları yağlamasının nedeni de budur.

16. *Tarım devrimi mücadelesi*, burjuvaziye karşı bir mücadeledir, ki bu Kuomintang'a karşı bir mücadele anlamına gelir. Burjuvazinin bir tek kesimi bile bu mücadeleyi desteklememiştir ve

desteklemiyor. Taşrada, baş düşman, sayısal güçlerinden ötürü, kibar tabaka, kulaklar, küçük toprak sahipleridir. Çin'de küçük sömürücüleri, kulakları mülksüzleştirmeyi reddetmek tarım devriminden vazgeçmek demektir. Çin'de tarım devrimi –Buharin'e göre değil, gerçekte– bir anti-burjuva devrimdir. Bu nedenle –ve yalnız bu nedenle– Martinov ve Buharin'in şemaları çökmüştür. Ama bu aynı zamanda proletaryanın, Çin kırsalının yoksul kitlelerini, yani köylülüğün 80, 90 ya da daha büyük bir yüzdesini arkasına alarak –burjuvaziye, toprak sahiplerine ve kulaklara ve bunların politik kolu Kuomintang'a karşı doğrudan ve topyekün bir mücadele içinde– tarım devrimini tamamlayacağı anlamına gelir.

17. Devrimci iktidar sorununun konuluş biçimi de aynı şekilde belirlenir.

Çan Kay-şek deneyimi, emperyalizme ve feodalizme karşı mücadelede tüm "burjuva ulus"la bir blok düşüncesinin iflâs ettiğini göstermiştir.

Wang Çing-wei deneyimi, Kerenski ve Çeretelli ruhunu taşıyan "devrimci demokrasi" bloğunun iflâs ettiğini göstermiştir.

Tam da şimdi proletaryanın elindeki iş, kentin ve kırın yoksul alt sınıflarını kazanarak "devrimci demokrasi"yi alt etmek ve bu yığınlara, iktidarın, toprağın, ulusal bağımsızlığın ve emekçiler için daha iyi yaşam koşullarının fethedilmesine doğru önderlik etmektir. Diğer bir deyişle, eldeki iş, *proletaryanın diktatörlüğüdür.*

18. Proletaryanın ve köylülüğün demokratik diktatörlüğü talebi, diyelim ki Kuzey Seferinin başında, işçi ve köylülerin silahlanması ve sovyet çağrısıyla bağlantılı olarak ileri sürülseydi, Çin devriminin gelişiminde muazzam bir rol oynar, farklı bir gidişatı bütünüyle garanti altına alırdı. Burjuvaziyi ve böylelikle de uzlaşmacıları yalıtır ve proletaryanın diktatörlüğü sorununun geçmiştekinden sonsuz derecede daha elverişli koşullar altında ortaya konulmasına yol açardı. Ama tarihin akışını tersine çeviremeyiz. Burjuvazi kendi inisiyatifiyle –kendi seçtiği ve kendisi için en elverişli koşullarda– devrime sırt çevirdi. Tıpatıp aynısı uzlaşmacılar için de doğrudur. Doğru zamanda onları yalıtmaktan korktuğumuz için onlar bizi başarılı bir şekilde yalıttılar. Bu her zaman böyle olur ve yalnızca Şanghay'da değil, son sendikalar kongresinin gösterdiği

gibi Edinburgh'da da böyle olmuştur.[68]

Ama her durumda burjuvazinin –büyük burjuvazinin ve kent ve kırın orta ve üst küçük-burjuvazisinin ve bir o kadar da entelijensiyanın– devrime sırtını dönmesi yaşanmış bir gerçektir. Bu koşullar altında, proletaryanın ve köylülüğün demokratik diktatörlüğü talebinin –yeni bir devrimci yükselişin varlığında– muğlak ve şekilsiz olduğu kanıtlanacaktır. Ve devrimde her muğlak ve şekilsiz slogan, devrimci parti ve ezilen kitleler için bir tehlike haline gelir.

Stalin'in, uzlaşmacı bir karaktere büründürdükten sonra yarın proletarya ve köylülüğün demokratik diktatörlüğü bayrağı altında öne çıkacağından şüphe edilemez. Stalin ve Buharin'in kendi hatalarını anladığını düşünmek doğru olmaz. Çin'deki olayların gidişatı onları sola doğru itiyor ama kendilerini sağa çekilmeye hazırlıyorlar. Gelecekte de, görevleri köreltmeye ve proletaryanın "yalıtılmasını" Kuomintang'ın son iki namuslu figürü olan Sun Yat-sen'in karısı ve yetiştirmesi[69] ile kurulacak bir blok vasıtasıyla gizlemeye çalışacaklardır. Ne var ki, tepeden örgütlenen ve halihazırda maskaralıktan başka bir şey olmayan bu tür bloklar, proletarya partisi adına belirleyici sloganlar ve mücadele yöntemlerinden vazgeçmek anlamında gerçek ödünleri gerektirecektir. Madam Sun Yat-sen Çin devrimini Çan Kay-şek ve Wang Çing-wei'den biraz daha ucuza yönetebilir.

19. Eğer devrimci hareket yaygınlaşırsa, Ho Lung ve Yeh Ting birliklerinin sonraki başarıları, sol uzlaşmacıların bir bölümünü,

---

[68] Britanya Sendikalar Kongresinin (TUC) Eylül 1927'de Edinburgh'daki toplantısında Genel Konsey, İngiliz-Rus Sendikal Birlik Komitesiyle ilişkiyi kesmek doğrultusunda bir önergeyi kabul etti.

[69] Wuhan'daki sol Kuomintang rejiminin üç önemli önderi ÇKP'nin bastırılmasına karşı çıkarak Temmuz 1927'de Çan Kay-şek'ten koptu: Sun Yat-sen'in dul karısı Soong Çing-ling; Kuzey Seferi sırasında KMT ordusunun politik departmanının yöneticisi ve Sun Yat-sen'in son yıllarında onun genç askeri danışmanlarından biri olan Teng Yen-Ta; ve Wuhan hükümetinin dışişleri bakanı Eugene Çen. Her üçü de Wuhan yenilgisinden sonra Moskova'ya iltica etmeye çalıştılar, Moskova'da, resmi basın tarafından ÇKP ile işbirliğini sürdürebilecek bir Kuomintang "Devrimci Komitesi" tasarısının çekirdeği olarak öne çıkarıldılar. Çen daha sonra Çan Kay-şek'in KMT'siyle barışarak orada uysal bir muhalif olarak çalıştı; Teng hem Kuomintang'a hem de Komünist Partiye muhalif olan "Üçüncü Parti"yi kurdu; Soong ÇKP sempatizanı oldu ve 1949'da ÇKP'nin iktidara gelmesinden sonra kurulan hükümette bir koltukla ödüllendirildi.

hareketi tayin ve nötralize etmek amacıyla, kaçınılmaz olarak devrimci güçlerle bir "blok" yönüne itecektir. Uzlaşmacılar, bir kez daha ve üstelik daha kesin ve daha üst bir düzeyde proletaryayı kendilerine tâbi kılmak, hareketin ufkunu daraltmak ve yeni bir felâketi, sıradaki üçüncü felâketi hazırlamak için tam da proletarya ve köylülüğün demokratik diktatörlüğü sloganı altında bu hedefe doğru ilerleyeceklerdir.

Zamanında uygulanmayan proletaryanın ve köylülüğün demokratik diktatörlüğü Leninist sloganı, yeni güçler ilişkisi temelinde şekillenen üçüncü aşamaya mekanik bir biçimde taşınamaz. Çok açıkça anlamalıyız ki; genel olarak Kuomintang ve özel olarak da sol Kuomintang deneyiminden sonra *tarihsel olarak geride kalmış bir slogan devrime karşı işleyen güçlerin bir silahı haline gelecektir.* Ve bizim açımızdan, bu artık bir proletarya ve köylülüğün demokratik diktatörlüğü sorunu değil, kent ve kır yoksullarının devasa kitlesince desteklenen proletarya diktatörlüğü sorunudur; kendi önüne, ülkenin ve çalışan kitlelerin en acil ve yaşamsal sorunlarını çözme hedefini koyan ve süreç içerisinde kaçınılmaz olarak mülkiyet ilişkilerinde sosyalist gedikler açma yoluna giren bir diktatörlük.

20. Komünist Partinin görevi, ilkin ve en başta, *devrimci bir ordunun oluşturulmasıdır.* Düzenli bir Kızıl ordu, şu anda serpilip gelişen işçi ve köylü hareketi temelinde inşa edilmelidir. Paralı askerlerle çalışma ilkesinin yerine sınıfın içinden sistematik olarak asker toplama ilkesi geçirilmelidir. Bu asker toplama işinin organları, sovyetlerin ve Komünist Partinin önderliği altındaki sendikalar ve köylü birlikleri olmalıdır. Partizan köylü müfrezelerini (Kızıl Mızraklar vb.) düzenli saflara becerikli bir biçimde ve ısrarla katmak zorunludur. Komutanın bileşimi sorunu, tüm Rus deneyiminin olduğu kadar Çin devriminin de deneyimleri temelinde doğru biçimde çözümlenmelidir. Sömürücüler ve karşı-devrimci unsurlar ordunun saflarından acımasızca tasfiye edilmelidir.

21. Orduyu ve kentleri besleme görevi *iaşe politikası sorunu*nu ortaya çıkarır. İç savaş ve abluka koşulları altında bu sorunun çözülmesi, iaşe konusunda demirden disiplin önlemleri olmaksızın, büyük toprak sahiplerinin, kulakların, spekülâtörlerin yiyecek stoklarına el koymaksızın ve şu veya bu biçimde karneye bağlan-

maksızın tasavvur edilemez.

22. Bu aşamadaki iç savaş, Çin'de *kulakların mülkünü elinden almaksızın* tasavvur edilemez.

23. Muhalefetin defalarca formüle ettiği aynı görevler, özellikle Komintern Yürütme Komitesinin Mayıs plenumunda formüle edilen görevler, sovyetler ve devrimci ordular için pratik bir programın en önemli bölümleri olarak kalmaya devam ediyor.

Ordular ilerledikçe ve yerel ayaklanmalar başarıya ulaştıkça *toprak* –küçük ya da büyük– toprak ağalarının elinden derhal alınmalıdır. Gerici bürokrasi derhal sökülüp atılmalıdır. Hainler, karşı-devrimciler ve Çan Kay-şek ile Wang Çing-wei'nin ajanlarının defteri oracıkta dürülmelidir.

24. *Sanayi ve ulaşım sorunları* derhal devrimci hükümetin önüne çıkacaktır. Çin üzerine yaptığı sayısız konuşmalarından birinde Buharin, sermayeyi dışarı kaçıran ve geride hiçbir dolaşım aracı bırakmayan ve böylece büyük zorluklar –Muhalefetin üzerinde kafa yormak istemediği– yaratan burjuvazinin sabotajlarından bağıra çağıra yakındı. Buharin bu zorlukların üstesinden gelmek için hiçbir önlem önermemiştir. Gevşekliğinin mazereti olarak zorluklara genel bir atıfta bulunmak oportünizmin en bilinen numarasıdır.

Apaçık bellidir ki, iç savaş koşullarında, burjuvazinin ekonomiyi ve herşeyden önce sanayi ve ulaşımı sabote etmesi engellenebilir, ama uyarılar aracılığıyla değil, hayata geçirilebilir olduğu durumlarda sanayinin örgütlü proleter denetimi ve üretimin sürekliliğini güvence altına almanın aksi takdirde mümkün olmadığı her durumda da işçilerin işletmeleri doğrudan kendi ellerine alması gibi diktatörlük önlemleriyle engellenebilir. Aynı şeyler demiryolu ve deniz ulaşımı için de geçerlidir. Kısaca, kapsamlı bir plan en önemli işletmeleri, yani bu iş için en olgunlaşmış sanayileri ve ulaşım araçlarını Sovyet devletinin eline devretmelidir. Atılacak zorunlu adımlar ve hazırlığa dönük olarak benimsenecek örgütsel önlemler, devrimin gelişiminin tüm gidişatına, düşmanın direnişinin gücüne vs. dayanan bütünsel durumla uyumlu olacak tarzda bütün ayrıntılarıyla geliştirilmelidir.

Söylemeye gerek yok ki, tüm bunlar ilkin ve herşeyden önce yabancılara tanınan ayrıcalıklar için geçerlidir.

25. Bizim ütopyacılığımız, aşırı solculuğumuz vb. hakkında

basbas bağıracak olan filistenler çıkacaktır. Bunlar Çin'in geriliğinden, proletaryanın sayıca azlığından vb. yakınıp duracaklar.

Bunlara herşeyden önce vereceğimiz yanıt, bizim *sosyalizmi tek bir ülkede,* hele Çin'de inşa etmeye niyetimiz olmadığıdır. Çin devrimi, devrim tarafından ortaya çıkarılan tüm sorunlara Çin'in sınırları dahilinde çözümler bulması gereken bağımsız, yalıtılmış bir olgu değildir. Çin devrimi, aralarında şu halkaların da bulunduğu bir zincirin halkasıdır: Sovyetler Birliği, gelecekteki emperyalist savaşlar, eli kulağındaki proleter ayaklanmalar vb. –diğer bir deyişle, bugünkü emperyalist dönemi oluşturan savaşlar ve devrimler zinciri. Çin'deki sınıf ilişkilerinin bu derece sertleşmesine yol açan ve devrimin en önemli görevlerinin yalnızca burjuva önderliği altında değil, aynı zamanda küçük-burjuvazi ve proletaryanın demokratik diktatörlüğü aracılığıyla da çözümünü imkânsız kılan ve böylelikle kent ve kır yoksullarınca desteklenen proletarya diktatörlüğünü kurma görevini gündeme sokan tam da emperyalizm dönemidir. Proletaryanın diktatörlüğü, mülkiyet ilişkilerinde sosyalist gedikler açma ve devlet denetimindeki üretime geçiş, yani sosyalist devrim yoluna girmek anlamına gelir.

26. Peki Çin proletaryasının güçleri, yüz milyonlarca Çinli yoksulun desteğini almaya, iktidarı ele geçirmeye, bir ordu ve devlet aygıtı kurmaya, abluka ve sabotaja karşı dayanmaya, ülkenin en önemli ekonomik işletmelerini korumaya vb. yeterli midir? Özünde bu sorun diğer bir sorunla özdeştir: yukarıda sıralananlardan başka yol ve yöntemler mevcut olmadığına göre, Çin devriminin daha da gelişme ve zafer kazanma şansı gerçekten var mıdır? Tabiatıyla, hiç kimse Çin proletaryasının yakın bir gelecekte iktidara gelmeyi başaracağını kesin olarak söyleyemez. Bunun doğru olup olmadığını söyleyebilecek olan sadece gerçek gündelik mücadeledir. Bir zaferi ancak doğru bir önderlik kazanabilir. Söyledikleri gibi devrimci "sınır", yani tüm diğerlerini sınırlayan nicelik, şu an zerrece Çin proletaryası değil, yanlış bir teorinin, yanlış bir çizginin ve hatalı bir önderliğin en berbat derecede zayıflattığı Çin Komünist Partisidir. Sayısıyla, üretici rolüyle ve bir bütün olarak ülkeye dağılım biçimiyle Çin proletaryası muazzam bir gücü temsil etmektedir ve Çin Komünist Partisinin hızlı gelişiminin ve çelikleşmesinin kanıtladığı gibi ülkenin yönetici ve egemen gücü haline gele-

bilir. Kaybedilen ve boşu boşuna harcanan zamanı telâfi edebilir mi? Edebilir. Eğer ani bir devrimci yükseliş olursa parti hızla olayların düzeyine yükselebilir. Ama bunun gerçekleşmesi için, önünde net bir perspektifi olması gerekir, yarım yamalak önlemler, tereddütler ya da Madam Sun Yat-sen ile rol kesmeler değil. *Bir yoksul köylüler ülkesinde proletarya diktatörlüğünün görevleri* açık ve net bir şekilde ve tüm kapsamıyla ortaya konmalıdır.

Bu yapılmaksızın Ho Lung ve Yeh Ting'in birliklerine destek vermek, yalnızca hareketin yeni bir ezici yenilgiyle, yeni bir korkunç kıyımla ve gericilik güçlerinin yeniden güçlenmesiyle sonuçlanabilecek olan en saf biçimde maceracılık olurdu.

Çin devrimi yeni aşamasında ya proletarya diktatörlüğü olarak kazanacaktır ya da hiç kazanmayacaktır.

KEYK PREZİDYUMUNDA YAPILAN KONUŞMA[70]

27 Eylül 1927

1. Beni disiplini çiğnemekle suçluyorsunuz. Kararınızın çoktan hazır olduğundan hiç şüphe etmiyorum. Burada söz konusu olan, tartışan ve karar veren bir örgüt değildir; yalnızca *emirleri yerine getiriyorlar*. Komünist Enternasyonal Prezidyumu bile bir istisna oluşturmuyor.

2. *Fraksiyonel faaliyet* dediğiniz şey nedir? SBKP Sekretaryasının izin vermediği herşey. Ama Sekretarya, kuralları ayaklar altına almakta, parti disiplinin temellerini unufak etmekte ve her parti üyesinin başkasına devredilemez hakları ve başlıca yükümlülüğü üzerine zorla bir yasak koymaktadır.

Çin Devrimi

3. İşte size inandırıcı ve yakıcı bir örnek. Bugünkü gazeteler devrimci ordunun Swatow'u işgal ettiğini yazıyor. Ho Lung ve Yeh Ting orduları zaten haftalardır ilerlemekteydi. *Pravda* bu orduları devrimci ordular olarak adlandırıyor. Bu, ne olursa olsun, Çan Kay-şek'in, Feng Yü-ziang'ın ya da Tang Şeng-çih'in ordularıyla karşılaştırıldığında gerçeğe daha yakındır. Ama size sorarım:

---

[70] 27 Eylül 1927'de Troçki ve Vuyoviç, Komünist Enternasyonal Yürütme Komitesinden ihraç edildiler. Bu metin, Troçki'nin Muhalefeti savunmak üzere KEYK Prezidyumu önünde yaptığı konuşmadan alınmıştır. Burada basılan kısmı, Troçkinin taslağının ilk dokuz maddesidir. Konuşmanın geri kalanı, "Savaşa Karşı Mücadele" (madde 10), "Disiplin ve Örgütsel Kurallar Sorunu" (madde 11-21) ve "Çözüm Nerede?" (madde 22-25) adlı bölümleri içeriyor.

Swatow'u ele geçiren devrimci ordunun hareketi Çin devriminin önüne hangi olanakları çıkarmaktadır? Hareketin sloganları nelerdir? Programı nedir? Örgütsel biçimleri ne olmalıdır? Temmuz ayında *Pravda*'nın bir günlüğüne aniden ileri sürdüğü Çin sovyetleri sloganına ne oldu? Eğer Yoldaş Lozovski'nin temelden yanlış olan makalesini bir tarafa bırakırsak bu konuda basınımızdan tek bir kelime bile duyamıyoruz.

SBKP basını neden suskundur? Komintern basını neden dilini yutmuştur? Herşey bir yana, Yoldaş Buharin'in raporunu kabul eden son KEYK plenumunun kararı bugüne dek yürürlükte kalmayı sürdürüyor. Bu karar bütünüyle yanlıştır. Bu karar Wuhan hükümetinin, Çan Kay-şek'in henüz bitiremediği işleri tamamlamasına yardım etti.

Çin devrimini iki kez en ağır bozgunlara sürükleyen Stalin ve Buharin'in oportünist tez ve kararları hiçbir yasaklama olmaksızın basılmaktadır. Sorunların Marksist formülasyonu ve Marksist bir eleştiriye tâbi tutulması ise yasaklanıyor. Bizim tezlerimizi yayan herkes disiplini ihlâl etmekle suçlanmakta ve partiden ihraç edilmektedir. Ama biz diyoruz ki, her dürüst parti üyesi, Çin sorunu hakkındaki tüm belgelerin yayınlanmasını talep etme ve Stalin-Buharin'in oportünist çizgisine yönelttiğimiz eleştirilerin [tüm partiye] iletilmesi ve bu işi tüm gücüyle ve eldeki tüm imkânlarıyla yapma göreviyle yükümlüdür. Çin devriminin kaderi sorunu, bürokratik talimatlardan ve devrimci proleter disiplin önlemleri olarak sunulan MK Sekretaryasının yasaklarından karşılaştırılmaz biçimde çok daha önde gelir.

4. Komintern organlarının, yeni bir yükselişin başlangıcı anlamına gelebilecek, ama aynı zamanda –yanlış politikalarla– en ağır ve en yıkıcı olacak, devrimi yıllar boyunca zayıflatacak üçüncü bir bozgunun yolunu hazırlayabilecek olan Çin devriminin üçüncü aşamasıyla ilgili olarak suskun kaldıklarını söyledim.

Tüm basın suskun kalırken ve Komintern hiçbir şey söylemezken, yeni bir oportünist kombinasyon –bütünüyle Stalin-Buharin'in Çin politikasının ruhuyla– her zamanki gibi sessizce hazırlanmaktadır. Moskova'da yeni ve hiç olmadığı kadar modern bir Kuomintang oluşturuluyor, Sun Yat-sen'in dul eşi ve Çan Kay-şek'in silah arkadaşı Eugene Çen etrafında. İlk aşama Çan Kay-

şek'ti; ikinci aşama, Wang Çing-wei; üçüncü aşama Eugene Çen ve şürekâsıdır. İlk iki aşama işçi ve köylülerin ezilmesi ve katledilmesiyle sona erdi. Üçüncüsü de aynı şeye yol açacaktır. Çin Komünist Partisinin tam bağımsızlığını sağlamak, onun kendi itibarını yükseltmek, onun bakış açısını genişletmek, onun önüne proletaryayla Çin'deki milyonlarca yoksul köylüyü birleştirebilecek bir sovyet diktatörlüğü görevini koymak yerine, tüm bunların yerine, Stalin-Buharin, Çin Komünist Partisinin tepesine dikilen yeni bir müfettişlik, onu denetlemenin yeni bir küçük-burjuva uzlaşmacı biçimi, yani proleter öncünün elini kolunu bağlayacak yeni prangalar hazırlamaktalar. Size söylüyoruz: Bu üçüncü bir felâketle sonuçlanacaktır. Buna rağmen gerçekten bizim sessiz kalacağımızı mı düşünüyorsunuz?

5. 1925'ten bu yana Çin Komünist Partisinin bağımsızlığı için, onun Çan Kay-şek disiplininden kurtarılması için mücadele yürütmekteyiz. Bolşevizmin bu çok önemli, ilkesel sloganı Troçkizm olarak adlandırıldı. Çin'de, Komintern ajanları, Bolşevik politikanın temel önkoşulu olan proleter partisinin bağımsızlığını savunan gerçek proleter devrimciler için "Troçkist" terimini kullandılar. Bu insanlara karşı Komintern ajanları, Martinov'un politikalarını Çinceye çeviren Çen Tu-ziu'yu desteklediler.

Muhalefetin suçu nedir? Sadece Stalinist Sekretarya'nın devrim açısından ölümcül olan yasaklarına haddinden fazla dikkat etmiş olması ve Çin Komünist Partisinin tam bağımsızlığı çağrısını bütün Komintern'in önüne tüm kararlılığı ve katılığıyla derhal ve alenen koymaması.

6. Bu yılın Mayıs ayındaki KEYK plenumunda, Buharin'in baştan aşağıya oportünist kararına karşı çıkan kısa bir sözlü önerge verdik. Önergemiz şöyleydi:

> Plenumun, Buharin'in kararını, yerine birkaç satırlık bir karar koyduktan sonra toprağa gömmesi yerinde olacaktır:
>
> İlk olarak, köylüler ve işçiler Sol Kuomintang'ın liderlerine güvenmemeli, askerlerle birlikte kendi sovyetlerini oluşturmalıdırlar. İkincisi, sovyetler işçileri ve bilinçli köylüleri silahlandırmalıdır. Üçüncüsü, Komünist Parti tam bağımsızlığını güvence altına almalı, günlük bir basın yaratmalı ve sovyetleri oluşturmakta önderliği eline almalıdır. Dördüncüsü, toprak derhal toprak ağaları-

nın elinden alınmalıdır. Beşincisi, gerici bürokrasi derhal defedilmelidir. Altıncısı, hain generaller ve diğer karşı-devrimcilerin anında icabına bakılmalıdır. Ve sonuncusu, genel gidişat, işçi ve köylü delegeleri sovyetleri aracılığıyla bir devrimci diktatörlüğün inşası yönünde ilerlemelidir. ["Anlamanın, Yeniden Düşünmenin ve Bir Değişiklik Yapmanın Zamanıdır"]

Bu satırlar oportünist politikalara hizmet eden bürokratik aygıtın geçici olarak bastırdığı gerçek Bolşevizmin sesidir. Ve gerçekten bu satırların Çin ve dünya proletaryasınca bilinmesini beceremeyeceğimizi mi düşünüyorsunuz? Böyle düşünen devrimci değildir?

7. Bugüne değin, son KEYK plenumunun Çin'e ilişkin kararı geri çekilmemiştir. Bugüne değin, ilkin Çan Kay-şek'e güven duyulması çağrısında bulunan ve ondan sonra da Wuhan hükümetini tarım devriminin yönetici merkezi olarak ilân eden Stalin'in tutumu mahkûm edilmedi.

Yoldaş Treint, Stalin-Buharin politikasının –tüm Komintern'e örgütlü bir suskunluk dayatarak– uluslararası proletaryanın öncüsünün doğru yoldan sapmasına yol açtığını söylerken haksız mıydı? *L'Humanite* Çan Kay-şek kasabını Şanghay Komünü'nün kahramanı olarak tebrik eden bir telgraf göndermedi mi? Bu politika proleter Komünarlar ile general Galliffet arasındaki derin ayrımı görmezden gelen bir politika değil midir? –bu politika yalnızca mahkûm edilmesi değil aynı zamanda bir suç olarak damgalanması gereken câni bir politika değil midir?

8. Daha da beteri, Kuomintang, bugün bile Komintern'in üyesi olmaya devam ediyor. Hangi Kuomintang? Çan Kay-şek'in Kuomintang'ı mı yoksa Wang Çing-wei'nin ki mi? Ama artık birleştiler. Demek ki Çan Kay-şek ve Wang Çing-wei'nin birleşik Kuomintang'ı halen Komintern'in üyesidir. Vuyoviç'i ve beni ihraç etmekte epey aceleniz var. Ama silah arkadaşları Çan Kay-şek ve Wang Çing-wei'yi ihraç etmeyi unutmuştunuz. Belki bu sorunu bugünden itibaren gürdeme almaya razı olursunuz.

9. Komünist Partisinin bağımsızlığı için savaşmak, proletaryanın köylülük için ve burjuvaziye karşı savaşması, işçi, köylü ve asker delegeleri sovyetleri için savaşmak oportünistlerce *Troçkizm* olarak adlandırılıyor. Neden? Leninizme karşı daha kesin bir şe-

kilde savaşabilmek için. Troçkizm, iflas edenlerin söyleyecek hiçbir şeyleri kalmadığında arkasına sığındıkları bir sıfattır. Gözlerimizin önünde gelişen Çin devriminin yeni aşaması konusunda Komintern'in suskun kalması, benzersiz bir kafa karışıklığının kanıtıdır. Doğru yol ve hedef açıkça gösterilmelidir. Sessiz kalamayız. Sessiz kalmayacağız çünkü bizler devrimciyiz bürokrat değil.

KANTON AYAKLANMASI[71]

Aralık 1927

4. Partinin ve bu nedenle ülkenin de kontrolü, merkezciliğin üstelik bir yükseliş döneminin değil gerileme döneminin merkezciliğinin tüm özelliklerini barındıran Stalin hizbinin ellerindedir. Sola kısa zikzaklar, sağa uzun zikzaklar. Sola atılan son adımın (jübile manifestosu[72]) sağ kanadı ve onun taşradaki gerçek dayanaklarını –laflarla değil fiilen– yatıştırma gereksinimini doğurduğundan kimsenin şüphesi olamaz.

5. Sol zikzaklar, yalnızca palas pandıras hazırlanmış jübile ma-

---

[71] 15 Kasım 1927'de Troçki ve Zinovyev SBKP'den ihraç edildi. İhraçlar, 2-19 Aralıkta Moskova'da toplanan On Beşinci Parti Kongresinin arifesinde gerçekleştirilmiş böylelikle Muhalefet kongrede bir sesten yoksun bırakılmıştı. 11 Aralıkta, kongre oturum halindeyken, Çin'deki Komintern temsilcileri Çin'de Stalin-Buharin çizgisini güçlendirebilecek başarılı bir eylem yaratabilmek için Kanton'da bir ayaklanmaya önderlik ettiler. "Kanton Komünü" 14 Aralıkta yenildi. On Beşinci Parti Kongresi, Birleşik Muhalefetin tüm üyelerini ihraç etti. Troçki'nin Aralık 1927'de yazdığı "Yeni Aşama Üzerine" adlı makalesinden alınan bu kısa pasaj, onun Kanton ayaklanmasının haberlerine verdiği ilk tepkiyi gösterir. Bu olay hakkındaki görüşleri, Mart ve Nisan 1928'de Preobrajenski'ye yazdığı mektuplarında ve "Çin Devriminin Özeti ve Perspektifleri" adlı yazısında çok daha geliştirilmiştir. 15 Ekim 1927'de SSCB Merkezi Yürütme Komitesi, Ekim devrimi in onuncu yıldönümü kutlayan bir manifesto yayınladı. Manifesto, işçilerin ve köylülerin yaşam standartlarında çok kısa bir gelecekte abartılı birtakım gelişmeler olacağı sözü veriyordu, bu hareket aslında Birleşik Muhalefet ile parti içinde yürütülen mücadelenin son aşamasında Stalin-Buharin hizbinin popülerlik kazanması için tasarlanmış bir adımdı. Manifesto, yedi saatlik işgünü ve beş günlük iş haftasının yürürlüğe sokulacağını, köylülere emekli aylığının bağlanacağını ve devlete karşı işlenen en ciddi suçlar hariç idam cezasının kaldırılacağını vaat ediyordu. SSCB'de iş haftası beş güne ancak 1967'de indirildi ve köylüler emekli aylıklarını ancak 1969'da alabildi (kolektif çiftçiler ise 1965'te). İdam cezası 1930'un büyük tasfiyeleri sırasında her çeşit muhalife karşı kullanıldı.

nifestolarında açığa çıkmıyor. Kanton başkaldırısı, Çin'deki Menşevik politikanın felâketvari sonuçlarının kendisini bütünüyle açığa vurmasından sonra, Komintern'in sola doğru su götürmez bir *maceracı* zikzağıdır. Kanton macerası, 1923 Almanyası'nda devrimci durumun kaçmasından sonraki 1924 Estonya komplosunun en kötü ve daha öldürücü bir taklididir.[73] Menşevizm artı bürokratik maceracılık, Çin devrimine çifte bir darbe vurmuştur; şüphe etmiyoruz ki, Kanton'un intikamı, uluslararası politika alanında ve özellikle Çin'de sağa dönük yeni ve uzun bir zikzak olacaktır.

"Yeni Aşama Üzerine"den.
Die Fahne des Kommunismus (Berlin), 21 ve 28 Aralık 1928'den alınma.

[73] Alman KP'sinin eylemsizliği nedeniyle 1923 Alman devriminin yenilgisini takiben 1 Aralık 1924'de Estonya'da darbeci bir ayaklanma emri verildi, 200 silahlı komünist hükümet binalarına ve stratejik noktalara saldırdı. Kitleler arasında ciddi bir hazırlıktan yoksun olan ayaklanma dört saat içinde bastırıldı. (1923 Alman olayları için bakınız 32.dipnot)

OPORTÜNİZMİN KLASİK HATALARI[74]

Ocak 1928

Dünya tarihindeki en büyük olaylardan birini oluşturan Çin devriminin sonuç ve dersleri, karanlıkta bırakılmış, tartıştırılmamış ve proleter öncü kamuoyu tarafından özümsenmemiştir. Gerçekte Rus Komünist Partisi Merkez Komitesi, Çin devrimiyle bağlantılı sorunların tartışılmasını yasaklamıştır. Ancak işlenen hataları –oportünizmin klasik hataları– incelemeksizin, Avrupa ve Asya proleter partilerinin gelecekteki devrimci hazırlıklarını tasavvur etmek imkânsızdır.

Kanton'daki Aralık olaylarının önderliğinden kimin doğrudan sorumlu olduğunu bilme sorunundan başka, bu olaylar devrimci dalganın geri çekilişi sırasında kuyrukçuluğun çarpıcı örneklerinden birini sunmaktadır. Devrimci bir dönemde kuyrukçuluğa doğru bir sapma, genellikle, dolaysız sebeplerini oportünist bir önderlikte bulan yenilgilerin sonucudur. Komünist Enternasyonal, bir bütün olarak Çin devriminin gidişatıyla bağlantılı olarak ilkin Kanton ayaklanması deneyiminin derslerini çıkarmaksızın tek bir yeni ileri adım bile atamaz. Bu, Altıncı Dünya Kongresinin temel görevlerinden biridir. Sol kanada karşı alınan baskıcı önlemler, yalnızca, çoktan yapılmış hataları doğrulamaya yetmemekle kalmayacak, ama daha da önemlisi kimseye bir şey de öğretmeyecektir.

"Sürgünlere Çağrı"dan.
Contre le Courant (Paris), 11 Şubat 1928'den alınma.

---

[74] Ocak 1928'de, ihraç edilen Muhalefetçilerin Sovyet Asyası'nın uzak bölgelerine kitlesel sürgünleri söz konusuydu. Bu, Birleşik Muhalefetin parçalanmasına neden oldu. Zinovyev ve Kamenev Troçki'yi alenen suçlayarak Stalin'e teslim oldular. Troçki 16 Ocakta Çin sınırında Sovyet Türkistanı'ndaki Alma-ata'ya gönderildi. Burada yayınlanan metin, Troçki, Rakovski, Radek, Smilga, İvan Smirnov, Valentinov, Serebriyakov, Preobrajenski ve sürgüne gönderilen bir dizi Eski Bolşevik tarafından yayınlanan "Sürgünlere Çağrı"dan alınmış Çin sorunu hakkındaki pasajlardır.

PREOBRAJENSKİ'YE ÜÇ MEKTUP

Mart-Nisan 1928[75]

Birinci Mektup, 2 Mart 1928

Pravda birkaç tefrika halinde "Kanton Ayaklanmasının Dersleri ve Önemi" başlığını taşıyan oldukça kapsamlı bir makale yayınlıyor. Bu makale içerdiği paha biçilmez, doğrulanmış ve ilk elden bilgiler dolayısıyla olduğu kadar, ilkesel nitelikteki çelişkilerin ve kafa karışıklığının açıkça sergilenmesi dolayısıyla da gerçekten dikkate değer.

Makale devrimin bizzat toplumsal tabiatının bir değerlendirilişiyle başlıyor. Hepimizin bildiği gibi, Çin devrimi, bir burjuva-demokratik, bir işçi ve köylü devrimidir. Dün bu devrimin Kuomintang bayrağı altında gelişeceği varsayılıyordu –bugün bu devrim Kuomintang'a karşı gelişiyor.

Ama yazarın –ve hatta tüm resmi politikanın– değerlendirmesine göre, devrimin karakteri burjuva demokratik olarak kalmayı sürdürüyor. Sovyet iktidarının politikasına değinen bölüme geliyoruz. Şu ifadeyle karşılaşıyoruz: "Kanton sovyeti işçilerin çıkarları doğrultusunda, üretimde fabrika komiteleri aracılığıyla yürütülecek işçi denetimini tesis eden [ve] büyük ölçekli sanayinin, ulaşımın ve bankaların millileştirildiğini ilân eden kararnameler yayınladı."

---

[75] 1936'da ilk yayınlandığında *New International*'ın editörleri Troçki'nin yalnızca ilk mektubunun tarihini doğrulayabilmişlerdi. Harvard'da bulunan Troçki Arşivindeki Preobrajenski'nin yanıtının bir kopyası 27 Mart 1928 tarihini taşımaktadır. Metin içindeki kanıtlardan anlaşılacağı üzere Troçki'nin ikinci ve üçüncü mektubu Nisan sonlarında yazılmış olsa gerek. Preobrajenski'nin mektubu Nisan 1936'da *New International*'da Troçki'nin mektubuyla birlikte yayınlanmıştı.

Şu önlemleri birer birer sayarak devam ediyor: "emekçilerin kullanımına sunulmak üzere büyük burjuvazinin tüm apartmanlarının müsaderesi "

Böylece işçiler Kanton'da sovyetleri aracılığıyla iktidardaydılar. Gerçekte tüm iktidar Komünist Partinin yani proletaryanın partisinin ellerindeydi. Program sadece halen Çin'de mevcut olan her çeşidinden feodal malikanelerin müsaderesini değil, sadece üretimde işçi denetimini değil, ama aynı zamanda burjuvazinin apartmanlarının ve emekçilerin kullanımına sunulmak üzere tüm mülklerinin müsaderesini de kapsamıştır. Akla gelen soru şudur: Eğer *bunlar* bir burjuva devriminin yöntemleriyse Çin'de sosyalist devrim nasıl bir şey olacaktır? Başka hangi sınıf, ve hangi tür farklı önlemlerle, devirme işini yapar? Görüyoruz ki, devrimin gerçek bir gelişimi karşısında, içinden geçtiğimiz dönemde, devrimin gelişiminin mevcut aşamasında, Çin'e uygulanan burjuva-demokratik işçi ve köylü devrimi formülünün boş bir hayal, bir ıvır zıvır olduğu kanıtlanmıştır. Kanton ayaklanmasından önce bu formülde ısrarcı olanlar ve herşeyden önce bu ayaklanmadan sonra bile bugün hâlâ bu formülde ısrar edenler, (farklı koşullar altında) Zinovyev, Kamenev, Rikov ve diğerlerinin 1917 yılında yaptıkları ilkesel yanlışları tekrar etmektedirler.[76]

Çin'de tarım devrimi sorununun halen çözülmemiş olduğu şeklinde bir itiraz yükselebilir! Doğru. Ama bizim ülkemizde de bu sorun proletarya diktatörlüğünün kurulmasından önce çözülmemişti. Dahası Çin toprak mülkiyeti sisteminin tarihsel koşulları açısından bakıldığında, bizim ülkemizde Çin'de mümkün olandan çok daha derinlere inen tarım devrimini başaran burjuva-demokratik bir devrim değil, proleter sosyalist bir devrimdi. Çin'in sosyalist bir devrim için henüz olgunlaşmadığı söylenebilir. Ama bu itiraz, sorunu ortaya koymanın soyut ve yaşamdan kopuk bir biçimi olurdu. O takdirde, eğer tek başına alınırsa Rusya sosyalizm için olgunlaşmış mıydı? Rusya tüm ulusal problemleri çözmenin yegâne yöntemi olarak proletarya diktatörlüğü için olgunlaşmıştı;

[76] Zinovyev, Kamenev ve Rikov Ekim devrimdeki ayaklanmaya karşı çıkmışlardı. Karşı çıkışları yalnızca teknik gerekçelere değil aynı zamanda, Rus devrimi sosyalist değil burjuva-demokratik bir karakterde olacağına dair Bolşevik parti kökü eskilere dayanan beklentilerine de dayanıyordu.

ama sosyalist gelişim söz konusu olduğu sürece, bu sonuncusu, bir ülkenin ekonomik ve kültürel koşullarından hareketle, dünya devriminin tüm gelecekteki gelişimine kopmazcasına bağlanmıştır. Bu bir bütün olarak ya da kısmen Çin için de geçerlidir. Eğer sekiz ya da on ay önce bu bir tahmin idiyse (hatta dahası gecikmiş bir tahmin idiyse), bugün Kanton ayaklanması deneyiminden çıkan çürütülmez bir sonuçtur. Kanton ayaklanmasının genel olarak bir macera olduğunu ve gerçek sınıf ilişkilerinin onun şahsında çarpılmış bir biçimde yansıdığını ileri sürmek yanlış olurdu.

Herşeyden önce, yukarıda bahsedilen makalenin yazarı Kanton ayaklanmasını hiç de bir macera olarak düşünmüyor tersine onu Çin devriminin gelişiminde bütünüyle meşru bir aşama olarak değerlendiriyor. Genel resmi bakış açısı, devrimin bir burjuva demokratik devrim olarak değerlendirilmesi ile Kanton hükümetinin eylem programının onaylanmasını birleştirmektir. Ama Kanton isyanını bir komplo olarak değerlendiren bakış açısından bile, burjuva-demokratik devrim formülünün uygulanabilir olduğu sonucuna çıkılamaz. İsyan şüphesiz ki vakitsizdi. Evet öyle. Ama ondan kaçınılmaz olarak doğan sınıf güçleri ve programlar tüm meşruluklarıyla ayaklanma tarafından açığa çıkarılmıştır. *Bunun en iyi kanıtı şudur: Kanton ayaklanması tarafından çıplak biçimde ortaya serilen güç dengelerini önceden görmek mümkün ve gerekliydi. Ve bu önceden görülmüştü.*

Bu sorun en başta Kuomintang sorunuyla çok yakından ilişkilidir. Laf arasında, makalenin yazarı sahte bir memnuniyetle, Kanton isyanının savaş sloganlarından birinin "Kahrolsun Kuomintang!" şiarı olduğuna değiniyor. Kuomintang'ın bayrak ve nişanları parçalanmış ve ayaklar altında alınmıştı. Ama daha geçenlerde, Çan Kay-şek'in "ihaneti" ve Wang Çing-wei'nin "ihaneti"nden sonra bile, dini yeminler işittik: "Kuomintang'ın bayrağından vazgeçmeyeceğiz!" Ah bu özürcü devrimciler!

Kanton işçileri, *tüm eğilimlerini yasadışı ilân etmekle* Kuomintang'ı toplumun dışına ittiler. Bu ne anlama gelir? Temel ulusal görevlerin çözümü için, yalnızca büyük değil küçük-burjuvazinin de, proletarya partisine, "burjuva demokratik devrim"in görevlerini birlikte çözmesini sağlayacak bir kuvveti ileri süremediği anlamına. Ama "*biz*" milyonlarca köylüyü ve tarım devrimini kü-

çümsüyoruz.... Acınası bir itiraz.... Çünkü tüm durumun anahtarı özellikle şu olguda yatmaktadır ki, köylü hareketini fethetme görevi proletaryanın yani doğrudan Komünist Partinin üstüne düşmektedir; ve bu görev gerçekte Kanton işçileri tarafından çözüldüğünden farklı biçimde çözülemez, yani daha baştan kaçınılmaz olarak sosyalist yöntemlere doğru gelişen yöntemleriyle proletaryanın diktatörlüğü biçiminde. Diğer taraftan bu yöntemlerin genel kaderi ve bir o kadar da bir bütün olarak diktatörlüğün kaderi son tahlilde dünya çapındaki gelişmelerin gidişatı tarafından belirlenir. Tabiatıyla bu, proletarya diktatörlüğü saflarında, işçiler ve köylüler arasındaki ittifakı güçlendirme ve geliştirmeyi ve bir yandan ulusal koşullara diğer yandan da dünya çapındaki gelişmelerin gidişatına tüm yönleriyle uyarlanmayı içeren doğru bir politikayı dışlamaz, tersine ön gerektirir. Kanton isyanı deneyiminden sonra burjuva-demokratik devrim formülüyle oynamak Çin Ekiminin karşısına dikilmektir, çünkü doğru bir genel politik yönelim olmaksızın devrimci ayaklanmalar ne kadar kahramanca ve fedakâr olursa olsun muzaffer olamazlar.

Kuşkusuz Çin devrimi "yeni ve daha yüksek bir aşamaya geçmiştir" Ama bu yarın ya da ertesi gün kabarmaya başlayacağı anlamında değil, burjuva-demokratik devrim sloganının kofluğunu açığa çıkardığı anlamında doğrudur. Engels, elverişli bir durumu kaçıran ve bunun sonucu olarak yenilgiye uğrayan bir partinin bir hiçe dönüşeceğini söylemişti. Bu Çin partisi için de geçerlidir. Çin devriminin yenilgisi 1923'teki Almanya yenilgisinden bir nebze dahi daha hafif değildir. Şüphesiz, "hiç"e yapılan atfı makul bir ölçüde kavramalıyız. Pek çok şey, önümüzdeki dönemde Çin'de devrimci bir geri çekiliş döneminin –en acı yenilgilerin ve dolayısıyla Komünist Partinin doğrudan etkisinin zayıflamasının derslerini özümsemekten oluşan ağır ilerleyen bir sürecin– söz konusu olacağını göstermektedir. Buradan da Komünist Parti için tüm ilkesel ve taktiksel sorunlarda adamakıllı sonuçlar çıkarma zorunluluğu doğar. Ve bu da şimdiye kadar yapılan tüm ölümcül hatalar açık ve çok yönlü bir biçimde tartışılmaksızın imkânsızdır.

Şüphesiz bu faaliyet içine kapalı bir faaliyete dönüşmemelidir. Tempoyu tahmin ederken bir yanlışlık yapmamak için ve yalnızca yükselen yeni bir dalgayı teşhis etmek için değil aynı zamanda bu

dalgaya zamanında hazırlanabilmek için de işçi sınıfının nabzını sıkıca tutmak gerekir.

İkinci Mektup [tarihsiz]

Sizin mektubunuz da yirmi iki gün gecikti. Bu koşullarda hayati meseleleri tartışmak zor ve kanımca Çin sorunu en hayati sorunlar arasında. Çünkü mücadele Çin'de halen gelişmektedir, partizan orduları savaş alanındadır ve şüphesiz son KEYK plenumunun kararlarından bildiğiniz gibi silahlı bir ayaklanma gündeme yerleşmiş bulunmaktadır.[77]

Başlamadan önce küçük ama sinir bozucu bir noktayı yanıtlamak istiyorum. Size karşı Zinovyev'in takma adı altında gereksiz yere polemiğe giriştiğimi söylüyorsunuz. Bunda bütünüyle yanılıyorsunuz. İnanıyorum ki, ve yeri gelmişken, yanlış anlaşılmalar düzensiz posta dağıtımının bir sonucu olarak ortaya çıkmaktadır. Kanton hadisesi hakkında yazdığımda iki silahşörün meşhur mektubundan haberdardım[78]; dahası, "Troçkizm"i teşhir etmek amacıyla kendilerine sekreterler tahsis edildiğine dair Moskova'dan haberler geliyordu. Çin devriminde proletarya ve köylülüğün demokratik diktatörlüğü dönemi gibi özel bir dönemin hiçbir şekilde olamayacağını, çünkü bunun için gerekli ön koşulların orada bizim kendi ülkemizdekiyle bile karşılaştırılmaz ölçüde daha zayıf olduğunu ve teorinin değil bizzat deneyimin de zaten gösterdiği gibi proletarya ve köylülüğün demokratik diktatörlüğünün aslında bizim kendi ülkemizde de somut bir biçime bürünmeyi başaramadığını kanıtlamaya koyulduğum Çin sorunu üzerine mektuplarımın birkaçını Zinovyev'in yayınlayacağı kanısındaydım. Bu yüzden tüm mektubum, Zinovyev'e kalırsa geçmiş ve gelecek "teşhirler" maksadıyla kaleme alınmıştı.

Köylülüğün ihmali suçlamasına atıfta bulunurken, Çin hakkındaki belli tartışmalarımızı bir anlığına bile unutmadım, ama bana yöneltilen bu bayağı suçlamayı her ne olursa olsun sizin ağzınıza yakıştırmak için bir sebebim yoktu: Çünkü, inanıyorum ki siz,

---

[77] KEYK Dokuzuncu Plenumu 9-25 Şubat 1928'de Moskova'da toplandı.

[78] Zinovyev ve Kamenev 17 Ocak 1928'de Troçki'yi itham eden bir açık mektup kaleme aldılar.

"köylülük" zerrece ihmal edilmeksizin, köylü sorununun çözümünün tek yolunun proletarya diktatörlüğünden geçtiği sonucuna varmanın mümkün olduğunu kabul edersiniz. Böylece, sevgili E.A., –lütfen bir avcı teşbihine darılmayın– sürek avı bütünüyle farklı bir yol izlerken namlunun kendisine yöneldiği sonucuna varan ürkmüş bir tavşan rolüne gereksiz yere giriyorsunuz.

Şu kanıya vardım ki, Çin'de Wuhan hükümetinin ilk oluşumundan itibaren herhangi bir proletarya ve köylülüğün demokratik diktatörlüğü olamazdı. Kendimi kesinlikle en temel toplumsal olguların analizine dayandırıyorum, bu olguların politik olarak yansıtıldığı biçimlere değil, ki çok iyi bilindiği gibi, bu biçimler, bu alanda ulusal gelenekleri de kapsayan ikinci dereceden faktörler de devreye girdiğinden dolayı, genellikle kendine has formlara bürünürler. Şuna ikna oldum ki, Wuhan'ın karaya oturuşu, dendiği üzere tüm Kuomintang'ın onda dokuzunu kapsayan sol Kuomintang efsanesini tamamen yerle bir ettiğinde, temel toplumsal olgular politik üstyapının tüm özgünlükleri içinden geçerek çoktan kendi yolunu açmıştı. 1924-25'te, Kuomintang'ın bir işçi ve köylü partisi olduğu neredeyse herkesin benimsediği basmakalıp bir laftı. Bu parti "beklenmedik bir biçimde" burjuva kapitalist bir parti olduğunu kanıtladı. Sonra başka bir versiyonu oluşturuldu, bu sonuncusu yalnızca bir "tepe noktası" idi, ama gerçek Kuomintang, Kuomintang'ın onda dokuzu devrimci bir köylü partisiydi. Bir kez daha "beklenmedik bir şekilde" ortaya çıktı ki, bütünüyle ya da kısmen sol Kuomintang, çok iyi bilindiği üzere Çin'de büyük bir geleneğe ve o yıllarda alabildiğine yaygınlaşmış kendi geleneksel örgütsel biçimlerine sahip olan köylü hareketini ezmeye girişmiştir. Bu nedenle mutlak bir soyutlama ruhuyla "Çin küçük-burjuvazisinin bizim SR'lerimize benzer şu veya bu tipte partiler oluşturup oluşturamayacağını ya da böylesi partilerin sağ-kanat komünistler tarafından oluşturulup oluşturulmayacağını bugünden söylemek imkânsızdır" diye yazdığınızda "ihtimalsizlikler teorisi"nden bu argümana vereceğim yanıt şu olur:

İlk olarak, SR'ler oluşturulsaydı bile, buradan proletarya ve köylülüğün herhangi bir diktatörlüğü hiç bir şekilde türemezdi, tam da karşılaştırılmayacak denli elverişli koşullara rağmen bizim ülkemizde de türemediği gibi. İkincisi, küçük-burjuvazinin gele-

cekte –yani sınıf ilişkilerinin daha da şiddetlenmesiyle birlikte– az ya da çok bağımsız bir rol (varsayalım bir parça çıra aniden bir kurşunu ateşlemiş olsun?) oynayıp oynayamayacağını tahmin etmek yerine, küçük-burjuvazinin yakın geçmişte elinin altında en elverişli koşullar mevcutken –Komünist Parti Kuomintang'a itilmişken, bu sonuncusu bir işçi ve köylü partisi olarak ilân edilmişken, Komünist Enternasyonal ve SSCB'nin tüm otoritesinin desteğini almışken, köylü hareketi her tarafa yayılmış ve bir önderlik ararken, aydınlar 1919'dan bu yana seferber olmuşken vb.– neden böyle bir rol oynamaktan *aciz olduğunu* kanıtladığı sorusu sorulmalıdır.

Çin'in hâlâ "tarımsal burjuva-demokratik devrim muazzam sorunu"yla yüz yüze olduğunu yazıyorsunuz. Lenin'e göre sorunun özü buydu. Lenin, köylülüğün *bir zümre* [estate] olarak bile, çarlık otokrasisiyle taçlanmış *toprak sahibi soylular zümresine* ve ona çözülmez bağlarla bağlı olan bürokrasiye karşı mücadelede devrimci bir rol oynayabileceğine işaret etmişti. Takip eden aşamada diyor Lenin, kulaklar işçilerden kopacaklardır ve onlarla birlikte orta köylülüğün önemli bir bölümü de kopacaktır, ama bu, uluslararası devrimin bütünsel bir parçası olarak proleter devrime geçiş döneminde gerçekleşecektir. Peki sorunun Çin'deki durumu nedir? Çin'de toprak sahibi bir soyluluk yoktur; toprak ağalarına karşı çıkar ortaklığıyla kaynaşmış bir köylü zümresi söz konusu değildir. Çin'de tarım devrimi *kent ve kır burjuvazisini* hedeflemiştir. Radek bunu sıkça vurguladı, Buharin bile bugün bunu yarım yamalak anlamıştır. Meselenin özü de burada yatıyor!

Diyorsunuz ki "gelecekteki üçüncü Çin devriminin ilk aşamasının toplumsal içeriği sosyalist bir altüst oluş olarak betimlenemez." Ama biz burada Buharinvari skolastizme düşme ve kendimizi diyalektik bir sürecin canlı bir betimlemesi yerine terminoloji üzerine kılı kırk yarmayla meşgul etme tehlikesiyle karşı karşıya kalıyoruz. Bizim devrimimizin Ekim 1917'den Temmuz 1918'e dek toplumsal içeriği neydi? İşçi denetimiyle yetinerek fabrika ve işletmeleri kapitalistlerin ellerine bıraktık; malikâne arazilerini kamulaştırdık ve toprağın toplumsallaştırılması küçük-burjuva SR programını gerçekleştirdik; tüm bunları taçlandırmak için bu dönem boyunca sol SR'lerle iktidara ortaklaşa katıldık. Birileri ta-

mamen haklı nedenlerle "Ekim devriminin ilk aşamasının toplumsal içeriğinin sosyalist bir altüst oluş olarak betimlenemeyeceğini" söyleyebilirdi. Sanırım bu konuda epeyce safsata üretenler Yakovlev ve diğer bazı Kızıl profesörlerdi. Lenin ise burjuva devrimini geçerken tamamladığımızı söylemişti. Ama Çin devrimi ("üçüncüsü") ilk aşamalarında kulaklara karşı büyük bir hamle başlatmak zorunda kalacaktır; yabancı kapitalistleri imtiyazlardan mahrum etmek zorunda kalacaktır, çünkü bu yapılmaksızın ekonomi ve politika alanında gerçek bir devlet egemenliği anlamında Çin'in birliği sağlanamaz. Diğer bir deyişle, üçüncü Çin devriminin ilk aşaması Ekim devriminin ilk aşamasından içerik bakımından çok daha az burjuva olacaktır.

Diğer taraftan, Kanton olayları (daha önceki Çin olayları vb. gibi) göstermiştir ki, sırtını Hong Kong'a,[79] yabancı danışmanlara ve yabancı kruvazörlere dayayan "ulusal" burjuvazi de, işçi ve köylülerin en küçük bağımsız hareketlerine ilişkin olarak öyle bir tutum takınmaktadır ki bu, üretimde işçi denetimi ihtimalini bizdekinden bile daha düşük kılmaktadır. Her ihtimalde fabrika ve işletmeleri şu veya bu ölçüde "üçüncü Çin devrimi"nin ilk anlarında kamulaştırmak zorunda kalacağız.

Şüphesiz basitçe Kanton ayaklanmasının delillerini bir kenara bırakmayı öneriyorsunuz. Diyorsunuz ki; Kanton isyanı bir macera olduğuna "göre" –yani kitle hareketinin sonucu olan bir girişim olmadığından– "*böyle* bir girişim nasıl yeni bir durum yaratabilir ...?" Şimdi, bizzat siz de bilirsiniz ki bir sorunu bu şekilde basitleştirmek hiçbir biçimde kabul edilemez. Kanton ayaklanmasında maceracılık unsurlarının olduğu gerçeğine itiraz edecek en son kişi olurdum. Ama Kanton olaylarını hiçbir sonuç çıkartılmayan bir çeşit hokus pokus olarak resmetmek Kanton deneyiminin gerçek içeriğinin analizinden *yakayı kurtarmak* için yapılan aşırı basitleştirilmiş bir teşebbüstür. Maceracılık nerede yatmaktadır? Geçmişteki günahlarını örtbas etmeye çabalayan önderliğin anormal biçimde olayların akışını zorlaması ve bir düşüğe yol açması gerçe-

[79] Hong Kong bir Britanya krallığı kolonisiydi ve ancak 1999'da Çin'e devredildi. Kanton'un doksan mil güneydoğusundaki Hong Kong adasından ve Kanton'a doğrudan demiryolu bağlantısına sahip olan Kowloon yarımadasından oluşur. Britanya Kanton ayaklanmasının ezilmesini desteklemişti.

ğinde. Kitle hareketi mevcuttu, ama yetersiz ve olgunlaşmamıştı. Bir düşüğün bize anne organizması ve gebelik süreci hakkında hiçbir şey öğretemeyeceğini düşünmek yanlıştır. Çin devriminin temel sorunları açısından Kanton olaylarının devasa ve teorik olarak belirleyici önemi bilhassa şu olguda yatmaktadır ki, burada karşımızda –bu macera "sayesinde" (evet! tam da öyle!)– tarihte ve politikada çok nadiren vuku bulan bir şey duruyor: *gerçekte muazzam ölçekte bir laboratuar deneyimi.* Bunu pahalıya ödedik, ama bu hiçbir şekilde onun derslerini reddetme gerekçesi olamaz.

Deney koşulları neredeyse "kimyasal saflık"taydı. Daha önceleri kabul edilmiş tüm kararlar, tıpkı iki kere ikinin dört etmesi gibi, devrimin bir burjuva-tarım devrimi olduğunu, Çin köylülüğünün yüzde 80'ini oluşturan yoksul köylülükle ittifak temeline dayanan bir proletarya diktatörlüğü hakkında ancak "aşamaların üstünden atlayan" kişilerin gevezelik edebileceklerini vs. vs. kayda geçirmiş, tasdiklemiş ve kutsamıştı. Çin Komünist Partisinin son özel plenumu bu bayrak altında toplandı. Komintern'in özel temsilcisi, Yoldaş N. de toplantıda hazır bulundu.[80] Bize Çin KP'sinin yeni MYK'sının her türlü şüpheden muaf olduğu söylendi. Bu süre zarfında, sözde Troçkizme karşı kampanya en çılgın temposuna ulaştı, hatta Çin'de bile. Ama yine de Kanton olaylarının tam da arifesinde, ÇKP MYK'sı, *Pravda*'nın sözleriyle, *Çin devriminin "sürekli" bir karaktere sahip olduğunu* açıklayan bir karar benimsedi. Dahası, Komintern temsilcisi, Yoldaş N. de aynı tutumu benimsedi.

Devrimin "sürekli" karakterinden anlamamız gereken şey şudur: Son derece sorumluluk gerektiren pratik görevlerle (vaktinden önce ortaya konulduğundan dolayı) yüz yüze kalan Çin komünistleri ve hatta Komintern temsilcisi, tüm geçmiş deneyimi ve tabir caizse tüm politik serveti hesaba kattıktan sonra şu sonucu çıkar-

---

[80] ÇKP'nin son toplantısı 7 Ağustos 1927'de toplanan "Olağanüstü Konferans" idi. Bu konferansta partiden geri kalan organ Çen Tu-ziu'yu önderlikten uzaklaştırmış ve yerine Çü Çiu-pai'yi atamıştı. Bu konferansa katılan yeni Komintern özel temsilcisi Vissarion Lominadze idi, burada "Yoldaş N." diye atıfta bulunulan muhtemelen odur. O sıralar Çin'de bulunan diğer bir Komintern baş temsilcisi Kanton ayaklanmasının baş örgütleyicisi olan Heinz Neumann idi. Tartışmalı da olsa, resmi tarihçiler, Neumann'ın Çin'e ancak Ekimde ulaştığını ve 7 Ağustos konferansına katılmadığını söylerler.

dılar; yalnızca komünistlerin önderliği altındaki işçiler toprak sahiplerine (kent ve kır burjuvazisine) karşı köylülüğe önderlik edebilirler; ve böylesi bir muzaffer mücadeleden ancak yüz milyonlarca yoksul köylülükle ittifak temeline dayanan proletarya diktatörlüğü çıkabilir.

Tıpkı kendisi de bir laboratuar deneyinin unsurlarını içinde barındıran (ayaklanmanın ülkenin geri kalanından yalıtılmış tek bir şehirde gerçekleşmesinden dolayı) Paris Komünü sırasında, Proudhoncular ve Blankistlerin kendi doktrinlerine doğrudan tezat olan adımları atmak zorunda kalmaları gibi, Kanton'da da, beyinleri "sürekli devrim" umacısına karşı önyargılarla dolu olan liderler, bir kez işe giriştiklerinde, daha ilk adımdan itibaren bu orijinal sürekliliik günahını işlediklerini gösterdiler. Peki sığır ve eşek dozunda enjekte edilen Martinovculuk panzehirine ne oldu? Oh hayır! Eğer bu *yalnızca* bir macera olsaydı, yani hiçbir şeyi açığa çıkarmayan ve hiçbir şey kanıtlamayan bir çeşit hokus-pokus olsaydı, bu macera kendi yaratıcılarının görüntüsüne ve kılığına bürünürdü. Ama hayır! Bu macera gerçek dünya ile temasa geçti, (olgunlaşmamış da olsa) hakiki kitle hareketleri ve kitle ilişkilerinin suyuyla beslendi; ve bu nedenledir ki "macera" denen şey kendi yaratıcılarını enselerinden yakaladı, nezaketsizce tutup kaldırdı, havada silkeledi ve sonra sertlik adına kafataslarını Çin kaldırımlarına değdirerek onları tepe üstü yere bıraktı.... Bu konudaki son kararların ve son makalenin de doğruladığı gibi, bu "yaratıcılar" hâlâ ayakları havada "sürekli" dans ederlerken başlarının üstünde durmaktadırlar.

Her proleter devrimcinin sonuna dek düşünmesi gereken canlı olaylardan sonuç çıkarmanın "yersiz" olduğunu söylemek gülünç ve kabul edilemez bir şeydir. Ho Lung-Yeh Ting ayaklanması sırasında şu sorunu açıkça ortaya atmayı arzulamıştım: Gelişimin Kuomintang döneminin tamamlandığını göz önünde tutarsak, iktidara ancak proletaryanın öncüsü gözünü dikebilir. Bu ise yeni bir kalkış noktasını, –nesnel durumun yeni bir değerlendirmesinden sonra– kendi güçlerinin yeniden gözden geçirilmesini gerektirecek ve tam da bunun yapılması mevcut duruma şu tür maceracı bir yaklaşımın önüne geçecekti: "Ücra bir köşede vaktimizin gelmesini bekleyeceğiz, köylülük olayları başlatarak bize yardıma koşa-

cak, ve birisi bir şekilde iktidarı ele geçirecek ve bir şeyler yapacak." O sıralar bazı yoldaşlar bana şunu söylemişti: "Bugün bu sorunları çoktan ezilmiş bulunan Ho Lung'la ilişkili olarak ortaya atmak yersizdir." Ho Lung'un ayaklanmasına hiçbir şekilde olduğundan fazla değer biçme eğiliminde değildim, bununla birlikte onun Çin devrimindeki yönelimi gözden geçirme zorunluluğundan yana son sinyal olduğunu düşünmüştüm. Eğer bu sorunlar *tam zamanında* ortaya konmuş olsaydı, o zaman belki de Kanton macerasının ideolojik yazarları olguları düşünüp taşınmak zorunda kalabilirler ve Çin partisi bu kadar acımasızca yıkıma sürüklenmemiş olabilirdi; ve öyle olmasaydı da, bizim teşhis ve uyarımız ışığında, Kanton olayları yüzler ve binlerin bilincine okkalı bir ders olarak kazınırdı, tıpkı Şanghay darbesinin arifesinde Radek'in Çan Kayşek hakkındaki uyarısının kazındığı gibi. Hayır, uygun zaman geçmiştir. Çin devriminin ne zaman yeniden canlanacağını bilmiyorum. Ama elimizde kalan tüm zamanı bütünüyle hazırlanmak için ve dahası olayların canlı akışı temelinde hazırlanmak için kullanmak zorundayız.

Çin tarihini, onun iktisadi hayatını, istatistiksel verilerini vb. incelemek gerektiğini yazıyorsunuz. Hiç kimse buna karşı çıkamaz (sorunu kıyamet gününe kadar ertelemenin bir gerekçesi olarak ileri sürülmediği sürece). Bununla birlikte kendimi haklı çıkarmak için söylemeliyim ki Alma-Ata'ya varışımdan bu yana yalnızca Çin ile meşgulüm (karşılaştırmalı bir inceleme için Endonezya, Polinezya vb. ile de). Şüphesiz halen birçok boşluk bulunmakta, ama yine de söylemeliyim ki, okuduğum tüm yeni (benim için yeni) kitaplarda bugün bile prensipte yeni hiçbir şey bulamadım. Fakat öncelikli nokta halen yerini koruyor *–teşhislerimizin deneyim tarafından doğrulanması*; ilkin bir bütün olarak Kuomintang'a, sonra "sol" Kuomintang ve Wuhan hükümetine ve nihayet üçüncü devrim için Kanton ayaklanması biçiminde ödenen "kaparoya" ilişkin olarak.

Herhangi bir ertelemenin olamayacağını düşünmemin nedeni de budur.

Son iki soru:

Soruyorsunuz: savaş sırasında Buharin'e karşı Rusya'nın halen bir burjuva devrimiyle karşı karşıya olduğu düşüncesini savunur-

ken Lenin haklı mıydı? Evet, haklıydı. Buharin'in formülasyonu şematik ve skolastikti, yani Buharin'in bugün bana atfetmeye çalıştığı sürekli devrim karikatürünün öz olarak aynısını dile getiriyordu. Ama bu aynı sorunun bir başka yanı daha vardır: (tüm Liadovlar bir yana) Stalin, Rikov, Zinovyev, Kamenev, Frunze, Kalinin, Tomsky vb.ne karşı Lenin Nisan tezlerini geliştirirken haklı mıydı? Zinovyev, Kamenev, Rikov, Milyutin vb.ne karşı iktidarın proletarya tarafından ele geçirilmesini savunduğunda Lenin haklı mıydı? Benden çok daha iyi biliyorsunuz ki, eğer Lenin Nisan 1917'de Petrograd'a ulaşamasaydı Ekim devrimi diye bir şey söz konusu olmazdı. Şubat 1917'ye dek proletarya ve köylülüğün diktatörlüğü sloganı tarihsel olarak ilericiydi; Şubat altüst oluşundan sonra –Stalin, Kamenev ve diğerlerinin– aynı sloganı gerici bir slogan haline gelmişti.

Nisandan Mayıs 1927'ye dek, toplumsal güçler o ana kadar kendi politik hükümlerini vermediğinden dolayı –Çin'deki durum bu slogan açısından Rusya'dakinden karşılaştırılmaz ölçüde daha elverişsiz olsa da– Çin için proletarya ve köylülüğün demokratik diktatörlüğü sloganını destekledim (daha doğrusu bu sloganla bir noktada kesiştim). Bu hüküm muazzam bir tarihsel eylem tarafından (Wuhan deneyimi) aşıldıktan sonra demokratik diktatörlük sloganı gerici bir güç haline gelmiştir ve kaçınılmaz olarak ya oportünizme ya da maceracılığa yol açacaktır.

Devamla iddia ediyorsunuz ki; Ekim atılımı için bizim elimizde Şubat startı mevcuttu. Bu doğru. Eğer Kuzey Seferinin daha başında "kurtarılmış" bölgelerde sovyetleri inşa etmeye başlasaydık (ve kitleler bunun için çalışıyorlardı), gerekli startı almış, düşman ordularını dağıtmış, *kendi ordumuzu* kurmuş olurduk ve –bir anda tüm Çin'de olmasa bile onun hayli büyük bir bölümünde– iktidarı ele geçirirdik. Şu anda şüphe yok ki devrim gerilemektedir. Yarım akıllı yazar müsveddelerinin, Çin'de sayısız idamlar gerçekleştiği ve çok ağır bir ticarî ve sınai bunalım ortalığı kırıp geçirdiği için devrimin yeni bir yükselişin eşiğinde olduğu şeklindeki anlamsız ve saçma sapan lafları câniyane bir aptallıktır. En büyüğünden üç yenilgiden sonra, idamlar politik bakımdan zayıflamış bulunan partiyi yiyip bitirirken, sınai ve ticari bunalımlar proletaryayı harekete geçirmez tersine ezer.

Geri çekilme dönemine girdik. Yeni bir yükseliş dalgasının itilimi sağlayacak olan nedir? Ya da farklı biçimde ifade edelim: İşçi ve köylü kitlelerinin başındaki proleter öncüye gerekli başlangıç noktasını sağlayacak olan nedir? Bunu bilmiyorum. Gelecek, sadece iç süreçlerin yeterli olup olmayacağını ya da bir dış itkinin gerekip gerekmeyeceğini gösterecektir. Hareketin ilk aşamasının, çoktan geride bıraktığımız devrim aşamalarını (meselâ, Çang Zolin'e karşı yeni bir "tüm ulusal cephe" parodisini) kısaltılmış ve değiştirilmiş bir biçimde yineleyebileceğini kabul etmeye hazırım, ama belki de bu ilk aşama sadece, Komünist Partinin kendi "Nisan Tezleri"ni, yani iktidarın proletarya tarafından fethinin program ve stratejisini ileri sürmesini ve halk kitlelerine ilân etmesini sağlamaya yetecektir. Ne var ki eğer geçmişle karşılaştırılmayacak kadar hızlı bir tempoyla gelişecek yeni bir yükselişe bugün artık çoktan eskimiş olan "demokratik diktatörlük" şemasıyla girersek, kellemi bahse koyarım ki, Çin'de birçok Liadov bulunacaktır ama devrimci patlamanın ertesinde partinin taktiksel yeniden silahlanışını (tüm Liadovlara karşı) gerçekleştirecek bir Lenin'i bulmak çok güç olacaktır.

Üçüncü Mektup [tarihsiz]

Sevgili E.A.:

Havayoluyla gönderdiğiniz mektubunuzu dün aldım. Böylece tüm mektuplar elime ulaştı. Son mektubun gelmesi on altı gün sürmüş, yani normal postadan altı gün daha erken. İki gün önce Çin devrimine dair itirazlarınıza ayrıntılı bir yanıtı size gönderdim: Ama bu sabah uyandığımda hatırladım ki anladığım kadarıyla en önemli saydığınız argümanı yanıtlamayı (görünüşe göre) ihmal etmiştim. Şöyle yazıyorsunuz:

> Sizin temel hatanız şu noktada yatıyor; sürecin nesnel toplumsal içeriğine ikincil bir önem atfeder gibi görünürken, devrimin karakterini onu kimin, hangi sınıfın yaptığı, yani etkin olan özne temelinde belirliyorsunuz.

Sonra da Almanya'daki Kasım devrimini, Fransa'daki 1789 devrimini ve geleceğin Çin devrimini örnek olarak göstererek devam ediyorsunuz.

Bu argüman özü itibarıyla, (Johnsoncı terminolojiyi kullanırsak) tüm diğer somut iktisadi ve tarihsel görüşlerinizin "sosyolojik" bir genellemesidir aslında. Ama ben de sizin görüşlerinizi genellenmiş sosyolojik formülasyonları temelinde yanıtlamak istiyorum, çünkü böylelikle "temel hata" (benim değil sizin) en açık biçimde göze çarpacaktır.

Bir devrimi nasıl karakterize etmeli? Onu başaran sınıfla mı yoksa onun içinde yatan toplumsal içerikle mi? Öncekini sonrakinin karşısına böyle genel bir biçimde koymakta teorik bir tuzak saklıdır. Fransız devriminin Jakoben döneminin şüphesiz bir küçük-burjuva diktatörlüğü dönemi olmasına ilâveten, küçük-burjuvazi –kendi "sosyolojik doğası"yla bütünüyle uyumlu olarak– büyük burjuvazinin yolunu açmıştı. Almanya'daki Kasım devrimi proleter devrimin başlangıcıydı ama daha ilk adımlarında küçük-burjuva bir önderlik tarafından engellendi ve burjuva devrimi tarafından yerine getirilmeyen birkaç şeyi tamamlamayı ancak başardı.[81] Kasım devrimini ne olarak adlandırmalıyız, burjuva mı yoksa proleter mi? Hem ilki hem de diğeri yanlış olurdu. Ekim devriminin yeri, hem bu devrimin mekaniğini sunduğumuzda hem de onun sonuçlarını belirlediğimizde belirlenecektir. O halde mekanik (şüphesiz bundan yalnızca itici güçleri değil aynı zamanda önderliği de anlıyoruz) ile sonuçlar arasında hiçbir çelişki olmayacaktır, hem ilki hem de diğeri "sosyolojik açıdan" belirsiz karakterdedir. Size şu soruyu yöneltmeye cüret ediyorum: 1919 Macar devrimini ne olarak adlandırırdınız? Diyeceksiniz ki: *Proleter*. Neden? Macar devriminin toplumsal "içeriği" kapitalist olduğunu kanıtlamadı mı? Şöyle yanıtlayacaksınız: Bu karşı-devrimin toplumsal içeriğidir. Doğru. Şimdi bunu Çin'e uygulayın. (Köylülükle ittifaka dayanan) proletarya diktatörlüğü altındaki "toplumsal içerik" belli bir zaman zarfı boyunca *henüz* sosyalist olmayabilir ama proletaryanın diktatörlüğünden burjuva gelişime giden yol ancak karşı-devrim tarafından açılabilir. Bu nedenle toplumsal içerik söz ko-

[81] Kasım 1918 Alman devrimi, Almanya'nın I. Dünya Savaşındaki yenilgisinin etkisiyle donanmadaki bir isyanla başladı. 8 Kasımda Münih'te Bavyera Sosyalist Cumhuriyeti ilân edildi. Berlin'de ise işçi ve asker sovyetleri kuruldu. Alman imparatorluğu çöktü ve Kaiser II. Wilhelm Hollanda'ya kaçtı. Sosyal Demokrat lider Ebert, Alman kapitalizminin vekalet rejimi olarak davranan Berlin'deki geçici hükümetin başına geçti.

nusu olduğu sürece şunu söylemek gerekir: "Bekleyip göreceğiz."

Konunun özü bilhassa şurada yatmaktadır; devrimin politik mekaniği *son tahlilde* iktisadi bir temele (sadece ulusal değil uluslararası) dayanmasına rağmen yine de bu iktisadi temelden soyut mantık aracılığıyla çıkarsanamaz. İlkin, temelin kendisi oldukça çelişkilidir ve onun "olgunlaşmışlığı" kuru istatistiksel belirlemeye gelmez; ikincisi, politik durum kadar iktisadi temele de ulusal değil uluslararası bir çerçeveden, ulusal ve uluslararası alan arasındaki diyalektik etki ve tepkiyi hesaba katarak yaklaşılmalıdır; üçüncüsü, sınıf mücadelesi ve onun ekonomik temellerde gelişen politik ifadesi de üstünden atlanılamayacak bir kendine has zorlayıcı gelişim mantığına sahiptirler. Lenin 1917 Nisanında proletarya diktatörlüğünün Rusya'yı parçalanmaktan ve mahvolmaktan koruyabileceğini söylediğinde Suhanov (en istikrarlı muhalif) onu iki temel argümanla yalanlamıştı: (1) burjuva devriminin toplumsal içeriği henüz tamamlanmamıştı; (2) Rusya sosyalist bir devrim için henüz ekonomik bakımdan olgunlaşmamıştı. Peki Lenin'in yanıtı neydi? Rusya'nın olgunlaşıp olgunlaşmayacağı "bekleyip göreceğimiz" bir şeydir; buna istatistiksel olarak karar verilemez; bu, olayların gidişatıyla, üstelik ancak uluslararası ölçekte belirlenecektir. Ama dedi Lenin, bu toplumsal içeriğin en sonunda nasıl belirleneceğinden bağımsız olarak içinde bulunduğumuz anda, bugün, iktidarın proletarya tarafından ele geçirilmesi dışında ülkenin –kıtlık, savaş ve köleleşmekten– kurtuluşuna giden başka bir yol yoktur.

Çin'e dair bugün söylemek zorunda olduğumuz şey kesinlikle budur. Herşeyden önce, tarım devriminin bugünkü tarihsel mücadelenin temel içeriğini oluşturduğunu iddia etmek yanlıştır. Bu tarım devriminin içeriği ne olmalıdır? Toprağın genel bölüşümü mü? Ama Çin tarihinde böylesi birçok genel bölüşüm mevcuttu. Ve sonra gelişim hep "kendi gerçek yörüngesi"ne geri döndü. Tarım devrimi Çinli toprak ağalarının ve Çinli memurların yok edilmesidir. Ama Çin'in ulusal birliği ve ekonomik hükümranlığı onun *dünya emperyalizminden* kurtulmasını gerektirir, çünkü Çin Avrupa ve yarın da Amerikan kapitalizminin çöküşüne karşı en önemli emniyet sübabı olarak durmaktadır. Ulusal birlik ve gümrük özerkliği (özü itibarıyla dış ticaret tekeli) *olmaksızın* Çin'de tarımsal

bir altüst oluş herhangi bir çıkış yolu oluşturmaz ya da Çin'in önünde yeni perspektifler açmazdı. Tüm iştirakçilerinin şimdiye kadar yaşadığı deneyimden sonra Çin'in bugün karşı karşıya kaldığı mücadelenin korkunç ölçüdeki keskinliği ve muazzam boyutlardaki genişliğini önceden belirleyen şey budur.

O zaman bu koşullar altında bir Çinli komünist kendisine ne demelidir? Gerçekten şu şekilde düşünebilir mi: Çin devriminin toplumsal içeriği (filânca tablonun kanıtladığı gibi) ancak burjuva olabilir. Bu nedenle kendimize proletarya diktatörlüğü görevini atfetmemeliyiz; toplumsal içerik, en uç durumda, proletarya ve köylülüğün bir koalisyon diktatörlüğünü buyurmaktadır. Ama bir koalisyon için (söz konusu sorunda, şüphesiz *politik* bir koalisyon için, sınıfların "sosyolojik" bir ittifakı için değil) bir ortağa ihtiyaç vardır. Moskova bana Kuomintang'ın bu tür bir ortak olduğunu öğretti. Ne var ki, cisimleşmiş bir sol Kuomintang yok. Peki ne olacak? Besbelli ki bir Çin komünisti olarak benim için geriye kalan tek şey, kendimi "Çin küçük-burjuvazisinin bir parti oluşturup oluşturamayacağını bugünden söylemek imkânsızdır" fikriyle teselli etmektir. Aniden oluşturacağını mı farz edelim?

Bu tür bir reçeteyle düşünen Çinli komünist Çin devriminin boğazını kesmiş olurdu.

Şüphesiz en önemsiz olana gelecek olursak: burada sorun Çin Komünist Partisini iktidarı ele geçirmek için derhal ayaklanmaya çağırma sorunu mudur? Tempo bütünüyle koşullara bağlıdır. Görev, üçüncü Çin devriminin muzaffer bir sona ancak Komünist Partinin önderliği altındaki proletarya diktatörlüğü sayesinde ulaşabileceği kanaatinin Komünist Partisine bütün bütün sinmesi için gerekeni yapmakta yatmaktadır. Dahası, bu önderliği "genel bir" anlamda değil, tam bir devrimci iktidarın doğrudan kullanılması anlamında kavramak gerekir. Ve Çin'de sosyalizmi inşa etmek zorunda kalacağımız tempo söz konusu olduğu sürece söyleyeceğimiz şey şudur: "Bekleyeceğiz ve göreceğiz."

New International (New York), Nisan 1936'dan.

ÇİN DEVRİMİN ÖZETİ VE PERSPEKTİFLERİ[82]

Doğu Ülkeleri ve Tüm Komintern İçin Dersler

Bolşevizm, Menşevizm, Alman ve uluslararası sosyal demokrasinin sol kanadı, 1905 devriminin eğilimlerinin, hatalarının ve deneyimlerinin tahlili temelinde kesin şekil aldı. Çin devrimi deneyimlerinin tahlili, bugün uluslararası proletarya için daha az öneme sahip değildir.

Bununla birlikte, bu tahlil başlamış bile değildir, yasaklanmıştır. Resmi literatür palas pandıras, kofluğu tümüyle ortaya çıkmış olan KEYK'in kararlarına uydurmak için olgular seçme işiyle

---

[82] *Problems of the Chinese Revolution*'daki "Kanton Ayaklanması" başlıklı bölüm (yanlışlıkla Temmuz tarihlidir) burada tamamı yayınlanan denemeden alınmış (2 ile 5. Başlıklar arasını kapsayan) bir parçadır. "Çin Devriminin Özeti ve Perspektifleri" Troçki'nin, *Lenin'den Sonra Üçüncü Enternasyonal* başlığıyla İngilizce yayınlanan "Komünist Enternasyonal Taslak Programı –Temellerin Eleştirisi" kitabının Çin'e adanmış bölümüdür. Troçki'nin ihracı çağrısında bulunan Kominternin Altıncı Dünya Kongresine sunulması için 1928'in bahar ve yaz aylarının başlarında Alma-Ata'da yazılmıştır. 1933'e dek Sol Muhalefet kendisini Komintern'in ihraç edilmiş bir hizbi olarak değerlendirdi ve onun önderlik ve programını ıslah etmeye ve tabanını kazanmaya çalıştı. 1928'den önce Komintern'in resmi bir programı yoktu. 1922'deki Dördüncü ve 1924'deki Beşinci Kongrede birtakım program taslakları ele alınmıştı. Bu taslaklar geri çekildi ve 17 Temmuz-1 Eylül 1928 tarihleri arasında Moskova'da toplanan Altıncı Kongreye Stalin ve Buharin'in adıyla yeni bir taslak sunuldu. Troçki'nin eleştirileri aygıt tarafından Program Komisyonuna dağıtıldı fakat delegelere verilmedi. Bu eleştiriler Batıya Amerikan Komünist Partisinin merkezi önderi ve Program Komisyonu üyesi olan James P Cannon aracılığıyla ulaştı. Cannon belgeyi okuduktan sonra, Troçki'nin görüşlerinin doğruluğuna ikna olmuş, belgenin bir kopyasını Sovyetler Birliği'nden gizlice çıkarmış ve Amerikan Troçkist Muhalefetinin kurucu önderi olmuştu.

meşgul olmaya başladı. Taslak program Çin sorununun en keskin noktalarını mümkün olduğu her yerde törpülemekte ve Çin sorununda KEYK tarafından izlenen vahim çizginin ana noktalarına onay mührü vurmaktadır. İflâs etmiş şemaların kitabi savunusu, büyük tarihsel sürecin tahlilinin yerine geçirilmiştir.

1. Sömürge Burjuvazisinin Doğası Üzerine

Taslak program şunları söylüyor: "[Sömürge ülkelerin ulusal burjuvazisi ile] geçici anlaşmalar, sadece, burjuvazi işçilerin ve köylülerin devrimci örgütlenmesini engellemediği ve emperyalizme karşı gerçek bir mücadeleye girdiği ölçüde kabul edilebilirdir."

Bu formül, ilâve bir önerme olarak kasten eklenmiş olmasına rağmen, her durumda Doğu ülkeleri için taslağın temel önermelerinden biridir. Temel önerme, doğal olarak, "[işçilerin ve köylülerin] ulusal burjuvazinin etkisinden kurtuluşu" ile ilgileniyor. Fakat biz dilbilgisi açısından değil, aksine politik olarak ve üstelik deneyim temelinde eleştiriyoruz ve bu nedenle diyoruz ki: Burada, ek önerme en gerekli olanı içerirken, temel önerme sadece eklenti bir önerme durumundadır. Bir bütün olarak alındığında formül, Doğu proletaryasının boynuna takılacak klasik bir Menşevik kementtir.

Burada "geçici anlaşmalar" neyi ifade ediyor? Doğada olduğu gibi, politikada da herşey "geçicidir." Belki de burada *bir durumdan diğerine*, tümüyle pratik anlaşmaları tartışıyoruzdur? Her seferinde tamamen belirli bir hedefe hizmet edecek şekilde sınırları katı biçimde çizilmiş ve kesinlikle pratik nitelikteki anlaşmaları peşinen reddedemeyeceğimizi söylemeye gerek yoktur. Örneğin anti-emperyalist bir gösterinin veya yabancı bir imtiyaz işletmesindeki grevciler için Çinli tüccarlardan yardım temininin örgütlenmesi için Kuomintang öğrenci gençliğiyle yapılan anlaşmalar vb. Bu tür durumlar, gelecekte Çin'de bile hiçbir şekilde ihtimal dışı değildir. Fakat o zaman, burada niçin şu *genel* politik koşullar ileri sürülüyor; " burjuvazi, işçilerin ve köylülerin devrimci örgütlenmesini engellemediği ve emperyalizme karşı gerçek [!] bir mücadeleye girdiği ölçüde"? Burjuvaziyle yapılan her anlaşma için, her verili duruma özgü, her bir ayrı, pratik ve uygun anlaşma için yegâne "koşul", tek bir gün veya tek bir saat için bile ne örgütlerin ne de bayrakların, ne doğrudan ne de dolaylı olarak ka-

rışmasına izin vermemektir; bu koşul, Kırmızı ile Maviyi birbirinden ayırt etmek ve ne emperyalizme karşı *gerçek* bir mücadeleye önderlik etme ne de işçileri ve köylüleri *engellememe* konusunda burjuvazinin yeterliliğine veya iyi niyetine bir an bile inanmamaktır. Pratik ve uygun anlaşmalar için yukarıda aktarılan türden bir koşula kesinlikle ihtiyacımız yok. Aksine bu, bir "anlaşmanın" kısa sürecinde bile ertelenemeyen kapitalizme karşı mücadelemizin genel çizgisine ters düşerek, bize sadece zarar verebilir. Çok önceleri söylenmiş olduğu üzere, bizi zerrece bağlamayan ve politik olarak bizi hiçbir şeye zorlamayan türden sırf pratik anlaşmalar, eğer verili bir anda avantajlıysa şeytanın kendisi ile dahi yapılabilir. Fakat böyle bir durumda şeytanın *genel olarak* Hıristiyanlığa dönmesini ve boynuzlarını işçilere ve köylülere karşı değil, aksine yalnız sofu faaliyetler için kullanmasını istemek saçma olacaktır. Bu gibi koşullar öne sürerek gerçekte şeytanın avukatları gibi davranıyoruz ve vaftiz babası olmamıza izin vermesi için ona yalvarıyoruz.

Burjuvaziyi peşinen göz alıcı renklere boyamaya hizmet eden saçma koşullarıyla taslak program, açıkça ve kesinlikle (tezinin diplomatik ve tesadüfi karakterine rağmen) burada söz konusu olanın tam da uzun dönemli siyasal bloklar olduğunu ve pratik nedenlerle özel durumlar için imzalanmış ve pratik amaçlar için katı bir biçimde sınırlandırılmış anlaşmalar olmadığını bildirmektedir. Fakat böyle bir durumda, burjuvazinin "gerçek" bir mücadeleye girmesi ve onun işçileri "engellememesi" ile kastedilen nedir? Biz bu koşulları burjuvazinin kendisine sunup, ondan şeref sözü mü talep ediyoruz? O size dilediğiniz her sözü verecektir! Temsilcilerini Moskova'ya bile gönderecek, Köylü Enternasyonali'ne girecek, Komintern'e "sempatizan" parti olarak katılacak, Kızıl Sendikalar Enternasyonali'ne sızacaktır. Kısaca, burjuvazi, işçileri ve köylüleri (bizim yardımımızla) aldatmak için, onları çok daha kolaylıkla, çok daha etkili ve çok daha kapsamlı bir şekilde arkadan vurmak için ona bu fırsatı tanıyacak her sözü verir, ta ki tıpkı Şanghay'da olduğu gibi ilk fırsatı yakalayana dek.

Fakat belki de sorun burjuvaziden politik yükümlülükler talep etme sorunu değildir? Tekrar ediyoruz, burjuvazi bizi emekçi kitleler önünde kendi garantörlerine dönüştürmek için bu yükümlü-

lükleri derhal kabul edecektir. Belki de sorun, verili bir ulusal burjuvazinin "objektif" ve "bilimsel" değerlendirilmesi, tabir caizse onun bir mücadele yürütme ve engel olmama kapasitesinin uzman bir *a priori* sosyolojik teşhisi sorunudur? Söylemesi üzücü, fakat en son ve en yeni deneyimin de kanıtladığı gibi, böyle bir *a priori* teşhis, genellikle uzmanlarla alay etmektedir. Ve eğer sadece onlar söz konusu olsaydı, bu o kadar da kötü olmazdı...

Konu hakkında en ufak bir şüphe olamaz: Metin kesinlikle uzun vadeli siyasal bloklarla ilgilenmektedir. Ara sıra yapılan pratiğe yönelik anlaşmalar sorununu bir programa dahil etmek tümüyle gereksiz olurdu. Bu amaç için, aslında "Bugünkü Görevlerimiz Üzerine" adlı taktiksel karar yeterli olurdu. Burada söz konusu olan şey, ikinci Çin devrimini yıkıma mahkûm eden ve gelecekteki devrimleri de yıkabilecek olan, dünün, Kuomintang'ın dümen suyuna girme politikasını haklı çıkarma ve buna programatik bir onay mührü vurma sorunudur.

Taslağın gerçek yazarı Buharin tarafından ileri sürülen düşünceye göre, tüm değerlendirmeler tamamen, mücadele etme ve engellememe kapasitesi, kendi yeminleriyle değil, titizce bir "sosyolojik" tarzda, yani oportünist amaçlara uydurulan bin bir skolastik şemayla, kanıtlanmak zorunda olan sömürge burjuvazisinin genel değerlendirilmesi üzerine oturtulmaktadır.

Bunu daha açık bir şekilde ortaya koymak için sömürge burjuvazisinin Buharin tarafından değerlendirilişine geri dönelim. Sömürge devrimlerinin "anti-emperyalist içeriği"ni belirttikten ve (hiçbir gerekçe göstermeksizin) Lenin'den alıntıladıktan sonra, Buharin şunu ilân ediyor:

"Çin'de liberal burjuvazi aylarca değil, yıllarca süren bir süreçte nesnel bir devrimci rol oynadı. Ondan sonra kendisini tüketti. Bu sadece 1905 Rus liberal devrimi türünden «yirmi dört saatlik» bir siyasal bayram değildi."

Burada, başından sonuna kadar herşey yanlıştır.

Lenin bize gerçekten de, ezen ve ezilen burjuva ulus arasındaki farkı hassas bir şekilde ayırt etmeyi öğretti. Bundan istisnai önemde sonuçlar çıkar. Örneğin, emperyalist bir ülke ile bir sömürge arasındaki savaşa yönelik tutumumuz. Bir pasifist için böyle bir savaş da tüm diğerleri gibi bir savaştır. Bir komünist için, sömürge

bir ulusun emperyalist bir ulusa karşı yürüttüğü savaş, burjuva devrimci bir savaştır. Lenin böylece ulusal kurtuluş hareketlerini, sömürge ayaklanmalarını ve baskı altındaki ulusların savaşlarını, burjuva-demokratik devrimler seviyesine, özellikle 1905 Rus devrimi seviyesine *yükseltiyordu*. Fakat Lenin, Buharin'in 180 derecelik dönüşten sonra şimdi yaptığı gibi, ulusal kurtuluş savaşlarını burjuva-demokratik devrimlerin *üzerine* hiçbir zaman koymamıştır. Lenin, ezen burjuva ulus ile ezilen burjuva ulus arasındaki fark üzerinde diretmiştir. Fakat Lenin hiçbir yerde sorunu ulusal kurtuluş mücadeleleri çağındaki bir sömürge ya da yarı-sömürge ülkenin burjuvazisinin, demokratik devrim çağındaki sömürge olmayan bir ülkenin burjuvazisinden daha ilerici ve daha devrimci olması gerektiği şeklinde koymadı ve koyamazdı. Bu kesinlikle teorideki herhangi bir şeyden kaynaklanmıyor; bunun tarihte hiçbir kanıtı yoktur. Örneğin, Rus liberalizmi kadar zavallı ve onun sol yarısı –küçük-burjuva demokratları, Sosyal Devrimciler ve Menşevikler– kadar melez olmasına rağmen, Çin liberalizminin ve Çin burjuva demokrasisinin Rus prototiplerinden daha yüksek bir seviyeye yükseldiğini veya daha devrimci olduğunu söylemek oldukça zor olurdu.

Meseleleri, ulusal burjuvazinin devrimci karakterinin kaçınılmaz olarak sömürge baskısı olgusundan kaynaklandığı biçiminde sunmak, Rus burjuvazisinin devrimci doğasının, feodalizmin ve otokrasinin baskısından kaynaklanması gerektiğini kabul eden Menşevizmin temel hatasını tersyüz ederek yeniden üretmektir.

Burjuvazinin doğası ve politikası sorunu, devrimci mücadele yürüten bir ulusun tüm iç sınıfsal yapısı tarafından; bu mücadelenin geliştiği tarihsel dönem tarafından; ulusal burjuvazinin bir bütün olarak dünya emperyalizmine ya da onun belli bir kesimine ekonomik, politik ve askeri bağımlılık derecesi tarafından; son olarak da, ki bu en önemlisidir, yerli proletaryanın sınıfsal etkinliğinin derecesi tarafından ve onun uluslararası devrimci hareketle bağlarının durumu tarafından tayin edilir.

Bir demokratik ya da ulusal kurtuluş hareketi, burjuvaziye sömürü olanaklarını derinleştirme ve genişletme fırsatı sunabilir. Proletaryanın devrimci alana bağımsız müdahalesi, burjuvaziyi, sömürme olanağından tamamıyla mahrum etmekle tehdit eder.

Bazı olguları daha yakından inceleyelim.

Komintern'in halihazırdaki akıl hocaları, Kerenski'nin emperyalistlerle el ele yürüdüğünü, oysa Çan Kay-şek'in "emperyalizme karşı" bir savaş yürüttüğünü yorulmaksızın tekrarladılar. Bundan dolayı: Kerenski'ye karşı acımasız bir mücadele yürütmek zorunluyken, Çan Kay-şek'i desteklemek gerekliydi.

Kerenskizm ile emperyalizm arasındaki bağlar apaçık ortadadır. Daha da gerilere gidilip Rus burjuvazisinin II. Nikola'yı İngiliz ve Fransız emperyalizminin lütuflarıyla "tahttan indirdiği" ortaya çıkarılabilir. Ama nasıl Milyukov-Kerenski, Lloyd George-Poincaré tarafından yürütülen savaşı desteklediyse, Lloyd George ve Poincaré de Milyukov ve Kerenski'nin devrimini önce Çara karşı ve daha sonra da işçilerle köylülere karşı destekledi. Bu tamamıyla tartışma götürmez bir gerçektir.

Peki bu hususta Çin'de meselenin durumu nedir? Çin'de "Şubat" devrimi 1911'de gerçekleşti. Emperyalistlerin doğrudan katılımıyla başarılmış olmasına rağmen, bu devrim büyük ve ilerici bir olaydı. Sun Yat-sen anılarında, örgütünün tüm çalışmalarında emperyalist devletlerin –ister Japonya, Fransa, isterse Amerika olsun– "desteğine" bel bağladığını aktarır. Eğer Kerenski 1917'de emperyalist savaşta yer almayı sürdürdüyse, çok "ulusal", çok "devrimci" vs. olan Çin burjuvazisi de, Antant'ın Çin'in özgürlüğüne kavuşturulmasına yardımcı olacağı umuduyla savaşta Wilson'ın müdahalesini destekledi. 1918'de Sun Yat-sen, Çin'in ekonomik gelişimini ve politik özgürlüğüne kavuşmasını sağlamaya yönelik planlarını Antant hükümetlerine iletti.[83] Çin burjuvazisinin Mançu Hanedanına karşı mücadelesinde, Rus burjuvazisinin Çarlığa karşı mücadelesinde sergilediğinden daha yüksek bir devrimci vasıf sergilediği; veya Kerenski'nin ve Çan Kay-şek'in emperyalizme yönelik tavrı arasında ilkesel farklılık olduğu savı için hiçbir temel yoktur.

Fakat buna rağmen, Çan Kay-şek emperyalizme karşı savaşa

---

[83] Sun'un yabancı emperyalizme ilişkin temel görüşleri *Wu-çih çien-şe* (1919) adlı eseriydi (İngilizce olarak 1920'de, *The International Development of China* adıyla basıldı). Hem emperyalistler hem de Çin halkı açısından karşılıklı çıkar ilkesi temelinde astronomik yabancı sermaye yatırımları aracılığıyla Çin'in hızlı sanayileşmesi önerilmekteydi. Planı Batının finansal çevrelerinde pek ilgi uyandırmadı.

girdi diyor KEYK. Durumu bu tarzda ortaya koymak, gerçekliğin üzerine çok kaba bir kılıf geçirmektir. Çan Kay-şek, emperyalist güçlerden *birinin* temsilcisi olan bazı Çin militaristlerine karşı savaş yürüttü. Bu emperyalizme karşı savaş yürütmekle aynı şey değildir. Tang Ping-şan bile bunu anlamıştır. Tang Ping-şan, KEYK-in Yedinci Plenumuna (1926 sonunda) sunduğu raporunda, Çan Kay-şek tarafından yönetilen Kuomintang merkezinin politikasını şu şekilde nitelendirmektedir:

> Uluslararası politika alanında o, kelimenin tam anlamıyla edilgen bir konum işgal etmektedir. Sadece İngiliz emperyalizmine karşı savaşmaya yatkındır; Japon emperyalistlerini kaygılandırmaya başlamasına rağmen, yine de belli koşullar altında onlarla uzlaşmaya hazırdır. [*Yedinci Plenum Tutanakları, KEYK*, Cilt 1, s.406]

Kuomintang'ın emperyalizme karşı tavrı, daha başlangıcından itibaren devrimci değil, aksine oportünistti. Kuomintang, bazı emperyalist güçlerin temsilcilerini, yine aynı ya da diğer emperyalist güçlerle Çin burjuvazisi için çok daha elverişli koşullarda iş yapabilmek için ezmeye ve yalıtmaya çabaladı. Hepsi budur. Fakat konunun özü, sorunun tüm formülasyonunun hatalı olması gerçeğinde yatmaktadır.

Verili her ulusal burjuvazinin, "genelde" emperyalizme yönelik tavrı değil, kendi ulusunun acil devrimci tarihsel görevlerine yönelik tavrı değerlendirilmelidir. Rus burjuvazisi, ezen emperyalist bir ülkenin burjuvazisiydi; Çin burjuvazisi, ezilen sömürge bir ülkenin burjuvazisi. Eski Rusya'da feodal Çarlığın yıkılması ilerici bir hedefti. Çin'de emperyalist boyunduruğun kırılması ilerici bir hedeftir. Yine de, Çin burjuvazisinin emperyalizme, proletaryaya ve köylülüğe ilişkin davranışı, Rus burjuvazisinin Çarlığa ve Rusya'daki devrimci sınıflara karşı olan tavrından daha devrimci değildi; bir fark varsa o da daha aşağılık ve daha gerici olmasıydı. Sorunu ortaya koymanın tek yolu budur.

Çin burjuvazisi yeterince gerçekçidir ve emperyalizme karşı gerçekten ciddi bir mücadelenin, devrimci kitlelerin öncelikle bizzat burjuvaziye yönelik bir tehdit haline gelebilecek ani bir kabarmasına ihtiyaç göstereceğini anlayacak kadar dünya emperyalizminin niteliğini yeterince yakından tanımaktadır. Eğer Mançu Ha-

nedanına karşı mücadele, tarihsel olarak, Çarlığın devrilmesinden daha küçük ölçekli bir görevse, dünya emperyalizmine karşı mücadele çok daha büyük ölçekli bir görevdir. Ve eğer biz Rus işçilerine daha başından itibaren Çarlığı devirme ve feodalizmi yıkma konusunda liberalizmin iyi niyeti ve küçük-burjuva demokrasisinin yeteneğine inanmamayı öğrettiysek, Çinli işçilere de en başından itibaren çok daha gayretli bir şekilde aynı güvensizlik ruhunu aşılamalıydık. Stalin-Buharin tarafından resmen ilân edilen, sömürge burjuvazisinin "kendiliğinden varolan" devrimci ruhu ile ilgili yeni ve tamamen yanlış teori, esas olarak Menşevizmin Çin politikacılarının diline tercüme edilmesidir. Bu sadece Çin'in ezilmiş konumunu, Çin burjuvazisi açısından içeride siyasal bir prime dönüştürmeye hizmet eder ve üç misli ezilen Çin proletaryasının kefesine karşı burjuvazinin kefesine ek bir ağırlık koyar.

Fakat taslak programın yazarları Stalin ve Buharin bize Çan Kay-şek'in Kuzey Seferinin işçi ve köylü kitleler arasında güçlü bir hareket uyandırdığını söylüyorlar. Buna itiraz edilemez. Fakat Guçkov ve Şulgin'in yanlarında Petrograd'a getirdikleri II. Nikolanın tahttan çekilmesi devrimci bir rol oynamadı mı? Bu durum en çok ezilmişleri, tükenmişleri ve halk katmanlarının en çekingenlerini uyandırmadı mı? Dün bir Trudovik olan Kerenski'nin Bakanlar Kurulu Başkanı ve Başkomutan olması asker kitlelerini uyandırmadı mı? Sorun çok daha geniş olarak konabilir. Kapitalizmin tüm etkinlikleri kitleleri uyandırmadı mı, *Komünist Manifesto*'nun ifadesiyle, onları köy hayatının eblehliğinden kapitalizm kurtarmadı mı? Proleter taburlarını mücadeleye o zorlamadı mı? Fakat bizim bir bütün olarak bizim kapitalizmin objektif rolünü veya özellikle burjuvazinin belirli eylemlerini tarihsel olarak incelememiz, kapitalizme veya burjuvazinin eylemlerine karşı aktif devrimci sınıfsal tavrımızın yerine geçebilir mi? Oportünist politikalar her zaman bu tür diyalektik olmayan, gerici, aşırı "nesnelcilik"e dayanır. Aksine Marksizm her zaman öğretmiştir ki, proleter öncü burjuvaziyle ilişkisinde ne kadar bağımsız olursa, parmaklarını burjuvazinin çeneleri arasına kaptırmaya, onu parlak renkler içinde görmeye, onun devrimci ruhunu ya da bir "birleşik cephe" ve emperyalizme karşı mücadele için istekliliğini gözünde büyütmeye ne kadar az meyilli olursa, burjuvazinin konumu nedeniyle yapmaya

zorlandığı şu veya bu eylemin devrimci sonuçları o kadar tam, kesin, ikircimsiz ve sağlam olacaktır.

Sömürge burjuvazisinin Stalinist ve Buharinist değerlendirmesi, ne teorik ve tarihsel ne de politik eleştiri karşısında tutunamaz. Ancak gördüğümüz gibi taslak programın yüceltmeye uğraştığı değerlendirme de tastamam bu değerlendirmedir.

* * *

Açığa çıkarılmamış ve mahkûm edilmemiş bir hata her zaman bir diğerine yol açar ya da onun zeminini döşer.

Eğer siz dün Çin burjuvazisini birleşik devrimci cepheye kayıt ederseniz, bugün de çıkıp "kesinlikle karşı-devrimci kampa geçtiğini" ilân edersiniz. Hiçbir ciddi Marksist tahlil yapılmaksızın bütünüyle idari bir tarzda yürürlüğe koyulan bu geçişlerin ve kayıtların ne denli temelsiz olduğunu sergilemek zor değildir.

Tümüyle ortadadır ki, burjuvazinin devrim kampına katılışı öyle kazara olmamıştır, burjuvazi kararsız olduğu için de olmamıştır, kendi sınıfsal çıkarlarının baskısı altında olmuştur. Kitlelerden korkusu nedeniyle burjuvazi, hemen akabinde devrimi terk eder veya devrime duyduğu gizlenmiş nefretini açıkça ortaya koyar. Fakat burjuvazi, yalnızca temel sınıfsal özlemleri, ya devrimci araçlarla ya da bir başka yöntemle (örneğin Bismarck yöntemiyle) tatmin edildiği durumlarda, "*kesinlikle* karşı-devrim kampına" geçebilir; yani devrimi tekrar "destekleme" veya en azından onunla flört etme zorunluluğundan kendisini kurtarabilir. 1848-1871 dönemi tarihini yeniden anımsayalım. Yalnızca devrim ona Devlet Dumasını bahşettiği için, yani bürokrasiye doğrudan baskı uygulayabilme ve onunla anlaşmalar yapabilme olanağını elde ettiği için, Rus burjuvazisinin 1905 devrimine densizce sırtını dönebildiğini anımsayalım. Bununla birlikte 1914-1917 savaşı, burjuvazinin temel çıkarlarını korumada "modernleştirilmiş" rejimin yetersizliğini ortaya çıkardığında, Rus burjuvazisi tekrar devrime döndü ve dönüşünü 1905'tekinden çok daha keskin bir şekilde yaptı.

1925-1927 Çin devriminin Çin kapitalizminin temel çıkarlarını en azından kısmen tatmin ettiğini iddia edebilecek kimse var mıdır? Yoktur. Çin bugün, gerçek ulusal birlik ve gümrük özerkliğine

1925 öncesindeki kadar uzaktır.[84] Halen, birleşik bir ulusal pazar oluşturulması ve bunun daha ucuz yabancı mallardan korunabilmesi, Çin burjuvazisi için bir ölüm-kalım sorunudur. Bu sorun önem bakımından yalnızca onun proletarya ve yoksul köylülük üzerinde kendi sınıf egemenliğinin temellerini sürdürmesi sorunu karşısında ikinci sıradadır. Fakat aynı şekilde Japon ve İngiliz burjuvazisi için Çin'in sömürge durumunun devamı da, Çin burjuvazisi için ekonomik özerklikten daha az öneme sahip olmayan bir sorundur. Çin siyasetinde sola gel-gitlerin hâlâ hiç de az olmamasının nedeni budur. Gelecekte "birleşik ulusal cephe" meraklıları için cazip şeyler eksik olmayacaktır. Bugün Çin komünistlerine, 1924'ten 1927'nin sonuna kadar burjuvaziyle birlikteliklerinin doğru olduğunu, fakat burjuvazi kesinlikle karşı-devrim safına geçtiği için şu anda değersiz olduğunu söylemek, durumda meydana gelecek nesnel değişiklikler ve Çin burjuvazisinin sola kaçınılmaz gel-gitleri karşısında Çin komünistlerini bir kez daha silahsızlandırmaktır. Şu anda Çan Kay-şek tarafından Kuzey'e karşı yürütülen savaş daha şimdiden taslak programın yazarlarının mekanik şemasını tümüyle yıkıyor.

* * *

Fakat sorunun resmi formülasyonunun temel hatası, eğer hafızalarımızda hâlâ taze olan ve hiç de daha az öneme sahip olmayan bir gerçeği anımsarsak şüphesiz çok daha göze batıcı, çok daha ikna edici, çok daha değiştirilemez bir biçimde ortaya çıkacaktır. Şöyle ki; Çarlık Rusya'sı birçoğu tamamen sömürge veya yarı-sömürge durumunda olan "yabancılar"dan ve Büyük Ruslardan oluşan, ezilen ve ezen ulusların bir kombinasyonuydu. Lenin sadece, Çarlık Rusya'sındaki halkların ulusal sorununa en büyük dikkatin sarf edilmesini istemekle kalmadı, fakat aynı zamanda (Buharin ve diğerlerine karşı) ezilen ulusların kendi kaderlerini ta-

---

[84] Çin gümrük tarifesi, birinci İngiliz-Çin Savaşındaki yenilgisinden sonra Çin'e dayatılan 1842 Nanking Anlaşması tarafından yüzde 5 *ad valorem* [oranıyla] sınırlandırılıyordu. Çinlilerin Versay Konferansında bunun gözden geçirilerek yükseltilmesi talebi reddedildi. Resmi gümrük özerkliği, Çan Kay-şek'e hükümetini istikrara kavuşturması için bir ayrıcalık olarak Ocak 1931'e dek bahşedilmedi. Emperyalist baskı bu imtiyazı gerçek olmaktan çok biçimsel kıldı.

yin hakkı mücadelesini sonuna kadar ve ayrılmayı da kapsayacak şekilde desteklemeyi, ezen ulusun proletaryasının temel görevi olarak ilân etti. Fakat parti buradan, Çarlık tarafından ezilen uluslaın (Polonyalılar, Ukraynalılar, Tatarlar, Yahudiler, Ermeniler ve diğerleri) burjuvazilerinin Rus burjuvazisinden çok daha ilerici, çok daha radikal ve çok daha devrimci olduğu sonucuna mı vardı? Tarihsel deneyim, Polonya burjuvazisinin –hem otokrasi boyunduruğundan, hem de ulusal baskıdan zarar görmesine rağmen– Rus burjuvazisinden çok daha gerici olduğunu ve Devlet Dumasında daima Kadetlere değil Oktobristlere yanaştığı olgusunu doğrular. Aynısı Tatar burjuvazisi için de doğrudur. Yahudilerin mutlak olarak hiçbir hakka sahip olmamaları olgusu, yine de Yahudi burjuvazisini Rus burjuvazisinden çok daha alçak, çok daha gerici ve çok daha aşağılık olmaktan alıkoymadı. Ya da belki Eston burjuvazisi, Leton, Gürcü veya Ermeni burjuvazisi, Büyük Rus burjuvazisinden daha devrimciydi? Böyle tarihsel dersler nasıl unutulabilir!

Veya belki bugün, olaydan sonra, burjuva-demokratik devrimin daha başında Bolşevizm –Bund'un, Taşnakların, PPS'cilerin, Gürcü ve diğer Menşeviklerin aksine– *tüm* ezilen ulusların işçilerini, Çarlık Rusya'sının tüm sömürge halklarını, kendilerini ayrı tutmaya ve bizzat kendi bağımsız sınıf örgütlerini oluşturmaya, sadece liberal burjuva değil, devrimci küçük-burjuva partilerle de tüm örgütsel bağları acımasızca kırmaya, bu partilere karşı mücadelede işçi sınıfını kendi tarafına çekmeye ve işçiler aracılığıyla bu partilere karşı köylülük üzerinde etki oluşturmak için savaşmaya çağırdığında, onun hatalı olduğunu mu kabul etmeliyiz? Burada "Troçkist" bir hata işlemedik mi? Bu ezilmiş ve birçok durumda çok geri kalmış uluslara ilişkin olarak, gelişmenin Kuomintang'a tekabül eden evresini atlamadık mı?

Aslında PPS, Taşnak Partisi, Bund vd.'nin, otokrasiye ve ulusal baskıya karşı mücadelede farklı sınıfların zorunlu işbirliklerinin "özgün" biçimleri olduklarına dair bir teori pekâlâ kolayca inşa edilebilirdi! Böyle tarihsel dersler nasıl unutulabilir?

Bir Marksist için son üç yılın Çin olaylarından önce bile açıktı ki –ve bugün bir kör için bile açık olmalıdır– Çin'in iç yaşamında doğrudan bir faktör olarak yabancı emperyalizm, son tahlilde Rus

prototiplerinden çok daha aşağılık olan Çin Milyukov'larını ve Kerenski'lerini yaratıyor. Daha partimizin yayınladığı ilk manifestoda şunun ileri sürülmesi boşuna değildi: Doğuya gittikçe burjuvazi daha aşağılıklaşır ve daha iğrençleşir, proletaryanın üzerine düşen görevler daha da artar. Bu tarihsel "yasa" tümüyle Çin'e uymaktadır.

> Bizimki bir burjuva devrimidir, *o nedenle*, işçiler burjuvaziyi desteklemeli diyor Potresovlar, Gvozdyovlar ve Çheidzeler tıpkı Plehanov'un dün söylediği gibi.
>
> Bizimki bir burjuva devrimidir, diyoruz biz Marksistler, *o nedenle* işçiler, burjuva politikacılarının adet edindikleri aldatmalara karşı halkın gözünü açmalı, onlara laflara güven duymamayı, tamamıyla *kendi* güçlerine, *kendi* örgütlülüklerine, *kendi* birliklerine ve kendi *silahlarına* bel bağlamayı öğretmelidirler. [Lenin, *Toplu Eserler*, c.27, s.305-6]

Bu Leninist tez, bir bütün olarak Doğu için geçerlidir. Bu elbette Komintern programında yer almalıdır.

2. Çin Devriminin Aşamaları

Kuomintang'ın ilk aşaması, "dört sınıf bloğu" denilen uzlaşmacı bir etiket altında, ulusal burjuvazinin egemenliği dönemiydi. Çan Kay-şek'in hükümet darbesinden sonraki ikinci dönem, "sol" Wang Çing-wei'nin Hankow hükümeti şeklindeki Çin Kerenskizminin paralel ve "bağımsız" bir egemenlik denemesiydi. Rus Narodnikleri, Menşeviklerle birlikte, kısa ömürlü "diktatörlüklerine" açık bir ikili iktidar şekli vermişlerken, Çin "devrimci demokrasisi" bu aşamaya hiçbir zaman ulaşmadı. Ve genelde tarih sipariş üzerine çalışmadığından, bize yalnızca, 1925'ten beri Kuomintang tarafından uygulanan diktatörlük dışında hiçbir "demokratik diktatörlüğün" *varolmadığını* ve *olamayacağını* anlamak kalır. Bu, Çin'in Kuomintang tarafından başarılan yarı-birleşmesinin yakın gelecekte sürdürülmesine ya da ülkenin yeniden parçalara ayrılmasına bakmaksızın, aynı derecede gerçekliğini korur. Fakat tam da diğer tüm kaynaklarını tüketen devrimin sınıf diyalektiğinin açık ve kesin olarak gündeme *proletarya diktatörlüğü*nü koyduğu bir anda, kırda ve kentte ezilmiş ve mülksüzleştirilmiş sayısız milyonlara önderlik eden KEYK, işçilerin ve köylülerin *demokratik*

(yani burjuva-demokratik) diktatörlüğü sloganını yükseltti. Bu formüle yanıt, olanca vakitsizliği, önderliğinin olanca maceracılığıyla, yeni bir aşamanın veya daha doğrusu gelmekte olan *üçüncü* Çin devriminin perdesini aralayan Kanton ayaklanmasıydı. Bu nokta üzerinde biraz ayrıntılı olarak durmak gereklidir.

Geçmişteki günahlarına karşı kendini sigortalama sevdasındaki önderlik, geçen yılın sonunda olayların akışını inanılmaz bir biçimde zorladı ve Kanton bozgununa neden oldu. Yine de, bir bozgun bile bize, anne organizması ve gebelik sürecine ilişkin iyi bir ders verebilir. Çin devriminin temel sorunları bakımından Kanton olaylarının olağanüstü ve teori açısından gerçekten belirleyici önemi, burada kesin olarak tarihte ve politikada az rastlanır bir olayla, *muazzam boyutlarda* gerçek bir *laboratuar deneyi* ile karşı karşıya olduğumuz olgusuna dayanmaktadır. Bu bize pahalıya mal oldu, fakat bu onun derslerini özümlemek için bizi, herşeyden daha fazla zorlar.

Pravda'daki (no.31) açıklamaya göre, Kanton ayaklanmasının savaşım sloganlarından biri de "Kahrolsun Kuomintang!" sloganıydı. Kuomintang bayrakları ve resmi işaretleri parçalanıp atıldı ve ayaklar altında çiğnendi. Fakat Çan Kay-şek'in "ihanet"inden ve Wang Çing-wei'nin müteakip "ihanet"inden (kendi sınıflarına değil, aksine bizim yanılsamalarımıza ihanetlerinden) hemen sonra KEYK şu resmi yemini yayınladı: "Kuomintang bayrağını terk etmeyeceğiz!" Kanton işçileri, *onun tüm eğilimlerini yasadışı ilân ederek* Kuomintang partisini feshetti. Bu şu anlama gelir; temel ulusal görevlerin çözümü için sadece büyük burjuvazi değil, aynı zamanda küçük-burjuvazi de, burjuva-demokratik devrimin görevlerini çözebilecek proletarya partisi ile bir arada, politik bir güç, bir parti veya bir hizip oluşturmaktan acizdir. Bu sorunun anahtarı kesinlikle şu olguda yatmaktadır: *Yoksul köylü hareketini kazanma görevi şimdiden tümüyle proletaryanın* ve doğrudan *Komünist Partinin omuzlarına yüklenmiştir*; ve devrimin burjuva-demokratik görevlerinin kesin çözümüne yaklaşmak, tüm iktidarın proletaryanın ellerinde toplanmasını zorunlu kılar.

Pravda kısa ömürlü Kanton Sovyet hükümetinin politikaları ile ilgili aşağıdaki raporu yayınladı:

"İşçilerin çıkarları doğrultusunda, Kanton sovyeti fabrika ko-

miteleri aracılığıyla sanayide işçi denetimini, büyük sanayi, ulaşım ve bankaların ulusallaştırılmasını tesis eden kararnameler yayınladı."

Daha ileride bu gibi önlemler şöyle belirtiliyor: "Büyük burjuvazinin tüm mülklerine emekçiler yararına el konulması "

Dolayısıyla iktidarda olanlar Kanton işçileriydi, dahası hükümet fiilen Komünist Partinin ellerindeydi. Yeni devlet iktidarının programı, sadece genel olarak Kwangtung'da olabilecek olan her türden feodal mülke el konulmasından değil; sadece üretimin işçilerce denetlenmesinin tesisinden değil; aynı zamanda büyük sanayinin, bankaların ve ulaşımın ulusallaştırılmasından, ve hatta burjuva mülklerine ve tüm burjuva varlıklarına emekçiler yararına el konulmasından oluşmaktaydı. Ortaya şu soru çıkmaktadır: Eğer bunlar bir burjuva devriminin yöntemleri ise, Çin'de proletarya devrimi nasıl bir şeye benzemeliydi?

KEYK direktiflerinin proletarya diktatörlüğü ve sosyalist tedbirler konusunda söyleyecek hiçbir şeyinin olmamasına rağmen; Kanton'un, Şanghay'dan, Hankow'dan ve ülkenin diğer sanayi merkezlerinden çok daha küçük-burjuva karakterde olmasına rağmen; *Kuomintang'a karşı* gerçekleşmiş olan devrimci altüst oluş, otomatik olarak proletarya diktatörlüğüne yol açtı. Öyle ki bu diktatörlük, daha ilk adımlarında, mevcut durumdan dolayı, Ekim Devrimiyle başlatılanlardan çok daha radikal önlemlere başvurmak zorunda kaldı. Ve bu olgu, paradoksal görünümüne rağmen, devrimin tüm gelişiminden olduğu kadar Çin'in toplumsal ilişkilerinden de oldukça meşru bir şekilde doğmaktadır.

Büyük ve orta ölçekli toprak mülkiyeti (Çin'de görülenler gibi), yabancı sermaye de dahil olmak üzere, kent sermayesi ile çok sıkı eklemlenmiştir. Çin'de burjuvaziye karşı çıkan hiçbir feodal toprak ağası kastı yoktur. Kırda en yaygın, ortak ve nefret edilen sömürücü, mali sermayenin şehirlerdeki temsilcisi olan tefeci-kulaktır. Bu nedenle tarım devrimi niteliksel olarak anti-feodal olduğu kadar anti-burjuvadır da. Çin'de, Ekim Devrimimizin ilk aşamasındaki gibi, kulakın toprak ağasına karşı orta ve yoksul köylülük ile birlikte, sık sık da başlarında yürüdüğü bir aşama, pratik olarak hiçbir zaman olmayacak. Çin'de tarım devrimi, sonrasında da olduğu gibi, başlangıcından itibaren, sadece bir avuç

toprak ağası ve bürokrasiye karşı değil, aynı zamanda kulaklara ve tefecilere karşı da bir başkaldırı anlamına gelmiştir. Eğer ülkemizde yoksul köylü komiteleri sadece Ekim Devriminin ikinci aşamasında, 1918'in ortasında sahnede görüldüyse, Çin'de bunlar aksine şu veya bu şekilde, tarımsal hareket başlar başlamaz sahnede görülecektir. Zengin köylülüğe saldırmak, Çin Ekiminin ikinci değil, ilk adımı olacak.

Tarım devrimi, yine de Çin'deki şu anki tarihi mücadelenin yegâne içeriği değildir. En aşırı tarım devrimi, yani (doğal olarak komünist parti tarafından sonuna kadar desteklenecek olan) toprağın genel bölüşümü, ekonomik çıkmazdan kurtuluşu kendiliğinden sağlamayacaktır. Çin olabildiğince çabuk ulusal birliğe ve ekonomik egemenliğe, yani gümrük özerkliğine ya da daha doğrusu bir dış ticaret tekeline ihtiyaç duyuyor. Ve bu durum, –Çin, emperyalizm için, bugün Avrupa kapitalizminin, yarın Amerikan kapitalizminin iç patlamalarına karşı bir emniyet supabı oluşturarak, yalnızca zenginleşmenin değil, bugünkü yaşamın da olası en önemli kaynağı olarak kaldığı için– *dünya emperyalizminden kurtuluş* anlamına gelir. Çin kitlelerinin yüz yüze olduğu mücadelenin devasa olanaklarını ve korkunç keskinliğini önceden belirleyen şey budur, hele bugün mücadele nehrinin derinliği ona katılanların tümü tarafından anlaşılıp hissedildiğinde bu haydi haydi böyledir.

Çin sanayisindeki yabancı sermayenin muazzam rolü ve bu sermayenin, yağmacılığını savunurken doğrudan kendi "ulusal" süngülerine güvenmesi, Çin'de işçi denetimi programını bizim ülkemizde olduğundan çok daha az gerçekleştirilebilir kılar.[85] Önce yabancı, ardından da Çinli kapitalist girişimlerin doğrudan kamulaştırılması, çok muhtemel olarak muzaffer ayaklanmanın ertesi gününde, mücadelenin gidişatı tarafından zorunlu kılınacaktır.

Rus devrimindeki "Ekim" sonucunu önceden belirleyen bu nesnel sosyo-tarihsel nedenler, Çin'de çok daha belirgin bir şekilde önümüzde yükseliyor. Bir yandan Çin burjuvazisi yabancı emperyalizme ve onun askeri aygıtına doğrudan bağlandığı için ve diğer yandan Çin proletaryası daha baştan Komintern ve Sovyetler Bir-

[85] Polis ve savaş gemilerini saymazsak 1927'de Çin'in liman kentlerinin yabancı "imtiyaz bölgeleri"nde konuşlandırılan yakiaşık 12.000 Amerikan, İngiliz, Fransız, Japon ve İtalyan askeri vardı.

liği ile yakın ilişki kurmuş olduğu için, Çin ulusunun burjuva ve proleter kutupları, Rusya'dakinden daha uzlaşmaz biçimde karşıt durmaktadırlar. Sayısal olarak Çin köylülüğü, Rus köylülüğünden çok daha ezici bir kitle oluşturur. Fakat dünya çelişkilerinin mengenesinde sıkıştırılarak ezilmiş olan Çin köylülüğü, şu veya bu şekilde kaderinin bağlı olduğu çözüm üzerinde, Rus köylülüğünden çok daha az *yönetici* bir rol oynama yeteneğindedir. Şu anda bu, artık teorik bir öngörü sorunu değil, tüm yönleriyle tamamen doğrulanmış bir olgudur.

Üçüncü Çin devriminin bu temel ve aynı zamanda inkâr edilemez toplumsal ve siyasal gerekleri, yalnızca demokratik diktatörlük formülünün *ömrünü ümitsizce doldurduğunu* değil; aynı zamanda üçüncü Çin devriminin, Çin'in muazzam geri kalmışlığına rağmen, ya da daha doğrusu Rusya'ya kıyasla bu geri kalmışlığı nedeniyle, Ekim Devrimindeki altı aylık dönem gibi dahi olsa (Kasım 1917'den Temmuz 1918'e kadar) "demokratik" bir döneminin olmayacağını, aksine daha baştan, kırda ve şehirde burjuva mülkiyetini en kararlı biçimde silkelemeye ve tasfiye etmeye zorlanacağını gösterir.

Elbette bu perspektif, ekonomi ve politika arasındaki ilişkilere dair ukalâca ve şematik görüşlerle uyuşmaz. Fakat yeni yeni kök salan ve Ekim Devriminden hiç de yenilir yutulur olmayan bir darbe yemiş önyargılar için hayli rahatsız edici olan bu uyuşmazlığın sorumluluğu "Troçkizme" değil, *eşitsiz gelişme yasasına* yüklenmelidir. Bu özel durumda bu yasa özellikle geçerlidir.

1925-1927 devriminde Bolşevik bir politika uygulansaydı, Çin Komünist Partisinin *muhakkak* iktidara geleceğini savunmak, akılsızca bir ukalâlık olurdu. Fakat böyle bir olasılığın büsbütün tartışma dışı olduğunu söylemek, alçakça bir dar kafalılıktır. Egemen sınıfların parçalanmışlığı gibi, işçilerin ve köylülerin kitle hareketi de bunun için tümüyle yeterli bir düzeydeydi. Ulusal burjuvazi Çan Kay-şek'leri ve Wang Çing-wei'lerini Moskova'ya elçi olarak gönderdiyse ve Hu Han-min'leri aracılığıyla Komintern'in kapısını çaldıysa, bunun nedeni kesinlikle onun devrimci kitleler karşısında ümitsizce zayıf oluşuydu; kendi zayıflığının farkına varmıştı ve kendini sigortalamaya çalışıyordu. Eğer bizzat biz onları bir iple sürüklemeye çalışmamış olsaydık, ne işçiler ne de köylüler ulusal

burjuvaziyi izlemezlerdi. Komintern şöyle ya da böyle doğru bir politika izleseydi, komünist partisinin kitleleri kazanma mücadelesinin sonucu önceden belirlenmiş olurdu; köylü savaşı devrimci proletaryayı desteklerken, Çin proletaryası komünistleri destekleyecekti.

Eğer Kuzey Seferinin henüz başında "kurtarılmış" bölgelerde sovyetleri örgütlemeye başlasaydık (ve kitleler olanca güçleriyle içgüdüsel olarak bunun peşinden koşarlardı), gerekli tabanı ve devrimci bir kalkış noktasını sağlamış olurduk, tarımsal başkaldırıları etrafımızda toplardık, *kendi* ordumuzu inşa ederdik, düşman ordularını dağıtırdık; ve Çin Komünist Partisi, gençliğine rağmen, Komintern'in sağladığı özel rehberlik sayesinde, bu ender yıllarda olgunlaşabilir ve Çin'in tümünde aynı anda olmasa bile, en azından hatırı sayılır bir bölümünde iktidarı alabilirdi. Ve tüm bunların ötesinde, bir *partiye* sahip olurduk.

Fakat bilhassa önderlik alanında, tümüyle korkunç bir şey –gerçek bir tarihsel felâket– meydana geldi. Sovyetler Birliği'nin, Bolşevik Partinin ve Komintern'in etkisi tümüyle, önce Komünist Partinin bağımsız politikalarına karşı Çan Kay-şek'i desteklemeye ve daha sonra tarım devriminin önderi olarak Wang Çing-wei'yi desteklemeye hizmet etti. KEYK, Leninist politikanın temellerini ayaklar altına alarak ve daha sonra Çin Komünist Partisinin belini kırarak, Çin Kerenskizminin Bolşevizm üzerindeki ve İngiliz ve Japon emperyalizminin Çin Milyukov'ları üzerindeki zaferini önceden belirledi.

1925-1927 döneminde Çin'de yaşananların anlamı burada ve yalnızca burada yatmaktadır.

3. Demokratik Diktatörlük mü, Proletarya Diktatörlüğü mü?

Peki son KEYK Plenumu, Çin devriminin, Kanton ayaklanmasını da kapsayan deneyimlerini nasıl değerlendirdi? İleriye dönük hangi perspektifleri ortaya koydu? Şubat (1928) Plenumunun, taslak programın bu konuya denk düşen bölümlerinin anahtarı olan kararı, Çin devrimine ilişkin olarak şöyle demektedir:

> Onu bir "sürekli" devrim olarak nitelemek yanlıştır [KEYK'in

temsilcisinin tutumu]. Devrimi bir "sürekli" devrim olarak değerlendirip, burjuva-demokratik aşamanın üstünden atlama [?] eğilimi Troçki'nin 1905'te [?] yaptığına benzer bir hatadır....

Lenin'in önderliğinden ayrılışından bu yana, yani 1923'ten beri Komintern'in ideolojik yaşamı, öncelikle sözde "Troçkizm"e karşı ve özellikle "sürekli devrim"e karşı bir mücadeleden ibaret oldu. Öyleyse nasıl oluyor da Çin devriminin temel sorununda, sadece Çin Komünist Partisi Merkez Komitesi değil, aynı zamanda Komintern'in resmi delegesi de, yani özel talimatlarla gönderilmiş bir önder de, tesadüfen, uğrunda yüzlerce adamın Sibirya'ya sürüldüğü ve hapse atıldığı "yanlışın" aynısını yapıyor? Çin sorunu etrafındaki mücadele hemen hemen iki buçuk yıldır ortalığı kasıp kavuruyor. Muhalefet, Çin Komünist Partisi eski Merkez Komitesinin (Çen Tu-ziu) Komintern'den gelen yanlış direktiflerin etkisi altında oportünist bir politika izlediğini ifade ettiğinde, bu değerlendirme "iftira" olarak ilân edildi. Çin Komünist Partisi önderliği kusursuz ilân edildi. Ünlü Tang Ping-şan, KEYK'in Yedinci Plenumunun genel oluruyla şunu açıkladı: "Troçkizmin daha ilk belirtilerinde, Çin Komünist Partisi ve Genç Komünistler Birliği, Troçkizme karşı derhal oybirliğiyle bir karar benimsedi." (*Tutanaklar*, s.205)

Fakat, bu "başarılar"a rağmen, olaylar onların devrimin ilk ve daha sonra ikinci ve çok daha korkunç bozgununa yol açan trajik mantığını gözler önüne serdiğinde, eskiden kusursuz olan Çin Komünist Partisi önderliği bu kez Menşeviklikle vaftiz edildi ve yirmi dört saat içinde azledildi. Aynı zamanda bir kararname, yeni önderliğin tümüyle Komintern çizgisini yansıttığını resmen ilân etti. Fakat yeni ve ciddi bir deneyim ortaya çıkar çıkmaz farkına varıldı ki, Çin Komünist Partisi yeni Merkez Komitesi, güya "sürekli devrim" konumuna sapmakla suçludur (görmüş olduğumuz gibi, lafızda değil ama eylemde). Komintern delegesi tam da aynı yolu tuttu. Bu şaşırtıcı ve gerçekten akıl almaz olgu, yalnızca, KEYK'in talimatlarıyla devrimin gerçek dinamikleri arasındaki uçurum gibi açık "makas"la açıklanabilir.

Burada biz 1924'te, karışıklık ve şaşkınlık saçmak için dolaşıma sokulan, 1905'in "sürekli devrim" miti üzerinde durmayacağız. Bu mitin Çin devrimi sorununda nasıl yıkıldığını sınamakla ken-

dimizi sınırlayacağız.

Yukarıda aktarılan pasajın alındığı Şubat kararının ilk paragrafı, sözde "sürekli devrim"e yönelik olumsuz tavrı için aşağıdaki nedenleri sunmaktadır:

> Çin devriminin şu anki evresi, hem ekonomik bakımdan (tarım devrimi ve feodal ilişkilerin ortadan kaldırılması), hem emperyalizme karşı ulusal mücadele bakımından (Çin'in birleştirilmesi ve ulusal bağımsızlığın tesisi), hem devletin sınıfsal yapısı bakımından (proletarya ve köylülüğün diktatörlüğü) tamamlanmamış olan bir burjuva-demokratik devrim evresidir....

Nedenlerin bu şekilde sunuluşu, aralıksız bir hatalar ve çelişkiler zinciridir.

KEYK, Çin devriminin, Çin'in sosyalizm yolunda ilerleme fırsatını sağlama bağlamak zorunda olduğunu öğretti. Bu hedef bir tek şekilde, eğer devrim sadece burjuva-demokratik görevlerin çözümünde durmamış, aksine bir aşamadan diğerine geçerek gelişmeye devam etmiş, yani kesintisiz (*ya da sürekli*) olarak gelişmeye devam etmiş ve böylece Çin'i sosyalist bir gelişmeye doğru götürmüş olsaydı başarılabilirdi. Bu, tam da Marx'ın "sürekli devrim" teriminden anladığı şeydir. O halde, biz nasıl bir yandan Çin için kapitalist olmayan bir gelişme yolundan bahsedebilir ve diğer yandan da genel olarak devrimin sürekli karakterini reddedebiliriz?

Fakat KEYK kararı ısrarla devrimin hem tarım devrimi açısından, hem de emperyalizme karşı ulusal mücadele açısından tamamlanmadığını söylüyor. KEYK buradan, "Çin devriminin şu anki dönemi"nin burjuva-demokratik karakteri sonucunu çıkarmaktadır. İşin doğrusu "şu anki dönem" bir karşı-devrim dönemidir. Şüphesiz KEYK şunu demek istemektedir: 1925-27'nin ikinci Çin devrimi ne köylü sorununu ne de ulusal sorunu çözdüğü için, Çin devriminin yeniden dirilmesi ya da *üçüncü Çin devrimi,* burjuva-demokratik bir karakter taşıyacaktır. Bununla birlikte, böyle düzeltilse bile bu uslamlama, Çin ve Rus devrimlerinin deneyimlerini ve derslerini anlamada tam bir fiyasko üzerine inşa edilmiştir.

Rusya'da 1917 Şubat devrimi, köylerde serflik, eski bürokrasi, savaş ve ekonomik bozgun gibi devrime yol açan tüm ülke içi ve uluslararası sorunları çözümsüz bırakmıştı. Yalnızca SR'ler ve

Menşevikler değil, aynı zamanda bizim kendi parti önderliğimizin hatırı sayılır bir bölümü de, buradan hareketle Lenin'e "devrimin şu anki döneminin bir burjuva-demokratik devrim dönemi olduğunu" kanıtlamayı denedi. Burada, KEYK kararı, temel fikriyle, 1917'de Lenin tarafından yürütülen proletarya diktatörlüğü mücadelesine karşı oportünistlerin yükselttiği itirazları sadece kopya etmektedir.

Üstelik burjuva-demokratik devrimin sadece ekonomik ve ulusal açıdan değil, "devletin sınıfsal yapısı (proletarya ve köylülüğün diktatörlüğü) açısından" da bitirilmemiş olarak kaldığı ortaya çıkıyor. Bu yalnızca tek bir anlama gelebilir: Çin proletaryasının, Çin'in başında "gerçek" bir demokratik hükümet bulunmadığı sürece iktidarın fethi uğruna mücadele etmekten men edildiği anlamına. Bunu nereden temin edeceğimize gelince ne yazık ki bu konuda hiçbir talimat ufukta görünmüyor.

Sovyetlerin oluşturulmasının tahminen sadece proleter devrimine geçiş sırasında mubah olması gerekçesiyle (Stalin'in "teori"si), Çin için sovyetler sloganının bu iki yıl boyunca reddedilmesi karışıklığı daha da arttırdı. Fakat Kanton'da sovyet devrimi patlak verdiğinde ve bu devrimin katılımcıları bunun kesin olarak proleter devrimine geçiş olduğu sonucunu çıkardıklarında "Troçkizmle" suçlandılar. Parti bu tür yöntemlerle mi eğitilecektir? Büyük görevlerin çözümlenmesinde, ona yardımcı olmanın yolu bu mu?

Umutsuz bir durumu kurtarmak için, KEYK kararı (düşüncesinin genel yönelimiyle hiçbir bağlantısını kurmaksızın) büyük bir aceleyle –emperyalizmden alınmış olan– son argümanına sarılmaktadır. Öyle görünüyor ki, burjuva-demokratik aşamanın üzerinden atlama eğilimi, " haydi haydi zararlıdır [!], çünkü sorunun bu şekilde formüle edilmesi bir yarı-sömürge devrimi olan Çin devriminin en önemli ulusal özgünlüğünü ortadan kaldırır [?]"

Bu akla aykırı sözcüklerin tek bir anlamı olabilir, o da emperyalist esaretin bir tür proleter olmayan diktatörlükle yıkılacağıdır. Fakat bu, Çin ulusal burjuvazisini ya da Çin küçük-burjuva "demokrasisi"ni parlak renklere boyamak için, "en önemli ulusal özgünlüğün" son anda laf arasına sokulduğu anlamına gelir. Bu argümanın başka hiçbir anlamı olamaz. Ama bu tek "anlam", "Sömürge Burjuvazisinin Doğası Üzerine" başlıklı bölümümüzde, ta-

rafımızdan lâyıkıyla incelenmişti. Bu konuya dönmeye hiç gerek yok.

Çin hâlâ, köleliğin en "Asyatik" şekillerinin tasfiyesi, ulusal kurtuluş ve ülkenin birleştirilmesi gibi en temel sorunlar uğruna, çok büyük, acı, kanlı ve uzatılmış bir mücadele ile karşı karşıyadır. Fakat olayların akışının da gösterdiği gibi, devrimde bir küçük-burjuva önderliği ya da hatta yarı-önderliği gelecekte kesinlikle olanaksız kılan tam da budur. Çin'in kurtuluşu ve birleştirilmesi, bugün, SSCB'nin varoluşundan daha az önemli olmayan bir uluslararası görevdir. Bu görev ancak, ezilmiş, aç ve zulmedilen kitlelerin, proleter öncünün doğrudan önderliği altında kıyasıya bir mücadelesi –sadece dünya emperyalizmine karşı değil, aynı zamanda onun Çin'deki ekonomik ve siyasal temsilciliğine karşı, "ulusal" burjuvaziyi ve onun tüm demokratik uşaklarını kapsayan burjuvaziye karşı bir mücadele– sayesinde çözülebilir. Ve bu proletarya diktatörlüğüne giden yoldan başka bir şey değildir.

Nisan 1917'den başlayarak Lenin, onu "sürekli devrim" konumunu benimsemekle suçlayan hasımlarına, proletarya ve köylülüğün diktatörlüğünün ikili iktidar döneminde kısmen gerçekleştirildiğini açıkladı. Daha sonra, işçi sınıfı henüz fabrika ve imalâthanelere el koymaya girişmemiş fakat işçi denetimini denemişken, işçilerle birlikte tüm köylülüğün tarım devrimini başardığı Kasım 1917'den Temmuz 1918'e kadar olan Sovyet iktidarının ilk dönemi boyunca, bu diktatörlüğün daha fazla yayılmaya uğradığını açıkladı. "Devletin sınıfsal yapısı"na gelince, demokratik SR-Menşevik "diktatörlük" verebileceğinin tümünü verdi; ikili iktidarın başarısızlığı. Tarımsal altüst oluşa gelince, devrim tamamen güçlü ve sağlıklı bir bebek dünyaya getirdi, fakat ebelik görevini gören proletarya diktatörlüğüydü.

Bir başka deyişle, proletarya ve köylülüğün demokratik diktatörlüğü teorik formülünün birleştirdiği şey, gerçek sınıf mücadelesinin gidişatı içerisinde ayrıştırıldı. Yarı-iktidarın içi boş kabuğu geçici olarak Kerenski-Çeretelli'ye emanet edilirken, tarımsal-demokratik devrimin gerçek çekirdeği muzaffer işçi sınıfının payına düştü. KEYK liderlerinin anlamakta başarısızlığa uğradıkları şey, demokratik diktatörlüğün bu diyalektik ayrışmasıydı. "Burjuva-demokratik devrimin üzerinden atlamanın" her şeklini mekanik

olarak mahkûm ederek ve tarihsel süreci genelgeler uyarınca yönlendirmek için çaba harcayarak kendilerini politik bir çıkmaza sürüklediler. *Eğer burjuva-demokratik aşamadan, bir "demokratik diktatörlük" aracılığıyla tarımsal devrimin başarısını anlamak zorundaysak, o zaman korkmadan burjuva demokratik aşamanın üzerinden "atlayan" bizzat Ekim Devrimiydi.* Onu bunun için mahkûm etmek gerekmez mi?

Öyleyse Rusya'da Bolşevizmin en yüksek ifadesi olan olayların tarihsel olarak kaçınılmaz akışı, Çin'e gelince neden "Troçkizm" olmak zorunda olsun? Şüphesiz tam da aynı mantık yüzünden, yani Rusya'da yirmi yıl boyunca Bolşevizmin savaştığı bir teoriyi, Martinov'ların teorisini, Çin için uygun olarak ilân eden mantık yüzünden.

Fakat burada Rusya'yla bir analoji kurulması mubah mıdır? Cevabımız şudur; proletarya ve köylülüğün demokratik diktatörlüğü sloganı, KEYK liderleri tarafından yalnız ve tümüyle analoji yöntemine göre inşa edildi; fakat biçimsel ve kitabi bir analoji, materyalist ve tarihsel bir analoji değil. Çin ve Rusya arasında bir analoji eğer ona uygun bir yaklaşımı bulabilirsek tümüyle kabul edilebilirdir ve Lenin böyle bir analojiyi çok iyi kullanmıştır. Dahası o bunu, epigonların gelecekteki gaflarını sezmişçesine, olaylardan *sonra* değil, önce yapmıştır. Lenin yüzlerce kez, burjuva-demokratik görevlerin çözülmemiş olması *olgusuna rağmen* iktidarı fethetme gözü pekliğine sahip proletaryanın Ekim Devrimini savunmak zorunda kalmıştır. Kesinlikle *bu nedenle ve kesinlikle bunu yapmak için* yanıtını vermiştir Lenin. İktidarın fethine karşı argümanlarında, sosyalizm için Rusya'nın ekonomik geriliğine, ki bu onun için "su götürmez"di ["Devrimimiz", *Toplu Eserler*, c.33, s.478], başvuran ukalâlara hitap ederek Lenin, 16 Ocak 1923'te şunu yazmıştır:

> Örneğin uygarlaşmış ülkelerle, ilk kez bu savaş sayesinde uygarlık girdabına sürüklenen tüm Doğu ülkeleri ve Avrupalı olmayan ülkeler arasındaki sınırda duran Rusya'nın, bu sayede, dünya gelişiminin genel hatlarına şüphesiz denk düşen, fakat kendi devrimini daha önceki Batı Avrupa devrimlerinin tümünden farklı yapan ve Doğu ülkelerine yaklaşımda bazı kısmi yenilikler getiren belli özgünlükleri ortaya koyabildiği ve koymak zorunda olduğu,

onların hiçbir zaman aklına bile gelmedi. [*age*, s.477]

Rusya'yı Doğu ülkelerine *daha da yaklaştıran* "ayırt edici özellik" Lenin tarafından tam da, genç proletaryanın ilk aşamada süpürgeyi ele almak ve sosyalizm yolundan feodal barbarlığı ve pisliğin her çeşidini süpürmek zorunda olması olgusunda görüldü.

Eğer sonuç olarak biz, kalkış noktamız olarak Çin ve Rusya arasındaki Leninist analojiyi alacak olursak, o takdirde şunu söylemeliyiz: "*devletin siyasal doğası*" açısından, Çin'de demokratik diktatörlük aracılığıyla elde edilebileceklerin tümü, ilk önce Sun Yat-sen'in Kanton'unda, sonra Kanton'dan Şanghay'a giden yolda, ki Şanghay hükümet darbesiyle en üst noktasına ulaşmıştır, ve daha sonra sol Kuomintang'ın kimyasal olarak saf şekliyle, yani KEYK talimatlarına göre tarım devriminin örgütleyicisi olarak, ya da gerçekte bu devrimin cellâdı olarak ortaya çıktığı Wuhan'da sınava tâbi tutulmuştur. Fakat burjuva-demokratik devrimin toplumsal *içeriği*, Çin proletaryası ve yoksul köylülüğün yaklaşan diktatörlüğünün ilk dönemini dolduracaktır. Sadece Çin burjuvazisinin değil, aynı zamanda Çin "demokrasisi"nin de rolü baştan aşağı sınava çekildikten sonra, "demokrasi"nin, yaklaşmakta olan savaşlarda geçmiştekinden bile daha büyük bir cellât rolü oynayacağı kesinlikle itiraz kabul etmez bir duruma geldikten sonra, tüm bunlardan sonra şu anda proletarya ve köylülüğün demokratik diktatörlüğü sloganını yükseltmek, sadece Kuomintangcılığın yeni çeşitlerinin üstünü örtmenin araçlarını yaratmak ve proletaryanın boynuna bir kement hazırlamaktır.

Eksik kalmaması adına, SR-Menşevik deneyiminin karşısına "gerçek" demokratik diktatörlük sloganını koymakta ısrar eden Bolşeviklerle ilgili olarak Lenin'in özlü bir şekilde söylediği şeyi yeniden hatırlayalım:

> *Şu anda* yalnızca "proletarya ve köylülüğün devrimci-demokratik diktatörlüğü"nden bahsedenler zamanın gerisinde kalmışlardır, dolayısıyla böyleleri gerçekte proleter sınıf mücadelesine karşı küçük-burjuvazinin saflarına *geçmişlerdir*; ve devrim-öncesi "Bolşevik" antikalar müzesine gönderilmeleri gerekir ("eski Bolşevikler" müzesine de denebilir). ["Taktik Üzerine Mektuplar", Nisan 1917, *Toplu Eserler*, c.24. s.45]

Bu sözcükler aslında sanki bugün söylenmişçesine çınlıyor.

Elbette ki bu hiçbir şekilde Çin Komünist Partisini, iktidarın fethi için derhal ayaklanmaya çağırma sorunu değildir. İlerleyiş tümüyle şartlara bağlıdır. Yenilginin sonuçları, sadece taktiği değiştirerek ortadan kaldırılamaz. Devrim şimdi geriliyor. Sayısız insan idam edilirken ve Çin'de muazzam bir ticari ve ekonomik kriz ortalığı kasıp kavururken, KEYK'in yarı-gizli kararı, eli kulağında şiddetli devrimci saldırılara ilişkin tumturaklı sözleri, cânice bir hafiflikten başka bir şey değildir. Üç büyük yenilgiden sonra ekonomik kriz ve idamlar politik olarak zayıflamış olan partiyi tamamen yok ederken, aslında nesi var nesi yoksa elinden alınmış olan proletaryayı harekete geçirmez, aksine zayıflatır. Çin'de bir geri çekilme dönemine ve dolayısıyla partinin kendi teorik temellerini derinleştirdiği, kendini eleştirel bir temelde eğittiği, işçi sınıfı hareketinin tüm alanlarında sağlam örgütsel bağlar yarattığı ve güçlendirdiği, kırsal hücreleri örgütlediği, işçilerin ve yoksul köylülüğün önce savunma ve daha sonra saldırıya yönelik kısmi mücadelelerini birleştirdiği ve yönettiği bir döneme giriyoruz.

Kitle hareketinde dalganın yönünü ne değiştirecek? Milyonluk kitlelerin başındaki proletarya öncüsüne gerekli devrimci itilimi hangi koşullar sağlayacak? Bu önceden tahmin edilemez. İç süreçlerin tek başına yeterli mi olacağını, yoksa dıştan ek bir itilimin mi gerekeceğini gelecek gösterecek.

Çin devriminin doğrudan doğruya yanlış bir önderliğe bağlı olan iflâsının, Çin burjuvazisinin ve yabancı burjuvazinin şu anda ülkede ortalığı kasıp kavuran korkunç ekonomik krizin az ya da çok üstesinden gelmesini mümkün kılacağını varsaymak için yeterli zemin mevcuttur. Doğal olarak bu, işçilerin ve köylülerin sırtına basarak yapılacaktır. Bu "istikrar" safhası bir kez daha işçileri biraraya toplayacak ve kaynaştıracak, ardından onları düşmanla daha sert çatışmalara –ama daha üst bir tarihsel aşamada– sevk etmek üzere sınıfsal özgüvenlerini yeniden canlandıracaktır. Bir tarım devrimi perspektifinden ciddi bir şekilde bahsetmek ancak proleter hareketin atağa geçmiş yeni bir yükseliş dalgasının varolması koşuluyla mümkün olacaktır.

Yaklaşmakta olan üçüncü devrimin ilk aşamasının, çoktan aşılmış bulunan aşamaları çok kısaltılmış ve değiştirilmiş bir şekil-

de, meselâ yeni bir "ulusal birleşik cephe" parodisi sahneleyerek tekrarlaması ihtimâl dışı değildir. Fakat bu ilk aşama ancak Komünist Partiye halk kitlelerinin önüne kendi "Nisan" tezlerini yani iktidarın fethi için kendi program ve taktiklerini koyma ve ilân etme şansı vermeye yetecektir.

Peki taslak program bu konuda ne diyor?

> Proletarya diktatörlüğüne geçiş burada [Çin'de] sadece bir dizi hazırlık aşamasından sonra [?], sadece burjuva-demokratik devrimin sosyalist devrime büyüyerek geliştiği [??] bütün bir dönemin sonucu olarak mümkündür.

Bir başka deyişle, halihazırda geride bırakılmış olan tüm "aşamalar" dikkate alınmayacaktır. Taslak program çoktan geride kalmış olan şeyi hâlâ ileride görmektedir. Kuyrukçu bir formülasyonla kastedilen şey tam da budur. Bu, Kuomintang çizgisinin ruhuyla yeni denemeler için kapıları ardına dek açmaktadır. Dolayısıyla eski yanlışların gizlenmesi kaçınılmaz olarak yeni hataların yolunu hazırlamaktadır.

Eğer biz, öncekiyle kıyaslanmayacak kadar hızlı bir tempoda gelişecek olan yeni bir yükselişe, yararını çoktan yitirmiş olan bir "demokratik diktatörlük" tasarımıyla girersek, ikincisi gibi üçüncü Çin devriminin de kaderine terk edileceği kuşkusuzdur.

4. Oportünizmin Ürünü Olarak Maceracılık

KEYK Şubat Plenumunun aynı kararının ikinci paragrafı şöyle demektedir:

> Esasen *Komünist Partinin* sloganları altında ve hatırı sayılır bir ölçüde de *onun önderliğinde* ilerleyen geniş işçi ve köylü devrimci hareketinin ilk dalgası sona ermiştir. Bu dalga, devrimci hareketin birçok merkezinde işçi ve köylülerin *en ağır bozgunlarıyla*, komünistlerin ve genel olarak emekçi ve köylü hareketinin devrimci kadrolarının fiziksel imhasıyla sona erdi. [vurgu bizim]

"Dalga" kabarırken KEYK, tüm hareketin bütünüyle, sovyetlerin bile yerini alan Kuomintang'ın mavi bayrağı ve önderliği altında olduğunu söylemişti. Komünist Partinin Kuomintang'a tâbi kılınmasının temeli budur. Ama devrimci hareketin "en ağır bozgunlar"la sona ermesinin nedeni de kesinlikle budur. Şimdi bu

bozgunlar kabul edildiğinde, sanki Kuomintang hiç varolmamış gibi, sanki KEYK onun mavi bayrağını kendi bayrağı olarak ilân etmemiş gibi, Kuomintang'ın geçmişten silinmesine girişiliyor.

Geçmişte ne Şanghay'da ne de Wuhan'da hiçbir bozgun yoktu; sadece "devrimin daha yüksek bir aşamaya" geçişi vardı; bize öğretilmiş olan budur. Şimdi bu geçişlerin tümü, aniden, "işçiler ve köylüler için en ağır bozgunlar" olarak ilân edildi. Bununla birlikte öngörü ve değerlendirmelerin bu eşsiz iflâsını bir dereceye kadar gizlemek için, kararın sonuç paragrafı şunu ilân etmektedir:

"KEYK, KE'nin tüm seksiyonlarını, Çin devriminin tasfiye edildiği [?] yolundaki sosyal demokrat ve Troçkist iftiralara karşı savaşmakla görevlendirir."

Kararın ilk paragrafında bize "Troçkizm"in, *sürekli* Çin devrimi, yani şu anda kesinlikle burjuva aşamadan sosyalist aşamaya doğru ilerleyen bir devrim fikri olduğu söylendi; son paragraftan öğreniyoruz ki, "Troçkistlere" göre "Çin devrimi tasfiye edilmiştir." "*Tasfiye edilmiş*" bir devrim, nasıl bir *sürekli* devrim olabilir? Burada tüm görkemiyle Buharin'i görüyoruz.

Tüm devrimci öğretiyi kökünden aşındıran bu tür çelişkilere ancak tam ve umursamaz bir sorumsuzluk olanak verir.

Eğer devrimin "tasfiyesinden", işçi ve köylü taarruzunun geri püskürtüldüğünü ve kana boğulduğunu, kitlelerin geri çekilme ve çöküş halinde olduğunu, yeni bir saldırıdan önce –diğer koşullar bir yana– süresi önceden belirlenemeyecek olan belirli bir zaman dilimini gerektiren bir moleküler sürecin kitleler içinde işlemek zorunda olduğunu anlamamız gerekiyorsa; eğer "tasfiye" bu şekilde anlaşılmak zorundaysa, bu hiçbir durumda KEYK'in nihayet kabul etmek zorunda kaldığı "en ağır yenilgiler"den farklı bir durum arz etmez. Yoksa tasfiyeyi harfi harfine, Çin devriminin fiilen yok oluşu olarak mı, yani onun yeni bir düzlemde yeniden doğuşunun imkânları ve kaçınılmazlığının fiilen yok oluşu olarak mı anlamalıyız? Böyle bir perspektiften ciddi bir biçimde ve kafa karışıklığı yaratmayacak bir biçimde sadece iki durumda bahsedilebilir; eğer Çin parçalanmaya ve tamamen yok olmaya mahkûm edildiyse –ki hiç mi hiç temeli olmayan bir varsayımdır–, veya Çin burjuvazisi kendi devrimci olmayan yöntemleriyle Çin yaşamının temel sorunlarını çözme yeteneğinde olduğunu kanıtlıyorsa. Bu,

Komünist Partiyi doğrudan burjuvazinin boyunduruğu altına iten "dört sınıf bloğu" teorisyenlerinin şu anda bize atfetmeye çalıştıkları son varyant değil mi?

Tarih kendini yineler. 1923 yenilgisinin boyutlarını kavramamış olan körler, bizi bir buçuk yıl boyunca Alman devrimine ilişkin olarak "tasfiyecilikle" suçladılar. Fakat Enternasyonal'e çok pahalıya mal olan bu ders bile, onlara hiçbir şey öğretmedi. Şu anda onlar eski lastik mühürlerini kullanıyorlar, sadece bu sefer Almanya'nın yerini Çin aldı. Muhakkak ki "tasfiyeciler" bulma ihtiyaçları dört yıl öncekinden çok daha şiddetlidir, zira bu kez, eğer ikinci Çin devrimini birisi "tasfiye etti" ise, bunun "Kuomintang" rotasının yaratıcıları olduğu son derece açıktır.

Marksizmin gücü onun öngörü yeteneğinde yatar. Bu anlamda Muhalefet, kendi teşhisinin deney içinde mutlak bir doğrulanışından söz edebilir. Önce bir bütün olarak Kuomintang'a ilişkin, ardından "sol" Kuomintang'a ve Wuhan hükümetine ilişkin ve son olarak üçüncü devrim üzerindeki "tortu"ya, yani Kanton ayaklanmasına ilişkin teşhisler. Teorik doğruluğun bundan daha öte hangi kanıtı olabilirdi?

Burjuvaziye teslimiyet politikası yüzünden ilk iki aşaması sırasında devrimi zaten en ağır bozgunlara uğratan aynı oportünist çizgi, üçüncü aşamada burjuvazi üzerine maceracı akınlar politikasına doğru "büyüdü" ve böylece yenilgiyi nihai hale getirdi.

Dün, önderlik, kendisinin neden olduğu yenilgilerin aceleyle üzerinden atlamaya çalışmasaydı, Çin Komünist Partisine herşeyden önce şu açıklanacaktı: Zafer tek bir saldırıyla kazanılmaz, silahlı ayaklanmaya giden yolda, daha hâlâ işçi ve köylüleri politik olarak etkilemek için şiddetli, ardı arkası kesilmeyen ve vahşi bir mücadele dönemi durur.

27 Eylül 1927'de KEYK Prezidyumuna şunu söyledik:

> Bugünkü gazeteler devrimci ordunun Swatow'u işgal ettiğini yazıyor. Ho Lung ve Yeh Ting orduları zaten haftalardır ilerlemekteydi. *Pravda* bu orduları devrimci ordular olarak adlandırıyor.... Ama size sorarım: Swatow'u ele geçiren devrimci ordunun hareketi Çin devriminin önüne hangi olasılıkları çıkarmaktadır? Hareketin sloganları nelerdir? Programı nedir? Örgütsel biçimleri ne olmalıdır? Temmuz ayında *Pravda*'nın bir günlüğüne aniden ileri

sürdüğü Çin sovyetleri sloganına ne oldu?

Öncelikle Komünist Partiyi bir bütün olarak Kuomintang'ın karşısına koymaksızın, partinin kitleler arasında sovyetler ve bir sovyet hükümeti için ajitasyonu olmaksızın, ulusal kurtuluş ve tarım devriminin sloganları altında kitlelerin bağımsız bir seferberliği olmaksızın, işçi, asker ve köylü vekilleri yerel sovyetlerinin yaratılması, yaygınlaştırılması ve güçlendirilmesi gerçekleştirilmeksizin, Ho Lung ve Yeh Ting'in ayaklanması, oportünist politikaları bir yana, sadece yalıtık bir macera, bir sözde-komünist Mahno[86] kahramanlığı olmayı becerebilirdi; kendi yalıtıklığını kırmayı becerebilirdi. Ve kırdı.

Kanton ayaklanması, Ho Lung–Yeh Ting macerasının daha yaygın ve daha derin bir tekrarıydı, ancak son derece trajik sonuçlarla.

KEYK'in Şubat kararı Çin Komünist Partisindeki darbeci ruh halinin, yani silahlı ayaklanma eğilimlerinin önünü kesmeye çalışır. Bununla birlikte, bu eğilimlerin 1925-1927'nin tüm oportünist politikasına bir tepki olduğu ve –tüm yapılanların bir değerlendirilmesi yapılmaksızın, taktiğin esasının açık bir yeniden değerlendirilmesi yapılmaksızın ve net bir perspektif olmaksızın– yukarıdan gönderilen saf askeri nitelikteki "adım değiştirme" direktiflerinin kaçınılmaz bir sonucu olduğu söylenmez. Ho Lung'un kampanyası ve Kanton ayaklanması darbeciliğin besleyicileriydi ve bu koşullar altında başka türlü de olamazdı.

Oportünizme olduğu kadar darbeciliğe karşı da gerçek panzehir, sadece, işçilerin ve yoksul köylülerin silahlı ayaklanmasının önderliğinin, iktidarın ele geçirilmesinin ve devrimci diktatörlüğün tesisinin bundan böyle tamamen Çin Komünist Partisinin omuzlarına düştüğü gerçekliğinin açıkça kavranması olabilir. Eğer bu perspektifin kavranışı ÇKP'ye bütünüyle nüfuz ettirilirse, ÇKP ezile büzüle düşman bayrağını takip etmeye daha az meyilli olacağı

---

[86] *Nestor Mahno* (1889-1934) Ukraynalı bir anarşist önderdi. 1918'de bir gerilla birliği kurmuş ve Ukrayna'daki Alman işgalcilerine ve çeşitli Beyaz Muhafız birliklerine karşı savaşmıştı. Kendi birliklerini Kızıl Orduyla birleştirmeyi reddetti ve sonunda Sovyet iktidarıyla askeri çatışma içine girdi, birlikleri dağıtıldı ve sürgüne gönderildi. "Mahnoculuk" terimi o zamanda beri, yalıtık, maceracı, kırsal partizan savaşını anlatmak için kullanılır.

gibi, kentlere doğaçlama askeri saldırılar yapmaya ya da kapana kısılmış silahlı ayaklanmalar düzenlemeye de aynı şekilde daha az meyilli olacaktır.

KEYK kararı, aşamaların üzerinden atlamanın kabul edilemezliğine ve darbeciliğin zararlarına ilişkin olarak en soyut biçimde tartışırken, Kanton ayaklanmasının ve onun doğurduğu kısaömürlü sovyet rejiminin sınıfsal içeriğini tümüyle göz ardı etmesi olgusuyla, tek başına bu olguyla, kendisini büsbütün bir güçsüzlüğe mahkûm etmektedir. Biz Muhalefetçiler, bu ayaklanmanın kendi "prestijlerini" kurtarma çabası içindeki liderlerin bir macerası olduğunu savunduk. Fakat bir maceranın bile toplumsal çevrenin yapısı tarafından belirlenen yasalara uygun olarak geliştiği bizim için aşikârdır. Çin devriminin gelecek evresinin özellikleri için Kanton ayaklanmasına bakmamızın nedeni budur. Bu özellikler Kanton ayaklanmasından önce yaptığımız teorik tahlillerle tümüyle uyuşmaktadır. Fakat Kanton ayaklanmasını mücadele zincirinde doğru ve normal bir halka olarak savunan KEYK için, Kanton ayaklanmasının açık bir sınıfsal nitelemesini yapmak son derece zorunludur. Ne var ki, Plenum Kanton olaylarından hemen sonra toplanmış olmasına rağmen, KEYK kararında bununla ilgili tek kelime yoktur. İnatla yanlış bir politika sürdürmesinden dolayı, Komintern'in şu anki önderliğinin taslak programda tespit edilen Doğudaki devrimlerin ayrıntılı plânını tamamen altüst eden anlamıyla 1927 Kanton ayaklanmasını ele alma cesaretini göstermeyip, 1905'in ve diğer yılların hayali hatalarıyla meşgul olma zorunluluğunu duyması en inandırıcı kanıt değil midir?

5. Sovyetler ve Devrim

KEYK'in Şubat kararında Komintern temsilcileri "Yoldaş N. ve diğerleri", "Kanton'da bir ayaklanma organı olarak *seçilmiş* bir sovyetin yokluğu"ndan sorumlu tutulmaktadırlar (vurgu aslında). Gerçekte, bu suçlamanın ardında şaşırtıcı bir itiraf yatmaktadır.

Pravda'nın (No.31) ilk elden belgelere dayanılarak yazılan raporunda, Kanton'da Sovyet hükümetinin kurulmuş olduğu dile getiriliyordu. Fakat Kanton sovyetinin seçilmiş bir organ *olmadığını*, yani onun bir *sovyet* olmadığını gösterecek tek kelime ağza alınmıyordu, zira seçilmemiş bir sovyet nasıl olabilir? Bunu karardan

öğreniyoruz. Bir an için bu olgunun önemi üzerine iyice düşünelim. KEYK bize şu anda, ama kesinlikle daha önce değil, silahlı bir ayaklanmayı başarmak için bir sovyetin gerekli olduğunu söylüyor. Fakat karşımıza ne çıksa beğenirsiniz! Ayaklanma için tarih belirlendiğinde ortada sovyet yok. Seçilmiş bir sovyet yaratmak kolay bir iş değildir. Kitlelerin sovyetin ne olduğunu deneyimlerinden bilmeleri, onun biçimini anlamaları, onları seçilmiş bir sovyet örgütüne alıştırmak için geçmişte bir şeyler öğrenmiş olmaları gereklidir. Çin'de bunun bir belirtisi dahi yoktu çünkü sovyetin tam da tüm hareketin sinir merkezi olması gerektiği bir dönemde, sovyetler sloganı Troçkist bir slogan olarak ilân edilmişti. Bununla birlikte, kendi yenilgilerinin üzerinden atlamak maksadıyla ayaklanma için apar-topar bir tarih belirlendiğinde, eşzamanlı olarak bir sovyeti de *atamak* zorunda kaldılar. Eğer bu hata en ince ayrıntısına kadar ortaya konmazsa, sovyetler sloganı devrimin boynunda urgana dönüşebilir.

Lenin kendi döneminde Menşeviklere, sovyetlerin temel tarihsel görevinin, iktidarın fethini örgütlemek veya örgütlemeye yardım etmek olduğunu, böylece onların zaferden sonraki günde bu iktidarın organı haline geleceklerini açıkladı. Epigonlar –çömezler değil– bundan sovyetlerin sadece ayaklanmanın saati on ikiyi çaldığında örgütlenebileceği sonucunu çıkarıyorlar. Lenin'in geniş genellemesini onlar, herşey olup bittikten sonra, devrimin çıkarlarına hizmet etmeyen, aksine onu tehlikeye atan zavallı bir reçeteye dönüştürdüler.

Ekim 1917'de Bolşevik sovyetler iktidarı ele geçirmeden önce, SR ve Menşevik sovyetler dokuz ay varlığını sürdürdü. On iki yıl önce ilk devrimci sovyetler Petersburg, Moskova ve diğer pek çok şehirde ortaya çıktı. 1905 sovyeti başkentin fabrika ve imalâthanelerini kucaklamaya doğru uzanmadan önce, grev sırasında Moskova'da bir matbaa işçileri vekilleri sovyeti yaratılmıştı. Bundan birkaç ay önce Mayıs 1905'te, İvanovo-Voznesiensk'te bir kitle grevi, işçi vekilleri sovyetinin başlıca özelliklerini zaten içeren yönetici bir organ kurmuştu. İşçi vekilleri sovyetinin kuruluşunun ilk deneyimi ile, sovyet hükümetinin kuruluşunun muazzam deneyimi arasında on iki yıldan daha fazlası geçip gitti. Şüphesiz, Çin dahil, diğer tüm ülkeler için böyle bir dönem hiç de gerekmemektedir.

Fakat Çinli işçilerin, Lenin'in geniş genellemesinin yerine konulan zavallı reçete temelinde sovyetleri inşa etme yeteneğinde olduğunu düşünmek, devrimci eylemin diyalektiğinin yerine, güçsüz ve yılışık bilgiçliği koymaktır. Sovyetler ayaklanma arifesinde ve iktidarın derhal fethi sloganı altında kurulmamalıdır; çünkü eğer sorun iktidarın fethi noktasına ulaştıysa, eğer kitleler silahlı bir ayaklanma için *bir sovyet olmaksızın* hazırlanmışlarsa, bu, ayaklanmanın başarısını sağlama bağlayan hazırlık çalışmasının yapılmasını mümkün kılan diğer örgütsel şekiller ve yöntemler olduğu anlamına gelir. O zaman sovyetler sorununun önemi ikincil hale gelir ve bir örgüt tekniği sorununa veya sadece adlandırma sorununa indirgenir. Sovyetlerin görevi sadece ayaklanma için çağrı yayınlamak veya onu gerçekleştirmek değil, aynı zamanda *kitleleri gerekli aşamalardan geçirerek ayaklanmaya doğru sevk etmektir*. Başlangıçta sovyet kitleleri silahlı ayaklanma sloganı etrafında değil, kısmi sloganlar etrafında toplar, ancak bundan sonra, kitleler, onları yolda dağıtmaksızın ve öncünün sınıftan yalıtık olmasına izin vermeksizin adım adım ayaklanma sloganına doğru çekilirler. Sovyet çoğunlukla ve esas olarak, devrimci gelişme perspektiflerine sahip, fakat verili anda sadece ekonomik taleplerle sınırlı olan grev mücadeleleriyle bağlantılı olarak ortaya çıkar. Kitleler eylem sırasında sovyetin *onların* örgütü olduğunu, bir mücadele, direniş, özsavunma ve bir saldırı için güçleri sıraya koyduğunu hissetmeli ve anlamalıdırlar. Onlar bunu tek bir günün eyleminden ya da genelde tek bir hareketten değil, aksine kesintilerle veya kesintisiz olarak, haftaların, ayların ve belki de yılların deneyiminden hissedebilir ve anlayabilirler. Ülkenin bir devrimci kabarmalar döneminden geçtiği ve her ne kadar sonraki bir aşamaya ait perspektif olsa da ve hatta bu perspektif verili evrede sadece küçük bir azınlık tarafından tasarlanabilse de, işçi sınıfı ve yoksul köylülerin önlerinde iktidarı fethetme olasılığını buldukları koşullarda, uyanan ve ayağa dikilen kitlelerin, ancak ve ancak epigon ve bürokratik bir önderlik tarafından sovyetleri yaratmaktan alıkoyulabilmesinin nedeni budur. Bizim sovyetleri kavrayışımız her zaman böyle olmuştur. Biz sovyetleri, devrimci yükselişin daha ilk aşamalarında olan ve yeni yeni uyanan kitlelere açık; ve verili evrede iktidarı ele geçirme görevini kavrama noktasına gelmiş olan kesimin büyük-

lüğünden bağımsız olarak, işçi sınıfını bir bütün olarak birleştirme yeteneğinde olan geniş ve esnek bir örgütsel biçim olarak değerlendirdik.

Herhangi bir belgesel kanıt gerçekten gerekli mi? Örneğin, işte Lenin'in ilk devrim döneminde sovyetlerle ilgili olarak yazdıkları:

> RSDİP [Rus Sosyal Demokrat İşçi Partisi –partinin o zamanki adı– L.T.], işçi sınıfı üzerindeki sosyal demokrat etkiyi yaygınlaştırmak ve sosyal demokrat işçi hareketini güçlendirmek için, az ya da çok devrimci yükseliş dönemlerinde, İşçi Vekilleri Sovyetleri tipindeki bazı parti-dışı örgütlenmelerden yararlanmayı hiçbir zaman reddetmedi. ["Parti-dışı İşçi Örgütleri ve Proletarya İçindeki Anarko-Sendikalist Eğilim," RSDİP Beşinci Kongre Karar Taslağı, 15-18 Şubat 1907, *Toplu Eserler*, c.12, s.143]

Bu türden ciltler dolusu yazılı ve tarihsel kanıt alıntılanabilir. Fakat bunlar olmaksızın da sorunun yeterince açık olduğu tahmin edilecektir.

Bunun aksine epigonlar, sovyetleri, iktidarın fethinin arifesinde partinin proletaryaya kolayca giydirdiği örgütsel bir geçit töreni üniformasına dönüştürdüler. Fakat tam da bu anda sovyetlerin doğrudan silahlı bir ayaklanma amacıyla buyruklarla yirmi dört saat içinde doğaçlama yaratılamayacağını görüyoruz. Bu gibi deneyimler kaçınılmaz olarak hayali bir niteliğe bürünür ve iktidarın fethi için en gerekli koşulların yokluğu, dış görünümde bir sovyet sistemi ayiniyle maskelenir. Sovyetin yalnızca ayini izlemek için atandığı Kanton'da olan budur. Sorunun epigon formülasyonunun götürdüğü yer işte burasıdır.

* * *

Çin olaylarına ilişkin polemikler sırasında Muhalefet, aşağıdaki pek çirkin farazi çelişkiyle suçlandı: Muhalefet, Çin için 1926'dan itibaren sovyetler sloganı ileri sürdü, oysa onun temsilcileri 1923 sonbaharında Almanya için sovyetler sloganının aleyhinde konuştular. Skolastik politik düşünce belki de başka hiçbir noktada kendini bu suçlamada olduğu kadar açık bir biçimde ifade edemezdi. Evet, biz Çin için, *devrimci kabarma dalgası yükselirken*, işçi ve köylülerin *bağımsız* örgütleri olarak sovyetlerin yaratılması için *tam zamanında* bir başlangıç istedik.

Sovyetlerin esas anlamı, *işçi ve köylülerin Kuomintang burjuvazisi* ve onun sol Kuomintang acentasının *karşısına çıkarılması* olacaktı. Çin'de sovyetler sloganı herşeyden önce tehlikeli ve iğrenç "dört sınıf bloğundan" kopma ve Komünist Partinin Kuomintang'dan çekilmesi anlamına gelmekteydi. Dolayısıyla ağırlık merkezi kuru örgütsel biçimlerde değil, sınıf çizgisinde yatmaktadır.

1923 sonbaharında Almanya'da sorun sadece bir örgütsel biçim sorunuydu. Komintern önderliğinin ve Alman Komünist Partisinin aşırı pasifliğinin, geriliğinin ve gecikmesinin bir sonucu olarak, sovyetlerin örgütlenmesi için vakitli bir çağrının zamanı kaçırıldı. Fabrika komiteleri, aşağıdan gelen basınç yüzünden ve kendiliğinden 1923 sonbaharında Alman işçi hareketi içinde bir yer tutmuştu. Komünist Partinin doğru ve cesur bir politikası olsaydı, bu fabrika komitelerinin yeri şüphesiz sovyetler tarafından çok daha başarılı bir şekilde doldurulurdu. Bu arada durumun aciliyeti, en uç noktasına ulaşmıştı. Daha fazla zaman kaybetmek kesinlikle devrimci durumun kaçırılması anlamına gelecekti. Çok kısa bir zaman kala ayaklanma nihayet gündeme girdi. Bu şartlar altında sovyetler sloganını yükseltmek, tasavvur edilebilir en bilgiççe aptallık olurdu. Sovyet, herşeyi yapabilecek güçteki bir kurtuluş tılsımı değildir. Sonradan gelişen durumda olduğu gibi sovyetlerin aceleyle yaratılması, sadece fabrika komitelerinin kopya edilmesi olurdu. Fabrika komitelerini devrimci işlevlerinden yoksun bırakmak ve bu işlevleri yeni yaratılmış ve hâlâ tümüyle yetkisiz sovyetlere aktarmak zorunlu olacaktı. Üstelik, günlerin sayılı olduğu o şartlar altında bu ne zaman yapılacaktı? Bu, devrimci eylemin yerine, örgütsel oyuncaklarla dolu çok tehlikeli bir oyunu koymak anlamına gelirdi.

Örgütsel biçim olarak bir sovyetin muazzam öneme sahip olabileceği itiraz kabul etmez; ama yalnızca doğru politik çizginin tam zamanında bir yansımasını sağladığında. Ve diğer taraftan, eğer o bir kurmacaya, bir fetişe, önemsiz bir şeye dönüştürülürse, hiç de daha az olmayan olumsuz bir anlam kazanabilir. 1923 sonbaharında son anda yaratılan Alman sovyetleri, politik olarak hiçbir şey katmayacaklardı; yalnızca örgütsel karışıklığa neden olacaklardı. Kanton'da olanlar ise çok daha kötüdür. Ayini yerine ge-

tirmek için alelacele yaratılmış olan sovyet, sadece maceracı darbe için bir maskeli baloydu. Bütünüyle sona erdikten sonra, Kanton Sovyetinin kağıt üzerine basitçe çizilmiş antik bir Çin canavarına benzediğini keşfetmemizin nedeni budur. Çürümüş ipleri ve kâğıttan canavarları oynatma politikası bizim politikamız değildir. Eylül 1923'te Almanya'da sovyetlerin telgrafla oluşturulmasına karşıydık. 1926'da Çin'de sovyetlerin yaratılmasından yanaydık. 1927'de Kanton'daki sovyet soytarılığına karşıydık. Burada hiçbir çelişki yoktur. Biz burada, devrimci hareketin dinamiklerinin ve onun örgütsel biçimlerinin kavranışının derin birliğini görüyoruz.

Son yılların teori ve pratiği tarafından çarpıtılmış, bulandırılmış ve karartılmış olan sovyetlerin rolü ve anlamı sorunu, taslak programda zerre kadar aydınlatılmıyor.

6. Yaklaşan Çin Devriminin Karakteri Sorunu

Yoksul köylülüğü peşinden sürükleyen proletarya diktatörlüğü sloganı, Çin'de yaklaşan üçüncü devrimin sosyalist karakteri sorununa ayrılmaz biçimde bağlıdır. Ve yalnızca tarih değil, insanların tarihin gerekleri karşısında yaptıkları hatalar da tekerrür ettiği ölçüde, Çin'in bir sosyalist devrim için henüz olgunlaşmadığı itirazını halen duyabiliriz. Fakat bu, sorunun soyut ve cansız bir formülasyonudur. Zira tek başına alındığında, Rusya sosyalizm için olgunlaşmış mıydı? Lenin'e göre HAYIR! Ertelenemez ulusal görevlerin çözümü için tek yol olan proletarya diktatörlüğü için ise olgunlaşmıştı. Fakat bir bütün olarak diktatörlüğün kaderi son tahlilde *dünya* ölçeğindeki gelişmelerin eğilimleri tarafından belirlenir, ki şüphesiz bu durum, proletarya diktatörlüğü tarafından uygulanacak doğru bir politikayı, işçi-köylü ittifakının güçlenmesini ve gelişmesini, bir taraftan ulusal şartlara ve diğer taraftan da dünya ölçeğindeki gelişmelerin eğilimlerine her yönden uyarlanmayı reddetmez, tersine bunları ön varsayar. Bu Çin için de bütünüyle geçerlidir.

Rusya'nın özgünlüğünün, Doğu ülkelerinin özgün gelişim çizgileri boyunca ilerlediğini saptadığı "Devrimimiz Üzerine" (16 Ocak 1923) başlıklı aynı makalede, Lenin Avrupa sosyal demokrasisinin, "sosyalizm için olgunlaşmadığımız, sosyalizmin nesnel ekonomik önkoşullardan, bu «allâme» beyefendilerin bir kısmının

söylediği gibi, yoksun olduğumuz" anlamına gelen savını "son derece beylik" olarak damgalar [*Toplu Eserler*, c.33, s.177-78]. Fakat Lenin'in, bu "allâme" beyefendilerle alay etmesinin nedeni, kendisinin Rusya'da sosyalizm için ekonomik önkoşulların *varlığını* kabul etmesi değil, sosyalizmin *bağımsız* inşası için gerekli olan bu önkoşulların yokluğundan ukalâlar ve dar kafalıların düşündükleri gibi iktidarı ele geçirmenin reddi sonucunun hiçbir şekilde çıkmayacağını savunmasıdır. Bu makalesinde Lenin, yüz birinci kez veya dahası bin birinci kez, İkinci Enternasyonal'in kahramanlarının safsatalarına yanıt verir: "Bu *inkâr edilemez neden* [Rusya'nın sosyalizm için olgunlaşmamışlığı] devrimimizin değerlendirilmesinde nihai belirleyen değildir" [age, s.478]. Taslak programın yazarlarının reddettikleri ve anlayamadıkları şey budur. Rusya gibi Çin'in de –tabii ki Çin Rusya'dan çok daha fazla– ekonomik ve kültürel olarak olgunlaşmamışlığı tezi kendi başına inkâr edilemez. Ama bundan, tüm tarihsel koşullar ve ülkedeki devrimci durum iktidarın fethini dayattığında, proletaryanın iktidarın fethini reddetmesi gerektiği sonucu asla çıkmaz.

Somut, tarihsel, politik ve güncel sorun, Çin'in "kendi" sosyalizmi için ekonomik olarak olgunlaşıp olgunlaşmadığına değil, proletarya diktatörlüğüne politik olarak hazır olup olmadığına indirgenebilir. Bu iki sorun hiçbir şekilde özdeş değildir. Eşitsiz gelişme yasası olmasaydı bunlar özdeşmiş gibi algılanabilirdi. Bu yasanın oturduğu ve ekonomi ile politika arasındaki karşılıklı ilişkiye bütünüyle uygulandığı yer burasıdır. Öyleyse Çin proletarya diktatörlüğü için olgunlaşmış mıdır? Sadece mücadele deneyimi bu soruya kesin bir yanıt sağlayabilir. Aynı nedenle, Çin'in gerçek birliği, kurtuluşu ve yenilenmesinin ne zaman ve hangi koşullar altında gerçekleşeceğine gelince, bu sorunu ancak mücadele çözebilir. Çin'in proletarya diktatörlüğü için olgunlaşmamış olduğunu söyleyen herkes, böylece, üçüncü Çin devriminin çok uzun bir süre için ertelendiğini ilân eder.

Elbette, KEYK kararlarının ileri sürdüğü gibi, feodal kalıntılar Çin'in ekonomik hayatına gerçekten *egemen olsalardı*, mesele oldukça umutsuz olurdu. Bereket versin ki, genel olarak *kalıntılar* egemen olamazlar. Bu noktada da taslak program yapılmış hataları düzeltmiyor, aksine onları bulanık ve dolambaçlı bir şekilde yeni-

den onaylıyor. Taslak "hem ülke ekonomisinde, hem de politik üst yapıda ortaçağa özgü feodal ilişkilerin ağır basmasından" söz ediyor. Bu temelden yanlıştır. *Ağır basma* ne ifade eder? Kapsanan insanların sayısı sorununu mu? Yoksa ülke ekonomisindeki egemen ve belirleyici rol sorununu mu? Ticaret ve banka sermayesinin son derece kucaklayıcı rolü temelinde ev sanayisinin olağanüstü hızlı gelişimi; en önemli tarım bölgelerinin pazara tam bağımlılığı; dış ticaretin muazzam ve gittikçe artan rolü; Çin kırının, kente her yönden bağımlılığı –tüm bunlar Çin'de kapitalist ilişkilerin kayıtsız şartsız ağır basmasının, doğrudan egemenliğinin belirtisidir. Serflik ve yarı-serfliğin toplumsal ilişkileri apaçık çok güçlüdür. Bunlar kısmen feodalizm günlerinden kaynaklanmakta kısmen de yeni bir oluşumu, yani, üretici güçlerin gecikmiş gelişimi, tarımsal nüfus fazlası, tüccar ve tefeci sermayesinin etkinliği vb. temelinde geçmişin yeniden üremesini meydana getirmektedir. Bununla birlikte *egemen olan* kapitalist ilişkilerdir, "feodal" (daha doğrusu serf ve genel olarak kapitalizm öncesi) ilişkiler değil. Ulusal devrimde proletarya hegemonyasının olasılıklarından ciddi olarak söz edebiliyorsak, bu yalnızca kapitalist ilişkilerin bu egemen rolü sayesindedir. Aksi halde, iki yakanın bir araya gelmesi mümkün değildir.

> Herhangi bir kapitalist ülkedeki proletaryanın gücü, proletaryanın toplam nüfusa oranından çok daha büyüktür. Bu, tüm kapitalist ekonomi sisteminin merkezi noktalarının ve sinir merkezlerinin ekonomik kontrolünde proletaryanın bulunması ve aynı zamanda kapitalizm altında çalışanların büyük çoğunluğunun *gerçek* çıkarlarını, ekonomik ve politik olarak proletaryanın ifade etmesi nedeniyle böyledir.
>
> Bu nedenle proletarya, nüfusun azınlığını oluştursa bile (veya proletaryanın bilinçli ve gerçek devrimci öncüsünün nüfusun azınlığını içerdiği durumlarda) hem burjuvaziyi devirme, hem de proletaryanın egemenliği için önceden asla ortaya çıkmayacak olan, bu egemenliğin koşulları ve görevlerini anlamayacak olan, fakat kendi kendilerini ancak proletarya diktatörlüğünün kaçınılmazlığı, adaleti ve meşruiyeti konusundaki sonraki deneyimleri sayesinde ikna edecek olan yarı-proleter ve küçük-burjuva kitleler arasından birçok müttefiki kendi yanına çekme yeteneğindedir. [Lenin, "Kurucu Meclis Seçimleri ve Proletarya Diktatörlüğü," 16

Aralık 1919, *Toplu Eserler,* c.30, s.274]

Çin proletaryasının üretimdeki rolü daha şimdiden çok büyüktür. Bu rol önümüzdeki birkaç yılda daha da artmaya devam edecektir. Olayların da gösterdiği gibi, onun politik rolü muazzam olabilir. Ama önderliğin tüm çizgisi tamamen, proletaryayı önderlik rolünü ele geçirmekten alıkoymaya yöneltildi.

Taslak program, Çin'de başarılı bir sosyalist inşanın "ancak proletarya diktatörlüğü altındaki ülkeler tarafından doğrudan desteklenmesi koşuluna bağlı olarak" mümkün olduğunu söyler. Böylece, burada, partinin Rusya'ya ilişkin olarak her zaman kabul ettiği prensibin aynısı, Çin'e ilişkin olarak da kabul edilmektedir. Fakat eğer Çin sosyalist toplumun *bağımsız* inşası için gerekli iç güçlerden yoksunsa; o zaman Stalin-Buharin'in teorisine göre Çin proletaryası devrimin hiçbir aşamasında iktidara el koymamalıdır. Ya da belki SSCB'nin varlığı, sorunu tam da tersi anlamda koyuyordur. O zaman bundan, teknolojimizin yalnızca SSCB'de değil aynı zamanda Çin'de de, yani altı yüz milyonluk bir toplam nüfusla ekonomik olarak en geri iki ülkede sosyalist bir toplumu inşa etmek için yeterli olduğu sonucu çıkar. Veya belki de, proletaryanın Çin'deki *kaçınılmaz* diktatörlüğü "kabul edilemezdir", çünkü bu diktatörlük sosyalist dünya devrimi zincirine dahil olacak, böylelikle bu zincirin yalnızca bir halkası değil, sürükleyici gücü haline gelecektir? Ama bu tam da Lenin'in temel Ekim devrimi formülasyonudur, tam da Doğu ülkelerinin gelişim çizgilerini takip eden "özgünlük"tür. Böylece, 1924'te Troçkizme karşı bir mücadele yürütmek üzere yavaş yavaş geliştirilen tek ülkede sosyalizm revizyonist teorisinin, yeni bir büyük devrimci problemin ele alındığı her an sorunları nasıl çarpıttığını ve kafa karıştırdığını görmekteyiz.

Taslak program bu yolda daha da ileri gitmektedir. Çin ve Hindistan'ı, "sosyalizmin muzaffer inşası için sanayinin belirli bir *asgari* yeterlikte olduğu" ülkeler olarak veya (çok daha kesinlikle ve bu yüzden başka yerlerde değinilenlerden çok daha hatalı olarak) "sosyalizmin tam inşası için gerekli ve yeterli maddi önkoşulları" sağlayan ülkeler olarak "1917 öncesi Rusya" ve Polonya ("vb."?) ile karşı karşıya koyuyor. Bu zaten bildiğimiz gibi, Lenin'in "gerekli ve yeterli" önkoşullar deyimi üzerinde basit bir

oyundur; hileli ve izin verilemeyecek bir hokkabazlıktır. Çünkü Lenin kesinlikle *teknik, kültürel ve uluslararası* önkoşulları da içeren *politik ve örgütsel önkoşulları* birer birer sayar. Ama geriye kalan en önemli nokta şudur: Bu sorun, iki ekonomik sistem, iki toplumsal düzen arasında dünya ölçeğindeki kesintisiz bir mücadele ve üstelik *ekonomik* temelimizin sonsuz ölçüde daha zayıf olduğu bir mücadele sorunuyken, sosyalizmin tam inşası için yeterli olacak "asgari sanayi" *a priori* nasıl belirlenebilir?

Sadece ekonomik kaldıracı göz önüne alırsak, SSCB'de ve fazlasıyla Çin ve Hindistan'da da, dünya kapitalizminden çok daha kısa bir kaldıraç koluna sahip olduğumuz açıktır. Fakat tüm sorun iki sistemin dünya ölçeğindeki *devrimci mücadelesi* tarafından çözülecektir. Politik mücadelede kaldıracın uzun kolu *bizim tarafımızda*dır, ya da daha doğru koyacak olursak, eğer politikamız doğruysa bizim ellerimizde olduğu ispatlanabilir ve ispatlanmalıdır.

Yine, "Devrimimiz Üzerine" adlı aynı makalede, "sosyalizmin inşası için belli bir kültürel seviyenin gerekli" olduğunu belirttikten sonra Lenin şunu ekler: "hiç kimse bu belli «kültürel seviyenin» tam olarak ne olduğunu söyleyemese de " Niçin hiç kimse söyleyemez? Çünkü sorun iki toplumsal sistem ve iki kültür arasında *uluslararası ölçekteki* mücadele ve çekişme tarafından sonuca bağlanacaktır. Taslak program, Lenin'in sorunun özünden çıkan bu düşüncesinden tamamen koparak, 1917'de Rusya'nın, tek ülkede sosyalizmin inşası için gerekli olan "asgari teknolojiye" ve aynı zamanda buna bağlı olarak gerekli kültüre kesinlikle sahip olduğunu ileri sürer. Taslağın yazarları, programda "hiç kimsenin söyleyemeyeceğini" *a priori* söylemeye kalkışırlar.

Tüm sorun uluslararası dinamiklerce tayin edildiği halde, ulusal devletler ("1917 öncesi Rusya") içinde "asgari yeterlilik" için bir kriter aramak, izin verilemez, imkânsız ve saçmadır. Bu yanlış, keyfi, yalıtık ulusal kriterin altında, gelecekteki kaçınılmaz ulusal-reformist ve sosyal yurtsever budalalıklar için bir önkoşul olan politikadaki ulusal darlığın teorik temeli yatmaktadır.

7. Doğu İçin "İki Sınıflı İşçi-Köylü Partileri" Gerici Fikri Üzerine

İkinci Çin devriminin dersleri, tüm Komintern için, fakat öncelikle tüm Doğu ülkeleri için derslerdir.

Çin devriminde Menşevik çizgiyi savunuıken sundukları tüm argümanlar, eğer bu argümanları ciddiye alırsak, Hindistan için üç misli geçerli olmalıdır. Emperyalist boyunduruk Hindistan'da, bu klasik sömürgede, Çin'de olduğundan çok daha açık ve somut biçimler alır. Hindistan'da feodal ve serf ilişkilerinin kalıntıları karşılaştırılmaz ölçüde daha derin ve daha büyüktür. Bununla birlikte veya tam da bu nedenle, Çin'de uygulanan ve devrimi baltalayan yöntemler Hindistan'da çok daha ölümcül sonuçlara neden olacaktır. Hindu feodalizminin, İngiliz-Hindu bürokrasisinin ve İngiliz militarizminin üstesinden ancak halk kitlelerinin muazzam ve baş eğmez hareketi gelebilir. Bu halk hareketi, tam da güçlü yayılışı ve karşı konulamazlığından, uluslararası hedef ve bağlarından ötürü önderliğin yarım yamalak ve uzlaşmacı hiçbir oportünist önlemine tahammül gösteremez.

Komintern önderliğinin Hindistan'da şimdiden işlediği hatalar hiç de az değil. Koşullar, henüz bu hataların Çin'de olduğu gibi büyük bir ölçekte kendilerini açığa vurmalarına izin vermedi. Bu nedenle, Çin olaylarından çıkarılan derslerin, Hindistan'da ve diğer Doğu ülkelerinde izlenen politik çizginin iş işten geçmeden gözden geçirilmesini sağlayacağı ümit edilebilir.

Her yerde ve her zaman olduğu gibi, burada da en önemli sorunumuz, Komünist Parti, onun tam bağımsızlığı ve uzlaşmaz sınıf karakteri sorunudur. Bu yoldaki en büyük tehlike, Doğu ülkelerinde sözde işçi-köylü partilerinin örgütlenmesidir.

Marx ve Lenin'in bir dizi temel tezinin açık revizyonu olarak tarihe geçecek olan 1924 yılından başlayarak, Stalin, "Doğu ülkeleri için iki sınıflı işçi-köylü partileri" formülünü geliştirdi. Bu formül, Doğuda oportünizmi, tıpkı Batıda "istikrar"ın yaptığı gibi kamufle etmeye hizmet eden aynı ulusal baskıya dayandırıldı. Ulusal baskının olmadığı Japonya'dan gelen telgraflar gibi Hindistan'dan gelenler de, son zamanlarda sık sık taşralı "işçi-köylü partilerinin" etkinliklerinden bahsetmekte, bu örgütlere neredeyse bi-

zim "kendi" örgütlerimizmiş gibi Komintern'e yakın ve dost örgütler olarak atıfta bulunmaktadırlar. Ne var ki bu telgraflar bu örgütlerin politik fizyonomilerinin hiçbir somut tanımını vermemektedirler; tek kelimeyle, kısa bir süre önce Kuomintang'a ilişkin yapıldığı gibi bunlar hakkında da yazılıyor ve konuşuluyor.

Geçmişte, 1924'te *Pravda* şunu rapor ediyordu: "Kore'deki ulusal kurtuluş hareketinin tedricen bir işçi-köylü partisi yaratma biçiminde şekillendiğine ilişkin belirtiler vardır." (2 Mart 1924)

Ve araya giren sürede Stalin Doğu komünistlerine şunu salık veriyordu:

> Komünistler, birleşik bir ulusal cephe politikasını aşmalı ve işçilerle küçük-burjuvazi arasında devrimci bir koalisyon politikasını benimsemelidir. Bu koalisyon, Kuomintang modelinden sonra, üyelerini işçi sınıfı ve köylülük içinden devşiren tek bir partinin yaratılmasıyla ifade bulabilir. [Stalin, *Leninizmin Sorunları*, s.264[87]]

Komünist partilerin bağımsızlığı (besbelli balinanın karnındaki Yunus peygamberinki gibi bir "bağımsızlık") konusunda küçücük "koşullar" koymak, sadece kamuflâj amacına hizmet eder. Biz Altıncı Kongrenin, bu alanda en küçük bir kaçamak sözün ölümcül olduğunu ve reddedileceğini ilân etmesi gerektiğine derinden inanıyoruz.

Burada sorun, temel parti meselesinin ve partinin kendi sınıfı ve diğer sınıflarla ilişkisi meselesinin kesinlikle yeni, tümüyle yanlış ve sözcüğün tam anlamıyla anti-Marksist formülasyonu sorunudur.

Çin Komünist Partisinin Kuomintang'a girme zorunluluğu, Kuomintang'ın toplumsal bileşimi itibarıyla bir işçi ve köylü partisi olduğu, Kuomintang'ın onda dokuzunun –bu oran yüzlerce kez

---

[87] 1926'da Moskova'da basılan *Leninizmin Sorunları* daha sonra 1928'de International Publishers tarafından *Leninizm* adıyla İngilizce olarak da basılmıştır. Bu kitap, Ocak 1926'da Rusça baskıyla aynı adı taşıyan bir broşürle başlayan Stalin'in yazılarının bir derlemesidir. Troçki tarafından alıntılanan sözler, Stalin'in 18 Mayıs 1925 tarihli "Doğu Halkları Üniversitesi'nin Politik Görevleri" adlı konuşmasından alınmıştır, bu konuşma ilk olarak 22 Mayıs 1925'te *Pravda*'da (no.115) yayınlanmış olup, International Publishers baskısının 278. sayfasındadır. Stalin'in *Eserler*'inde bu paragraf s.149'dadır, cilt 7, İngilizce baskı. Ne var ki *Eserler*'de konuşma 1925 tarihli *Pravda*'dan alınmış gibi görünse bile Kuomintang bahsi ortadan kaldırılmıştır.

tekrarlandı– devrimci eğilimde ve Komünist Partiyle el ele yürümeye hazır olduğu temelinde savunuldu. Her nasılsa, Şanghay ve Wuhan'daki hükümet darbesi sırasında ve sonrasında Kuomintang'ın bu devrimci onda dokuzu sanki büyüyle yok oldu. Hiç kimse onların izini bulamadı. Ve Çin'de sınıf işbirliği teorisyenleri –Stalin, Buharin ve diğerleri– Kuomintang üyelerinin onda dokuzuna –onda dokuz işçiler ve köylüler, devrimciler, sempatizanlar ve tamamıyla biz "kendimiz"– ne olduğunu açıklamak zahmetine bile girmediler. Oysa, şayet Stalin tarafından vazedilen tüm bu "iki sınıflı" partilerinin kaderini kavrayacaksak; ve şayet bizi sadece 1919'un RKP'sinin programından değil, aynı zamanda 1847'nin *Komünist Manifesto*'sundan da çok gerilere savuran tam da bu görüş üzerinde aydınlatılacaksak, bu sorunun yanıtı belirleyici önem taşımaktadır.

Meşhur onda dokuzun nereye kaybolduğu sorusu bizim için yalnızca şunları anlarsak açıklanabilir; ilkin, birbiriyle karşılıklı olarak bağdaşmayan iki tarihsel çizgiyi –proleter ve küçük-burjuva çizgiler– eşzamanlı olarak ifade eden, iki-bileşimli, yani iki sınıflı bir partinin imkânsızlığı; ikinci olarak, kapitalist toplumda bağımsız bir köylü partisi, yani köylülüğün çıkarlarını ifade eden, aynı zamanda proletarya ve burjuvaziden bağımsız olan bir parti gerçekleştirmenin imkânsızlığı.

Marksizmin her zaman öğrettiği ve Bolşevizmin de kabul edip öğrettiği üzere, proletarya ve köylülük iki farklı sınıftır, kapitalist toplumda ne şekilde olursa olsun onların çıkarlarını bir tutmak yanlıştır; ve bir köylü, Komünist Partiye ancak mülkiyet açısından proletaryanın fikirlerini kabul ettiğinde katılabilir. Proletarya diktatörlüğünde işçilerin ve köylülerin ittifakı bu tezi çürütmez, farklı bir şekilde, farklı koşullar altında bunu doğrular. Eğer *farklı* çıkarlara sahip *farklı* sınıflar yoksa, bir *ittifaktan* da söz edilmezdi. Böyle bir ittifak, sosyalist devrimle yalnızca, proletarya diktatörlüğünün demir çatısı içine girdiği ölçüde bağdaşır. Ülkemizde diktatörlük sözde bir Köylü Birliğinin varlığıyla kesinlikle bağdaşmaz, çünkü tüm ulusal politik sorunları çözmeye can atan her "bağımsız" köylü örgütü, kaçınılmaz olarak burjuvazinin elinde bir aygıta dönüşecektir.

Kapitalist ülkelerde kendilerini köylü partileri olarak yaftalayan

bu örgütler, gerçekte burjuva partilerinin bir türüdürler. Kendi mülk sahibi psikolojisini terk ederek proleter tutumu benimsememiş her köylü, sıra temel politik sorunlara geldiğinde kaçınılmaz olarak burjuvaziyi izleyecektir. Şüphesiz, köylülüğe ve eğer mümkünse işçilere bel bağlayan veya bel bağlamaya çabalayan her burjuva parti, kendini kamufle etmek, yani iki veya üç uygun renge bürünmek zorundadır. Göklere çıkarılan "işçi-köylü partileri" fikri, köylülükten destek bulmak zorunda olan, aynı zamanda işçileri kendi saflarına çekmeye de hazır olan burjuva partilerini kamufle etmek için özellikle yaratılmış gözüküyor. Kuomintang tarihin sayfaları arasına bu tipten klasik bir parti olarak girdi.

Bilindiği gibi, burjuva toplumu öyle inşa edilmiştir ki, mülksüzler, hoşnutsuz ve aldatılmış kitleler tabandadır ve hoşnut sahtekârlar tepede kalır. Her burjuva parti, eğer gerçek bir partiyse, yani hatırı sayılır kitleleri kucaklıyorsa, aynı ilkeye dayanır. Sömürücüler, düzenbazlar ve despotlar, sınıflı toplum içinde azınlığı oluştururlar. Her kapitalist parti bu yüzden iç ilişkilerinde şu veya bu şekilde bir bütün olarak burjuva toplumundaki ilişkileri yeniden oluşturmak ve yansıtmak zorundadır. Her kitlesel burjuva partisinde, bu yüzden alt katmanlar tepedekilere göre çok daha demokrat ve daha "sol"dadır. Bu, Alman Merkezcileri, Fransız Radikalleri ve özellikle sosyal demokratlar için geçerlidir. Stalin, Buharin ve diğerlerinin, tepedekilerin, "sol" Kuomintang tabanının, "ezici çoğunluğun", onda dokuzun, vs., vs. duygularını yansıtmadığı şeklinde dile getirdikleri sürekli yakınmaların, böyle bön, böyle bağışlanamaz olmasının nedeni budur. Onların tuhaf şikayetlerinde, örgütsel önlemler, talimatlar ve genelgeler aracılığıyla bertaraf edilmesi gereken geçici, tatsız bir yanlış anlaşılma olarak sundukları şey, özellikle devrimci bir çağda bir burjuva partinin gerçekte en önemli ve temel özelliğidir.

Taslak programın yazarlarının, genel olarak her tür oportünist bloğun –hem İngiltere'de hem de Çin'de– savunusundaki temel argümanları bu açıdan eleştirilmelidir. Onlara göre, tepedekilerle dost olmak, yalnız tabanın çıkarları dahilinde yapılır. Muhalefet, bilindiği gibi, partinin Kuomintang'dan çekilmesinde ısrar etmektedir:

"Akla şu soru geliyor" diyor Buharin, "niçin? Kuomintang ön-

derleri bocaladığı için mi? Ya Kuomintang kitleleri, onlar yalnızca «sürü» mü? Bir kitle örgütüne karşı tutum ne zamandan beri «yüksek» dorukta olan bitenler tarafından belirleniyor!" (*Çin Devriminde Mevcut Durum*)

Böyle bir argümanın ileri sürülebilme ihtimali, bir devrimci partide imkânsız görünmektedir. Buharin soruyor "ya Kuomintang kitleleri, onlar yalnızca sürü mü?" Tabii ki onlar sürüdür. Her burjuva partinin kitleleri farklı derecelerde de olsa her zaman sürüdür. Fakat bizim için kitleler sürü değildir, öyle değil mi? Hayır, *işçi-köylü partisi yaftası altında burjuvaziyi kamufle ederek* onları burjuvazinin ordularına sürmeye izin vermeyişimizin nedeni tam da budur. Proleter partisini bir burjuva partiye bağımlı kılmaya izin vermeyişimizin nedeni tam da budur, aksine her adımda birincisi ikincisine karşı koymalıdır. Buharin'in ikincil, tesadüfi ve geçici bir şey olarak alaycı bir şekilde söz ettiği Kuomintang'ın "yüksek" doruğu, gerçekte Kuomintang'ın ruhu, onun toplumsal özüdür. Şüphesiz burjuvazi partide, toplumda da olduğu gibi yalnızca "doruğu" teşkil eder. Fakat bu doruk, sermayesi, bilgisi ve bağlantıları içinde güçlüdür: O her zaman destek için emperyalistlere başvurabilir, ve en önemlisi, her zaman bizzat Kuomintang içindeki önderlikle sımsıkı kaynaşmış olan fiili politik ve askeri güce başvurabilir. Grevlere karşı kanunlar yayınlayan, köylü ayaklanmalarını boğazlayan, komünistleri karanlık bir köşeye itekleyen ve olsa olsa onların yalnızca partinin üçte birini oluşturmasına izin veren, onlardan küçük-burjuva Sun Yat-senciliğin Marksizmden daha önemli olduğuna dair bir yemin alan tam da bu doruktur.

Partinin tabanı, tıpkı Moskova gibi, kendisine bir sol destek olarak hizmet etmesi için bu doruk tarafından seçilip toplandı ve kullanıldı; aynı, generallerin, kompradorların ve emperyalistlerin ona bir sağ destek olarak hizmet etmesi gibi. Kuomintang'ı bir *burjuva parti* olarak değil, *kitleler için doğal bir mücadele alanı olarak* görmek, gerçek efendinin kim olduğu sorusunu gizlemek için sol tabanın onda dokuzu ile ilgili sözcük oyunları yapmak; doruğun gücünü ve iktidarını arttırmak, daha geniş kitleleri "sürüye" dönüştürmesinde ona yardım etmek ve ona en uygun şartlar altında Şanghay hükümet darbesini hazırlamak anlamına gelir.

Stalin ve Buharin, kendilerini iki sınıflı parti gerici fikrine dayandırarak, komünistlerin "sollar"la birlikte, Kuomintang içinde bir çoğunluk sağlayacağını ve Çin'de iktidar Kuomintang'ın ellerinde olduğu için bu suretle ülkede iktidarı ele geçireceğini sandılar. Bir başka deyişle, *Kuomintang Kongrelerindeki olağan seçimler aracılığıyla, iktidarın burjuvazinin ellerinden proletaryaya geçeceğini* sandılar. Bir burjuva partisinde "parti demokrasisinin" daha acıklı ve idealize edilmiş bir şekilde putlaştırılması düşünülebilir mi? Zira gerçekte, ordu, bürokrasi, basın, sermaye hepsi tamamıyla burjuvazinin ellerindedir. Tam da ve yalnızca bu nedenle, burjuvazi egemen partinin başında kalmaktadır.

Burjuva "doruk", solların (ve *bu tür* solların) "onda dokuzuna", yalnızca orduya, bürokrasiye, basına ve sermayeye karşı çıkmadıkları sürece katlanır ya da katlandı. Bu güçlü araçlarla burjuva doruk, "sol" parti üyelerinin sadece sözde onda dokuzlarını değil, aynı zamanda bir bütün olarak kitleleri de itaate zorlar. Burada, sınıflar bloğu teorisi, Kuomintang'ın bir işçi-köylü partisi olduğu teorisi, burjuvaziye mümkün olan en iyi desteği sağlar. Burjuvazi ileride kitlelerle düşmanca çatışmaya girdiğinde ve onları silahla vurup düşürdüğünde, bu iki gerçek gücün, burjuvazi ve proletaryanın arasındaki bu çatışmada meşhur onda dokuzların sızlanması işitilmez bile. Bu zavallı demokratik kurgu, sınıf mücadelesinin kanlı gerçeği karşısında bir iz bile bırakmaksızın buharlaşır.

"Doğu için iki sınıflı işçi-köylü partilerinin" gerçek ve tek olası politik mekanizması budur. Başka türlüsü yoktur ve olmayacak.

* * *

İki sınıflı partiler düşüncesi, güya Marx'ın sınıf teorisini yürürlükten kaldıran ulusal baskı temelinde motivasyon bulmasına rağmen, ulusal baskının hiçbir şekilde olmadığı Japonya'da, halihazırda "işçi ve köylü" kırmaları olduğunu duymaktayız. Ama hepsi bu değil, sorun yalnızca Doğu ile sınırlı değil. "İki sınıf" fikri evrenselliğe ulaşmaya çabalıyor. Bu alanda en gülünç çehreyi, Amerikan çiftçilerini toplumsal devrimin savaş arabasına koşmak amacıyla "tröst karşıtı" burjuva Senatör La Follette'in başkanlık adaylığını destekleme çabasındaki Amerikan Komünist Partisi takındı. Bu manevranın teorisyeni, Macar köylülüğünü dikkate al-

madığı için Macar devrimini yıkıma uğratanlardan biri olan Pepper, Amerikan Komünist Partisini çiftçiler arasında eriterek onu yıkıma uğratmak için (şüphesiz, telâfi maksadıyla) büyük bir çaba harcadı.[88] Pepper'in teorisi, Amerikan kapitalizminin süper kârlarının Amerikan proletaryasını bir dünya işçi aristokrasisine dönüştürürken, tarımsal krizin çiftçileri yıkıma uğrattığı ve onları sosyalist devrim yoluna ittiği şeklindeydi. Pepper'in anlayışına göre, esasen göçmenlerden oluşan birkaç bin üyeli bir parti, bir burjuva partisi aracılığıyla çiftçilerle birleşmek ve böylece "iki sınıflı" bir partinin temelini atarak süper kârlarla bozulmuş proletaryanın pasifliği veya tarafsızlığı karşısında sosyalist devrimi sağlama bağlamak zorundaydı.

Bu delice fikir, Komintern'in üst düzey önderliği arasında taraftarlar ve yarı-taraftarlar buldu. Tartışılan konu, en sonunda Marksizmin ABC'sinden bir ödün verilene kadar birkaç hafta iki arada bir derede sallandı (perde arkasındaki yorum şuydu: Troçkist önyargılar). Amerikan Komünist Partisini, kendi kurucusundan bile önce mevta olan La Follette partisinden ayırmak için kementle yakalamak gerekliydi.

Doğu için modern revizyonizmin icat ettiği herşey daha sonra Batıya taşınır. Eğer Atlantik Okyanusunun bir tarafında Pepper iki sınıflı bir parti aracılığıyla tarihi mahmuzlamaya yeltendiyse, basındaki son haberlerin, Kuomintang deneyiminin kendi taklitçilerini İtalya'da bulduğundan bizi haberdar ediyor olması şaşırtıcı değildir. Görünüşe göre İtalya'da "işçi-köylü komiteleri temelinde [?!] bir cumhuriyetçi meclis" sloganını partimize sokuşturmak ü-

---

[88] John Pepper Macar komünist Jozsef Pogany'nin (1886-1937) takma adıydı. Bela-Kun'un 1919'daki kısa ömürlü Macar Sovyet cumhuriyetinin bir üyesiydi, bu cumhuriyet derhal toprağın ulusallaştırıldığını ilân etmiş, böylelikle köylülüğü kendisine yabancılaştırarak hükümetin çöküşünü hızlandırmıştı. Pepper daha sonra ABD'ye göçtü ve orada kendisini Amerikan KP'sine Komintern temsilcisi olarak atadı. 1923'de, KP'li olmayan sendikacıların büyük çoğunluğunun teşkilattan ayrılmalarını hızlandıran Federal Çiftçi-İşçi Partisinin talihsiz KP tarafından ele geçirilmesi işinin beyni oldu. Kaybolan gücünü yeniden ele geçirmek için Pepper, Federal Çiftçi-İşçi Partisinin 1924 başkanlık seçimlerinde Wisconsin'li İlerici Cumhuriyetçi Senator Robert M. La Follette'in (1885-1925) üçüncü kişi olarak adaylığını desteklemeyi önerdi. KP içindeki muhalefet, en başta da William Z. Foster ve James P. Cannon, bu kararı Komintern'e şikayet ettiler ve Komintern'de bu karar sınıf uzlaşmacı olarak değerlendirildi.

zere bir girişimde bulunulmaktadır. Bu sloganda Çan Kay-şek'in ruhu Hilferding'in ruhuyla kucaklaşmaktadır.[89] Gerçekten bu hale mi gelecektik?

* * *

Sonuç olarak, bize sadece, bir işçi-köylü partisi fikrinin, Bolşevizmin tarihinden Popülistlere (Narodniklere) karşı yürütülen bütün mücadeleyi –ki bu mücadele olmaksızın Bolşevik Parti diye bir şey olmazdı– silip attığını hatırlatmak kalıyor. Bu tarihsel mücadelenin önemi neydi? 1909'da Lenin, Sosyal Devrimcilere ilişkin olarak şunları yazmıştı:

> Programlarının *ana fikri*, proletarya ve köylülük arasında bir "güç birliği" oluşturmanın zorunluluğu değil, bunlar arasında *hiçbir sınıfsal uçurumun* olmadığı, aralarına sınıfsal bir sınır çizgisi çizilmemesi gerektiği ve proletaryadan ayrı olarak köylülüğün küçük-burjuva doğasına ilişkin sosyal demokrat fikrin son derece yanlış olduğudur. ["Sosyalist Devrimciler Devrimi Nasıl Özetliyorlar ve Devrim Onları Nasıl Özetledi," 7 Ocak 1909, *Toplu Eserler*, c.15, s.331, vurgu aslında]

Bir başka deyişle, iki sınıflı işçi-köylü partisi fikri Rus Narodniklerinin temel fikridir. Köylü Rusya'da proleter öncünün partisi, ancak bu fikre karşı mücadele içinde gelişebilirdi.

Lenin ısrarla ve yorulmaksızın 1905 devrimi döneminde şunu tekrarladı:

> Gerici ya da anti-proleter bir tarzda hareket ettiği *ölçüde*, köylülüğe karşı ihtiyatlı olmalı, ondan ayrı örgütlenmeli, ona karşı mücadele etmeye hazır olmalıyız. ["Proletarya ve Köylülük", 23 Mart 1905, *Toplu Eserler*, c.8, s.234]

1906'da Lenin şöyle yazıyordu:

> Üçüncü ve son tavsiyemiz: Kentin ve kırın proleterleri ve yarı-proleterleri, ayrı örgütlenin! Hiçbir küçük mülk sahibine güven-

---

[89] 1918-1919 Alman devriminin başlarında, Alman Sosyal Demokrasisinin liderlerinden biri olan Rudolf Hilferding, yeni cumhuriyet için işçi konseylerini parlamentoyla birleştirecek bir anayasal yapı önerdi, tüm belirleyici yasama ve yürütme erkini parlamento üstlenecekti. Bu "birleşik" biçim işçi konseylerinin çözülüşüne yol açtı.

meyin, hatta en küçüklerine veya "çalışanlarına" bile.... Biz köylü hareketini sonuna kadar destekleriz, ama hatırlamalıyız ki, bu başka bir sınıfın hareketidir, sosyalist devrimi başarabilecek ya da başaracak *olan sınıfın değil.* ["İşçi Partisinin Tarım Programının Revizyonu," Mart 1906, *Toplu Eserler*, c.10, s.191]

Bu fikir Lenin'in irili ufaklı yüzlerce eserinde ortaya çıkmaktadır. 1908'de şunu açıklıyordu:

"Proletarya ve köylülük arasındaki ittifak", geçerken söyleyelim ki, hiçbir durumda *farklı sınıfların ya da* proletarya ve köylülüğün *partilerinin kaynaşması* anlamında anlaşılmamalıdır. Sadece kaynaşma değil, *her türden uzatmalı anlaşma da* işçi sınıfının sosyalist partisi için ölümcül olacak ve devrimci demokratik mücadeleyi *zayıflatacaktır.* ["Rus Devriminin Değerlendirmesi," Nisan 1908, *Toplu Eserler*, c.15, s.57, ilk iki vurgu bizim]

İşçi-köylü partisi fikri daha şiddetli, daha insafsızca ve daha yıkıcı bir şekilde mahkûm edilebilir mi?

Diğer taraftan Stalin şunu öğretmektedir:

Devrimci anti-emperyalist blok her zaman zorunlu [!] olmasa da biçimsel olarak [?] tek bir platform tarafından birleştirilmiş tek bir işçi-köylü partisi şeklini almalıdır. [*Leninizmin Sorunları*, s.265]

Lenin bize, işçiler ve köylüler arasındaki bir ittifakın hiçbir durumda ve asla partilerin kaynaşmasına yol açmaması gerektiğini öğretmişti. Fakat Stalin Lenin'e sadece bir tek ödün veriyor: Stalin'e göre, sınıflar bloğunun "tek bir parti şeklini", Kuomintang gibi bir işçi-köylü partisi şeklini alması gereğine rağmen, *bu her zaman zorunlu değildir.* Stalin'e en azından bu ödün için minnettar olmalıyız.

Lenin bu sorunu Ekim devrimi döneminde de aynı uzlaşmaz ruhla ortaya koydu. Üç Rus devriminin deneyimlerini genelleştirirken Lenin, 1918'le başlayarak, kapitalist ilişkilerin hakim olduğu bir toplumda, burjuvazi ve proletarya olmak üzere iki belirleyici gücün olduğunu yinelemek için hiçbir fırsatı kaçırmadı.

Burjuva toplumundaki ekonomik statüleri nedeniyle köylüler, ya işçileri ya da burjuvaziyi izlemek zorundadır. Bir orta yol yoktur. ["Özgürlük ve Eşitlik Sloganlarıyla Halkın Aldatılışı," Yetişkin

Eğitimi Üzerine Birinci Tüm-Rusya Kongresinde Yapılan Konuşma, 19 Mayıs 1919, *Toplu Eserler*, c.29, s.370, vurgu aslında]

Oysa bir "işçi-köylü partisi", tam da bir orta yol yaratma girişimidir.

Rus proletaryasının öncüsü kendisini köylülüğün karşısına koymayı beceremeseydi, köylülüğün kahredici küçük-burjuva şekilsizliğine karşı acımasız bir mücadele yürütmede başarısız olsaydı, kaçınılmaz olarak Sosyal Devrimci Parti ya da bir başka "iki sınıflı parti" aracılığıyla (ki o da sırası geldiğinde öncüyü burjuva önderliğe kaçınılmaz olarak tâbi kılacaktı), kendini küçük-burjuva unsurlar arasında eritmiş olurdu. Köylülükle devrimci bir ittifaka ulaşmak için –ki bu bedavaya gelmez– herşeyden önce proleter öncüyü, ve bu suretle bir bütün olarak işçi sınıfını küçük-burjuva kitlelerden ayırmak zorunludur. Bu ancak, proleter partiyi sarsılmaz bir sınıf uzlaşmazlığı ruhuyla eğiterek başarılabilir.

Proletarya ne kadar gençse, köylülükle "kan bağı" ne kadar dolaysız ve tazeyse, köylülüğün bir bütün olarak nüfusa oranı ne kadar büyükse, herhangi bir "iki sınıflı" politik simya biçimine karşı mücadelenin önemi de o kadar büyük olur. Batıda, bir işçi-köylü partisi fikri tümüyle gülünçtür. Doğuda ise ölümcüldür. Çin, Hindistan ve Japonya'da bu fikir, yalnızca proletaryanın devrimdeki hegemonyasına değil, aynı zamanda proleter öncünün elementer bağımsızlığına da ölümcül ölçüde düşmandır. İşçi-köylü partisi yalnızca, burjuvazi için bir zemin, bir paravan ve bir sıçrama tahtası olarak hizmet edebilir.

Tüm Doğu için temel bir nitelik taşıyan bu sorunda, modern revizyonizmin yalnızca, devrim öncesi günlerdeki eski sosyal-demokrat oportünizmin hatalarını tekrarlıyor oluşu ölümcüldür. Avrupa sosyal demokrasisinin pek çok önderi, partimizin SR'lere karşı yürüttüğü mücadelenin hatalı olduğunu düşünüyor ve iki sınıflı bir işçi-köylü partisinin Rus "Doğu"suna tıpatıp denk düştüğünü ileri sürerek, ısrarla iki partinin kaynaşmasını savunuyordu. Onlara kulak assaydık, ne işçilerin ve köylülerin ittifakını ne de proletarya diktatörlüğünü asla gerçekleştirmeyecektik. SR'lerin "iki sınıflı" işçi-köylü partisi ülkemizde emperyalist burjuvazinin acentası olmuş, kendisini bundan kurtaramamıştı, yani, Bolşevizmin revizyonistleri sayesinde Çin'de Kuomintang tarafından farklı

ve "özgün" bir Çin tarzıyla başarıyla oynanan aynı tarihsel rolü başarısızca yerine getirmeyi denemişti. Doğu için işçi-köylü partileri fikrinin ta kendisi acımasızca mahkûm edilmedikçe, Komintern'in bir programı yoktur ve olamaz.

8. Köylü Enternasyonali'nden Sağlanan Yararlar İncelenmelidir

Muhalefete karşı hiddetle yapılan en önemli ithamlardan biri, eğer en önemlisi değilse, onun köylülüğü "küçümsemesiydi." Bu noktada da yaşam, ulusal ve uluslararası alanda testlerini yaptı ve kararını verdi. Her halükârda, resmi liderler, *köylülüğe göre proletaryanın rolünü ve önemini küçümsemekle* suçludurlar. Bu noktada, ekonomik ve politik alanlarda ve uluslararası ölçekte en büyük kaymalar ve hatalar yapıldı. 1923'ten beri ülke içinde yapılan hataların kökünde, ulusal ekonominin tümü ve köylülükle ittifak açısından proletaryanın yönetimi altındaki devlet sanayiinin önemini küçümseme yatmaktadır. Çin'de devrim, tarım devriminde proletaryanın önder ve belirleyici rolünü anlamaktaki acz tarafından ölüme mahkûm edildi.

Aynı bakış açısıyla, başından beri yalnızca bir deneme, üstelik ilkelere son derece dikkat ve sıkı bağlılık isteyen bir deneme olan Krestintern'in[90] tüm çalışmasını incelemek ve değerlendirmek gereklidir. Bunun nedenini anlamak zor değildir.

Köylülük, bütün varoluş koşulları ve tarihi yüzünden, tüm sınıfların en az enternasyonal olanıdır. Ulusal özellikler olarak kabul edilen şeyler esas kaynaklarını bilhassa köylülük içinde bulurlar. Köylülüğün arasında, enternasyonalizm yolunda kendilerine rehberlik edilebilecek olan yalnızca yarı-proleter yoksul köylü kitleleridir ve yalnızca proletarya onlara rehberlik edebilir. Her kestirme girişim sadece sınıflarla oynamaktır, bu da daima proletaryanın zararına oynama anlamına gelir. Köylülük ancak, proletarya tarafından burjuvazinin etkisinden koparılırsa ve proletaryayı yalnızca müttefiki değil, önderi olarak kabul ederse, enternasyonalist bir

[90] "Krestintern", 1923 Ekiminde Komintern'in bir yan örgütü olarak kurulan Köylü Enternasyonali'nin kısa adıydı. Amacı "köylü örgütlerini ve köylülerin işçi ve köylü hükümeti gerçekleştirme yönündeki çabalarını koordine etmek"ti. Kasım 1927'de bir konferans toplamış ve 1939'da resmen dağıtılmıştır.

politikaya çekilebilir. Tersine, proletaryanın üstünden atlayarak ve ulusal komünist partilere aldırmaksızın, çeşitli ülkelerin köylülerini bağımsız bir uluslararası örgüt içinde örgütleme girişimleri peşinen ölüme mahkûmdur. Son tahlilde böyle girişimler ancak, proletaryanın her ülkede tarım emekçileri ve yoksul köylüler üzerindeki hegemonya mücadelesine zarar verebilir.

On altıncı yüzyılın köylü savaşlarıyla başlayarak, hatta bundan bile önce, tüm burjuva devrimlerde ve karşı-devrimlerde, köylülüğün çeşitli katmanları muazzam ve hatta bazen belirleyici bir rol oynadı. Ama asla *bağımsız* bir rol oynamadı. Doğrudan ve dolaylı olarak, köylülük daima bir politik gücü bir diğerine karşı destekledi. Kendiliğinden, ulusal politik görevleri çözmeye yetenekli bağımsız bir güç asla oluşturmadı. Mali sermaye çağında kapitalist toplumun kutuplaşma süreci, kapitalist gelişmenin daha erken evrelerine göre muazzam biçimde hızlandı. Bunun anlamı şudur ki, köylülüğün özgül ağırlığı azalmıştır, artmış değil. Her halükârda, köylü, emperyalist çağda, uluslararası ölçek şöyle dursun ulusal ölçekte bağımsız politik bir eyleme, sanayi kapitalizmi çağında olduğundan daha az yeteneklidir. Birleşik Devletler'deki çiftçiler, popülist hareket deneyiminin gösterdiği gibi, bağımsız bir ulusal politik parti organize edemedikleri ve etmedikleri kırk ya da elli yıl öncesine göre bugün, bağımsız bir politik rol oynamaya çok daha az yeteneklidirler.

Avrupa'da savaşın yol açtığı ekonomik çöküş nedeniyle tarımın aldığı geçici fakat keskin darbe, "köylü"nün olası rolüne, yani kendilerini demagojik biçimde burjuva partilerin karşısına koyan burjuva sahte-köylü partilerinin olası rolüne ilişkin yanılsamalara yol açtı. Eğer savaş-sonrası yıllarındaki köylünün fırtınalı huzursuzluğu döneminde, proletaryayla köylülük arasındaki ve köylülükle burjuvazi arasındaki yeni ilişkileri test etmek amacıyla bir Köylü Enternasyonal'i örgütleme deneyi yine de göze alınabildiyse, o takdirde şu an, beş yıllık Köylü Enternasyonali deneyinin teorik ve politik bir muhasebesini çıkarmanın, onun kusurlarını açığa vurmanın ve olumlu yönlerini göstermek için çaba harcamanın tam zamanıdır.

Ne olursa olsun bir sonuç tartışmasızdır. Bulgaristan, Polonya, Romanya ve Yugoslavya'daki (geri ülkelerin tümündeki) "köylü"

partileri deneyimi; bizim Sosyal Devrimcilerimiz deneyimi ve Kuomintang'ın taze deneyimi (kanı hâlâ sıcaktır); ileri kapitalist ülkelerdeki kısmi deneyler, özellikle Birleşik Devletler'deki La Follette-Pepper deneyi –tüm bunlar tartışmasız biçimde göstermiştir ki, kapitalist çöküş çağında, *bağımsız*, devrimci, antiburjuva köylü partileri aramak için, yükselen kapitalizm çağındakinden bile daha az neden mevcuttur.

> Kent kıra eşit olamaz. Bu çağın tarihsel koşullarında kır kente eşit olamaz. Kent kaçınılmaz olarak *kıra önderlik eder*. Kır kaçınılmaz olarak *kentin peşinden gider*. Tek sorun "kentli" sınıfların *hangisinin* kıra önderlik etmeyi başaracağı, bu görevin üstesinden geleceği ve *kentin önderliğinin* hangi biçimleri alacağıdır. [Lenin, "Kurucu Meclis Seçimleri ve Proletarya Diktatörlüğü," 16 Aralık 1919, *Toplu Eserler*, c.30, s.257]

Doğudaki devrimlerde köylülük hâlâ belirleyici bir rol oynayacaktır, ama bir kez daha, bu rol ne önder ne de bağımsız olacaktır. Hupeh, Kwangtung ya da Bengal'in yoksul köylüleri, sadece ulusal değil, uluslararası ölçekte bir rol oynayabilirler; eğer ki Şanghay, Kanton, Hankow ve Kalküta'nın işçilerini desteklerlerse. *Uluslararası* bir yolda devrimci köylü için tek çıkar yol budur. Hupeh'in köylüsü ile Galiçya ve Dobruca'nın köylüsü, Mısırlı fellâh ve Amerikalı çiftçi arasında doğrudan bir bağ oluşturmaya girişmek boşunadır.

Bir amaca doğrudan hizmet etmeyen herşeyin başka amaçlara, sıklıkla da arzulanana karşıt amaçlara hizmet etmesi politikanın doğasında vardır. Kendi ülkesindeki Komünist Partinin darbelerinden korunmak amacıyla, kendisine eğer Komintern'de olmasa bile Köylü Enternasyonal'i içinde uzun ya da kısa bir dönem boyunca bir garanti bulmayı zorunlu addederek köylülüğe dayanan ya da dayanmaya çabalayan burjuva partileriyle karşılaşmadık mı? Purcell, İngiliz-Rus Komitesi sayesinde, sendikal alanda kendini böyle korumadı mı? La Follette Köylü Enternasyonali'ne kaydolmayı denemediyse, bu yalnızca, Amerikan Komünist Partisinin son derece güçsüz olmasındandır. Buna mecbur kalmadı. Davetsiz ve istenilmeyen Pepper, bu olmaksızın da La Follette'i bağrına bastı. Ama zengin Hırvat köylülerin banker-önderi Radic, kabineye giden yolda, kartvizitini Köylü Enternasyonali'ne bırakmayı ge-

rekli buldu. Kuomintang çok daha ileri gitti ve kendisine yalnızca Köylü Enternasyonali ve Emperyalizme Karşı Birlik içinde bir yer elde etmekle kalmadı, Komintern'in kapısını da çaldı ve orada SBKP Politbürosunun lütfuyla –tek bir karşı oyla– içtenlikle ağırlandı.[91]

Son yılların yönlendirici politik rüzgarlarının hakim karakterine uygun olarak: Profintern'i[92] tasfiye etme eğilimlerinin çok güçlü olduğu bir dönemde (adı Sovyet sendikalarının tüzüklerinden silinmiştir), anımsadığımız kadarıyla, Krestintern'in zaferine ilişkin olarak resmi basında sorun hiç gündeme getirilmemiştir.

Altıncı Kongre, Köylü "Enternasyonali" işini proletarya enternasyonalizmi açısından ciddi bir biçimde yeniden incelemelidir. Bu uzun süren deneyimden Marksist bir muhasebe çıkarmanın tam zamanıdır. Bu muhasebe şu ya da bu biçimde Komintern programına dahil edilmelidir. Şimdiki taslak, ne Köylü Enternasyonali'ndeki "milyonlar" hakkında, ne de onun varlığı hakkında tek bir söz bile söylememektedir.

Sonuç

Taslak programdaki bazı temel tezlerin bir eleştirisini sunduk; sürenin aşırı ölçüde kısa olması, bizleri bunların tümüyle ilgilenmekten alıkoydu. Bu çalışma için elimizde yalnızca iki hafta vardı. Bu yüzden kendimizi, son dönemdeki devrimci mücadeleler ve parti içi mücadelelerle en sıkı biçimde ilişkili en ivedi sorunlarla sınırlamaya mecburduk.

Sözüm ona tartışmalar hakkındaki önceki deneyimimiz sayesinde, bağlamından koparılan ifadelerin ve kalem sürçmelerinin "Troçkizmi" yok eden yeni teorilerin fokurdayan bir kaynağına dönüştürülebileceğini peşinen biliyoruz. Bütün bir dönem, bu türden muzaffer böbürlenmelerle geçti. Ama biz, yine üzerimize çullanabilecek olan bu ucuz teorik akreplerin manzarasını olanca sa-

---

[91] Kuomintang'ın Komintern'e sempatizan parti olarak kabul edilmesi, Troçki'nin itirazı üzerine Mart 1926'da oylandı. Çan Kay-şek o sıralar KEYK Prezidyumu'nun onur üyesi yapılmıştı.

[92] "Profintern", reformist Amsterdam Sendikalar Enternasyonali'ne rakip olarak Temmuz 1921'de kurulan Kızıl Sendikalar Enternasyonali'nin kısa adıdır. 1937'de faaliyetine son verilmiştir.

kinlikle seyrediyoruz.

Yeri gelmişken, taslak programın yazarlarının, yeni eleştirel ve açıklayıcı makaleleri dolaşıma sokmak yerine, eski 58. maddeyi[93] daha da rafine etmeyi tercih etmeleri oldukça muhtemeldir. Bu tür bir delilin bizim için hiçbir hükmü olmadığını söylemek gereksizdir.

Altıncı Dünya Kongresi, bir program kabul etme göreviyle karşı karşıyadır. Tüm bu çalışma boyunca ispatlamaya çalıştık ki, Buharin ve Stalin tarafından ayrıntıyla işlenen taslağı programın temeli olarak kabul etmek zerrece mümkün değildir.

Şu an, SBKP ve tüm Komintern'in yaşamında dönüm noktasıdır. Bu, partimizin MYK'sının ve KEYK Şubat Plenumunun tüm son kararları ve önlemleri tarafından kanıtlanmıştır. Bu önlemler tümüyle yetersizdir, kararlar çelişiktir ve içlerinden bazıları, Çin devrimi üzerine KEYK'in Şubat kararı gibi, köküne kadar yanlıştır. Ancak tüm bu kararlarda bir sola dönüş eğilimi mevcuttur. Ama bunu gözümüzde büyütmek için hiçbir neden yoktur, çünkü bu süreç bir yandan sağ kanat himaye edilirken diğer yandan devrimci kanada karşı bir imha kampanyasıyla el ele yürümektedir. Tüm bunlara rağmen, eski rota tarafından yaratılan kördüğümün mecbur kıldığı bu sola dönüş eğilimini görmezden gelme fikrini bir an için bile beslemeyiz. Görev başındaki her gerçek devrimci, bir sol zikzağın bu belirtilerinin devrimci Leninist bir rotaya doğru gelişimini kolaylaştırmak için, parti içinde mümkün olan en az zorluğa ve çırpınışa yol açarak yetkisi dahilindeki herşeyi yapacaktır. Ama bugün bundan çok uzağız. Şu anda Komintern belki de en sancılı gelişme döneminden geçiyor; bir yandan yeni rota yabancı unsurlarda patlamalara neden olurken, diğer yanda eski rota tasfiye edilmekten çok uzak. Taslak program bu geçiş koşullarını bütününde ve kısmen yansıtıyor. Oysa bu gibi dönemler, doğası gereği, uluslararası partimizin önümüzdeki yıllara ilişkin faaliyetini belirlemek zorunda olan belgelerin özenle hazırlanması bakımından en elverişsiz olan dönemlerdir. Zor olabilir ama bir fırsatını bulmalıyız; zaten o kadar çok zaman kaybedildi ki. Bulanık suların durulmasına izin vermeliyiz. Karışıklık aşılmalı, çelişkiler ortadan

---

[93] Sovyet ceza yasasının 58. maddesi, Sovyet devleti aleyhine karşı-devrimci faaliyetlere karışanların cezalandırılmasını sağlıyordu.

kaldırılmalı ve yeni rota kesin şeklini almalı.

Kongre dört yıldır toplanmadı. Komintern dokuz yıldır belirli bir program olmaksızın yaşamını sürdürdü. Şu anda tek çıkar yol şudur: Yedinci Dünya Kongresinin bugünden itibaren bir yıl sonra toplanması (bir bütün olarak Komintern'in yüksek yetkilerini gasp etme girişimlerine ilk ve son kez bir son vererek), normal bir rejimin, taslak programın gerçek bir tartışmasına olanak verecek ve eklektik taslağın karşısına Marksist-Leninist bir taslakla çıkmamıza izin verecek bir rejimin yeniden tesis edilmesi. Komintern için, seksiyonlarının toplantı ve konferansları için ve onun basını için yasak hiçbir sorun olmamalıdır. Bu yıl boyunca tüm toprak derin bir şekilde Marksizm sabanı tarafından sürülmelidir. Proletaryanın uluslararası partisi yalnızca böyle bir emeğin sonucu olarak, bir programa, delici ışınlarıyla aydınlatacak ve geleceğe doğru güvenilir ışınlar saçacak bir fenere kavuşabilir.

Alma Ata, Haziran 1928

ÇİN'DE DEMOKRATİK SLOGANLAR[94]

Ekim 1928

Bu çalışmanın ("Altıncı Kongreden Sonra Çin Sorunu") tarihçesi şöyledir: Taslak programın eleştirisini kaleme aldığımda, içinde bulunduğumuz dönemde Çin'de yükseltilmesi gereken sloganlardan biri olarak bir kurucu meclis çağrısını da kapsamasını istemiştim. Daha sonra, kendi adıma programatik bir belgede, şu an için kendimi, Çin'de gerçekleşmiş bulunan karşı-devrimci ve devrimci olmayan bir dönemin, yani burjuvazinin belli bir politik ve ekonomik istikrar döneminin (Lenin'in dediği gibi bir "'49 yılı"nın[95]) genel bir betimlemesini yapmakla sınırlandırmanın daha iyi olacağına karar verdim. Düşündüm ki, ilkeler üzerine patlak verebilecek yegâne tartışma "'49 yılı"nın başlamış olup olmadığı üzerine olabilirdi. Eğer başlamışsa, pratik bir slogan olarak sovyet çağrısında bulunmak doğal olarak gündemin dışına çıkıyordu. "Demokratik diktatörlük" çağrısının gerici tabiatını sergilememin yanı sıra, Çin'de devrimci bir durumun bulunmadığını ve istikrara dönük eğilimlerin kaçınılmaz biçimde güçlenmesiyle örtüşen bir politikanın gerekliliğini de ileri sürmemin nedeni tam da budur.

İtiraf etmeliyim ki, eğer tesadüfen bir kurucu meclis çağrısını yükseltmiş olsaydım –ki kanımca gerçekleşen politik değişimin karakterini göstermesi açısından bilhassa önemlidir– Buharin ve Manuilski'nin kurucu bir meclisi yasaklamakta duraksamayacaklarından endişeliydim. Bu nedenle beklemeye karar verdim. Ancak

---

[94] Bu mektup, takip eden belgeyle birlikte, "Altıncı Kongreden Sonra Çin Sorunu", Troçki tarafından Sol Muhalefet üyelerine gönderilmiştir. El yazması tarihsizdir. 1848 devrimlerinin yenilgisinden sonraki yıla atıfta bulunuluyor.

bir şey söz konusu olamazdı. Çalışmamın temel çerçevesi, ulusal bir meclis çağrısını oportünist olarak ilân eden KEYK kararı elime geçtiğinde kaleme alınmıştı. Bu noktada, kurucu bir meclis çağrısını programatik çalışmama dahil etmediğime oldukça pişman oldum. Bu arada birkaç yoldaşa çok kısaca Çin'de halk temsiline dönük demokratik talepleri geliştirme gerekliliği hakkında yazı yazdım. Yanlış anlaşılmaya yol açan şey, anlatımdaki bu aşırı kısalık olabilir. Bu talebe itiraz eden birçok telgraf elime ulaştı. Bazı yoldaşlar, bu sorun üzerine ayrıntılı mektuplar yolladıklarını telgrafla bildiriyorlar. Bu mektupları beklemeksizin kendi çalışmamı ilerletiyorum, ki büyük ihtimalle bu mektuplar teker teker yanıtlanmak zorunda kalacaklar. Belirtmeliyim ki, telgraflardaki itirazlardan bazıları bana bütünüyle inanılmaz gözüktü. Meselâ, iki yoldaş kurucu meclis çağrısının "sınıfsal bir talep olmadığını" belirtiyor ve bu nedenle talebi reddediyorlar. Taleplerin sınıfsal karakterinin böyle kavranışı, Marksist değil anarko-sendikalist bir nitelik taşır. Çin politikası, halihazırda merkezi bir sorun haline gelmiş bulunan (yarın bu kesinlikle ortaya çıkacaktır) kurucu meclis sorunuyla birlikte devrimci bir çizgiden burjuva istikrar çizgisine döndüğü ölçüde, proletaryanın –doğru anlaşılmış– sınıfsal çıkarları "demokratik sloganların en tam biçimde gerçekleştirilmesi"ni gerektirdiği ölçüde bu böyledir. Unutmayın ki 1912'de Bolşevikler legal basında kendilerini "tutarlı demokratlar" olarak adlandırmışlardı. Sansürü aşmak için kullanılan bu takma ad yine de o dönemki parti çalışmasının çok önemli bir politik eğilimini dile getirmişti. Birçok telgraf, bir kurucu meclis çağrısının yerine sovyet sloganını öne sürüyor. Bu hiç de ciddi bir alternatif değildir. Eğer öyle olsaydı, hem sovyetlerin rolü sorununun tümünü hem de Çin'in içinden geçmekte olduğu dönemin karakteri sorununu yeniden değerlendirmekte bize hayli yardımcı olurdu. Aksi takdirde yalnızca Çin partisinin ve kendimizin kafasını karıştırırız. Ama zaten dediğim gibi, eğer mevcut çalışma kısmen benim mektubumun kısalığı tarafından provoke edilen yanlış anlamaların bir kısmını gidermezse, bu konu hakkında mektuplar elime geçtikten sonra biraz daha konuşmak zorunda kalacağım.

İnanıyorum ki, en önemli ülkelere dair görüşlerimize hasredilmiş ayrı belgeler gerekiyor, tıpkı Çin hakkında yapmaya çalıştığım

gibi ("Altıncı Kongreden Sonra Fransız Sorunu", İngiliz Sorunu" vb.). Böylesi bir çalışmayı hakkıyla yerine getirmek ancak onu kolektif olarak yapmakla mümkün olabilir, meselâ, Yoldaş Radek Almanya, Hollanda ve İskandinavya'nın ve belki İngiltere'nin de sorumluluğunu; Yoldaş Dingelstedt Hindistan'ın; Yoldaş Rakovski Fransa ve belki İngiltere'nin sorumluluğunu üstlense vb. Diğer yoldaşlar bana diğer sorunlar ve ülkeler hakkındaki gözlemlerini gönderebilirler. Tam da şu anda Komintern içinde ortaya çıkan tüm sorunları bütünüyle somut bir biçimde fakat ayrı ülkeler temelinde –ve erkenden– ortaya koymak zorunludur. Yoldaş Smilga'dan, Palatnikov, Livşits ve genel olarak diğer iktisatçılarımızdan, "şu anki dönemin" yurt içindeki işleyişi üzerine somut tezler bekliyoruz. Şüphesiz burada yoldaşların ismini yalnızca örnek olsun diye zikrettiğimi söylemeye gerek yok. Ama zaman kıymetlidir.

Sıcak selâmlarımla.

Sizin
L. Troçki

ALTINCI KONGREDEN SONRA ÇİN SORUNU

4 Ekim 1928

Çin devriminin taktiklerinde ve stratejisindeki sorunlar ve dersler, içinde bulunduğumuz zamanda uluslararası proletarya için çok büyük öğreti oluşturmaktadır. 1917'de kazanılan deneyim, dünya işçi sınıfının yenilgiler dalgası üzerinde iktidara yükselen epigonlar tarafından elden geçirilmiş, şekilsizleştirilmiş ve tahrif edilmiştir. Bundan böyle, 1917 devrimi, gömülmüş bulunduğu pislikler yığınının altından çekilip çıkartılmak zorundadır. Devrim, saçmalık yöntemine başvurmakla Bolşevizmin politikasını doğrulamıştır. Komünist Enternasyonal'in Çin'deki stratejisi devasa bir "kaybedenler herşeyi alır" oyunuydu. Genç devrimciler kuşağına, Ekimde kazanılan deneyimle tezat teşkil eden Çin antitezleri kullanılarak Bolşevizmin alfabesi öğretilmelidir.

Çin dünya çapında bir öneme sahiptir. Fakat bu ülkede olanlar yalnızca onun kendi kaderini değil aynı zamanda kelimenin tam anlamıyla Komünist Enternasyonal'in akıbetini de belirler. Altıncı Kongre yalnızca gerçek bir muhasebe yapmamakla ya da bir açıklık getirmemekle kalmamış, tersine işlenen hataları kutsamış ve bu hatalara Çin Komünist Partisi açısından çok uzun yıllar boyunca umutsuz bir durum oluşturabilecek yeni bir kafa karışıklığı da eklemiştir. Bürokratik aforoz yıldırımları, uluslararası devrimin kaderi tehlikedeyken bizi suskunluğa itmekte açıkça başarısızlığa uğrayacaklardır. Alınan yenilgilerden doğrudan sorumlu olanlar tam da bugün bizi aforoz edenlerdir; sorunların üzerine ışık tutulmasından duydukları derin korku tam da bu nedenledir.

Geçtiğimiz beş yıl boyunca, Çin KP'si kadar hiçbir parti Komünist Enternasyonal'in oportünist önderliğinden bu denli acımasızca zarar görmemiştir. Çin'de, devrimci bir dönemde Menşevik politikanın uygulanışının kusursuz bir örneği ile karşı karşıyayız (ve devrimin bir felâkete sürüklenmesinin nedeni tam da budur). Dahası, Menşevizm, Bolşevik eleştiriye karşı Komünist Enternasyonal'in otoritesi ve Sovyet iktidarının somut aygıtı tarafından korunduğu için bir tekele sahip olmuştur. Koşulların böylesi bir bileşimi kendi alanında tek örnektir. Sonuç olarak, sahip olduğu olanaklar açısından en büyük devrimlerden birine Çin burjuvazisi tarafından bütünüyle el konulmuştur; devrim burjuvaziyi güçlendirmeye hizmet etmiştir, elimizdeki tüm verilere göre burjuvazinin böyle bir şeyi ummaması için hiçbir sebebi yoktu.

Oportünizmin hataları hâlâ düzeltilmedi. Kongre tartışmalarının tüm gidişatı, Buharin ve Kuusinen'in raporları, Çin komünistlerinin konuşmaları; tüm bunlar göstermektedir ki, Çin politikasında önderlik tarafından izlenen çizgi yalnızca geçmişte yanlış olmakla kalmamıştır, yanlışlığını bugün bile sürdürmektedir. İşbirliği biçiminde (1924-1927) açıkça uygulanan oportünizmi bir çırpıda geçiştirerek, 1927'nin sonunda maceralara girişmekle beklenmedik bir zikzak yapmıştır. Kanton ayaklanmasından sonra darbeciliği reddederek üçüncü ve en steril aşamaya geçmiştir. Bu aşamada eski oportünist öncülleri, bir dönem Rusya'da "ültimatomculuk" ve "Otzovizm" adıyla anılan ve aşırı solculuğun en kötü çeşidini oluşturan, sade biçimsel, etkisiz radikalizmle birleştirmeye çalışmaktadır.[96]

Bugün artık hiçbir Çinli komünist, herşeyden önce üç aşamada da (Şanghay, Wuhan, Kanton) yıkıma yol açan oportünist önderliği doğru değerlendirmeksizin ve Çin'in toplumsal ve siyasal, iç ve uluslararası durumunda bu yenilgilerin yarattığı muazzam kopukluğu layıkıyla anlamaksızın tek bir ileri adım bile atamaz.

Kongre tartışmaları, Çinli komünist liderlerin kavrayışlarında

---

[96] *Otzovistler* (geri çağrıcılar), A. A. Bogdanov önderliğinde 1908'de Bolşevik Parti içinde ortaya çıkan bir hiziptir. Bolşeviklerin Üçüncü Dumaya katılmalarına karşı çıkmış ve parti delegelerinin derhal geri çağrılmasını talep etmişlerdi. Lenin tarafından "utangaç Otzovistler" olarak adlandırılan Ültimatomcular, Bolşevik delegelere ya Dumada çok daha uzlaşmaz bir duruş sergilemeleri ya da istifa etmeleri yönünde bir ültimatom verilmesini önermişlerdi. Lenin her iki hizbe de karşı çıktı.

ne kadar kaba ve tehlikeli yanılsamaların halen varolduğunu göstermektedir. Kanton ayaklanmasını savunurken Çinli delegelerden biri zafer kazanmış bir edayla bu şehirde alınan yenilgiden sonra parti üye sayısının düşmediği tersine büyüdüğü olgusuna işaret ediyordu. Devrimci olaylar sahnesinden binlerce kilometre uzakta olan burada bile, böylesi korkunç bir bilginin derhal öfkeli bir yalanlamayla karşılaşmaksızın bir dünya kongresine sunulabilmiş olması insana inanılmaz geliyor. Ne var ki, bir başka nokta üzerine bir konuşmacının saptadığı gözlemler sayesinde öğrenmekteyiz ki, ÇKP köylüler arasında on binlerce yeni üye kazanmış olmasına rağmen (ne kadar bir süre için?) diğer tarafta üye işçilerinin çoğunluğunu kaybetmiştir. Hata olasılığına yer bırakmayacak şekilde partinin belli bir *gerileme* aşamasını ifade eden bu tehditkâr süreç, Çinli komünistler tarafından kongrede bir gelişme ve ilerleme kaydedildiğinin işareti olarak tanımlanmaktadır. Devrim, kentlerde ve işçi ve köylü hareketinin en önemli merkezlerinde yenilirken, bilhassa Çin gibi uçsuz bucaksız bir ülkede, henüz tükenmemiş devrimci güçleri barındıran el değmemiş bölgeler, tam da geri oldukları için el değmemiş bölgeler her zaman olacaktır. Uzak periferide, devrimci dalganın başlangıçları daha uzunca bir süre kabaracaktır.

Güneybatıdaki Müslüman Çin bölgelerinin durumu hakkında doğrudan bilgiye sahip olmaksızın, önümüzdeki dönemde bu bölgede devrimci bir mayalanmanın ortaya çıkma ihtimalinden kesin olarak söz etmek zordur. Ama Çin'in tüm geçmişi böyle bir olasılığı mümkün kılıyor. Bütünüyle açıktır ki, bu hareket Şanghay, Hankow ve Kanton kavgalarının ancak gecikmiş bir yankısı olabilecektir. Kentlerde devrimin uğradığı belirleyici yenilgiden sonra, parti, yine de belli bir süre için, uyanan köylü yığınlarından on binlerce yeni üyeyi kendisine çekebilir. Bu olgu gelecekteki büyük olanakların müjdeleyici bir işareti olarak önemli bir olgudur. Fakat tartıştığımız dönem açısından bu olgu aslında yalnızca ÇKP'nin çözülüşü ve tasfiyesinin bir biçimidir, çünkü proleter çekirdeğini kaybetmekle kendi tarihsel hedefine uygun bir parti olma özelliği son bulur.

Devrimci bir gerileme dönemi özü itibarıyla devrimci bir parti açısından tehlikelere gebedir. 1852'de Engels, devrimci bir duru-

mun kaçmasına göz yummuş ya da bu durum içerisinde belirleyici bir yenilgiye uğramış bir partinin kaçınılmaz olarak belli bir tarihsel dönem boyunca sahneden kaybolacağını söylemişti. Eğer devrimin ezilmesine, elverişsiz bir güçler dengesi değil de tam da Çin'in durumda olduğu gibi önderliğin apaçık ve su götürmez gafları yol açmışsa, karşı-devrim dönemi devrimci bir partiye haydi haydi acımasızca darbeler indirir. Tüm bunlara bir de Çin partisinin çok kısa geçmişini, sımsıkı kenetlenmiş kadrolarının ve sağlam geleneklerinin olmayışını ve nihayet, her yerde olduğu gibi orada da, Komünist Enternasyonal'in hatalarının cezasını çeken sorumlu müdürlere dönüştürülmüş bulunan önderlikte bu denli kaygı duyulmaksızın yapılan değişiklikleri ekleyin. Hep birlikte ele alındıklarında tüm bunlar –karşı-devrim dönemi boyunca, ne kadar ayakta kalacağı önceden kestirilemez olan– ÇKP açısından hakikaten ölümcül şartlar yaratmaktadır.

ÇKP açısından, Engels'in bahsettiği kaderin, yani politik açıdan belli bir dönem boyunca tasfiyenin önüne ancak bugünün ve dünün temel sorunlarının açıkça ve cesurca ortaya konulmasıyla geçilebilir.

Çin devriminin sınıfsal dinamiklerini, Komünist Enternasyonal'in taslak programının temel tezlerine yönelttiğimiz eleştirilerimizin özel bir bölümünde ele almıştık. Bugün, bu bölüme herhangi bir şey eklemeyi ya da herhangi bir düzeltmede bulunmayı gerekli görmüyoruz. Orada Çin devriminin bundan sonraki gelişiminin ancak Çin proletaryasının iktidarın fethi için yüz milyonlarca yoksul köylüyü kendi arkasına takarak vereceği mücadelesi biçiminde gerçekleşebileceği sonucuna ulaşmıştık. Çin'deki temel burjuva ve demokratik sorunların çözümü tamamıyla proletaryanın diktatörlüğünde bir sonuca ulaşır. Buna karşı proletaryanın ve köylülüğün demokratik diktatörlüğünü öne sürmek, kendini, Kuomintang'la yapılan koalisyonla zaten çoktan kat edilen aşamalara devrimi geri sürüklemeye çabalayan gerici girişimlere adamak demektir. Çin devriminin yaklaşan dönemi için ya da daha kesin söyleyelim geleceğin üçüncü Çin devrimi için izlenecek stratejik çizgiyi de içeren bu genel politik teşhis, hiçbir şekilde ne bugünün ne de yarının taktiksel sorunlarını ortadan kaldırmaz.

1. Sürekli Devrim ve Kanton Ayaklanması

1927 Kasım ayında, Çin partisi Merkez Komite plenumu şuna karar verdi:

> Şu anda Çin'in mevcut nesnel koşulları öyledir ki, doğrudan devrimci bir durumun süresi haftalar ya da aylarla değil uzun yıllarla ölçülecektir. Çin devrimi devamlı bir karaktere sahiptir fakat öte yandan herhangi bir durma anı da yoktur. Kendi özelliği gereği, Marx'ın sürekli devrim dediği şeyi oluşturmaktadır.

Bu doğru mu? Akıllıca anlaşılırsa, doğru. Ama Marx'a göre anlaşılmalıdır Lominadze'ye göre değil. Tamı tamına bu formülü kullandığından ötürü ikincisini sergileyen Buharin, Marx'a bu kararın yazarından daha yakın değildi. Kapitalist toplumda her gerçek devrim, herşeyden önce eğer büyük bir ülkede ve dahası bilhassa şimdi, emperyalist çağda gerçekleşiyorsa kendisini bir sürekli devrime dönüştürme eğilimindedir, bir başka deyişle, ulaştığı hiçbir aşamada sona ermeme, toplumun tam dönüşümüne değin, sınıf farklılıklarının nihai ortadan kaldırılışına değin, ve sonuç olarak, yeni devrimlerin olabilirliğinin tam ve nihai ortadan kaldırılışına değin kendisiyle yetinmeme eğilimindedir. Kendine özgü hedefleriyle olduğu kadar ulusal kapsamıyla da sınırlı olan burjuva devrimlerinden ayrılan proleter devrimin Marksist kavranışının içeriği tam da budur.

Çin devrimi, iktidarın proletarya tarafından fethedilme olanağını içerdiği sürece, kendi bağrında sürekli hale gelme eğilimini barındırır. Bu olmaksızın ve bunun dışında sürekli devrimden bahsetmek Danaidlerin fıçısını doldurma çabasına benzer.[97] Yalnızca proletarya, devlet iktidarını ele geçirdikten ve bu devlet iktidarını ülke sınırları dahilinde olduğu kadar bu sınırların ötesinde de baskı ve sömürünün her türlü biçimine karşı mücadelede bir araca dönüştürdükten sonra, böylelikle devrime sürekli bir karakter sağlama, bir başka deyişle, tam bir sosyalist toplum inşasına girişme olanağını kazanır. Bunun zorunlu koşulu, proletaryayı önceden iktidarın fethine hazırlayan bir politikayı tutarlılıkla hayata geçirmek-

---

[97] Yunan mitolojisinde Danaidler, kocalarını gerdek gecesinde bıçaklarlar. Cehennemde ceza olarak, dibinde delikler olan bir fıçıyı suyla doldurmak zorunda bırakılırlar.

tir. Ama Lominadze devrimin sürekli gelişme olanağından (komünist politikanın doğru olması koşuluyla), bir vuruşta ve her zaman için "uzun yıllar süren" bir devrimci durumu garanti altına alan skolastik bir formülü anlamıştır. Devrimin sürekli karakteri böylelikle, kendini, önderliğin politikasından ve devrimci olayların maddi gelişiminden bağımsız olarak tarihin üstüne yerleştiren bir yasa haline gelmektedir. Böylesi durumlarda hep olduğu gibi, Lominadze ve şürakâsı devrimin sürekli karakterine ilişkin kendi metafizik formüllerini ancak Stalin, Buharin, Çen Tu-ziu ve Tan Ping-şan'ın siyasal önderliği devrimci durumu adamakıllı sabote ettikten sonra ilân etmeye karar verdiler.

Devrimin sürekliliğini uzun yıllar boyunca garanti altına aldıktan sonra, daha öte kuşkuların hepsinden arınan Çin Komünist Partisi Merkez Komitesi plenumu bu formülden ayaklanma için koşulların elverişli olduğu sonucunu çıkarmaktadır.

> Yalnızca Çin'in emekçi kitlelerinin devrimci hareketinin gücü hâlâ tükenmemiş olmakla kalmamış dahası tam da ancak bugün kendisini devrimci mücadelenin yeni bir atılımı içerisinde açığa vurmaya başlamıştır. Tüm bunlar Çin Komünist Partisi Merkez Komitesinin plenumunu tüm Çin'de bugün (Kasım 1927) doğrudan devrimci bir durumun mevcut olduğunu kabul etmeye zorlamaktadır.

Kanton ayaklanması, mevcut durumun benzer bir değerlendirilişinden kusursuz bir kaçınılmazlıkla türetilmişti. Devrimci bir durum gerçekten mevcut olsaydı, sırf Kanton yenilgisi olgusu bile özel bir evre olurdu ve hiçbir şekilde bu kentteki ayaklanmayı bir maceraya dönüştürmezdi. Kanton'da ya da çevresinde bir ayaklanma için elverişsiz koşullara rağmen bile, önderlik, düşmanın güçlerini dağıtmak ve zayıflatmak ve ülkenin diğer bölgelerinde ayaklanmanın zaferini kolaylaştırmak amacıyla isyanı en hızlı şekilde gerçekleştirmek için gerekli olan herşeyi kendi üzerine düşen bir görev olarak yapmak zorunda olurdu.

Ne var ki, "uzun yıllar" sonra değil sadece birkaç ay sonra kabul edilmeliydi ki, mevcut politik durum, üstelik de Kanton ayaklanmasından önce ani bir şekilde gerilemişti. Ho Lung ve Yeh Ting'in kampanyası zaten devrimci bir gerileme atmosferi içerisinde gelişiyordu, işçiler kendilerini devrimden koparıyorlar ve

merkezkaç eğilimler güç kazanıyordu. Bu durum çeşitli eyaletlerdeki köylü hareketlerinin varlığıyla hiçbir şekilde çelişki arz etmez. Bu her zaman böyle olmuştur.

Şimdi Çinli komünistler kendilerine şunu sorsunlar: Eğer verili dönemde devrimin temel güçlerinin tüketilmiş olduğunu ve büyük bir gerilemenin başlamış bulunduğunu anlamış olsalardı, Kanton ayaklanması için Aralık ayına karar verme cesaretini gösterirler miydi? Açıktır ki, eğer durumdaki bu radikal kopuşu zamanında kavramış olsalardı, Kanton'da bir silahlı ayaklanma çağrısını hiçbir şekilde günlük programlarına koymazlardı. Bu isyanı kararlaştıran ve gerçekleştiren önderliğin politikası ancak tek bir şekilde açıklanabilir; önderlik Şanghay ve Hupeh yenilgilerinin sonuçlarını ve *anlamını kavramamıştır*. Bunun başka bir açıklaması olamaz. Ancak anlayış kıtlığı hiç de Komünist Enternasyonal önderliğini mazur gösteremez, çünkü Muhalefet tam zamanında yeni duruma ve yeni tehlikelere karşı uyarıda bulunmuştu. Ama bu nedenle kendisini aptallar ve iftiracıların tasfiyecilik suçlamasıyla karşı karşıya buldu.

Altıncı Kongrenin kararı, "komplocu ruh haline" karşı yeterli bir direnç gösterilmemesinin, Hunan ayaklanması, Hupeh ayaklanması vb. nafile ayaklanmalar doğurduğunu kanıtlamaktadır.[98] "Komplocu ruh hali"nden ne anlaşılmalıdır? Çinli komünistler Stalin ve Buharin'in emirlerine uyarak, Çin'deki durumun doğrudan devrimci bir durum olduğuna ve kısmi ayaklanmaların genel bir ayaklanmaya dönüşme noktasına kadar başarıyla yaygınlaşması için her türlü fırsata sahip olduğu yargısına varmışlardır. Bu şekilde, bu sürpriz saldırıların yaydan çıkması, alınan yenilgilerin bir sonucu olarak Çin'in 1927'nin ikinci yarısına doğru kendisini içinde bulduğu koşulların yanlış bir değerlendirilmesinden kaynaklanmıştı.

---

[98] Çen Tu-ziu'yu görevden alan 7 Ağustos 1927 ÇKP Olağanüstü Konferansı aynı zamanda Hupeh, Kiangsi ve Hunan eyaletlerinde Sonbahar Hasadı Ayaklanması emrini de vermişti. Gıyabında Politbüro yedek üyeliğine seçilen Mao Ze-tung'a, ayaklanmanın Hunan seksiyonuna önderlik etme talimatı verildi. Ayaklanmanın yenilgiye uğramasından sonra Kasım 1927'de Mao, parti önderliği tarafından "askeri maceracılık"la eleştirildi ve ÇKP Hunan Komitesindeki ve Politbürodaki yerinden edildi. Altıncı Komintern Kongresi de, KEYK temsilcileri tarafından düzenlenen bu ayaklanmaları mahkûm etti.

Moskova'da, özellikle Kanton'dan sonra "komploculuk" konusunda itiraz kayıtları koymakla kendilerini geleceğe karşı önceden hazırlarken, diğer taraftan "doğrudan devrimci durum" hakkında gevezelik edebildiler, Muhalefetçileri tasfiyeci olmakla suçlayabildiler. Ama Komünist Enternasyonal genel durumun ulusal ölçekte bir ayaklanma açısından elverişli olduğunu açıkladığından dolayı, olayların yaşandığı sahnedeki, yani bizzat Çin'deki her dürüst devrimci, ayaklanmayı hızlandırmak için kendi köşesinde elinden gelen herşeyi yapmakla yükümlüydü. İkiyüzlülük rejiminin bu kasıtlı cânice karakterini açığa vuran da bu sorundur.

Kongre kararı aynı zamanda şunu da dile getiriyor:

> Kongre, Kanton ayaklanmasını bir komplo olarak değerlendirme çabasını bütünüyle yanlış addeder. Bu ayaklanma, Çin devriminin daha yeni girdiği dönemde verilmiş Çin proletaryasının kahramanca bir artçı [?] kavgasıydı; önderliğin kaba hatalarına rağmen bu yükseliş, devrimin yeni sovyet aşamasının ölçütü olarak kalacaktır.

Burada kafa karışıklığı doruğuna varıyor. Kanton proletaryasının kahramanlığı, kusurlu önderliğin –kararının bütünüyle başından savdığı Kanton'unki değil, ama daha dün "bir artçı kavga"dan değil Kuomintang hükümetinin yıkılmasından bahseden Moskova'nınki– üstünü örten bir perde olarak ön plana konuluyor.

Ayaklanma çağrısı neden Kanton deneyiminden *sonra* darbecilik olarak kınanmıştır? Çünkü bu deneyim sayesinde, ayaklanmanın zamansız olduğu doğrulanmıştır. Komünist Enternasyonal önderliği, o olmaksızın da zaten gayet açık olan şeyi keşfetmek için örnek yoluyla yeni bir derse ihtiyaç duyuyordu. Peki ama geri zekâlılara yönelik bu pratik ek dersler proletaryaya pahalıya mal olmamış mıdır?

Devrimci stratejinin yeniyetme dahilerinden biri olan Lominadze, Sovyetler Birliği Komünist Partisinin On Beşinci Kongresinde, bilhassa iktidarın fethi uğruna işçi ve köylülerin doğrudan mücadele döneminin kapısını açmasından dolayı Kanton ayaklanmasının zorunlu, haklı ve yararlı olduğuna yemin etmişti. Ona hak verildi. Altıncı Kongrede ise Lominadze, ayaklanmanın bir zafer döneminin kapısını aralamadığını, bir yenilgi dönemini bitirdiğini kabul etti. Ne var ki, tıpkı daha öncesinde olduğu gibi, ayaklanma

zorunlu, haklı ve yararlı bir ayaklanma olarak değerlendirildi. Sadece adı değiştirildi: Hazır güçlerin öncüleri arasındaki bir çatışmadan, "artçı bir kavga" ürettiler. Bunun dışında herşey eskisi gibi kaldı. Kanton işçilerinin kahramanlığının arkasına sığınarak Muhalefetin eleştirilerinden kaçma çabası, diyelim ki General Rennenkampf'ın Mazurya[99] bataklıklarında izlediği stratejiyle boğduğu Rus askerlerinin kahramanlığının arkasına sığınma çabası kadar bir ağırlığa sahiptir. Hiçbir hata yapmayan Kanton proleterlerinin yegâne suçu önderliğe aşırı güvenmek olmuştur. Önderlikleri ise, politik körlüğü maceracılık ruhuyla birleştiren Komünist Enternasyonal önderliğine körü körüne güvenmiş olmakla suçludur.

1927 Kanton ayaklanmasını 1905 Moskova ayaklanmasıyla karşılaştırmak kökten yanlıştır. Tüm 1905 yılı boyunca, Rus proletaryası, düşmandan ayrıcalıklar koparırarak, düşmanın saflarına ayrılık tohumları ekerek, öncüsünün etrafında hiç görülmemiş büyüklükteki halk kitlelerini toplayarak bir düzeyden başka düzeye yükselmişti. 1905 Ekim grevi dünya-tarihsel öneme sahip muazzam bir zaferdi. Rus proletaryası, herhangi bir burjuva ya da küçük-burjuva disipline tâbi olmayan kendi partisine sahipti. Partinin özgüveni, uzlaşmazlığı, saldırı ruhu aşamadan aşamaya yükseldi. Rus proletaryası, isyanın arifesinde değil, kitlelerin grev mücadelesi süreci boyunca düzinelerce şehirde kendi sovyetlerini oluşturdu. Bu sovyetler aracılığıyla, parti çok geniş kitlelerle ilişki kurdu; onların devrimci ruhunu dışavurdu; onları seferber etti. Her geçen günün güçler dengesinde devrim lehine bir değişiklik getirdiğini gören Çarlık hükümeti karşı saldırıya geçmiş ve böylelikle de devrimci önderliği kendi güçlerini seferber etmeye devam etmek için gereken süreyi kazanabilmekten alıkoymuştu. Bu koşullar altında, devrimci önderlik, son belirleyici faktörün –ordunun– bilinç durumunu eylemle test edebilmek için herşeyini ortaya koyabilirdi ve koymalıydı. 1905 Aralık ayaklanmasının anlamı buydu.

Çin'de, olaylar tam tersine gelişti. Çin Komünist Partisinin işçileri sabırla Kuomintang egemenliğini desteklemeye alıştıran Stalinist politikası, burjuvazi önünde bir şartlı teslimler serisinden

[99] Polonya'nın kuzeydoğusunda bir bölge.

ibaretti. 1926 Martında, parti Çan Kay-şek'in önünde boyun eğdi; kendi konumunu zayıflatırken onun konumunu güçlendirdi; Marksizmin bayrağını gözden düşürdü; kendisini burjuva önderliğinin yardımcı bir aleti durumuna getirdi. Parti, Komünist Enternasyonal Yürütme Komitesinin dört sınıf bloğu üzerine direktiflerini uygulamaya koyarak işçi grevlerini ve köylü hareketini söndürdü. Çinli generallerin geri saflarında durumu bozmamak için sovyetlerin örgütlenmesini reddetti. Böylelikle Şanghay işçilerini ellerini kollarını bağlayarak Çan Kay-şek'e teslim etti.

Şanghay hezimetinden sonra, Komünist Enternasyonal Yürütme Komitesinin direktifleriyle uyum içerisinde parti tüm ümitlerini "tarım devriminin merkezi" olarak adlandırılan sol Kuomintang'a bağladı. Komünistler grev mücadelesini ve köylü ayaklanmalarını baskı altına alan Wuhan hükümetine girdi. Böylelikle de devrimci kitlelerin yeni ve bu kez daha da zalimane bir mahvoluşunu hazırlamış oldular. Tüm bunlardan sonra, bütünüyle maceracılık ruhunun nüfuz ettiği ve acilen ayaklanmaya yönelmeyi emreden bir talimat yürürlüğe kondu. İlkin Ho Lung ve Yeh Ting macerası ve sonra daha da acı olan Kanton darbesi işte bundan doğdu.

Hayır, tüm bunlar hiç de 1905 Aralık ayaklanmasına benzememektedir.

Eğer bir oportünist Kanton olaylarını bir macera olarak adlandırıyorsa bunun sebebi onun bir *ayaklanma* olmasıdır. Eğer bir Bolşevik bu olgular için aynı sıfatları kullanıyorsa, bunun nedeni onun *vakitsiz bir ayaklanma* oluşudur Şu Alman atasözü boş yere söylenmemiştir: İki insan aynı şeyi söylediğinde, aynı şeyi kastetmezler. Thälmann'ın memurları Çin isyanı konusunda Alman komünistlerine Muhalefetin "dönekliği"ni anlatmaya devam edebilirler. Alman komünistlerine Thälmann'lara sırtını dönmeyi nasıl öğreteceğimizi bileceğiz. Kanton ayaklanmasını değerlendirme sorunu, gerçekte Üçüncü Kongrenin dersleri sorunudur, diğer bir deyişle, hayatı tehlikede olan Alman proletaryasından çıkan ders sorunudur.

Mart 1921'de, Alman Komünist Partisi, tüm önceki yenilgilerin bir sonucu olarak yorgun düşmüş, kimseye güveni kalmamış, beklentisiz bir çoğunluğun pasif ruh hali karşısında proletaryanın aktif bir azınlığına bel bağlayarak bir ayaklanmaya kalkışma yolu-

nu aradı. Zamanında bu girişimin başını çekenler de, işçilerin Mart savaşımlarında kanıtladıkları kahramanlıkların arkasına sığınmaya çabalamışlardı. Ne var ki Üçüncü Kongre onları bu girişimden dolayı kutlamadı, önderliğin maceracı ruh halini mahkûm etti. Mart olayları günlerinde bizim hükmümüz neydi?

> Düşüncelerinin ana fikri şuna indirgenir, işçi hareketinin devrimci dalgasının apaçık geri çekilişinden korkan genç Komünist Parti, işçi sınıfını "elektriklendirmek" ve çelişkileri en son haddine vardırmak, nihai savaşımı başlatmak için mümkün olan herşeyi yapmak amacıyla proletaryanın harekete geçme eğilimindeki müfrezelerinden birinin eyleminden yararlanarak umutsuz bir girişimde bulundu. [*Pravda*, 25 Aralık 1921. *The First Five Years of the Communist International* (New York: Monad Press, 1972), c.2, s.77-8 içinde.]

1923'den itibaren, Clara Zetkin, Warski ve diğer eski ve oldukça saygıdeğer ama iflah olmaz Sosyal Demokratların şaşkın bakışları altında Almanya'da ayaklanma gününün saptanmasını talep ettik. Daha sonra, 1924'ün başlarında, Zetkin bir ayaklanma ihtimaline önceki yıla kıyasla "çok daha iyimserlikle" baktığını açıkladığında, ancak omuz silkebilirdik.

> Sosyalist proletaryanın taktiklerinin hem devrimci bir durumda, hem de devrimci olmayan bir durumda aynı olamayacağı, Marksizmin *ABC*'sidir. [Lenin, "Proleter Devrim ve Dönek Kautsky", Ekim-Kasım 1918, *Toplu Eserler*, c.28, s.289, vurgu aslında.]

Bugün herkes bu ABC'yi lafzen kavrıyor, ama bunu gerçeğe uygulamaktan hâlâ ne kadar da uzaklar!

Sorun, kitleler *kendiliğinden* ayaklandığında komünistlerin ne yapması gerektiğini bilme sorunu değildir. Bu özel bir sorundur. Kitleler ayaklandığında, komünistler onlarla birlikte olmalı, onları örgütlemeli ve yol göstermelidirler. Ama sorun farklı bir biçimde konulmuştur: Kanton ayaklanmasını hemen takibeden haftalar ve aylar esnasında önderlik ne yaptı ve ne yapmalıydı? Önderlik, yanlış bir politikadan dolayı alınan yenilgilerin bir sonucu olarak güçler dengesinin bütünüyle burjuvazi lehine dönmüş bulunduğunu devrimci işçilere açıklama göreviyle yükümlüydü. Muazzam işçi kitleleri muhteşem savaşımlar verdi, çatışmalar nedeniyle da-

ğıldı ve savaş alanını terk etti.

Proleter kitleler alanı terk ederken, bir köylü ayaklanmasına doğru ilerlenebileceğine inanmak saçmadır. İşçiler tekrar bir araya getirilmeli, açıkça hiçbir umut taşımayan genel bir savaşımdan kaçınarak savunma savaşları verilmelidir. Eğer böylesi bir aydınlatma ve eğitme çalışmasına *rağmen*, bunun *tam tersine*, Kanton kitleleri isyan etmiş olsalardı (ki pek olanaklı değildir) komünistler kendilerini bu hareketin en önüne geçirmek zorunda olurlardı. Ama yaşanan şey tam tersidir. Ayaklanmaya, tüm atmosferin yanlış bir değerlendirilmesine dayanarak, peşinen, bile bile ve önceden tasarlanarak hükmedilmiştir. Proleter müfrezelerden biri, açıkça hiç bir umut taşımayan bir mücadeleye sürüklendi ve düşmanın işçi sınıfının öncüsünü imha etmesi kolaylaştırıldı. Bunu açıkça söylememek Çinli işçileri aldatmak ve yeni yenilgiler hazırlamaktır. Altıncı Kongre bunu dile getirmedi.

Tüm bunlar Kanton ayaklanmasının, tek bir sonucun yani önderliğin tümüyle beceriksiz olduğu sonucunun çıkmasına izin veren, *bir maceradan başka bir şey olmadığı* anlamına mı gelir? Hayır, eleştirimizin anlamı bu değildir. Kanton ayaklanması, devrimin geri çekildiğinin ortaya çıkmasına rağmen muazzam yenilgilerden sonra bile, Sun Yat-senciliğin küçük-burjuva gelenekleriyle dolu sanayileşmemiş Kanton'da bile, proletaryanın isyan ederek ayağa kalkabilme, yiğitçe savaşabilme ve iktidarı fethedebilme yeteneğinde olduğunu göstermiştir. Burada muazzam önemdeki bir olguyla karşı karşıyayız. Bu ayaklanma, tek başına proletaryanın ağırlığının ne kadar büyük olduğunu, nüfusun çoğunluğunun köylülerden ve dağınık küçük-burjuvalardan oluştuğu tarihsel olarak geri bir ülkede işçi sınıfı sayıca göreli olarak zayıf olsa bile er ya da geç oynayabileceği politik rolün ne kadar büyük olduğunu bir kere daha göstermektedir. Bu gerçek, bizlere "tarım ülkesi" Çin'de proletarya diktatörlüğünden söz etmenin hayal bile edilemeyeceğini öğreten Kuusinen, Martinov ve arkadaşları gibi filistenleri 1905 ve 1917'den sonra bir kez daha tamamen çürütmektedir. Oysa Martinov'lar ve Kuusinen'ler şu anda Komünist Enternasyonal'in esin kaynağıdırlar.

Kanton ayaklanması aynı zamanda, proletaryanın belirleyici anda, Sun Yat-senciliğin küçük-burjuva başkentinde bile, sol ya da

aşırı-sol Kuomintang'ın yıkıntıları arasında bile açıkça belli tek bir *politik müttefik* bulamadığını gösterdi. Bunun anlamı şudur ki, Çin'deki işçiler ve yoksul köylüler arasında ittifak oluşturma hayati görevi yalnızca ve doğrudan Komünist Partiye kalmıştır. Bu görevin başarılması yaklaşan üçüncü Çin devriminin zaferinin önkoşullarından biridir. Ve bu devrimin zaferi, iktidarı, işçi ve yoksul köylü birliklerince desteklenen proletaryanın öncüsüne geri verecektir.

* * *

Eğer "döneklik"ten bahsedilecekse, Kanton ayaklanmasının kahramanlarına ve kurbanlarına ihanet edenler, önderliğin suçlarının üstünü örtmek amacıyla kendilerini bu ayaklanmanın öğrettiklerinden kurtarmaya çabalayanlardır. Çıkartılması gereken dersler şunlardır:

1. Kanton isyanı, Çin'de yalnızca proleter öncünün ayaklanmayı gerçekleştirme ve iktidarı ele geçirme yeteneğinde olduğunu göstermiştir. Bu isyan, Komünist Parti ve Kuomintang arasındaki işbirliği deneyiminden sonra, yoksul köylüleri peşine takan proletarya diktatörlüğü sloganının karşısına çıkarılan köylülüğün ve proletaryanın demokratik diktatörlüğü sloganının gerici karakterini ve hiçbir geçerliliğinin olmadığını göstermiştir.

2. Devrimin gelişim seyrine ters olarak tasarlanan ve yürütülen Kanton isyanı, proleter güçlerin burjuva karşı-devrim tarafından imhasını kolaylaştırarak, devrimin gerileyişini hızlandırmakta ve derinleştirmektedir. Bu durum devrimler arası döneme, sancılı, kronik ve uzayan bir karakter damgasını vurmaktadır. Bugünkü en büyük sorun proletaryanın öncü örgütü olarak Komünist Partinin yeniden canlandırılmasıdır.

Bu iki sonuç eş derecede önemlidir. Durum hakkında bir karara varılabilmesi ve bir perspektifin saptanabilmesi, ancak bu her iki sonucun da aynı anda değerlendirilmesiyle mümkündür. Altıncı Kongre ne birincisini ne de ötekini yapmıştır. Bize Çin devriminin "sürdüğünü" temin eden Komünist Enternasyonal Yürütme Komitesinin Dokuzuncu Plenumunun (Şubat 1928) kararlarını kalkış noktası olarak ele alan kongre, bu devrimin bugün artık hazırlık aşamasına girmiş bulunduğunu açıklama noktasına varacak kadar

uçuşa geçmiştir. Ancak bu uçuş da hiçbir işe yaramayacak. Net ve içtenlikle konuşmalı, oluşan çatlağı kesin bir biçimde, açıkça ve acımasızca kabul etmeli, taktiklerimizi buna uydurmalı ve aynı zamanda proleter öncünün bir ayaklanma aracılığıyla geleceğin sovyet Çin'inde hakim bir rol oynamasına yol açan bir harekât hattını izlemeliyiz.

2. Devrimler Arası Dönem ve Bu Dönemde Kendini Ortaya Koyan Görevler

Bolşevik politika yalnızca devrimci kapsamıyla değil aynı zamanda politik gerçekçiliğiyle de ayırdedilir. Bolşevizmin bu iki yönü birbirinden ayrılamaz. Devrimci bir durumun nasıl zamanında farkına varılacağını ve bu durumdan sonuna kadar nasıl yararlanılacağını bilmek en büyük görevdir. Ancak bu durumun ne zaman tükendiğini ve ne zaman, politik bir bakış açısıyla, kendi antitezine dönüştüğünü anlamak da daha az önemli bir görev değildir. Bir kimsenin kavga olup bittikten sonra yumruğunu sıkması kadar faydasız ve işe yaramaz bir şey yoktur. Ne var ki, Buharin'in uzmanlık alanı tam da budur. İlk önce, Kuomintang ile sovyetlerin aynı şey olduğunu ve komünistlerin Kuomintang aracılığıyla arbededen kaçınarak iktidarı fethedebileceğini iddia etti. Ve bu aynı Kuomintang Buharin'in yardımlarıyla işçileri ezip geçtiğinde yumruğunu sıkmaya başladı. Lenin'i "tamamlamak" ya da düzeltmekten başka bir şey yapmadığı ölçüde onun karikatürize yönü ılımlı sınırları aşmıyordu. Stalin, Rikov ve Molotov'un uluslararası sorunlarda topyekün bilgisizliklerinden yararlanarak bu sorunlarda önderliği kendisi üstlenmiş gibi davrandığı ölçüde küçük Buharin Bolşevizmin devasa bir karikatürü haline gelinceye değin şişerek büyüdü. Buharin'in, başarısız ve kirletilmiş bir devrimci dönemden sağ çıkan stratejisi, gerileme döneminde kendisini bitirme ve kötürümleşme noktasına indirgiyor.

Açıkça anlaşılmalıdır ki, şu anda, Çin'de devrimci bir durum yoktur. Bu durumun yerine geçen şey daha ziyade, ne kadar süreceği belirsiz bir devrimler arası döneme dönüşen bir karşıdevrimci durumdur. Sizlere bunun kötümserlik ve inanç yitirmek demek olduğunu anlatacaklara küçümseyerek sırtınızı dönün. Bir insanın gerçeklere gözlerini kapatması inanç yitiminin en rezil bi-

çimidir.

Ülkenin tüm iç ve uluslararası çelişkileri kendi çözümlerini ancak devrim yolunda bulabildiği ölçüde Çin'de tüm derinliğiyle bir devrimci durum varlığını sürdürür. Fakat bu bakış açısıyla bakıldığında, dünyada tek bir ülke bile yoktur ki, kendisini kaçınılmaz olarak açıkça ortaya koyması gereken bir devrimci durumun varlığı söz konusu olmasın, bunun tek bir istisnası SSCB'dir, ki bu ülkede beş yıllık oportünist sapmaya rağmen proletarya diktatörlüğünün sovyet biçimi, Ekim devriminin reformist yöntemler aracılığıyla bir yeniden canlanışı olanağının önünü halen açık tutmaktadır.

Belli ülkelerde, potansiyel bir devrimin faal bir devrime dönüşmesi olasılığı daha yakın, diğerlerinde ise daha uzaktır. Nöbeti kimin devralacağını önceden peşinen söylemek haydi haydi zordur. Çünkü bu, yalnızca uluslararası çelişkilerin keskinliği tarafından değil aynı zamanda dünya faktörlerinin kesişimi tarafından da belirlenir. Herhangi biri, devrimin Kuzey Amerika'da gerçekleşmesinden daha önce Avrupa'da başarılacağını oldukça makul bir biçimde kabul edebilir. Ancak devrimin ilk önce Asya'da ve ondan sonra Avrupa'da patlak vereceğini ilân eden tahminler çok daha koşullu bir karaktere sahiptir. Mümkün, hatta muhtemeldir, ancak hiçbir şekilde kaçınılmaz değil. Yeni zorluklar ve yeni pürüzler -1923'de Ruhr'un işgal edilmesi ya da ticari ve sınai bunalımın etkisinin artması gibi- Birleşik Devletler'in basıncıyla, yakın bir gelecekte Avrupa devletlerini doğrudan bir devrimci durumla yüz yüze bırakabilir, 1923'de Almanya'nın, 1926'da İngiltere'nin ve 1927'de Avusturya'nın durumunda olduğu gibi.[100]

Çin'in daha dün heyecan verici bir devrimci safhadan geçiyor oluşu, devrimi bugün ya da yarın daha yakın bir duruma getirmez, aksine onu daha uzak kılar. 1905 devrimi, takip eden dönemde Doğu ülkelerinde büyük devrimci karışıklıklara ve hükümet darbelerine yol açtı (İran, Türkiye, Çin). Ama Rusya'nın kendisinde, devrim, emperyalist savaşla bağlantılı olarak, ancak on iki yıl son-

[100] 15 Temmuz 1927'de, sol kanat işçileri öldürmekle suçlanan Avusturya faşist grubunun iki üyesinin mahkemede beraat ettiği haberi ortaya yayılınca Viyana'da kendiliğinden bir kitlesel işçi gösterisi patlak verdi. Atlı polis ve askerler Viyanalı işçilere saldırdılar, geride 150 ölü ve 1.500 yaralı bıraktılar. KP'nin zayıflığı ve Sosyal Demokratların kararsızlığından dolayı hükümet yeniden inisiyatifi ele geçirdi ve bir baskı döneminin önü açıldı.

ra yeniden canlandı. Doğal olarak bu zaman aralıkları Çin için zorunlu değildir. Dünya çelişkilerinin evriminin genel hızı bugün ivmelenmiş bulunmaktadır. Söylenebilecek tek şey budur. Ancak şu da hesaba katılmalı ve akıldan çıkarılmamalıdır ki, Çin'de devrim şu anda belirsiz bir gelecek boyunca mola vermiştir. Ve dahası: devrimin yenilgisinin sonuçları henüz tamamıyla ortadan kalkmamıştır. Bizde, düşüş ve gerileme dalgası 1907-08, 1909 ve kısmen 1910 yılları boyunca sürdü ve büyük ölçüde 1910 yılında sanayinin yeniden canlanması sayesinde işçi sınıfı canlanmaya başladı. Çin Komünist Partisinin önünde de bundan daha az beklenmedik olmayan bir gerileme durmaktadır. ÇKP çökmemek ve ezilmemek için her çıkıntıya nasıl sarılacağını, her destek noktasına nasıl sımsıkı yapışacağını bilmek zorundadır.

Çin proletaryası, öncüsünden başlayarak, yenilginin muazzam deneyimlerini özümsemeli ve yeni yöntemlerle hareket ederek yeni ortamın farkına varmalı; darmadağın olmuş saflarını düzeltmeli; kitle örgütlerini onarmalı; ulusal birlik ve ulusal kurtuluş, devrimci tarımsal dönüşüm gibi ülkenin önünde duran sorunlara karşı nasıl bir tutum takınması gerektiğini öncekinden çok daha açık bir netlikle ve çok daha belirgin bir biçimde ortaya koymalıdır.

Diğer taraftan, Çin burjuvazisi zaferleriyle biriktirdiği sermayeyi çarçur edecektir. Kendi içinde mevcut bulunan çelişkiler kadar kendisiyle dış dünya arasındaki çelişkiler de bir kez daha açıkça ortaya çıkacak ve keskinleşecektir. Güçlerin yeni bir gruplanışı, faaliyetini yeniden canlandırarak köylülük içerisinde kendi yankılarını bulacaktır. Devrimci durumun çok daha üst bir tarihsel zeminde yeniden doğuşunun söz konusu olacağına işaret eden şey de tastamam budur.

> devrimci çarpışmalarla dolu uzun yılları içeren devrimin yükseliş dönemlerinde [diyordu Lenin 23 Şubat 1918'de] ve gerileme içine girdiği dönemlerde, devrimcilerin kitlelere çağrılarda bulunduğu ama onlardan herhangi bir karşılık bulamadığı dönemlerde yaşamak zorunda kalanlar bilirler ki öyle de olsa devrim her zaman yeniden yükselecektir. ["Tüm-Rusya MYK Toplantısı Raporu", *Toplu Eserler*, c.27, s.46]

Çin devriminin "yeniden yükseliş"te izleyeceği adımların temposu yalnızca nesnel koşullara değil aynı zamanda Komünist En-

ternasyonal'in politikalarına da bağlı olacaktır.

Kongrenin kararı, kendisini kurtarmasına olanak tanıyacak şekilde hem sağa hem de sola itiraz kayıtları koyarak, tıpkı hukukçular gibi davayı bozmasına ya da temyize götürmesine imkân verecek motifleri önceden oluşturmakla, yukarıda değindiğimiz bu esaslı sorunlar etrafında diplomatça dönüp durmaktadır.

Bu kararın "kitle ayaklanması sloganının bir propaganda sloganı haline geldiği ve bu sloganın ancak devrimin yeni bir yükselişi olgunlaştığı ölçüde tekrar pratikte derhal uygulanabilir bir slogan haline geleceği"nin farkına vardığı doğrudur. Bu yılın Şubat ayı gibi geç bir tarihte bile böylesi bir tutumun Troçkizm olarak adlandırıldığına geçerken işaret edelim. Hiç şüphesiz bu terimin olguları ve onların sonuçlarını Komünist Enternasyonal önderliğinden çok daha hızlı bir şekilde dikkate alma yeteneği anlamına geldiği anlaşılmalıdır.

Ama kongre kararı, silahlı ayaklanmayı bir propaganda sloganına dönüştürmenin bir adım ötesine geçmiyor. Raporlar bu konuda başkaca hiçbir şey belirtmiyorlar. Hemen önümüzdeki dönemde neler beklenmeli? Nelere hazırlıklı olunmalı? Yürütülecek faaliyette hangi çizgi izlenmeli? Hiçbir perspektif oluşturulmamıştır. Bu sorunda ne kadar çok şeyin yeni baştan öğrenilmesi gerektiğini anlamak için, düne, oportünizmle ikiye katlanan "devrimci" ciddiyetsizliğin en çarpıcı dışavurumunu sunan Çin Merkez Komitesinin aynı kararına bir kez daha bir göz atalım.*

Sol merkezciliğin yeniyetme dehaları tarafından yönetilen Çin Komünist Partisi Merkez Komite plenumu Kasım 1927'de, Kanton ayaklanmasının arifesinde şuna karar verdi:

> Hunan'daki karşı-devrimci darbeden sonra Çin'de oluşan genel politik durumu değerlendirmesinde Çin Komünist Partisi Merkez Komitesi, daha Ağustos tezlerinde, Çin'de burjuva askeri gericiliğin istikrarının mevcut toplumsal, ekonomik ve politik ilişkiler zemininde *bütünüyle imkânsız* olduğu savını formüle etmiştir.

---

* Söylemeye gerek bile yok ki, *Pravda*, yukarıda değindiğimiz bu kararı yayınlamamıştır. Bu karar ancak "Çin Sorunu üzerine Materyaller"de (no.10, 1928, Çin Sun Yat-sen Üniversitesi tarafından yayınladı) bulunabilir ve çok güçlükle elde edilebilir. Gerçekte baştan aşağıya Stalinist-Buharinist oportünizmden başka bir şey olmamasına rağmen resmen "Troçkizm"le itham edilen de bu aynı karardır.

İstikrara dek, bu dikkate değer tezlerde, *devrimci duruma* dair tezlerde yapılan operasyonun aynısı gerçekleştirilmişti. Bu iki kavram telâfisi olanaksız bir biçimde karşı karşıya konulan belli başlıklara dönüştürülmüştür. Koşullar ne olursa olsun eğer devrimci durum "yıllar" boyunca garanti altına alındıysa, açıktır ki, her ne gerçekleşirse gerçekleşsin istikrar "kesinlikle imkânsız"dır. Metafizik bir ilkeler sisteminde bunlardan biri diğerini tamamlar. Buharin ve onun dostane rakibi Lominadze böyle bir sorunda, *devrimci durum* kadar onun karşıtı olan *istikrarın* da yalnızca sınıf mücadelesinin öncülleri olmakla kalmayıp aynı zamanda onun canlı içeriğini oluşturduklarını anlayamazlar. Bu mücadelenin dışında ne biri ne de diğeri var olamaz.

Bir keresinde, istikrarın sınıf mücadelesinin bir "nesne"si olduğunu ve önceden bu mücadele için oluşturulmuş bir arena olmadığını yazmıştık. Proletarya bir bunalım durumunu geliştirmek ve bundan faydalanmak ister, burjuvazi ise bu duruma bir son vermeyi ve istikrar aracılığıyla onun üstesinden gelmeyi arzu eder. İstikrar, bu temel sınıf güçlerinin mücadelesinin "nesne"sidir. Buharin ilkin bu tanıma dudak büktü; daha sonra bu tanımın aynısını Komünist Enternasyonal Yürütme Komitesinin plenumlarından birine sunduğu yazılı rapora tıpkı bir kaçak mal gibi dahil etti. Ancak Buharin, özellikle onun skolastizmini hedef alan formülümüzü kabul ederken bizim tanımımızın anlamını kavramakta kesinlikle başarısızlığa uğramıştır. Lominadze'nin sola dönük olarak yaptığı kaprisli sıçramalara gelince, bu sıçramaların çapı cesur yeniyetme dehanın Buharin'in çizgisinden çıkmaya cesaret etmemesinden dolayı çok sınırlıdır. Tabiatıyla, mutlak istikrar, mutlak devrimci durumla mutlak bir biçimde zıttır. Bu mutlaklıkların birbirlerine dönüşümü "mutlak surette imkânsızdır" Fakat eğer bu gülünç teorik doruklardan aşağılara inilirse, sosyalizmin tam ve nihai zaferinden önce, göreli devrimci durumun çok muhtemelen defalarca göreli istikrara dönüşeceği (ve tersi) anlaşılır. Tüm diğer koşullar aynı kalmak koşuluyla, devrimci bir durumun burjuva istikrarına dönüşümü tehlikesi ne kadar büyük ise, proleter önderliğin, durumu kendi açısından kullanma yeteneği o kadar az olur.

Çan Kay-şek kliğinin önderliği Çen Tu-ziu ve Tan Ping-şan önderliğinden daha üstündü. Ancak, yabancı emperyalizmin Çan

Kay-şek'e tehditlerle, vaatlerle, doğrudan yardımlarla yol göstermediğine karar veren bu önderlik değildir. Çen Tu-ziu'yu Komünist Enternasyonal yönlendirmiştir. Dünya çapındaki iki önderlik burada birbirine girmiştir. Komünist Enternasyonal önderliğinin mücadelenin tüm aşamalarında kesinlikle işe yaramaz bir şey olduğu ortaya çıkmış ve böylelikle emperyalist önderliğin işlerini çok büyük ölçüde kolaylaştırmıştır. Bu koşullarda, devrimci durumun burjuva istikrara dönüşümü sadece "imkânsız" olmamakla kalmamış, kesinlikle kaçınılmaz olmuştur. Dahası: Bu istikrar sağlanmış ve belli sınırlar çerçevesinde tamamlanmıştır.

Buharin Avrupa için yeni bir "organik" istikrar dönemi ilân etmişti. Avrupa'da önümüzdeki yıllar boyunca kimsenin Viyana olaylarının herhangi bir şekilde yeniden canlanışını veya genel olarak şu ya da bu türden devrimci sonuçları beklememesi gerektiğine dair garanti verdi. Neden? Kimse bilmiyor. İktidarın fethi mücadelesi, savaşa karşı yürütülmesi gereken mücadele tarafından bütünüyle bir kenara itilmiştir. Öte yandan, Çin'deki istikrar inkâr edilmektedir, tıpkı 1923 devriminin yenilgisinden sonra Almanya'daki istikrarı Beşinci Kongrenin inkâr ettiği gibi. Herşey akıyor ve herşey değişiyor, Komünist Enternasyonal önderliğinin yanlışları hariç.

İşçi ve köylülerin Çin'de aldığı yenilgi kaçınılmaz olarak Çin egemen sınıflarının politik olarak güçlenmesine denk düşmektedir; ve ekonomik istikrarın kalkış noktası da bilhassa budur. İç savaş bölgelerinin azalmasını ya da kontrol altına alınmasını takiben iç dolaşım ve dış ticaret ilişkilerinde belli bir düzenin oluşturulması otomatikman ekonomik faaliyetin restorasyonunu beraberinde getirmiştir. Bütünüyle viraneye çevrilmiş ve tükenmiş ülkenin hayati gereksinimleri şu veya bu ölçüde kendisine bir yol bulmak zorundadır. Ticaret ve sanayi kendisini yeniden kurmak zorundadır. İstihdam edilmiş işçilerin sayısı artmak zorundadır.

Hiç şüphesiz kapitalist kölelik biçimine bürünmüş olan ülkenin üretici güçlerinin sonraki gelişiminin belli politik öncüllerinin varlığına gözlerini kapatmak körlük olurdu. Ama politik öncüller tek başına kafi değildir. Bir ekonomik itici güç de gereklidir ki bu itici gücün yokluğunda düzensizliğin üstesinden ancak göreli bir yavaşlıkla gelinebilir. Bu dışsal şok yabancı sermaye girdisiyle sağ-

lanabilir. Amerika, bir "eşitler antlaşması"na biçimsel olarak razı olmakla Japonya ve Avrupa'nın önüne geçerek halihazırda alana kestirmeden girmiştir. Mevcut kaynaklara rağmen ülkedeki ekonomik durgunluk Çin'e Birleşik Devletler tarafından yaygın bir ekonomik müdahaleyi muhtemel olmaktan daha öte bir hale getiriyor, Birleşik Devletler'in önünde Kuomintang kaçınılmaz olarak kapıları ardına kadar "açık" tutacaktır. Kimse şüphe edemez ki, hızla ağırlaşan bunalıma karşı mücadele eden Avrupa ülkeleri ve bilhassa Almanya Çin pazarına açılmaya çabalayacaktır.

Çin'in çok geniş alanları ve büyük nüfusu dikkate alındığında, yol yapımı alanındaki cılız bir gelişme, ulaşım güvenliğinin basit bir artışı bile, bunlara kambiyonun belli bir denetime tâbi tutulması eşlik ettiğinde, ticari dolaşımda hatırı sayılır bir artışı ve sanayide aynı canlanma işaretlerini otomatikman üretecektir. İçinde bulunduğumuz günlerde en önemli kapitalist ülkeler, ki bunların arasında olan ve son sırayı işgal etmekten hayli uzak bir durumda bulunan Birleşik Devletler ürettiği otomobiller için bir çıkış kapısını aramakla meşgulken, her çeşit yol yapımıyla yakından ilgilenmektedir.

Çin kambiyosunu istikrara kavuşturmak ve yol inşa planlarını yapmak için büyük bir dış borç gerekmektedir. Bunu bir sonuca bağlama olanakları etkili Anglo-Sakson mali basınında oldukça gerçekçi biçimde tartışılmakta ve takdir edilmektedir. Çin'in eski borçlarını amorti edecek ve Çin'e yeni krediler açacak bir uluslararası bankacılık konşorsiyumundan söz edilmektedir. Basının bilgili kesimleri daha şimdiden müstakbel işleri "dünya tarihindeki en önemli" iş olarak adlandırmaktadır.

Perde arkasında gerçekleşen operasyonlarla kısmen ilgili olan tüm belgeleri daha iyi bir şekilde incelemeksizin bu görkemli projelerin ne ölçüde uygulanacağını önceden kestirmek mümkün değildir. Ancak şu olgudan hiçbir şekilde şüphe edilemez ki, yakın gelecekte olayların gidişatı bu rotayı izleyecektir. Tam da şimdilerde, basın, Çin'in son derece göreli bir kontrol altına alınışının ve daha da göreli bir ulusal birliğinin bile ekonomik yaşamın çok çeşitli alanlarında bir itilime yol açtığını gösteren düzinelerce haber yayınlamaktadır. Çin'in hemen her yerinde alınan bereketli hasat da aynı doğrultuda işliyor. İç dolaşım, ithalat ve ihracat grafikleri

gelişmenin açık işaretlerini göstermektedir.

Açıkçası, hiç kimse dün işlenen yanlışları bir başka yoldan tekrarlamamalıdır. Hiç kimse yarı-sömürge kapitalist istikrara, ne idüğü belirsiz katı, değişmez –tek kelimeyle metafizik– özellikler atfetmemelidir. Bu istikrar, dünya politikasının her türlü rüzgarlarına olduğu kadar halen yok edilememiş iç tehlikelere de açık olan, bir ayağı oldukça sallantılı bir istikrar olacaktır. Yine de, bu oldukça göreli burjuva istikrar devrimci bir durumdan köklü bir biçimde ayırdedilmelidir. Muhakkak ki, temel nesnel sınıf ilişkileri aynı kalmıştır. Ancak incelediğimiz dönemin bu sınıf güçlerinin politik ilişkileri çok sert bir biçimde değişmiş bulunmaktadır. Bu durum, Komünist Partinin neredeyse tamamen başlangıçtaki noktaya geri savrulduğu olgusunca da dile getirilmektedir. ÇKP neredeyse en başından başlayarak politik etkisini yeniden kazanmak zorunda kalacaktır.

Kazanılmış bulunan şey deneyimdir. Ama bu kazanım da ancak deneyimin akıllıca özümsenmesi koşuluyla olumsuz değil de olumlu hale gelecektir. Bu arada burjuvazi daha büyük bir özgüvenle, daha büyük bir uyumla hareket etmektedir. Burjuvazi saldırıya geçmiştir. Yarın için kendi önüne büyük görevler koymaktadır. Proletarya geri çekilmektedir; darbelere daima karşı koymaktan hayli uzaktır. Herhangi türden bir merkezi önderlikten mahrum olan köylülük, kaynayıp taşmaktadır ama hiçbir gerçek başarı şansı olmaksızın. Bugün, dünya sermayesi Çin burjuvazisi aracılığıyla Çinli emekçi kitleleri çok daha düşük bir düzeye itme apaçık maksadıyla Çin burjuvazisinin yardımına koşmaktadır. İstikrar sürecinin mekanizması budur. Ertesi gün Buharin gerçeklere tosladığında şimdiye kadar istikrarın "arızi" olarak düşünülmüş olabileceğini ama artık "organik" olduğunun apaçık olduğunu ilân edecektir. Başka bir deyişle bir kez daha çitin öte tarafına atlayacaktır ama bu kez sağ ayağı önde olarak.

Ekonomik toparlanma süreci, sırasıyla, on ve yüz binlerce yeni Çinli işçinin seferberliğine, kendi saflarını sıklaştırmalarına, ülkenin toplumsal yaşantısı içindeki özgül ağırlıklarının artışına ve böylelikle devrimci özgüvenlerindeki bir artışa denk düşecektir. Çin ticareti ve sanayisinin yeniden canlanışının çok geçmeden emperyalizm sorununa önem kazandıracağını açıklamak gereksizdir.

Ne var ki, Buharin ve Lominadze'nin skolastizminin etkisi altındaki Çin Komünist Partisi ülkede gerçekten yaşanan süreçlere sırtını dönerse, işçi hareketinin canlanışı açısından ekonomik bir dayanak noktasını göz ardı etmiş olacaktır.

Başlangıçta proletaryanın sınıfsal özgüveninin ve özgül ağırlığının artması kendisini grev mücadelelerinin yeniden doğuşunda, sendikaların sağlamlaşıp pekişmesinde hissettirecektir. Söylemeye gerek yok ki, böylelikle Çin Komünist Partisinin önünde ciddi olanaklar açılacaktır. Hiç kimse partinin ne kadar bir süre gizli kalmak zorunda olacağını bilmiyor. Her durumda, yaklaşan dönemde illegal örgütlülükleri güçlendirmek ve mükemmelleştirmek zorunludur. Ama bu görev kitlelerin mücadelesinin ve yaşamın dışında başarılamaz. İllegal aygıt, eğer legal ve yarı-legal işçi sınıfı örgütleri onu sımsıkı çevrelerse kendisini geliştirmek için o ölçüde büyük olanaklara sahip olacak ve bu örgütlere o denli büyük ölçüde nüfuz edecektir. Çin Komünist Partisi doktriner at gözlüklerinden uzak durmalı ve ülkenin ekonomik yaşamının nabzını elinde tutmalıdır. Uygun anda kendisini grevlerin başına geçirmeli, sendikaların yeniden dirilişi ve sekiz saatlik işgünü mücadelesini üstüne almalıdır. Ülkenin politik yaşamına katılımı, ancak bu koşullarda ciddi bir temele kavuşabilir.

* * *

"Kuomintang'ın iktidarının pekiştiğinden" demişti kongrede bir Çin delegesi "en ufak bir şüphe bile duyulamaz" (*Pravda,* 28 Ağustos 1928). Bu yanlıştır. Belli bir dönem için, az çok önemli bir dönem için bile olsa Kuomintang iktidarının az çok hatırı sayılır bile olsa belli bir pekişmesinden muhakkak ki "şüphe" duyulabilir.

Çin burjuvazisi, asla ummadığı kadar kolay biçimde işçi ve köylülere karşı içinde bulunduğumuz dönemde belirleyici zaferler kazanmıştır. Bu zaferi takiben burjuvazinin sınıf bilincinin yeniden uyanışı, Şanghay'da Haziran sonunda toplanan ve Çin burjuvazisinin adeta ekonomik ön-meclisini ifade eden ekonomik konferansta kendisini açıkça hissettirmiştir. Zaferinin meyvelerini toplamak istediğini göstermiştir. Bu yolun üzerinde militaristler ve emperyalistler durmaktadır, burjuvazi bizzat onların yardımıyla kitleleri

mağlup etmişti. Burjuvazi, ekonomik bağımsızlığın, Çin'in olası en tam birliğinin önündeki engellerin kaldırılması için gümrük özerkliğini; piyasayı düzensizleştiren iç gümrüklerin kaldırılmasını; demiryolu araçlarına el koyan ve özel mülkiyete tecavüz eden askeri yetkililerin keyfi hareketlerinin engellenmesini; ve son olarak bugün ülke ekonomisi üzerinde çok ağır bir yük oluşturan silahlanma harcamalarının kısılmasını istiyor. Tek bir parasal değerin yaratılması ve yönetimde düzenin sağlanması da buna bağlıdır. Burjuvazi tüm taleplerini ekonomik ön-meclisinde formüle etmiştir. Biçimsel olarak Kuomintang bu taleplerin hepsini not etmiştir, ancak bölgesel askeri klikler arasında tümüyle bölünmüş olan Kuomintang bu haliyle şu anda söz konusu önlemlerin gerçekleşmesinin önünde bir engel oluşturmaktadır.

Yabancı emperyalistler daha da güçlü bir engeli ifade ediyorlar. Burjuvazi, eğer Kuomintang'ın askeri kliklerini burjuva devletinin merkezi aygıtına tâbi olmaya mecbur kılmakta başarılı olunursa, emperyalistler arasındaki çelişkilerden her zamankinden daha başarılı bir şekilde yararlanabileceğini ve onlarla kendisi açısından hiç olmadığı kadar elverişli bir uzlaşmaya varabileceğini düşünüyor, ve böyle düşünmesinin nedenleri de yok değil. Bu anlamda, burjuvazinin ve demokratik küçük-burjuvazinin en "ilerici" unsurlarının yıllardır peşinden gittikleri hedefe artık yönelinmektedir. Militaristlere gem vuran ve yabancı sermayeyle ortak iş yapması için Çin burjuvazisinin yetkili devlet temsilcisi olan bir ulusal meclisle kazanılan zaferleri taçlandırma düşüncesinin doğması da bundandır. Çoktandır görünen ekonomik canlanma, burjuvaziyi ulusal pazarı bir karmaşaya sürükleyecek ve meta dolaşımını düzenliliğini bozacak herşeye özel bir düşmanlıkla yaklaşmaya zorlamakla ona cesaret vermekten başka bir şey yapamaz. Ekonomik istikrarın ilk aşaması Çin parlamentarizminin başarı şansını şüphesiz arttıracak ve bunun sonucu olarak Çin Komünist Partisinin bu sorunda da zamanında politik inisiyatif koymasını gerekli kılacaktır.

İşçi ve köylüleri mağlup eden Çin burjuvazisi açısından, muhtemelen ticari ve sınai derneklere –Şanghay ekonomik konferansının toplandığı zeminde– sırf biçimsel bir temsil hakkı vermekle sorun yalnızca son derece sansürcü bir meclis sorunu olabilir. Dev-

rimin gerilediğini görerek kaçınılmaz olarak kımıldanacak olan küçük-burjuva demokrasisi daha "demokratik" sloganlar formüle edecektir. Bu şekilde, kent ve kırın halk kitlelerinin daha üst katmanlarıyla temasa geçmeye çalışacaktır.

Çin'in "anayasal" gelişimi, en azından bir sonraki aşamasında, bugün devlet iktidarını her yönüyle elinde toplamış bulunan Kuomintang'ın içsel evrimine sıkı sıkıya bağlıdır. Kuomintang'ın Ağustostaki son plenumu, anlaşıldığı kadarıyla, merkezin iktidarı kaybetme korkusu yüzünden çok uzun zamandan beri toplanmayan parti kongresini 1 Ocak 1929'da toplamaya karar vermiştir (gördüğümüz gibi "Çin"in özgünlüğü pek özgün değildir). Kongrenin gündemi Çin anayasası sorunudur. Şurası doğru ki, belli iç ve dış olaylar yalnızca Kuomintang Ocak kongresinin değil aynı zamanda Çin burjuvazisinin istikrarının tüm anayasal döneminin de çökmesine yol açabilir. Bu ihtimal her zaman gerçekleşebilir kalmaya devam edecektir. Ancak yeni faktörler devreye girmediği sürece, Çin'de devlet rejimi sorunu, anayasal sorunlar, bir sonraki dönemde kamu dikkatinin merkezini işgal edecektir.

Komünist Partinin tutumu ne olacak? Kuomintang'ın anayasa taslağına karşı ortaya ne koyacak? Komünist Parti, yeni bir yükseliş gerçekleşir gerçekleşmez gelecekte sovyetleri oluşturmaya hazırlanıyor diye *o zamana kadar* Çin'de bir ulusal meclisin olup olmamasının kendisi için hiç fark etmeyeceğini, bu meclisin sansürlü olmasının ya da tüm halkı kucaklamasının çok da önemli olmadığını söyleyebilir mi? Böylesi bir tutum, üstünkörü, boş ve pasif bir tutum olurdu.

Komünist Parti, genel, eşit, doğrudan ve gizli oyla seçilmiş ve tüm güçleri elinde toplamış bir kurucu meclis sloganını formüle edebilir ve etmelidir. Bu sloganın ajitasyonu sürecinde kitlelere, eğer böyle bir meclis toplanacaksa ve hatta toplanmışsa, maddi iktidar Kuomintang generallerinin ellerinde kaldığı sürece onun iktidarsız olacağından kuşku edilemeyeceğini açıklamak hiç şüphesiz gerekli olacaktır. Bu noktadan, işçi ve köylülerin silahlanması sloganını yeni bir tarzda ortaya koyma olanağı çıkar. Ekonomik canlanmaya bağlı olarak politik aktivitenin canlanması bir kez daha tarım sorunu planına kayacaktır. Ancak belli bir dönem boyunca bu sorun kendisini parlamenter alanda, yani burjuva ve ondan da

önce küçük-burjuva demokrasisinin bu sorunu kanuni araçlarla "çözme" girişimleri alanında ortaya konmuş bulabilir. Şüphesiz Komünist Parti kendisini burjuva yasallığına, yani burjuva mülkiyetinin önünde teslim oluşa uyarlayamaz. Komünist Parti tarım sorununun çözümü için, farklı eyaletlere göre değişecek şekilde belli bir alanı aşan toprak mülkiyetinin kamulaştırılması temeline dayanan tamamlanmış ve son biçimi verilmiş bir projeye sahip olabilir ve olmalıdır. Komünist toprak yasası projesi, özünde, gelecekteki tarım devriminin formülasyonu olmalıdır. Ama Komünist Parti ulusal meclis mücadelesine ve bizzat meclise kendi formüllerini dahil edebilir ve etmelidir, bu meclis hiç toplanmayacak olsa bile.

Ulusal (ya da kurucu) meclis sloganı böylelikle sekiz saatlik işgünü, toprağın kamulaştırılması, Çin'in tam ulusal bağımsızlığı sloganlarıyla birbirine sımsıkı bağlanmıştır. Çin devriminin gelişiminin demokratik aşamasının kendisini ifade edeceği sloganlar işte tam da bu sloganlardır. Uluslararası politika alanında, Komünist Parti SSCB ile ittifak talep edecektir. Komünist Parti bu sloganları akıllıca birleştirmekle ve her birini uygun zamanda ileri sürmekle, kendisi gizli varoluştan çekip çıkarabilecek, kitlelerle bir blok oluşturabilecek, onların güvenini kazanabilecek ve böylece de sovyetlerin oluşturulması ve iktidar için doğrudan mücadele döneminin gelişini hızlandırabilecektir.

İyi tanımlanmış tarihsel görevler devrimin demokratik aşamasından türetilirler. Ancak bu görevlerin demokratik karakterinin kendisi, bu sorunları hangi sınıfların ve hangi bileşimle çözeceğini henüz hiç de belirlemez. Aslında tüm büyük burjuva devrimleri aynı tipten sorunları çözmüştür, ancak bunu farklı bir sınıf mekanizması aracılığıyla gerçekleştirdiler. Devrimler arası dönemde Çin'de demokratik görevler uğruna savaşmakla Komünist Parti kendi güçlerini yeniden bir araya getirecek, kendisini, sloganlarını ve eylem yöntemlerini baştan aşağı gözden geçirecektir. Eğer bu hususta bir parlamentarizm dönemi geçirmeyi başaracaksa (ki mümkün ve hatta muhtemeldir, ancak kaçınılmaz olmaktan çok uzaktır) bu, proleter öncüye kendi düşmanlarını ve rakiplerini parlamento prizması aracılığıyla sınayarak dikkatle inceleme fırsatı sunacaktır. Ön-parlamento ya da parlamento dönemi esnasında, bu öncü, köylüler üzerinden bir etki kazanmak için, köylülüğe doğru-

dan politik bir bakış açısıyla yol göstermek için uzlaşmaz bir mücadele yürütmek zorunda olacaktır. Ulusal meclis tam demokratik bir şekilde hayata geçirilse bile temel sorunlar yine de zor yoluyla çözülmek zorunda kalacaklardır. Parlamenter dönem boyunca Komünist Parti doğrudan ve derhal iktidar mücadelesine varabilir ama daha olgun bir tarihsel zemine, yani zafer için daha kesin öncüllere sahip olarak.

Parlamenter aşamanın varlığı olasıdır ama kaçınılmaz değildir dedik. Ülkenin yeni bir düzensizliği kadar dış etkenler de bu aşamanın gerçekleşmesini önleyebilir; ama her halükârda, ilk önce, çeşitli bölgeler için meclislerden yana bir hareket ortaya çıkabilir. Ancak tüm bunlar, kendi başına mülk sahibi sınıfların arasına bir kama gibi girebilecek ve proletaryanın eylem ruhunun çerçevesini genişletebilecek olan demokratik tarzda toplanmış bir ulusal meclis mücadelesinin önemini azaltmaz.

Daha baştan biliyoruz ki, dört sınıf bloğunu ve grev yerine hakem kurullarını vazeden, toprak hareketinin yaygınlaştırılmaması gerektiğini emreden telgraflar gönderen, burjuvazinin terörize edilmemesi nasihatları çeken, sovyetlerin yaratılmasını yasaklayan, Komünist Partiyi Kuomintang'a boyun eğdiren, Wang Çing-wei'yi tarım devrimin lideri olarak alkışlayan "liderler"in tümü –devrimin yenilgisinin sorumlusu olan tüm bu oportünistler şimdi sol kanadı pohpohlamaya ve sorunu bizim ortaya koyuş tarzımızı "anayasal hayaller" ve "Sosyal Demokrat sapmalar" içermekle suçlamaya çalışacaklardır. Komünistleri ve Çinli ileri işçileri, dünkü Çan Kay-şek taraftarlarının bugünkü içi boş ve yanlış radikalizmine karşı zamanında uyarmayı gerekli görüyoruz. Hiç kimse aldatmaca alıntılarla, kafa karışıklıklarıyla, kilometre uzunluğunda kararlarla, yani genel olarak, gerçeklerden ve sınıflardan kaçmaya çabalayan her çeşit aygıtsal ve edebi numaralarla kendisini tarihsel süreçten kurtaramaz. Olaylar yaşanacak ve gerekli testi sunacaktır. Geçmişin deneyimlerine yeterince sahip olmayanlar gelecek için sadece beklemek zorunda kalırlar. Ancak yine de onlara bu doğrulamanın proleter öncünün kemikleri üzerinde gerçekleştirilmekte olduğunu unutturmayalım.

3. Sovyetler ve Kurucu Meclis

Burada biçimsel yani burjuva demokrasisi genel sorununu öne çıkarmanın gerekmediğini umuyoruz. Burjuva demokrasisine dönük tutumumuzun steril anarşist inkârla ortak hiçbir tarafı yoktur. Demokrasi sloganları ve normları, biçimsel bir bakış açısıyla, burjuva toplumunun evriminin şu ya da bu aşamasındaki farklı ülkeler için farklı yollardan türetilirler. Demokratik sloganlar belli bir dönem boyunca yalnızca hayalleri değil, yalnızca aldanmaları değil aynı zamanda canlandırıcı bir tarihsel gücü de içerirler.

> Şüphesiz, ondan yararlanmak zorunda kalacağız. Ve işçi sınıfının tüm iktidar için mücadele zamanı gelinceye kadar burjuva demokrasisinin biçimlerinden yararlanma sorumluluğu bize düşmektedir. [Lenin, "İkinci Tüm-Rusya Sendikalar Kongresi Raporu", 20 Ocak 1919, *Toplu Eserler*, c.28, s.414]

Politik bakış açısıyla biçimsel demokrasi sorunu bizim açımızdan, yalnızca küçük-burjuva kitlelere dönük olarak sergilenecek tutum sorunu değil, aynı zamanda henüz devrimci bir sınıf bilinci edinmediği ölçüde işçi kitlelerine dönük olarak da sergilenecek tutum sorunudur. Devrimin ilerleyişi koşullarında, proletaryanın saldırıya geçmesi sırasında, küçük-burjuvazinin alt katmanlarının politik yaşamdaki patlamaları, Çin'de toprak isyanlarıyla, hükümet birlikleriyle çatışmalarla, her türden grevlerle, alt düzey yöneticilerin imha edilmesiyle dışa vurmuştu. Şu anda bu tür tüm hareketler açık biçimde azalmıştır. Kuomintang'ın muzaffer askeriyesi topluma hükmediyor. İstikrarın her günü, bir yanda bu militarizm ve bürokrasi ile diğer yanda yalnızca ileri işçiler değil aynı zamanda kent ve kır nüfusunun çoğunluğu oluşturan küçük-burjuva kitleler ve hatta belli sınırlar dahilinde büyük burjuvazi arasında gün geçtikçe artan çatışmalara yol açacaktır. Açık bir devrimci mücadele halini almaya başladığı noktaya kadar gelişmeden önce bu çatışmalar, eldeki tüm olgulara göre, bir "anayasal" aşamadan geçeceklerdir.

Burjuvazi ile bizzat onun askeri klikleri arasındaki ihtilâflar kaçınılmaz olarak küçük-burjuva kitlelerin üst tabakasını da, "Üçün-

cü Parti"nin[101] ya da başkalarının aracılığıyla kendi içine katacaktır. Ekonomik ve kültürel açıdan bakarsak bu sonuncusu son derece zayıftır. Politik gücü sayısında yatmaktadır. Bu nedenle, biçimsel demokrasinin sloganları, öncelikle generallerin, taşralı toprak ağalarının ve kapitalistlerin taleplerine karşı kendi taleplerini ortaya koyma olanağını –ki bu olanak esasında hayalidir– yaratmasından dolayı yalnızca küçük-burjuva kitleleri değil aynı zamanda geniş işçi kitlelerini de kazanır ya da kazanmaya muktedirdir. Proleter öncü, kitleleri bu deneyimi kullanarak eğitir ve onlara daha ilerisi için önderlik eder.

Rus deneyimi göstermektedir ki, devrim süreci boyunca, sovyetlerde örgütlenmiş bulunan proletarya, doğru bir politikayla iktidarın fethine yöneltildiğinde, köylülüğü kendi arkasına takabilmekte, kurucu mecliste cisimleşen biçimsel demokrasi cephesine karşı onu öne çıkarabilmekte ve onu sovyet demokrasisinin rayına sokabilmektedir. Zaten bu sonuçlara sovyetleri basit bir şekilde kurucu meclisin karşısına çıkarmakla değil, bir taraftan biçimsel demokrasinin sloganlarını ta iktidarın fethedilme anına kadar ve hatta sonrasında bile korurken diğer taraftan kitleleri sovyetlere çekmekle varılmıştı.

> Kesinlikle su götürmez ve bütünüyle kanıtlanmış bir tarihsel gerçektir ki, Eylül-Kasım 1917'de, Rusya'nın kentli işçi sınıfı ve asker ve köylüleri sovyet sistemini kabul etmeye ve burjuva parlamentolarının en demokratiğini dağıtmaya bir dizi özel koşullar nedeniyle istisnai bir biçimde hazırdılar. Buna rağmen, Bolşevikler Kurucu Meclisi boykot *etmediler*, tersine proletaryanın politik iktidarı fethetmesinin hem öncesinde *hem de sonrasında* seçimlere katıldılar....
>
> Bundan çıkan sonuç kesinlikle inkâr edilemez: Kanıtlanmış bulunmaktadır ki, Sovyet cumhuriyetinin zaferinden birkaç hafta ön-

[101] Üçüncü Parti, Teng Yen-ta tarafından kuruldu. Teng, Wuhan'daki anti-komünist tasfiyeden sonra Ağustos 1927'de Moskova'ya iltica etmişti. Stalin ilk önceleri, Teng'i ÇKP ile sürekli bir işbirliğine kazanmayı ummuş ama 1 Kasım 1927'de Teng hem Çan Kay-şek'e hem de ÇKP'ye karşı Üçüncü Partinin kurulması çağrısında bulunan bir manifesto yayınlamıştı. Bu manifesto biçimsel olarak Eylül 1930'da Kuomintang Geçici Eylem Komitesi resmi adıyla yayınlandı. Teng 1931-de KMT tarafından idam edildi. 1947'de Üçüncü Parti, Çin Köylü ve İşçilerinin Demokratik Partisi adını aldı. Mao ve Çou En-lai tarafından 1949'da kurulan koalisyon hükümetine katıldı.

> ce ve hatta böyle bir zaferden *sonra* bile, burjuva-demokratik bir parlamentoya katılmak, devrimci proletaryaya zarar vermek şöyle dursun, proletaryanın, geri kitlelere neden böylesi parlamentoların ortadan kaldırılmayı hak ettiğini *kanıtlamasına* gerçekten yardımda bulunur; bu parlamentonun başarıyla dağıtılmasını *kolaylaştırır*, ve burjuva parlamentarizmini "politik olarak modası geçmiş" kılmaya *yardım eder*. [Lenin, "«Sol-Kanat» Komünizm –Bir Çocukluk Hastalığı", Nisan-Mayıs 1920, *Toplu Eserler*, c.31, s.59-60]

Kurucu Meclisi dağıtmak üzere doğrudan pratik önlemleri benimsediğimizde, Lenin'in Petrograd'a büyük ölçüde tarım işçilerinden oluşan bir ya da iki Letonyalı hafif piyade alayı göndermekte bilhassa ısrar ettiğini hatırlatırım. "Petrograd garnizonu neredeyse tamamen köylüdür; Kurucu Meclis karşısında tereddüt edemez mi?" Lenin endişelerini işte böyle formüle etmişti. Sorun hiç de bir politik "gelenekler" sorunu değildi; gerçekte, Rus köylülüğü hiçbir ciddi parlamenter demokrasi geleneğine sahip olamadı. Sorunun özü tarihsel yaşama gözlerini açan köylü kitlelerinin, özellikle devrimler arası dönemde kentten gelen bir önderliğe (bu önderlik proleter de olsa) hiç de peşinen güven duyma eğiliminde olmamasıdır; bu kitle kendi politik gücünü yani sayıca ağırlığını *doğrudan* ifade edebilecek basit bir politik formül arayışı içindedir. Çoğunluğun hakimiyetinin politik ifadesi biçimsel demokrasidir.

Doğal olarak, halk kitlelerinin asla ve hiçbir koşulda "anayasal" aşamanın üstünden atlayamayacağını ve atlamaması gerektiğini söylemek, Stalin ruhuyla gülünç bir bilgiçlik taslamak olurdu. Bazı ülkelerde, parlamentarizm dönemi uzun on yıllar boyunca hatta yüzyıllar boyunca sürer. Rusya'da ise, sözde anayasal rejimin birkaç yılı boyunca ve Kurucu Meclisin bir günlük varoluşunda ancak yaşamıştı. Tarihsel bakış açısıyla, bu birkaç yılın ve bu bir günün de varolamayacağı durumlar kusursuz bir biçimde kavranabilir.

Eğer izlenen devrimci politika doğru olsaydı, eğer Komünist Parti Kuomintang'dan tamamen bağımsız olsaydı, eğer sovyetler 1925-27 arasında kurulmuş bulunsaydı, devrimci gelişme demokratik aşamanın önüne geçerek, bugün Çin'i de proletarya diktatör-

lüğüne götürmüş olabilirdi. Ama o durumda bile, en kritik anda köylülük tarafından denenmemiş, sınanmamış ve bunun sonucu olarak da halen yanılsamalar içeren kurucu meclis formülünün, köylülük ile proletarya arasındaki ilk ciddi farklılıkta, zaferin hemen ertesinde proletaryaya karşı köylülerin ve kent küçükburjuvazisinin sloganı haline gelmesi olanaksız değildir. Köylülük ile proletarya arasındaki önemli ihtilâflar, koşullar ittifak için elverişli olsa bile, Ekim devrimi deneyiminin tanıklık ettiği gibi büyük ölçüde kaçınılmazdır. Bizim en büyük avantajımız, egemen partilerin savaşın sürmesi doğrultusunda ve köylüler tarafından toprağa el konulmasına karşı yürüttükleri mücadelede oluşan Kurucu Meclis çoğunluğunun, Kurucu Meclisin toplanma anından daha önce, kendisini köylülüğün gözünde bile adamakıllı tehlikeye atmış bulunması gerçeğinde yatar.

* * *

Buharin'in raporunun okunmasından sonra benimsenen kongre kararı, Çin'in gelişiminin bugünkü dönemini ve bu dönemden türetilmesi gereken görevleri nasıl belirlemektedir? Bu kararın 54. paragrafı şunları söylüyor:

> İçinde bulunduğumuz anda, partinin temel görevi, devrimci ilerleyişin iki dalgası arasındaki dönemde, kitleleri kazanmak için savaşmak, yani işçi ve köylüler arasında kitle çalışması, onların örgütlerinin yeniden inşası, toprak sahiplerine, burjuvaziye, generallere, yabancı emperyalistlere karşı mevcut tüm hoşnutsuzluktan yararlanmaktır....

Burada gerçekten de antik çağın en meşhur kehanetleri tarzında klasik bir çift anlamlılık örneği görüyoruz. Mevcut dönem "devrimci ilerleyişin iki dalgası arasındaki" bir dönem olarak nitelenmektedir. Bu formülü biliyoruz. Beşinci Kongre bu formülü Almanya'ya uygulamıştı. Bir devrimci durum tekdüze bir biçimde değil, yükseliş ve alçalış dalgalarını izleyerek gelişir. Bu formül onu, söz konusu olan şeyin yalnızca fırtına öncesi "sessizlik" olduğu bir devrimci durumun varlığının onaylanması şeklinde yorumlayabilmek için önceden tasarlanarak tercih edilmiştir. Böylece her ne olursa olsun, iki devrim arasındaki bütün bir dönemi sanki kav-

ramış gibi davranarak olayları açıklayabileceklerdir. Böylelikle her durumda, yeni kararlara şu sözcüklerle başlayabileceklerdir: "Daha önce gösterdiğimiz gibi" ya da "daha önce söylediğimiz gibi"

Her tarihsel teşhis kaçınılmaz olarak koşullu bir unsuru barındırır. Bu teşhisin yapıldığı dönem kısaldıkça bu unsur da büyür. Genel olarak, proletaryanın önderlerinin gelecekte mevcut durumu artık çözümlemek zorunda kalmayacakları bir saptamada bulunmak olanaksızdır. Teşhisin önemi onun bir buyruk olmasında değil daha ziyade bir yönelim olmasındadır. Bu teşhisin doğrulanma koşullarına birtakım şerhler konulabilir ve konulmalıdır da. Bazı durumlarda, düşünme yoluyla sınırlandırarak geleceğe ilişkin birtakım varyantlar elde edilebilir. Son olarak, çok çalkantılı bir atmosferde, içinde bulunulan zaman diliminde bir teşhiste bulunmaktan bütünüyle vazgeçilebilir ve şu öğüdü vermekle yetinilebilir: Bekle ve gör! Ama tüm bunlar net bir şekilde, açıkça ve dürüstçe yapılmalıdır. Ne var ki, geçen beş yıl esnasında Komünist Enternasyonal'in yaptığı teşhisler çeşitli ülkelerin parti önderlikleri açısından talimatlar değil daha ziyade tuzaklar oluşturdu. Bu "teşhisler"in temel amacı şudur: Önderliğin bilgeliğine dönük kutsal bir saygı uyandırmak ve bir yenilgi durumunda, onun "prestiji"ni, zavallıların şu en önemli fetişini korumak. Bu bir kâhin kelâmı yöntemidir, Marksist inceleme yöntemi değil. Bu yöntem sahnede "günah keçileri"nin varlığını gerektirir. Moral bozucu bir sistemdir. 1925 yılında Alman önderliğinin işlediği aşırı-sol yanlışlar tam da, sorunu bu aynı kalleş, çifte anlamlı "devrimci ilerleyişinin iki dalgası" başlığı altında formüle etmekten kaynaklanmıştı. Altıncı Kongrenin kararı yalnızca sayısız felâketlere yol açabilir.[102]

Şanghay ve daha sonrasında Wuhan cephesindeki dalgadan ha-

[102] 1924'deki Komintern Beşinci Kongresi, bir önceki yılki Alman yenilgisini ve açılmış bulunan kapitalist istikrar dönemini tanımayı reddederek, Troçki'nin itirazlarına rağmen, Zinovyev tarafından ileri sürülen devrimci bir dalganın yakın bir zamanda yeniden yükseleceğini belirten aşırı sol çizgiyi onayladı. Bu dönemde, Ekim 1923 yenilgisi döneminin önderleri olan Brandler ve Thalheimer, Komintern'in 1923'de bir ayaklanma çağrısında bulunmaktaki beceriksizliğinin günah keçileri ilân edildiler. 1925 yılı boyunca Alman KP'si, devrimin çok yakın olduğu şeklindeki Komintern analizi temelinde davranmaya devam etti. Şubat-Mart 1926'daki KEYK Altıncı Genişletilmiş Plenumunda Alman kapitalizminin istikrarının tanınması, mevcut Alman KP önderliğinin aşırı sol hatalarından dolayı azarlanması aracılığıyla gecikerek de olsa tanındı.

berdarız. Çok daha yerel ve kısmi dalgalar da mevcuttu. Bunların tümü 1925-27'nin genel devrimci ilerleyişi içerisinde yükseldiler. Ama bu tarihsel yükseliş tükenmiştir. Bu açıkça anlaşılmalı ve dile getirilmelidir. Bu kavrayıştan önemli stratejik sonuçlar türetilmelidir.

Karar, "toprak sahiplerine, burjuvaziye, generallere, yabancı emperyalistlere karşı mevcut tüm hoşnutsuzluktan" yararlanma zorunluluğundan söz ediyor. Bu su götürmez, ancak bir o kadar da muğlak. Nasıl yararlanılacak? Eğer kendimizi sürekli devrimci ilerleyişin iki dalgası arasında bulursak, o zaman bu hoşnutsuzluğun ne kadar önemsiz olursa olsun her dışavurumu (Zinovyev-Buharin'e göre) meşhur "ikinci dalganın başlangıcı" olarak değerlendirilebilir. Bu takdirde silahlı ayaklanma propaganda sloganı derhal bir eylem sloganına dönüştürülmek zorunda olacaktır. Buradan da komploculuğun "ikinci dalgası" gelişebilir. Parti, eğer bunu doğru bir tarihsel perspektifle bakarak ele alırsa, kitlelerin bu hoşnutsuzluğundan bütünüyle farklı bir biçimde yararlanacaktır. Ama Altıncı Kongre, tüm sorunlarda doğru bir tarihsel perspektif gibi "ıvır zıvır"larla zaman harcamaz. Beşinci Kongre bu yetersizlikten ötürü bir fiyaskoydu. Tüm Komünist Enternasyonal'in boynunun kırılabileceği konu da budur.

Bizzat kendisinin zemin hazırladığı komplocu eğilimleri bir kez daha mahkûm ettikten sonra kongre kararı şu şekilde devam ediyor: "Diğer taraftan, bazı yoldaşlar oportünist bir yanlış içine düşmüşlerdir: bu yoldaşlar ulusal meclis sloganını öne sürüyorlar."

Karar bu sloganının içerdiği oportünizmin ne olduğunu açıklamıyor. Sütten ağzı yanan, yoğurdu üfleyerek yer.

Yalnızca Çinli delege Strahov,[103] Çin devriminin dersleri üzerine yaptığı kapanış konuşmasında bir açıklama getirmeye çalıştı. İşte söyledikleri:

> Çin devrimi deneyiminden görüyoruz ki, sömürgelerdeki [?] devrim belirleyici ana yaklaştığında sorun açıkça ortaya çıkmaktadır: Ya toprak sahipleri ve burjuvazinin diktatörlüğü ya da proletarya ve köylülüğün.

---

[103] Strahov, Çü Çiu-pai'nin takma adıydı (Çü ve Strahov isimlerinin her ikisi de "korku" anlamına gelir)

Tabiatıyla, devrim (ve kesinlikle yalnızca sömürgelerdeki devrim değil) "belirleyici ana yaklaştığında" Kuomintang tipindeki her eylem tarzı, yani her türlü işbirlikçilik, ölümcül sonuçlar içeren bir suçtur; o durumda ya mülk sahiplerinin diktatörlüğünden ya da işçilerin diktatörlüğünden bahsedilebilir. Ama gördüğümüz gibi öyle anlarda bile, devrimciler olarak parlamentarizm üzerinde zafer kazanmak amacıyla, kimsenin parlamentarizmin bu steril inkârıyla ortak yanı olmamalıdır. Strahov, buna rağmen daha da ileri gidiyor:

> "Orada [sömürgelerde] burjuva demokrasisi var olamaz; yalnızca, açıktan işleyen, burjuva diktatörlüğü mümkündür.... Buralarda herhangi bir anayasal yola yer yoktur."

Doğru bir düşüncenin çift katlı bir yanlış uzatılışıdır bu. Eğer devrimin "belirleyici anı" esnasında burjuva demokrasisi kaçınılmaz olarak torpillenirse (ve yalnızca sömürgelerde de değil) bu hiçbir şekilde onun devrimler arası dönemde mümkün olmadığı anlamına gelmez. Ama o sıralarda Kuomintang içerisinde en berbat demokratik hikayelerle tam da komünistlerin kafalarının doldurulmuş bulunduğu "belirleyici an"ın çoktan geride kaldığını kavramak istemeyenler Strahov ve tüm kongredir. Bugün, yeni bir "belirleyici an"ın öncesinde, uzun bir dönem geçirilmek durumundadır, ki bu süre boyunca *eski* sorunlara *yeni* bir tarzda yaklaşılmak zorunluluğu olacaktır.

Sömürgelerde evrimin anayasal ya da parlamenter dönemlerinin olamayacağını bu denli emin olarak ileri sürmek son derece gerekli olan mücadele yöntemlerinden yararlanmaktan vazgeçmek ve herşeyden önce partiyi bir çıkmaz sokağa sürükleyerek doğru bir politik yönelim oluşturulmasını zorlaştırmak demektir.

Çin için, dahası dünyanın diğer devletleri için de, parlamenter yolu izleyerek özgür, bir başka deyişle, sosyalist bir gelişime ulaşılamayacağını söylemek bir şeydir ve doğrudur. Ancak Çin'in ya da diğer sömürgelerin evriminde anayasal bir dönemin ya da aşamanın olamayacağını iddia etmek başka bir şeydir ve yanlıştır. Mısır'da bugün feshedilmiş bulunan bir parlamento vardı. Bu parlamento yeniden hayat bulabilir. İrlanda'da ülkenin yarı-sömürge oluşuna rağmen bir parlamento vardır. Aynı durum Büyük Britan-

ya'nın dominyonlarını bir tarafa bırakırsak, tüm Güney Amerika ülkeleri devletleri için de geçerlidir. Hindistan'da "parlamento" benzeri biçimler vardır. Daha sonra daha da gelişebilirler: Bu tip konularda Britanya burjuvazisi oldukça esnektir. Devrimin daha yeni gerçekleşen ezilişinden sonra Çin'in parlamenter ya da sözde-parlamenter bir aşamadan geçmeyeceğini ya da evrimin bu aşamasına ulaşmak için ciddi bir politik mücadeleden geçileceğini iddia etmek için herhangi bir gerekçe var mıdır? Bu tip bir iddianın hiçbir dayanağı yoktur.

Aynı Strahov, ulusal meclis sloganının sovyet sloganı yerine geçirilmesini arzu edenlerin tam da Çinli oportünistler olduğunu söylüyor. Bu mümkün, muhtemel, hatta kaçınılmazdır. Dünya işçi hareketinin ve bilhassa Rus işçi hareketinin tüm deneyimleriyle kanıtlanmıştır ki, parlamenter yöntemlere ve genel olarak parlamentarizmi andıran hatta ona yaklaşan herşeye herkesten önce sarılacak olanlar oportünistlerdir. Menşevikler devrimci faaliyete *karşı* Dumadaki faaliyete dört elle sarılmışlardı. Parlamenter yöntemlerden yararlanmak parlamentarizmle bağlantılı her türlü tehlikeyi kaçınılmaz olarak arttırır: anayasal hayaller, legalizm, uzlaşma eğilimi vb. Bu tehlike ve hastalıklara karşı ancak tüm siyasette devrimci bir hat izlenildiğinde savaşılabilir. Ancak oportünistlerin ulusal meclis için mücadele sloganını öne sürmeleri, hiçbir şekilde bizim kendi adımıza parlamentarizme karşı biçimsel ve olumsuz bir tutum için gerekçe oluşturmaz. 3 Haziran 1907 darbesinden sonra Rusya'da Bolşevik partinin önde gelen unsurlarının çoğunluğu, kötürümleşmiş ve dolandırılmış Dumanın boykot edilmesi taraftarıydı. Ama bu durum Lenin'i yine de o sıralar iki fraksiyonun birleşik parti konferansında 3 Haziran "parlamentarizmi"nden bile yararlanma lehinde kararlı bir şekilde öne çıkmaktan alı koymadı.[104]

---

[104] 3 Haziran 1907'de, Çarlık başbakanı Stolipin, daha muhafazakâr bir aygıt seçmek amacıyla tasarlanmış yeni bir seçim yasası temelinde yeni seçimlere gidilmesi çağrısında bulunarak İkinci Dumayı dağıttı. Bolşeviklerin çoğunluğu seçimleri boykot etme taraftarıydı. Menşevikler ise seçimlere katılmaktan yanaydı ve her iki hizip de Bund ile birlikte Nisan-Mayıs 1906'daki Stockholm Kongresinde tek bir parti olarak yeniden birleşmişlerdi. Lenin Ağustos 1907'deki parti konferansında boykot taktiğine karşı çıktı. Kendisini Bolşevik delegeler arasında azınlıkta bulan Lenin bu sorunda Menşevikler ve Bund ile birlikte oy kullandı.

Lenin seçimlere katılma lehine Menşeviklerle birlikte oy veren tek Bolşevikti. Şüphesiz, Lenin'in "katılımı"nın, olayların sonraki gelişiminin de gösterdiği gibi, Menşeviklerinkiyle hiçbir ortak yanı yoktu; bu katılım devrimci görevlerin karşısına dikilmemiş tersine iki devrim arasındaki dönemde bu görevlerin hizmetine sunulmuştu. 3 Haziran karşı-devrimci sözde-parlamentosundan yararlanırken partimiz 1905 sovyetlerinin büyük deneyimine rağmen bir kurucu meclis için, yani parlamenter temsilin en demokratik biçimi için mücadele yürütmeyi sürdürdü. Parlamentarizmi reddetme hakkı, kitleleri parti etrafında birleştirmekle ve onlara açıkça iktidarın fethi için mücadelede önderlik etmekle kazanılmalıdır. Bu çalışmanın yerine basit bir biçimde, parlamentarizmin çelişkili ve bunaltıcı yöntem ve biçimlerinin devrimci suiistimalinin katıksız reddinin geçirilebileceğini düşünmek naifliktir. Bu noktada küstah bir aşırı-sol sıçrama yapan kongre kararının en kaba hatası budur.

Herşey nasıl da başaşağı çevrilmiştir. Komünist Enternasyonal Altıncı Kongresinin kararlarının ruhuna uygun olarak ve bugünkü önderliğin mantığına göre Çin kendi 1917'sine değil, daha ziyade 1905'ine yaklaşmaktadır. *Bu nedenle*, önderler zihnen şu sonuca çıkıyorlar: Kahrolsun biçimsel demokrasi sloganı! Epigonların yerinden çıkarmak için uğraşmadıkları tek bir eklem bile kalmamıştır. Eğer devrim, Çin'in birliği ve tüm feodal ve askeri-bürokratik dökütünün tümüyle tasfiye edilmesi bakımından en acil görevleri başarmamışsa, demokrasi sloganı, ve özellikle en radikal olanı, halkın demokratik temsili, devrimci olmayan bir dönemin koşullarında nasıl reddedilebilir?

Bildiğim kadarıyla, Çin partisinin kendisine ait bir programı yoktu. Bolşevik parti, politik kısmında demokrasi sloganlarının önemli bir yer işgal ettiği eski programıyla silahlanmış olarak Ekim devrimine kadar gelmiş ve onu başarmıştı. Zamanında Buharin bu asgari programı ortadan kaldırmaya kalkışmıştı, tıpkı daha sonra Komünist Enternasyonal programındaki geçişsel taleplere karşı çıktığı gibi. Ama Buharin'in bu tavrı parti tarihinde yalnızca bir anekdot olarak kayıtlı kaldı. Bilindiği gibi, Rusya'da demokratik devrimi tamamlayan proletarya diktatörlüğü idi. Komünist Enternasyonal'in bugünkü önderliği bunu dahi anlamak istemiyor. Ama partimiz tam da en büyük enerjiyle, inatla ve içtenlikle, genel oy

hakkına dayanan halkın temsili, hükümetin halkın temsilcilerine karşı sorumluluğu vb. de dahil olmak üzere demokrasinin tüm slogan ve taleplerini savunduğundan dolayı proletaryayı diktatörlüğe taşıdı. Yalnızca böylesi bir ajitasyon, partinin proletaryayı küçük-burjuva demokrasisinin etkisinden korumasını, köylülük içinde bu küçük-burjuva demokrasisinin etkisini zayıflatmasını, işçilerin ve köylülerin ittifakını hazırlamasını ve en kararlı devrimci unsurları kendi saflarına çekmesini mümkün kılar. Tüm bunlar oportünizmden başka bir şey değil miydi? "Şarkını söyle tatlım, utanma!"[105]

* * *

Strahov, elimizde sovyetler sloganının olduğunu ve ancak oportünistlerin bu sloganın yerine ulusal meclis sloganını geçirebileceğini söylüyor. Bu argüman kongre kararının yanlış karakterini en ibret verici biçimde ortaya çıkarır. Tartışma sırasında hiç kimse Strahov'u çürütmedi. Tersine, onun tutumu onaylandı; esas taktiksel karar içinde tasdik edildi. İnsan bir, iki ve hatta üç devrim deneyiminden geçen bugünkü önderlik içinde, kendilerini olayların gidişatına ve Lenin'in önderliğine bırakan, ancak kendi başlarına, olan bitenlerin anlamı üzerine düşünmeyen ve tarihin en büyük derslerini özümsemeyenlerin ne kadar çok olduğunu ancak bugün açıkça görüyor. Bu nedenle insan bazı temel doğruları tekrar tekrar söylemek zorunda kalıyor.

Komünist Enternasyonal programına yönelttiğim eleştiride, sovyetlerin ayaklanma ve iktidar organları olduğunu ortaya koyan Lenin'in düşüncesini epigonların nasıl canavarca şekilsizleştirdiğini ve kötürümleştirdiğini göstermiştim. Bundan, sovyetlerin ancak ayaklanmanın "arifesinde" oluşturulabileceği sonucu çıkartılıyordu. Bu gülünç düşünce en tam ifadesini, geçen yıl toplanan Çin Merkez Komitesi Kasım plenumunun, yakın zamanda tarafımızdan ortaya çıkarılan aynı kararında bulmuştu. Bu kararda şunlar söyleniyor:

> Sovyetler, devrimci iktidar organları olarak, ancak kitlelerin devrimci hareketinin önemli ve su götürmez bir ilerleyişinin ortasında

[105] Bir Rus halk şarkısından.

olduğumuz durumda ve ayaklanmanın *tam* zaferi *garanti altına alındığında* oluşturulabilirler ve ancak o zaman oluşturulmalıdırlar.

İlk koşul, "önemli bir ilerleyiş", su götürmez. İkinci koşul, "zaferin garantisi" ve dahası "tam" bir zafer, tek kelimeyle bilgiççe bir aptallıktır. Ne var ki karar metninin geri kalanında bu aptallık uzun uzadıya geliştiriliyor:

> Zafer henüz mutlak biçimde garantilenmeden, açıktır ki sovyetlerin oluşturulmasına girişilemez, çünkü bu durumda, devrimci diktatörlüğü zayıflatabilecek ve parti önderliği için bir tehlike yaratabilecek olan küçük-burjuva demokratizminin yerleşebilme ihtimalinin bir sonucu olarak tüm dikkatlerin askeri mücadele üzerine değil, yalnızca sovyetlerin seçimleri üzerine yoğunlaşması söz konusu olabilir.

Yeniyetme deha Lominadze'nin prizmasından geçen Stalin ruhu bu ölümsüz satırların üzerinde süzülüyor. Ne var ki tüm bunlar tek kelimeyle saçmalıktır. Hong-Kong grevi esnasında, Şanghay grevleri esnasında, işçi ve köylülerin bunu takip eden tüm şiddetli ilerleyişleri sırasında sovyetler, hiç de tek bir vuruşta olmasa da *eninde sonunda* ayaklanmaya ve iktidarın fethine yol açacak olan açık devrimci kitle mücadelesinin organları olarak yaratılmalıydı ve yaratılabilirdi. Eğer ele aldığımız aşamada mücadele ayaklanma noktasına ulaşmamış olsaydı, açıktır ki sovyetler bir hiç derekesine indirgenecekti. Sovyetler burjuva devletin "normal" kurumları haline gelemezler. Ama o durumda bile, yani eğer sovyetler ayaklanmadan önce tasfiye edilmiş olsa bile, emekçi kitleler sovyetleri pratik içinde tanımakla, onların işleyiş mekanizmasını görmekle muazzam bir birikim edinirler. Devrimin sonraki aşamasında sovyetlerin çok daha başarılı ve çok daha yaygın bir biçimde oluşumu böylelikle garanti altına alınacaktır: Bunu izleyecek aşama doğrudan zafere ve hatta ayaklanmaya bile yol açmayan bir aşama olsa dahi.

Şunu çok belirgin biçimde hatırlatalım: sovyet sloganı kitlelerin devrimci ilerleyişinin ilk aşamasından itibaren atılabilir ve atılmalıdır. Ama bu gerçek bir ilerleyiş olmalıdır. Emekçi kitlelerin devrimin etrafında yığınlar halinde toplanması, onun bayrağı altında harekete geçmesi gereklidir. Sovyetler, örgütsel açıdan, devrimci

ilerleyişin merkezi gücünün bir örneğini teşkil ederler. Fakat aynı şekilde, bir yandan şu da doğruluğunu korur ki, kitleler arasında merkezkaç eğilimlerinin gelişmesi ve devrimci dalganın geri çekilmesi döneminde sovyet sloganı doktriner ve yaşamdan kopuk hatta daha da kötüsü maceracıların sloganı olacaktır. Kanton deneyimi bunu çarpıcı ve trajik bir biçim altında, başka herşeyden daha iyi göstermiştir.

Şu anda Çin'de sovyetler sloganı yalnızca perspektif açısından bir öneme sahiptir ve bu anlamda bir propaganda değeri vardır. Sovyetler sloganını, üçüncü Çin devriminin sloganını, ulusal meclis sloganının yani ikinci Çin devriminin yenilgisinden kaynaklanan sloganın karşısına dikmekle, hiçbir şeye uyulmuş olmayacaktır. Devrimler arası dönemde bilhassa ağır bir yenilgiden sonra çekimserlik bir intihar politikası olurdu.

Dünyada birçok sofist olduğuna göre birisi çıkıp şöyle diyebilir; Altıncı Kongrenin kararı hiç de çekimserlik anlamına gelmez: Ortada ulusal meclis yok, hiç kimse henüz onu toplantıya çağırmıyor ya da toplanacağına söz vermiyor, sonuç olarak boykot edilecek bir şey yoktur. Ne var ki bu düşünüş tarzı oldukça acınası, bütünüyle biçimsel, çocukça, Buharinci olurdu. Eğer Kuomintang ulusal meclisin toplanmasını ilân etmek zorunda kalsaydı, bu durumda meclisi boykot mu edecektik? Hayır. Kuomintang parlamentarizminin ikiyüzlülüğünü ve yalanlarını, küçük-burjuvazinin anayasal hayallerini acımasızca teşhir edecek; seçme ve seçilme hakkının tamamen yaygınlaştırılmasını talep edecek ve aynı zamanda, parlamento için mücadelede, seçimler esnasında ve bizzat parlamentoda, işçi ve yoksul köylüleri mülk sahibi sınıfların ve onların partilerinin karşısına dikmek için kendimizi politika sahnesine atacaktık. Hiç kimse, takati kesilmiş ve gizli bir varlığa indirgenmiş olan bugünkü parti açısından elde edilen sonuçların ne kadar büyük olacağını önceden haber vermeye yeltenemezdi. Eğer politika doğru olsaydı, sağlayacağı yararlar çok önemli olabilirdi. Ama bu durumda, Kuomintang resmen ilân etmesi halinde partinin seçimlere yalnızca katılmakla kalmayıp aynı zamanda bu slogan etrafında seferber etmek suretiyle kitleleri fethedebileceği ve fethetmesi gerektiği açık değil midir?

Sorun politik bakımdan çoktan ortaya konmuştur, her geçen

gün, onun varlığını doğrulayacaktır. Programa yönelttiğimiz eleştiride, Çin'de belli bir ekonomik istikrar olasılığından bahsetmiştik. O günden bu yana gazeteler başlamış bulunan ekonomik canlanmanın düzinelerce göstergesini sunuyorlar (*Çin Üniversitesi Bülteni*'ne bakın). Bu artık bir tahmin değil gerçektir, henüz daha ilk aşamasında olmasına rağmen. Ancak tam da ilk aşama esnasında eğilimler algılanmalıdır, aksi takdirde izlenen politika devrimci bir politika değil olayların kuyruğunda sürüklenen bir politika olacaktır.

Aynı şey anayasa sorunundaki politik mücadele konusunda da geçerlidir. Bu artık bir teorik tahmin yani basit bir olasılık değil çok daha somut bir şeydir. Çin delegesinin ulusal meclis temasına sık sık geri dönmesi boşuna değildir; kongrenin bu sorun konusunda özel (ve özellikle yanlış) bir karar benimsemeyi gerekli görmesi bir rastlantı değildir. Bu sorunu ortaya koyan Muhalefet değil, Çin politik yaşamının evrimidir. Bu noktada da bir eğilimin daha en baştan nasıl kavranılacağı bilinmelidir. Komünist Parti demokratik kurucu meclis sloganıyla ne kadar cüretkâr ve ne kadar kararlı bir biçimde ortaya çıkarsa, her çeşidinden ara partilere o kadar az yer bırakacak ve başarısı o kadar tam olacaktır.

Eğer Çin proletaryası Kuomintang rejimi altında birkaç yıl daha (hatta bir yıl daha) yaşamak zorunda kalacak olsaydı, Çin Komünist Partisi her çeşit legal olanakların yaygınlaştırılması için, basın, toplanma, örgütlenme, grev vb. özgürlüğü için mücadeleyi bırakabilecek miydi? Eğer bu mücadeleden vazgeçecek olsaydı, kendisini cansız bir tarikata dönüştürmüş olurdu. Ama bu demokratik düzlemde bir mücadeledir. Sovyet iktidarı, basın, toplanma vb. tekelinin proletaryanın elinde olduğu anlamına gelir. Belki de Çin Komünist Partisi bu sloganları tam da şimdi öne sürecektir? Ele aldığımız durumda, bu çocuklukla çılgınlığın bir karışımı olurdu. Komünist Parti bugün iktidar için değil, gelecekteki iktidar mücadelesi için kitlelerle bağını korumak, güçlendirmek ve geliştirmek üzere mücadele veriyor. Kitleleri kazanma mücadelesi, Kuomintang bürokrasisinin kitle örgütlerine, kitle toplantılarına, basına vb. uyguladığı şiddete karşı yürütülen mücadeleyle kaçınılmaz olarak bağlantılıdır. Hemen bunun ardından gelecek dönemde Komünist Parti basın özgürlüğü için savaşacak mı yoksa bu savaşımı "Üçün-

cü Parti"ye mi bırakacak? Komünist Parti kendisini demokratik, yalıtık, kısmi taleplerinin (basın, toplantı özgürlüğü vb.) temsilcisi olmaya mı adayacaktır, ki bu liberal reformizmle eşanlamlı olurdu, yoksa demokrasinin en tutarlı sloganlarını mı öne çıkaracaktır? Politik alanda bu genel oy hakkına dayanan halk temsili anlamına gelir.

* * *

Emperyalistlerce kuşatılmış yarı-sömürge Çin'de yenilmiş, bir devrimden sonra demokratik bir kurucu meclisin "gerçekleşebilir" olup olmadığı sorulabilir. Bu soru ancak konjonktür tarafından yanıtlanabilir. Ancak, bir burjuva toplumunda ya da bu toplumun verili bir durumunda mevcut olan koşullar karşısında bir talebin temel ölçütü olarak onun gerçekleşme olanağı bizim açımızdan belirleyici değildir. Örneğin, monarşik iktidarın ve Lordlar Kamarasının proletarya diktatörlüğünün kurulmasından önce süpürülüp atılmaması oldukça mümkündür. Bununla birlikte, Britanya Komünist Partisi kendi kısmi talepleri arasında bu talebe de yer vermelidir.

Bir geçişsel talebin gerçekleşme olanağı, ampirik konjonktürlere kendini adamaya ya da bu taleple bağlantılı sorunun çözülüp çözülmemesine bağlı değildir. Bu talebin toplumsal ve tarihsel karakteridir belirleyici olan: Toplumun sonraki gelişimi açısından ilerici midir? Proletaryanın tarihsel çıkarlarına denk düşüyor mu? Proletaryanın bilincini geliştirir mi? Onu diktatörlüğe yakınlaştırır mı? Bu yüzden, örneğin, tröstlerin yasaklanması talebi küçükburjuva ve gericidir ve Amerikan deneyiminin gösterdiği gibi bütünüyle ütopiktir. Belli koşullar altında ise, tersine, tröstler üzerinde işçi denetimini talep etmek bütünüyle ilerici ve doğrudur, her ne kadar burjuva devleti çerçevesinde gerçekleşmesi kuşkulu olmaktan öte olsa da. Burjuvazi egemen olduğu sürece bu talebin karşılanamaması gerçeği işçileri bu egemenliğin devrimci yıkımına itmelidir. Böylelikle politik açıdan bir sloganın gerçekleşmesinin imkânsızlığı, onu pratiğe geçirme göreli olanağından hiç de daha az verimli olmayabilir.

Çin belli bir dönem için demokratik parlamentarizme ulaşacak mı? Onun demokratikliğinin derecesi ne olacak? Bu demokrasinin

gücü ve ömrü ne kadar olacak? Tüm bunlar bir konjonktür meselesidir. Ancak, Kuomintang kliklerini Çin halkının mahkemesi önüne çıkaramayacağımız hükmüne varmak için parlamentarizmin Çin'de gerçekleştirilemez olduğu varsayımına dayanmak kökten yanlış olurdu. Tüm halkın temsili düşüncesi, tüm burjuva devrimlerinin ve bilhassa ulusları özgürleştiren devrimlerin deneyiminin de gösterdiği gibi, geniş halk katmanlarını gerçekten de kucaklayacak en temel, en sade ve en uygun olanıdır. Egemen burjuvazi "tüm halkın" bu talebine ne kadar direnirse ve proletaryanın öncüsü bayrağımız etrafında ne kadar çok toplanırsa, ister Kuomintang'ın askeri devleti olsun isterse bir parlamenter devlet, burjuva devletine karşı gerçek bir zafer kazanmanın politik koşulları o kadar olgunlaşmış olacaktır.

Denilebilir ki: Gerçek bir kurucu meclisi sovyetlerden, yani ayaklanmadan başka bir şey toplamayacaktır. İşe sovyetlerle başlamak ve kendimizi ona hasretmek daha kolay olmaz mıydı? Hayır, daha kolay olmazdı. İşe tersinden başlamak olurdu. Kurucu meclisin sovyetlerden başka bir şey tarafından toplanmasının mümkün olmayacak olması ve bu şekilde meclisin daha doğmadan gereksiz hale gelecek olması oldukça muhtemeldir. Bu gerçekleşebilir de, gerçekleşmeyebilir de. Eğer "gerçek" bir kurucu meclisin ancak onun aracılığıyla toplantıya çağrılabileceği sovyetler halihazırda varolsaydı, bu meclisin toplanmaya devam etmesinin gerekip gerekmediğini görürdük. Ama şu anda sovyet diye bir şey yok. İki ya da üç yıl içinde, beş yıl ya da daha uzun bir süre içinde gerçekleşebilecek olan kitlelerin yeni bir ilerleyişinin başlangıcı dışında sovyetleri oluşturmaya girişilemez. Çin'de sovyet geleneği hiç yoktur. Komünist Enternasyonal bu ülkede sovyetler lehine değil sovyetlere karşı bir ajitasyon yürüttü. Oysa bu arada anayasal sorunlar her çatlaktan çıkmaya başlıyor.

Çin devrimi yeni aşaması esnasında biçimsel demokrasinin üstünden atlayabilir mi? Yukarıda söylenenlerden, tarihsel açıdan böyle bir olanağın ihtimal dışı olmadığı sonucu çıkar. Ancak soruna, en uzak ve en az muhtemel olan bu ihtimali rehber edinerek yaklaşmak bütünüyle kabul edilemez bir şeydir. Politika alanında kararsızlığın belirtisidir. Kongre, kararlarını bir aydan daha uzun bir süre için ve hatta bildiğimiz kadarıyla bir yıldan daha uzun bir

süre için almaktadır. O halde önümüzdeki aşamadan itibaren büyük önem kazanabilecek olan politik mücadele biçimini oportünizm olarak adlandırarak Çinli komünistler nasıl eli kolu bağlı bırakılabilir?

* * *

Kurucu meclis için mücadele yoluna girmekle, Çin Komünist Partisi içindeki Menşevik eğilimlerin yeniden canlanıp güçlenebileceği su götürmez bir gerçektir. Oportünizme karşı savaşım, politikanın parlamentarizme ya da parlamentarizm için mücadeleye yöneltildiği durumda, doğrudan devrimci bir saldırı ile karşı karşıya kalındığı durumdan daha önemsiz değildir. Ancak daha önce de belirtildiği gibi, bundan, demokratik sloganların oportünizm olarak adlandırılması gerektiği sonucu değil, bu sloganlarla yürütülecek mücadelenin garantilerinin ve Bolşevik yöntemlerinin detaylarıyla incelenmesi gerektiği sonucu çıkar. Kaba bir özetle bu yöntem ve garantiler şunlardır:

1. Parti, temel hedefine, iktidarın elde silah fethine kıyasla, demokratik sloganların yalnızca yardımcı, geçici, dönemsel bir karaktere sahip olduğunu akılda tutmalı ve açıklamalıdır. Bu sloganların temel önemi, devrimci yola girmemizi mümkün kılması gerçeğinden ibarettir.

2. Demokrasi sloganları için mücadele sürecinde, parti, devlet gücünün demokratik seçim biçimleriyle değil, mülkiyetle ve bilgi ve askeri güç tekeliyle sağlandığını açıklayarak küçük-burjuvazinin ve onun düşüncelerini dile getiren reformistlerin anayasal ve demokratik yanılsamalarını tuzla buz etmelidir.

3. Parti anayasal sorunlar konusunda küçük ve büyük burjuvazi içerisinde mevcut olan görüş farklılıklarından bütünüyle yararlanırken; açıkça çalışılan faaliyet alanlarına dönük mümkün her yolu açarken; sendikaların, işçi derneklerinin, işçi basınının legal varlığı için savaşırken, partinin doğrudan etkisi altındaki legal politik proleter örgütlerini mümkün olan her yerde ve mümkün olan her an oluştururken; parti faaliyetinin çeşitli alanlarının şu ya da bu kadarını mümkün olan en kısa sürede legalize etmeye çalışırken, herşeyden önce illegal olduğu kadar legal parti faaliyetinin tüm dallarını yöneten, illegal, merkezi ve sağlam aygıtının varlığını

güvence altına almak zorundadır.

4. Parti burjuvazinin askeri birlikleri arasında sistematik bir devrimci çalışma geliştirmelidir.

5. Parti önderliği, Çin proletaryasının karşı karşıya kaldığı sorunlara reformist bir çözüm arayışı içindeki her türlü oportünist tereddütlerin maskesini amansızca düşürmeli ve partiyi bilinçli olarak burjuva legalizmine tâbiiyete sürükleyen tüm unsurların önünü kesmelidir.

Parti ancak bu koşulları dikkate almak suretiyle kendi faaliyetinin çeşitli kolları arasındaki gerekli orantıyı koruyabilecek ve devrimci bir ilerlemeye yol açan yeni bir durum değişikliğini kaçırmayacaktır; böylelikle, atacağı ilk adımlar, sovyetlerin oluşturulması, kitlelerin bunlar etrafında seferber edilmesi ve bunların, gerçekleştirilmesi durumunda tüm parlamenter ve demokratik kamuflajıyla burjuva devletinin karşısına çıkarılması yönünde olacaktır.

4. Bir Kez Daha Demokratik Diktatörlük Sloganı Üzerine

Kurucu meclis sloganı, demokratik diktatörlük formülüne ne kadar karşıysa proletarya diktatörlüğü formülüne de o kadar karşıdır. Üç devrimimizin tarihi ve teorik analizi bunu gösterir.

Rusya'da, proletarya ve köylülüğün demokratik diktatörlüğü formülü, demokratik devrimde köylülüğün alt katmanıyla proletaryanın işbirliğinin cebirsel bir ifadesi, diğer bir deyişle, en genel, en yaygın ifadesiydi. Bu formülün mantığı, onun temel öneminin eylem içinde sınanmamış olması olgusuyla koşullandırılmıştı. Bilhassa, yeni çağın koşullarında, köylülüğün az ya da çok *bağımsız* bir politik güç haline gelme yeteneğinde olup olmadığını, bunu ne ölçüde başaracağını, ve bundan çıkacak olan diktatörlükte müttefiklerin karşılıklı politik ilişkilerinin ne olacağını kategorik bir biçimde tam olarak önceden kestirmek mümkün değildi.

1905 yılı sorunu nihai bir doğrulama noktasına kadar götürmedi. 1917 yılı ise, köylülüğün, proleter öncüden bağımsız bir partiye (Sosyal Devrimciler) sırtını dayadığında, bu partinin emperyalist burjuvaziye tam bağımlılığının kanıtlandığını gösterdi. 1905'ten 1917'ye dek süren dönem boyunca, uluslararası Sosyal Demokra-

sinin olduğu kadar küçük-burjuva demokrasisinin de emperyalist dönüşümünün gelişimi muazzam bir ilerleme kaydetti. Tam da bu nedenle 1917'de proletarya ve köylülüğün demokratik diktatörlüğü, aslında köylü kitlelerini kendisiyle birlikte sürükleyen proletarya diktatörlüğü olarak gerçekleşti. Yine aynı nedenle demokratik aşamadan sosyalist aşamaya geçen devrimin "büyüyerek dönüşümü" proletarya diktatörlüğü altında gerçekleşmişti.

Çin'de, proletarya ve köylülüğün demokratik diktatörlüğü sloganının, Rusya'dakinden çok daha sınırlı ve çok daha kısa ömürlü de olsa, yine de belli bir politik mantığı olabilirdi, eğer ki bu slogan, devrime hayat veren güçlerin sınanması amacıyla ve gereken zamanda yoksul köylüleri peşine takan proletarya diktatörlüğü sloganına yerini bırakacak şekilde 1925-26'da tam zamanında formüle edilmiş olsaydı. Bu konuda gereken herşey "Taslak Programın Eleştirisi"nde söylenmiştir. Burada yine de sorulması gereken bir soru kalıyor: Bugünkü devrimler arası dönem, sınıf güçlerinin bir yeniden gruplanmasıyla bağlantılı olarak, demokratik diktatörlük sloganının yeniden doğuşunun olanaklarını ayırt etmeyi mümkün kılmıyor mu? Buna vereceğimiz cevap şudur: Hayır, bu olasılığı bütünüyle ortadan kaldırıyor.

Devrimler arası istikrar dönemi, üretici güçlerin gelişimine, ulusal burjuvazinin büyümesine, proletaryanın kaynaşmasının gelişmesi ve artmasına, köylerdeki farklılaşmanın belirginleşmesine ve "Üçüncü Parti"leriyle birlikte Wang Çing-wei ya da başka herhangi bir küçük-burjuva demokrat usulü demokrasinin kapitalist yozlaşmasının sürmesine vb. denk düşer. Diğer bir deyişle, Çin kaba çizgileri itibarıyla, 3 Haziran rejimi altında Rusya'nın geçtiği süreçlere benzer bir süreçten geçecektir. O zamanlar, bu rejimin ölümsüz olmayacağından, ya da çok uzun sürmeyeceğinden ve bir devrimle sona erdirileceğinden emindik. Olan da buydu (savaşın da bir parça yardımıyla). Ancak Stolipin rejiminden çıkan Rusya, artık bu rejime girdiği andaki gibi değildi.

Devrimler arası dönemin Çin'e getireceği toplumsal değişim bilhassa bu rejimin ayakta kalma süresine bağlıdır. Ancak bu değişikliklerin genel eğilimi bundan böyle çok açıktır: Sınıf çelişkilerinin keskinleşmesi ve bağımsız bir politik güç olarak küçük-burjuva demokrasisinin tamamen devre dışı kalması. Ama bu tam

da şu anlama gelir ki, üçüncü Çin devriminde, siyasi partilerin "demokratik" bir koalisyonu, 1925-27'deki Kuomintang'dan çok daha gerici ve çok daha anti-proleter bir içerik kazanacaktır. Bu nedenle proleter öncünün doğrudan önderliği altında bir sınıflar koalisyonundan başka yapacak bir şey kalmıyor. Ekimin yolu budur. Sayısız zorluk içermektedir ama başka yolu yoktur.

5. EK

Komünist Enternasyonal Rejimi ve Politikası Üzerine Dikkate Değer Bir Belge

Çin Komünist Partisi Merkez Komitesi plenumunun (Kasım 1927) dikkate değer kararına, bilhassa Komünist Enternasyonal Yürütme Komitesi Dokuzuncu Plenumunun "Troçkizm"le itham ettiği ve bu konuda Stalin oldukça tekdüze biçimde sessizce ilerlerken Lominadze'nin kendisini o denli çeşitli şekillerde temize çıkardığı karara yukarıda birkaç kez değinmiştik. Gerçekte, oportünizmin ve maceracılığın bir bileşimi olan bu karar, Komünist Enternasyonal Yürütme Komitesinin Temmuz 1927 öncesinde ve sonrasında izlediği politikayı mükemmel bir doğrulukla yansıtmaktadır. Bu kararı *Kanton ayaklanmasının yenilgisinden sonra* mahkûm ederken, Komünist Enternasyonal liderleri bu kararı yalnızca yayınlamamakla kalmadılar, ondan tek bir alıntı bile yapmadılar. Onlar açısından kendilerini Çin aynasında görmek son derece utandırıcıydı. Bu karar, Çin Sun Yat-sen Üniversitesi tarafından basılan ve çok az kişi için ulaşılabilir olan *Documentation*'ın özel bir sayısında yayınlandı (no.10).

Bizim elimize çalışmamız (*Altıncı Kongreden Sonra Çin Sorunu*) neredeyse tamamlanmışken ulaşan aynı yayının 14. sayısı, farklı, yani eleştirel bir özelliğe sahip olsa da hiç de daha az dikkate değer olmayan bir belge içeriyor: Komintern Yürütme Komitesi Dokuzuncu Plenumunun kararlarıyla ilgili olarak 7 Mayıs 1928'de Çin Komünist Partisi Kiangsu Eyalet Komitesi tarafından kabul edilen karar.[106] Şanghay ve Kanton'un Kiangsu eyaletinin

[106] Kiangsu Eyalet Komitesinin karargâhı, ÇKP Merkez Komitesinin 1928'deki karargâhı gibi Şanghay'da idi. Komitenin bu dönemki sekreteri ve kararın yazarı olan Wang Jo-fei, 1922'den beri parti üyesi ve Çen Tu-ziu ile Peng Şu-ze önderliğindeki

bir parçası olduğunu hatırlatalım.[107]

Bu karar, içerdiği politik yanlış anlamalara ve ilkesel hatalara rağmen daha önce de söylendiği gibi, gerçekten dikkate değer bir belgeyi teşkil etmektedir. Kararın özü, yalnızca Komünist Enternasyonal Yürütme Komitesi Dokuzuncu Plenumunun kararlarının değil, Çin devriminin sorunları konusunda genel olarak tüm Komintern önderliğinin ölesiye bir mahkûm edilişiyle eş anlamlıdır. Tabiatıyla, Komintern'de hüküm süren tüm rejimle uyumlu olarak, KE Yürütme Komitesine yöneltilen eleştiri üstü örtük ve geleneksel diplomatik bir karakter taşımaktadır. Kararın dolaysız sivri ucu bizzat Merkez Komiteye yöneltilmektedir, tıpkı, malûm olduğu üzere "hata yapması imkânsız" olan sorumsuz bir hükümdarın altında çalışan sorumlu bir bakana yöneltilmesi gibi. KEYK kararının belli kısımları için nazik övgüler bile söz konusudur. Bu "manevralarla" soruna yaklaşma tarzının bizzat kendisi Komünist Enternasyonal rejiminin acımasız bir eleştirisidir; ikiyüzlülük bürokratizmden ayrılmaz. Ancak kararın özü itibarıyla politik önderlik ve onun yöntemleri hakkında söylediği şeyler çok daha mahkûm edici bir karakter taşımaktadır:

"7 Ağustos (1927) konferansından sonra" diyor Kiangsu Komitesi, "Merkez Komitesi, mevcut durum hakkında, üç yenilgi almış olmasına rağmen devrimin yine de yükselen bir evreden geçtiğini söylemekle eş anlamlı olan bir karar formüle etmişti." Bu değerlendirme, sürekli devrim teorisinden Buharin'in anladığı karikatürle, önce Rusya'ya, sonra Avrupa'ya ve nihayet Asya'ya uyguladığı bu karikatürle bütünüyle uyum içerisindedir. Mücadelenin gerçek hadiseleri, yani üç yenilgi bir şeydir, sürekli "yükseliş"

Merkez Komitesinin sekreteri idi. Wang 18 Haziran-11 Temmuz 1928 tarihleri arasında Moskova'da toplanan ÇKP Altıncı Kongresine katılmış ve bu kongrede ona yöneltilen eleştirilerden ötürü politik olarak adı çıkmıştı. Moskova'da tanıştığı Muhalefetçilere Troçki'nin görüşlerine beslediği sempatiyi belirtmişti. Wang üç yıl boyunca Moskova'da tutuldu. Yokluğunda Kiangsu Eyalet Komitesi yeniden örgütlendirildi ve Altıncı Kongreden sonra Li Li-san'ın eline geçen aygıtın kontrolü altına sokuldu. Wang 1931'de Çin'e döndü, tutuklandı ve neredeyse altı yılını hapiste geçirdi. Serbest bırakılması üzerine ÇKP'nin ünlü bir memuru haline geldi, ta ki 1946'da bir uçak kazasında ölene kadar.

Troçki burada yanılıyor. Şanghay, 1927'de özerk bir belediye haline gelmiş olsa bile Kiangsu eyaletindedir. Kanton ise Güney Çin sahilindeki Kwangtung eyaletindedir, yani güneybatıya yaklaşık 800 mil uzaklığındadır.

bambaşka bir şey.

Çin partisinin Merkez Komitesi, Komünist Enternasyonal Yürütme Komitesi Sekizinci Plenumu (Mayıs ayında [1927]) tarafından benimsenen karardan şu sonucu çıkarmıştı:

"Nesnel olarak mümkün olduğu her yerde, *derhal* silahlı ayaklanmalar hazırlamalı ve örgütlemeliyiz."

Bunun politik öncülleri nelerdir? Kiangsu Komitesinin bildirdiğine göre, Ağustos 1927'de

> Merkez Komitenin siyasi raporu, Hunan *işçileri*nin, ağır *yenilgiden* sonra, *parti önderliğinden yüz çevirmekte olduğunu*, nesnel bir devrimci durumla karşı karşıya olmadığımızı belirtmişti buna rağmen Merkez Komite açıkça, genel durumun, ekonomik, politik ve toplumsal [kesinlikle!] açıdan ayaklanmaya uygun olduğunu söylüyor. *Artık şehirlerde ayaklanmalara girişmek zaten mümkün olmadığından*, silahlı mücadele köylere taşınmalıdır. Buralar ayaklanma merkezi olması gereken yerlerdir, kentler ise yardımcı bir kuvvet olmalıdırlar. [age, s.4]

Tarım devriminin önderliğini sol Kuomintang'a emanet eden Komünist Enternasyonal Yürütme Komitesi Mayıs plenumundan hemen sonra, sol Kuomintang'ın işçileri ve köylüleri imha etmeye başladığını hatırlatalım. KEYK'in tutumu bütünüyle savunulamaz hale gelmiştir. Her ne pahasına olursa olsun, Muhalefetin "iftirasını," yani aleyhine hiçbir şey söylenemeyecek olan teşhisini çürütmek için, gecikilmeksizin Çin'de "sol" eylemlere girişilmeliydi. Kendisini örs ile çekiç arasında buluveren Çin Merkez Komitesinin Ağustos 1927'de proleter politikayı bir kez daha başaşağı etmek zorunda kalışının nedeni de buydu. Bir devrimci durum olmamasına ve emekçi kitleler partiye sırtını dönmesine rağmen, bu komite, ekonomik ve toplumsal durumun, "ayaklanmaya elverişli" olduğunu açıklamıştı. Ne de olsa, muzaffer bir ayaklanma, Komintern Yürütme Komitesinin prestijinin artması için çok "elverişli" olabilirdi. İşçilerin devrime sırtını dönmesi gerçeği karşısında, kentlere sırt çevirmek ve köylerde yalıtık ayaklanmalara girişmek için çabalamak gerekliydi.

Daha KEYK'in Mayıs plenumunda (1927), Ho Lung ve Yeh Ting'in maceracı ayaklanmalarının, politik hazırlığın yetersizliğinden ve herhangi bir kitle hareketiyle ilişkisi olmadığından ötürü

kaçınılmaz olarak yenilgiye mahkûm olduğunu belirtmiştik. Olan tam da buydu. Kiangsu Komitesinin kararı bu konuda şunları söylüyor:

> Ho Lung ve Yeh Ting ordularının yenilgisine rağmen, Kasım plenumundan sonra bile Merkez Komite doğrudan ayaklanma taktiğinde ısrar etmiş ve kalkış noktası olarak devrimin doğrudan yükselişine giden bir değerlendirmeyi almıştı.

Anlaşılabilir nedenlerden ötürü, Kiangsu Komitesi, bizzat, durumu doğru bir biçimde değerlendirenleri "tasfiyeciler" olarak ele alan Komintern Yürütme Komitesinin değerlendirmesinin de bu olduğu ve Kasım 1927'de derhal alaşağı edilme ve partiden ihraç cezası karşısında Çin Merkez Komitesinin devrimin gerileyişini onun yükselişi olarak sunmaya zorlandığı gerçeğini sessizce geçiştiriyor.

Kanton ayaklanması kendisini, soruna bu çarpık yaklaşım tarzına dayandırarak birden bire ortaya çıktı; açıkçası, bu ayaklanmaya artçı bir savaşım olarak bakılmadı (sadece kudurmuş çılgınlar, bir "artçı savaşım" aracılığıyla ayaklanmaya ve iktidarın fethine sıçramaya çalışabilirlerdi); hayır, bu ayaklanma genel bir hükümet darbesinin bir parçası olarak tasarlandı. Kiangsu kararı bu noktada şunları söylüyor:

> Aralıktaki Kanton ayaklanması esnasında, Merkez Komite bir kez daha Hunan, Hupeh ve Kiangsu'da, Kwangtung'u savunmak amacıyla, hareketin çerçevesini tüm Çin'e yayma amacıyla doğrudan bir ayaklanmaya girişmeye karar verdi (bu, Merkez Komitenin 16 ve 22 numaralı haberleşme mektuplarından teyit edilebilir). Bu önlemler mevcut durumun öznel bir değerlendirilişinden kaynaklanmış ve nesnel koşullara denk düşmemişti. Bu koşullarda yenilgi besbelli ki kaçınılmaz olacaktır. [age, s.5]

Kanton deneyimi yalnızca Çinli önderleri değil Moskovadakileri de korkutmuştu. Komploculuğa karşı bir uyarı yayınlanmış ama aslında politik çizgi değişmemişti. Yönelim aynı kaldı: Ayaklanma doğrultusunda. Çin Komünist Partisi Merkez Komitesi bu muğlak direktifi alt organlarına iletmiş; aynı zamanda, kendi genelgelerinde maceracılık akademik tanımını kullanarak, çatışma taktiğine karşı da uyarıda bulunmuştu.

Kiangsu kararının doğru bir temelde ve anlamlı bir biçimde dediği gibi, "ancak, Merkez Komitenin kendisini, devrimci hareketin kesintisiz bir ilerleyişi değerlendirmesine dayandırmasını veri alarak,"

> aslında bu sorunda hiçbir değişiklik yapılmamıştı. Düşmanın güçleri son derece küçümsenmekte ve aynı zamanda bizim örgütlerimizin kitlelerle teması kaybettiği gerçeğine hiçbir önem verilmemektedir.... Bu nedenle Merkez Komitenin (komploculuk hakkında) 28 numaralı haberleşme mektubunu her yere göndermiş olması gerçeğine rağmen, yine de yanlışları düzeltmedi. [age]

Bir kez daha, sorun, Çin partisi Merkez Komitesi sorunu değildir. Komünist Enternasyonal Yürütme Komitesi Şubat plenumu, politikasında hiçbir değişiklik yapmamıştır. Bu plenumunda alınan karar, bir yandan kendisini her türlü olasılığa karşı güvence altına almak amacıyla genel olarak çatışma taktiğine karşı uyarılarda bulunurken, öte yandan tüm yönelimde kararlı bir değişiklik zorunluluğundan bahseden Muhalefet üzerine azgın bir şekilde saldırmıştı. Şubat 1928'de, gidişat tıpkı önceden olduğu gibi ayaklanmaya doğru devam etti. Çin Komünist Partisi Merkez Komitesi aslında yalnızca bu direktifi iletme mekanizması olarak hizmet görmüştü. Kiangsu Komitesi şöyle diyor:

> 6 Mart tarihli 38 numaralı Merkez Komite genelgesi [dikkat edin, 6 Mart 1928! –L.T.], Merkez.Komitenin, Hunan, Hupeh ve Kiangsu'da genel bir ayaklanma için ve bütün Kwangtung eyaletinde iktidarı fethetmek için halen elverişli bir durumun varolduğu şeklinde hayallerin etkisi altında olduğunu açıkça göstermektedir. Merkez Komite Politbürosu ile Merkez Komitenin Hunan ve Hupeh'deki yönlendiricisi arasında, ayaklanmanın merkezi olarak Çangşa'nın mı yoksa Hankow'un mu seçileceği konusunda keskin bir çatışma hâlâ sürüyordu. [age]

Yalnızca ilkesel açıdan yanlış olmakla kalmayan aynı zamanda pratik açısından da kasten muğlak bırakılmış bulunan Şubat plenumu kararının felâkete yol açıcı önemi de buradaydı. Bu kararın arkasında gizlenen düşünce her zaman aynıydı: Eğer, beklenenin tersine, ayaklanma yayılırsa bu takdirde kararın tasfiyecilere karşı çıkan bölümlerine atıfta bulunuruz; yok eğer ayaklanma partizan savaşımından öteye geçmezse, o zaman da kararın komplo-

culuğa karşı uyarılarda bulunan bölümüne işaret ederiz.

Kiangsu kararı hiçbir yerde Komünist Enternasyonal Yürütme Komitesini eleştirmeye cesaret etmemesine rağmen (ki herkes bunun neye mal olacağını bilir) yine de, Muhalefet, hiçbir belgesinde, Komintern önderliğine, Kiangsu Komitesinin biçimsel olarak Çin Komünist Partisi Merkez Komitesini hedefleyen iddianamesinde yaptığı kadar ölümcül darbeler indirmemişti. Maceracılık politikasının kronolojik olarak ay ay dökümünü yaptıktan sonra, karar, felâkete sürükleyen gidişatın genel nedenlerine geri dönüyor.

> Pratik mücadeleyi etkileyen ve ciddi yanlışlar barındıran Merkez Komite tarafından yapılmış bu hatalı durum değerlendirmesi nasıl açıklanmalı? Şu şekilde açıklanmalıdır:
>
> 1 Devrimci hareket, kesintisiz bir yükseliş olarak değerlendirilmişti [Buharin-Lominadze tipi "sürekli devrim" –L.T.]
>
> 2. Ne partimizle kitleler arasındaki temasın yitirilmesine, ne de devrimin dönüm noktasında kitle örgütlerinin dağılmasına aldırış edilmemiştir.
>
> 3. Bu dönüş esnasında düşman kampın içerisindeki sınıf güçlerinin yeniden gruplaşması göz önüne alınmamıştır.
>
> 4. Kentlerdeki harekete önderlik etmeye önem verilmemiştir.
>
> 5. Yarı-sömürge bir ülkede anti-emperyalist hareketin önemine aldırış edilmemiştir.
>
> 6. Ayaklanma sırasında, ne nesnel koşullar ne de bu koşullara uygun farklı mücadele yöntemleri uygulama zorunluluğu dikkate alınmamıştır.
>
> 7 Bir köylü sapması kendini açığa vurmuştur.
>
> 8. Merkez Komite, yaptığı durum değerlendirmesinde, öznel bir bakış açısıyla yönlendirilmiştir.

Kiangsu Komitesinin, tüm bu sorunlarda Muhalefetin yazıp söylediği şeyleri okuyup okumadığı şüphelidir. Hatta kesinlikle söylenebilir ki, okumamıştır. Nitekim, eğer okumuş olsaydı, bizimkilerle tümüyle çakışan kendi düşüncelerini bu kesinlikte formüle etmekten ürkerdi. Kiangsu Komitesi ondan kuşku duymaksızın bizim sözcüklerimizi tekrarlamıştır.

Merkez Komitenin (yani Komünist Enternasyonal Yürütme Komitesinin) yanlış çizgisini karakterize eden yukarıdaki sekiz noktanın her biri eş derecede önemlidir. Eğer beşinci nokta hak-

kında birkaç sözcük söylemek istiyorsak, bunun nedeni burada, en asli özellikleri itibarıyla eleştirimizin yerinde oluşunun "olgular tarafından" bilhassa çarpıcı biçimde doğrulanışını görmemizdir. Kiangsu kararı Merkez Komitenin politikasını yarı-sömürge bir ülkede anti-emperyalist hareketin sorunlarını ihmal etmekle suçluyor. Bu nasıl olabildi? Hatalı bir politik çizginin diyalektiğinin zoruyla; yanlışların da dünyadaki herşey gibi kendi diyalektiği vardır.

Resmi oportünizmin kalkış noktası, Çin devriminin aslında anti-emperyalist bir devrim olduğu ve emperyalizmin boyunduruğunun tüm sınıfları ya da en azından "ülkenin tüm zinde güçlerini" kaynaştırdığı idi. Biz buna, emperyalizme karşı başarılı bir mücadelenin ancak sınıf mücadelesinin ve dolayısıyla tarım devriminin cüretkâr bir biçimde yaygınlaştırılması aracılığıyla mümkün olduğunu söyleyerek karşı çıktık. Sınıf mücadelesini emperyalizme karşı mücadelenin soyut kriterlerine tâbi kılma girişimlerine (grev hareketlerinin yerine hakem komisyonlarının geçirilmesi, tarım devrimini teşvik etmemeyi öğütleyen telgraflar, sovyetlerin oluşumunun yasaklanması vb.) karşı uzlaşmaz bir biçimde ayağa kalktık. Sorunun ilk aşaması buydu. Çan Kay-şek'in darbesinden sonra, ve bilhassa "dost" Wang Çing-wei'nin "ihaneti"nden sonra, 180 derecelik bir dönüş söz konusuydu. Artık, anlaşılmıştı ki, gümrük bağımsızlığı sorunu, yani Çin'in ekonomik "(ve dolayısıyla politik)" hükümranlığı sorunu ikincil "bürokratik" bir sorundur (Stalin).

Çin devriminin özünün tarım ayaklanmasından oluştuğu sanılıyordu. İktidarın burjuvazinin elinde yoğunlaşması, işçilerin devrimden vazgeçmeleri, parti ve kitleler arasındaki ayrılık, köylü isyanlarına kıyasla ikincil olgular olarak değerlendirildi. Proletaryanın anti-emperyalist mücadelede olduğu kadar toprak mücadelesinde de, yani bir bütün olarak demokratik devrimde gerçek bir hegemonyasının yerine, kentlerdeki "ikincil" maceralarla ilkel köylü kuvvetlerinin önünde acınası bir teslimiyet gerçekleşti. Ne var ki böylesi bir teslimiyet komploculuğun temel öncülüdür. Diğer ülkelerdeki gibi Rusya'daki devrimci hareketin de tüm tarihi buna şahittir. Geçen yılın Çin'deki olayları bunu doğrulamıştır.

Değerlendirme ve uyarılarında Muhalefet, kendisini oldukça eksik ve genellikle kasten çarpıtılmış resmi enformasyona dayan-

dırarak, kalkış noktası olarak genel teorik düşünceleri almıştı. Kiangsu Komitesi kalkış noktası olarak doğrudan devrimci hareketin merkezinde gözlemlediği olguları almıştır, teorik açıdan ise bu komite hâlâ Buharinist skolastizmin bataklığında debelenmektedir. Bu komitenin ampirik sonuçlarının bizzat bizimkilerle bütünüyle çakışması olgusu, politikada, örneğin kimyada –varlığı daha önceden teorik çıkarsamalarla kestirilen– yeni bir elementin laboratuarda keşfedilmesiyle aynı öneme sahiptir. Ne yazık ki, teorik açıdan bizim Marksist analizimizin zaferi, önümüzde duran sorunda, politik temel olarak devrimin ölümcül yenilgilerini içerir.

Komünist Enternasyonal Yürütme Komitesinin politikasında 1927'nin ortalarındaki ani ve özü itibarıyla maceracı dönüş, gafil avlanan Çin Komünist Partisinde ağrılı şoklara yol açmaktan başka bir şey yapamazdı. Bu noktada, Komünist Enternasyonal Yürütme Komitesinin siyasal çizgisinden Komintern rejimi ve önderliğin örgütsel yöntemleri sorununa geçiyoruz. İşte Kiangsu Komitesi kararının bu konuda söyledikleri:

> 7 Ağustos (1927) konferansından sonra, Merkez Komite komplocu eğilimlerin sorumluluğunu üstlenmeliydi, çünkü yerel komitelerden, *yeni politik çizgi*nin uygulanmasını titizlikle talep etmişti; eğer herhangi biri *yeni çizgiyle* hemfikir değilse, kurallar bir tarafa bırakılarak o kişinin parti kartını yenilemesine müsaade edilmeyecek ve hatta bu işleme evvelce tâbi tutulan yoldaşlar ihraç edilecekti.... Bu dönemde, komplocu ruh hali partiye baştan aşağı yayılıyordu; herhangi biri ayaklanma politikası hakkındaki şüphelerini dile getirdiğinde derhal bir oportünist olarak adlandırılıyor ve kendisine acımasızca saldırılıyordu. Bu durum parti örgütü içerisinde büyük sürtüşmelere yol açtı. [s.6]

Tüm bunlar "genel olarak" komploculuk tehlikesine karşı dindar akademik uyarıların eşliğinde gerçekleşti.

Ani, doğaçlama silahlı ayaklanmalar politikası, tüm partinin hızla elden geçirilmesini ve yeniden gruplandırılmasını gerektirdi. Merkez Komite, parti içinde yalnızca, devrimin apaçık gerileyişine rağmen silahlı ayaklanma istikametini sessizce kabul edenlere göz yumdu. Bu dönem boyunca Komünist Enternasyonal Yürütme Komitesi tarafından verilen talimatları yayınlamak yararlı olurdu. Tek bir şeye indirgenebilirler: Yenilginin örgütlenmesi talimatı.

Kiangsu kararı ayrıntılarıyla belirtiyor:

> "Merkez Komite, yenilgileri ve işçilerin moral bozukluğunu dikkate almamaya devam ediyor; bu durumun önderliğin hatalarının bir sonucu olduğunu görmüyor." [age]

Ancak hepsi bu değil:

> Merkez Komite şu olgular nedeniyle şu ya da bu kişiyi [tam da öyle! –L.T.] suçluyor:
> (a) yerel komitelere reorganizasyon açısından yeterince göz atılmamıştır;
> (b) işçi ve köylü unsurlar *ileri itilmemişlerdir*;
> (c) yerel örgütler oportünist unsurlardan temizlenmemiştir, vb.

Tüm bunlar bir anda telgrafla oluveriyor: şöyle ya da böyle Muhalefetin çenesi kapatılmalıdır. Ama yine de işler iyi gitmediğinden, Merkez Komite, "kitlelerin eğilimi, eğer devrimin işareti en azından tek bir eyalette verilmiş olsaydı, tümüyle farklı olurdu" diye iddia ediyor. Kiangsu Komitesi de tümüyle haklı olarak –ve Merkez Komitenin aslında yalnızca Komünist Enternasyonal Yürütme Komitesinin talimatlarını uyguladığını ihtiyatlı bir sessizlikle geçiştirerek– soruyor, "bu sonuncu işaret bizzat Merkez Komitenin yüzde yüz komploculuğunun alameti değil midir?"

Beş yıldır parti oportünist bir ruhla yönetilip eğitildi. Şu anda ise, ondan, aşırı radikal olması ve işçi-önderlerini "derhal ileri itmesi" talep ediliyor. Nasıl? Çok basit: Onlar için belli bir yüzde saptayarak. Kiangsu Komitesi yakınıyor:

> 1. Yönetici kadroları takviye edecek olanların mücadele içerisinde yetiştirilmesi gerektiği gerçeği dikkate alınmamaktadır. Merkez Komite kendisini, çeşitli örgütlerin yönetici organlarında işçi ve köylülere önceden belirlenmiş sabit bir yüzdeyi biçimsel olarak tahsis etmeye hasretmektedir.
> 2. Sayısız başarısızlıklara rağmen, partimizin yeniden getirilmiş olduğu noktayı gözden geçirmeden, yalnızca reorganizasyon gerektiğini biçimsel olarak söylüyorlar....
> 3. Merkez Komite yalnızca diktatörce, yerel örgütlerin yeni unsurları öne çıkarmadığını, oportünizmden arınmadığını söylüyor; aynı zamanda da militan kadrolara asılsız saldırılarda bulunuyor ve onların yerine kararsız unsurları geçiriyor.
> 4. Merkez Komite kendi önderliğinin yanlışlarına dikkat sarf et-

meksizin yine de tabandaki militanlardan en sıkı parti disiplinini talep ediyor.

Tüm bu paragraflar sanki *Muhalefet Platformu*'ndan kopyalanmış gibi gözükmüyor mu?[108] Hayır, bu paragraflar gerçek yaşamdan alınmıştır. Ancak *Platform* da yaşamın içinden çıktığından birbirleriyle örtüşüyorlar. O zaman Çin'in şartlarının "özgünlüğü" nerede kalmıştır? Bürokratizm tüm özgünlükleri düzlemektedir. Politika kadar parti rejimi de, Komünist Enternasyonal Yürütme Komitesi tarafından, daha doğrusu Sovyetler Birliği Komünist Partisi Merkez Komitesi tarafından belirlenmektedir. Çin Komünist Partisi Merkez Komitesi her ikisini de daha alt organlara taşımaktadır. İşte Kiangsu kararında bunun nasıl gerçekleştiği:

> Bir bölge komitesindeki yoldaşın verdiği aşağıdaki demeç oldukça karakteristiktir: "Şu anda bir çalışma yürütmek çok zor; ama Merkez Komite, sorunu ele alışında oldukça öznel bir yaklaşıma sahip olduğunu gösteriyor. Aşağıya suçlamalar yapıyor ve Eyalet Komitesinin sağlam olmadığını söylüyor; bu sonuncusu da kendisine sıra geldiğinde tabandaki örgütleri suçluyor ve bölge komitesinin kötülüğünden bahsediyor. Bu sonuncusu da suçlamalara girişiyor ve sağlam olmayanların bizzat faaliyet yürüten yoldaşlar olduğunu iddia ediyor. Ve yoldaşlar da kitlelerin devrimci olmadığını ilân ediyorlar." [s.8]

İşte gerçekten de sarsıcı bir manzara. Yalnız bu manzarada Çin'e özgü bir şey yok.

Komünist Enternasyonal Yürütme Komitesinin, yenilgileri ele alan her kararı bir yandan herşeyin önceden görüldüğünü, diğer yandan da yenilgiye sebebiyet verenlerin "uygulayıcılar" olduğunu belirtir, çünkü bu "uygulayıcılar" kendilerine yukarıdan gösterilmiş bulunan çizgiyi anlamamışlardır. Geriye açıklanmaksızın kalan tek şey, herşeyi önceden görebilmiş olan bu keskin zekâlı önderliğin, uygulayıcıları kendi talimatları kadar mükemmel olmamaktan nasıl kurtardığıdır. Önderliğin asli işlevi, soyut bir çizgi sunmaktan, adressiz mektuplar yazmaktan değil, uygulayıcıları

---

[108] *Muhalefet Platformu* Eylül 1927'nin başlarında SBKP Merkez Komitesine sunulmuştu. Troçki, Zinovyev, Kamenev, Smilga, Evdokimov, Rakovski ve Pyatakov da dahil on üç Merkez Komite üyesi tarafından imzalanmıştı. Troçki ve Zinovyev'in ihraç edilmesinden iki ay önce idi.

seçmek ve eğitmekten oluşur. Önderliğin doğruluğu özellikle uygulamada sınanır. Önderliğin güvenilirliği ve kavrayışı ancak sözle eylem uyumlu olduğunda teyit edilir. Ancak eğer önderlik her dönemeç noktasında kronik bir biçimde, bir aşamadan diğerine, yıllar boyunca, kendisinin anlaşılmadığından, düşüncelerinin çarpıtıldığından, uygulayıcıların planlarını mahvettiğinden *post factum* yakınmak durumunda kalıyorsa, bu, kabahatin bütünüyle önderliğe ait olduğunun en kesin işaretidir. Bu "özeleştiri" hele ki istemdışı ve bilinçsizce yapılıyorsa daha da tehlikelidir.

Altıncı Kongreye göre, Muhalefet önderliği, her dönekler grubundan sorumlu tutulmalıdır; ancak tersine Komünist Enternasyonal önderliği, hiçbir şekilde, en belirleyici tarihsel anlarda tüm ulusal partilerin Merkez Komitelerinin hesabını vermek zorunda değildir. Ancak hiçbir şeyin hesabının sorulamayacağı bir önderlik sorumsuz bir önderliktir. Her türlü kötülüğün kaynağı da budur.

Çin Komünist Partisi Merkez Komitesi tabanın eleştirilerine karşı kendisini korumak için sırtını Komünist Enternasyonal Yürütme Komitesine dayıyor, yani ilerisine bir adım dahi atılamayacak bir çizgi çiziyor. Kiangsu Komitesi bile bu çizginin ötesine geçmiyor. Ancak bu çizginin sınırları içerisinde, otomatikman Komünist Enternasyonal Yürütme Komitesine uzanan bazı acı gerçekleri kendi Merkez Komiteye anlatıyor. Bir kez daha dikkate değer Kiangsu belgesinden bir özet aktarmayı gerekli görüyoruz:

> Merkez Komite, tüm geçmiş önderliğin Komünist Enternasyonal talimatlarına göre hareket ettiğini söylüyor. Sanki tüm bu tereddüt ve yanlışlar sadece tabandaki militanlara bağlıymış gibi. Eğer sorunu bu şekilde ele alma tarzı benimsenirse, Merkez Komite, ne yanlışları düzeltebilecek ne de bu deneyimi incelemek için yoldaşları eğitebilecek bir durumda olmayacaktır. Alt parti aygıtıyla bağlarını güçlendiremeyecektir. Merkez Komite sürekli olarak kendi önderliğinin doğru olduğunu söylüyor; tabandaki parti komitelerinin tereddütlerinin altını sürekli olarak çizmekle, tüm yanlışlardan tabandaki yoldaşları sorumlu tutuyor.

Biraz daha:

> Eğer önderlik yalnızca, yerel yönetici yoldaşlara ya da organlara onların hatalarına işaret ederek dönekçe saldırırsa, bu sadece parti içinde sürtüşmelere yol açacaktır; bu tarz bir tutum sadakatsiz bir

> tutumdur ["kaba ve sadakatsiz" –L.T.[109]] ve böyle bir tutumdan ne partiye ne de devrime bir hayır gelir. Eğer önderlik kendi yanlışlarının üstünü örter ve suçu başkalarına atarsa, böyle bir tavırdan ne partiye ne de devrime bir hayır gelmeyecektir. [s.10]

Bürokratik merkezciliğin bilinç bozma ve yok etme faaliyetinin basit ama klasik bir tasviri.

Kiangsu kararı, Çin devriminin nasıl ve hangi yöntemlerle sayısız yenilgilere sürüklendiğini ve Çin partisinin nasıl felâketin kıyısına getirildiğini bütünüyle ibret verici bir tarzda göstermektedir. Çin Komünist Partisinde kağıt üstündeki yüz binlerce hayali üye, muazzam bir kendini kandırmadan başka bir şey ifade etmez. O zaman tüm kapitalist ülkelerdeki Komünist partilerin toplam üye sayısının altıda birini oluşturmaları gerekirdi. Çin komünizminin, önderliğin suçundan dolayı ödemek zorunda kaldığı bedel henüz bitmiş olmaktan uzaktır.

Önümüzde daha da gerileme var. Yeniden yükselişte büyük zorluklar olacaktır. Atılacak her yanlış adım partiyi daha derin bir hendeğin içine fırlatacaktır. Altıncı Kongrenin kararı Çin Komünist Partisini yanlış ve hatalı adımlara mahkûm etmektedir. Komünist Enternasyonal'in bugünkü yönelimiyle, bugünkü rejimde, zafer imkânsızdır. Yönelim değiştirilmelidir. Kiangsu Eyalet Komitesi kararının bir kez daha söylediği şey budur.

Problems of the Chinese Revolution'dan.

---

[109] Bu atıf, Lenin'in Vasiyeti'nedir, bu Vasiyette Lenin, Stalin'i "çok kaba" olarak betimlemiş ve parti genel sekreterliği görevinden alınarak yerine yoldaşlarına karşı daha sadık, daha nazik ve daha düşünceli, daha az kaprisli vs. birinin geçirilmesi çağrısında bulunmuştu. (*Toplu Eserler*, cilt 36, s.596)

ÇİN VE KURUCU MECLİS

Aralık 1928

Bazı yoldaşlar, bir yanda Çin devriminin ardındaki güçleri ve bu devrimin perspektiflerini değerlendiren görüşlerimle bütünüyle hemfikirken, öte yanda kurucu meclis demokratik sloganına itiraz ediyorlar. Tabatıyla bu görüş ayrılığı, ilkesel bakından devrimin temel eğilimlerinin ve güçlerinin değerlendirilmesi sorunuyla aynı öneme sahip değildir. Bununla birlikte, belli bir noktada bu sorun muazzam bir önem kazanabilir, tıpkı Bolşeviklerin Üçüncü Dumaya yönelik takındıkları tutumda olduğu gibi. Kurucu meclis sloganını eleştiren bir yoldaş, beni hayli şaşırtarak, bu sloganda benim tahminen Çin burjuvazisini "aldatma" amacıyla hayata geçirdiğim bir manevrayı sezdiğini ciddi ciddi iddia etti. Benim "Komünist Enternasyonal Taslak Programının Eleştirisi"nden, "sınıflar aldatılamaz " sözleriyle başlayan bir pasajı bana karşı aktarmasının nedeni de buydu.

Burada son derece önemli apaçık bir yanlış anlama vardır. Çin'de kurucu meclis sloganının politik önemine dair herşey "Altıncı Kongreden Sonra Çin Sorunu" adlı denememde söylenmişti. Burada yinelemeyeceğim. Eğer "Taslak Programın Eleştirisi"nde bu slogan üzerine yapılan tartışmaya ayrılan genel teorik temele bakılırsa, "Devrimci Çağın Stratejisindeki Temel Özellikler" bölümünde şunlara rastlanacaktır:

> Şu anki çağın ani dönüşler çağı olarak geniş ve genelleştirilmiş bir diyalektik kavranışı olmaksızın, genç partilerin gerçek bir eğitimi, sınıf mücadelesinin doğru bir stratejik önderliği, taktiklerin doğru bir bileşimi ve herşeyden çok durumun her ardışık dönüm noktasında keskin, cesur ve kararlı bir yeniden silahlanma imkân-

sızdır. [*Lenin'den Sonra Üçüncü Enternasyonal*, (New York: Pathfinder Press, 1970), s.86]

Eleştiricileriminden biri şunu açıklıyor: "*Tuçünlerin* feshedilmesi ve sovyet iktidarı altında Çin'in birliği sloganı doğruluğunu sürdüren bir slogandır." Kurucu meclis çağrısına gelince, bunun "kabulü mümkün değildir." Sorarım neden? Eğer Komünist Enternasyonal Yürütme Komitesi Şubat Plenumunun (1928) "ayaklanmaya dönük yönelimi sürdürmek doğrudur" diyen kararı doğru kabul edilirse, o takdirde açıktır ki sovyet sloganının doğruluğu da kabul edilmelidir. Bu sadece mantıksaldır. Ancak şu şekilde düşünmüştüm ve halen aynı şekilde düşünüyorum ki, Şubat 1928'de bir ayaklanma yönelimi ilân etmek, hayal edilebilecek en büyük suç derecesinde bir aptallıktı.

Şubattan hayli önce Çin karşı-devrimi işçi sınıfını ve partiyi ezip geçmişti. "Altıncı Kongreden Sonra Çin Sorunu"nda, Çin'deki durumun değişiminin temel kronolojik kilometre taşlarını, su götürmez belge ve olgulara dayandırarak açıkça tespit emiştim. Bu ülke şu anda bir devrimden değil, bir karşı-devrimden geçiyor. Böylesi bir dönemde sovyet sloganı *sınırlı sayıda kadrolar hariç*, bu kadroları gelecekteki üçüncü Çin devrimine hazırlamak dışında herhangi bir anlam taşımaz.

Bu hazırlığın muazzam bir öneme sahip olduğu açıktır. Bunu başarabilmek için, sovyet sloganı, tüm yoksul halk kitlelerinin ve hepsinden önce de yoksul köylülüğün önünde proletaryanın kendi diktatörlüğü için mücadelesi sloganıyla birleştirilmelidir. Ancak devrimci kadroların gelecekteki devrime teorik ve propaganda yönünden hazırlığının yanı başında, *mümkün olan en geniş işçi katmanlarını içinde bulunduğumuz dönemin politik yaşamına aktif bir biçimde katmak üzere seferber etme* sorunu durmaktadır hâlâ.

Ülke şu anda, burjuvazinin üst katmanlarına ve yabancı emperyalistlere hizmet eden bir askeri diktatörlük tarafından yönetilmektedir. Utanç verici bir biçimde ve suç işleyerek kaybettiğimiz bir devrimci mücadelenin hemen ardından kurulmuş bulunan bu diktatörlük, yine de istikrarlı olamaz. Bu rejim aslında sadece, Sun Yat-sen'in Beş Departmanının yaratılmasına giden bir "geçiş reji-

mi" oluşturarak istikrar kazanmaya çalışıyor.[110] Bu düşüncelerin herşeyden önce Çin'in devrimci gelişimini yavaşlattığı bir anda bile bizler arasında pek eleştirel olmayan bir anlamda övgüler alan bu saçma ve gerici icat, bu filisten fantezi, bugün, faşist rejimin, yani en yoğunlaşmış biçimde sermayenin çıkarlarını temsil eden merkezi bir partinin, Kuomintang'ın, askeri egemenliğinin "ulusal", "anayasal" kamuflajı olarak hizmet eden bir araca dönüşmektedir.[111]

Aynı nedenlerle politik rejim ve devlet sorunları Çin'in gündemindedir. Bu sorunlar kaçınılmaz bir şekilde geniş işçi sınıfı çevrelerini ilgilendirir. Devrimci olmayan bir dönemde bu sorunlara, politik demokrasi sloganları ve formülasyonlarından başka bir şekilde karşılık verebilmek mümkün değildir.

Kitle hareketi ilerlerken, genel bir devrimci bunalım koşullarında, bu hareketten doğan sovyetler, hareketin güncel gereksinimlerine hizmet eder, anlaşılabilir nedenlerden ötürü "ulusal" bakış açısına yakın olan kitlelerin birliğinin doğal bir biçimi haline gelir ve partinin kitleleri ayaklanmaya götürmesine yardım eder. Peki bugün, Çin'in mevcut koşullarında, sovyet sloganı ne anlama gelir? Unutmayın ki orada bir sovyet geleneği yoktur. Böylesi bir gelenek bir yenilgi durumunda bile baki kalabilirdi, ama yok. Bunun nedeni Stalin-Buharin'in gerici önderliğidir.

Bir kitle hareketi tarafından ayağa dikilmeyen ve geçmiş deneyimler tarafından bile desteklenmeyen sovyet sloganı yalnızca boş laftır: *Rusya'da yaptıkları gibi yapın* sloganı, demek ki sosyalist devrimin en saf, en soyut ve en mutlak biçim altındaki sloganıdır.

Sovyetler proletarya ve yoksul köylülüğün bir ayaklanma ara-

---

[110] Sun Yat-sen modern burjuva Çin'in gelişimini üç aşamada tasavvur etmişti. İlk aşama, eski otokrasiyi bertaraf edecek olan Kuomintang askeri diktatörlüğü idi; ikinci aşama, askeri yöneticilerin yerel hükümet kurumlarını oluşturacağı, kitlelerin politik "vesayeti" dönemi olacaktı; son aşama da anayasal cumhuriyetin kurulması olacaktı. Son anayasal aşamada, Sun beş eşit organ (*yüan* deniliyordu) arasında Amerikan modeli bir güçler ayrımı önermişti: Yasama, yürütme, yargı, devlet hizmeti sınavları ve sansür. Bu beş *yüan* sisteminin prototipi, Ekim 1928'de Çan Kayşek tarafından Nanking'de kurulmuştu.

Bu pasaj Troçki'nin Kuomintang rejimine faşist olarak atıfta bulunduğu birkaç yerden birisidir. Daha sonra bu değerlendirmeyi yeniden ele almış ve Çinli Troçkistlere 3 Ekim 1932 tarihindeki mektubunda ("Spekülâsyon Değil Bir Eylem Stratejisi İçin") bu tanımı yanlış bulmasının nedenlerini açıklamıştı.

cılığıyla iktidarı kazanması için yaratılmalıdırlar. Ancak *bugün* Kuomintang'ın faşist aygıtının karşısına demokrasi sloganları, yani, burjuvazinin hakimiyeti altında, halkın politik aktivitesi için en geniş yolu açan sloganlar konulmak zorundadır.

Demokrasi aşaması kitlelerin evriminde çok büyük bir öneme sahiptir. Belli koşullarda, devrim proletaryanın bu aşamanın üstünden atlamasını mümkün kılabilir. Ancak tam da, hiç de kolay olmayan ve başarılı olacağı hiçbir şekilde önceden garantilenmemiş olan bu gelecekteki gelişimden yararlanmak için, burjuvazinin demokratik rezervlerini tüketmek amacıyla bu devrimler arası dönemden en tam biçimde faydalanmak zorunludur. Bu ancak, geniş kitlelerin önüne demokratik sloganları sürmekle ve her adımda burjuvaziyi bu sloganlarla ters düşmeye zorlamakla başarılabilir.

Anarşistler hiçbir zaman bu Marksist politikayı kavramadılar. Kendi emeklerinin meyvelerinden ölümüne korkan Altıncı Kongre yöneticisi oportünistler de bunu anlamazlar. Ancak biz, şükürler olsun ki, ne anarşistiz ne de utanç içindeki oportünistleriz, biz Bolşevik-Leninistleriz, yani emperyalist dönemin ve bu dönemin ani dönüşlerinin dinamiğini kavramış devrimci diyalektikçileriz.

Contre le Courant (Paris), no.27-28, 12 Nisan 1929'dan.

ÇİN'DEKİ POLİTİK DURUM VE BOLŞEVİK-LENİNİST MUHALEFETİN GÖREVLERİ[112]

Haziran 1929

KEYK'in Şubat [1928] plenumunda ve Komintern Altıncı Kongresinde Çin'deki durumun temelden yanlış bir değerlendirmesi yapıldı. Korkunç yenilgilerin üstünü örtmek için devrimci durumun ("iki dalga arasında") korunduğu ve daha önce olduğu gibi gidişatın silahlı ayaklanma ve sovyetler doğrultusunda olduğu ilân edildi.

Gerçekte, 1925-27 ikinci Çin devrimi, görevlerini tamamlamaksızın bir dizi ezici yenilgiyle sona erdi. Bugün, burjuva karşıdevrimin tam egemenliği altındaki ve onunla birlikte yabancı emperyalizmin konumunun güçlendiği bir devrimler arası dönemden

---

[112] Şubat 1929'da Troçki ve Natalia Sedova, Sovyetler Birliği'nden sınır dışı edilerek İstanbul'a gönderildiler. Orada Troçki Paris'te Rusça olarak basılan *Biulleten Oppozitsii* yayınını örgütledi. Buradaki manifesto ilk sayıda yayınlandı. Bu makalenin yazarını ve yazılış koşullarını açıklayan *Biulleten*'deki başyazı şöyle diyordu: "Aşağıdaki belge Çin Bolşevik-Leninistlerinin (Muhalefet) platformudur. Bu belgenin hazırlanması Çinli Muhalefetçiler arasında çok sayıda tartışmadan sonra gerçekleşti. İlk taslak daha sonra Rus, Fransız ve Avusturya Muhalefetlerinden yoldaşların onayına sunuldu. Dolayısıyla Çin Komünist Sol Muhalefetinin mevcut programı aynı zamanda, yalnızca politik önemi bakımından değil doğrudan kaynakları bakımından da uluslararası bir belgedir. Muhalefetçilerin yukarıda anılan dört ulusal grubunun (Çin, Rus, Fransız ve Avusturyalı) temsilcileri arasındaki özel bir tartışmadan sonra, Bolşevik-Leninistlerin, kendisine temel olarak Rus Muhalefetinin programatik belgelerini alan bir uluslararası hizbini oluşturma noktasına derhal ulaşılması gerektiğinin farkına varıldı. Bu yolda atılacak ilk adım uluslararası Muhalefetin yol gösterici bir teorik ve politik dergisini oluşturmak olmalıdır."

geçiyoruz.

Bu devrimler arası dönemin ne kadar süreceğini önceden kestirmek olanaksızdır, çünkü bu dahili ve harici birçok faktöre bağlıdır. Fakat üçüncü bir devrimin yükselişi kaçınılmazdır; bu devrim kesinlikle ve tamamıyla ikinci devrimin yenilgisinin koşulları üzerine temellenecektir.

Çin Komünist Muhalefetinin yani Bolşevik-Leninistlerin görevi; yenilginin nedenleri kavramak, mevcut durumu doğru bir şekilde değerlendirmek, proleter öncünün en sadık, en cesur ve en sınanmış unsurlarını yeniden gruplandırmak, geçiş talepleri temelinde kitlelere giden yolları yeniden aramak ve toplumsal yaşamın tüm bu alanlarında işçi sınıfını üçüncü Çin devrimi için hazırlamaktır.

İkinci Çin devrimi 1927'nin gidişatı içerisinde üç aşamada yenilgiye uğradı: Şanghay, Wuhan ve Kanton. Bu üç yenilgi de Komünist Enternasyonal'in ve Çin Komünist Partisi Merkez Komitesinin temelden yanlış politikasının doğrudan ve ivedi sonuçlarıydı.

Komintern'in bütünüyle oportünist çizgisi Çin devriminin kaderini belirleyen dört sorunda kendi ifadesini buldu:

1. *Parti sorunu.* Çin Komünist Partisi, bir "işçi ve köylü partisi" ve hatta "dört sınıf" partisi (Stalin-Martinov) gibi şarlatanca felsefelerle burjuva karakteri örtülen bir burjuva partisine, Kuomintang'a girdi. Proletarya böylelikle en kritik anda bizzat kendi partisinden mahrum edildi. Daha da kötüsü: sahte-Komünist Parti işçileri aldatma işinde burjuvazinin bir ek aracına dönüştürüldü. Dünya devrimci hareketinin tüm tarihinde bu suça eşdeğer bir başka şey yoktur. Sorumluluk tümüyle bunu esinlendiren KEYK'e ve Stalin'e aittir.

Şimdi bile Hindistan'da, Kore'de ve diğer ülkelerde "işçi ve köylü" partileri, yani yeni Kuomintanglar halen kurulmakta olduğundan, Çin Komünist Muhalefeti ikinci Çin devriminin deneyimi temelinde şunu ilân etmeyi bir zorunluluk olarak görür:

Proletarya partisi asla ve hiçbir koşulda diğer sınıfların partisine giremez ya da bu partilerle örgütsel olarak kaynaşamaz. Proletaryanın mutlak anlamda bağımsız partisi komünist politikanın ilk ve kesin şartıdır.

2. *Emperyalizm sorunu.* Komintern'in hatalı gidişatı, uluslara-

rası emperyalizmin egemenliğinin tüm "ilerici" sınıfları birlikte davranmaya zorladığı ifadesine dayandırıldı. Diğer bir deyişle, Komintern'in Stalinist teorisine göre emperyalizmin egemenliği bir şekilde sınıf mücadelesinin yasalarını değiştirecekti. Gerçekte ise, emperyalizmin Çin yaşamına ekonomik, politik ve askeri bakımdan girişi iç sınıf mücadelesini son derece keskinleştirmişti.

Dipte, Çin ekonomisinin tarımsal temellerinde, burjuvazi organik olarak ve kopmaz bağlarla feodal sömürü biçimlerine bağlıyken, tepede aynı ölçüde organik ve kopmaz bağlarla dünya mali sermayesine bağlanmıştır. Çin burjuvazisi tek başına ne tarımsal feodalizmden ne de yabancı emperyalizmden ipini koparıp serbest kalamaz.

Burjuvazinin en gerici feodal militaristlerle çatışması ve uluslararası emperyalistlerle çarpışması, yoksul işçi ve köylülerle olan uzlaşmaz çelişkisine kıyasla belirleyici anda her zaman ikinci planda kalır.

Çinli işçi ve köylülere karşı dünyadaki emperyalistlerin yardımını her zaman arkasına almış olan sözde ulusal burjuvazi, dünyadaki başka herhangi bir burjuvaziden çok daha hızlı ve çok daha acımasız bir şekilde sınıf mücadelesini bir iç savaş düzeyine yükseltir ve işçi ve köylüleri kana boğar.

Komintern önderliğinin Çin ulusal burjuvazisini eleştirilerden ve devrimci Bolşeviklerin protestolarından bir zırh gibi korurken, ona işçi ve köylülerin tepesine çıkmakta yardım etmesi devasa ve tarihsel bir suçtur. Tüm devrimler tarihinde burjuvazi hiçbir zaman böylesi bir himayeye ve Stalinist önderliğin Çin burjuvazisi için yarattığı böylesi bir sahte kılığa sahip olmamıştır.

Muhalefet Çinli işçilere ve dünyanın tüm işçilerine hatırlatır ki, Çan Kay-şek'in Şanghay darbesinden yalnızca birkaç gün önce, Stalin yalnızca ansızın Çan Kay-şek'e güven ve destek çağrısında bulunmamış, aynı zamanda devrimi bekleyen yenilgi hakkında zamanında uyarılarda bulunmuş olan Bolşevik-Leninistleri ("Troçkistler") şiddetli baskılara maruz bırakmıştır.

Çin Muhalefeti ilân eder ki, geçmişe atıfta bulunarak "ulusal" burjuvazinin kitlelere devrimci bir mücadelede önderlik edebileceği efsanesini destekleyen veya yayan ya da savunan herkes haindir. Çin devriminin görevleri ancak ezilen kitlelerin başını çeken Çin

proletaryasının, burjuva politik önderliği defetmesi ve iktidarı ele geçirmesi koşuluyla gerçekten çözüme kavuşabilir. Başka yolu yoktur.

3. *Küçük-burjuvazi ve köylülük sorunu.* Doğunun tüm ülkeleri için olduğu kadar Çin açısından da belirleyici öneme sahip bu sorunda da Komintern'in politikası Marksizmin Menşevik bir tahrifatını oluşturmaktadır. Muhalefet olarak bizler, proletarya ve küçük-burjuvazinin devrimci ittifakının zorunluluğundan bahsederken aklımızdan geçen ezilen kitleler, yani on milyonlarca ve yüz milyonlarca kent ve kır yoksuludur. Komintern önderliği ise küçük-burjuvaziden, demokratik partiler ve örgütler biçimi altında kır ve kent yoksullarını belirleyici anda büyük burjuvaziye satarak sömüren, küçük-burjuvazinin tepelerini, ağırlıklı olarak entelektüel kesimini anlamaktaydı ve anlamaktadır. Bizler açısından sorun, Çan Kay-şek'e karşı Wang Çing-wei ile ittifak meselesi değil, Wang Çing-wei ve Çan Kay-şek'e karşı emekçi kitlelerle ittifak meselesidir.

4. *Sovyetler sorunu.* Bolşevik sovyet teorisi, sonradan maceracı bir pratikle desteklenen oportünist bir tahrifatla değiştirilmiştir.

Tıpkı Batı ülkeleri için olduğu gibi Doğu ülkeleri için de, sovyetler *geniş devrimci yükseliş dalgasının daha ilk aşamasında* yaratılabilecek ve yaratılması gereken örgüt biçimidir. Sovyetler genellikle devrimci grev örgütleri olarak ortaya çıkarlar ve sonra kendi işlevlerini genişleterek kitlelerin gözünde sahip olduğu otoriteyi arttırırlar. Bir sonraki aşamada devrimci ayaklanmanın örgütleri haline gelirler. *Nihayet*, ayaklanmanın zaferinden sonra devrimci iktidarın organlarına dönüşürler.

Komintern'in Stalinist önderliği Çinli işçi ve köylülerin sovyetleri oluşturması engellemekle yapay bir şekilde emekçi kitleleri burjuvazinin karşısında zayıflatmış ve silahsızlandırmış ve böylece burjuvaziye devrimi ezme fırsatını sunmuştur. Sonradan Kasım 1927'de Kanton'da yirmi dört saat içinde bir sovyet kurma teşebbüsü câniyane bir maceradan başka bir şey değildi ve bu macera yalnızca kahraman Kanton işçilerinin zaptedilmez bir ordu tarafından nihai yenilgisini hazırlamıştır.

Bunlar Stalinist Komintern önderliğinin Çin'deki temel suçlarıdırlar. Hepsi birlikte ele alındığında mükemmelleştirilmiş ve son

sınırına dek götürülmüş bir Menşevizmin Bolşevizmi ikamesi anlamını taşır. İkinci Çin devriminin ezilmesi herşeyden önce –bu kez Bolşevik bir maske altında ortaya çıkan– Menşevizmin stratejisinin yenilgisidir. Bu noktada tüm uluslararası sosyal demokrasinin Stalin ve Buharin ile dayanışma içine girmiş olması bir tesadüf değildir.

Çin işçi sınıfının bu denli pahalıya ödediği bu büyük dersleri anlamaksızın ileri doğru hiçbir adım atılamaz. Çin Sol Muhalefeti kendisini bütünüyle ve tamamen bu dersler üzerine temellendirir. Çin burjuvazisi, halk kitlelerinin yenilgisinden sonra askeri bir diktatörlüğe katlanmak zorunda kaldı. İçinden geçtiğimiz dönemde diktatörlük, bir yanda halk kitlelerine karşı burjuvazinin uzlaşmaz çelişkisinden ve diğer yanda da burjuvazinin yabancı emperyalizme bağımlılığından kaynaklanan, mümkün yegâne devlet iktidarı biçimidir. Burjuvazinin tekil katmanları ve taşralı grupları bu kılıç yönetiminden memnun değildirler, ama bir bütün olarak büyük burjuvazi kendisinin iktidarını kılıçlar dışında bir yolla koruyamaz.

"Ulusal" burjuvazinin devrimci bir ulusun başında durmaktan aciz oluşu demokratik parlamentarizmi kabul edilemez kılmaktadır. "Halkın vesayeti" geçici rejimi adı altında "ulusal" burjuvazi askeri kliklerin egemenliğini kurmaktadır.

Burjuvazinin çeşitli gruplarının özel ve yerel çıkarlarını yansıtan bu klikler birbirinin peşi sıra, ezilen bir devrimin mükafatı olan çatışmalar ve açık savaşımlar içine girmekteler.

Bugün devrimci mücadelenin kaderi tekrar kimin kılıcına teslim edilecek diye hangi generalin "ilerici" olduğunu belirlemeye çalışmak alçaklık ve zavallılık olacaktır.

Muhalefetin görevi işçi ve yoksulları, karşı-devrimci burjuvazinin tüm toplumsal mekanizmasının karşısına dikmektir. Muhalefetin çizgisi, uzlaşma ve liderlerle ittifak Stalinist politikası değil, Bolşevizmin uzlaşmaz sınıf politikası olacaktır.

1927'nin sonundan itibaren Çin devrimi bugün halen derinleşmeye devam eden karşı-devrime teslim oldu. Bu sürecin en açık göstergesi Çin partisinin akıbetidir. Altıncı Kongrede Çin Komünist Partisinin üye sayısı yüz bin olarak övgüyle açıklandı. Muhalefet o zaman, 1927'den sonra partinin on bin üyeyi bile elde zor tutabileceği söylemişti. Gerçekten de partinin bugün topladığı sayı

üç dört binden fazla değildir ve gerileyişi halen devam etmektedir. Her adımda olgularla uzlaşmaz çelişki içine düşen yanlış politik yönelim, Çin Komünist Partisini yıkmaktadır ve eğer Komünist Muhalefetin tüm parti politikasını ve tüm parti rejimini güvence altına alma şansı olmazsa, bu durum kaçınılmaz olarak partinin mahvolmasına yol açacaktır.

Kendi yanlışlarının üstünü örtmeyi sürdürmekle Komintern'in bugünkü önderliği Çin işçi hareketi içinde iki düşmanın yolunu açmaktadır: *Sosyal demokrasi* ve *anarşizm*. Devrimci hareket bu birbirini tamamlayan tehlikelere karşı ancak, Stalinist Komintern önderliğinden kaçınılmaz olarak türeyen maceracılık ve oportünizmin her ikisine karşı uzlaşmaz bir mücadele yürüten Komünist Muhalefet tarafından savunulabilir.

Şu anda Çin'de kitlesel bir devrimci hareket yoktur. Yapılacak tek şey buna hazırlanmaktır. Bu hazırlık, daha da geniş işçi çevrelerini muzaffer bir karşı-devrim döneminde bugün mevcut olduğu kadarıyla ülkenin politik yaşamı içerisine çekmeyi içermelidir.

Sovyetler sloganı, bugünün bir sloganı olarak, şu anda ya maceracılıktır ya da boş konuşma.

Askeri diktatörlüğe karşı mücadele kaçınılmaz olarak sekiz saatlik işgünü, toprağın müsaderesi ve Çin'in ulusal bağımsızlığının güvence altına alınması gibi ülkenin karşı karşıya bulunduğu en önemli sorunların çözümü için doğrudan, eşit ve gizli genel oy temeline dayanan bir Çin kurucu meclisi talebine yol açan *geçişsel devrimci demokratik talepler* biçimini almalıdır.

Altıncı Kongre geçişsel devrimci demokratik talepleri reddederek Çin Komünist Partisini slogansız bıraktı ve bu suretle onu karşı-devrim koşullarında kitleleri seferber etme görevine yaklaşma olanağından mahrum etti.

Çin Muhalefeti böyle bir politikanın kuru ilgisizliğini mahkûm eder. Çin Muhalefeti önceden bildirir ki, işçiler şu anki felç durumlarından çıkmaya başlar başlamaz kaçınılmaz olarak demokratik sloganları ileri süreceklerdir. Eğer komünistler geride kalırlarsa, politik mücadelenin yeniden canlanışı küçük-burjuva demokrasisinin yararına işleyecektir ve peşinen şunu da kestirmek mümkün ki, mevcut Çin Stalinistleri demokratik sloganlara devrimci değil uzlaşmacı bir yorum getirerek küçük-burjuva demokrasisinin dü-

men suyuna gireceklerdir.

Muhalefet bu nedenle şunu peşinen açıklığa kavuşturmayı gerekli görür ki, ulusal bağımsızlık sorunlarının çözümüne ve halk kitlelerinin yaşam standartlarının yükseltilmesine giden gerçek yol, üçüncü bir Çin devrimi aracılığıyla tüm toplumsal yapıda temel bir değişimden geçer.

Şu anda, ülkedeki devrimci canlanışın ne zaman ve hangi biçimlerde başlayacağını kestirmek henüz oldukça zordur. Ne var ki, politik canlanışın yabancı sermayenin az ya da çok katılımıyla gerçekleşen belli bir *ekonomik canlanma* tarafından önceleneceği sonucunu çıkarmamıza izin veren belirtiler de mevcuttur.

Kısa süreli zayıf bir ekonomik yükseliş bile işçileri tekrar fabrikalarda biraraya getirecek, sınıfsal öz-güven duygularını geliştirecek ve böylelikle sendikal örgütlülüklerin kurulması için ve Komünist Partinin etkisinin yeni bir yaygınlaşması için gerekli koşulları oluşturacaktır. Sınai bir yükseliş hiçbir şekilde devrimi tasfiye etmez. Tersine, son tahlilde tüm çözülmemiş sorunları ve şu an baskı altında tutulan (ordu, burjuvazi ve "demokrasi" arasındaki, "ulusal" burjuvazi ile emperyalizm arasındaki ve nihayet proletarya ile bir bütün olarak burjuvazi arasındaki) tüm uzlaşmaz sınıf ve alt-sınıf çelişkilerini canlandırıp keskinleştirir. Yükseliş, Çin halk kitlelerinin ezilme ve pasiflikten çıkışına yol açar. Bundan sonraki kaçınılmaz yeni bunalım yeni bir devrimci itki olarak hizmet edebilir.

Şüphesiz, uluslararası durumun faktörleri bu süreçleri engelleyebilir de hızlandırabilir de.

Muhalefet bu nedenle kendisini hazır reçetelerle bağlayamaz. Onun görevi, ülkenin iç yaşantısının ve bir bütün olarak dünya durumunun gerçek gelişimini izlemektir. Politikamızın tüm taktiksel dönüşleri her yeni aşamanın gerçek durumuna isabet ettirilmelidir. Ve genel stratejik çizgimiz iktidarın fethedilmesine varmalıdır.

Çin proletaryasının diktatörlüğü Çin devrimini uluslararası sosyalist devrime dahil etmelidir. Çin'de sosyalizmin zaferi, tıpkı SSCB'deki gibi, ancak muzaffer bir uluslararası devrim koşullarında düşünülebilir bir şeydir. Muhalefet tek ülkede sosyalizm gerici Stalinist teorisini kategorik olarak reddeder.

Muhalefetin acil görevleri şunlardır:

(a) Bolşevik-Leninistlerin (Muhalefetin) en önemli belgelerini yayınlamak;

(b) Muhalefetin haftalık bir politik ve teorik yayın organını mümkün olduğunca çabuk bir şekilde yayınlamaya başlamak;

(c) Karşı-devrimin baskısına karşı durmaya, Bolşevik-Leninistlerin merkezi bir hizbini oluşturmaya ve kendisini ve başkalarını yeni bir yükseliş için hazırlamaya yetenekli en iyi, en güvenilir komünist unsurları net bir kavrayış temelinde seçmek;

(d) Bolşevik-Leninistlerin (Muhalefetin) güçlü ve ideolojik olarak birleşmiş bir uluslararası hizbinin mümkün olan en kısa sürede oluşumunu sağlayacak şekilde tüm diğer ülkelerdeki Sol Muhalefet ile sürekli aktif temas sağlamak.

Ancak ve ancak hem Komünist partilerin içinde hem de onların dışında, açıkça ve cesurca kendi bayrağı altında ortaya çıkan böylesi bir hizip Komünist Enternasyonal'i çürüme ve yozlaşmadan kurtarabilir ve onu Marx ve Lenin'in yoluna döndürebilir.

Writings of Leon Trotsky (1929)'dan.
Biulleten Oppozitsii (Paris), no.1-2, Temmuz 1929'dan alınma.

RADEK, PREOBRAJENSKİ VE SMİLGA'NIN TESLİMİYETİ[113]

27 Temmuz 1929

Tüm onursuzlara yakıştığı gibi, bu üçlü de şüphesiz kendini *sürekli devrim* cenahından korumayı becerebilirdi. Bu barutun, Yarovlavski'nin enfiye kutusunda tükenmez bir kaynağı var.[114] Oportünizmin yenilgilerinden oluşan tüm bu yeni tarihsel deneyim içinde –Çin devrimi– en trajik olan şey, bu üç teslimiyetçinin ucuz bir yeminle sürekli devrim teorisiyle ortak hiçbir yanlarının olmadığını ilân ettikleri reddiyedir. Bu bayların dünya devriminin en temel sorunları konusunda Marksizmle ortak hiçbir yanlarının olmadığı söylemek daha doğru olur.

Radek ve Smilga Çin Komünist Partisinin burjuva Kuomintang'a tâbi kılınmasını, yalnızca Çan Kay-şek'in darbesinden önce değil sonra da azimli bir şekilde desteklediler. Preobrajenski ise politik sorunlarda sık sık yaptığı gibi muğlak bir şeyler geveledi. Dikkate

---

[113] Zinovyecilerin 1927 sonlarındaki teslimiyetinden sonra, geriye kalan Muhalefetin Troçkist kanadı hapse atılma ve Sibirya'ya sürgüne gönderilme baskısıyla karşılaştı. Şubat 1928'de başını Pyatakov, Antonov Ovseenko ve Krestinski'nin çektiği Stalin'e boyun eğme dalgası gelişti. Bu dalga Stalin'in aşırı solculuğa dönüşüyle çakışmıştı. Temmuz 1929'da, KEYK Onuncu Plenumunun açılışının arifesinde, Radek, Preobrajenski ve Smilga, dört yüz eski Sol Muhalefetçinin Stalin'e teslim olmasına önderlik ettiler. Bu metnin alındığı Troçki'nin "Acınası Bir Belge" adlı makalesi onların 10 Temmuzdaki teslimiyet beyanlarına verilmiş yanıttır.

[114] Bu makalenin başlarında Troçki, teslimiyetçilerin kendisine karşı kullandıkları argümanların hepsinin Stalin'in edebi uşağı ve yalnızca Troçki'yi değil teslimiyetçileri de 1927'de SBKP'den ihraç eden suçlamaların yazarı olan Yemelyan M. Yarovlavski'nin (1878-1943) yazılarından alındığına işaret etmişti: "Bilindiği gibi, teslimiyetçiler genelde barut icat etmezler. Yarovlavski'nin enfiye kutusundan bir parça enfiyeyi ödünç alır ve onu barut diye yuttururlar."

değer bir olgu: *Muhalefetin içinde Komünist Partinin Kuomintang-a tâbi kılınmasını savunmuş olanların hepsi* teslimiyetçi haline gelmişlerdir. Kendi bayraklarına sadık kalan Muhalefet yanlılarından biri bile bu namlı ayıbın lekesini taşımamıştır. *Komünist Manifesto*'nun ortaya çıkışından üç çeyrek yüzyıl sonra, Bolşevik partinin kuruluşundan çeyrek yüz yıl sonra, bu bahtsız "Marksistler" komünistlerin Kuomintang kafesine girmelerini savunmanın mümkün olduğunu düşündüler! Benim suçlamama yanıt olarak Radek, teslim mektubunda şimdi yaptığı gibi, Komünist Parti Kuomintang'ı terk ederse proletaryanın köylülükten "yalıtılması"ndan duyduğu korkuyu ileri sürdü. Bundan kısa süre önce Radek, proletaryanın burjuvazinin bir kölesi haline getirilmesini kamufle etmekte Stalin'e yardım ederek, Kanton hükümetini bir *işçi ve köylü* hükümeti olarak tanımlamıştı. Bir insan kendisini bu utanç verici davranışlardan, bu körlük ve aptallığın sonuçlarından, Marksizme bu ihanetten nasıl kurtarır? *Nasıl*? *Sürekli devrimin suçlanmasıyla!* Yarovlavski'nin enfiye kutusu hizmetinizdedir.

Daha 1928'de, teslim olmak için argümanlar aramaya başlayan Radek kendisini alelacele KEYK'in Çin sorunu üzerine *Şubat 1928 plenumunun kararı* ile birleştirdi. Bu karar Troçkistleri, bir yenilgiye yenilgi dedikleri ve muzaffer Çin karşı-devrimini Çin devriminin en yüksek aşaması olarak tanımlamakta hemfikir olmadıkları için tasfiyeci olarak adlandırdı. Bu Şubat kararında silahlı ayaklanmaya ve sovyetlere dönük bir gidişat ilân edildi. Devrimci deneyimin yardım ettiği en ufak bir politik zekaya sahip olan herkes için bu karar bir iğrençlik ve bir sorumsuz maceracılık örneğidir. Radek kendisini bu kararla birleştirdi. Smilga düşünceli bir suskunluk içindeydi, çünkü beş yıllık plan rakamlarının "somut" kokusunu almaya başladığı bir sırada Çin devrimi de neydi ki?[115] Preobrajenski meseleye Radek'inkinden hiç de daha ince olmayan bir tarzda katıldı, ama tam ters uçtan. Çin devrimi yenilmiştir ve bu uzun bir zaman boyunca da öyle kalacaktır diye yazdı.

[115] Sol Muhalefetin uzun süredir savunduğu taleplerinden biri sınai gelişme için beş yıllık bir planın oluşturulmasıydı, ki Troçki de bu nedenle bir "aşırı sanayileşmeci" olarak kötüleniyordu. Nisan 1929'daki Altıncı Parti Konferansı, planın başlangıcını Ekim 1928 olarak saptayan bir kararla Beş Yıllık Planı kabul etti. Teslimiyetçilerin çoğu kendi davranışlarını, Stalin'in Muhalefetin programını benimsemekte olduğu argümanıyla haklı çıkarmaya çalıştılar.

Yeni bir devrim yakın bir zamanda patlak vermeyecek. Bu durumda Çin konusunda merkezcilerle bozuşmaya gerçekten değer mi? Preobrajenski bu konu üzerine uzun mesajlar gönderdi. Bu mesajları Alma-Ata'da okurken, bir utanç duygusuna kapılmıştım. Bu insanlar Lenin okulunda ne öğrenmişlerdi? Bunu defalarca kendime sordum. Preobrajenski'nin öncülleri Radek'inkilerin tam tersiydi, yine de çıkardıkları sonuçlar aynıydı: Her ikisi de Menzinski'nin arabuluculuğu sayesinde Yarovlavski'nin onları kardeşçe kucaklamasından çok memnundular. Ah elbette devrimin iyiliği için. Onlar kariyerist değildirler; hayır, kariyerist değildirler –yalnızca umuttan yoksun, ideallerini tüketmiş insanlardır.

Şubat 1928 KEYK plenumunun maceracı kararının karşısına, Çinli kitlelerin, *Çin kurucu meclisi* sloganını da içeren demokratik sloganlar etrafında seferber edilmesi çizgisini koymuştum. Ama burada da bahtsız trio, ucuz ve kendilerini hiçbir şekilde bağlamayan bir aşırı-solculuğa saplandı. Demokratik sloganlar mı? Asla. "Bu Troçki'nin devasa bir yanlışıdır." Yalnız Çin sovyetleri ve bir kuruş bile aşağısı değil. Bir tutumun bundan daha aptalca bir mazeretini icat etmek çok zordur. Burjuva gericiliği döneminde sovyet sloganını kullanmak boşa konuşmaktır, yani sovyetleri alay konusu etmektir. Devrim zamanında bile, yani doğrudan sovyetlerin inşası döneminde bile demokratik sloganları geri çekmedik. Bu sloganları, ancak iktidarı çoktan ele geçirmiş *gerçek sovyetler* kitlelerin gözü önünde *demokrasinin gerçek kurumlarıyla* çatıştıklarında geri çektik. Lenin'in lisanında (Stalin ve onun papağanlarının nahoş karışımında değil) bunun anlamı: *Ülkenin gelişiminde demokratik aşamanın üstünden atlamamaktır.*

Bir demokrasi programı –kurucu meclis, sekiz saatlik işgünü, Çin'in ulusal bağımsızlığı, toprağın müsaderesi, ulusların kendi kaderlerini tayin hakkı vb.– olmaksızın, böyle bir demokrasi programı olmaksızın, Çin Komünist Partisi kendisini eli kolu bağlı bir durumda bulur ve Stalin, Radek ve şürekâsının yardımıyla onun yerini alabilecek olan Çin Sosyal Demokrasisinin pasif bir biçimde yolunu temizlemeye mecbur kalır.

Sonuç olarak: Muhalefetin ardından gittiği sırada Radek Komünist Partinin burjuva Kuomintang'a tâbi kılınmasını savunduğundan ötürü Çin devriminde en önemli olan şeyin üstünden atla-

mıştı. Radek, Kanton macerasını izleyen silahlı ayaklanma yönelimini desteklerken, Çin karşı-devriminin üstünden atlamıştı. Bugün Radek, zaman ve mekânın dışında soyut bir sovyet fikriyle kendisini geçiş döneminin görevlerinden ayrı tutarak, karşı-devrim döneminin ve demokrasi mücadelesinin üstünden atlıyor. Ama bunun bedeli olarak Radek sürekli devrim ile hiçbir ortak yanının olmadığına yemin ediyor. Bu memnuniyet vericidir. Ferahlatıcıdır. Şurası doğru ki, Radek devrimin itici güçlerini kavramamıştır; devrimin değişken dönemlerini kavramamıştır; proletarya partisinin rolünü ve anlamını kavramamıştır; demokratik sloganlar ile iktidar mücadelesi arasındaki ilişkiyi kavramamıştır; ama teselli olarak –ah, yüce teselli!– sert bir içki almıyor ve eğer kendisini zor günlerde rahatlatıyorsa, bunu sürekli devrim alkolüyle değil Yarovlavski'nin enfiye kutusundan masum tutamlarla yapıyor.

Ama hayır bu "tutamlar" o kadar masum değildir. Tersine, oldukça tehlikelidirler. Yaklaşan Çin devrimi açısından çok büyük bir tehdit taşırlar. Stalin-Radek'in anti-Marksist teorisi kendi içinde, Çin için, Hindistan için ve Doğunun geri kalan tüm ülkeleri için Kuomintang deneyiminin değiştirilmiş ama geliştirilmemiş bir tekrarını taşımaktadır.

Muhalefet, Çin ve Rus devrimlerinin tüm deneyimleri temelinde, Marx ve Lenin'in öğretisi temelinde ve meseleyi bu deneyimlerin ışığında ele alarak şunu iddia eder:

Yeni bir Çin devrimi ancak *proletaryanın diktatörlüğü biçiminde* mevcut rejimi yıkabilir ve iktidarı halk kitlelerinin eline verebilir.

"Proletarya ve köylülüğün demokratik diktatörlüğü" *–köylülüğe önderlik eden ve demokratik programı hayata geçiren bir proletarya diktatörlüğünü* ikame eden– bir masal, bir kendini kandırma ya da daha da kötüsü Kerenskizm veya Kuomintangcılıktır.

Bir yanda Kerenski veya Çan Kay-şek rejimi ile diğer yanda proletarya diktatörlüğü arasında *herhangi bir ara devrimci rejim ne vardır ne de olabilir.* Ve her kim böyle bir çıplak formülü ileri sürüyorsa Doğunun işçilerini kandırmakta ve yeni felâketlerin hazırlığını yapmaktadır.

Muhalefet Doğunun işçilerine der ki: Partiyi içerden kemiren teslimiyetçilerin çevirdiği dolaplar, Stalin'e, merkezciliğin to-

humlarını ekmekte, gözlerinizi kör etmekte, kulaklarınızı sağır etmekte ve bilincinizi bulandırmakta yardım etmektedir. Bir yandan, demokrasi mücadelesini geliştirmeniz yasaklandığından dolayı baskıcı bir burjuva diktatörlüğü rejiminin karşısında zayıf düşürülüyorsunuz. Diğer yandan da, size bir tür ucuz ve gayri proleter bir diktatörlük perspektifi çizilmektedir. Böylece Kuomintang'ın gelecekteki yeniden şekillenişi, yani işçi ve köylü devriminin gelecekteki yenilgisi kolaylaştırılmaktadır.

Böylesi kâhinler ihanetleri açığa vururlar. Doğu işçileri, onlara güvenmemeyi öğrenin, onları adam yerine koymamayı öğrenin, kendi saflarınızdan onları süpürüp atmayı öğrenin!

"A Wretched Document"den, *Writings of Leon Trotsky (1929)* içinde. *Biulleten Oppozitsii* (Paris), no.3-4, Eylül 1929'dan alınma.

ÇİN-SOVYET İHTİLAFI VE MUHALEFET[116]

4 Ağustos 1929

22 Temmuzda, bir Amerikan haber ajansı muhabirine şu açıklamayı yapmıştım:

Çin-Sovyet ilişkileri konusundaki görüşlerimi, şüphesiz bir birey olarak kendi adıma dile getirebilirim. Gazetelerde olanların dışında bir bilgiye sahip değilim. Ve bu tür durumlarda, gazetelerdeki bilgiler her zaman yetersizdir.

Saldırganlığın Sovyet hükümeti tarafından değil Çin hükümeti tarafından gösterildiğine şüphe yoktur. Doğu Çin Demiryolu idari aygıtı birkaç yıldır mevcuttu. Çin rejiminin saldırdığı işçi örgütleri de bir süredir mevcuttu. Doğu Çin Demiryolunun mevcut idari düzeni benim başkanlığımdaki özel bir komisyon tarafından detaylarıyla tasarlanmıştı. Komisyonun kararları Nisan 1926'da onaylanmış ve Çin çıkarlarını bütünüyle korumuştur.

Bugünkü Çin hükümetinin tavrı, işçi ve köylülerin ezici yenilgisinin bu hükümeti güçlendirdiği gerçeğiyle açıklanır. Burada Çin halkının devrimci hareketinin yenilgisinin nedenlerini tartışmaya-

---

[116] Mayıs 1929'da Mançuryalı savaş ağası Çang Hsueh-liang (Japonlar tarafından bir yıl önce bir suikastle öldürülen Çang Zo-lin'in oğlu) Harbin'deki Sovyet konsolosluğuna polisin baskın yapmasını emretti. (Çan, Nanking'e bağlıydı). 10 Temmuzda Çan'ın birlikleri Sovyet yöneticilerini kovarak Doğu Çin Demiryolunu ele geçirdiler. Sovyet hükümeti durumun eski haline geri dönmesini talep etti ve savaş tehdidinde bulundu. 15 Ağustosta, Troçki'nin makalesinin kaleme alınmasından kısa bir süre sonra, Mançurya'da Sovyet ve Çin birlikleri arasında silahlı çatışma çıktı. Kasım ortalarında Sovyet birlikleri DÇD'yi ele geçirdiler. Bu noktada Nanking, Çang Hsueh-liang'ın demiryolunun geri verilmesine itiraz etmediğini ileri sürdü ve bu, 22 Aralık 1929'da Kabarovsk Protokolü ile bir sisteme bağlandı.

cağım, çünkü bu konuyla daha önce yayınlanmış çalışmalarımda yeterince ilgilenmiştim. Bütünüyle bozguna uğrayan bir devrimden çıkan bu hükümet, böyle durumlarda her zaman olduğu gibi, devrimin yöneldiği güçlere karşı, yani en başta Britanya ve Japon emperyalizmine karşı kendisini güçsüz hissetmektedir. Bu nedenle, devrimci komşusuna yönelik maceracı hareketlerde bulunarak kendi güç ve etkisini arttırmaya çabalamak zorunda kalıyor.

Çin devriminin yenilgisinden kaynaklanan bu provokasyon savaşa yol açacak mıdır? Sanmıyorum. Neden? Çünkü *Sovyet hükümeti savaş istemiyor* ve Çin hükümeti de *bir savaş yürütebilecek durumda değildir.*

Çan Kay-şek'in ordusu 1925-27'de kitlelerin devrimci ayaklanması sayesinde [savaş ağalarına karşı] zafer kazanmıştı. Bu kitlelere karşı dönmekle, ordu en başta gelen güç kaynağını bir bedel olarak kaybetti. Yalnızca bir askeri örgüt olarak Çan Kay-şek'in ordusu son derece zayıftır. Çan Kay-şek, Sovyet hükümetinin, onun ordusunun zayıflığından gayet iyi haberdar olduğunu bilir. Çan Kay-şek'in, *diğer güçlerin yardımı olmaksızın* Kızıl Orduya karşı bir savaş yürütebileceği düşünülemez. Çan Kay-şek'in ancak eğer kendi ordusu aslında başka bir gücün kuvvetlerinin yardımcı müfrezesiyse bir savaş yürütebileceğini söylemek çok daha doğru olur. Bu dönemde böyle bir kombinasyonun pek muhtemel olduğuna inanmıyorum, özellikle Sovyet hükümetinin, yukarıda da gösterildiği gibi, sorunları barışçıl araçlarla çözmekteki içten arzusunun ışığında düşünülürse....

Savaşın Sovyet halkına dayatılması durumunda, Muhalefetin kendisini tümüyle Ekim devriminin savunusu amacına adayacağını söylemek gereksizdir.

Bu beyanatta bir bütün olarak Komünist Sol Muhalefetin bakışını dile getirdiğimi düşünmüştüm. Şunu söylemekten üzüntü duyuyorum ki, bu bütünüyle doğru değil. Muhalefet içinde, ilk ciddi siyasal sınavları nedeniyle, ya kaçamaklı ya da temelden yanlış bir tutum takınan, kendi devrimci Muhalefet kampı dışında ya da onları Sosyal Demokrasinin kampına çok yaklaştıran bir tutum takınan birey ve gruplar ortaya çıkmıştır.[117]

---

[117] Alman Leninbund'u ve bazı Fransız ve Belçikalı Muhalefetçiler, Sovyetlerin DÇD'ye dönük hak iddialarının, Çarlığın Çin topraklarına doğru yayılma siyasetinin devamı ve Sovyetler Birliği'nin demiryolunu tekrar ele geçirme çabalarının da Sovyet emperyalizminin işareti olduğu şeklinde bir tutum takındılar. Bu olaylar

Die Fahne des Kommunismus'un 26. sayısında H.P. tarafından kaleme alınan bir makale vardı. Bu makaleye göre, söz konusu ihtilâf, Çin'in kendi kaderini tayin hakkına Sovyet cumhuriyetinin tecavüzde bulunmasından kaynaklanmıştı. Diğer bir deyişle, bu makale aslında Çan Kay-şek'in savunusuydu. Bu makaleye değinmeyeceğim, çünkü H.P. bu soruna bir Marksiste yakışan şekilde yaklaşan Yoldaş Kurt Landau'dan gereken yanıtı almıştır.

Fahne des Kommunismus editörü makaleyi, yazarla aynı fikirde olmadığını belirten bir notla birlikte, bir tartışma makalesi olarak basmıştı. Her devrimci için, bilhassa politik eylem çağrısında bulunulduğu bir sırada bu denli temel bir sorunda bir tartışmanın açılabilmiş olması inanılır şey değil. Gazetenin editörü, Landau'nun katkısını da bir "tartışma makalesi" olarak yayınladığında sorun iyici beter bir hal almıştır. H. P 'nin makalesi anarşizminkilerle birleşmiş bayağı demokrasinin önyargılarını ifade eder. Landaunun makalesi ise Marksist tutumu formüle eder. Peki editörün tutumuna ne demeli?

Fransız Muhalefetinin sayısız gruplarından birinde çok daha kötü bir şey oldu. *Contre le Courant*'nın 35. sayısında (28 Temmuz 1929) Çin-Sovyet ihtilâfı üzerine, kısmen Sosyal Demokrat kısmen de aşırı-sol karakterli baştan aşağı bir hatalar manzumesi olan bir başyazı yayınlanmıştı. Başyazı Sovyet bürokrasisinin maceracı politikasının ihtilâfın sorumlusu olduğu belirtmekle işe başlıyor; bir başka deyişle, gazete Çan Kay-şek'in rolünün avukatlığına soyunuyor. Başyazı, Sovyet hükümetinin Doğu Çin Demiryoluna dönük politikasını, emperyalist güçleri destekleme noktasına çıkan, kapitalist, emperyalist bir politika kategorisine yerleştiriyor.

"Komünist Muhalefet" diyor başyazı "Stalin'in savaşını des-

Çin'de, Çen Tu-ziu ve Peng Şu-ze'nin Sol Muhalefeti ile Stalin'in dayattığı Li Li-san önderliği arasında bir mücadele konusu haline de geldi. Çinli Muhalefetçiler, Troçki'nin, Çang Hsueh-liang ile bir çatışma durumunda Sovyetler Birliği'ni savunma politikasını benimsediler, ancak bu savunmanın en iyi biçimde nasıl gerçekleştirileceği konusunda aşırı sol ÇKP çizgisiyle ters düştüler. Li Li-san, "Sovyetler Birliğini Savun" sloganını ileri sürmüştü. Çen bunun yerine, eğer savaş patlak verirse bu sloganın Sovyet hükümetini destekleme görevini hakkıyla yerine getirmekle birlikte, Çinli kitleler tarafından daha iyi anlaşılabileceğinden dolayı "Kuomintang'ın Yanlış Politikasına Karşı Çık" sloganını öneriyordu. Bu tartışma Çen ve Peng'in Kasım 1929'da ÇKP'den ihraç edilmelerinin doğrudan bahanesi haline getirildi.

tekleyemez, ki bu savaş proletaryanın savunu savaşı değil bir yarı-sömürge savaşıdır." Bir başka yerde de şunlar söyleniyor: "Muhalefet, *işçi sınıfına, Stalinist bürokratlarla aynı çizgiye düşmediğini, onların maceracı savaşından yana olmadığını anlatma* cesaretine sahip olmalıdır." Bu cümle aslında vurgulanmıştır ve bu bir tesadüf değildir. Bu cümle başyazının tüm anafikrini ifade etmekte ve bu suretle yazarını amansız bir şekilde Komünist Sola muhalefet noktasına yerleştirmektedir.

Stalinist bürokrasi bugünkü ihtilâftan hangi anlamda sorumludur? Yalnızca şu anlamda: Önceki politikasıyla, Çan Kay-şek'e Çinli işçi ve köylülerin devrimini yerle bir etmekte yardım etmiştir. Radek ve şürekâsına yönelik bir makalede bu konuda şunları yazmıştım: "Çan Kay-şek'in provokasyonu Çin devriminin yenilgisinde Stalin'in girdiği borcun kapatılmasıdır. Yüzlerce kez uyardık: Stalin, Çan Kay-şek'e atına binmekte yardım ettikten sonra, Çan Kay-şek, ilk fırsatta, kırbacını Stalin'e çevirecektir. Olan da budur."

Çan Kay-şek'in provokasyonu, onun Çin devrimini ezmesinin ardından geldi. Bugün karşımızda duran şey, Çan Kay-şek'in başını çektiği Bonapartist askeri bir iktidarın macerasıdır. Çin-Sovyet ihtilâfının kökeninde yatan bu provokasyondur.

Başyazıya göre, ihtilâfın temel nedeni Sovyet Cumhuriyeti'nin Doğu Çin Demiryolu üzerindeki emperyalist "iddia"sıdır. Çin'den elinizi çekin! diye bağırıyor Çan Kay-şek'in gönülsüz savunucuları, Sosyal Demokratların yalnızca sloganlarını değil temel argümanlarını da yineleyerek. Bugüne kadar şuna inandık ki, bir sınıf olarak yalnızca kapitalist burjuvazi emperyalist politikanın temsilcisi olabilir. Tersini gösteren tek bir şey var mı? Yoksa SSCB'de iktidarı böyle bir sınıf ele mi geçirmiştir? Ne zamandan beri? Biz Stalinist bürokrasinin merkezciliğine karşı (unutmayalım, merkezcilik bizzat işçi sınıfı içindeki bir eğilimdir) mücadele ediyoruz çünkü merkezci politikalar burjuvaziye, önce küçük ve orta burjuvaziye ve er geç mali sermayeye, iktidarı ele geçirmekte *yardım edebilir*. Tarihsel tehlike budur; ancak bu, hiçbir şekilde tamamlanma noktasında olmayan bir süreçtir.

Contre le Courant'ın aynı sayısında, güya bir platform taslağı mevcut. Bu taslakta, diğer şeylerin arasında şunları okuyoruz:

"Termidorun çoktan tamamlandığını söyleyemeyiz." Bu da göstermektedir ki, Muhalefetin genel formüllerinin sürekli tekrarlanması, bu formüllerin politik kavranılışına eşit olmaktan çok uzaktır. Eğer Termidorun tamamlanmış bir olgu olduğunu söyleyemiyorsak, Sovyet politikasının kapitalist ya da emperyalist bir politika haline geldiğini de söyleyemeyiz. Merkezcilik proletarya ile küçük-burjuvazi arasında zikzaklar çizer. Merkezciliği büyük sermaye ile tanımlamak hiçbir şey anlamamak demektir, ve bu suretle yalnızca proletaryaya karşı değil küçük-burjuvaziye karşı da mali sermayeyi destelemek demektir.

Berlin ve Paris'teki aşırı-solların teorik bilgeliği, buharlaşarak geride bir parça demokratik soyutlama tortusu bırakmaktadır, ki o da sosyalist bir temelde değil, coğrafi bir temelde. Doğu Çin Demiryolu Çin'e ait olan Mançurya'dan geçer. Çin'in kendi kaderini tayin hakkı vardır; bu nedenle, Sovyet Rusya'nın bu demiryolu üzerindeki iddiaları emperyalizmdir. Devredilmelidir. Kime? Çan Kay-şek'e mi? Yoksa Çang Zo-lin'in oğluna mı?

Brest-Litovsk barış müzakereleri sırasında von Kuhlmann, Litvanya ve Estonya'ya Almanya'nın yardımıyla kurulan Landtagların, kendisine ayrılma talebinde bulunma talimatı vermesine atıfta bulunarak bu ülkelerin bağımsızlığı talebini ileri sürdü. Bunu reddettik ve tüm resmi Alman basını tarafından emperyalist olmakla suçlandık.[118]

Kafkasya'da, diyelim ki İngiltere'nin yardımıyla, zafere ulaşan bir karşı-devrim patlak vermiş olsun. Ve yine varsayalım ki Bakü işçileri, Sovyetler Birliği'nin yardımıyla, tüm Bakü bölgesini kendi ellerinde tutmayı başarmış olsunlar. Söylemeye bile gerek yok ki, Transkafkasya karşı-devrimi bu Bakü bölgesine sahip çıkmak isteyecektir. Sovyet cumhuriyetinin buna razı olmayacağı gün gibi açıktır. Böyle bir durumda düşmanın Sovyet hükümetini emperyalizmle suçlayacağı da açık değil midir?

---

[118] On üçüncü yüzyıldan beri Baltık devletlerini yönetmekte olan Alman tüccarları ve feodal aristokrasi bu ülkelerin on sekizinci yüzyılın sonlarında Rus imparatorluğuna katılmasından sonra da iktidarlarını sürdürdüler. I. Dünya Savaşı sırasında Alman işgalci güçleri bu toplumsal tabakanın kalıntılarını Almanya'ya sempati besleyen "bağımsız" hükümetler oluşturmakta kullandılar. Richard von Kuhlmann (1873-1948) Brest-Litovsk'da Troçki ile müzakereler sırasında Alman delegasyonuna başkanlık etti.

Çinli işçi ve köylülerin devrimi zafer kazanmış olsaydı, Doğu Çin Demiryolu hakkında hiçbir pürüz çıkmazdı. Demiryolu hatları muzaffer Çin halkına devredilirdi. Fakat işin aslı şu ki, Çin halkı yabancı emperyalizmin yardımlarıyla egemen Çin burjuvazisi tarafından yenilgiye uğratılmıştır. Böylesi koşullarda demiryolunu Çan Kay-şek'e devretmek, Çin halkına karşı Çin Bonapartist karşı-devrimine yardım etmek ve onun işini kolaylaştırmak anlamına gelirdi. Bu belirleyicidir. Ancak eşit önemde bir başka neden daha vardır. Çan Kay-şek bu demiryolu hatlarını kendi mali-politik kaynaklarıyla bırakın elde tutmayı, asla elde edemezdi. Bir Japon mandası altında Mançurya'nın gerçek bağımsızlığına göz yumması hemen hemen umulamayacak bir şeydir. Çan Kay-şek'e devredilen demiryolu ancak onun aldığı dış borçların garantisi olurdu. Demiryolu gerçek emperyalistlerin eline geçer ve onların –olası bir Çin devrimine ve Sovyet cumhuriyetine karşı– Uzak Doğu'daki en önemli ekonomik ve stratejik ileri karakolu haline gelirdi. Emperyalistlerin, kendi kaderini tayin hakkı sloganından kendi kirli işleri için nasıl faydalanacaklarını mükemmel bir şekilde kavradıkları malûmumuzdur. Ancak Marksistlerin onlara bu sloganı öne çıkarmakta yardım etme yükümlülüğünde olduğuna inanmıyorum.

Aşırı-solların kalkış noktası, Doğu Çin Demiryolunu Çin halkının elinden alanın açgözlü ve soyguncu Çarlık emperyalizmi olduğudur. Bu bir olgudur ve tartışılamaz. Ama bunun Rus halkına da hükmeden bir emperyalizm olduğuna işaret etmek unutulmuştur. Evet, bu demiryolu Çinli işçi ve köylüleri soymak amacıyla inşa edilmişti. Ama Rus işçi ve köylülerinin yağmalanması ve sömürülmesiyle inşa edildi. Sonra Ekim devrimi gerçekleşti. Bu Çinliler ile Ruslar arasındaki karşılıklı ilişkileri değiştirdi mi? Devrim zemininde, bir gericilik döneminden sonra, devlet yapısı yeniden inşa edildi. Rusya şimdi başlangıç noktasına geri mi döndü? Bugün, tarihsel açıdan –Stalin ve Molotov'u, Muhalefetin sürgün edilişini vb. bir tarafa bırakarak– Doğu Çin Demiryolunun, uluslararası proletarya ve Çin devrimi açısından Sovyetler Birliği'nin elinde olmasından daha yararlı olabilecek bir mülkiyet tasavvur edilebilir mi? Sorunu ortaya koyuş tarzımız bu olmalıdır.

Tüm Beyaz Muhafız göçmenleri bu soruna, milliyetçi ya da coğrafi bir açıdan değil, bir sınıf bakış açısından yaklaşıyorlar. İç

ihtilâflara rağmen, Rus mültecilerin önde gelen grupları, "yaklaşan" burjuva Rusya açısından, Doğu Çin Demiryolunun uluslararasılaştırılmasının, yani dünya emperyalizminin denetimine devredilmesinin, Sovyet devletinin sahipliğine bırakılmasından daha avantajlı olabileceğinde hemfikirdirler. Aynı nedenlerle, bağımsız bir Çin açısından, bu demiryolunun Sovyet hükümetinin denetimi altında kalmasının, onu mevcut müdahillerden herhangi birine devretmekten daha avantajlı olduğunu söyleyebiliriz.

Bu, demiryolu yönetim aygıtının mükemmel olduğu anlamına mı gelir? Hayır! Gerçekten öyle değil. Çarlık emperyalizmi geride izlerini bırakmıştır. Sovyet iç politikasının tüm zikzakları hiç kuşkusuz demiryolu aygıtında da yankı bulmaktadır. Muhalefetin görevleri bu sorunlara da uzanmaktadır.

Bu konudaki kişisel deneyimime atıfta bulunmak isterim. Çin demiryolu yönetiminin ıslah edilmesi için çeşitli kereler mücadele etmek zorunda kalmıştım. Bu sorun üzerindeki en son mesaim Mart 1926'da, başkanı olduğum özel bir komisyondaydı. Komisyonun üyeleri Voroşilov, Cerjinski ve Çiçerin idi. Çinli devrimcilerle ve üstelik yalnızca komünistlerle değil o zamanlar faal olan Kuomintang temsilcileriyle de tam bir mutabakat içerisinde, komisyon şunu kesinlikle zorunlu görmüştü: "DÇD'nin mevcut aygıtını Sovyet hükümetinin sımsıkı elinde tutması –önümüzdeki dönemde demiryolunu emperyalistlerin ele geçirmesini önlemenin biricik yolu budur "

Bu süre zarfındaki yönetime ilişkin olarak, sorun hakkında kabul edilen karar şunu ifade etmişti:

> Demiryolunun *Çinlileşmesi*ni hedefleyen kültürel ve politik tabiatlı geniş önlemleri derhal almak gerekir.
>
> (a) yönetim iki dilde olmalıdır; istasyon işaretleri ve istasyonlara asılan talimatlar iki dilde olmalıdır. (b) Demiryolu işçileri için teknik ve politik eğitimi birleştiren Çin okulları kurulmalıdır. (c) Demiryolu boyunca uygun noktalarda, Çinli işçiler ve demiryoluna bitişik oturan Çinliler için kültür-eğitim enstitüleri kurulmalıdır. ["Çin ve Japon Politikamızın Sorunları" (25 Mart 1926)]

Rus temsilcilerinin Çin'e dönük politikasıyla ilgili olarak karar şunu belirtmişti:

> Kesinlikle hiç şüphe yok ki, çeşitli resmi daire temsilcilerinin faaliyetlerinde, Sovyet hükümetini zora sokan ve bir Sovyet emperyalizmi izlenimi doğuran, kabul edilemez bir büyük-güç üslubu söz konusuydu.
>
> Büyük-güç maksatları kuşkusunun tüm izlerinin bertaraf edilmesi için, ilgili büro ve kişilerin kafasına şunu iyice sokmak gerekir ki; bizim açımızdan böyle bir politika ve hatta Çin'e ilişkin böylesi bir politikanın *dış biçimleri* hayati önemdedir. Çin'in haklarına, onun egemenliğini vb. vurgulayarak, en sıkı riayete dayanan bu çizgi her düzeyde hayata geçirilmelidir. Bu politikanın ihlal edildiği her tekil örnekte, ne kadar önemsiz olursa olsun, sanıklar cezalandırılmalı ve bu olgu Çin kamuoyunun dikkatine sunulmalıdır.

Buna ek olarak şu noktayı da belirtmeliyim ki, demiryolunun Çan Kay-şek de dahil Çinli sahipleri demiryolu idaresinin karşısına bir Çinli değil, maaşını dünya emperyalistlerinden alan Beyaz Muhafızcı bir aygıt koydular. Çin demiryollarının polis ve asker karakollarında görevlendirilen Beyaz Muhafızlar demiryolu işçilerine karşı sık sık şiddet eylemlerine giriştiler. Komisyondan geçen karar bu konuda şunları söylüyordu:

> Diğer taraftan, tam da şimdi, Rus işçilerine ve DÇD çalışanlarına karşı, Çinli militaristlerin, polisin ve Rus Beyaz Muhafız unsurlarının gaddarlık ve zorbalığının tüm sorunlarını ve aynı zamanda Ruslar ile Çinliler arasında ulusal-toplumsal zemindeki tüm uyuşmazlık olaylarını dikkatlice derlemek (ve daha sonra gözden geçirmek) gerekiyor. Aynı zamanda, Rus işçilerinin bireysel ve ulusal itibarını koruyacak araçlar ve yollar düşünüp bulmak gerekir, öyle ki bu zemindeki uyuşmazlıklar her iki tarafta da çeşitli şovenist duyguları tutuşturmak yerine, tersine, politik ve eğitimsel bir öneme sahip olabilsin. Her iki tarafın da eşit bir temelde katıldığı, ulusal sorunun tüm önemini ve keskinliğini kavramış ciddi komünistlerin gerçek kılavuzluğu altında sendikalara bağlı özel uzlaştırma komisyonları ya da onur mahkemeleri kurmak gereklidir.

Bunun emperyalizmden hayli uzak bir feryat olduğunu düşünüyorum. Aşırı-solların bundan bir şeyler öğrenmek için iyi bir fırsatları olduğunu düşünüyorum. Aldığımız kararların hepsinin hayata geçirilmediğini de kabul etmeye hazırım. Muhtemelen bu demiryolunda Moskova'dakinden daha fazla kanunsuz işler ol-

muştur. Muhalefetin amansız bir mücadele vermesinin nedeni de tam olarak budur. Ama ancak kötü bir politikacı pire yüzünden yorgan yakar.

Stalinist hizbin, Çan Kay-şek'in provokasyonundan hangi anlamda sorumlu olduğunu zaten göstermiştim. Ancak Stalin'in bürokratlarının bir kez daha aptalca davrandığını ve böylelikle düşmanın Sovyet cumhuriyetine bir darbe vurmasına yardımcı olduklarını kabul etsek bile, bundan ne sonuç çıkarmalıyız? Sovyet cumhuriyetini savunmamamız gerektiği sonucu mu? Yoksa Sovyet cumhuriyetini Stalinist önderlikten kurtarmak gerektiği sonucunu mu? *Contre le Courant* başyazısı rezil bir şekilde ilk sonuca varmıştır. Başyazı bir savaş durumunda tehlikeye girecek olan Ekim devrimi ve onun imkânları değil Stalinist bürokrasi olacağından dolayı, Stalin'in bürokrasisini ve bu bürokrasinin maceracı savaşını desteklememek gerektiğini belirtiyor. Kendi bilgeliğini daha da göstermek için başyazı şöyle devam ediyor: "Bugünkü bunalıma bazı özel çareler bulmak Muhalefetin işi değildir." Bundan daha kötü bir tutum hayal edemiyorum. Bu bir devrimcinin değil alâkasız bir seyircinin bakış açısıdır. Rus devrimcisi ne yapacak? Muhalefetin savaşçıları savaş durumunda ne yapacaklar? Tarafsız bir tutum mu takınacaklar? Başyazının yazarı bunları düşünmek istemiyor gibi görünüyor. Ve bunun nedeni, yazarın, savaşa kayıtsız koşulsuz katılacak bir devrimcinin bakış açısını kılavuz edinmemesi, müdahale etmeksizin her iki partinin hareketlerini kaydeden bir noter gibi davranmasıdır.

Stalinistler bizleri çok kez yenilgici ya da şartlı savunmacı olmakla suçladılar. 1 Ağustos 1927'de Merkez Komitesi ve Merkez Kontrol Komisyonunun bütün üyelerinin hazır bulunduğu birleşik plenumunda bu konuda bir konuşma yaptım. Şunları söylemiştim: "Şartlı savunmacılık yalanını iftiracılara aynen iade ederiz"

Bu şekilde tarafsızlık ve şartlı savunu düşüncesini reddetmiş, bunu bir iftira olarak adlandırmış ve bu iftirayı Stalinistlerin ağzına tıkıştırmıştım. Başyazının yazarı bu söylenenlerin farkında değil midir? Ve eğer farkındaysa, neden bana saldırmadı? Atıfta bulunduğum konuşma *La Révolution défigurée* başlığıyla Fransızca

yayınlanan son kitabımda yer almıştı.[119]

Bu konuşma herhangi bir özel savaşa değil, Sovyet cumhuriyetine karşı yürütülecek her savaşa ilişkindi. Bundan önceki olaylar yığınından emperyalist güçler ile Sovyet Rusya arasındaki temel uzlaşmaz çelişkiyi ayırdetmeyi ancak bir kara cahil beceremez. Evet, bana vize verilmesi konusunda emperyalistler Stalin ile neşeli bir uyum içerisindedirler.[120] Ancak iş Sovyet cumhuriyetine geldiğinde, *Stalin'e bakmaksızın* hepsi bu cumhuriyetin ölesiye düşmanı olarak kalmaya devam eder. Her savaş bu uzlaşmaz çelişkiyi açığa vuracak ve kaçınılmaz olarak tam da Sovyetler Birliği'nin varlığını tehlikeye atmakla sonuçlanacaktır. O konuşmada şunları söylememin nedeni de buydu:

> Bizler, Muhalefet, sosyalist anavatanın savunusu konusunda herhangi bir şüphe besliyor muyuz? Hayır hiçbir şekilde. Yalnızca savunmaya katılmak değil, aynı zamanda başkalarına bir şeyler öğretebilmek de hepimizin umududur. Sosyalist anavatanın savunusu açısından Stalin'in doğru bir çizgi izleyebileceği hususunda şüphemiz var mı? Evet ve üstelik mümkün olan en büyük ölçüde....
>
> Muhalefet SSCB'nin zaferinden *yanadır*; bunu eylemde kanıtlamıştır ve hiç kimseden geri kalmayarak kanıtlamaya devam edecektir. Ama Stalin bununla ilgilenmiyor. Esasen Stalin'in kafasında olup da söylemeye cesaret edemediği başka bir soru var: "Muhalefet gerçekten, Stalin önderliğinin SSCB'nin zaferini güvence altına almaktan aciz olduğunu mu düşünüyor?" Evet öyle düşünüyoruz.
>
> *Zinovyev*: Doğru!

---

[119] Troçki'nin atıfta bulunduğu konuşma "Savaş Tehlikesi–Savunma Politikası ve Muhalefet" adını taşır, bu konuşmadan kısa bir parça bu kitapta daha önce "Peki Ya Çin?" başlığıyla yer alıyor. *La Revolution defigurée* Ağustos 1929'da Fransızca yayınlandı. Gözden geçirilmiş İngilizce baskısı 1937'de Pioneer Publishers tarafından *The Stalin School of Falsification [Stalin Tahrifat Okulu]* adıyla basıldı. Türkçe olarak Yazın Yayınları tarafından *Çarpıtılan Devrim* adıyla yayınlandı.

[120] Troçki Türkiye'ye sürgüne gönderildikten sonra Avrupa ve Amerika'nın tüm büyük hükümetlerine politik sığınma hakkı için başvuruda bulundu. İstisnasız tüm başvuruları reddedildi, "demokrasi"nin kalesi olarak geçinen Britanya ve ABD de dahil. Troçki bu deneyimi, *Hayatım* adlı otobiyografisinin "Vizesiz bir Gezegen" başlığını taşıyan son bölümünde anlatır. Daha sonra kısa bir süreliğine Fransa'da ve Norveç'te yaşamasına izin verilmiş olsa da en sonunda her iki ülkeyi de terk etmeye zorlanır ve yalnızca Meksika ona ülkeye giriş izni verir.

tek bir Muhalefetçi bile savaşın arifesinde, ya da savaş sırasında, parti yöneliminin düzeltilmesi için –her zaman olduğu gibi partimizin içinde– mücadele etme hak ve görevini reddetmeyecektir, çünkü zaferin en önemli koşulu orada yatmaktadır. Özetleyelim. Sosyalist anavatan için? Evet! Stalinist yönelim için? Hayır!

İnanıyorum ki bu tutum, içinde bulunduğumuz anda da tüm anlamını muhafaza etmektedir.

Writings of Leon Trotsky (1929)'dan.
Militant (New York), 15 Eylül 1929'dan alınma.

ÇİN'DE NELER OLUYOR?

Her Komünistin Kendisine Sorması Gereken Bir Soru

9 Kasım 1929

Pravda'daki raporlar arasında Ekim ayı boyunca birçok kereler, en küçük puntolarla, Yoldaş Çu Te'nin komutası altındaki silahlı komünist müfrezenin başarılı bir şekilde Çaoçow'a (Kwantung) doğru ilerlediği, bu müfrezenin sayısının 5.000'den 20.000'e çıktığı bildirilmekteydi. Böylece *Pravda*'nın veciz raporlarından sanki kazara öğreniyoruz ki, Çinli komünistler Çan Kay-şek'e karşı silahlı bir mücadele yürütmektedirler. Bu mücadelenin anlamı nedir? Kökenleri? Perspektifleri nedir? Bu konuda tek bir sözcük bile dile getirilmiyor. Eğer Çin'deki yeni devrim komünistlerin silahları ele alacağı noktaya dek olgunlaşmış olsaydı, o takdirde böylesi muazzam tarihsel önemdeki olaylar karşısında tüm Enternasyonal'i seferber etmeye gerek görülürdü. O zaman neden buna benzer hiçbir şey duymuyoruz? Ve eğer Çin'deki durum komünistlerin iktidar için silahlı mücadelesini gündeme oturtmuyorsa o zaman komünist bir müfreze Çan Kay-şek'e karşı yani burjuva askeri diktatörlüğe karşı neden ve nasıl bir silahlı mücadele başlatmıştır?[121]

---

[121] Sonbahar Hasadı Ayaklanmasından sonra Mao Ze-tung, kuvvetlerinden geri kalanlarla birlikte Hunan-Kiangsi sınırındaki Çingkang dağlarında bir askeri üs kampı kurdu. Nisan 1928'de Mao'nun kuvvetlerine Çu Te ve Lin Piao da katıldılar. Mayıs ve Haziran 1928 aylarında KMT kuvvetleri tarafından yürütülen iki saldırıya karşı koyduktan sonra, durum savunulamaz bir hale geldi ve Çu'nun komutası altındaki ve Mao'nun siyasi komiserliğini yaptığı Dördüncü Kızıl Ordu Ocak 1929'da ku-

Evet, Çin komünistleri neden ayaklandılar? Acaba Çin proletaryası yaralarını iyileştirme zamanını çoktan bulduğu için mi? Demoralize ve takati kesilmiş Komünist Parti devrimci bir dalgayı güçlendirme zamanı bulduğundan mı? Kent işçileri kırsal kesimin devrimci kitleleriyle temaslarını garanti altına aldılar mı? Grevler tüm ülkeye yayıldı mı? Bir genel grev proletaryayı isyana mı sürükledi? Eğer durum buysa, herşey açık ve yerli yerindedir. Ama o zaman *Pravda* neden bu olayları birkaç satırla ve küçük puntolarla veriyor?

Yoksa acaba Çin komünistleri "üçüncü dönem" kararları üzerine Molotov'un en son yorumlarını aldıkları için mi ayaklanmaya giriştiler?[122] Diğer teslimiyetçilerin tersine halen diriymiş gibi davranan Zinovyev'in, Çan Kay-şek'in egemenliğinin Kolçak'ın geçici egemenliğine bütünüyle benzediği, yani bu egemenliğin devrimci yükseliş sürecindeki basit bir evreden ibaret olduğunu ileri süren bir makaleyle *Pravda*'da boy göstermesi bir tesadüf değildir. Bu analoji şüphesiz ruh ferahlatıcıdır. Ama ne yazık ki doğru olmamakla kalmaz, tek kelimeyle aptallıktır. Kolçak, ülkenin büyük bir bölümünde zaten kurulmuş olan bir proletarya diktatörlüğüne karşı tek bir eyalette bir isyan örgütlemişti. Çin'de ise ül-

---

şatmayı yardı. Komintern basınında bahsedilen bu birliklerin kahramanlığı idi. 1929 boyunca Çu-Mao birlikleri, Kiangsi, Fukien ve Kwangtung eyaletlerinin kesiştiği bölgede hareket halindeydi. 1930'un başlarında Güney Çin'de, yaklaşık on beş adet küçük "sovyet" bölgesi vardı, bunların en büyüğü, Juiçin'de karargâhını kurmuş olan ve 1930'ların başlarında hatırı sayılır bir büyüme yaşayan Çu Te ve Mao'nun Kiangsi sovyeti idi. O sıralar Çan Kay-şek güya KMT'ye sadık olan savaş ağası generallerle askeri çatışmalara gömülmüştü. 1931'de kendi güçlerini kırsal KP "sovyetleri" üzerinde yoğunlaştırdı ve 1934'ün sonundan itibaren KP güçlerini Güney Çin'den sildi.

122 "Üçüncü Dönem" teorisi, Komintern tarafından resmen ilk defa Temmuz 1929'daki KEYK Onuncu Plenumunda benimsendi, her ne kadar Plenumun benimsediği kararda, bu teorinin Altıncı Kongrede benimsenen programda bulunabileceği, kısmen haklı olarak, iddia ediliyor olsa da. Altıncı Kongre Stalin'in Buharin'den kopuşunun sinyallerini vermiş ve Molotov, Stalin'in baş teorisyeni olarak ortaya çıkmıştı. Stalinistlere göre I. Dünya Savaşı sonrası dönem üç döneme bölünebilir: birinci dönem, devrimci kargaşa yılları 1917'den 1923'e değin sürmüştü; ikinci dönem, kapitalist istikrar dönemi, 1924'den 1928'e kadardı. "Üçüncü Dönem", kapitalizmin çöküşüne tanıklık edileceği dönem 1928'le birlikte açılmıştı. Stalinistler tarafından bu sıralar savunulan taktikler –ki 1934'e dek bu taktikleri savunmuşlardır– birleşik cephenin reddedilmesi, mevcut sendikalarda çalışmanın reddedilmesi ve Çin ve Güneydoğu Asya'da kırsal gerilla savaşını teşvik etmekten oluşuyordu.

kede burjuva karşı-devrimi hüküm sürmektedir ve eyaletlerden birinde birkaç bin insanla bir ayaklanma başlatan komünistlerdir. Bu nedenle şu soruyu ortaya atma hakkımız olduğunu düşünüyoruz: Bu ayaklanma Çin'deki durumdan mı kaynaklanmaktadır yoksa daha ziyade "üçüncü dönem"e dair öğretilerden mi? Dahası soruyoruz, Çin Komünist Partisinin bundaki politik rolü nedir? Kitleleri hangi sloganlarla seferber ediyorlar? İşçiler üzerinde etki derecesi nedir? Tüm bunlar hakkında hiçbir şey işitmiyoruz. Çu Te'nin isyanı, 1927'deki Ho Lung ve Yeh Ting'in maceracı kampanyalarının ve Muhalefetin Rus Komünist Partisinden ihracına denk getirilen Kanton ayaklanmasının bir yeniden üretimi gibi görünüyor.

Belki de ayaklanma kendiliğinden patlak vermiştir? İyi güzel. Peki o zaman dalgalandırılan komünist bayrağın anlamı nedir? Resmi Çin Komünist Partisinin ayaklanmaya ilişkin tutumu nedir? Komintern'in bu sorundaki konumu nedir? Ve en sonu, bu olguyu bizlere bildiren Moskova *Pravda*sı neden herhangi bir yorumda bulunmaktan çekinmektedir?

Ama hâlâ başka bir açıklama da olasıdır ve belki en tehlikeli olanı da budur: Çinli komünistler, Çan Kay-şek'in Çin Doğu Demiryollarını ele geçirmesinden dolayı mı ayaklanmışlardır? Bütünüyle partizan karakterinde olan bu isyan, Çan Kay-şek'in kendi geri saflarına dair bir endişe duymasını mı amaçlamıştı? Eğer olan buysa, böyle bir nasihati Çin komünistlerine kimin verdiğini soruyoruz? Çin komünistlerinin bir gerilla savaşına geçmelerinin politik sorumluluğunu kim üstleniyor?

Çin Doğu Demiryolları gibi önemli bir aracı Rus devriminin ellerinden Çin karşı devriminin ellerine devretme zorunluluğu hakkındaki boşboğazlıkları kararlılıkla mahkûm edişimiz öyle çok gerilerde değildir. Uluslararası proletaryanın bu ihtilâflı konuda Çin burjuvazisi ve onun olası tüm kışkırtıcıları ve müttefiklerine karşı Sovyet cumhuriyetini savunmasının temel bir görev olduğunu hatırlatmıştık. Ama diğer taraftan, gayet açıktır ki, elinin altında bir iktidar ve bir ordu bulunan SSCB proletaryası, Çin proletaryasının öncüsünün Çan Kay-şek'e karşı derhal bir savaş başlatmasını, yani bizzat Sovyet hükümetinin başvurmayı doğru biçimde mümkün görmediği bir araca onun başvurmasını talep edemez.

SSCB ile Çin arasında ya da daha ziyade SSCB ile Çin'in em-

peryalist patronları arasında bir savaş başlamış olsaydı, Çin komünistlerinin görevi bu savaşı en kısa zamanda bir iç savaşa çevirmek olurdu. Ama bu durumda bile iç savaşın yürürlüğe girişi genel devrimci politikaya tâbi kılınmak zorunda olurdu; ve o zaman bile –ve hiçbir zaman– Çin komünistleri açık bir ayaklanmaya giden yola keyfi bir biçimde giremezlerdi, ancak işçi ve köylü kitlelerinin gerekli desteğini kendileri açısından güvence altına aldıktan sonra buna girişebilirlerdi. Çan Kay-şek'in geri saflarındaki isyan, bu durumda, Sovyet işçi ve köylüleri cephesinin genişletilmesi olurdu; asi Çin işçilerinin kaderi Sovyet cumhuriyetinin kaderiyle kopmazcasına birbirine bağlanırdı; görevler, hedefler ve perspektifler gayet açık olurdu.

Peki, bugün yalıtılmış olan Çin komünistlerinin bir savaş ya da devrim ortada yokken giriştikleri bu ayaklanma tarafından açılan perspektif nedir? Korkunç bir yıkım ve Komünist Partinin kalıntılarının maceracı yozlaşması perspektifi.

Bu arada, açıkça söylenmelidir ki: Gerilla macerasına dayandırılan hesaplar Stalinist politikanın genel tabiatına bütünüyle denk düşmektedir. İki yıl önce, Stalin Sovyet devletinin güvenliği açısından Britanya sendikaları Genel Konseyinin emperyalistleriyle ittifaktan devasa kazanımlar umut etti. Bugün, Çin komünistlerinin isyanının, en küçük bir umut taşımasa bile, bu nazik durumda "küçük bir kâr" getirebileceğini bal gibi hesap ediyor olabilir. İlk durumdaki hesap açıkça oportünistti; ikinci durumda ise bariz bir biçimde maceracıdır; ama her iki durumda da yapılan hesaplar, dünya işçi hareketinin genel görevlerin bağımsız olarak, bu görevlere karşın ve Sovyet cumhuriyetinin doğru kavranılmış çıkarları aleyhine yapılmıştır.

Kesin bir sonuç çıkarmak için gereken bilgiler elimizde değildir. Bu nedenle soruyoruz:

Çin'de neler oluyor? Bunu bize açıklayın! Bu soruyu kendisine ve partisinin önderliğine yöneltmeyen bir komünist, komünist adına layık olmayacaktır. Çinli partizanların yenilgisi durumunda, kendi ellerini temiz tutmak ve sorumluluğu Çin Komünist Partisi Merkez Komitesinin üzerine yıkmak amacıyla bir kenarda ihtiyatla beklemeyi arzulayan bir önderlik, uluslararası devrimin çıkarlarına karşı en iğrenç suçla –üstelik ilk kez de değil– kendisini lekelemiş

olur.

Soruyoruz: Çin'de neler oluyor? Bir yanıt alıncaya kadar bu soruyu ortaya atmayı sürdüreceğiz.

Problems of the Chinese Revolution'dan.

ÇİNLİ MUHALEFETÇİLERE YANIT[123]

22 Aralık 1929

Sevgili Yoldaşlar:

20 Aralıkta 15 kasım tarihli mektubunuzu aldım; Şanghay'dan İstanbul'a gelmesi otuz beş gün sürmüş. Yanıtımın size ulaşması için, en azından bir o kadar günün daha geçmesi gerekli. Yapacak bir şey yok. Ne havayolu postası ne de radyo henüz Muhalefetin hizmetinde değil.

Mektubunuzdaki en önemli nokta, Çin Muhalefetinin bir *platformu*nu yayınladığınız haberidir. Onu derhal en azından bir Avrupa diline tercüme etmelisiniz. Tüm uluslararası Muhalefet bu son derece önemli belgeden haberdar olma olanağına kavuşmalıdır. Platformu büyük bir sabırsızlıkla bekliyorum.

Mektubunuzda platformla bağlantılı iki sorun ortaya atıyorsunuz: Kurucu meclis ve Asya Birleşik Devletleri. İkinci sorun tamamıyla yeni bir sorundur; yanıtımı bu soruna özel bir makalede

---

[123] Troçki burada, Şanghay'daki Wo-men-ti-hua (Bizim Sözümüz) adlı grubun önderi olan "Peter"den gelen bir mektubu yanıtlıyor. ("Peter'in" mektubu, "P." imzasıyla New York *Militant*'ında 25 Ocak 1930'da yayınlandı). Bu sıralar Çin'de dört Troçkist grup vardı. Bunların en büyüğü Çen Tu-ziu ve Peng Şu-ze'nin önderlik ettiği *Wu-çan-çe şe* (Proleter Topluluğu) idi. (Bu grup Çen ve Peng'in Aralık 1929'da ihraç edilmesine dek ÇKP içerisinde *Zo-pai fan-tui-pai* [Sol muhalefet] adıyla örgütlenmiş ve bu isim, 1930'da kendi dergisinin adıyla *Wu-çan-çe* olarak daha fazla tanınmasına rağmen 1931'de dek grubun resmi adı olarak kalmıştı). Bunun dışında Moskova'dayken Sol Muhalefete kazanılmış ve bu sıralar genellikle Çen ve Peng'i eleştiren, esasen Çinli öğrencilerden oluşan üç küçük grup daha vardı. Bu gruplar: Liu Jençing tarafından yönetilen *Şih-yueh şe* (Ekim Topluluğu); *Çan-tou şe* (Savaşım Topluluğu) ve *Wo-men-ti-hua* grubu idi. Mayıs 1931'de dört grup Çin Komünist Birliği'ni oluşturmak üzere birleştiler, bu isim 1948'dek sürdü ve sonra Devrimci Komünist Parti olarak değiştirildi.

yer ayırabilinceye kadar ertelemek zorundayım. Kurucu meclis sorunu hakkında ise kısaca size yanıt vereceğim:

Zayıf düşürülen ve illegaliteye sürüklenen Çin Komünist Partisinin siyasal görevi, burjuva-askeri diktatörlüğe karşı yalnızca işçileri değil, kent ve kırın geniş toplumsal katmanlarını da seferber etmektir. Bugünkü koşullarda en basit ve en tabii sloganın, kurucu meclis sloganının hizmet etmesi gereken sonuç budur. Demokratik devrimin diğer sloganlarıyla karşılıklı ilişkisi içerisinde bu slogan altında bitmez tükenmez bir enerjiyle bir ajitasyon yürütülmelidir: Toprağın yoksul köylülere devredilmesi, sekiz saatlik işgünü, Çin'in bağımsızlığı, Çin'deki halkların kendi kaderlerini tayin hakkı.

Ajitasyon, en azından proletaryanın en ileri kesimlerine, kurucu meclise giden yolun ancak askeri gaspçılara karşı ayaklanarak ve iktidarı halk kitlelerinin ele geçirmesiyle katedilebileceğini kavratan bir propagandayla tamamlanmalıdır.

İşçi ve köylülerin muzaffer bir devriminden çıkacak olan hükümet ancak sömürülen ve ezilen halkın çoğunluğuna önderlik eden bir *proletarya diktatörlüğü* hükümeti olabilir. Fakat, makalelerle ve teorik ve propaganda konuşmalarıyla bitip tükenmez bir enerjiyle geliştirmemiz gereken genel *devrimci perspektif* ile kitleleri askeri diktatörlük rejimine karşı gerçekten örgütleyerek onları bugünden başlayarak seferber edebileceğimiz *güncel politik sloganlar* arasındaki farklılıklar açıklıkla kavranmalıdır. Bu tür bir *merkezi siyasal slogan*, *kurucu meclis* sloganıdır.

Bu slogan İstanbul'da Çinli ve diğer yoldaşlar tarafından hazırlanan Çin Muhalefet platformunun taslağında kısaca ele alınmıştı. Genç arkadaşım N.nin[124] bu taslağı size ilettiğini biliyorum. Çok büyük bir sabırsızlıkla platformunuzu bekliyorum, ancak böylelikle, eldeki belgelerle, sizinle Yoldaş N. arasında farklılıklar olup olmadığı ve iki grubun ayrı ayrı varoluşunun doğru olup olmadığı konusunda bir yargıya varabileceğim. Olgular ve belgelerden ha-

[124] Troçki'nin atıfta bulunduğu belge bu kitapta daha önce yer alan "Çin'deki Politik Durum ve Bolşevik-Leninist Muhalefetin Görevleri" (Haziran 1929) adlı belgedir. "N." Troçki'yi 1929'da Büyükada'da ziyaret eden Liu Jen-çing'dir. Liu 1930'ların başlarında dünya Troçkist basını için Şanghay'dan Niel Şih adıyla yazılar yazıyordu.

berdar olana dek, bu önemli sorun üzerinde herhangi bir yargıya varmaktan kaçınmak zorundayım.

Çinli Stalinistlerin Kanton sokaklarında bir Muhalefetçiye ateş açtığını bildiriyorsunuz. Bu tip sınırı aşan davranışlar olabilir, bunu imkânsız bulmuyorum. "Vasiyet"inde Lenin, Stalin'in kişisel olarak iktidarı kötüye kullanma eğilimiyle yani şiddet eğilimiyle suçlanmıştı. O günden bu yana bu özellik Sovyetler Birliği Komünist Partisi aygıtı içerisinde korkunç derecede gelişmiş ve Komünist Enternasyonal'e de yayılmıştır. Doğal olarak, proletarya diktatörlüğü, bizzat proletaryanın belli kesimlerine karşı dahi olsa, güç kullanımı olmaksızın düşünülebilir bir şey değildir. Ne var ki işçi devleti, işçi demokrasisinin, niçin, nasıl ve ne adına şiddetin uygulandığını bilmek üzere en tedbirli denetimi uygulamasını da gerektirir. Bu sorun kendisini burjuva ülkelerde bütünüyle farklı bir tarzda ortaya koyar, bu ülkelerde devrimci parti işçi sınıfının sadece küçük bir azınlığını teşkil eder ve çoğunluğu kazanmak için mücadele etmek zorundadır. Böylesi koşullarda ideolojik muhaliflerine –grev kırıcılara veya provokatörlere veyahut kalleşçe saldıran faşistlere değil, dürüst Sosyal Demokrat işçiler de dahil ideolojik muhaliflerine karşı şiddet uygulamak devasa bir suç ve kaçınılmaz olarak bizzat devrimci partinin kendisine geri dönecek olan bir deliliktir. Ekim devriminden önceki on beş yıl boyunca Bolşeviklerin, Narodnikler ve Menşeviklere karşı yürüttükleri şiddetli mücadelede, asla fiziksel şiddet yöntemlerini kullanmak diye bir sorun olmamıştı. Bireysel teröre gelince, biz Marksistler bunu Çarlığın satraplarına ilişkin olarak bile reddetmiştik. Yine de, son zamanlarda Komünist Partiler ya da daha ziyade onun aygıtındaki kişiler, gittikçe artan bir sıklıkla toplantıların dağıtılmasına ve rakiplerinin, en başta da Sol Muhalefetin mekanik bir biçimde yok edilmesi yöntemlerine başvurdular. Birçok bürokrat bunun gerçek Bolşevizm olduğuna içtenlikle inanmıştır. Kapitalist devlet karşısındaki güçsüzlüklerinin öcünü diğer proleter gruplardan alıyorlar ve böylelikle burjuva polisi bizler arasındaki bir hakeme dönüştürüyorlar.

Bu güçsüzlük ve şiddet bileşiminin doğurduğu ahlâk bozukluğunu hayal etmek zordur. Gençlik gitgide yumrukların tartışmadan daha üstün bir silah olduğunu düşünmeye başlıyor. Diğer bir de-

yişle, politik kinizm yeşertilmektedir ki, bu da insanların faşist kampa geçişini herşeyden çok hazırlamaktadır. Stalinizmin vahşi ve sadakatsiz yöntemlerine karşı, basında ve toplantılarda bunu teşhir ederek, beyinlere seslenmek yerine kafa göz yaran tüm bu sözde devrimcilere karşı işçiler arasında nefret ve horgörü yeşerterek amansız bir mücadele yürütülmelidir.

Çen Tu-ziu grubuna gelince, bu grubun devrim yıllarında izlediği politikadan oldukça haberdarım: Stalin-Buharin-Martinov politikası, yani aslında sağ-kanat Menşevizmin politikasıydı. Ne var ki Yoldaş N. bana Çen Tu-ziu'nun devrim deneyimine dayanarak bizim tutumumuza hatırı sayılır ölçüde yaklaştığını yazdı. Söylemeye gerek bile yok ki buna ancak sevinilebilir. Ne var ki mektubunuzda Yoldaş N.nin haberine kesinlikle şüpheli bakıyorsunuz. Hatta Çen Tu-ziu'nun, bir oportünizm ve maceracılık karışımı sunan Stalin'in politikasından kopmadığını ileri sürüyorsunuz. Fakat bugüne kadar Çen Tu-ziu'nun yalnızca bir program deklarasyonunu okudum ve bu nedenle bu konuda kendi görüşlerimi ifade edecek bir konumda değilim.

Diğer taraftan, Çin sorunu üzerine prensipte bir dayanışmayı ancak şu sorulara verilecek net yanıtlar temelinde düşünebilirim:

Devrimin ilk dönemi söz konusu olduğu sürece:

1. Çin devriminin anti-emperyalist karakteri, Çin "ulusal" burjuvazisine devrimde bir önder rolü vermiş midir? (Stalin-Buharin)

2. "Dört sınıf bloğu" sloganı –büyük burjuvazi, küçük-burjuvazi, köylülük ve proletarya (Stalin-Buharin)– bir anlığına bile olsa doğru muydu?

3. Çin Komünist Partisinin Kuomintang'a girişi ve Kuomintang'ın Komintern'e kabulü (Sovyet Komünist Partisi Politbüro kararı) kabul edilebilir bir şey miydi?

4. Kuzey Seferinin çıkarları için tarım devrimini frenlemek caiz miydi? (Sovyet Komünist Partisi Politbürosu adına gönderilen telgraf talimatları)

5. İşçi ve köylülerin geniş hareketi geliştiğinde, yani 1925-27de sovyetler sloganını reddetmek caiz miydi? (Stalin-Buharin)

6. "İşçi ve köylü" partisi Stalinist sloganı, yani Rus Narodniklerinin eski sloganı bir anlığına bile olsa Çin için kabul edilebilir

miydi?

İkinci dönem söz konusu olduğunda:

7. Komünist Enternasyonal'in, işçi ve köylü hareketinin sağ ve sol Kuomintang tarafından ezilmesinin "devrimin daha üst bir aşamaya geçişi" anlamına geldiğini söyleyen kararı doğru muydu? (Stalin-Buharin)

8. Bu koşullar altında, Komünist Enternasyonal tarafından piyasaya sürülen ayaklanma sloganı doğru muydu?

9. Ho Lung ve Yeh Ting tarafından oluşturulan ve Komintern tarafından onaylanan gerilla savaşı taktiği, işçi ve köylülerin politik geri çekilişi anında doğru muydu?

10. Komintern ajanları tarafından Kanton ayaklanmasının örgütlenmesi doğru muydu?

Genel olarak geçmiş söz konusu olduğunda:

11. 1924-27'de Çin sorunu üzerine Muhalefete karşı Komünist Enternasyonal'de yürütülen, Leninizmin Troçkizme karşı mücadelesi miydi, yoksa tersine Menşevizmin Bolşevizme karşı mücadelesi mi?

12. 1927-28'de Muhalefete karşı Komünist Enternasyonal'de yürütülen, Bolşevizmin "tasfiyeciliğe" karşı mücadelesi miydi, yoksa tersine, maceracılığın Bolşevizme karşı mücadelesi mi?

Gelecek söz konusu olduğunda:

13. Muzaffer karşı devrimin bugünkü koşulları altında, Çinli kitlelerin demokratik sloganlar, ve bilhassa kurucu meclis sloganı altında seferberliği, Muhalefetin inandığı gibi gerekli midir, yoksa Komintern'in karar verdiği gibi sovyetler sloganının soyut propagandasını sınırlandıran herhangi bir neden var mıdır?

14. "İşçi ve köylü demokratik diktatörlüğü" sloganı Kominternin düşündüğü gibi halen devrimci bir içeriğe sahip midir yoksa tersine bu maskelenmiş Kuomintang formülünü kaldırıp bir kenara atmak ve Çin'de işçi ve köylü ittifakının zaferinin ancak proletarya diktatörlüğüne yol açabileceğini açıklamak zorunlu mudur?

15. Tek ülkede sosyalizm teorisi Çin'e uygulanabilir mi, yoksa tersine, Çin devrimi ancak dünya devrimi zincirinin bir halkası olarak mı zafer kazanabilir ve kendi görevlerini sonuna dek tamamlayabilir?

Bunlar, kanımca Çin Muhalefet platformunun zorunlu olarak

yanıtlaması gereken ilkesel sorulardır. Bu soruların tüm Enternasyonal açısından büyük bir önemi vardır. Çin'in bugün geçmekte olduğu gericilik dönemi, tarihte her zaman olduğu gibi, bir teorik zihin meşguliyeti dönemi haline gelecektir. Şu anda genç Çinli devrimcileri karakterize eden şey, bu soruları kendi bütünselliği içerisinde, kavrama, araştırma ve kucaklama tutkusudur. İdeolojik temelden yoksun olan bürokrasi Marksist düşünceyi boğuyor. Ancak şüphe etmiyorum ki, bürokrasiyle mücadele içerisinde Çin proletaryasının öncüsü kendi saflarından, tüm Enternasyonal'e hizmet edecek, dikkate değer Marksistlerden oluşan bir çekirdek çıkaracaktır.

Muhalif selâmlarımla,
L. D. Troçki

Writings of Leon Trotsky (1929)'dan.
Militant (New York) 1 Şubat 1930'dan alınma.

ÇİN-SOVYET İHTİLAFININ BAZI SONUÇLARI

3 Ocak 1930

1. Son aşamada ihtilâf, bilindiği gibi, mevcut Çin hükümetinin tüm askeri yetersizliğini açığa çıkarmıştır. Bizzat bu, Çin'de, Louzon, Urbahns ve diğerlerinin düşündüğü gibi[125] muzaffer bir burjuva devrimin olmadığını açıkça göstermektedir, çünkü muzaffer bir devrim ordu ve devleti pekiştirirdi. Çin'de ulusun ezici bir çoğunluğuna yönelik muzaffer bir karşı-devrim söz konusudur ve bu nedenle bir ordu yaratmaktan acizdir.

2. Bu durum aynı zamanda 1924'ün başlarından itibaren, "ulusal" Çin burjuvazisinin devrime önderlik etme yeteneğinde olduğu kabulüne dayandırılan Stalin-Martinov'un Menşevik politikasının tutarsızlığını da göstermektedir. Gerçekte, burjuvazi Komintern'in politik desteği ve emperyalistlerden aldığı maddi yardım sayesinde devrimi ezmeye muktedir olmuş ve böylelikle Çin devletini tamamen iktidarsız bir duruma düşürmüştü.

3. Çin-Sovyet ihtilâfı, askeri aşamasında, son yıllarda önderliğin yanlış politikası tarafından zayıflatılmış olmasına rağmen [Rus] proleter devriminin, elinin altında emperyalizmin oldukça önemli diplomatik ve maddi desteğini barındıran [Çin] burjuva karşı-devrimi karşısındaki muazzam üstünlüğünü ortaya çıkarmıştır.

---

[125] Troçki'nin Sol Muhalefetçiler arasındaki aşırı solculara karşı Çin-Sovyet ihtilâfı konusunda yürüttüğü büyük polemik "Sovyet cumhuriyetinin Savunusu ve Muhalefet" (7 Eylül 1929) adıyla *Writings of Leon Trotsky (1929)* kitabının içinde bulunan broşürdür. Troçki bu broşürde bilhassa sendikalist Robert Louzon ve Alman Hugo Urbahns'ın görüşleriyle tartışmaktadır.

4. Ekim devriminin Nisan karşı-devrimi (Çan Kay-şek'in Nisan 1927'deki darbesi) karşısındaki zaferi hiçbir anlamda Stalin'in politikasının bir zaferi olarak değerlendirilemez. Tersine, bu politika bir ağır yenilgiler dizisine uğramıştır. Demiryolunun ele geçirilmesi Çan Kay-şek'in, sunduğu hizmetler karşılığında Stalin'e ödediği bedeldir. Stalin'in, Feng Yü-ziang üzerine tutuştuğu sonraki bahis de aynı derece tutarsızdır. Muhalefet, Feng Yü-ziang ile Nisan 1927'den sonra girişilen maceracı anti-Çan Kay-şek bloğa karşı da tıpkı Stalin'in Çan Kay-şek ile yaptığı bloğu protesto ettiği kadar enerjik bir biçimde uyarıda bulunmuştu.

5. Kellogg Paktı üzerine ilkesiz bahis de ağır bir kayıpla sonuçlanmıştı.[126] Sovyet hükümetinin Amerikan emperyalizminin paktına bağlılığı, onun yararsız olduğu kadar utanç verici bir teslimiyetiydi. Güya barış aracı olduğu söylenen paktı imzalamakla Stalin, Amerika ve Avrupa işçi kitlelerini aldatmakta Amerikan hükümetine açıkça yardım etmiştir. Bu pakta bağlılığın amacı neydi? Kuşkusuz ki, Birleşik Devletlerin iyi niyetini kazanmak ve böylelikle diplomatik olarak tanınma sürecini hızlandırmak. Tahmin edileceği üzere, bu sonuca ulaşılamadı, çünkü Amerikan hükümetinin bedava elde ettiği bir şeye ödemede bulunmak için bir sebebi yoktu. New York kendisini Kellogg Paktına dayandırarak Sovyet hükümetine karşı ilk kez Çin'in koruyucusu rolünü oynama fırsatını yakaladı. Moskova ise keskin bir azarla yanıt vermek zorunda kaldı. Bu doğru ve kaçınılmazdı. Ancak Amerikan hükümetinin müdahalede bulunma teşebbüsüne karşı gösterilen bu zorunlu tutum Stalin'in Kellogg Paktına katılmaktaki cânice dar kafalılığını açığa vurmuştur.

6. Çu Te liderliğindeki devrimci komünist müfreze sorunu halen ortada durmaktadır. *Pravda* ihtilâfın askeri bir aşamaya dönüşmesinin arifesinde bu konuda yazdı. Daha sonraları ise, birilerinin komünizm bayrağı altında silahlı mücadeleye gönderdiği bu Çinli işçi ve köylüler hakkında hiçbir şey duymadık. Mücadelenin hedefleri nelerdi? Partinin bu mücadeledeki rolü neydi? Bu müfre-

---

[126] Kellogg Paktı (Frank B. Kellogg, 1925-29 arasındaki ABD Dışişleri Bakanı), savaşı bir ulusal politika aracı olarak reddetme çağrısında bulunan ve 1928'de on beş ulus tarafından imzalanmış bir anlaşmaydı. Daha sonra Sovyetler Birliği'de dahil altmış üç ülke tarafından da onaylanmıştı.

zenin kaderi ne oldu? Ve son olarak, bu sorunlara kimin arka odasında karar verildi?

Diğerlerinden hiç de daha önemsiz olmayan bu sonuncu noktada nihai bir muhasebe henüz çıkarılamaz. Ancak herşey, diğerlerinde olduğu gibi bu örnekte de maceracı bürokratizmin Çin devriminin rezervlerinin zayıflatılması ve tüketilmesinin sorumluluğunu taşıdığı gerçeğine işaret etmektedir.

Writings of Leon Trotsky (1930)'dan.
Militant (New York) 8 Şubat 1930'dan alınma.

ÇİN'DE ULUSAL MECLİS SLOGANI[127]

2 Nisan 1930

Bana öyle görünüyor ki, Çinli dostlarımız demokrasinin siyasal sloganları sorununu çok metafizik ve hatta skolastik bir biçimde ele alıyorlar.

"Karmaşa" adlandırma sorunuyla başlıyor: Kurucu meclis mi ulusal meclis mi? Rusya'da devrime kadar kurucu meclis sloganını kullandık, çünkü bu slogan geçmişten bir kopuşu en açık biçimde vurguluyordu. Ancak bu sloganın Çin'de formüle edilmesinin zor olduğunu yazıyorsunuz. Eğer öyleyse, ulusal meclis sloganı kabul edilebilir. Kitlelerin bilincinde sloganların içeriği, ilkin, devrimci ajitasyonunun bu slogana kattığı anlama ve ikincisi de olaylara bağlıdır. Soruyorsunuz, "başarılabileceğini reddederken bir kurucu meclis için ajitasyon yürütmek mümkün müdür?" Ama neden daha baştan başarılamayacağını karar vermek zorunda olalım? Şüphesiz kitleler bir sloganı, eğer onun hayata geçirilebilir olduğunu düşünüyorlarsa destekleyeceklerdir. Kurucu meclisi kim kuracak ve bu meclis nasıl işleyecek? Bu konuda ancak varsayımlar yapılabilir. Askeri Kuomintang rejiminin daha da zayıflaması ve bilhassa kentlerdeki kitleler arasındaki hoşnutsuzluğun artması durumunda, ulusal meclis tarzı bir şeyi toplamak üzere Kuomintang'ın bir kısmının "Üçüncü Parti"yle birlikte bir girişimde bulunması muhtemeldir. Şüphesiz, ellerinden geldiği kadar ezilen sınıf ve katmanla-

[127] Çinli Muhalefetçiler tarafından ortaya atılan sorulara bir yanıt olarak tanımlanan bu makale ilkin *Biulleten Oppozitsii*'nin Mayıs 1930 tarihli 11. sayısında yayınlanmıştı. Kaynaklarda Troçki'nin hangi Çinli Muhalefet grubuna yazdığını belirtilmemektedir. O sıralar Troçki ve dünya Troçkist basınıyla tek düzenli bağlantı Şihyueh şe grubundan Liu Jen-çing'in bağlantısıydı.

rın haklarını budayacaklardır.

Biz komünistler böylesine sınırlı ve maniple edilmiş bir ulusal meclise girer miyiz? Eğer onun yerine başka şey koyacak kadar, yani iktidarı ele geçirecek kadar güçlü değilsek, elbette girerdik. Böyle bir evre hiç de bizi zayıflatmazdı. Tersine, proletaryanın öncü güçlerini bir araya toplamamıza ve geliştirmemize yardımcı olurdu. Bu sahte meclis içinde, ve bilhassa meclisin dışında, yeni ve daha demokratik bir meclis ajitasyonu yürütürdük. Eğer bir devrimci kitle hareketi mevcutsa, aynı zamanda sovyetleri inşa ederdik. Böylesi bir durumda, küçük-burjuva partilerin, sovyetlere karşı bir set olarak görece daha demokratik bir ulusal meclis toplamaları çok muhtemeldir. Bu tür bir meclise katılır mıydık? Şüphesiz katılırdık; bir kez daha, eğer ki bu meclisin yerine çok daha üst bir hükümet biçimini yani sovyetleri geçirecek kadar güçlü değilsek. Ne var ki böyle bir imkân, kendisini ancak devrimci yükselişin doruğunda açığa vurur. Ancak şu anda bundan çok uzağız.

Çin'de sovyetler olsaydı bile –ki durum bu değil– bunun kendisi ulusal meclis sloganından vazgeçmenin nedeni olamazdı. Sovyetlerin çoğunluğu uzlaşmacı ve merkezci örgüt ve partilerin elinde olabilir, ve başlangıçta kesinlikle öyle olacaktır. Onları ulusal meclisin açık forumunda teşhir etmekle ilgilenirdik. Çoğunluk, bu şekilde, kendi tarafımıza çok daha çabuk ve çok daha kesin olarak kazanılabilir. Çoğunluğu kazanmayı başardığımızda, ulusal meclis programının karşısına sovyetlerin programını çıkartır, ülkenin çoğunluğunu sovyetler bayrağı altında harekete geçirirdik ve bu bize kâğıt üstünde değil bizzat gerçek hayatta ulusal meclisin, bu parlamenter demokratik kurumun yerine sovyetleri, yani devrimci sınıf diktatörlüğünün organlarını geçirme imkânı verirdi.

Rusya'da Kurucu Meclis yalnızca bir gün sürdü. Neden? Çünkü çok geç ortaya çıkmıştı; Sovyet iktidarı zaten varlık kazanmıştı ve bu meclisle çatışma içine girmişti. Bu çatışmada, Kurucu Meclis devrimin dününü temsil ediyordu. Ancak burjuva Geçici Hükümetin Kurucu Meclisi Martta ya da Nisanda [1917] toplamakta yeterince kararlı olduğunu varsayalım. Bu mümkün müydü? Şüphesiz evet. Kadetler Kurucu Meclisin toplanmasını devrimci dalganın dinmeye başlayacağı umuduyla ertelemek için her türlü yasal numarayı kullandılar. Menşevikler ve Sosyal Devrimciler sırayı

Kadetlerden aldılar. Eğer Menşevikler ve Sosyal Devrimciler bir parça daha devrimci güdüye sahip olsalardı, Kurucu Meclisi birkaç haftada toplayabilirlerdi. Biz Bolşevikler meclis seçimlerine ve bizzat meclise katılacak mıydık? Hiç kuşkusuz, çünkü *tüm bu dönem boyunca Kurucu Meclisin en hızlı biçimde toplanmasını talep edenler tam da bizlerdik.* Devrimin yönü, meclisin erkenden toplanması sonucu proletaryanın zararına olacak şekilde değişir miydi? Hiç de değil. Belki Rus mülk sahibi sınıflarının temsilcilerinin ve onları örnek alan uzlaşmacıların, devrimin tüm önemli sorunlarını "kurucu meclis toplanıncaya" dek ertelemekten yana olduklarını ve bu arada da meclisin toplanmasını geciktirdiklerini hatırlarsınız. Bu durum toprak sahiplerine ve kapitalistlere, tarım sorunundaki, sanayi sorunundaki vb. kendi mülk çıkarlarının üstünü bir dereceye kadar örtme fırsatı vermişti.

Eğer Kurucu Meclis diyelim ki Nisan 1917'de toplanmış olsaydı, o zaman tüm toplumsal sorunlar onun karşısına dikilecekti. Mülk sahibi sınıflar kendi kartlarını açmak zorunda kalacaklar; uzlaşmacıların hain rolleri ortaya çıkacaktı.

Kurucu Meclisteki Bolşevik fraksiyon en büyük popülariteyi kazanırdı ve bu da sovyetlerde bir Bolşevik çoğunluğun seçilmesine yardım ederdi. Bu koşullar altında Kurucu Meclis sadece bir gün değil muhtemelen birkaç ay boyunca devam ederdi. Bu da işçi kitlelerinin siyasal deneyimini zenginleştirir ve proleter devrimi yavaşlatmak şöyle dursun onu ivmelendirirdi. Bunun çok büyük bir önemi olurdu. Eğer ikinci devrim Ekimde değil de, Temmuz ya da Ağustosta olsaydı, cephedeki ordu daha az tükenmiş ve zayıflamış olacak ve Hohenzollern'ler ile barış bizler açısından çok daha elverişli olabilecekti. Eğer proleter devrimin Kurucu Meclis yüzünden bir gün dahi geç gerçekleşmeyeceğini kabul etsek bile devrimci parlamentarizm okulu kitlelerin politik düzeyinde kendi izlerini bırakır, Ekim devriminden sonraki görevlerimizi kolaylaştırırdı.

Bu tarz bir varyant Çin'de mümkün müdür? İhtimal dışı değildir. Çin Komünist Partisinin, bugünkü dizginsiz burjuva askeri kliklerin egemenliğinden, işçi sınıfının ezilmesi ve parçalanışından ve köylü hareketinin son derece gerilemesinden, iktidarı ele geçirmeye sıçrayabileceğini ummak ve hayal etmek mucizelere i-

nanmak demektir. Pratikte bu, Komintern'in bugün el altından desteklediği maceracı gerilla faaliyetine götürür. Bu politikayı mahkûm etmeli ve devrimci işçileri bundan korumalıyız.

Köylü kitlelerinin önderi olan proletaryanın politik seferberliği, bugünkü koşullarda –askeri-burjuva karşı-devrim koşullarında– çözülmek zorunda olan ilk görevdir. Ezilen kitlelerin gücü onların sayısındadır. Uyandıklarında sayısal güçlerini genel oy hakkı aracılığıyla politik olarak ifade etmeye çalışacaklardır. Bir avuç komünist, genel oy hakkının, burjuva egemenliğinin bir aracı olduğunu ve bu egemenliğin ancak proletarya diktatörlüğü aracılığıyla tasfiye edilebileceğini zaten biliyor. Proletaryanın öncüsünü önceden bu ruhla eğitebilirsiniz. Ancak milyonlarca emekçi kitlesi proletarya diktatörlüğüne ancak bizzat kendi politik deneyimleri sayesinde kazanılabilir ve ulusal meclis bu yolda atılmış ileri bir adım olurdu. Demokratik devrimin diğer dört sloganıyla bağlantılı olarak bu sloganı yükseltmemizin nedeni de budur: Toprağın yoksul köylülere devredilmesi, sekiz-saatlik işgünü, Çin'in bağımsızlığı ve Çin'de bulunan milliyetlerin kendi kaderlerini tayin hakkı.

Anlaşılmıştır ki, köylü kitlelerine önderlik eden ve kendisini sovyetlere dayandıran Çin proletaryasının şu ya da bu biçimdeki bir ulusal meclisin kazanılmasından önce iktidara geleceği perspektifini bir tarafa bırakamayız. Bu teorik olarak kabul edilebilirdir, ancak şimdiki dönemde hiçbir şekilde mümkün değildir, çünkü bu *proletaryanın güçlü ve merkezi bir devrimci partisinin varlığını önvarsayar*. Böyle bir partinin yokluğunda, sizinki gibi devasa bir ülkede devrimci kitlelerin birliğini hangi güç sağlayacaktır? Bu arada Çin'de güçlü bir merkezi Komünist Partinin olmayışı bizim talihsizliğimizdir; böyle bir parti hâlâ oluşturulmak zorundadır. Demokrasi mücadelesi bilhassa bunun zorunlu koşuludur. Ulusal meclis sloganı şuraya buraya dağılmış bölgesel hareketleri ve ayaklanmaları bir araya getirebilir, onlara politik bir birlik sağlayabilir ve proletaryanın ve ulusal ölçekteki tüm emekçi kitlelerinin önderi olarak Komünist Partinin öne geçmesinin temelini yaratabilir.

Ulusal meclis sloganının –genel, doğrudan, eşit, gizli oy temelinde– mümkün olan en enerjik biçimde yükseltilmesi ve bu slogan etrafında cesur ve kararlı bir mücadelenin geliştirilmesi gereklili-

ğinin nedeni de budur. Er ya da geç, Komintern'in ve Çin Komünist Partisi resmi önderliğinin bütünüyle olumsuz tutumunun işe yaramazlığı acımasızca teşhir edilecektir. Komünist Sol Muhalefet demokratik sloganlar kampanyasını ne kadar kararlı bir şekilde başlatır ve geliştirirse, bu o kadar çabuk olur. Komintern politikasının kaçınılmaz iflası Sol Muhalefeti son derece güçlendirecek ve onun Çin proletaryası içinde belirleyici güç olmasına yardım edecektir.

Writings of Leon Trotsky (1930)'dan.
Militant (New York), 14 Haziran 1930

ÇİN'E İKİ MEKTUP

22 Ağustos ve 1 Eylül 1930

22 Ağustos 1930

Sevgili Yoldaş "N."[128]

2.[129] Nihayet bugün Yoldaş Çen Tu-ziu'nun 10 Aralık 1929 tarihli mektubunun bir kopyasını aldım.[130] Bu mektubun son derece iyi bir belge olduğu kanısındayım. Tüm önemli sorulara verilen cevaplarda bütünüyle açık ve doğru bir tutum takınılmış; bilhassa demokratik diktatörlük sorununda Yoldaş Çen Tu-ziu bütünüyle doğru bir duruş sergilemektedir. Çen Tu-ziu'yla neden birleşemediğinizi açıklamak için bana yazdığınızda, öne sürdüğünüz sebep, onun halen "demokratik diktatörlük" bakış açısını destekler göründüğü idi. Bu sorunun belirleyici olduğu kanısındayım, çünkü eğer yoksul köylülüğe önderlik eden bir proletarya diktatörlüğü yoksa o zaman o bir demokratik diktatörlük ile aynı şeydir, ki gerçekte yeni bir Kuomintang politikası için farklı bir addan başka bir şey değildir! Bu sorunda hiçbir uzlaşma yapılamaz! Ancak 10 Aralık tarihli mektuptan açıktır ki, Yoldaş Çen Tu-ziu'nun tutumu doğrudur. Bu nedenle, sizin tutumunuzu nasıl açıklayıp savunabilirim? Farklı olan başka bir görüşünüz var mı? Sanırım bazı bek-

---

[128] "N." daha önceki gibi Liu Jen-çing'dir. Bu yazışmanın yayınlandığı *Wu-çan-çe* adlı gazete Çen Tu-ziu ve Peng Şu-ze'nin gazetesiydi.

[129] *Wu-çan-çe*'nin editörleri tarafından özetlenen Troçki'nin mektubunun 1. maddesinde, Troçki "Altıncı Kongreden Sonra Çin Sorunu" adlı makalesindeki coğrafi hatayı düzeltir (bak. 107. dipnot).

[130] Bu belge kitabın sonunda Ek olarak basılmıştır.

lenmedik zorluklar hariç bir sorun yok. Ulusal meclis sorununda nasıl biraraya gelebiliriz? Çin'de parlamenter sistem nasıl bir rol oynayabilir? Temel sorunlarda tam bir uyuma sahibiz. Beklenmedik ya da daha karmaşık sorunlara gelince, bir kısmı sırf akademik sorunlarken diğerleri taktikseldir. Bu sorunlara olaylar geliştikçe karar verilecek. Burada, sana dürüstçe belirtmeliyim ki, ulusal meclis ve parlamenter sistem hakkındaki fikirlerin, kanımca sağlam değildir. *Wo-men-ti-hua*'nın bunun Kautskizm olduğunu söylediği doğrudur, ama burada bunun temeli yok.[131]

Biçimsel olarak partiden kopan, sonra partiden atılan ve sonunda kendi tutumunun Uluslararası Muhalefet ile yüzde yüz uyumlu olduğunu ilân eden Çen Tu-ziu gibi seçkin bir devrimciye ne zaman sahip olduk, onu nasıl göz ardı edebiliriz? Çen Tu-ziu kadar deneyimli birkaç Komünist Parti üyesine sahip olmanız mümkün mü? Geçmişte birçok hata yapmıştır ancak zaten bunların farkındadır. Geçmişteki hataların farkına varmak devrimciler ve önderler için çok değerli bir şeydir. Muhalefet içerisinde Yoldaş Çen Tu-ziu'dan bir şeyler öğrenebilecek ve öğrenmesi gereken çok sayıda genç insanımız var!

3. Çin'deki genel politik durumu yanlış bir biçimde değerlendirdiği ve demokrasi için mücadeleye dair sloganlardan yararlanmayı reddettiği için Wo-men-ti-hua grubuna saldırıyorsunuz. Onlardan uzun bir mektup aldım ve öyle görünüyor ki bahsettiğiniz ilkesel farklılıkların hepsi giderilmiş. Konferansın gündemini değiştirdiklerini yazdınız. Eğer böyleyse, daha iyisi için ve dahası bize daha da yakın olacak şekilde değiştirmişler. Hileli yöntemlerinden (eski tartışmaları tekrar açmak ve gündemi değiştirmek gibi) dolayı onlara saldırıyorsunuz. Tabiatıyla bu sorun kendi başına bir anlam taşır, ancak eğer bazı yanlışların olduğunu düşünüyorlarsa ve herkes gündemi değiştirmekte hemfikirse, bu o denli korkunç bir suç değildir. Tüm bu değişiklikleri yine de Marksist bir ruhla yaptıkları bir gerçek değil mi? Öne sürdüğünüz diğer üç nokta (en önemlisi, partinin içinde mi yoksa dışında mı çalışılacağı) gerçekten de ilkesel sorunlar değildir, çünkü ikinci bir parti oluşturmayı kendi misyonu olarak gören tek bir Muhalefet seksiyonu bile ol-

[131] Bak. 123. dipnot

mamıştır. Kendimizi parti içi bir fraksiyon olarak görmeye devam etmeliyiz. Tabiatıyla, Komünist Parti, yani Muhalefet saflarına yeni üyeler kazanmak zorundayız. Partinin hem içindeki hem de dışındaki çalışmanın doğru bir şekilde birleştirilmesine ancak pratik çalışma sayesinde ulaşılabilir. Ne olursa olsun parti dışındaki çalışmamız şu nitelikte olmalıdır: Parti içindeki yoldaşlarımız dostlarımız olarak görülmelidir, düşman olarak değil. Avrupa deneyimine bakalım. Orada, Fransa ve Almanya'daki Muhalefet son zamanlarda partiye yakın ölçüde büyüdüler, ama yine de parti ve Muhalefet arasındaki mücadelede kesinlikle bir azalma olmamıştır. Bu strateji zaten Fransa'da çok olumlu sonuçlar elde etmişti ve Almanya'da da hızla ilerliyor.

4. *Biulleten Oppozitsii*, son sayısında, Çin sorununa büyük yer ayırmaktadır.[132] Bugüne kadar Çin köylü (sovyet) hareketine değinen herhangi bir materyal göndermemiş olmanız, doğru bir tutum belirleyebilmemiz açısından oldukça kötüdür. Tüm bilgileri toplamamız ve tüm olguları dikkatlice araştırmamız son derece önemlidir; aksi takdirde tüm durumu etkileme fırsatını kaçırabiliriz.

Köylü savaşının işçi hareketiyle yakınlaşmasının hâlâ bir şansı var mı? Bu son derece önemli bir sorundur. Teorik olarak, yeraltındayken kazanımlar elde etme olasılığını dışlamaz. Yani, köylü ayaklanmasının etkisi altında, kentlerdeki devrim şiddetlenebilir ve hızla ileri atılabilir. Eğer bu olursa, o takdirde köylü ayaklanması farklı bir nesnel önem kazanacaktır. Tabiatıyla, bizim temel misyonumuz sıradan köylü ayaklanmasını doğru bir yola sokmak ve aynı zamanda onunla kaynaşmaktır. Buna ilaveten işçilere köylü ayaklanmalarının gerçek doğasını ve gelecekte bu ayaklanmalar sayesinde nelerin elde edilebileceğini açıklamalıyız. Dahası, bu ayaklanmalar aracılığıyla işçilerin ruh halini yükseltecek birtakım araçlar tasarlamalıyız. Aynı zamanda, toprak ağalarının, memurların ve burjuvazinin çıkardığı söylentilere, iftiralara ve uyguladıkları baskılara karşı çıkarken ayaklanmacıları da ileri sürdükleri talepler ve programlarda gözle görülür bir şekilde desteklemeli-

---

[132] Bu mektubun yazıldığı sıralarda hazırlanmakta olan *Biulleten Oppozitsii*'nin Eylül-Ekim 1930 sayısı (no.15-16) Troçki'nin "Stalin ve Çin Devrimi" adlı makalesini, Eylül 1930 tarihli "Uluslararası Sol Muhalefetin Çin Manifestosu"nu ve Çen Tuziu'nun "Yoldaşlara Mektup"undan parçaları içeriyordu.

yiz. Komintern örgütlerinin çevirdikleri dolapları bu temelde ve yalnızca bu temelde teşhir edebiliriz. "Sovyet rejiminin" Çin'de kurulmuş olduğunu söylüyorlar –bir proletarya diktatörlüğü olmaksızın! İş İşçilerin harekete aktif olarak katılmayı reddetmesi noktasına kadar varmıştır. "Enternasyonal"in [Uluslararası Sol Muhalefet] Çin Komünist Partisi üyelerini bilgilendirmek için yakın zamanda bu konuda bir manifesto yayınlamasını bekliyorum.

5. Bana kalırsa, size *Sürekli Devrim*'in bir kopyasını göndermenin tam zamanıdır.[133] Pek yakında elinize geçecektir.

6. Korkarım ki Çen Tu-ziu'nun bendeki adresi pek sağlıklı değil. Lütfen ona saygılarımı iletin ve 10 Aralık tarihli mektubunu okumaktan çok mutlu olduğumu belirtin. Gelecekte birlikte çalışabileceğimizi kesinlikle umut ediyorum.

Tüm içtenliğimle ellerinizi sıkarım,
Troçki

1 Eylül 1930

Sevgili Yoldaşlar,

27 Temmuz tarihli mektubunuzu (Şih-yuen şe'den) aldım. Çok basit bir şekilde yanıtlayacağım, çünkü Uluslararası Sol Muhalefet bugünlerde Çin'deki mevcut durumun sorunlarını özel bir manifestoda tartışmayı planlamaktadır. Bu nedenle diğer gruplara yazılanları yinelemekle yetineceğim.

1. Uluslararası Muhalefetin politikası, Çin Sol Muhalefetinin herhangi bir grubuna karşı diğer bir grubun yanında durmamaktır. Nedeni şu: Elimizdeki materyallerin hiçbiri süregiden bir ayrı duruşu gerektiren ciddi farklılıkların varlığını göstermiyor.

2. Bunun ışığında, Çin Sol Muhalefetinin tek bir grubu bile kendisini Uluslararası Sol Muhalefetin biricik temsilcisi olarak göremez ve diğer gruplara saldıramaz.

3. Aynı şey Yoldaş Çen Tu-ziu'nun grubu için de geçerlidir.

---

[133] Ekim 1928'de Troçki Alma-Ata'dayken yazılan *Sürekli Devrim*, ilk olarak 1930'un başlarında Berlin'de Rusça olarak basıldı. İngilizce baskısı 1931'de yapıldı.

Kısa bir süre önce Yoldaş Çen Tu-ziu'nun 10 Aralık 1929 tarihli açık mektubunun İngilizce bir çevirisi elime geçti. Yoldaş Çen, bizim genel duruşumuzla tamamen uyum içinde, temel sorunlardaki görüşlerini dile getirmiş. Bunu gördüğümde, bazı Çinli yoldaşların Yoldaş Çen'in grubunu neden hâlâ "sağcı" olarak adlandırdıklarını anlamıyorum. Üstelik, diğer grupların hiçbiri bize bu suçlamayı kanıtlayan herhangi bir belge göndermedi.

4. Bundan dolayı, bu dört grubun, kendilerini çoğunlukla kabul edilen ilkelere dayandırarak, içten bir biçimde alenen birleşmesinin zorunlu olduğunu düşünüyoruz. Geçenlerde Uluslararası Muhalefet bu gruplara, bir platform komitesi tarafından taslağı çıkarılan bir parti platformunda içerilmesi gereken temel noktalar ve birleşmenin örgütlenmesinin yöntemleri hakkında tavsiyelerde bulunmuştu.

5. Ulusal meclis soruna gelince, bu sorunu daha önceki makalelerde zaten tartışmıştım. Öyle görünüyor ki bazı Çinli yoldaşlarımız bu sorunda bizlerle "kılı kırk yarmaya" çabalıyorlar. Eğer bu ve buna eşlik eden sorunlarda kendi aramızda kavga edersek (kişisel olarak, bunun olacağını sanmıyorum) o takdirde bu tartışma bir parti platformunun taslağının çıkarılması sürecinde kendisini kesinlikle dışavuracaktır. Uluslararası Muhalefet ancak elimize farklı analizler ulaştıktan sonra bu tartışmanın derinliğini ölçebilir. Ne var ki, elimize ulaşan analizlerin kavgacı bir üslupla yazılmamış olacağını içtenlikle ümit ediyoruz; tersine, bu analizler, Çin Sol Muhalefetinin, herkesin ortaklaştığı ilkelerin sağlam temelinde birleşmesini olanaklı kılacak şekilde kaleme alınmalıdır.

Komünist selâmlarımla,
Troçki

Not: Size bu mektubun iki kopyasını gönderiyorum; bir tanesini Yoldaş Çen Tu-ziu'ya iletin, onun adresini bilmiyorum.

Writings of Leon Trotsky (1930)'dan.
Wu-çan-çe, no.4, 30 Ekim 1930'dan alınma.

STALİN VE ÇİN DEVRİMİ

Gerçekler ve Belgeler

26 Ağustos 1930

1925-27 Çin devrimi, Rusya'daki 1917 devriminden sonra modern tarihin en büyük olayıdır. Çin devriminin sorunları üzerinde komünizmin temel akımları bir çatışma içine girmiştir. Komintern-in bugünkü resmi önderi Stalin, Çin devriminin olayları içerisinde kendi gerçek kişiliğini açığa vurmuştur. Çin devrimine ilişkin temel belgeler dağıtılmış, oraya buraya saçılmış ve unutulmuştur. Bazıları ise dikkatlice saklanmıştır.

Bu sayfalarda, Stalin ve onun en yakın yardımcılarının konuşmaları ve makaleleri ışığında ve şüphesiz ki Stalin tarafından dikte edilen Komintern kararlarının ışığında, Çin devriminin temel aşamalarını yeniden üretmek istiyoruz. Bu amaçla kendi arşivlerimizdeki gerçek metinleri kullanıyoruz. Özellikle genç bir Stalinist olan Çitarov'un Sovyetler Birliği Komünist Partisi On Beşinci Kongresindeki konuşmasından parçalar aktarıyoruz, ki bunlar Stalin tarafından partiden saklanmıştır. Okuyucular, genç bir Stalinist memur-kariyerist olan, Çin'deki olaylara katılan ve şu anda Komünist Gençlik Enternasyonali'nin liderlerinden biri olan Çitarov'un tanıklığının muazzam önemini kendiliğinden anlayacaklardır.

Gerçekleri ve alıntıları daha anlaşılabilir kılmak amacıyla, Çin devriminin en önemli olaylarının sıralanışını okuyucuya hatırlatmanın yararlı olacağını düşünüyoruz.

20 Mart 1926 –Çan Kay-şek'in Kanton'daki ilk darbesi.

1926 Sonbaharı –Kuomintang delegesi olarak Çan Kay-şek'in

katıldığı KEYK Yedinci Plenumu.

12 Nisan 1927 –Şanghay'da Çan Kay-şek'in hükümet darbesi.

Mayıs 1927'nin sonları –Wuhan'daki "sol" Kuomintang'ın karşı-devrimci darbesi.[134]

Mayıs 1927'nin sonları –KEYK Sekizinci Plenumu komünistlerin görevinin "sol" Kuomintang içinde kalmak olduğunu ilân ediyor.

Ağustos 1927 –Çin Komünist Partisi ayaklanmaya doğru giden bir rota ilân ediyor.

Aralık 1927 –Kanton ayaklanması.

Şubat 1928 –KEYK Dokuzuncu Plenumu Çin için silahlı ayaklanma ve sovyetlere doğru giden bir rota ilân ediyor.

Temmuz 1928 –Komintern Altıncı Kongresi silahlı ayaklanma sloganını pratik bir slogan olarak reddediyor.

1. Dört Sınıf Bloğu

Stalin'in Çin politikası dört sınıf bloğuna dayandırılmıştı. İşte size, Menşeviklerin Berlin'deki yayın organının bu politikayı nasıl değerlendirdiği:

> 10 Nisanda [1927] Martinov, *Pravda*'da, "dört sınıf bloğu"nun muhafaza edilmesinin zorunluluğunu, işçilerin büyük burjuvaziyle yan yana oturdukları koalisyon hükümetini yıkmakta acele etmemeyi, vaktinden önce ona "sosyalist görevler"i empoze etmemeyi içeren resmi tutumun doğruluğunu en etkili ve tam bir "Menşevik tarzda" göstermiştir. [*Sotsialistiçeski Vestnik*, No.8, 23 Nisan 1927, s.4]

---

[134] Wuhan hükümeti ile ÇKP arasındaki kopuşun tarihi olarak, ÇKP'nin Wuhan'daki Kuomintang'dan ihraç edildiği 15 Temmuz 1927 tarihini almak yaygın bir yaklaşımdır. Ne var ki, komşu Hunan'ın başkenti olan Çangşa'daki 21-22 Mayıs katliamı, karşı-devrimin en kanlı sayfalarından biri olan bu katliam, Çan Kay-şek'in müttefikleri tarafından değil, Wuhan taraftarları tarafından planlanıp gerçekleştirilmişti. General Tang Şeng-çih'e Çangşa'daki General Hsü Ke-ziang'a sadakatini "göstermesi" emrini veren Çan Kay-şek'in Nanking rejimi değil Wang Çing-wei'nin Wuhan hükümetiydi. Troçki'nin, SBKP'nin On Beşinci Kongre Tutanaklarında yer alan Stalinist Çitarov'un raporundan yaptığı alıntıdan da görülebileceği gibi, Stalinistler de Wuhan rejiminin anti-komünist darbesinin tarihini Temmuz olarak değil de Mayıs olarak ele almışlardı. Çangşa darbesi, KEYK Sekizinci Plenumu toplantı halindeyken gerçekleşmişti.

Burjuvaziyle koalisyon politikası neye benziyordu? Komintern Yürütme Komitesinin resmi organından bir pasaj aktaralım:

> 5 Ocak 1927'de, Kanton hükümeti, işçilerin gösterilerde silah taşımasını, tüccar ve sanayicileri tutuklamasını, onların mallarına el koymasını yasaklayan ve bir dizi çatışma için zorunlu arabulucu oluşturan yeni bir grev yasası çıkardı. Bu yasa işçilerin çıkarlarını koruyan birkaç paragraf içeriyor.... Ama bu paragrafların yanı sıra, grev özgürlüğünü, devrimci bir savaş sırasında savunmanın çıkarlarının gerektirdiğinden çok daha fazla sınırlayan başka paragraflar da söz konusudur. [*Die Kommunistiche Internationale*, 1 Mart 1927, no.9, s.408]

Burjuvazinin işçilere doladığı kementin içinde işçilerin lehine iplikler ("paragraflar") aranıyor. Bu ilmiğin kusuru, (Çin burjuvazisini) "savunmanın çıkarlarının" gerektirdiğinden daha sıkı olmasıdır. Bunlar Komintern'in yayın organında yazılıyor. Kim yazıyor? Martinov. Ne zaman yazıyor? 25 Şubatta, yani Şanghay katliamından altı hafta önce.

2. Stalin'e göre Devrimin Perspektifleri

Stalin, müttefiki Çan Kay-şek tarafından önderlik edilen devrimin perspektiflerini nasıl değerlendirmişti? İşte, Stalin'in açıklamalarının en az kepazelikle dolu olan kısımları (en rezil kısımları hiçbir zaman kamuoyuna açıklanmamıştır):

> Çin'deki devrimci ordular [yani, Çan Kay-şek'in orduları], Çinli işçi ve köylülerin kendi kurtuluşları için verdikleri mücadeledeki en önemli faktördür. Çünkü Kantonluların ilerleyişi, emperyalizme ve onun Çin'deki ajanlarına vurulmuş bir darbe ve genel olarak Çin'deki tüm devrimci unsurlar açısından ve özel olarak da işçiler açısından bir araya gelme özgürlüğü, basın özgürlüğü, örgütlenme özgürlüğü anlamına gelmektedir. [*Çin Devriminin Perspektifleri Üzerine*, s.46]

Çan Kay-şek'in ordusu, işçilerin ve köylülerin ordusudur. Tüm halka, "özellikle de işçilere" özgürlük taşımaktadır.

Devrimin başarısı için ne gerekiyor? Çok az şey:

> Öğrenci gençlik (devrimci gençlik), işçi gençlik, köylü gençlik; tüm bunlar devrimi yedi fersahlık çizmelerle ilerletebilecek bir

kuvvettir, şayet Kuomintang'ın ideolojik ve politik nüfuzuna tâbi kılınırsa. [age, s.55]

Böylece Komintern'in görevi, işçileri ve köylüleri burjuvazinin etkisinden kurtarmaktan değil, tersine, onları burjuvazinin etkisine tâbi kılmaktan oluşuyordu. Bu satırlar, Stalin tarafından silahlandırılan Çan Kay-şek'in, kendisine tâbi kılınmış işçi ve köylülerin başında, "yedi fersahlık çizmelerle" doğruca Şanghay darbesine ilerlediği günlerde yazılmıştı.

3. Stalin ve Çan Kay-şek

Komünistlerin Kuomintang'ın sefil bir uzantısına indirgendiği ve hatta Sun Yat-senciliği eleştirmeme taahhüdünün altına imza attığı Mart 1926'da Çan Kay-şek tarafından gerçekleştirilen ve basınımız tarafından sessizce geçiştirilen Kanton darbesinden sonra, Çan Kay-şek –gerçekten de dikkate değer bir ayrıntı!– Kuomintang'ın Komintern'e kabul edilmesinde ısrar etti: Kendisini bir cellât rolüne hazırlarken dünya komünizminin örtüsüne sahip olmak istemişti ve bunu elde etti de. Çan Kay-şek ve Hu Han-min tarafından önderlik edilen Kuomintang Komintern'e ("sempatizan" parti olarak) kabul edilmişti. Nisan 1927'de belirleyici bir karşı-devrimci hareketin hazırlıklarıyla meşgulken, Çan Kay-şek aynı zamanda Stalin ile fotoğraf değiş tokuşuna da özen gösterdi. Arkadaşlık bağlarının bu güçlendirilmesi, Merkez Komite üyesi ve Stalin'in ajanlarından biri olan Bubnov'un Çan Kay-şek'e yaptığı ziyaretiyle hazırlandı. Başka bir "ayrıntı": Bubnov'un Kanton seyahati Çan Kay-şek'in Mart darbesine denk geldi. Bubnov'un işi neydi? Çinli komünistleri boyun eğdirmek ve susturmak.

Şanghay darbesinden sonra, Komintern büroları, Stalin'in direktifi üzerine, Çan Kay-şek cellâdının hâlâ bir Komintern üyesi olarak kaldığını yalanlamaya giriştiler. Kuomintang'ın Kominterne istişari bir sıfatla kabul edilmesini, tek bir oya (Troçki) karşı herkesin onayladığı Politik Bürodaki oylamayı unutmuşlardı. Sol Muhalefeti mahkûm eden KEYK Yedinci Plènumunda, Kuomintang delegesi olan "Yoldaş Şao Li-zu"nun hazır bulunduğunu unutmuşlardı. Başka şeylerin yanı sıra şunları söylemişti bu zat:

Yoldaş Çan Kay-şek Kuomintang üyelerine yaptığı konuşmasın-

da, Çin devriminin eğer tarım sorununu yani köylü sorununu doğru bir şekilde çözemezse tasavvur bile edilemeyeceğini açıkladı. Kuomintang'ın uğrunda çabaladığı şey, Çin'deki milliyetçi devrimden sonra, Batıda olduğu gibi, SSCB hariç tüm diğer ülkelerde gördüğümüz gibi bir burjuva egemenliğinin kurulmamasıdır. Hepimiz şuna tümüyle ikna olmuş durumdayız; Komünist Parti ve Komintern'in önderliği altında, Kuomintang kendi tarihsel görevini yerine getirecektir. [*Komünist Enternasyonal Genişletilmiş Yürütmesinin Tutanakları* (Almanca Baskı), 30 Kasım 1926, s.303-4]

1926 Sonbaharındaki Yedinci Plenumda durum işte buydu. Tüm görevleri Komintern'in önderliği altında çözeceğine söz veren Komintern üyesi "Yoldaş Çan Kay-şek" bu görevlerden yalnızca birini; devrimin kanlı bir biçimde ezilmesi görevini yerine getirdikten sonra, Mayıs 1927'deki Sekizinci Plenum, Çin sorunu üzerine kararında şunu açıklıyordu:

"KEYK, olayların Yedinci Plenumun teşhisini bütünüyle doğruladığını ifade eder."

Doğruladı, hem de sonuna kadar! Eğer bu bir şakaysa, hiç de komik değildir. Ne var ki, bu şakanın Şanghay'ın kanıyla baştan aşağıya boyandığını unutmayalım.

4. Lenin'in Stratejisi ve Stalin'in Stratejisi

Lenin, geri ülkelere ilişkin olarak Komintern'in önüne hangi görevleri koymuştu?

Geri ülkelerdeki burjuva-demokratik kurtuluş eğilimlerine komünist bir cilâ çekme girişimlerine karşı kararlı bir mücadele gerekliliği ["Ulusal ve Sömürgesel Sorun Üzerine Taslak Tezler", 5 Haziran 1920, *Toplu Eserler*, c.31, s.149]

Çin'de "burjuva olmayan bir rejim" kurmaya söz veren Kuomintang, bu cilâyı çekerek Komintern'e katılmıştır.

Lenin, öyle anlaşılıyor ki, burjuva-demokratik hareketle geçici bir ittifak gerekliliğini kavramıştı, ama bundan anladığı şey, şüphesiz küçük-burjuva devrimci demokrasisini (köylüler ve küçük kentlerin insanları) dolandıran ve onlara ihanet eden burjuva partilerle bir ittifak değil, ulusal burjuvaziye karşı bizzat kitlelerin örgütlenmeleri ve gruplaşmalarıyla bir ittifak idi. Peki Lenin sömür-

gelerin burjuva demokrasisiyle ittifakı hangi biçimde tasavvur etmişti? Bu soruya da, İkinci Kongre için kaleme aldığı tezlerinde bir yanıt verir:

> Komünist Enternasyonal, sömürge ve geri ülkelerdeki burjuva demokrasisiyle geçici bir ittifaka girmek zorundadır, ama onunla kaynaşmamalı ve her koşul altında, henüz en embriyonik biçiminde bile olsa proleter hareketin bağımsızlığını el üstünde tutmalıdır. [age, s.150]

Öyle görünüyor ki, Komünist Parti İkinci Kongrenin kararlarını yerine getirirken Kuomintang'a katılmak durumunda bırakılmış ve Kuomintang da Komintern'e kabul edilmiştir. Tüm bu özete de Leninizm denilmektedir.

5. Devletin Canlı bir İnkârı olarak Çan Kay-şek Hükümeti

Sovyetler Birliği Komünist Partisi liderlerinin Kanton darbesinden (20 Mart 1926) bir yıl sonraki Çan Kay-şek hükümetini nasıl değerlendirdikleri, partinin Politik Büro üyelerinin aleni konuşmalarından açıkça görülebilir.

İşte Mart 1927'de, Moskova'daki Gosznak fabrikasında Kalinin'in söyledikleri:

> Proletaryadan burjuvaziye kadar Çin'in tüm sınıfları, militaristlerden yabancı sermayenin kuklaları olarak nefret ediyorlar: Çin'in tüm sınıfları, aynı şekilde, Kanton hükümetine tüm Çin'in ulusal hükümeti olarak bakıyorlar. [*İzvestia*, 6 Mart 1927]

Bir diğer Politik Büro üyesi Rudzutak, birkaç gün sonra gerçekleşen tramvay işçileri toplantısında konuştu. *Pravda*'nın haberinde şunlar söyleniyor:

> "Çin'deki durum üzerinde biraz daha duran Yoldaş Rudzutak, devrimci hükümetin Çin'in tüm sınıflarını arkasına aldığına işaret etti." [*Pravda*, 9 Mart 1927]

Voroşilov aynı mealde defalarca konuşmuştu.

Lenin gerçekten de, Marksist devlet teorisini küçük-burjuva süprüntülerden boşu boşuna temizlemiş. Epigonlar çok kısa bir sürede bu teoriyi iki kat daha fazla süprüntüyle örtmeyi başardılar.

5 Nisan gibi geç bir tarihte bile Stalin, Sütunlu Salonda komünistlerin Çan Kay-şek'in partisinde kalmalarını savunan bir konuşma yaptı ve dahası, müttefikinin bir ihaneti tehlikesini reddetti: "Borodin tetiktedir!" Darbe tam bir hafta sonra gerçekleşti.

6. Şanghay Darbesi Nasıl Gerçekleşti

Bu hususta, elimizde On Beşinci Kongrenin arifesinde Çin'den dönen ve kongreye edindiği bilgilerle katılan bir tanık ve katılımcının, Stalinist Çitarov'un istisnai değer taşıyan tanıklığı var. Öyküsünün en önemli noktaları bizzat Stalin tarafından Çitarov'un da rızasıyla tutanaklardan silinmiştir; gerçekler, eğer Muhalefetin Stalin'e karşı yönelttiği tüm suçlamaları bu kadar ezici bir şekilde kanıtlıyorsa kamuoyuna açıklanamazdı. Sözü Çitarov'a bırakalım (SBKP On Beşinci Kongresinin On Altıncı Plenumu, 11 Aralık 1927):

> Çin devrimine ilk kanlı darbe Şanghay'da 11-12 Nisanda Şanghaylı işçilerin katledilmesiyle indirildi.
>
> Bu dönüş hakkında daha geniş ayrıntılardan bahsetmek isterim, çünkü biliyorum ki partimizde bu konuda çok az şey biliniyor. Şanghay'da yirmi bir günlük bir dönem boyunca komünistlerin çoğunluğu teşkil ettiği sözde Halk Hükümeti mevcuttu. Bu nedenle diyebiliriz ki, bu yirmi bir gün boyunca Şanghay komünist bir hükümete sahipti. Ne var ki, bu komünist hükümet, Çan Kay-şek'in darbesinin her an beklenmesi gerçeğine rağmen tam bir hareketsizlik sergilemiştir.
>
> Komünist hükümet, ilkin, bir yandan hükümetin burjuva kanadının işe girişmek istemediği ve onu sabote ettiği gerekçesiyle, diğer yandan da Wuhan hükümetinin Şanghay hükümetinin bileşimini tasvip etmediğini bahane ederek uzunca bir süre işe el atmadı. Bu hükümetin faaliyetleri arasında üç kararnamesi biliniyor ve yeri gelmişken, bunlardan biri de Şanghay'a gelmesi beklenen Çan Kay-şek'e bir zafer karşılaması yapma hazırlıklarından bahsetmektedir.
>
> O sırada Şanghay'da işçiler ile ordu arasındaki ilişkiler gerilmişti. Örneğin, ordunun [yani Çan Kay-şek'in subaylarının –L.T.] işçileri kasten bir katliama sürüklediği biliniyor. Ordu, birkaç günlük bir dönem boyunca Şanghay'ın kapısında durdu ve şehre girmek istemedi, çünkü işçilerin Şantungese'e karşı savaşmakta olduğunu biliyor ve onların bu mücadelede kan kaybetmesini isti-

yordu. Şehre daha sonra girmeyi tasarladılar. Sonrasında ordu Şanghay'a girdi. Ancak bu birlikler arasında işçilere sempati besleyen bir tümen de vardı, Kanton ordusu Birinci Tümeni. Komutan Hsueh Yueh, kendisinin kitle hareketine beslediği sempatiden haberdar olan Çan Kay-şek ile husumet içerisindeydi, çünkü Hsueh Yueh de bizzat bu hareketin saflarından gelmekteydi. İlkin bir bölüğün komutanı iken daha sonra bir tümeni yönetmeye başlamıştı.

Hsueh Yueh Şanghay'daki yoldaşlara ulaştı ve onlara, askeri bir darbenin hazırlanmakta olduğunu, Çan Kay-şek'in onu karargahına çağırttığını ve alışılmadık ölçüde soğuk bir havayla karşıladığını ve artık oraya gidemeyeceğini, çünkü bir tuzaktan korktuğunu anlattı. Çan Kay-şek, Hsueh Yueh'e tümeniyle birlikte şehri terk etmesini ve cepheye gitmesini önermiş, ve o [Hsueh Yueh] da, Komünist Parti Merkez Komitesine Çan Kay-şek'in emirlerine uymayacağı konusunda hemfikir olmayı tavsiye etmişti. Şanghay'da kalmaya ve hazırlanmakta olan askeri darbeye karşı Şanghay işçileriyle birlikte savaşmaya hazırdı. Tüm bunlara rağmen, Çin Komünist Partisinin sorumlu liderleri, Çen Tu-ziu da dahil, hazırlanmakta olan darbeden haberdar olduklarını ama Çan Kay-şek ile zamansız bir çatışmaya girmek istemediklerini açıklamışlardı. Birinci Tümen şehri terk etti, Pai Çung-hsi'nin İkinci Tümeni şehri işgal etti ve iki gün sonra Şanghay işçileri katledildiler.

Bu gerçekten de heyecan verici hikâye neden tutanaklardan çıkarılmıştır (s.32)? Çünkü sorun hiç de Çin Komünist Partisinin sorunu değil Sovyetler Birliği Komünist Partisi Politbürosunun sorunuydu.

24 Mayıs 1927'de Stalin KEYK plenumunda şunları söyledi:

Muhalefet, Şanghay işçileri emperyalistlere ve onların uşaklarına karşı kesin bir mücadeleye girmediği için memnun değildir. Ama Muhalefet, Çin'deki devrimin hızlı bir tempoda gelişemeyeceğini anlamıyor. Elverişsiz koşullarda kesin bir mücadeleye girişilemeyeceğini anlamıyor. Muhalefet, elverişsiz koşullarda kesin bir mücadeleden kaçınmamanın (kaçınılabildiğinde), devrim düşmanlarının işini kolaylaştırmak anlamına geldiğini anlamıyor....

Stalin'in konuşmasının bu bölümü şu başlığı taşıyor: "Muhalefetin Hataları" Şanghay trajedisinde Stalin yanlışlıklar görüyor.... Muhalefetin yanlışlarını. Gerçekte ise o zamanlar Muhalefet henüz

Şanghay'daki durumun somut koşullarını bilmiyordu, yani, Komintern önderliğinin tüm hatalarına ve suçlarına rağmen Mart ayında ve Nisan başlarında işçiler için durumun nasıl daha elverişli olduğunu bilmiyordu. Çitarov'un kasten saklanan hikâyesinden bile durumun o sırada dahi kurtarılabileceğini açıktır. Şanghay'da işçiler iktidardadırlar. Kısmen silahlanmışlardır. Onları çok daha geniş biçimde silahlandırmanın tüm olanakları mevcuttur. Çan Kay-şek'in ordusu tekin değildir. Komuta personelinin bile işçiler tarafında saf tuttuğu kesimler vardır. Ama tepede herkes ve herşey felç olmuştur. Çan Kay-şek'e karşı kesin bir mücadeleye değil, onun için bir zafer karşılamasına hazırlanmalıyız. Çünkü Stalin Moskova'dan kesin talimatlar göndermiştir; müttefike, Çan Kay-şek'e direnmemekle kalmayacak, tersine ona sadakatinizi göstereceksiniz. Nasıl? Yere yatacak ve ölü taklidi yapacaksınız.

KEYK Mayıs plenumunda, Stalin, mevzilerin mücadele bile edilmeksizin bu berbat teslim edilişini teknik ve taktik açıdan hâlâ savunuyordu, ki bu teslim ediş proletaryanın devrimde ezilmesine yol açmıştı. Altı ay sonra, SBKP On Beşinci Kongresinde Stalin susuyordu. Kongre delegeleri, onların bile dikkatini çeken hikayesini bitirme şansını vermek amacıyla Çitarov'a ayrılan zamanı uzattılar. Ama Stalin, Çitarov'un hikayesini tutanaklardan silmekle bu durumdan çok basit bir çıkış yolu buldu. Bu gerçek tarihsel belgeyi burada ilk kez yayınlıyoruz.

İlginç bir noktaya daha işaret edelim: Çitarov, olayların gidişatını mümkün olduğunca lekeleyip gerçek suçluyu saklarken, sorumluluğu, aslında basitçe onların emirlerini yerine getirmiş olduğu için Stalinistlerin o güne dek Muhalefete karşı her şekilde savundukları Çen Tu-ziu'nun sırtına yıkmaktadır. Ama daha o zamanlar Yoldaş Çen Tu-ziu'nun dilsiz bir şamar oğlanı rolünü oynamayı kabul etmeyeceği ve aleni olarak bu felâketin nedenleri analiz etmek istediği netleşmeye başlamıştı. Komintern'in tüm av köpekleri onun üzerine saldırtıldı, devrim için ölümcül olan hatalardan dolayı değil, işçileri aldatmayı ve Stalin'e siper olmayı kabul etmediğinden dolayı.

7. "İşçi ve Köylü Kanı Nakli"nin Örgütleyicileri

Komintern'in en önemli organı 18 Mart 1927'de, Şanghay darbesinden üç hafta önce şunları yazdı:

> Kuomintang önderliği şu anda devrimci işçi ve köylülerin kanından yoksun olmaktan muztaribdir. Çin Komünist Partisi ona bu kanın nakledilmesine yardım etmelidir, ve sonra tüm durum kökten değişecektir.

Ne uğursuz bir sözcük oyunu! Kuomintang'ın "işçi ve köylülerin kanı"na gereksinimi var. "Yardım" en tam biçimiyle sunulmuştu: Nisan-Mayıs aylarında, Çan Kay-şek ve Wang Çing-wei yeterince işçi ve köylü kanı "nakli"nde bulundu.

Stalin'in politikasının Çan Kay-şek bölümüne ilişkin olarak, Sekizinci Plenum (Mayıs 1927) şunu ilân etti:

> KEYK, devrimin halihazırdaki gerileme döneminde ulusal burjuvaziyle blok taktiğinin kesinlikle doğru olduğunu kabul eder. Tek başına Kuzey Seferi bile [!] bu taktiğin tarihsel olarak doğrulanmasıdır....

Evet hem de nasıl!

İşte bir baştan bir başa Stalin. Yeri gelmişken, proletaryaya karşı bir sefer olduğu kanıtlanmış olan Kuzey Seferi, Stalin'in Çan Kay-şek ile olan dostluğunu doğrular. KEYK, Çinli işçilerin kan banyosunun derslerini çıkarmayı imkânsız kılabilmek için yapılacak herşeyi yapmıştır.

8. Stalin Deneyini "Sol" Kuomintang ile Tekrarlıyor

Devam edelim, aşağıdaki dikkat çekici nokta Çitarov'un konuşmasından çıkarılmıştır:

> Şanghay darbesinden sonra Çin devriminde yeni bir dönemin başlamakta olduğu, burjuvazinin devrimden geri çekildiği herkes için apaçık bir hale gelmişti. Bu anlaşıldı ve derhal öylece ifade edildi. Ancak bu hususta bir şey gözden kaçırıldı; burjuvazi devrimden geri çekilirken, Wuhan hükümeti burjuvaziden kopmayı düşünmedi bile. Ne yazık ki, yoldaşlarımızın çoğunluğu açısından bu nokta anlaşılmadı; Wuhan hükümetine ilişkin olarak bir yanıl-

> sama içerisindeydiler. Wuhan hükümetini, neredeyse, proletarya ve köylülüğün demokratik diktatörlüğünün bir prototipi, bir imgesi olarak ele aldılar. [Atlanılan bu pasaj 33. sayfadadır]
>
> Wuhan darbesinden sonra, burjuvazinin geri çekilmekte olduğu açık bir hale geldi

Bu ifadeler eğer bu denli trajik olmasalardı, ancak çok gülünç bir şey olurlardı. Çan Kay-şek, Stalin tarafından silahsızlandırılmış işçilerin karşısına dikilerek devrimi katlettikten sonra, zeki stratejistler nihayet burjuvazinin "geri çekilmekte" olduğunu "anlamışlardır" Ama dostu Çan Kay-şek'in geri çekilmekte olduğunu anlayan Stalin, Çinli komünistlerin Çitarov'un On Beşinci Kongredeki beyanlarına göre "burjuvaziden kopmayı düşünmekten bile kaçan" Wuhan hükümetine itaat etmelerini emretmiştir. Ne yazık ki "yoldaşlarımız bunu anlamadılar" Hangi yoldaşlar? Stalin'in telgraf tellerine yapışıp kalan Borodin mi? Çitarov hiç isim anmıyor. Çin devrimi onun için çok değerlidir, ama onun gözlem yaptığı kovuk daha değerlidir.

Yine de Stalin'i dinleyelim:

> Çan Kay-şek'in darbesi, artık Güneyde iki kampın, iki hükümetin, iki ordunun, iki merkezin söz konusu olacağı anlamına gelir: Wuhan'daki devrimci merkez ve Nanking'deki karşı-devrimci merkez.

Devrimin merkezinin nerede olduğu net mi? Wuhan'da!

> Bunun anlamı şudur; militarizme ve emperyalizme karşı kararlı bir mücadeleye önderlik eden Wuhan'daki devrimci Kuomintang gerçekte proletarya ve köylülüğün devrimci demokratik diktatörlüğünün bir organı haline dönüştürülecektir....

Artık nihayet proletarya ve köylülüğün demokratik diktatörlüğünün neye benzediğini biliyoruz!

> Dahası buradan şu sonuç da çıkar ki [diye devam ediyor Stalin] Kuomintang içerisinde solcuların ve komünistlerin sıkı işbirliği politikası şu aşamada özel bir güç ve özel bir önem kazanmaktadır böylesi bir işbirliği olmaksızın devrimin zaferi mümkün değildir. [*Çin Devriminin Sorunları*, s.125-127]

"Sol" Kuomintang'ın karşı-devrimci eşkıyalarıyla bir işbirliği

olmaksızın "devrimin zaferi mümkün değildir"! İşte, Stalin'in devrimin zaferini nasıl adım adım –Kanton'da, Şanghay'da, Hankow'da– temin ettiği.

9. Muhalefete Karşı – Kuomintang İçin!

Komintern "sol" Kuomintang'ı nasıl değerlendirdi? KEYK Sekizinci Plenumu, Muhalefete karşı yürüttüğü mücadele içinde bu soruya net bir yanıt verdi.

> KEYK, Kuomintang'ı terk etme talebini en kararlı biçimde reddeder.... Çin'deki Kuomintang kesin olarak proletaryanın küçükburjuvazi ve köylülükle doğrudan işbirliği yaptığı kendine has bir örgüt biçimidir.

Böylelikle KEYK gayet doğru bir biçimde, Kuomintang'da "iki sınıflı işçi ve köylü partisi" Stalinist düşüncesinin somutlanışını gördü.

Önceleri Petlyura'nın altında bir bakan olan ve sonra Stalin'in direktiflerini Çin'de yerine getiren o bildiğimiz Rafes, SBKP Merkez Komitesinin teorik organında Mayıs 1927'de şunları yazdı:

> Rus Muhalefetimiz, bilindiği gibi, komünistlerin Kuomintang'ı terk etmesini de gerekli görmektedir. Bu bakış açısının tutarlı bir savunusu, Kuomintang'ı terk etme politikasının taraftarlarını, Yoldaş Troçki tarafından 1917'de ifade edilen şu ünlü formüle vardırır: "Çar değil, bir işçi hükümeti!"[135] Bu formül Çin için şu şekilde değiştirilebilirdi: "Militaristler olmaksızın, bir işçi hükümeti!" Kuomintang'ı terk etmeyi böylesi bir tutarlılıkla savunanlara kulak asmak için hiçbir nedenimiz yok. [*Proletarskaya Revolutsya*, s.54]

---

[135] "Çar değil, bir işçi hükümeti" sloganı 1905 devrimi sırasında yanlış bir şekilde Troçki'ye atfedilmiş ve daha sonra Stalinistler tarafından Troçki'nin 1905'te köylülüğü gözardı ettiğinin ve burjuva-demokratik devrim aşamasının "üstünden atladığı"nın "kanıtı" olarak defalarca kullanılmıştır. Bu slogan gerçekte Troçki tarafından değil, Parvus (Alexander Halphang) tarafından 1905 yazında Avrupa'da yayınlanan bir broşürde kullanılmıştı. O sıralar Troçki St.Petersburg'da illegal faaliyet yürütüyordu. Bu sloganı 1917'de Troçki'ye atfeden Rafes'in "katkısı" ise daha da beter bir seçimdir, o sıralar Rafes, Simon V. Petlyura'nın başkanlığını yaptığı anti-komünist Ukrayna Merkez Rada'sına hizmet eden Bund'un anti-Bolşevik bir üyesiydi. Troçki *Sürekli Devrim*'de bu Stalinist kampanyayı çevreleyen koşulları değerlendirir.

Stalin-Rafes'in sloganı şuydu: "İşçiler olmaksızın, Çan Kay-şek ile birlikte!" "Köylüler olmaksızın, Wang Çing-wei ile birlikte!" "Muhalefete karşı, Kuomintang için!"

10. Stalin Çinli İşçi ve Köylüleri Tekrar Silahsızlandırıyor

Devrimin Wuhan dönemi boyunca önderliğin politikası neydi? Bu konuda Stalinist Çitarov'u dinleyelim. İşte On Beşinci Kongre tutanaklarında okuduklarımız:

> O sıralar, tüm bu dönem [Wuhan] boyunca Komünist Partisi MK'sının politikası neydi? Komünist Parti MK'sının politikası *geri çekilme* sloganı altında hayata geçirildi....
>
> Komünist Parti kendi faaliyetini geri çekilme sloganı altında -devrimci dönemde, devrimci mücadelelerin en yüksek gerilim anında- gerçekleştiriyor ve bu slogan altında kavga etmeksizin birbiri ardına mevzileri teslim ediyor. Mevzilerin bu teslim edilişi şunları içermektedir: tüm sendikaları, tüm köylü birliklerini, ve diğer devrimci örgütleri Kuomintang'a tâbi kılma mutabakatı; Kuomintang Merkez Komitesinin izni olmaksızın bağımsız bir faaliyetin reddedilişi; Hankow'daki grev gözcüsü işçilerin gönüllü silahsızlandırılışı kararı; Wuhan'daki öncü örgütlerin dağıtılması; ulusal hükümetin denetiminde bulunan bölgelerdeki tüm köylü birliklerinin fiilen ezilmesi vb.

Burada, "ulusal" burjuvaziye halk ayaklanmasını ezmekte ve proletarya ve köylülüğün en iyi savaşçılarını yok etmekte fiilen yardım eden bir önderliğe sahip Çin Komünist Partisinin politikası tam bir samimiyetle resmediliyor.

Ama buradaki samimiyet kalleşçe bir samimiyettir. Yukarıdaki alıntı, tutanaklarda bazı yerleri çıkarıldıktan sonra basılmıştır. İşte Stalin tarafından gizlenen bölümde söylenenler:

> Aynı sırada, Çinli ya da *Çinli olmayan* bazı sorumlu yoldaşlar, sözde geri çekilme teorisini icat ettiler. Dediler ki: Gericilik her taraftan üstümüze doğru gelmektedir. Bu nedenle legal çalışma olanağını korumak amacıyla derhal geri çekilmeliyiz ve eğer geri çekilirsek bu olanağı koruruz ama eğer kendimizi savunur ya da ilerlemeye çalışırsak herşeyi kaybederiz.

Tam da o günlerde (Mayıs 1927'nin sonlarında) Wuhan karşı-devrimi işçi ve köylüleri ezmeye başladığında, sol Kuomintang'ın karşısında Stalin KEYK plenumunda (24 Mayıs 1924) şunları ilân etti:

> Tarım devrimi, Çin'deki burjuva-demokratik devrimin temeli ve özüdür. *Hankow'daki Kuomintang ve Hankow hükümeti burjuva-demokratik devrim hareketinin merkezidirler.* [Tutanaklar (Almanca baskı), s.71, vurgu benim]

Wuhan'da neden hiç sovyet oluşturulmadığına dair bir işçinin yazılı sorusunu Stalin şöyle yanıtladı:

> Açıktır ki, şu anda bu bölgede [Wuhan] her kim işçi delegeleri sovyetlerinin derhal oluşturulması çağrısında bulunursa, *Çin devriminin Kuomintang aşamasının* üstünden atlamaya [!] çalışmaktadır ve Çin devrimini en kötü bir duruma düşürmeyi göze alır. [vurgu benim]

Harfiyen: "En kötü" duruma! 13 Mayıs 1927'de öğrencilerle yaptığı bir sohbet sırasında Stalin şunları açıkladı:

> Genel olarak, işçi ve köylü delegeleri sovyetleri Çin'de oluşturulmalı mıdır? Evet, oluşturulmalıdır, mutlaka oluşturulmalıdır. *Wuhan devrimci hükümetinin güçlendirilmesinden sonra*, tarım devriminin gelişmesinden sonra ve tarım devriminin, yani burjuva-demokratik devrimin proleter devrime dönüşümü sırasında sovyetler oluşturulmak zorunda olacaktır. [vurgu benim]

Böylelikle Stalin, Wuhan hükümetinin, karşı-devrimci burjuvazinin mevzileri güçlendirilmediği sürece, işçi ve köylülerin mevzilerini güçlendirmeyi kabul edilebilir bir şey olarak değerlendirmedi.

Stalin'in, Wuhan'a ilişkin izlediği politikaları haklı çıkaran meşhur tezlerine atıfta bulunan Rus Menşeviklerinin organı o sıralar şunları yazmıştı:

> Orada [Stalin'in tezlerinde] saptanan "çizgi"nin özüne karşı çok az şey söylenebilir. Mümkün olduğu sürece Kuomintang içerisinde kalmak, ve onun sol kanadına ve Wuhan hükümetine mümkün olan son ana dek sımsıkı sarılmak; "elverişsiz koşullar altında kesin bir mücadeleden kaçınmak"; "devrime karşı yürüttükleri mücadelede, Çin halkının düşmanlarının ellerine, Çin'de gerçekleş-

mekte olan devrimin ulusal bir devrim olmayıp Moskova sovyetleştirmesinin yapay bir nakli olduğuna dair yeni efsaneler üretmeleri için yeni silahlar vermemek" amacıyla "Tüm iktidar sovyetlere" sloganını atmamak –gerçekte tüm bunlardan daha mantıklı ne olabilir ...? [*Sotsialistiçeski Vestnik*, no.9 (151), s.1]

Kendi adına, KEYK Sekizinci Plenumu Mayıs 1927'deki toplantısında, yani Wuhan'daki işçi ve köylü örgütlerinin ezilişinin çoktan başlamış olduğu bir sırada aşağıdaki kararı kabul etti:

KEYK ısrarla Çin Komünist Partisinin dikkatini, işçi ve köylülerin tüm kitle örgütlerinin geliştirilmesi ve güçlendirilmesi amacıyla mümkün olan tüm tedbirleri alma zorunluluğuna çeker tüm bu örgütler içerisinde, Kuomintang'ı devrimci küçük-burjuva demokrasisinin ve işçi sınıfının güçlü bir kitle örgütü haline getirerek *ona katılmak için* bir ajitasyon yürütülmesi gerekir.

"Kuomintang'a katılmak" bile bile kafayı kasabın önüne uzatmak anlamına geldi. Kanlı Şanghay dersleri bir iz bırakmadan geçti gitti. Komünistler, daha önce de olduğu gibi, burjuva cellâtların partisi (Kuomintang) için sığır çobanlarına, Wang Çing-wei ve şürakâsı için "işçi ve köylü kanı" temin eden kimselere dönüştürülmüşlerdi.

11. Stalinist Kabinecilik Deneyi

Rus Kerenski'si deneyimine ve Sol Muhalefetin protestolarına rağmen, Stalin en sonunda Kuomintang politikasını bir kabinecilik deneyi ile noktaladı: İki komünist, çalışma ve tarım bakanları olarak –rehinelerin klasik görevi!–, birleşik cepheyi kaybetmemek amacıyla sınıf mücadelesini felç etmek üzere Komintern'in doğrudan talimatıyla burjuva hükümetine katıldılar. Ağustos 1927'ye dek Moskova'dan telgrafla sürekli olarak bu tip talimatlar verildi.

Çitarov'un SBKP On Beşinci Kongresi delegeleri önünde komünist "kabineciliği" pratikte nasıl anlattığına bakalım: "Hükümette iki komünist bakanın bulunduğunu biliyorsunuz" diyor Çitarov. Bu pasajın devamı tutanaklardan silinmiştir:

Sonradan, onlar [komünist bakanlar] bakanlıklara uğramayı hepten kestiler, kendilerini göstermeyi beceremediler ve yerlerine yüzlerce görevliyi geçirdiler. Bu bakanların faaliyetleri sırasında

> işçilerin ve köylülerin durumunu kolaylaştıracak tek bir yasa bile yürürlüğe konmadı. Bu ayıplanası faaliyet, daha da ayıp, utanç verici bir sonla nihayet buldu. Bakanlar, birinin hasta olduğunu diğerinin de yurtdışına çıkmak istediğini vb. açıkladılar ve bu nedenle aflarını istediler. Şunu ilân edecekleri bir politik deklarasyonla istifa etmediler: Sizler karşı-devrimcilersiniz, sizler hainsiniz, sizler ihanet ettiniz –artık sizinle birlikte yürümeyeceğiz. Hayır. Birinin güya hasta olduğunu açıkladılar. Dahası, *Tan Ping-şan, köylü hareketinin boyutlarıyla baş edemediğini* yazdı ve bu nedenle de kendisinin affının lütfedilmesini istedi. Bundan daha büyük bir rezillik düşünülebilir mi? Komünist bir bakan, köylü hareketiyle baş edemediğini açıklıyor. Peki kim baş edebilir? Açık ki ordudan başkası değil. Bu tutum, Wuhan hükümetinin giriştiği köylü hareketinin şiddet yoluyla bastırılmasının açıkça meşrulaştırılmasıydı.

İşte komünistlerin, işçi ve köylülerin "demokratik diktatörlüğü"ne katılımının ne mene bir şey olduğu. Aralık 1927'de, Stalin'in konuşma ve yazıları henüz herkesin zihninde canlıyken, Çitarov'un anlattıkları yayınlanamazdı, her ne kadar Çitarov –genç ama erken olgunlaşmış!– kendi esenliğini düşünerek Çin kabineciliğinin Moskova'daki önderleri hakkında tek bir söz söylemese ve Borodin'den ancak "Çinli olmayan bir yoldaş" diye bahsetse bile.

Tan Ping-şan –Çitarov'un ikiyüzlülükle veryansın ettiği gibi– köylü hareketiyle başa çıkamadığından yakınmıştı. Ama Çitarov, bunun Tan Ping-şan'ın önüne Stalin tarafından konulan bir görev olduğunu öğrenmemize yardım edemezdi. Tan Ping-şan talimatlar almak üzere 1926 sonlarında Moskova'ya gelmiş ve KEYK plenumuna, "Troçkistler"le, yani işçi ve köylüleri örgütlemek amacıyla Kuomintang'dan ayrılmak isteyen komünistlerle ne kadar başarılı bir şekilde başa çıktığını rapor etmişti. Stalin, Çan Kay-şek ve burjuva askeri kurmayını düşman konuma itmemek amacıyla köylü hareketini frenleme talimatlarını telgrafla Tan Ping-şan'a gönderiyordu. Aynı sırada, Muhalefeti de köylülüğü küçümsemekle suçluyordu.

Sekizinci Plenum, "Yoldaş Troçki ve Vuyoviç'in KEYK toplantılarındaki konuşmaları hakkında karar" başlığını taşıyan özel bir karar bile kabul etmişti. Okuyalım:

> Yoldaş Troçki tüm üyelerin hazır bulunduğu toplantıda

> sovyetler biçiminde ikili bir iktidarın derhal kurulmasını ve sol Kuomintang hükümetinin yıkılmasına dönük bir yönelimin derhal kabul edilmesini talep etti. Bu görünüşte [!] aşırı-sol [!!] ama gerçekte oportünist [!!!] talep, devrimin küçük-burjuva, köylü aşamasının üzerinden atlayan eski Troçkist tutumun yinelenmesinden başka bir şey değildir.

Burada Troçkizme karşı yürütülen mücadelenin özünü tüm çıplaklığıyla görmekteyiz: İşçi ve köylülerin devrimine karşı burjuvazinin savunulması.

12. Önderler ve Kitleler

"Önderler", işçi sınıfının tüm örgütlerinden, devrimci kitlelerin mücadelesini sınırlamak, frenlemek ve felç etmek için yararlandılar. İşte Çitarov'un anlattıkları:

> [Wuhan'daki] Sendikalar Kongresi sürekli olarak ertelendi ve en nihayet toplandığında bu kongreden direnişi örgütlemek amacıyla yararlanmaya dönük şu veya bu türden hiçbir girişimde bulunulmadı. Tersine, kongrenin son gününde, ulusal hükümet binasının önünde, hükümete olan sadakat duygusunun dile getirilmesi amacıyla bir gösteri düzenlenmesi kararı verildi.
> (*Lozovski*: Onları orada konuşmamla korkuttum.)

Lozovski o an kendisini öne çıkartmaktan utanmamıştı. Gözüpek sözlerle kafalarını karıştırdığı aynı Çinli sendikacıları "korkutarak" Lozovski, hiçbir şeyi görmemekte, hiçbir şeyi anlamamakta ve hiçbir şeyi kestirememekte ne kadar başarılı olduğunu Çin'de derhal ortaya koydu. Bu "önder" Çin'den döndüğünde şunları yazdı: "Proletarya Çin'in ulusal kurtuluş mücadelesinde hakim güç haline gelmiştir." (*Worker's China*, s.6)

Bu sözler, Çan Kay-şek'in demirden kelepçeleri boynuna vurulmuş bir proletarya için söylenmiştir. İşte, Kızıl Sendikalar Enternasyonali genel sekreteri tüm dünya işçilerini böyle aldatmıştır. Ve Çinli işçiler (her türlü "genel sekreterler"in yardımlarıyla) ezildikten sonra, Lozovski Çinli sendikacıları alaya alıyor: Bakın işte bu "ödlekler" en cesur Lozovski'nin korkusuz konuşmalarından korkuya kapıldılar. Bu küçük olayda, günümüz "önderleri"nin, onların tüm aygıtlarının, tüm ahlâklarının mahareti yatmaktadır!

Halk kitlelerinin devrimci hareketinin gücü gerçekten de eşsiz-

di. Şuna şahit olduk ki, üç yıllık bir yanlışlıklar silsilesine rağmen Şanghay'daki durum, Çan Kay-şek'i bir kurtarıcı olarak değil ölümcül bir düşman olarak değerlendirerek yine de kurtarılabilirdi. Dahası, Şanghay darbesinden sonra bile komünistler eyaletlerde kendilerini yine de güçlendirebilirlerdi. Ama kendilerini "sol" Kuomintang'a tâbi kılma emrini almışlardı. Çitarov, sol Kuomintang tarafından gerçekleştirilen ikinci karşı-devrimin en çarpıcı olaylarından birini şöyle betimliyor:

> Wuhan'daki darbe 21-22 Mayısta gerçekleşti.... Bu darbe tek kelimeyle inanılmaz koşullar altında hayata geçirildi. Çangşa'da ordu 1.700 askerden oluşuyordu ve köylüler Çangşa etrafında toplanan sayıları 20.000'i bulan silahlı müfrezelerin çoğunluğunu teşkil ediyordu. Buna rağmen, askeri komuta, sırf Çangşa ve Wuhan'daki önderlerin ödlek, kararsız ve uzlaşmacı politikası nedeniyle tüm aktif köylüleri vurarak, tüm devrimci örgütleri dağıtarak ve kendi diktatörlüğünü kurarak iktidarı ele geçirmeyi başardı. Köylüler Çangşa'daki darbeyi haber aldıklarında, kendilerini hazırlamaya ve kentin üzerine yürüyüşe geçmek için Çangşa etrafında toplanmaya başlamışlardı. 21 Mayısta yürüyüş başladı. Köylüler Çangşa'ya doğru ilerlerken kendi müfrezelerini gitgide artarak oluşturmaya başladılar. Kenti büyük bir çaba göstermeksizin ele geçirebilecekleri çok açıktı. Ama tam da bu noktada, *Çin Komünist Partisi Merkez Komitesinden gelen bir mektupta Çen Tu-ziu, açık bir çatışmadan kaçınmak zorunda olduklarını ve sorunu Wuhan'a iletmeleri gerektiğini yazıyordu.* Bu mektup temelinde Bölge Komitesi, köylü müfrezelerine, geri çekilme ve hiçbir şekilde daha fazla ilerlememe emri gönderdi; ama bu emir iki müfrezeye ulaşmamıştı. İki köylü müfrezesi Wuhan üzerine ilerledi ve orada askerler tarafından yok edildi. [*Tutanaklar*, s.34, vurgu bizim]

Diğer eyaletlerde de olayların gelişimi aşağı yukarı böyledir. Borodin'in kılavuzluğu altındaki –"Borodin tetiktedir!"– Çin komünistleri Stalin'in, demokratik devrimin seçilmiş önderlerinden, sol Kuomintang'dan kopmama doğrultusundaki talimatlarını büyük bir titizlikle hayata geçirdiler. Çangşa'daki şartlı teslim 31 Mayısta gerçekleşti, yani KEYK Sekizinci Plenumunun kararlarından birkaç gün sonra ve tamamıyla bu kararlara uyarak.

Önderler, kitlelerin davasını yerle bir etmek için gerçekten

herşeyi yaptılar!

Aynı konuşmasında Çitarov şunları açıklıyor:

> Şunu açıklamayı görevim bilirim ki, Çin Komünist Partisinin uzun bir zaman boyunca işitilmedik oportünist hatalar işlemiş olması gerçeğine rağmen partili kitleleri bu hatalardan yine de sorumlu tutamayız. Derin inancım odur ki (Komintern'in birçok seksiyonunu görmüş bulunmaktayım) Çinli komünistler gibi komünizm davasına bu denli adanmış, davamız için yürüttüğü savaşımda bu denli cesur bir başka seksiyon yoktur. Çinli yoldaşlar kadar yiğit komünistler yoktur. [*Tutanaklar*, s.36]

Hiç şüphesiz, devrimci Çin işçi ve köylüleri yürüttükleri mücadelede istisnai bir fedakârlık gösterdiler. Devrimle birlikte onlar da oportünist önderlik tarafından ezildiler. Makamlarını Kanton'da, Şanghay'da ve Wuhan'da edinmiş bir önderlik tarafından değil, Moskova'dan komuta eden bir önderlik tarafından. Tarihin hükmü bu olacaktır!

13. Kanton Ayaklanması

7 Ağustos 1927'de, Çin Komünist Partisi olağanüstü konferansı, Moskova'dan gelen önceki emirlere uygun olarak, önderliğinin oportünist politikasını, yani tüm geçmişini mahkûm etti ve silahlı bir ayaklanma hazırlığına girişmeye karar verdi. Stalin'in özel görevlileri, Rus Muhalefetinin fiziksel imhasının üstünü Çin'deki Stalinist taktiğin politik zaferiyle örtmek amacıyla, Kanton'da, Sovyetler Birliği Komünist Partisinin On Beşinci Kongresine denk getirilen bir ayaklanma hazırlamakla görevlendirilmişti.

Dalga geri çekilirken ve kentli kitleler arasında moral çöküntüsü hâlâ hüküm sürmekteyken, işçilerin eylemi bakımından kahramanca, önderliğin maceracılığı bakımından ise câniyane Kanton "sovyet" ayaklanması alelacele örgütlendi. Kanton proletaryasının bu yeni ezilişinin haberleri tam da On Beşinci Kongre anında ulaştı. Böylece Stalin Bolşevik-Leninistleri, tam da dünkü müttefiki Çan Kay-şek Çinli komünistleri ezerken imha ediyordu.

Yeni bir bilânço çıkarmak yani bir kez daha sorumluluğu emirleri yerine getirenlerin sırtına yıkmak gerekiyordu. 7 Şubat 1928-de, *Pravda* şunları yazdı: "Eyalet orduları bölünmeksizin Kızıl Kanton'a karşı savaştılar ve bu durum, *Çin Komünist Partisinin en*

büyük ve en eski kusurunun özellikle gerici orduları parçalamaya dönük yetersiz bir politik faaliyet olduğunu kanıtladı." [vurgu bizim]

"En eski kusur"! Bu, Kuomintang ordularını parçalamanın Çin Komünist Partisinin görevi olduğu anlamına mı geliyor? Ne zamandan itibaren?

25 Şubat 1927'de, Şanghay'ın ezilmesinden bir buçuk ay önce Komintern merkez organı şunları yazmıştı:

> Çin Komünist Partisi ve bilinçli Çinli işçiler *hiçbir şekilde* devrimci orduları örgütsüzleştirecek bir taktik izlememelidir, çünkü burjuvazinin oradaki etkisi belirli ölçüde güçlüdür [*Die Kommunistische Internationale*, 25 Şubat 1927, s.19]

Ve işte Stalin'in 24 Mayıs 1927'deki KEYK plenumunda söylediği ve her fırsatta yinelediği sözcükler:

> "Çin'deki eski rejimin ordularının karşısına silahsız bir halk değil, Devrimci Ordu biçimindeki silahlı bir halk çıkmıştır. Çin'de, silahlı karşı-devrimin karşısında silahlı bir devrim savaşmaktadır."

1927 yazında ve sonbaharında Kuomintang orduları silahlı halk olarak sunuluyordu. Ama bu ordular Kanton ayaklanmasını ezip geçtiğinde *Pravda* Çinli komünistlerin "en eski [!] kusuru"nun "gerici orduları", yani tam da Kanton'un arifesinde "devrimci halk" olarak ilân edilen orduları parçalamaktaki yetersizliği olduğunu açıklıyor.

Utanmaz şarlatanlar! Gerçek devrimciler arasında böyle bir şey hiç görülmüş müdür?

14. Darbecilik Dönemi

KEYK Dokuzuncu Plenumu, 1928 Şubatında, Kanton ayaklanmasından iki aydan az bir süre sonra toplandı. Bu plenum durumu nasıl değerlendirdi? İşte kararın harfi harfine kendi sözleri:

> "KEYK, Çin devriminin tasfiye edildiğini ileri süren Sosyal Demokratların ve Troçkistlerin iftiralarına karşı mücadele etmeyi tüm seksiyonlarının görevi addeder."

Ne kalleşçe ve ne sefil bir manevra! Sosyal Demokrasi gerçekte, Çan Kay-şek'in zaferini ulusal devrimin *zaferi* sayıyor (kafası

karışan Urbahns tam da bu tutum üzerine yolunu şaşırdı). Sol Muhalefet ise Çan Kay-şek'in zaferini ulusal devrimin *yenilgisi* olarak değerlendiriyor.

Muhalefet, Çin devriminin *genel olarak* tasfiye edildiğini asla söylemedi ve asla söyleyemezdi. Tasfiye edilen, allak bullak olan, aldatılan ve ezilip geçilen şey "yalnızca" *ikinci* Çin devrimiydi (1925-27). Tek başına bu bile önderliğin beyefendileri için yeterli bir beceridir!

1927 sonbaharından itibaren, Çin'in önünde bir gerileme döneminin, yani proletaryanın geri çekilmesi ve karşı-devrimin zaferi döneminin olduğunu savunduk. Peki Stalin'in tutumu neydi?

7 Şubat 1928'de *Pravda* şunları yazdı:

> Çin Komünist Partisi silahlı ayaklanmaya doğru başı çekiyor. Çin'deki tüm durum bunun doğru bir gidişat olduğu gerçeğini dile getiriyor.... Deneyimler, Çin Komünist Partisinin tüm çabalarını, silahlı bir ayaklanmayı gün be gün ve yaygın bir biçimde dikkatlice hazırlama görevine yoğunlaştırması gerektiğini kanıtlıyor.

KEYK Dokuzuncu Plenumu, darbecilik hakkında muğlak bürokratik şerhlerle bu maceracı çizgiyi onayladı. Bu şerhlerin amacı biliniyor: Yeni bir geri çekilme durumunda "önder" için gerekli kaçış yollarını oluşturmak.

Dokuzuncu Plenumun bu câniyane hafiflikteki kararı, Çin açısından yeni maceralar, yeni askeri çarpışmalar, kitlelerden hepten kopuş, mevzilerin kaybedilmesi, en devrimci unsurların maceracılığın ateşinde harcanması ve partiden kalanların demoralizasyonu anlamına gelmektedir. Çin partisinin 7 Ağustos 1927'deki konferansı ile 8 Temmuz 1928'deki Komintern Altıncı Kongresi arasındaki tüm dönem baştan aşağıya darbeci teori ve pratiğin nüfuzunda geçmiştir. Stalinist önderlik Çin devrimine ve Komünist Partisine son darbelerini işte böyle indirmiştir.

Komintern önderliği ancak Altıncı Kongrede kabul ediyordu ki:

"Kanton ayaklanması geri çekilen devrimin nesnel olarak «artçı bir savaşımı»ydı." (*Pravda*, 27 Temmuz 1928)

"Nesnel olarak"! Peki ya öznel olarak? Yani, bu savaşımın başlatıcılarının, önderlerinin bilincinde? Bu, Kanton ayaklanmasının maceracı karakterinin maskeli bir kabul edilişidir. Yine de ne olursa olsun, Komintern Muhalefetten bir yıl sonra ve daha önem-

lisi, bir acı yenilgiler dizisinden sonra, ikinci Çin devriminin Wuhan dönemiyle birlikte sona ermiş olduğunu ve maceracılıkla yeniden diriltilemeyeceğini kabul etmiştir. Altıncı Kongredeki Çin delegesi Çan Fu Yun'un[136] raporuna göre:

> Kanton ayaklanmasının yenilgisi Çin proletaryasına daha da ağır bir darbe indirmiştir. Devrimin ilk aşaması böylece bir yenilgiler dizisiyle sona ermiştir. Sanayi merkezlerinde, işçi hareketi içerisinde bir moral bozukluğu hissedilmektedir. [*Pravda*, 17 Temmuz 1928]

Gerçekler, inatçıdır! Bu gerçek Altıncı Kongre tarafından da kabul edilmek zorundaydı. Silahlı ayaklanma sloganı ortadan kaldırıldı. Geride kalan tek şey, "ilk aşaması" gelecekteki ikinci aşamasından belirsiz bir dönem boyunca ayrılan "ikinci Çin devrimi" (1925-27) adlandırmasıydı. Bu adlandırma, itibarı en azından kısmen kurtarmaya dönük terminolojik bir girişimdi.

15. Altıncı Kongreden Sonra

Çin Komünist Partisi delegesi, Siu, SBKP'nin On Altıncı Kongresinde şunları açıkladı:[137]

> "Çin ulusal burjuvazisinin bağımsız [?] bir gelişme ve istikrar [?] perspektifine sahip olduğunu yalnızca Troçkist dönekler ve Çinli Çen Tu-ziuistler söylüyor."

Bu küfürleri bir tarafa bırakalım. Bu bahtsız insanlar eğer Muhalefete küfretmeselerdi zaten Lux Pansiyonunda asla yer bulamazlardı.[138] Bu onların yegâne mühimmatıdır. Tan Ping-şan da, düşmanın saflarına katılışından hemen önce, KEYK Yedinci Plenumunda "Troçkistler"e karşı tıpatıp aynı biçimde gürlemiş-

---

[136] Bu rapor, *International Press Correspondence*'da yer almaktadır, cilt 8, no.40, 26 Temmuz 1928. Çan Fu Yun'un kim olduğuna dair bir bilgi yoktur.
SBKP On Altıncı Kongresi 26 Haziran-13 Temmuz 1930'da Moskova'da toplandı. "Siu"nun yorumları, *International Press Correspondence*'da yer almaktadır, cilt 10, no.36, 7 Ağustos 1930, s.735-36. Kendisinin yalnızca bir ÇKP temsilcisi olduğu belirtilmiştir.

[138] Komintern ziyaretçilerini ve memurlarını konuk etmek için kullanılan Moskova'daki Lux Oteli.

ti.[139] Onun bu bariz yüzsüzlüğünde tuhaf olan şey, biz Sol Muhalefetçileri, Çin "ulusal burjuvazisi"nin ve onun "bağımsız gelişimi"nin idealizasyonuyla suçlama çabasıdır. Stalin'in ajanları, tıpkı önderleri gibi bizlere ateş püskürüyorlar, çünkü Altıncı Kongreden sonraki dönem, onların koşullardaki değişimi ve olayların gelişim doğrultusunu anlamaktaki külli yetersizliklerini bir kez daha açığa çıkarmıştır.

Kanton yenilgisinden sonra, Şubat 1928'de KEYK'in silahlı ayaklanmaya giden yola dümen kırdığı sırada biz buna karşı çıkarak şunu ilân etmiştik:

Durum şimdi kesinlikle aksi yöne doğru dönecektir; emekçi kitleler geçici olarak politikadan geri çekileceklerdir; partinin büyümesi zayıflayacaktır, ki bu köylü ayaklanmalarının sürmesi ihtimalini dışlamayacaktır. Generallerin savaşının zayıflaması kadar, proletaryanın grev ve ayaklanmalarının da zayıflaması, kaçınılmaz olarak, bu süre zarfında ülkedeki ekonomik yaşamın temel süreçlerinin bir şekilde yeniden kurulmasına ve bunun sonucu olarak çok zayıf olsa dahi şöyle ya da böyle ticari ve sınai bir yükselişe yol açacaktır. Bu sonuncusu, işçilerin grev mücadelelerini yeniden canlandıracak ve doğru taktikleri izlemesi koşuluyla Komünist Partiye bir kez daha işçilerle temas kurma ve onlar üzerinde etki oluşturma fırsatını sunacaktır. Ve bu daha sonra, işçilerin ayaklanmasının, daha üst bir düzeyde köylü savaşıyla kenetlenmesini sağlayacaktır. Bizim sözde tasfiyeciliğimizin içeriği işte budur.

Ama küfürleri bir yana, Siu geçtiğimiz iki yılın Çin'i hakkında neler söylüyordu? İlkin, gerçeği ifade ediyor:

"Çin sanayisi ve ticaretinde 1928'de belli bir canlanma göze çarpıyordu."

Ve sonra:

> "1928'de, 400.000 işçi greve çıktı, 1929'da grevci sayısı çoktan 750.000'i bulmuştu. 1930'un ilk yarısında işçi hareketi gelişim temposunu hâlâ sürdürüyordu."

---

[139] Wuhan hükümetinin komünist tarım bakanı olan Tan Ping-şan, Nançang ayaklanmasına ve Ho Lung-Yeh Ting kampanyasına katıldıktan sonra, Ekim 1927'de ÇKP'den ayrıldı ve Teng Yen-ta'nın Üçüncü Partisine katıldı. 1937'de yeniden KMT'ye katıldı.

Anlaşılıyor ki, Komintern'in verdiği rakamlarda, Siu'ninkiler de dahil, oldukça ihtiyatlı olmak zorundayız. Ama bu rakamların muhtemelen abartılmış olmasına rağmen, Siu'nun teşhiri, 1927'nin sonlarındaki ve 1928'in başlarındaki teşhisimizi bütünüyle doğrulamaktadır.

Ne yazık ki, KEYK önderliği ve Çin Komünist Partisi, tamamıyla ters bir teşhisi kalkış noktası olarak almıştı. Silahlı ayaklanma sloganı ancak Altıncı Kongrede, yani 1928'in ortalarında terk edildi. Ama bu saf anlamıyla olumsuz karar dışında parti hiçbir yeni yönelim de belirlemedi. Ekonomik canlanma olasılığı parti tarafından ele alınmadı. Grev hareketi partiden kopuk bir şekilde hatırı sayılır bir düzeye ulaştı. Eğer Komintern önderliği Muhalefete karşı aptalca tasfiyecilik suçlamalarıyla meşgul olmasa ve bizim yaptığımız gibi durumu zamanında değerlendirseydi, Çin Komünist Partisinin özellikle sendikal hareket içinde çok daha güçlü olacağından bir an bile şüphe edilebilir mi? Hatırlatalım ki, ikinci devrimin en yüksek tırmanışı sırasında, 1927'nin ilk yarısında, Komünist Partinin etkisi altında sendikalarda 2,8 milyon işçi örgütlenmişti. Şu anda ise Siu'ya göre bu sayı 60.000'dir. Üstelik tüm Çin'de!

Ve kendi umutsuz köşelerinde kendi işlerini yürüten, davaya korkunç zarar veren bu sefil "önderler", "Troçkist dönekler"den bahsediyor ve bu iftira sayesinde zararı telâfi edebileceklerini düşünüyorlar. İşte bu Stalin ekolüdür! Onun meyveleridir!

16. Sovyetler ve Devrimin Sınıfsal Karakteri

Stalin'e göre, Çin devriminde sovyetlerin rolü nedir? Devrimin aşamalarının nöbetleşe yer değişiminde sovyetlere hangi yer biçiliyordu? Hangi sınıfın egemenliğine bağlıydılar?

Kuzey Seferi sırasında olduğu kadar Wuhan döneminde de, Stalin'den, sovyetlerin ancak burjuva-demokratik devrimin tamamlanmasından *sonra*, ancak proleter devrimin *eşiğinde* kurulabileceğini duyduk. Tam da bu nedenden dolayı Politbüro, dosdoğru Stalin'in peşinden giderek, Muhalefetin ileri sürdüğü sovyetler sloganını inatla reddetmişti:

"Sovyetler sloganı burjuva-demokratik devrim aşamasından derhal proleter iktidarın örgütlenmesi aşamasına atlamaktan başka

bir anlama gelmez." (Muhalefetin tezlerine "Politbüronun Yanıtı"ndan, Nisan 1927)

24 Mayısta, Şanghay hükümet darbesinden sonra ve Wuhan darbesi sırasında, Stalin sovyetlerin burjuva-demokratik devrimle uyumsuz olduğunu şu şekilde ispat etmişti:

> Fakat işçiler eğer işçi delegeleri sovyetlerine sahip olurlarsa burada durmayacaklardır. Komünistlere şunu söyleyecekler ve bunda haklı olacaklardır: Eğer biz sovyetsek ve sovyetler iktidar organlarıysalar, burjuvaziyi biraz sıkıştırıp, "biraz" mülksüzleştiremez miyiz? Komünistler, eğer işçi ve köylü delegeleri sovyetleri varken burjuvazinin mülksüzleştirilmesi yolunu tutmuyorlarsa boşboğaz lafebeleri olacaklardır. Şu anda, devrimin şu aşamasında bu yolu izlemek mümkün müdür ve izlemeli miyiz? Hayır, izlememeliyiz.

Peki proleter devrim aşamasına geçildiğinde Kuomintang'a ne olacak? Stalin bunu çözmüştü. 13 Mayıs 1927 tarihinde öğrencilere yaptığı ve daha önce de alıntıladığımız konuşmada Stalin şu yanıtı veriyordu:

> Bana göre, işçi ve köylü delegeleri sovyetlerinin oluşturulması ve Çin Ekiminin hazırlığı döneminde, Çin Komünist Partisi, Kuomintang ile içerden yapılan bugünkü bloğun yerine Kuomintang ile dışardan yapılacak bir bloğu geçirecektir.

Bizim büyük stratejistlerimiz herşeyi öngörüyorlardı –kesinlikle herşeyi öngörüyorlardı, sınıf mücadelesi hariç. Proleter devrime geçiş sorununda bile Stalin ısrarla Çin Komünist Partisine bir müttefik (Kuomintang) buluyordu. Sosyalist devrimi gerçekleştirmek için komünistlere sadece Kuomintang'ın saflarından çıkma izni verilmişti, ama hiçbir şekilde onunla kurulan bloğu bozma izni değil. Bilindiği gibi, burjuvaziyle ittifak "Çin Ekimi"nin hazırlanması açısından en uygun koşul idi. Ve tüm bunların adı da Leninizm idi....

Ne olursa olsun, 1925-27'de Stalin, sovyetlerin oluşumunu burjuvazinin derhal sosyalist mülksüzleştirilmesiyle ilişkilendirerek sovyetler sorununu oldukça kategorik bir biçimde ortaya koymuştu. Şurası gerçek ki, o sıralar bu "radikalizm"e ihtiyaç duymasının nedeni, burjuvazinin mülksüzleştirilmesini savunmak değil

tersine burjuvaziyi mülksüzleştirilmekten korumaktı. Ama sorunun ilkesel olarak ortaya konuluşu ne olursa olsun gayet açıktır: *Sovyetler ancak ve yalnızca sosyalist devrimin organları olabilirler.* SBKP Politbürosunun tutumu da buydu, KEYK'in tutumu da.

Ama 1927'nin sonunda, Kanton'da sovyet karakterine büründürülen bir ayaklanma gerçekleştirildi. Komünistler iktidarı aldılar. Saf sosyalist karakterde önlemler aldılar (toprağın, bankaların, konutların, sınai işletmelerin vb. ulusallaştırılması). Bir proleter devrimle karşı karşıyayız gibi görünüyordu. Ama hayır. 1928 Şubatının sonunda, KEYK Dokuzuncu Plenumu Kanton ayaklanmasının muhasebesini yaptı. Peki sonuç neydi?

> Çin devriminde bu yıl, henüz tamamlanmayan burjuva-demokratik devrim dönemidir.... Devrimi aynı zamanda bir "sürekli" devrim olarak görüp onun burjuva-demokratik aşamasının üstünden atlama eğilimi Troçki'nin 1905'te yaptığına benzer bir hatadır.

Fakat bundan on ay önce (Nisan 1927) Politbüro tam da sovyetler sloganının (Troçkizm değil, sovyetler sloganı!) kabul edilemez bir biçimde burjuva-demokratik aşamanın üstünden atlama anlamına geldiğini ilân etmişti. Ama şimdi her türlü Kuomintang varyasyonunun tamamen tükenmesinden sonra, sovyetler sloganını onaylama ihtiyacı hasıl olduğunda, bize deniyor ki, bu sloganı proletarya diktatörlüğüyle yalnızca Troçkistler ilişkilendirebilirler. Stalin'in 1925-27'de çevresinden dolaşarak da olsa bir "Troçkist" olduğu işte böylece ortaya çıkmıştır.

Komintern programının bu sorunda da kesin bir dönüş yaptığı doğrudur. Sömürge ülkelerin en önemli görevleri arasında program şuna değiniyor: "Proletarya ve köylülüğün demokratik diktatörlüğünün kuruluşu sovyetlere dayanır." Gerçekten hayret verici! Daha dün demokratik devrimle uyuşmaz olan şey, bugün tam da onun temel zemini olarak ilân ediliyor. Bu tam perendenin herhangi bir açıklamasını bulmaya çalışmak nafile. Herşey kesin biçimde idari bir usulle yapılmıştır.

Stalin hangi durumda hatalıydı? Sovyetlerin demokratik devrimle bağdaşmaz olduğunu açıkladığında mı, yoksa sovyetlerin demokratik devrimin temeli olduğunu açıkladığında mı? Her ikisinde de. Çünkü Stalin demokratik diktatörlüğün anlamını, prole-

tarya diktatörlüğünün anlamını, bunların karşılıklı ilişkilerini ve sovyetlerin buna bağlı olarak hangi rolü oynadığını anlamamıştır.

Birkaç sözcükle de olsa, bunu en iyi şekilde SBKP On Altıncı Kongresinde bir kez daha açığa vurmuştur.

17. SBKP On Altıncı Kongresinde Çin Sorunu

On saat süren raporunda Stalin, ne kadar endişeli olursa olsun Çin devrimi sorununu bütünüyle ihmal edemezdi. Bu konuya tamı tamına beş cümle ayırmıştır. Hem de ne cümleler! Gerçekten de "azın içinde çok", tıpkı Romalıların dediği gibi (*multum in parvo*). Tüm keskin köşelerden uzak durmayı, riskli genellemelerden ve dahası somut teşhislerden sakınmayı arzulayan Stalin, yine de beş cümle içerisinde yapabileceği her türlü hatayı yapmayı başarmıştır.

> Emperyalistlerin bu zalim yönetiminin cezasız kalacağını düşünmek [diyor Stalin] saçma olurdu. Çinli işçi ve köylüler buna sovyetleri ve bir Kızıl orduyu yaratarak karşılık vermişlerdir. Halihazırda orada bir sovyet hükümetinin oluşturulduğu söyleniyor. Eğer doğruysa bunda şaşırtıcı bir şey olmadığını düşünüyorum. Hiç şüphe yok ki Çin'i tam anlamıyla parçalanmaktan ve bitap düşmekten yalnızca sovyetler kurtarabilir. [*Pravda*, 29 Haziran 1930]

"Düşünmek saçma olurdu." Tüm sonraki sonuçların dayandığı temel işte budur. Eğer emperyalistlerin zalim yönetimi kaçınılmaz olarak sovyetler ve Kızıl ordu biçiminde bir karşılığa yol açıyorsa o zaman bu emperyalizm nasıl oluyor da halen dünyada varlığını sürdürüyor?

"Halihazırda orada bir sovyet hükümetinin oluşturulduğu söyleniyor." "Söyleniyor" da ne demek? Kim söylüyor? Ve en önemlisi, Çin Komünist Partisi bu konuda ne söylüyor? Bu parti Komintern'in bir parçasıdır ve temsilcileri kongrede konuşmaktadır. Yoksa bunun anlamı, Çin'de "sovyet hükümeti"nin Komünist Parti olmaksızın ve onun bilgisi dışında oluşturulduğu mudur? O takdirde bu hükümeti kim yönetiyor? Üyeleri kimlerdir? Hangi parti iktidarı ele geçirmiştir? Stalin yalnızca bir yanıt vermeyi becereme-

mekle kalmıyor, sorunu ortaya dahi koymuyor.[140]

"Eğer [?] doğruysa [?] bunda şaşırtıcı bir şey olmadığını düşünüyorum." Çin'de bir sovyet hükümetinin, hakkında Çin Komünist Partisinin hiçbir şey bilmediği ve politik fizyonomisi konusunda Çin devriminin bu en üst önderinin bize hiçbir bilgi veremediği bir Sovyet hükümetinin oluşturulmuş olması olgusunda şaşırtıcı olan hiçbir şey yoktur. O zaman dünyada bizi şaşırtacak başka ne kalmıştır?

"Hiç şüphe yok ki Çin'i tam anlamıyla parçalanmaktan ve bitap düşmekten yalnızca sovyetler kurtarabilir." Hangi sovyetler? Bugüne kadar, sovyetlerin tüm çeşitlerini gördük: Bir yanda Çeretelli'nin sovyetleri, Otto Bauer'in ve Scheidemann'ın sovyetlerini ve diğer yanda da Bolşevik sovyetleri. Çeretelli'nin sovyetleri Rusya'yı parçalanmaktan ve bitap düşmekten kurtaramazdı. Tersine, tüm politikaları Rusya'yı Antant'ın bir sömürgesi durumuna dönüştürmeye dönüktü. Sadece Bolşevikler, sovyetleri emekçi kitlelerin kurtuluşu için bir silah haline dönüştürmüşlerdir. Çin sovyetleri hangi türdendir? Eğer Çin Komünist Partisi onlar hakkında hiçbir şey söyleyemiyorsa, bu, ÇKP'nin sovyetlere önderlik etmediği anlamına gelir. O takdirde kim önderlik ediyor? Komünistlerden başka, yalnızca tesadüfi, ortadaki unsurlar, "Üçüncü Parti"nin adamları, tek kelimeyle, ikinci ve üçüncü dereceden Kuomintang'ın parçaları sovyetlerin başına geçebilir ve bir "Sovyet hükümeti" oluşturabilir.

Daha dün Stalin, demokratik devrimin tamamlanmasından önce Çin'de sovyetlerin oluşturulmasını "düşünmenin saçma olacağını" düşünmüştü. Bugün ise –eğer bu beş cümle herhangi bir anlam taşıyorsa– öyle görünüyor ki, demokratik devrimde sovyetlerin ko-

---

[140] Yerel bir "Sovyet hükümeti" gerçekte Şubat 1930'da Kiangsi eyaletinde ilân edilmişti. Çu Te ve Mao tarafından yönetilen bu hükümet, o zamanki ÇKP'nin merkezi önderlerini kapsamıyordu, bilhassa da o sıralar Şanghay'da yeraltı faaliyeti yürüten Li Li-san ve Çou En-lai'yi. Sovyet Bölgeleri Delegeleri Ulusal Kongresi, 31 Mayıstan itibaren Şanghay'ın varoşlarında toplanmış ve 7 Kasım 1930'da toplanacak bir kongrede Çin Sovyet Cumhuriyeti'nin oluşturulması çağrısında bulunan bir manifesto yayınlamıştı. Bu, ÇKP'nin elindeki çeşitli dağınık kırsal bölgeleri birleştirecekti. Bunun hazırlığının bir parçası olarak, Li Li-san yönetimindeki ÇKP büyük şehirlere saldırılması emri verdi. Bu saldırıların en önemlisi olan, 1930'un Temmuz sonları ve Ağustos başlarında Çangşa'yı birkaç günlüğüne ele geçiren saldırı yenilgiyle sona erdi ve kongre bir yıl ertelendi.

münistlerin önderliği olmadan dahi ülkeyi kurtarabileceğini düşünüyor.

Proletaryanın diktatörlüğünden bahsetmeksizin bir Sovyet hükümetinden bahsetmek işçileri aldatmak ve burjuvaziye köylüleri aldatmakta yardımcı olmak demektir. Fakat Komünist Partinin önderlik rolünden bahsetmeksizin proletarya diktatörlüğünden bahsetmek, proletarya diktatörlüğünü proletarya açısından bir kez daha bir tuzağa dönüştürmek demektir. Ne var ki Çin Komünist Partisi bugün son derece zayıftır. İşçi üyelerinin sayısı birkaç binle sınırlıdır.[141] Kızıl sendikalarda yaklaşık olarak elli bin işçi bulunmaktadır. Bu koşullarda, proletarya diktatörlüğünden *acil* bir görev olarak bahsetmek açıkça imkânsızdır.

Diğer taraftan, Güney Çin'de partizan gruplarının içinde yer aldığı geniş bir köylü hareketi gelişmektedir. Ekim devriminin etkisi, epigon önderliğe rağmen Çin'de o denli büyüktür ki, köylüler kendi hareketlerini "sovyetler" ve partizan birliklerini de "Kızıl ordular" olarak adlandırıyorlar. Bu durum, Stalin'in sovyetlere karşı çıkarak Çin halk kitlelerini "yapay bir sovyetleştirme" nedeniyle korkutup kaçırmamamız gerektiğini söylediği dönemdeki hamkafalılığının ne kadar derin olduğunu bir kere daha gösteriyor. Bundan sadece Çan Kay-şek korkup kaçabilirdi, 1917'den sonra sovyetleri kurtuluşun bir sembolü olarak görmeye başlayan işçiler ve köylüler değil. Çin köylüleri, anlaşılıyor ki, sovyetler sloganına hiç de az olmayan birtakım yanılsamalar atfediyorlar. Köylülerdeki bu yanılsamalar bağışlanabilir. Ancak olayların gerçek anlamını proletaryaya açıklamaksızın Çin köylülüğünün yanılsamalarını korkakça ve muğlak bir biçimde genellemekle yetinen kuyrukçu önderlerin tutumu bağışlanabilir bir şey midir?

Eğer Çin köylüleri sınai merkezlerin katılımı olmaksızın ve Komünist Partinin önderliğinin yokluğunda bir Sovyet hükümeti oluşturmuşsa, "bunda şaşırtıcı olan bir şey yoktur" diyor Stalin. Ama biz diyoruz ki, bir Sovyet hükümetinin bu koşullar altında ortaya çıkması kesinlikle imkânsızdır. Yalnızca Bolşevikler değil Çeretelli hükümeti ve sovyetlerin yarı-hükümeti bile kendini ancak

---

[141] *Hung-çi* (Kızıl Bayrak), ÇKP'nin teorik yayın organı, 20 Mart 1930 sayısında, işçilerin 1926'da parti üyelerinin yüzde 66'sını oluştururken, 1930'da yalnızca yüzde 8'ini oluşturduğunu yazıyordu.

kentler temeline dayandırabilmişti. Köylülüğün kendi sovyet hükümetini *bağımsız bir şekilde* oluşturma yeteneğinde olduğunu düşünmek mucizelere inanmak demektir. Bir Kızıl köylü ordusu oluşturmak da aynı derecede mucize olurdu. Köylü partizanlar Rus devriminde büyük bir devrimci rol oynadılar ama proletarya diktatörlüğünün merkezlerinin ve merkezi bir proleter kızıl ordunun varlığı koşullarında.

Çin işçi hareketinin şu anki zayıflığı ve Komünist Partinin daha da büyük ölçüdeki zayıflığı nedeniyle Çin'de *günün görevi* olarak proletaryanın diktatörlüğünden bahsetmek güçtür. Köylü ayaklanmalarının arkasından giden Stalin'in, tüm önceki açıklamalarına rağmen, köylü sovyetlerini ve Kızıl köylü ordusunu burjuva-demokratik diktatörlükle ilişkilendirmeye zorlanmasının nedeni de budur. Bu diktatörlüğün önderliği, ki Komünist Parti açısından çok ağır bir görevdir, başka bir politik partiye, bir çeşit devrimci *x*'e havale edilmiştir. Stalin, Çinli işçi ve köylüleri proletarya diktatörlüğü için mücadele yürütmekten alıkoyduğundan, birileri burjuva-demokratik diktatörlüğün organı olarak sovyet hükümetinin sorumluluğunu üstlenerek Stalin'e bugün yardım etmelidir. Bu yeni perspektifin bir nedeni olarak bize beş cümle içinde beş argüman sunulmuştur: İşte bu argümanlar: (1) "Düşünmek saçma olurdu"· (2) "Söyleniyor"; (3) "Eğer doğruysa"· (4) "Bunda şaşırtıcı olan bir şey yok"; (5) "Hiç şüphe yok ki" İşte size tüm gücü ve ihtişamıyla idari gerekçelendirme.

Uyarıyoruz: Çin proletaryası bir kez daha tüm bu utanç verici düzmecelerin faturasını ödeyecektir.

18. Stalin'in "Hataları"nın Karakteri

Hata vardır, hata vardır. İnsan düşüncesinin çeşitli alanlarında, nesnenin yetersiz bir incelenişinden, olgusal verilerin yetersizliğinden, düşünülmesi gereken etkenlerin aşırı karmaşıklığından vb. kaynaklanan çok önemli hatalar olabilir. Bunlar arasında diyelim ki, politika alanındaki tüm bir hatalar dizisi için de tipik olan meteorologların hava tahminlerindeki hataları ele alabiliriz. Ne var ki, bilgili ve zeki bir meteoroloğun hataları çoğunlukla, tesadüfi olarak olgular tarafından kanıtlanmış olsa bile bir ampiriğin tahminlerine kıyasla bilime çok daha yararlıdır. Peki ya, kalkış nokta-

sı olarak dünyanın üç balinanın sırtında durduğu fikrini benimseyen bilgili bir coğrafyacıya, bir kutup seferi liderine ne demeli? İşte Stalin'in hataları neredeyse bütünüyle bu son kategoridedir. Stalin asla bir yöntem olarak Marksizmin sırtına ermeden, şu ya da bu "Marksistvari" formülü dinsel bir biçimde kullanarak pratik eylemlerinde en kaba ampirik önyargıları kalkış noktası olarak alır. Ama sürecin diyalektiği böyledir. Bu önyargılar devrimci gerileme dönemlerinde Stalin'in temel gücü haline gelmiştir. Bunlar, onun öznel olarak istemediği bir rolü oynamasına olanak tanıyan önyargılardır.

Kendisini iktidarı fetheden devrimci sınıftan ayıran hantal bürokrasi, Stalin'i kendi önderi yapmak ve bizzat bürokrasinin bayram günü efsanesi olan Stalin efsanesini yaratmak amacıyla, Stalin'in çıkarcılığından ve ilkeler alanındaki mutlak kinizminden dolayı onun ampirizmine dört elle sarılmıştır. Bu, devrimin yükseliş yıllarında üçüncü ya da dördüncü dereceden roller üstlenen, güçlü ama kesinlikle alelade bir kişinin neden ve nasıl olup ta, devrimin geri çekiliş yıllarında, dünya burjuvazisinin istikrar kazandığı, Sosyal Demokrasinin yeniden canlandığı, Komintern'in zayıfladığı ve Sovyet bürokrasisinin en geniş çevrelerinin muhafazakâr bir yozlaşma yaşadığı yıllarda önder bir rol oynamak üzere seçildiğinin açıklamasıdır.

Fransızlar kimi insanlar için şöyle derler: kusurları onun erdemleridir. Stalin için şu söylenebilir: kusurları onun avantajı olmuştur. Sınıf mücadelesi çarkının dişleri, onu Ekimden, Marksizmden, Bolşevizmden küçük-burjuva kurtuluş döneminin bir devlet adamı yapmak üzere, onun teorik sınırlılığına, politik uyum kabiliyetine, kemiksiz ahlâkına, tek kelimeyle bir proleter devrimci olarak kusurlarına cuk oturmuştur

Çin devrimi Stalin'in yeni rolünün –tersinden gitme yöntemiyle– bir sınanışıydı. Uluslararası devrimden kopmakta olan katmanların yardımının yanı sıra düşman sınıfların dolaylı ancak çok somut yardımlarıyla SSCB'de iktidarı ele geçiren Stalin otomatikman Komintern'in ve böylelikle de Çin devriminin önderi haline geldi. Perde arkasındaki aygıt mekanizmasının pasif kahramanı, yöntemini ve kalitesini büyük devrimci akışın olayları içerisinde göstermek zorundaydı. Stalin'in Çin'deki rolünün trajik para-

doksları işte burada yatmaktadır.

Çinli işçileri burjuvaziye boyun eğdirmekle, toprak devrimini frenlemekle, gerici generalleri desteklemekle, işçileri silahsızlandırmakla, sovyetlerin yaratılmasını önlemekle ve yaratıldıklarında da tasfiye etmekle Stalin, Çeretelli'nin Rusya'da gerçekleştirmeye yalnızca yeltenebildiği tarihsel rolü sonuna kadar vardırmıştır. Fark şu ki, Çeretelli Bolşevikleri karşısına alarak açık bir şekilde davrandı ve derhal, burjuvaziye ayağına bir pranga vurulmuş ve aldatılmış bir işçi sınıfı sunmaya dönük tüm çabalarının sorumluluğunu üstlenmek zorunda kaldı. Stalin ise Çin'deki rolünü esasen perde arkasında oynadı, güçlü bir aygıt tarafından savunuldu ve Bolşevizm bayrağının arkasına sığındı. Çeretelli kendisini Bolşeviklerin iktidarının burjuvazi tarafından bastırılmasına dayandırmıştı. Stalin ise bizzat bu baskıları Bolşevik-Leninistlere (Muhalefet) uyguladı. Burjuvazinin baskıları devrimin yükselen dalgası tarafından yerle bir edildi. Stalin'in baskıları ise geri çekilme dalgasından beslenmişti. Stalin'in Çin devrimindeki bütünüyle Menşevik politikasını, son noktasına kadar, yani en trajik felâkete kadar götürme deneyini gerçekleştirmesi bu nedenle mümkün olmuştur.

Peki Stalinist politikanın bugünkü sol nöbetlerine ne demeli? Bu perdede –ve sol zikzaklar tüm önemlerine rağmen yine de tarihte bir perde olarak kalacaklardır– söylediğimiz şeylerle çelişkili bir şey görebilmek için, insanın ancak tarihsel sürecin diyalektiği ile bağlantılı olarak insan bilincinin diyalektiğini kavramaya bütünüyle yabancı bir miyop olması gerekir. Devrimin geri çekilişi tıpkı yükselişi gibi düz bir çizgi boyunca ilerlemez. Devrimin inişe geçişinin ampirik önderi –"Hareket ettiğinizi sanıyorsunuz, oysa hareket ettiriliyorsunuz" (Goethe)– proletaryanın yarı ya da tam düşmanlarınca kullanılan vasıflarıyla 1925-27'de itildiği toplumsal ihanet uçurumunun tam kenarında korkmaktan başka bir şey yapamazdı. Ve aygıtın yozlaşması düz bir süreç olmadığından, kitlelerdeki devrimci eğilimler güçlü olduğundan, Termidorcu uçurumun kenarından sola dönmek için yeterli dayanak noktaları ve yeterli yedek güçler zaten elde vardı. Tam da bu ampirik önder uçurumun ta kenarına varıncaya değin hiçbir şeyi önceden görememiş olduğundan dolayı, bu dönüş panik içinde yapılan sıçramalar karakterine büründü. Sola sıçramanın ideolojisi Sol Muhalefet ta-

rafından hazırlanmıştı, geriye sadece tam da bir ampriste yakışacak şekilde Muhalefetin çalışmalarının kırık dökük parçalarından ve kırıntılarından yararlanmak kalmıştı. Ama bu akut solculuk nöbetleri ne bürokrasinin temel evrim süreçlerini ne de bizzat Stalin'in doğasını değiştirmez.

Stalin'deki teorik hazırlık, geniş bir bakış açısı ve yaratıcı düşünme yoksunluğu –bu özellikler olmaksızın büyük ölçekli bağımsız bir faaliyet yürütülemez– onu pratik bir yardımcı olarak değerlendiren Lenin'in, yine de genel sekreterlik görevinin bağımsız bir anlam kazanabileceği açık hale geldiğinde partiye onu bu görevden uzaklaştırmayı neden öğütlediğini tamamen açıklamaktadır. Lenin Stalin'de asla siyasal bir önder görmedi.

Kendi başına kaldığında, Stalin her zaman ve değişmez biçimde tüm büyük sorunlarda oportünist bir tutum benimsedi. Eğer Stalin'in Lenin'le önemli bir teorik ya da politik çatışması yoksa, Buharin, Kamenev, Zinovyev ve hatta Rikov gibi, bu Stalin'in asla kendi ilkesel görüşlerinde direnmemesi ve her ciddi anlaşmazlık durumunda kolayca sessiz kalması, bir kenara çekilmesi ve beklemesinden ötürüdür. Ama tüm bunlara rağmen, Lenin çoğu kez Stalin'le pratik, örgütsel-ahlâki çatışmalar yaşadı, özellikle Lenin'in biçim olarak çok dikkatlice ama öz itibarıyla bir o kadar acımasız bir şekilde "Vasiyet"inde betimlediği Stalinist kusurlarından kaynaklanan genellikle çok sert çatışmalardı bunlar.

Tüm bu söylenenlere, Lenin'in, her biri yaptığı işin bilgisine, bireysel inisiyatife ve farklı bir yeteneğe sahip bir grup çalışma arkadaşıyla el ele çalıştığı gerçeğini eklememiz gerekir. Stalin'in etrafı ise, bilhassa sağ-kanat grubunun[142] tasfiyesinden sonra, herhangi bir uluslararası bakış açısından yoksun ve dünya işçi hareketinin tek bir meselesinde bile bağımsız bir fikir üretebilme yeteneğinden mahrum tastamam alelade kişiler tarafından çevrilmiştir.

Bu arada, aygıtın önemi Lenin döneminden bu yana ölçüsüz derecede artmıştır. Stalin'in Çin devrimindeki önderliği sadece teorik, politik ve ulusal dargörüşlülüğün devasa aygıt gücüyle birle-

[142] Sağ-kanat Buharinciler, Temmuz 1928'deki Komintern Altıncı Kongresinden başlayan ve Kasım 1929'da "sağ tehlikeye" karşı açılan bir kampanyayla Buharin'in SBKP Politbürosundan uzaklaştırılmasıyla sona eren bir manevrayla yavaş yavaş iktidardan uzaklaştırıldı.

şiminin bir meyvesidir. Stalin öğrenme yeteneğinden yoksun olduğunu kanıtlamıştır. On Altıncı Kongrede Çin hakkında sarfettiği beş cümleye baştan aşağıya, Çin halkının mücadelesinin tüm ilk aşamalarında Stalin'in izlediği politikaya hükmeden o aynı organik oportünizm nüfuz etmiştir. İkinci Çin devriminin mezar kazıcısı gözlerimizin önünde üçüncü Çin devrimini daha başında boğmaya hazırlanmaktadır.

Problems of the Chinese Revolution'dan

İKİNCİ ÇİN DEVRİMİNİN BİR TARİHİ GEREKLİDİR

Eylül 1930'da yayınlandı.

Çin devriminin incelenmesi her komünist ve her öncü işçi açısından en önemli ve en acil konudur. Çin devriminin temel olayları, itici güçleri ve stratejik yöntemleri proleter öncü tarafından incelenmeksizin herhangi bir ülkede proletaryanın iktidar mücadelesinden ciddi bir biçimde bahsedebilmek mümkün değildir. Gecenin ne olduğunu bilmeksizin gündüzün ne olduğunu anlamak mümkün değildir; kışı yaşamaksızın yazın ne olduğunu anlamak mümkün değildir. Aynı şekilde, Çin felâketinin yöntemlerini incelemeksizin Ekim ayaklanmasının yöntemlerinin anlamını kavramak mümkün değildir. Yeri gelmişken, Çin devriminin tarihi, Komintern açısından yasak bir konu haline getirilmiştir. 1925-27'nin muazzam mücadele ve yenilgi deneyiminin derslerinin neler olduğunu derleyip toparlayan tek bir kitap bile yoktur ortada. Böyle bir kitap Komintern önderliği tarafından yazılmamıştır, yazılmayacaktır ve yazılamaz, tıpkı Roma kardinallerinin Kutsal Engizisyonun bilimsel tarihini yazmayacakları gibi: Bir kurumdan bizzat kendi suçlarının tarihini yazmasını talep etmek ya da beklemek mümkün değildir.

İkinci Çin devriminin (1925-27) tarihini işleme işi ancak Komünist Sol Muhalefet tarafından yerine getirilebilir: İlk planda bu iş, açıktır ki Çinli yoldaşlarımıza düşer. Bu sorunun, Sol Muhalefetin (Bolşevik-Leninist) uluslararası konferansının gündemine alınması gerektiğini düşünüyoruz.

Writings of Leon Trotsky (1930-31)'den.
Biulleten Oppozitsii, Paris, no.15-16, Eylül-Ekim 1930'den alınma.

ULUSLARARASI SOL MUHALEFETİN ÇİN MANİFESTOSU[143]

Eylül 1930

Son birkaç ay boyunca güney Çin'in bazı eyaletlerinde hatırı sayılır bir alana yayılan bir köylü hareketi bir kez daha ortaya çıkmıştır. Yalnızca proleter dünya basını değil aynı zamanda proletaryanın düşmanlarının basını da bu mücadelenin yankılarıyla dolmaktadır. İhanete uğrayan, yenilen, takatsizleştirilen Çin devrimi hâlâ canlı olduğunu göstermektedir. Onun proleter başını bir kez daha doğrultacağı anın uzak olmamasını umuyoruz. Ve buna hazırlıklı olmak için Çin devriminin sorunlarını dünya işçi sınıfının gündemine yerleştirmek zorundayız.

Uluslararası Komünist Sol Muhalefet (Bolşevik-Leninistler) olarak bizler, tüm komünistlerin, tüm ileri devrimci işçilerin dikkatlerini Doğu Asya'nın bu büyük ülkesinin kurtuluşu görevine çekmek için ve aynı zamanda onları tıpkı 1925-27 devrimini yıkı-

---

[143] Troçki'nin kaleme aldığı bu manifesto, Uluslararası Sol Muhalefet Geçici Uluslararası Sekretaryası adına Alfred Rosmer, Kurt Landau ve Markin (Leon Sedov) tarafından imzalanmıştı. Bu sekretaryanın üyelerinin temsil ettikleri seksiyonlar şunlardı: Rus Muhalefeti adına L. Troçki; A. Rosmer, Fransa Komünist Birliği; K. Landau, Alman Komünist Partisi Birleşik Sol Muhalefeti; J. Andrade ve J. Gorkin, İspanyol Muhalefeti; A. Hennaut, Belçika Muhalefeti; M. Shachtman, Amerika Komünist Birliği; D. Karl ve C. Mayer, Avusturya Komünist Solu; J. Frey, Avusturya Komünist Partisi (Muhalefet); Frank, Avusturya KP'si "İç Grubu"; W. Krieger, Çekoslovak Muhalefeti; Candiani, İtalyan Sol Fraksiyonu; Santini ve Blasce [Pietro Tresso], yeni İtalyan Muhalefeti; R. Negrete, Meksika Muhalefeti. Uluslararası Sol Muhalefet, Nisan 1930'da Rus Sol Muhalefetinin büyümesi olarak şekillendi. Bu muhalefetin üyeleri Stalinistler ve diğerleri tarafından "Troçkistler" ya da "Troçkiciler" olarak adlandırıldı. Troçki bu kavramı kullanmaktan kaçındı.

ma uğrattığı gibi, yaklaşan Çin devrimine de açıkça zarar vermekle tehdit eden Komünist Enternasyonal'in hakim fraksiyonunun yanlış politikasına karşı uyarmak için sesimizi yükseltmeyi görevimiz sayıyoruz.

Çin devriminin kırsal kesimde yeniden doğuşunun işaretleri, bu devrimin iç güçlerini ve uçsuz bucaksız potansiyellerini göstermektedir. Ama görev, bu potansiyelleri gerçekliğe dönüştürmektir. Bu noktada başarının ilk koşulu, neler olduğunu anlamak, yani itici güçlerin Marksist bir analizini yapmak ve mücadelenin mevcut aşamasını doğru biçimde değerlendirmektir. Her iki noktada da Komintern'in yönetici çevreleri yanılmaktadır.

Stalinist basın Çin'in büyük eyaletlerinde Kızıl ordunun koruması altında kurulan "Sovyet hükümeti" haberleriyle dolup taşmaktadır. Birçok ülkenin işçileri bu haberleri heyecanla karşılıyor. Elbette! Çin'in önemli bir bölümünde Sovyet hükümetinin kurulması ve Çin Kızıl ordusunun yaratılması uluslararası devrim açısından devasa bir başarı olurdu. Ama açıkça ve net biçimde koymalıyız: *Bu henüz gerçek değil.*

Çin'in geniş alanlarından bizlere ulaşan çok kıt bilgilere rağmen, gelişen süreçlere ilişkin Marksist kavrayışımız bugünkü olaylara dair Stalinist görüşleri kesinlikle reddetmemizi mümkün kılıyor. Bu görüşler, devrimin daha ileri bir gelişimi açısından yanlış ve son derece tehlikelidirler.

Yüzyıllar boyunca Çin tarihi, yoksul ve aç köylülüğün aşılması güç ayaklanmalarının tarihi olagelmiştir. Geçen iki bin yılda Çin köylüleri toprak mülkiyetinin tam bir yeniden bölüşümünü hayata geçirmeyi en az beş kez başarmıştı. Her defasında, yoğunlaşma süreci yeniden başladı ve nüfusun artması bir kez daha kısmi ya da genel bir patlamaya yol açıncaya değin bu yoğunlaşma sürdü. Bu fasit daire ekonomik ve sosyal durgunluğun bir ifadesiydi.

Yalnızca Çin'in dünya ekonomisine dahil oluşu yeni olanakların önünü açmıştır. Kapitalizm Çin'i dışarıdan istilâ etti. Geri Çin burjuvazisi, yabancı sermaye ile kendi ülkesinde acımasızca sömürülen kitleler arasında bir aracı haline gelmişti. Yabancı emperyalistler ve Çin burjuvazisi, kapitalist sömürü yöntemleriyle, feodal baskı ve tefecilik aracılığıyla köleleştirme yöntemlerini birleştirmişlerdir.

Stalinistlerin temel düşüncesi Çin burjuvazisini feodalizme ve emperyalizme karşı ulusal bir devrimin önderi haline dönüştürmekti. Bu politik stratejinin sonuçları devrimi yıkıma uğrattı. Çin proletaryası, Çin burjuvazisinin, ne onun bizzat kendi sömürü sisteminin en önemli parçasını oluşturan sözüm ona feodalizme karşı, ne de ajanı olduğu ve askeri koruması altında faaliyetini sürdürdüğü emperyalizme karşı savaşamayacağı, savaşmak istemediği ve asla savaşmayacağı gerçeğini öğrenmek için çok ağır bedeller ödedi.

Komintern tarafından önüne çıkarılan her türlü engele rağmen Çin proletaryasının bizzat kendi bağımsız devrimci yolunda ilerlemeye hazır olduğu açığa çıkar çıkmaz, burjuvazi yabancı emperyalistlerin yardımlarıyla Şanghay'dan başlayarak işçi hareketini ezip geçti. Moskova'yla dostluğun köylü ayaklanmalarını felç edemeyeceği açığa çıkar çıkmaz, burjuvazi köylü hareketini param parça etti. 1927 bahar ve yaz ayları, Çin burjuvazisinin en büyük suçları işlediği aylardı.

Yanlışlarının sonuçlarından korkan Stalinist hizip 1927'nin sonunda, birdenbire geçmiş yıllardaki gaflarını telâfi etmeye çabaladı. Kanton ayaklanması örgütlendi. Stalinist önderler devrimin hâlâ yükselişte olduğunu kabul etmişlerdi; oysa devrim çoktandır gerilemekteydi. Öncü işçilerin kahramanlığı, bu önderlerin maceralarının neden olduğu felâketi önleyemezdi. Kanton ayaklanması kana bulandı. İkinci Çin devrimi tamamen yıkılmıştı.

Başından beri, bizler, Uluslararası Sol Muhalefetin temsilcileri, Bolşevik-Leninistler, Kuomintang'a girilmesine karşıydık ve bağımsız bir proleter politikadan yanaydık. Devrimci yükselişin en başından itibaren bizler, işçi, asker ve köylü sovyetlerinin başlatılmasının üzerinde durduk; işçilerin köylü ayaklanmalarının başında yerlerini almalarını ve tarım devrimiyle bu ayaklanmaları sonuca taşımalarını vurguladık. Bizim savunduğumuz yönelim reddedildi. Taraftarlarımıza zulmedildi ve Komintern'den ihraç edildiler; SSCB'dekiler tutuklanıp sürgüne gönderildiler. Ne adına? Çan Kay-şek ile blok adına.

Şanghay ve Wuhan'daki karşı-devrimci darbelerden sonra, biz Komünist Sol Muhalefetçiler ısrarla, ikinci Çin devriminin bittiği, karşı-devrimin geçici bir zaferinin gerçekleştiği, kitlelerdeki genel

moral bozukluğu ve yılgınlığa rağmen ileri işçilerle bir ayaklanma örgütleme teşebbüsünün devrimci güçlere karşı cânice darbelere kaçınılmaz olarak yenilerini ekleyeceği uyarısını yaptık. Biz, savunmaya çekilmeyi, partinin yeraltı örgütlülüğünü güçlendirmeyi, proletaryanın ekonomik mücadelelerine katılmayı ve kitlelerin demokratik sloganlar altında seferber edilmesini talep ettik. Bu demokratik sloganlar şunlardı: Çin'in bağımsızlığı, nüfusun farklı milliyetlerinin kendi kaderlerini tayin hakkı, kurucu meclis, toprağın kamulaştırılması, sekiz saatlik işgünü. Böyle bir politika komünist öncünün, aldığı yenilgiden yavaş yavaş çıkmasını, sendikalarla ve örgütsüz kırsal ve kentsel kitlelerle bağını yeniden kurmasını ve yeni bir devrimci yükselişi tam silahlanmış bir biçimde karşılamaya hazır olmasını mümkün kılabilecekti.

Stalinist hizip bizim politikamızı "tasfiyecilik" olarak suçlarken kendisi, üstelik ilk kez de değil, oportünizmden maceracılığa sürükleniyordu. Şubat 1928'de Çin devrimi dibe vurmuşken Komünist Enternasyonal Yürütme Komitesi Dokuzuncu Plenumu Çin'de silahlı ayaklanma politikasını ilân etti. Bu deliliğin sonuçları, işçilerin daha ağır yenilgiler alması, en iyi devrimcilerin katledilmesi, partinin bölünmesi, işçi saflarında moral bozukluğunun ortaya çıkması oldu.

Devrimin geri çekilişi ve militaristler arasındaki mücadelenin geçici bir biçimde yumuşaması ülkenin sınırlı bir ekonomik canlanma yaşamasına fırsat verdi. Tekrar grevler başladı. Ancak bu grevler, durumu kavramayan ve kitlelere yeni bir perspektif sunmaktan ve onları geçiş döneminin demokratik sloganları altında birleştirmekten kesinlikle aciz olan partiden bağımsız bir şekilde yürütüldüler. Yeni yanlışların –oportünizm ve maceracılık– bir sonucu olarak, Komünist Parti bugün kendi saflarında ancak birkaç bin işçiye sahiptir. Kızıl sendikalarda, bizzat partinin verdiği sayılara göre, altmış bin işçi vardır. Devrimci yükseliş aylarında bu sayı yaklaşık üç milyon idi.

Karşı-devrim köylülere nazaran işçiler üzerinde çok daha doğrudan ve çok daha acımasız izler bırakmıştır. Çin'de işçiler sayıca oldukça zayıftır ve sınai merkezlerde yoğunlaşmışlardır. Köylüler sayıları ve geniş alanlara yayılmaları itibarıyla karşı-devrimin etkilerinden bir nebze korunmuşlardır. Devrim yılları birkaç yerel

kırsal önderi oldukça eğitmiş ve karşı devrim onları bütünüyle bertaraf etmeyi beceememiştir. Oldukça önemli sayıda devrimci işçi, ülkenin kırsal kesimlerinde militaristlerden saklanmışlardır. Geçtiğimiz on yılda ordunun büyük bir bölümü ülkeye yayılarak dağıldı. Yerel idarecilerle ya da askeri birimlerle çıkan ihtilâflarda bu ordular köylülerden devşirildi ve Kızıl gerilla birlikleri örgütlendi. Burjuva karşı-devrim ordusunda karışıklıklar ortaya çıktı ve zaman zaman bunlar açık isyanlara yol açtı. Askerler silahlarıyla birlikte bazen gruplar bazen de bölükler halinde köylülerin saflarına firar ettiler.

Bu nedenle, devrimin yenilgisinden sonra bile, köylü hareketi dalgalarının ülkenin çeşitli eyaletlerini sarmaya devam etmesi ve şu anda güçlü bir biçimde ileri fırlaması oldukça doğaldır. Silahlı köylü birlikleri kendi bölgelerinde bulunduğu ölçüde yerel toprak ağalarını ve bilhassa sözde orta sınıfı ve *tuçünleri*, egemen sınıfın yerel temsilcilerini –bürokrat-mülk sahipleri, tefeciler, zengin köylüler– başlarından defediyor ve yok ediyorlar.

Stalinistler, Çin'in sağlam bir bölgesinde köylüler tarafından kurulan sovyet hükümetinden bahsettiklerinde yalnızca kendi safdilliklerini ve sığlıklarını açığa vurmakla kalmıyor aynı zamanda Çin devriminin temel sorununu da gözden ırak tutuyor ve bile bile çarpıtıyorlar. Köylülük, en devrimci köylülük bile, bağımsız bir hükümet oluşturamaz; ancak diğer bir sınıfın, egemen kentli sınıfın hükümetini destekleyebilirler. Köylülük belirleyici anlarda hep ya burjuvaziyi ya da proletaryayı takip etmiştir. Sözde köylü partileri denen partiler bu gerçeği saklayabilirler, ama onu ortadan kaldıramazlar. Sovyetler, devrimci bir sınıfın burjuvaziye karşı iktidar organlarıdır. Bu da demektir ki köylülük kendi başına bir sovyet sistemi örgütleyemez. Aynı şey ordu için de geçerlidir. Çin'de ve Rusya'da, ve hatta diğer ülkelerde de, birçok kez görüldüğü gibi, köylülük emsalsiz bir cesaret ve inatla savaşan gerilla orduları örgütleyebilmiştir. Ancak bunlar yerel bir eyaletle ilişkili gerilla orduları olarak kalmıştır, büyük ölçekli merkezileşmiş stratejik bir harekât gerçekleştirmekten acizdirler. Bir Kızıl ordunun örgütlenmesi ve sovyet sisteminin kırsal kesime yayılması için gerekli zemini, *ancak ülkenin belirleyici sınai ve politik merkezlerinde proletaryanın hakimiyeti* yaratabilir. Bunu kavramaktan aciz

olanlar için, devrim mühürlenmiş bir kitap olarak kalır.

Çin proletaryası karşı-devrim felcinin etkilerini daha yeni atmaya başlıyor. Köylü hareketi şu anda büyük ölçüde, işçi hareketinden bağımsız olarak, kendi yasalarına göre ve kendi temposuyla gelişiyor. Ancak Çin devrimi sorununun kalbi proleter ve köylü ayaklanmalarının siyasal koordinasyonu ve örgütsel bileşiminden oluşmaktadır. Çin'de, Güney eyaletleriyle sınırlanmış ve sanayileşmiş Kuzeyin durgunluğuyla yüz yüze kalmış bile olsa, sovyet devriminin zaferinden bahsedenler, Çin devriminin ikili sorununu gözardı ediyorlar: işçiler ile köylüler arasındaki ittifak sorunu ve işçilerin bu ittifakta önder rolü sorunu.

Köylü isyanlarının muazzam seli hiç şüphe yok ki sınai merkezlerdeki politik mücadelenin yeniden dirilmesi için bir itki sağlayabilir. Buna kesinlikle itimadımız var. Ama bu hiçbir durumda proletaryanın devrimci uyanışının derhal iktidarın fethine ve hatta iktidar mücadelesine yol açacağı anlamına gelmez. Proletaryanın yeniden dirilişi ilkin, kısmi ekonomik ve politik savunmacı ve saldırgan mücadeleler karakterine bürünebilir. Proletaryanın ve bilhassa komünist öncünün devrimci ulusun önderi olarak kendi rolünü yeniden oynaması için ne kadar süre geçmesi gerekir? Her durumda haftalar, hatta aylar. Bürokratik buyruklar hiçbir şekilde sınıfın ve onun partisinin bağımsız gelişiminin yerine konamaz.

Bu noktada Çinli komünistler uzun vadeli bir politikaya ihtiyaç duyuyorlar. Kendi güçlerini köylü isyanlarının yalıtık alevlenmelerinde dağıtmamalıdırlar. Zayıf ve sayıca küçük bir parti bu hareketi etkisi altına alamayacaktır. Komünistler, eyaletlerde olup bitenlerin anlamını işçilere açıklamak, bezgin ve cesareti kırılmış ruh halini bertaraf etmek, işçi gruplarını kendi ekonomik çıkarlarını savunacak bir mücadele için örgütlemek ve demokratik-toprak devriminin sloganlarını yükseltmek için kendi güçlerini fabrikalarda, atölyelerde ve işçi bölgelerinde yoğunlaştırmalıdırlar. Komünist Parti, ancak işçileri harekete geçiren ve birleştiren bir süreç sayesinde, köylü ayaklanmalarının, yani bir bütün olarak ulusal devrimin önderliğini ele geçirebilecektir.

Maceracılık yanılsamalarını desteklemek ve proleter öncünün zayıflığının üstünü örtmek için Stalinistler, sorunun proleter değil, demokratik bir diktatörlük sorunu olduğunu söylüyorlar. Bu kilit

önemdeki noktada maceracılıkları bütünüyle oportünizmin öncüllerine bel bağlamaktadır. Kuomintang deneyimleri onlara yetmemiş olacak ki, Stalinistler yaklaşan devrim için, işçi sınıfını uyutacak ve zincire vuracak yeni bir formül tasarlıyorlar, "demokratik diktatörlük"

Çin'deki öncü işçiler *sovyet* sloganını ileri sürdüklerinde, diyorlardı ki: Rus işçilerinin yaptığını yapmak istiyoruz. Stalinistler daha dün bunu şöyle cevapladılar: Hayır yapmamalısınız, Kuomintang var, ve o gerekeni yapacaktır. Bugün aynı önderler çok daha ihtiyatlı olarak şöyle yanıt veriyorlar: sovyetleri örgütlemelisiniz ancak proleter değil demokratik bir diktatörlük için. Böylelikle proletaryaya, diktatörlüğün kendi ellerinde olmayacağını, Çin'e devrimci diktatörlüğü getirebilecek olanın henüz keşfedilmemiş başka bir güç olduğunu anlatıyorlar. Demokratik diktatörlük formülü, bu şekilde, işçi ve köylülerin burjuvazi tarafından bir kez daha aldatılmasına kapı açıyor.

Stalinistler "demokratik diktatörlük" sloganını haklı göstermek için Çin karşı-devrimini "feodal-militarist ve emperyalist" olarak tanımlıyorlar. Böylece burjuvaziyi karşı-devrimin dışında tutuyorlar, yani tıpkı eskisi gibi burjuvaziyi yine idealize ediyorlar. Gerçekte militaristler, feodal çıkarlar ve ilişkilerden kopartılamayacak olan Çin burjuvazisinin çıkarlarını ifade ediyorlar. Çin burjuvazisi halka düşman olduğundan, yabancı emperyalistlere çok sıkıca bağlandığından ve devrimden korktuğundan dolayı kendi adıyla yani parlamenter yöntemlerle hükmetmeye isteksizdir. Çin'deki militarist-faşist rejim, Çin burjuvazisinin ulus karşıtı, devrim karşıtı karakterinin ifadesidir. Çin karşı-devrimi, feodal baronların ve köle sahiplerinin burjuva topluma karşı bir karşı-devrimi değildir. Tüm mülk sahiplerinin –ve hepsinden önce de burjuvazinin– işçi ve köylülere karşı bir karşı-devrimidir.

Çin'deki proleter ayaklanma ancak, burjuvaziye karşı doğrudan ve ivedi bir devrim olarak gelişebilir ve gelişecektir. Çin'deki köylü isyanı Rusya'da olduğundan çok daha büyük ölçüde burjuvaziye karşı bir isyandır. Çin'de, ayrı bir sınıf olarak toprak ağaları sınıfı yoktur. Toprak sahipleri ve burjuvalar bir ve aynıdır. Köylü hareketinin ivedilikle karşısına dikildiği orta sınıf ve *tuçünler* burjuvazinin ve bir o kadar da emperyalist sömürücülerin en alt

halkasını temsil ederler. Rusya'da Ekim devrimi, ilk aşamasında, bir sınıf olarak toprak ağalarının karşısına tüm köylülüğü bir sınıf olarak dikti ve ancak birkaç ay sonra köylülük içine bir iç savaşı sokmaya başladı. Çin'de ise, her köylü ayaklanması, daha baştan, yoksul köylülerin zengin köylülere yani kır burjuvazisine karşı bir iç savaşıdır.

Çin'de orta köylülüğün bir önemi yoktur. Köylülerin neredeyse yüzde 80'i yoksuldur. Yalnızca onlar devrimci bir rol oynamaktadırlar. Sorun, işçileri bir bütün olarak köylülerle değil, kır yoksullarıyla birleştirme sorunudur. Ortak bir düşmanları var: Burjuvazi. Yoksul köylüleri işçilerden başka hiç kimse zafere taşıyamaz. Ortak zaferleri proletarya diktatörlüğünden başka hiçbir rejimle sonuçlanamaz. Sovyet sistemini ancak böyle bir rejim inşa edebilir ve yine ancak böylesi bir rejim, yoksul köylüler tarafından desteklenen proletarya diktatörlüğünün askeri bir ifadesi olacak bir Kızıl orduyu örgütleyebilir.

Stalinistler, devrimin bir sonraki aşaması olarak demokratik diktatörlüğün daha sonraki bir aşamada proletarya diktatörlüğüne büyüyeceğini söylüyorlar. Komintern'in bugünkü doktrini budur, üstelik yalnızca Çin için değil tüm Doğu ülkeleri için. Bu doktrin, Marx'ın devlet hakkındaki öğretilerinden ve Lenin'in devletin devrimdeki işlevi hakkında çıkardığı sonuçlardan tamamen kopmak demektir. Demokratik diktatörlük, proletaryanın diktatörlüğünden, bir burjuva-demokratik diktatörlük olmasıyla ayrılır. Bir burjuva diktatörlüğünden proletarya diktatörlüğüne geçiş, birinden diğerine "büyüme" şeklindeki barışçıl bir süreç olarak gerçekleşemez. Proletaryanın diktatörlüğü, demokratik ya da faşist bir burjuva diktatörlüğünün yerine ancak silahlı bir ayaklanma sayesinde geçebilir.

Demokratik devrimin sosyalist devrime barışçıl bir biçimde "büyümesi" ancak tek bir sınıfın diktatörlüğü altında olasıdır, o da proletaryadır. Demokratik önlemlerden sosyalist önlemlere geçiş Sovyetler Birliği'nde proletarya diktatörlüğü rejimi altında gerçekleşti. Bu geçiş Çin'de çok daha hızlı tamamlanacaktır, çünkü Çin'in en temel demokratik sorunları, Rusya'dakinden çok daha fazla anti-kapitalist ve anti-burjuva bir karaktere sahiptir. Öyle görünüyor ki Stalinistlerin, işçilerin kanıyla ödenen bir yenilgiye da-

ha ihtiyacı var, ancak ondan sonra şunu söylemeyi becerebilecekler: "Devrim, sloganı proletarya diktatörlüğü olan en yüksek aşamasına ulaşmış bulunmaktadır."

Şu anda hiç kimse, mevcut köylü ayaklanmasının, ikinci devrimin yansılarını üçüncü devrimin yaz güneşiyle ne ölçüde birleştirdiğini söyleyemez. Bugün hiç kimse, proleter öncünün kendi gücünü toplaması, işçi sınıfını mücadeleye sevk etmesi ve kendi iktidar mücadelesini köylülerin en ivedi düşmanlarına karşı yürüttükleri genel saldırıyla birleştirmesi için gereken tüm uzun zaman dilimi boyunca, köylü ayaklanmasının merkezlerinin ateşi canlı tutup tutamayacağını önceden kestiremez.

Bugün kırsal kesimdeki bu hareketi ayırt eden şey, köylülerin, en azından ismen, bu harekete sovyet biçimi verme ve kendi gerilla ordularını Kızıl Ordunun ardında olabildiğince şekillendirme istediğidir. Bu, köylülerin ne denli şiddetli bir biçimde, dağılmanın ve iktidarsızlığın üstesinden gelebilmelerini mümkün kılacak bir politik biçim arayışı içinde olduklarını gösterir. Komünistlerin başarılı bir şekilde ilerleyebileceği kalkış noktası da budur.

Fakat daha baştan şu nokta iyice anlaşılmalıdır ki; Çin köylülerinin bilincinde genel sovyet sloganı hiç bir şekilde proletarya diktatörlüğü anlamına gelmiyor. Köylüler *a priori* proletarya diktatörlüğünden bahsedemezler. Bu sonuca ancak, onlara bizzat yaşam içerisinde, *demokratik* sorunların *proletarya diktatörlüğü*nden başka hiçbir şekilde çözülemeyeceğini kanıtlayacak bir mücadele deneyimiyle ulaşabilirler. *Komünist Partinin proletaryayı iktidar mücadelesine demokratik sloganlardan başka bir biçimde yöneltememesinin* temel nedeni de budur.

Köylü hareketi, sovyet ismiyle süslenmiş olmasına rağmen, dağınık, yerel ve eyalet düzeyinde kalmaya devam ediyor. Bu hareket, ulusal bir hareket seviyesine ancak, toprak mücadelesini ve bunaltıcı vergilere ve militarizmin yüklerine karşı mücadeleyi, Çin'in bağımsızlığı ve halkın egemenliği idealleriyle birleştirerek yükseltilebilir. Bu bağlantının demokratik ifadesi, kurucu meclisin egemenliğidir. Komünist öncü, böyle bir slogan sayesinde, muazzam işçi kitlelerini, ezilen küçük kent insanlarını ve yüz milyonlarca yoksul köylüyü, yabancı ve yerli zalimlere karşı bir ayaklanma için kendi etrafında birleştirebilecektir.

İşçi sovyetlerinin örgütlenmesine ancak devrimin kentlerde yükselen bir dalgasına yaslanarak girişilebilir. O ana dek buna hazırlanabiliriz. Hazırlanmak demek güç toplamak demektir. Şu anda bunu ancak tutarlı ve cesur devrimci demokratik sloganlarla yapabiliriz.

Ve işçi sınıfının öncü unsurlarına, kurucu meclisin devrim yolunda sadece bir adım olduğunu açıklamak zorundayız. Rotamızı, bir sovyet rejimi biçiminde proletarya diktatörlüğüne yöneltiyoruz.

Böyle bir diktatörlüğün Çin halkının önüne en zor ekonomik ve uluslararası sorunları dikeceği gerçeğine gözlerimizi kapamıyoruz. Proletarya Çin'de nüfusun, Ekim devriminin arifesindeki Rus proletaryasından daha küçük bir parçasını oluşturmaktadır. Çin kapitalizmi Rusya'daki kapitalizmden daha geridir. Fakat zorlukların üstesinden, hayallerle, maceracı politikalarla, Çan Kay-şek'e ya da "demokratik diktatörlük"e ümit besleyerek gelinmez. Zorlukların üstesinden gelecek olan net düşünceler ve devrimci iradedir.

Çin proletaryası, iktidarı Çin Seddini yeniden canlandırmak ve onun koruması altında ulusal sosyalizm inşa etmek amacıyla almayacak. İktidarı kazanmakla, Çin proletaryası uluslararası devrimin en önemli stratejik konumlarından birini kazanmış olacaktır. Çin'in kaderi, tıpkı SSCB'ninki gibi, dünya proletaryasının devrimci hareketinin kaderine bağlıdır. En büyük umutlarımızın kaynağı ve en yüksek devrimci cesaretimizin gerekçesi budur.

Uluslararası devrimin hedefi, Çin devriminin hedefidir. Çin devriminin hedefi, uluslararası devrimin hedefidir.

Writings of Leon Trotsky (1930-31)'dan.
Militant (New York), 1 Ekim 1930'dan alınma.

BAŞTAN AŞAĞI DAĞINIK BİR GERİ ÇEKİLİŞ

"Demokratik Diktatörlük" konusunda Manuilski

Kasım 1930

Pravda'nın Ekim devriminin yıldönümü sayısında (7 Kasım 1930) Manuilski bir kez daha bugünkü Komintern önderliğinin değerini göstermektedir. Manuilski'nin aslında sürekli devrim teorisine korkakça, kasten muğlaklaştırılmış ve bu nedenle de son derece tehlikeli nitelikte kısmi bir taviz verme anlamına gelen yıldönümü düşüncelerinin Çin'le ilgili kısmını kısaca analiz edeceğiz.

1. "Çin'de proletarya ve köylülüğün devrimci demokratik diktatörlüğü" diye yazıyor Manuilski, "Bolşevikler tarafından 1905-06 devriminde taslağı çizilen [!] demokratik diktatörlükten özü itibarıyla farklı olacaktır."

Demokratik diktatörlüğün taslağı Bolşevikler tarafından yalnızca 1905'te değil 1917'de ve iki devrim arasındaki yıllarda da "çizilmiştir" Ancak yalnızca *taslağı çizilmiştir*. Olaylar bir sınav olarak iş gördü. Manuilski, tıpkı hocası Stalin gibi Çin devriminin üç Rus devrimiyle benzerlik ve farklılık noktalarını yeterince düşünmemiştir. Hayır, böylesi bir karşılaştırma yaptıklarında, demokratik diktatörlük kurgusunu ve onunla birlikte kendi teorik itibarlarını koruyamayacaklardır. Bu nedenle bu baylar Çin devrimini gerçek Rus devrimiyle değil, "taslağı çizilen" devrimle karşılaştırıyorlar. Bu şekilde kafa karıştırmak ve insanların gözlerine toz perdesi çekmek çok daha kolaydır.

2. Peki Çin'de gerçekleşen devrim, Rusya'da "tasarlanan" dev-

rimden hangi açıdan farklılaşmaktadır? Gerçekte, Manuilski'den öğreniyoruz ki, Çin devrimi "tüm dünya emperyalizmi sistemi"ne karşı yönelmiştir! Manuilski'nin daha dün, "1905'te tasarlanan" Bolşevik tutuma karşıt olarak, Çin burjuvazisinin devrimci rolünü dayandırdığı temelin bu olduğu doğrudur. Ne var ki bugün Manuilski'nin çıkardığı sonuçlar farklıdır: "Çin devriminin muazzam zorlukları vardır; ve Çin'in sınai merkezlerine yönelik Çin Kızıl Ordusunun muzaffer harekâtının Çangşa'da son bulmak zorunda kalmasının nedeni de özellikle budur." Partizan köylü müfrezelerinin, *kentlerde devrimci ayaklanmalar yokken*, ülkenin sınai ve politik merkezlerini ele geçirmeye güçlerinin olmadığını gördüklerini söylemek çok daha basit ve çok daha dürüstçe olurdu. Marksistler için bu zaten açık değil miydi?

Fakat Manuilski, Stalin'in On Altıncı Kongredeki konuşmasını kurtarmak zorundadır. Bakalım bu görevi nasıl yerine getiriyor:

> Çin devriminin elinde bir ordu mevcuttur, bu ordu hatırı sayılır büyüklükte bir bölgeyi kendi elinde tutmakta ve tam şu sıralar bu bölgede komünistlerin çoğunlukta bulunduğu bir işçi köylü hükümetinin sovyet sistemini oluşturmaktadır. Ve bu durum proletaryanın *köylülük üzerinde* yalnızca ideolojik değil, aynı zamanda *bir devlet hegemonyasını* da somutlaştırmasını mümkün kılıyor. [vurgu bizim]

Devrimci ve en fedakâr unsurlar olarak komünistlerin, bir köylü hareketinin ve silahlı köylü birliklerinin başında olması gerçeği bizatihi çok doğal bir olgudur ve ifade ettiği anlam açısından istisnai bir öneme sahiptir. Ancak bu, Çinli işçilerin, kendilerini muazzam genişlikteki ülkelerinin her tarafında Çin burjuvazisi ve yabancı emperyalizmin ayakları altında buldukları gerçeğini değiştirmez. Proletarya, devlet iktidarı kendi ellerinde olmadığı sürece, köylülük üzerindeki "devlet hegemonyası"nı hangi biçimde somutlayabilir? Bunu anlamak kesinlikle imkânsızdır. Yalıtık komünistlerin ya da yalıtık komünist grupların köylü savaşındaki önder rolü iktidar sorununu karara bağlamaz. Belirleyici olan sınıflardır, partiler değil. Köylü savaşı –eğer zaman açısından çakışırlarsa– proletarya diktatörlüğünü destekleyebilir, fakat hiçbir koşulda proletarya diktatörlüğünün yerine ikame edilemez. Komintern "önderleri"nin üç Rus devrimi deneyiminden bunu bile öğrenmemiş olmaları

mümkün mü?

3. Manuilski'yi biraz daha dinleyelim: "Tüm bu [?] koşullar, Çin'de devrimci demokratik bir diktatörlüğün *yabancı ve Çin sermayesine ait işletmeleri kalıcı bir şekilde müsadere etme* zorunluluğu ile karşı karşıya kalacağı olgusuna yol açmaktadır."(Vurgu bizim)

"Tüm bu koşullar" ifadesi, eski tutumdaki boşlukların üstünü örtmek amacıyla kullanılan basmakalıp bir ifadedir. Fakat yukarıda aktardığımız pasajın ağırlık merkezi "tüm bu koşullar"da değil, tek bir "koşul"dadır: Manuilski demokratik diktatörlükten uzaklaşacak bir manevra yapmak ve bunun izlerini silmekle görevlendirilmiştir. Manuilski'nin bu denli özen ve sabırla, ama pek de beceriksizce kuyruğunu sallamasının nedeni de budur.

Demokratik diktatörlük ancak proleter sosyalist diktatörlükle karşılaştırılabilir. Biri diğerinden, iktidarı elinde tutan sınıfın karakteriyle ve tarihsel görevinin toplumsal içeriğiyle ayırt edilir. Eğer demokratik diktatörlük, "1905'te tasarlanan" Bolşevik şemadaki gibi kapitalist gelişimin önündeki engelleri kaldırmakla değil de, tersine Manuilski tarafından "tasarlandığı" gibi "yabancı ve Çin sermayesine ait işletmeleri kalıcı bir şekilde müsadere etmekle" meşgul olacaksa, şunu sorarız: Bu *demokratik* diktatörlük *sosyalist* diktatörlükten nerede farklılaşmaktadır? Hiçbir yerde. O zaman bu, Manuilski'nin on iki yıllık aradan sonra ikinci kez, "sürekli devrim" teorisi elmasından bir ısırık aldığı anlamına mı geliyor?[144] Gerçekte bir ısırık koparmadan ısırmıştır; birazdan bunu göreceğiz.

4. Birbirinin ardısıra cümleleri okuyoruz. "Sosyalist unsurların varlığı, Çin'deki proletarya ve köylülüğün devrimci demokratik diktatörlüğünün kendine has [?] özgünlüğü olacaktır." Pek kötü bir "kendine has" özgünlük değil!

---

[144] Manuilski 1918'de şunları yazıyordu: "Ulusal olarak sınırlanmış 1905-06 devriminde doğan Rus Bolşevizmi, uluslararası bir ideoloji olarak tüm vatandaşlık haklarını elde etmek için ulusal özgünlüklerin tümünden kurtuluşun vaftiz töreninden geçmek zorundaydı. Teorik olarak, Bolşevizmin kendisine sürülen bu ulusal vernikten arınması 1905'te Troçki tarafından gerçekleştirilmiştir, sürekli devrim düşüncesiyle Rus devrimini proletaryanın tüm uluslararası hareketine bağlamaya çabalayan odur." Bu pasaj Muhalefet tarafından Kasım 1926 KEYK plenumunda aktarıldığında Manuilski'yi sıkıntıya sokmuştu.

Demokratik diktatörlük Bolşevikler tarafından her zaman bir burjuva-demokratik diktatörlük olarak düşünüldü, sınıflarüstü bir diktatörlük olarak değil, ve yalnızca bu –yegâne mümkün– anlamıyla *sosyalist* diktatörlükle karşılaştırıldı. Artık öyle gözüküyor ki, Çin'deki, "sosyalist unsurların bulunduğu bir demokratik diktatörlük" olacaktır. Burjuva ve sosyalist rejimler arasındaki sınıfsal uçurum böylelikle ortadan kaybolur, herşey saf demokrasi içerisinde erir gider ve bu saf demokrasinin eksiklikleri "sosyalist unsurlar" tarafından kademeli ve planlı olarak giderilir.

Bu insanlar bunları kimden öğrendiler? Viktor Çernov'dan. 1905-06'da ne burjuva ne de sosyalist olmayan, fakat demokratik olan ve sosyalist unsurlar tarafından eksiklikleri kademeli olarak giderilecek bir Rus devrimini tasarlayan kişi tam da odur. Hayır, Manuilski bilgelik elmasından pek faydalanmamıştır!

5. Devam edelim: Çin devriminin kapitalizmden sosyalizme geçişinde bizim Ekim devrimimizden daha fazla ara aşamaları olacaktır; fakat bu devrimin bir sosyalist devrime *büyüme* periyotları, Bolşeviklerin 1905'te demokratik diktatörlük için tasarladığı (!) periyotlardan oldukça kısa olacaktır.

Astrologumuz herşeyin hesabını önceden yapmış: Aşamalar, periyotlar ve bu periyotların uzunlukları. Unuttuğu tek şey komünizmin ABC'sidir. Öyle görünüyor ki demokrasi altında, kapitalizm bir dizi aşamadan geçerek sosyalizme *büyüyecek*tir. Peki ya iktidar; iktidar bu süreçte aynı mı kalacak yoksa değişecek mi? Demokratik diktatörlükte hangi sınıf iktidarı elinde tutacak, sosyalist diktatörlükte hangi sınıf? Eğer farklı sınıflar iktidarı elinde tutacaksa o zaman bu sınıflardan biri diğerinin yerine ancak yeni bir devrimle geçebilir, bir sınıf iktidarının diğer bir sınıfın iktidarına "büyümesi"yle değil. Diğer taraftan, eğer her iki dönemde bir ve aynı sınıfın yani proletaryanın egemen olacağı kabul ediliyorsa, o takdirde proleter diktatörlüğe karşıt olan demokratik diktatörlüğün anlamı nedir? Bunun hiçbir yanıtı olamaz. Ve olmayacak da. Manuilski, sorunları açıklığa kavuşturma emri değil, eskinin izlerini silme emri almıştır.

Ekim devriminde, proletaryanın değişmez egemenliği altında, demokratik *görevler* sosyalist görevlere büyüdü. Bu nedenle Ekim devriminin demokratik dönemi ile sosyalist dönemi arasına bir ay-

rım çizgisi çizilebilir (elbette ancak göreli olarak); fakat demokratik ve sosyalist diktatörlükler birbirinden ayırt edilemezler çünkü demokratik diktatörlük diye bir şey yoktu.

Ek olarak Manuilski'den duyduk ki, Çin'de demokratik diktatörlük daha en baştan, burjuvazinin mülksüzleştirilmesi anlamına gelen, işletmelerin kalıcı bir şekilde müsadere edilmesi ile karşı karşıya kalacaktır. Bu, proletarya diktatörlüğünün demokratik bir aşamasının bile olmayacağı anlamına gelir. Bu koşullarda, demokratik diktatörlük nereden gelecek?

Şayet Manuilski Çin devrimini Rus devrimiyle "taslak" olarak değil de, gerçekte geliştiği şekliyle ve taslağı bulandırmak ve çarpıtmak amacı uğruna olmamak üzere karşılaştırmış olsaydı onun düşüncesiz kurgusu büsbütün imkânsızlaşırdı. Peki tüm bunlarla varılmak istenen şey nedir? Geri çekilmeksizin geri çekilmek için, demokratik diktatörlük gerici formülünden vazgeçmek için, ya da Çin'de söyledikleri gibi zevahiri kurtarmak için. Ama Stalin-Manuilski'nin suratında zaten önce Çan Kay-şek sonra da Wang Çing-wei yazılıdır. Yeter! Bu surat zaten yeterince açıklayıcıdır. Onu hiçbir şekilde kurtaramazlar. Manuilski'nin teorik bulamacı doğrudan Çin devriminin temel çıkarlarını hedef almaktadır. Çinli Bolşevik-Leninistler bunu açığa vuracaklardır.

Problems of the Chinese Revolution'dan.

MAX SHACHTMAN'A MEKTUP[145]

10 Aralık 1930

Rus Muhalefetinin 1927'nin ilk yarısına değin, açıkça Kuomintang'dan çekilmeyi talep etmediğine işaret ederken bütünüyle haklısınız. Yine de sanırım, bu olguyu bir yerde aleni olarak yorumlamıştım. Ben kişisel olarak en başından bu yana, yani 1923'ten beri, Kuomintang'ın "Kuomintern"e kabul edilmesine olduğu kadar Komünist Partinin Kuomintang'a katılmasına da kararlı bir şekilde karşı çıkmıştım. Radek bu konuda her zaman bana karşı Zinovyev'in yanında oldu. 1923 Muhalefetinin genç üyeleri neredeyse bir kişi hariç bütünüyle benim tarafımdaydı. Rakovski o sıralar Paris'teydi ve yeterince bilgilendirilmemişti. 1926'ya kadar, bu konuda, tüm diğerlerine karşı Politik Büroda bağımsız bir şekilde oy kullandım.

1925'te, Muhalefet basınında aktardığım Doğu Çin Demiryolu hususundaki tezlerle eş zamanlı olarak, Komünist Partinin Kuomintang'dan derhal çekilmesi şeklindeki resmi önerimi bir kez daha dile getirdim.[146] Bu öneri oybirliğiyle reddedildi ve daha sonrasında yürütülen sözlü saldırılara epey malzeme edildi. 1926 ve 1927'de, bu konuda Zinovyecilerle sürekli ihtilâf içinde kaldım. İki ya da üç kez, mesele kopma noktasına geldi. Merkezimiz, müttefik eğilimlerin her ikisinden de neredeyse eşit sayıda insandan

---

[145] Troçki'nin mektubundan alınan bu pasajlar, 7 Ağustos 1931'de *Problems of the Chinese Revolution*'a yazdığı Giriş'te Shachtman tarafından alıntılanmıştır. Tüm metnin bir kopyası halen bulunamamıştır. Harvard'daki Troçki Arşivinin kapalı bölümünde bu metnin tamamının olabileceği tahmin edilmektedir.

[146] Troçki'nin hatırladığı tarih yanlıştır. Doğu Çin Demiryolu üzerine tezler 25 Mart 1926'da kaleme alınmıştı.

oluşmuştu, çünkü bu sonuç olarak yalnızca bir bloktu. Oylamada, 1923 Muhalefetinin tutumuna Radek ilkelerinden ötürü, Pyatakov ise ilkesizliğinden ötürü ihanet etti. Hizbimiz (1923) buna öfkelenmişti, Radek ve Pyatakov'un merkezden geri çağrılması talep edildi. Ancak bu durumda Zinovyevcilerle bölünme gündeme geleceğinden, bu konuda alenen boyun eğmek ve Muhalefeti yazılarım aracılığıyla kendi bakışım hakkında bilgilendirmek zorunda kaldım. Ve işte, Politik Büro ve Merkez Komite plenumunun benim görüşlerini sürekli olarak Muhalefetin resmi görüşleriyle karşı karşıya getirmesine rağmen, Kuomintang'dan çekilme talebini bu kadar geç bir şekilde ileri sürmemiz böyle gerçekleşti.

Şimdi artık kesinlikle söyleyebilirim ki bu konuda biçimsel olarak boyun eğmekle bir yanlış yaptım. Her durumda, bu yanlış, salt Zinovyevcilerin sonraki evrimiyle gayet açık hale geldi. O zamanlar onlarla bir bölünme yaşamak hizbimizin ezici bir çoğunluğuna kesinlikle vahim bir hata olarak görünmüştü. Bu nedenle, manifesto, Rus Muhalefetinin, gerçek muhalefetin, Komünist Partinin Kuomintang'a katılmasına karşı olduğunu iddia ettiğinde, gerçeklerle hiçbir biçimde çelişmez.[147] Binlerce tutukludan, sürgünden vb. neredeyse biri bile bu konuda Radek'in tarafında değildi. Şu gerçeğe de birçok mektubumda değinmişimdir: teslimiyetçilerin büyük çoğunluğu Çin ve İngiliz-Rus sorunlarında emin ve sağlam değillerdi. Bu çok karakteristiktir!...

Problems of the Chinese Revolution'dan.

[147] "Uluslararası Sol Muhalefetin temsilcileri, Bolşevik-Leninistler olarak bizler, başından beri Kuomintang'a girilmesine karşıydık ve bağımsız bir proleter politikadan yanaydık." –"Uluslararası Sol Muhalefetin Çin Manifestosu" (Eylül 1930).

ÇİN SOL MUHALEFETİNE

8 Ocak 1931

Sevgili Yoldaşlar:

Geçtiğimiz birkaç ay boyunca sizlerden oldukça fazla sayıda İngilizce, Fransızca ve Rusça belge ve mektup aldım ve bir o kadar da Çince basılmış Muhalefet yayını. Hastalığımı takiben içine girdiğim yoğun çalışma beni sizlere hemen bir yanıt vermekten alıkoydu. Son günlerde, ortaya attığınız soruları yanıtlayabilmek için elime geçen tüm belgeleri –maalesef Çince olanlar hariç– dikkatlice inceledim.

Daha baştan şunu söylemeliyim ki, yeni belgeleri incelemekle sonuçta, birleşme yoluna girmiş bulunan çeşitli gruplar arasında ilkesel olarak hiçbir farklılık olmadığına kanaat getirdim. Taktiklerde nüanslar söz konusudur, ki bunlar gelecekte, olayların gidişatına bağlı olarak *belki* farklılıklar şeklinde gelişebilirler. Ne var ki, bu fikir ayrılıklarının kaçınılmaz biçimde önceki gruplaşmaların çizgisine denk düşeceğini varsaymak için hiçbir neden yoktur. Aşağıda, tartışmalı ya da yarı tartışmalı sorunları buradan gördüğüm şekliyle analiz etmeye çalışacağım.

1. Komünist Partinin Kuomintang'a girişi daha en baştan bir hataydı. Bunun –şu ya da bu belgede– açıkça ifade edilmesi gerektiğine inanıyorum, bilhassa bu hususta Rus Muhalefeti büyük ölçüde bu suça ortak olduğundan ötürü. Grubumuz (1923 Muhalefeti), Radek ve onun en yakın birkaç dostu hariç, daha en başında Komünist Partinin Kuomintang'a girmesine ve Kuomintang'ın da Komintern'e kabul edilmesine karşı idi. Zinovyevciler buna ters bir tutum takınmışlardı. Radek, kullandığı oyla, Zinovyevcileri Muhalefet merkezinde çoğunluk haline getirdi. Preobrajenski ve

Pyatakov bu sorun yüzünden Zinovyevcilerle kurduğumuz bloğu parçalamamak gerektiğini düşünüyorlardı. Sonuç olarak, Birleşik Muhalefet bu sorunda iki anlama da gelebilen bir tutum takınmış ve bu tutum, bir dizi belgeye, hatta Muhalefet platformuna bile yansımıştır.[148] Şu da not edilmeye değer ki, bu sorunda Zinovyevciler ya da uzlaşmacı bir tutumu benimseyen Rus Muhaliflerinin hepsi teslim olmuşlardır. Diğer taraftan, bugün hapishanelerde ya da sürgünde olan yoldaşların hepsi daha en başından itibaren Komünist Partinin Kuomintang'a girmesine karşı idiler. Bu da ilkeli bir tutumun gücünü gösterir!

2. *Proletaryanın ve yoksulların diktatörlüğü* sloganı, *proletarya diktatörlüğü* sloganıyla çelişmez, tersine onu yalnızca tamamlar ve halkın gözünde daha anlaşılır kılar. Çin'de proletarya yalnızca küçük bir azınlıktır. Bir güç haline ancak etrafında çoğunluğu, yani kent ve kır yoksullarını birleştirmekle gelebilir. Bu düşünce aslında *proletaryanın ve yoksulların diktatörlüğü* sloganıyla dile getirilmektedir. Tabiatıyla, platformda ve programatik makalelerde açıkça ve ayırt edici bir biçimde, önderlik rolünün, yoksulların bir rehberi, bir öğretmeni, bir muhafızı gibi davranan proletaryanın elinde yoğunlaştığına işaret etmek zorundayız. Ne var ki, ajitasyonda *proletaryanın ve yoksulların diktatörlüğü* kavramını kısa bir slogan olarak kullanmak tümüyle doğrudur. Bu şekliyle, bu sloganın "proletaryanın ve köylülüğün demokratik diktatörlüğü" sloganıyla hiçbir ortak yanı yoktur.

Çen Tu-ziu ve diğerlerinin imzasını taşıyan uzun bir belgede (15 Aralık 1929) sorun şu şekilde formüle edilmiştir:

> Çin'de burjuva-demokratik devrimin görevleri (ulusal bağımsızlık, devletin birliği ve tarım devrimi) ancak, kent ve kır yoksullarıyla *onların önderi olarak* kurduğu ittifak içinde Çin proletaryasının politik iktidarı ele geçirmesi koşuluyla çözüme bağlanabilir. Diğer bir deyişle, Çin'de burjuva-demokratik devrimin sonucu ve zaferi ancak Rus yoluyla, yani bir Çin Ekimi yoluyla başarılabilir.[149]

---

[148] "Muhalefet Platformu"na (1927) atıfta bulunulmaktadır.

[149] "Politik Görüşlerimizin Özeti" *(Wo-men-ti çeng çih i-çien-şu)* (Şanghay 1929). Bu metin, aralarında Çen Tu-ziu'nun da bulunduğu sekiz Muhalefetçi tarafından imzalanmıştır.

Bu formülasyonun bütünüyle doğru olduğuna ve her türlü yanlış anlama olasılığını dışladığına inanıyorum.

3. Çin devriminin karakteri sorununda Komintern önderliği bir açmaza girmiştir. Olayların deneyimi ve Sol Muhalefetin eleştirileri "demokratik diktatörlük" fikrini bütünüyle yerle bir etmiştir. Ne var ki, eğer bu formül bir tarafa bırakılırsa, sürekli devrim teorisine dönmek dışında başka hiçbir çıkış yolu kalmaz. Komintern'in acınası "teorisyenleri" bu iki teori arasında kaldılar, tıpkı Buridan'ın eşeğinin o hiç de gıpta edilmeyecek durumda kalması gibi.[150] Manuilski'nin kaleme aldığı Ekim devriminin yıldönümü makalesi (*Pravda*, 7 Kasım 1930) bu konudaki en son keşiftir. Bundan daha aşağılık bir körlük, kretenizm ve hainlik düşünülemez. Stalinist bürokratların Buridancı teorisi *Biulleten Oppozitsii*'nin son sayısında analiz edilmişti (no.17-18).[151] Bu temel sorunda, tüm belgelerinizin de gösterdiği gibi sizlerle en küçük bir farklılığımız hiçbir şekilde mevcut değildir.

4. Bazı mektuplarda, birtakım grupların ya da tek tek yoldaşların Çin "Kızıl Ordusu"na ilişkin olarak onları eşkıya çetelerine benzeten yanlış bir tutum takındığından şikayet ediliyor. Eğer bu doğruysa, buna derhal bir son verilmelidir. Şüphesiz, lümpen proleter unsurlar ve profesyonel eşkıyalar da devrimci köylü birliklerine katılmaktadırlar. Ama yine de bir bütün olarak bu hareket, Çin kırsal koşullarının derinlerinden kaynaklanan bir pınardan çıkıp gelmektedir ve bu kaynaklar, daha sonrasında proletarya diktatörlüğünün de kendisini ondan beslemek zorunda kalacağı aynı kaynaklardır. Stalinistlerin bu birliklere ilişkin politikası câniyane bir bürokratik maceracılık politikasıdır. Bu politika acımasızca teşhir edilmelidir. Partizan birliklerinin militanlarının ya da önderlerinin yanılsamalarını paylaşmıyoruz ve bu yanılsamaları kuvvetlendirmeyiz. Onlara, bir proleter devrim olmaksızın ve işçiler iktidarı ele geçirmeksizin, köylülüğün partizan birliklerinin mücadeleyi zafere taşıyamayacağını izah etmek zorundayız. Ne var ki, bu aydınlatma

---

[150] *Buridan'ın eşeği*: On dördüncü yüzyıl sonlarında, Fransız skolastik filozofunun ileri sürdüğü bir paradoks. Bu paradoksta, iki özdeş saman yığınının tam ortasına bırakılan bir eşek, bunlardan herhangi birini tercih etmekten aciz olduğundan açlıktan ölür.

"Baştan Aşağı Dağınık Bir Geri Çekiliş" (Kasım 1930) adlı makale.

faaliyetini gerçek dostlar olarak yürütmeliyiz, tarafsız seyirciler olarak ve hele ki düşmanlar olarak değil. Kendi yöntemlerimizi ve görevlerimizi bir tarafa bırakmaksızın, Kuomintang'ın baskılarına ve burjuva iftira ve zulümlerine karşı bu birlikleri ısrarla ve cesur bir biçimde savunmak zorundayız. Bu birliklerin muazzam *semptomatik* anlamını izah etmek zorundayız. Doğaldır ki, kendi güçlerimizi partizan mücadelesi içine sokamayız, şu anda farklı çabalarımız ve farklı görevlerimiz var. Yine de, bu birliklerin kaderini paylaşacak, bu birliklerle köylülük arasındaki ilişkileri dikkatlice gözlemleyecek ve Sol Muhalefeti bilgilendirecek Muhaliflerin olması, en azından "Kızıl Ordu"nun en büyük bölüklerinde kendi insanlarımızın da olması arzu edilir bir şeydir.

Devrimin gecikmesi durumunda, Çin'de yeni bir ekonomik canlanma ve parlamenter eğilimlerin gelişmesi durumunda (tüm bunlar karşılıklı olarak birbirine bağlıdır), bu birlikler yoksul köylülükle çelişki içine düşerek kaçınılmaz olarak yozlaşacaktır. Bu nedenle kendi tutumumuzu gerektiği gibi ayarlayabilmek için bizim açımızdan gözümüzün bu birliklerin üstünde olması haydi haydi gerekli bir şeydir.

5. Birkaç mektupta ulusal meclis sorunu yeniden ama farklı bir bağlamda gündeme getirilmiş. Ulusal bir meclisin toplanıp toplanmayacağı, ulusal meclis ile sovyetler arasındaki ilişkinin hangi biçimlerde gelişebileceği vb. gibi tahminlerin arkasında siyasi görevlerimiz sorunu yitip gitmiştir. Bu tip spekülasyonlarla uğraşmak politik skolastizmin düşünme tarzıdır. Bu nedenledir ki, meselâ, şu tip şeyleri okuyabiliyoruz:

> İnanıyoruz ki, ulusal meclis büyük ihtimalle gerçekleşmeyecektir. Eğer gerçekleşse bile kendisini "geçici hükümet"e dönüştüremeyecektir, çünkü tüm maddi güçler Kuomintang militaristlerinin ellerinde toplanmış durumdadır. Bir ayaklanmadan sonra örgütlenecek hükümete gelince, böyle bir hükümet hiç kuşkusuz proletarya diktatörlüğünün hükümeti olacak ve bu durumda da ulusal bir meclis toplamayacaktır.

Bu varsayım son derece yetersiz ve tek yanlıdır ve bu nedenle de yanlış anlamalara ve hatalara oldukça açıktır.

(a) İlkin, bizzat burjuva sınıfların ulusal meclis *benzeri bir şey* toplamak zorunda kalabileceği ihtimalini dışlamamak zorundayız.

Eğer Avrupa gazetelerinin haberleri doğruysa, Çan Kay-şek, bugün kendisini sınırlayan Kuomintang üzerindeki denetiminin yerine bir çeşit sahte parlamento üzerindeki denetimi geçirme fikrine sıcak bakmaktadır. İnsanı çileden çıkaran bir parti diktatörlüğü olarak karşılarına çıkan şeyle ihtilâf içine düşen büyük ve orta burjuvazinin belli çevreleri bu tip bir projeye taraftar olabilirler. Bir "parlamento" aynı zamanda Amerikan kamuoyunun gözünde de askeri diktatörlük için daha iyi bir örtü görevi görürdü. Gazetelerin bildirdiği gibi, Çan Kay-şek, Wall Street'teki Yahudi bankerlerin gözündeki kredibilitesini arttırabileceğine dair hiç de boş olmayan bir inançla Amerikan Hıristiyanlığını benimsemiştir; Amerikan Hıristiyanlığı, Amerikalı Yahudi tefeciler ve bir Çin sözde parlamentosu –tüm bunlar birbirleriyle fevkalâde uyum içerisindedirler.

Parlamenter bir varyant durumunda, kent küçük-burjuvazisi, aydınlar, öğrenciler, "Üçüncü Parti", hepsi harekete geçeceklerdir. Anayasa, genel oy hakkı ve parlamentarizm sorunları gündeme gelecektir. Çin halk kitlelerinin tüm bunları geride bıraktığını iddia etmek saçma olurdu. Bugüne kadar, bu kitleler yalnızca tüm okulların en aşağılığı olan Stalin-Çan Kay-şek okulundan geçtiler. Demokrasinin sorunları kaçınılmaz olarak belli bir dönem boyunca yalnızca köylülüğün değil işçilerin de tüm dikkatlerini üstüne çekecektir. Bu *bizim önderliğimiz altında* gerçekleşmelidir.

Çan Kay-şek kendi parlamentosunu toplayacak mı? Gayet mümkündür. Ama anayasal-demokratik hareketin Çan Kay-şek'in planladığı sınırların ötesine geçmesi de olasıdır ve bu durum onu bugün arzuladığından daha ileri gitmeye mecbur bırakır. Gelişecek hareketin tüm planlarıyla birlikte Çan Kay-şek'i bir kenara fırlatıp atması bile mümkündür. Anayasal-parlamenter varyantlar ne olursa olsun, tarafsız kalmayacağız. Mücadeleye kendi sloganlarımızla katılacağız; herşeyden önce de devrimci ve tutarlı ("yüzde 100") demokrasi sloganlarımızla. Eğer devrimci dalga derhal Çan Kay-şek'i ve onun parlamentosunu bir kenara fırlatıp atmazsa, komprador parlamentarizmin yalanlarını teşhir ederek ve bizzat kendi görevlerimizi geliştirerek bu parlamentoya katılmak zorunda kalırız.

(b) Devrimci demokratik hareketin, komünistler henüz iktidarı ele geçirecek bir konumda değilken, Çan Kay-şek'in artık askeri aygıtı kendi denetimi altında tutmayı beceremediği boyutlara ula-

şabileceğini kabul edebilir miyiz? Böylesi bir geçiş dönemi kuvvetle muhtemeldir. Bir çeşit Çin *ikili iktidar* türünü, yeni bir geçici hükümeti, Kuomintang'ın Üçüncü Parti ile kuracağı bir bloğu vs. vs. geliştirebilir. Böyle bir rejim oldukça istikrarsız bir rejim ve ancak proletarya diktatörlüğüne doğru bir adım olurdu. Ama böyle bir adım mümkündür.

(c) "Muzaffer ayaklanmadan sonra" diyor yukarıda değindiğimiz belge, "bir proletarya diktatörlüğü kurulabilir ve bu durumda ulusal meclis toplanmaz." Burada da, sorun aşırı basitleştirilmiştir. Ayaklanma hangi anda ve hangi sloganlarla gerçekleşecek? Eğer proletarya köylülüğü demokrasi sloganları (toprak, ulusal meclis vb.) etrafında birleştirmişse ve burjuvazinin askeri diktatörlüğünü birleşik bir saldırıyla yıkıyorsa, o takdirde proletarya, iktidara geldiğinde, köylülük içinde bir güvensizlik oluşturmamak ve burjuva demagojisine açık kapı bırakmamak için bir ulusal meclis toplamak zorunda kalacaktır. Ekim ayaklanmasından sonra bile Bolşevikler Kurucu Meclisi toplamak zorunda kalmışlardı. Neden bu varyantın Çin için imkânsız olduğu sonucuna varmak zorunda olalım? Köylülük proletaryayla aynı hızla gelişmez. Proletarya birçok şeyi önceden görebilir, ama köylülük ancak yaşanan gerçeklerden öğrenecektir. Çin köylülüğünün canlı bir ulusal meclis deneyiminden geçmeye ihtiyacı olabilir.

Rusya'daki burjuvazi Kurucu Meclisi toplamakta uzunca bir zaman geciktikleri ve Bolşevikler de bunu teşhir ettiği içindir ki, iktidara geldikten sonra, üstelik de onları bir azınlık durumuna düşüren eski seçim sonuçları temelinde hızla Kurucu Meclisi toplamak zorunda kaldılar. Kurucu Meclis tüm halkın gözü önünde sovyetlerle çatışma içine girdi ve ardından dağıtıldı.

Çin'de bir başka varyantı tasavvur edebiliriz. İktidara geldikten sonra, proletarya, belli koşullarda, birkaç ay boyunca ulusal meclisin toplanmasını geciktirebilir, kırsal kesimde yaygın bir ajitasyon geliştirebilir ve ulusal mecliste komünist bir çoğunluğu güvence altına alabilir. Bunun yararı, sovyet sisteminin ulusal meclis tarafından resmen onaylanması ve burjuvazinin iç savaşta kullanacağı popüler bir slogandan derhal mahrum edilmesi olurdu.

6. Şüphesiz yukarıda değindiğimiz varyasyonlar ancak *tarihsel varsayımlar*dır. Gelişmelerinin gerçek yöneliminin ne olacağını

önceden kestirmenin bir yolu yoktur. Genel gidişatın proletarya diktatörlüğüne doğru olduğu peşinen açıktır. Olası varyasyonlar, aşamalar ve kombinasyonlar hakkında spekülasyonlarla meşgul olmak yerine, gerçekte yaşanmakta olana devrimci bir faktör olarak müdahale etmeli ve demokratik sloganlar etrafında güçlü bir ajitasyon geliştirmeliyiz. Bu alanda inisiyatifi elimize alırsak, Stalinist bürokrasi bir kenara itilecek ve Bolşevik-Leninistler kısa süre içinde etkili bir politik güç haline gelecektir.

7. Çin kapitalizminin önünde yakın gelecekte ne tür olanakların açılabileceğini belirleme sorunu ilkesel değil olgusal bir meseledir. Çin'de kapitalist gelişmenin artık tek bir adım bile ileri atamayacağına peşinen karar vermek en safından bir doktrinerlik olurdu. Çin'e önemlice bir yabancı sermaye girdisi hiç de gözardı edilmemelidir. Dünya krizi nedeniyle, kendisine yatırım alanı arayan bir atıl sermaye birikiyor. Hepsinin içinde en güçlüsü olan Amerikan sermayesinin bile, daha geçenlerde refahın zirvelerinden bunalımın dipsiz kuyularına düştüğü için, bugün felç olmuş, ne yapacağını şaşırmış, endişeli ve inisiyatifi kaybetmiş bir durumda olduğu doğrudur. Fakat yeni bir ekonomik yükselişe ulaşabileceği bir sıçrama tahtası olarak uluslararası bir köprübaşı arayışına girmiştir. Bu koşullar altında Çin'in ciddi olanaklar sunduğu tartışma götürmez. Bunlar ne ölçüde gerçekleşecek? Bunun da önceden söylenmesi kolay değil. Bu noktada *a priori* tahminlerde bulunmamalı, gerçek ekonomik ve politik süreçleri gözlemlemeliyiz. Aynı şekilde, kapitalist dünyanın geri kalanı hâlâ bir kriz içinde debelenip dururken, yabancı sermaye akışının Çin'de bir ekonomik canlanma yaratacağını da hiç gözardı etmemeliyiz. Kendi dikkatimizi sendikaları zamanında örgütlemeye ve güçlendirmeye ve onlara doğru bir önderlik temin etmeye yoğunlaştırarak, bu varyant için de hazırlıklı olmalıyız.

Doğal olarak, Çin'de bir ekonomik yükseliş acil devrimci perspektifleri bir süreliğine erteleyebilecektir, ama bu canlanma sırası geldiğinde zafer için yeni olanakların, yeni kuvvetlerin ve yeni güç kaynaklarının önünü açacaktır. Her durumda gelecek bizimdir.

8. Şanghay'dan gelen mektupların bir kısmında şu soru soruluyor: Tek tek bölgelerde tam bir birleşmeyi gerçekleştirmeli, tüm grupların basınını kaynaştırmalı ve çoktan başarılan birleşme ze-

mininde bir konferans mı toplamalıyız yoksa tüm taktiksel sorunlar çözüme kavuşturuluncaya kadar farklı grupların birleşik Muhalefet içinde varlıklarını sürdürmelerine izin mi vermeliyiz? Böyle örgütsel meselelerde uzaktan tavsiyelerde bulunmak zordur. Verilecek tavsiyenin sizlere çok geç ulaşması bile mümkün. Yine de, sizlere şunu söylemekten kendimi alamıyorum: *Sevgili dostlar, örgütlerinizi ve basınınızı bugünden kaynaştırın.* Birleşme hazırlıklarını uzun bir zamana yaymamalıyız, çünkü bu şekilde istemesek de yapay ayrılıklar yaratabiliriz.

Bununla, tüm sorunların halihazırda sonuca bağlandığını ve sizlere (daha doğrusu *bizlere*) gelecekte hiçbir farklılığın çıkmayacağı garantisinin verildiğini kastetmiyorum. Hayır, hiç şüphe yok ki ertesi gün ve onun da sonrasında, yeni görevler ortaya çıkacaktır ve onunla birlikte de yeni farklılıklar. Bu olmaksızın devrimci bir partinin gelişimi imkânsızdır. Ancak yeni farklılıklar birleşik örgüt çerçevesi içerisinde yeni gruplaşmalar yaratacaktır. Geçmişi deşmekle oyalanmamalıyız. Yerinde saymamalıyız. Geleceğe doğru ilerlemeliyiz.

9. Bu yeni farklılıkların kaçınılmazlığı Sol Muhalefetin tüm seksiyonlarının deneyimleri tarafından da doğrulanmaktadır. Örneğin Fransız Ligası çeşitli gruplardan oluşmuştu. Haftalık yayını sayesinde Liga yalnızca ulusal değil uluslararası açıdan da çok ciddi ve çok değerli bir faaliyetin üstesinden geldi. Farklı grupların birleşmesinin ileri bir adım olduğunu gösterdi. Ama son aylarda Liga içinde çok ciddi birtakım farklılıklar ortaya çıktı, bilhassa da sendikalar sorununda. Bir sağ kanat oluştu ve temelden yanlış bir tutum takındı. Bu sorun o kadar önemli ve o kadar derindir ki, yeni bir bölünmeye bile yol açabilir. Tabiatıyla, bundan kaçınmak için kesinlikle herşey yapılmalıdır. Ama bu becerilemezse, bu bölünme hiç de dünkü birleşmenin yanlış olduğunu kanıtlamayacaktır. Biz ne birliği ne de bölünmeleri bir fetiş yapmayız. Her ikisi de anın koşullarına, farklılıkların derinliğine, sorunların karakterine bağlıdır.

10. İspanya'daki koşullar diğer ülkelerdekinden bariz biçimde farklıdır. İspanya bugünlerde net ve kesin bir devrimci yükseliş döneminden geçmektedir. Isınan politik atmosfer en gözü pek ve en tutarlı devrimci kanat olarak Bolşevik-Leninistlerin faaliyetini

son derece kolaylaştıracaktır. Komintern İspanyol komünizminin saflarını paramparça etmiş, resmi partiyi zayıflatmış ve bir cesede çevirmiştir. Tüm diğer önemli durumlarda olduğu gibi Komintern önderliği devrimci bir durumun yitip gitmesine göz yummuştur. İspanyol işçileri en kritik anda kendi aygıtlarıyla baş başa bırakılmıştır. Neredeyse önderliksiz bırakılan İspanyol işçileri dikkate değer boyutta devrimci grevler aracılığıyla bir mücadele geliştiriyorlar. Bu koşullarda, İspanyol Bolşevik-Leninistleri *sovyetler* sloganını atıyorlar. Stalinistlerin teorisine ve Kanton ayaklanmasının pratiğine göre, öyle görünüyor ki, sovyetler ancak ayaklanmanın arifesinde yaratılmalıdır. Felâket getiren bir teori ve pratik! Sovyetler, kitlelerin gerçek ve canlı hareketi bu tipte örgütlere duyduğu ihtiyacı dışa vurduğu anda yaratılmalıdırlar. Sovyetler ilkin geniş grev komiteleri olarak oluşurlar. Bilhassa İspanya'daki durum budur. Hiç şüphe yok ki bu koşullarda Bolşevik-Leninistlerin (Muhalefet) inisiyatifi proleter öncüden olumlu bir karşılık bulacaktır. İspanyol Muhalefeti açısından yakın gelecekte çok geniş bir perspektif açılabilir. İspanyol dostlarımıza bu görevde başarılar dileyelim.

11. Sonuç olarak, bu alanda son derece üzücü Avusturya deneyimlerine işaret etmek için bir kez daha birlik sorununa geliyorum.

Bir buçuk yıldan beri üç Avusturya grubu "birleşme" sorunuyla meşgul oldular ve her biri birleşmeyi imkânsız kılacak koşullar öne sürdüler. Bu cânice oyun yalnızca, resmi Komünist Partinin çürümesinden fena halde etkilenen Avusturya Muhalefetinin genel deki berbat durumunu yansıtmıştır. Bu yıl Avusturya gruplarının her biri, asla kendi sekter iddialarından değil ama Uluslararası Muhalefetin ilke ve fikirlerinden vazgeçmeye hazır olduğunu göstermek için bol bol malzeme sunmayı becerdi. Bu grupların ideolojik temeli ne kadar kıraçsa, kendi iç kavgalarının doğası o kadar nefret doludur. Uluslararası Muhalefet bayrağını bataklığa sürüklemekten zevk alıyorlar ve Uluslararası Muhalefetin kendi otoritesini değersiz faaliyetlerinin üstünü örtmek için kullanmasını istiyorlar.

Şüphesiz Uluslararası Muhalefet bunu yapmayacaktır. İlkesiz grupları Uluslararası Muhalefete katmak bir insanın kendi vücudunu zehirlemesi anlamına gelir. Bu bakımdan katı bir eleme şart-

tır. Umarım, Uluslararası Muhalefet konferansı, kendi saflarına katacağı örgütler için "yirmi bir koşul"u kabul edecek ve bu koşullar da yeterince katı olacaktır.[152]

Avusturya Muhalefetine karşıt olarak Çin Muhalefeti kapalı kapılar ardındaki entrikalar temelinde değil, oportünist bir önderlik tarafından yenilgiye sürüklenen büyük bir devrim deneyiminden gelişmiştir. Büyük tarihsel misyonu Çin Muhalefetinin sırtına istisnai sorumluluklar yüklemektedir. Burada hepimiz Çin Muhalefetinin kendisini tarikatçılık ruhundan kurtaracağını ve karşı karşıya kaldığı görevleri en üst noktasına taşıyarak bu görevlere layık olduğunu kanıtlayacağını ümit ediyoruz.

Sizin,
L. Troçki

Writings of Leon Trotsky (1930-31)'den.
Biulleten Oppozitsii (Paris), no.19, Mart 1931'den alınma.

[152] "Yirmi bir koşul" reformizmden tamamıyla kopmamış olan merkezci partilerin önüne geçmek amacıyla Komintern'in İkinci Dünya Kongresi (Temmuz-Ağustos 1920) tarafından kabul edildi. Koşulların taslağı Lenin tarafından kaleme alınmıştı (bak. Eserler, cilt 31). Uluslararası Sol Muhalefetin (ILO) ilk konferansı, Şubat 1933'de Paris'te toplandı ve ILO'ya gelecekteki katılımlara ilişkin on bir madde kararlaştırdı (bak. *Writings of Leon Trotsky [1932-33]*).

BOĞAZLANAN DEVRİM

9 Şubat 1931

André Malraux'nun *Les Conquérants* adlı kitabı çeşitli yerlerden ve dört kopya haline elime ulaştı fakat maalesef bu kitabı ancak bir buçuk iki yıllık bir gecikmeden sonra okuyabildim.[153] Kitap, Çin devrimine, yani, son beş yılın en büyük olayına adanmıştır. Zarif ve sağlam bir stil, bir sanatçının titiz gözleri, orijinal ve cüretkâr gözlemler –tüm bunlar romana istisnai bir önem bahşediyor. Eğer burada ondan bahsediyorsak, bu, kitabın her ne kadar gözardı edilmez bir gerçek olsa da bir yeteneğin çalışması olmasından ötürü değil, son derece değerli bir politik dersler kaynağı sunmasındandır. Bu dersleri Malraux mu çıkarıyor? Hayır, yazarın farkında bile olmadığı biçimde anlatımdan çıkıyor ve ona karşı işliyor. Bu, yazarı bir gözlemci, bir sanatçı olarak onurlandırabilir ama bir devrimci olarak değil. Ne var ki Malraux'yu da bu açıdan değerlendirmeye hakkımız vardır; hem kendi adına hem de herşeyden önce yazarın öteki egosu olan Garine adına, yazar, devrim hakkındaki yargılarında tereddüt etmiyor.

Kitap bir roman olarak adlandırılıyor. Aslında, önümüzde, ilk dönemlerinden Kanton dönemine kadar Çin devriminin romantik-

---

[153] *Les Conquérants*, Türkçede, bir kenti fethedenler, fatihler anlamına geliyor. Bu kitap, *Kanton'da İsyan* adıyla 1981 yılında Yazko yayınları tarafından Türkçe yayınlanmıştır. *Kanton'da İsyan* Malraux'nun 1925-27 Çin devrimine dayanan iki romanından ilkidir. İkincisi ve daha ünlü olanı ise *Man's Fate*'dir (1933) [*İnsanlık Durumu*, Oda Yayınları]. Troçki'nin *Les Conquérants* eleştirisi, *Nouvelle Revue Française*'de (Paris) Malraux'un yanıtıyla birlikte Nisan 1931'de yayınlandı. Troçki, Malraux'nun makalesine "Boğazlanan Devrim ve Onun Boğazlayıcıları" (13 Haziran 1931) adlı makaleyle yanıt verdi. Bu makale bu kitabın ilerleyen bölümlerinde mevcuttur.

leştirilmiş bir tarihi duruyor. Bu tarih tam değildir. Toplumsal enerji bazen tablodan kayboluyor. Fakat okuyucunun gözlerinin önünden yalnızca devrimin parıltılı epizotları değil aynı zamanda insanın hafızasına toplumsal simgeler olarak kazınan açık ve net siluetler de geçebilsin diye.

Malraux, *pointilizm* yöntemini takip ederek birkaç küçük fırça darbesiyle genel grevin unutulmaz bir tablosunu sunuyor, muhakkak ki aşağıda olduğu şekliyle, gerçekleştiği şekliyle değil, yukarıdan gözlendiği şekliyle: Avrupalılar kahvaltı edemiyorlar, sıcaktan bunalıyorlar, çünkü Çinliler mutfaklarda çalışmayı ve vantilatörleri işletmeyi bırakmışlardır. Yazara bir sitem değil bu. Yabancı sanatçılar aksi takdirde hiç şüphesiz onun temasıyla ilgilenmeyeceklerdi. Fakat edilecek bir sitem var ve üstelik küçük bir sitem de değil: Kitap, yazarın tüm bildiklerine, anladıklarına ve yapabildiklerine rağmen, yazar ile onun kahramanı –devrim– arasında doğuştan gelen bir yakınlıktan yoksundur.

Yazarın asi Çin'e duyduğu aktif sempati açıktır. Fakat ani tesadüfler bu sempatileri kesintiye uğratıyor. Bireyciliğin aşırılıkları ve estetik kapris bu sempatiyi aşındırıyor. Başından sonuna kadar aynı dikkatle okunduğunda, insan yer yer, hikayenin inandırıcı tonunda, tutkulu barbarlara yönelik koruyucu bir ironi notası algıladığında bir sinirlenme duygusuna kapılıyor. Hiç kimse, Çin'in geri olduğunun, politik dışavurumlarının bir çoğunun ilkel bir karakter taşıdığının sessizce geçirilmesini istemiyor. Fakat herşeyi yerli yerine yerleştiren doğru bir perspektif gerekir. Malraux'nun "romanı"nın üzerinde geliştiği temeli oluşturan Çin olayları, insanlık kültürünün gelecekteki kaderi için Avrupa parlamentolarının boş ve bayağı patırtısından ve tıkanmış uygarlığın edebi ürünler dağından karşılaştırılmaz ölçüde daha önemlidir. Malraux bunu hesaba katmaktan belli bir korku duyuyor gibi görünüyor.

Romanda devrimci nefretin, boyunduruk altında kalmaktan, cehaletten, kölelikten nasıl doğduğunu ve nasıl bir çelik gibi sertleştiğini gösteren, yoğunluk bakımından muhteşem sayfalar var. Malraux kitlelere daha özgürce ve daha korkusuzca yaklaşmış olsaydı ve Çin halkının ayaklanmasıyla kurduğu geçici temastan ötürü, Fransa'daki akademik mandarinlerin ve ruhani afyon kaçakçılarının önünde olduğu kadar belki kendi önünde de af diliyor izle-

nimi vererek kendi gözlemlerine hafif bir kanıksanmış üstünlük havası katmamış olsaydı, bu sayfalar devrim antolojisine girebilirlerdi.

* * *

Borodin, Kanton hükümetinin "yüksek danışmanlık" mevkiinde Komintern'i temsil etmektedir. Yazarın gözdesi Garine propaganda servisindedir. Tüm faaliyet Kuomintang çerçevesi içinde yürütülür. Borodin, Garine, Rus "General" Galen, Fransız Gerard, Alman Klein ve diğerleri, kendisini ayaklanan insanların üstüne yükselten ve devrimin politikası yerine kendi "devrimci" politikasını yürüten devrimin ilk bürokrasisini oluştururlar.

Kuomintang'ın yerel örgütleri şöyle tanımlanıyor: "Fanatik gruplar –şan şöhret ve güvence peşinde koşan birkaç plütokratın cesareti– ve öğrenci ve kuli kalabalıkları." Burjuvazi yalnızca her örgüte girmekle kalmamış, partiye bütünüyle yön vermektedir de. Komünistler Kuomintang'a tabidirler. İşçiler ve köylüler, burjuvazinin sadık dostlarını ürkütebilecek eylemlere girişmemeye ikna edilmişlerdir. "Kontrol ettiklerimiz işte bu tip topluluklar (şöyle ya da böyle kendinizi bu konuda aldatmayın)" Örnek bir itiraf! Komintern bürokrasisi, tıpkı uluslararası bankokrasinin geri ülkelerin ekonomik yaşamını denetim altında tutması gibi, Çin'deki sınıf mücadelesini "denetim altında tutmaya" çalıştı. Ama devrim denetlenemez. Ancak onun iç kuvvetlerine politik bir ifade kazandırılabilir. İnsan bu kuvvetlerden hangisine kaderini bağlayacağını bilmelidir.

"Bugün kuliler varolduklarını, ama sadece varolduklarını anlamaya başlıyorlar" (s.26) Niyet iyi. Fakat varolduklarını hissetmek için, kulilerin, sanayi işçilerinin ve köylülerin, kendilerini varolmaktan alıkoyanları devirmeleri gerekir. Yabancı egemenliği yerli boyunduruklа çözülmezcesine birbirine bağlıdır. Kuliler yalnızca Baldwin ya da MacDonald'ı defetmek zorunda değil aynı zamanda egemen sınıfları da devirmek zorundadırlar. Biri olmadan diğeri halledilemez. Böylelikle, Fransa nüfusunun on katından fazla olan Çinli kitlelerde insan şahsiyetinin uyanışı derhal bir toplumsal devrim lavına dönüşecektir. Muhteşem bir manzara!

Ama burada Borodin sahneye çıkar ve ilân eder: "Devrimimiz-

de işçiler burjuvazinin kuliliğini yapmalıdırlar", tıpkı Çen Tuziu'nun Çin komünistlerine açık mektubunda belirttiği gibi.[154] İşçiler, kendilerini kurtarmaya çalıştıkları toplumsal köleliği politika alanına aktarılmış buluyorlar. Bu kalleş operasyonu kime borçlular? Komintern bürokrasisine. Kuomintang'ı "denetlemeye" çabalarken aslında, "şan şöhret ve bir güvence" peşinde koşan burjuvaziye, varolmak isteyen kulileri köleleştirmekte yardım etmektedir.

Her daim arka planda kalan Borodin romanda "bir eylem adamı", bir "profesyonel devrimci", Bolşevizmin Çin topraklarındaki canlı bir cisimlenişi olarak nitelendirilmektedir. Hiçbir şey gerçeklerden bu kadar uzak olamaz! İşte Borodin'in politik biyografisi: 1903'de, on dokuz yaşındayken, Amerika'ya göç etti; 1918'de, İngilizce bildiği için "yabancı partilerle temas sağladığı" Moskova'ya geri döndü; 1922'de Glasgow'da tutuklandı; daha sonra Komintern temsilcisi olarak Çin'e gönderildi. Rusya'yı ilk devrimden *önce* terk eden ve ancak üçüncü devrimden *sonra* geri dönen Borodin, devrimi ancak zafer kazandıktan sonra fark eden parti ve devlet bürokrasisinin mükemmel bir temsilcisi olarak ortaya çıktı. Genç bir insan söz konusu olduğunda bazen bu bir kronoloji meselesinden fazla bir şey değildir. Ancak kırk ya da elli yaşında birinde sorun bal gibi politik bir nitelendirme sorunudur. Eğer Borodin Rusya'daki muzaffer devrime başarıyla destek verdiyse, bu hiç de onun Çin'deki devrimin zaferini garanti altına almak için göreve çağrıldığı anlamına gelmez. Bu tip insanlar hiçbir güçlük çekmeksizin "profesyonel devrimcilerin" davranışlarını ve konuşma tarzlarını özümserler. Birçoğu, kendi koruyucu maskeleriyle, yalnızca başkalarını değil, kendilerini de kandırırlar. Bolşeviklerin gözüpek bükülmezliği, onlarda çoğunlukla herşey için hazır olan memurun o kinizmine dönüşür. Ah! Merkez Komiteden görevlendirilmiş olmak! Borodin'in her daim cebinde taşıdığı bu dokunulmazlık zırhıdır.

Garine bir memur değildir, Borodin'den çok daha kendine has ve belki de devrimci tipe daha yakın biridir. Ama elzem olan eğitimden yoksundur; hevesli ve teatral bir kişiliktir, büyük olaylara hiçbir umut beslemeksizin katılır ve her adımda da bunu dışa vu-

[154] Bu kitabın Ek bölümüne bakınız.

rur. Çin devriminin sloganlarına bakışını bu nedenle şu şekilde ifade eder: " demokratik gevezelik –«proletaryanın hakları» vs." (s.32) Bu radikal bir sestir fakat yanlış bir radikalizm. Demokrasi sloganları Poincaré'nin, Leon Blum'un, Fransa'nın hokkabaz sanatçılarının ve Hindiçini'nin, Cezayir'in ve Fas'ın hapishanecilerinin ağzında iğrenç bir gevezeliktir. Ama "proletaryanın hakları" adına Çinliler isyan ettiğinde, bunun on sekizinci yüzyıl Fransız devriminin sloganları gibi, gevezelikle en küçük bir alâkası bile yoktur. Britanya şahinleri Hong Kong'da grev sırasında kırbaç cezasını yeniden yürürlüğe sokma tehdidinde bulundular. "İnsan ve yurttaşlık hakları" Hong Kong'da, Çinlilerin Britanya kamçılarıyla kırbaçlanmama hakkı anlamına gelir. Emperyalistlerin demokratik çürümüşlüğünün maskesini düşürmek devrime hizmet etmektir. Ezilenlerin ayaklanmasının sloganlarını "gevezelik" olarak adlandırmak istemeyerek de olsa emperyalistlere yardım etmektir.

İyi bir Marksizm aşısı, yazarı bu tür vahim küçümsemelerden alı koyabilirdi. Ama Garine genel olarak devrimci doktrinin "doktriner saçmalık" (*le fatras doctrinal*) olduğunu düşünür. Gördüğünüz gibi o, devrimi yalnızca belirli bir "durum" olarak görenlerdendir. Bu şaşırtıcı değil mi? Ama devrim tam da bir "durum" olduğundan yani nesnel nedenlerle koşullanmış ve belli yasalara tâbi olan toplumun gelişiminin bir aşaması olduğundan dolayı bilimsel bir kafa süreçlerin genel doğrultusunu önceden görebilir. İnsanın olayların akışına, kendisini bir heves konjonktürüne değil de bilimsel öngörüye dayandırarak tepkide bulunmasını sağlayan şey, ancak toplumun anatomi ve fizyolojisinin dikkatlice bir incelenişidir. Devrimci doktrini "hor gören" devrimciler, hiçbir haberi olmadığı halde tıbbi doktrini hor gören üfürükçülerden, ya da teknolojiyi reddeden bir mühendisten bir adım bile ileride değildir. Bir hastalık olarak adlandırılan "durumu" bilimin yardımı olmaksızın düzeltmeye çalışanlara şarlatan denir ve yasalarca kovuşturulurlar. Eğer devrim şarlatanlarını yargılayacak bir mahkeme olsaydı, kuvvetle muhtemeldir ki, Borodin, tıpkı Moskovalı ilham kaynakları gibi, çok sert bir şekilde cezalandırılırdı. Korkarım ki Garine'in kendisi de bu mahkemeden pek sağ salim çıkmazdı.

Romanda, tıpkı ulusal devrimin iki kutbu gibi, iki figür birbirine zıt olarak konuluyor; yaşlı Çen-Dai, Kuomintang'ın sağ kana-

dının manevi otoritesi, burjuvazinin peygamberi ve azizi, ve Hong, teröristlerin genç lideri. Her ikisi de güçlü bir biçimde tasvir ediliyor. Çen-Dai, Avrupa terbiyesiyle yetişmiş birinin diline çevrilen eski Çin kültürünü kendi şahsında cisimleştirir, bu zarif elbiseyle, Çin'in tüm egemen sınıflarının çıkarlarını "soylulaştırır." Muhakkak Çen-Dai de ulusal kurtuluşu arzulamaktadır ama emperyalistlerden çok kitlelerden ödü kopmaktadır; ulusun sırtına vurulmuş boyunduruktan çok devrimden nefret etmektedir. Eğer devrime yaklaşıyorsa, bu yalnızca onu yatıştırmak, hizaya getirmek ve takatsiz bırakmak içindir. Her iki cephede de, hem emperyalizme karşı hem de devrime karşı, pasif direniş politikası izler; tıpkı belli dönemlerde ve şu ya da bu biçimde burjuvazinin her enlem ve boylamda izlediği Hindistan'daki Gandhi'nin politikası gibi. Pasif direniş, burjuvazinin kitlelerin hareketini kanalize etme ve onu harcama eğiliminden kaynaklanır.

Garine, Çen-Dai'nin etkisinin politika üstü olduğunu söylediğinde, bu lafa ancak omuz silkilir. Çin'deki "dürüst adam"ın bu maskelenmiş politikası tıpkı Hindistan'da olduğu gibi mülk sahiplerinin muhafazakâr çıkarlarının en yüce ve en soyut ahlâki biçimini ifade eder. Çen-Dai'nin kişisel ilgisizliği onun politik işlevine hiçbir şekilde ters değildir: Sömürücüler, tıpkı yozlaşmış kilise hiyerarşisinin azizlere ihtiyaç duyması gibi "dürüst adamlara" ihtiyaç duyarlar.

Çen-Dai'nin etrafında kimler toplanıyor? Roman bu soruya övgüyü hak eder bir kesinlikte cevap veriyor: "Yaşlı mandarinlerden, afyon ve müstehcen fotoğraf kaçakçılarından, işi bisiklet acentalığına dökmüş memurların, Paris'te okumuş avukatlardan ve her türden aydınlardan" (s.124) oluşan bir dünya. Onların da ardında, devrime karşı General Tang'ı silahlandıran İngiltere'ye sımsıkı bağlanmış çok daha sağlam bir burjuvazi. Zafer beklentisindeki Tang, Çen-Dai'yi hükümetin başına getirmeye hazırlanmaktadır. Her ikisi de, Çen-Dai ve Tang, buna rağmen Borodin ve Garine'in hizmet ettiği Kuomintang'ın üyesi olmayı sürdürürler.

Tang, ordularının saldırdığı bir köyü ele geçirip devrimcileri, parti yoldaşları olan Borodin ve Garine'den başlayarak kesmeye hazırlanırken, bunlar Hong'un yardımıyla işsizleri seferber eder ve silahlandırırlar. Fakat Tang üzerinde bir zafer kazandıktan sonra

önderler daha önce varolan bir şeyleri değiştirmeye çalışmazlar. Çen-Dai'yle kurdukları muğlak bloğu bozamazlar, çünkü işçilere, kulilere, devrimci kitlelere güvenmezler; nitelikli birer kolu oldukları Çen-Dai'nin önyargılarıyla zehirlenmişlerdir.

Burjuvaziyi "ürkütmemek" amacıyla Hong ile mücadele etmeye başlarlar. Peki Hong kimdir, nereden gelmiştir? "En aşağı tabakadan" (s.36) Devrime ancak zafer kazandığında kucak açanlardan değil, devrimi yapan insanlardan biridir. Hong Kong'un İngiliz valisini öldürmeyi kafasına koyduğunda, Hong'un ilgilendiği tek bir şey vardır: "İdam cezasına çarptırıldığımda gençlere sadece, benim yolumu izlemelerini söyleyin." (s.36) Hong'a net bir program verilmeliydi: İşçileri uyandır, onları birleştir, silahlandır ve onları Çen-Dai'nin karşısına bir düşman olarak çıkar. Ama Komintern bürokrasisi Çen-Dai'nin dostluğunu kazanmaya çalışır, Hong'u geri çevirir ve onu çileden çıkarır. Hong, birbiri ardına tam da Kuomintang'ı "destekleyen" bankacıları ve tüccarları cezalandırmakta, misyonerleri öldürmektedir: "İnsanlara bu sefalete dayanmayı vazedenler cezalandırılmalıdır, ister Hıristiyan papazlar ister başkası olsun " (s.274) Eğer Hong doğru yolu bulamıyorsa, bu, devrimi bankerlerin ve tüccarların ellerine teslim eden Borodin ve Garine'in hatasıdır. Hong zaten ayağa kalkmış ama henüz gözlerini ovuşturmamış ya da kendine gelememiş kitleleri yansıtır. Tabanca ve bıçağıyla, Komintern ajanlarının felç ettiği kitleler *adına* harekete geçmeye çabalar. Çin devriminin yalın gerçeği işte budur.

* * *

Bu arada, Kanton hükümeti "bir yanda polisi ve sendikaları elinde tutan Garine ve Borodin ile diğer tarafta hiçbir şeyi elinde tutmayan ama yine de varolan Çen-Dai arasında, düz durmaya çabalarken salınıp durmaktadır." (s.68) Neredeyse ikili iktidarın mükemmel bir tablosuyla karşı karşıyayız. Komintern temsilcileri Kanton'un sendikalarına, polise, Whampoa Askeri Akademisine, kitlelerin sempatisine ve Sovyetler Birliği'nin yardımına sahiptir. Çen-Dai ise "ahlâki otoriteye," yani ölesiye şaşkına dönmüş mülk sahiplerinin prestijine sahiptir. Çen-Dai'nin dostları uzlaşmacılar tarafından bile bile desteklenen iktidarsız bir hükümetin koltukla-

rında oturuyorlar. Ama bu tam da Şubat devriminin rejimi, Kerenskici sistem değil midir? Tek farkla, Menşeviklerin rolü bu kez sahte Bolşevikler tarafından oynanmaktadır. Borodin, bir Bolşevik makyajı yapmış olsa ve bu makyajı ciddiye alsa bile hiç kuşkusuz bu durumun farkındadır.

Garine ve Borodin'in temel düşüncesi, Kanton limanına yaklaşmakta olan Çinli ve yabancı gemilerin Hong Kong limanına girmesini engellemektir. Kendilerini devrimci gerçekçiler olarak değerlendiren bu insanlar ticari bir boykot aracılığıyla Güney Çin'deki Britanya egemenliğini paramparça etmeyi ümit ediyorlar. İlk iş olarak, devrimi İngiltere'ye teslim etmek için fırsat kollayan Kanton burjuvazisinin hükümetini yıkmayı asla gerekli görmüyorlar. Hayır, Borodin ve Garine her gün, içinde yürürlüğe konulacak kararnameler bulunan evrak çantalarıyla şapkaları ellerinde "hükümet"in kapısını çalıyorlar. İçlerinden biri Garine'e hükümetin tabanda bir hayalet olduğunu hatırlatıyor. Garine istifini bozmuyor. Hayalet ya da değil, diye yanıtlıyor, ona ihtiyacımız olduğu sürece bırakalım devam etsin. Papazların bal mumu ve pamuktan imal edip insanlara peygamberin kutsal emaneti diye yutturdukları eşyalara nasıl ihtiyacı varsa bu da aynı şeydir. Devrimi zayıflatan ve alçaltan bu politikanın ardında ne gizli? Küçük-burjuva devrimcisinin muhafazakâr katı burjuvaya duyduğu saygı. İşte en kızıl Fransız Radikallerinin bile Poincaré'nin önünde diz çökmeye her zaman hazır olmalarının nedeni budur.

Fakat belki de Kantonlu kitleler henüz burjuvazinin iktidarını yıkmak için yeterince olgunlaşmamışlardır? Tüm bu atmosferden şu kanaat hasıl oluyor ki, Komintern karşı çıkmasaydı bu hayalet hükümet kitlelerin basıncı altında çok uzun zaman önce yıkılmış olurdu. Ama varsayalım ki Kanton işçileri kendi iktidarlarını kurmak için hâlâ çok zayıf olmuş olsunlar. Genel konuşmak gerekirse, kitlelerin zayıf noktası nedir? Sömürücüleri izleme eğilimleri. Bu durumda, devrimcilerin ilk görevi, işçilere, kendilerindeki bu kölece güveni kırmakta yardımcı olmaktır. Ama Komintern bürokrasisinin yaptığı bunun yüz seksen derece tersidir. Burjuvaziye boyun eğmek gerektiği fikrini kitlelerin kafasına sokmuş ve burjuvazinin düşmanının kendilerinin de düşmanı olduğunu ilân etmiştir.

Çen-Dai'yi ürkütme! Ama eğer Çen-Dai buna rağmen geri çe-

kilecek olursa, ki kaçınılmaz bir şeydir, bu durum, Garine ve Borodin'in burjuvaziye sundukları gönüllü vasallık hizmetinden vazgeçeceği anlamına gelmez. Yapacakları tek şey, kendi faaliyetlerinin yeni ilgi odağı olarak Çan Kay-şek'i, yani bu aynı sınıfın evladını ve Çen-Dai'nin küçük kardeşini seçmek olacaktır. Bolşevikler tarafından kurulan Whampoa Askeri Akademisinin başı olan Çan Kay-şek kendisini hiç de pasif direnişle sınırlamamıştır; kanlı bir güce başvurmaya hazırdır, plebyence, yani kitle tarzında değil, askeri tarzda ve ancak burjuvazinin ordu üzerinde sınırsız bir iktidarı elinde tutmasını mümkün kılacak sınırlar içinde. Borodin ve Garine, kendi düşmanlarını silahlandırmakla, kendi dostlarını silahsızlandırmış ve geri çevirmişlerdir. Felâketi işte bu şekilde hazırlıyorlar.

Ama devrimci bürokrasinin olaylar üzerinde etkisini abartmıyor muyuz? Hayır, bu etki –eğer olumlu açıdan değilse bile en azından olumsuz açıdan– kendisini düşünülebileceğinden de fazla göstermiştir. Politik olarak varolmaya daha yeni başlayan kuliler cesur bir önderliğe ihtiyaç duyuyorlar. Hong gözüpek bir programa ihtiyaç duyuyor. Devrim ayaklanan milyonlarca insanın enerjisine ihtiyaç duyuyor. Ama Borodin ve onun bürokratları Çen-Dai ve Çan Kay-şek'e gereksiniyorlar. Hong'u boğazlıyor ve işçilerin kafalarını kaldırmasını engelliyorlar. Birkaç ay içinde, burjuva ordu komutanını geri çevirmemek için köylülüğün toprak ayaklanmasını bastıracaklardır. Güçleri, Rus Ekimini, Bolşevizmi, Komünist Enternasyonal'i temsil etmelerindendir. Devrimlerin en büyüğünün otoritesini, bayrağını ve maddi kaynaklarını gasp eden bürokrasi, yine büyük bir devrim olmak için her türlü olanağa sahip olan bir başka devrime geçit vermiyor.

Borodin ve Hong arasındaki diyalog (s.182-184), Borodin ve onun Moskovalı ilham kaynakları için hazırlanacak iddianamenin en güzel örneğidir. Hong, her zamanki gibi kararlı eylemden yanadır. En göze çarpan burjuvalarının cezalandırılması ister. Borodin bula bula şu itirazı öne sürer: "Parasal yardımda bulunanlara" dokunulmamalı. "Devrim o kadar basit bir şey değil" der Garine kendi adına. "Devrim bir orduyu beslemek demektir" diye ekler Borodin. Bu aforizmalar Çin devriminin boğazına geçirilen ilmiğin tüm unsurlarını içerir. Borodin, "devrime" katkıda bulunmaları,

yani Çan Kay-şek'in ordusunu beslemeleri karşılığında burjuvaziyi korumuştur. Çan Kay-şek'in ordusu proletaryayı imha etmiş ve devrimi tasfiye etmiştir. Bunu önceden görmek gerçekten imkânsız mıydı? Ve gerçekten daha önceden görülmedi mi? Burjuvazi gönüllü olarak ancak halka karşı kendisine hizmet eden bir orduyu besler. Devrimin ordusu bağış beklemez: Burjuvaziyi ödeme yapmak zorunda bırakır. Buna devrimci diktatörlük denir.

Hong işçi toplantılarında başarıyla öne çıkar ve "Ruslara", devrimin yıkımının sorumluluğu taşıyanlara gürler. Hong'un tarzı hedefe götürmez ama Borodin'e karşı haklıdır. "Taiping önderlerinin Rus danışmanları mı vardı? Ya Boxerlerin?" (s.190)[155] Eğer 1924-27 Çin devrimi kendi haline bırakılsaydı belki derhal zafer kazanamazdı ama böylesi harakiri yöntemlerine de başvurmazdı, utanç verici bir teslimiyet olarak bilinmezdi ve devrimci kadroları eğitirdi. Kanton ile Petrograd ikili iktidarları arasında trajik bir fark vardır: Çin'de görünürde bir Bolşevizm yoktu; Bolşevizm, Troçkizm adı altında karşı-devrimci bir doktrin olarak ilân edildi ve her türlü iftira ve baskı yöntemiyle cendere altına alındı. Kerenski'nin Temmuz günlerinde beceremediği şeyi, Stalin, on yıl sonra, Çin'de becerdi.[156]

Borodin ve "onun kuşağından tüm Bolşevikler" diye bizi temin eder Garine, anarşistlere karşı yürüttükleri mücadeleyle ayırt edilirler. Yazar bu ifadeye, okuyucuyu, Borodin'in Hong'un grubuna karşı yürüttüğü mücadeleye hazırlamak için ihtiyaç duymuştur. Tarihsel olarak yanlıştır. Anarşizm, Bolşeviklerin ona karşı başarılı bir şekilde savaşmalarından ötürü değil, kendi ayağının altın-

---

[155] Taiping isyanı (1851-1864) bir Hıristiyan mistiği olan Hung Ziu-çuan önderliğinde Çing hanedanına karşı girişilmiş bir ayaklanma idi. Bu büyük köylü ayaklanması en sonunda Britanya askeri kuvvetlerinin müdahalesiyle yenilgiye uğratıldı. Boxer ayaklanması (ki Çinliler bu ismi kullanmazlar) 1899-1900'de I-ho Çüan (Dürüst ve Uyumlu Yumruklar) gizli derneğinin önderlik ettiği yabancı düşmanı bir ayaklanma idi. Ağustos 1900'de Pekin'i yağmaladıktan sonra, ABD, Fransa, Britanya, Almanya, Avusturya, İtalya, Rusya ve Japonya birliklerinden oluşan sekiz güç tarafından ezildi. Çing hükümeti ayaklanma bastırıldıktan sonra emperyalist hükümetlere tazminat ödemek zorunda kaldı.

[156] 1917 Temmuz günleri, Petrograd'daki Rus işçilerinin Alexandr Kerenski'nin Geçici Hükümetine karşı giriştikleri kendiliğinden kitle gösterileriyle başladı. Kerenski, Troçki'yi tutuklayıp Lenin'i yeraltına geçmeye zorlamak suretiyle Bolşeviklere karşı ciddi baskılar uygulayarak misillemeye girişti.

daki toprağı kazdığı için Rusya'da başını kaldıramadı. Anarşizm, eğer ki aydın kafelerinin ve yazı kurulu bürolarının dört duvarı arasında yaşamıyor da, çok daha derinlere nüfuz ediyorsa, kitlelerin umutsuzluk psikolojine tercüman oluyor ve demokrasinin yalanlarının ve oportünizmin ihanetinin politik olarak cezalandırılması anlamına geliyor demektir. Bolşevizmin devrimci sorunları ortaya koymaktaki ve çözümlerini öğretmekteki cesareti anarşizmin gelişebileceği bir boşluk bırakmamıştı. Fakat Malraux'nun tarihsel incelemesi hatasız değilse de, onun anlatısı, Stalin-Borodin'in oportünist politikasının Çin'de anarşist terörizmin zeminini nasıl hazırladığını takdire değer bir biçimde göstermektedir.

Bu politikanın mantığıyla hareket eden Borodin, teröristlere karşı bir kararnameyi kabullenmeye razıdır. Moskova önderliğinin işlediği suçların maceracılık yoluna sürüklediği sağlam devrimciler –Komintern'in onayıyla– Kanton burjuvazisi tarafından yasadışı ilân edilirler. Onların buna verdiği yanıt, paralı burjuvaları koruyan sözde devrimci bürokratlara karşı terörist eylemlerdir. Borodin ve Garine, artık yalnızca burjuvaziyi değil kendi kellelerini de kurtarmak için teröristleri ele geçirir ve yok ederler. Uzlaşma politikasının kaçınılmaz bir biçimde ihanetin en aşağılık düzeyine inişi işte böyledir.

Kitabın adı *Les Conquérants*. Devrim kendi hedeflerini emperyalizminkiyle karıştırdığında iki anlama da gelen bu başlıkla yazar Rus Bolşeviklerine, daha doğrusu onların bir kesimine atıfta bulunuyor. Fatihler? Çinli kitleler, örnek aldıkları Ekim ayaklanmasının ve bayrak bildikleri Bolşevizmin etkisiyle, devrimci bir ayaklanma için ayağa kalkmışlardı. Ama "fatihler" hiçbir şey fethetmediler. Tersine, herşeyi düşmana teslim ettiler. Eğer Rus devrimi Çin devrimini ortaya çıkardıysa, Rus epigonlar da bu devrimi boğazlamışlardır. Malraux bu sonuçları çıkarmıyor. Bunların varlığından bile kuşku duymaz. Onun dikkate değer kitabının arka planında bunlar çok açık bir şekilde ortaya çıkmaktadır.

Problems of the Chinese Revolution'dan.

ÇİN KOMÜNİST PARTİSİNDE NELER OLUYOR?

Mart 1931'de yayınlandı

25 Aralık 1930 tarihli *Pravda*'da şunlar söyleniyor:

> 1930'un sonlarında Çin Komünist Partisinin 200.000 üyesi vardı. Parti Çen Tu-ziu'nun düşüncelerinin kalıntılarını temizlemiş ve Troçkizmi ideolojik olarak yok etmişti. [!]
>
> Ne var ki, mücadelenin karmaşık koşulları son zamanlarda parti içerisinde "solcu" yarı-Troçkist karakterde bazı tereddütlere yol açmıştır. Devrimci durumun uluslararası alanda olgunlaştığına inanan çok sayıda yönetici yoldaş, Kızıl Ordu tarafından ele geçirilen bölgelerdeki sovyet iktidarını pekiştirme gerekliliğini gözardı ederek, ulusal düzlemde doğrudan iktidar mücadelesini başlatma sorununu ortaya atmışlardır. Böyle bir değerlendirmeden yola çıkarak proletaryanın ekonomik mücadelesini durdurmanın ve devrimci sendikaları tasfiye etmenin mümkün olduğunu düşünüyorlar.

Bu pasaj, Çin partisinin yönetici memurlarının zihinlerinde bir kaosun hüküm sürdüğünü anlatıyor. Troçkizmi "ideolojik olarak" yok etmişlerdir ama –söylemeye gerek yok– hemen bu yok edişi takiben, yeniden "yarı-Troçkist karakterde" tereddütler ortaya çıkmıştır. Böyle şeyler daha önce de defalarca yaşanmıştı. Bu tereddütler "çok sayıda yönetici yoldaş" arasında bile ortaya çıkmıştır. Bu da daha önce yaşanmıştı.[157]

---

[157] Peng Te-huai birliklerinin Ağustos 1930'da Çangşa'yı elde tutmaktaki başansızlığından sonra, Komintern, kırsal kesimdeki ÇKP ordularını sınai merkezleri ele geçirmekte kullanma çizgisinin başarısızlığının günah keçisi olarak Li Li-san'ı seç-

Nedir bu yeni yarı-Troçkist tereddütler? Bunlar kendilerini herşeyden önce, "ulusal düzlemde doğrudan iktidar mücadelesi"ne başlama talebinde ifade ediyorlar. Ama Sol Muhalefet, 1927 sonlarından beri tam tersi bir talebi ileri sürmüştü: İvedi bir slogan olarak silahlı ayaklanma sloganının geri çekilmesi. Bugün bile Çinli yoldaşlarımız gündeme silahlı ayaklanmayı değil, proletaryanın ve köylülüğün toplumsal talepleri ve devrimci demokrasinin sloganları etrafında kitlelerin seferber edilmesini; kırsal kesimde maceracı denemeleri değil, partinin ve sendikaların inşasını koyuyorlar! Eğer *Pravda* iftira etmiyorsa (ki oldukça muhtemeldir), eğer yeni muhalefet gerçekten de "proletaryanın ekonomik mücadelesini durdurma ve devrimci sendikaları tasfiye etme" talebini dillendiriyorsa, bu, Sol Muhalefetin (Bolşevik-Leninistler) önerilerine taban tabana zıttır.

Daha ileride, bu yeni tutumun "Kızıl Ordu tarafından ele geçirilen bölgelerdeki sovyet iktidarını pekiştirme gerekliliğini" gözardı ettiğini okuyoruz. Böylesi bir pekiştirme görevi yerine, öyle görünüyor ki, muhalefet genel bir ulusal ayaklanma çağrısında bulunuyor. Bunun da Bolşevik-Leninistlerin tutumuyla hiçbir ortak yanı yoktur. Eğer Çin "Kızıl Ordusu" bir proleter ayaklanmanın silahı olarak ele alınıyorsa, Çinli komünistlere her devrimci ayaklanmanın yasaları rehberlik etmelidir. Saldırıya geçmeli, kendi bölgelerini genişletmeli, ülkenin stratejik merkezlerini ele geçirmelidirler. Bu olmaksızın her devrimci ayaklanma umutsuz bir girişimdir. Gecikmek, saldırı pozisyonu almak yerine savunmada kalmak, ayaklanmanın yenilgisini telâffuz etmektir. Bu anlamda yeni muhalefet, eğer bakış tarzı doğru bir şekilde aktarılıyorsa, kırsal kesimdeki "sovyet iktidarı"nın yıllarca korunabileceğine ya da bu sovyet iktidarının "Kızıl Ordu" etiketini taşıyan partizan birliklerinin bagajında ülkenin bir ucundan diğerine taşınabileceğine inanan Stalinistlerden çok daha tutarlıdır. Fakat her iki tutum da bizim tutumumuza benzemez, her ikisi de yanlış bir kalkış noktasından kaynaklanmaktadır. Bu anlayışlar, sovyet iktidarının sınıf-

---

meye karar verdi. Li Li-san 25 Kasımda Politbürodan uzaklaştırıldı ve Troçki'nin aktardığı *Pravda* makalesinden hemen önce Aralıkta Moskova'ya gönderildi. Li ve taraftarları komploculukla ve "Troçkizm"le suçlandılar. Li'nin yerine, Pavel Mif'in himayesinde olan ve Çen Şao-yü'nün (Wang Ming) başını çektiği gençler getirildi.

sal teorisini reddederler. Çin Komünist Partisinin tüm geleceğini maceracı bir tarzda kırsal köylü isyanına bağlı kılarak, devrimi bu isyanlar içerisinde eritmektedirler.

Komünist Partisi neyi temsil ediyor? Hiç umulmadık bir biçimde 1930'un sonlarında Komünist Partinin yaklaşık "200.000 üyesi" olduğunu bu makaleden öğreniyoruz. Bu sayı hiçbir açıklama yapılmaksızın veriliyor. Eğer partinin geçen yılki bu muazzam büyümesi bir gerçek ise, o takdirde bu, durumun devrim lehine radikal bir değişiminin belirtisi olmalıdır. İki yüz bin üye! Eğer gerçekte partinin elli, kırk ve hatta yirmi bin üyesi bile olsaydı, ikinci Çin devrimini yaşadıktan ve onu derslerini özümsedikten sonra artık bunun etkili ve yenilmez bir güç olduğunu; böyle kadrolarla tüm Çin'i dönüştürebileceğimizi söylerdik. Ama aynı zamanda şunu da sormak zorunda kalırdık: Bu yirmi bin işçi sendika üyesi midirler? Sendikalar içerisinde ne tür bir çalışma yürütüyorlar? Etkileri artıyor mu? Örgütlerini örgütsüz ve kırsal periferideki kitlelerle birleştiriyorlar mı? Hangi sloganlarla?

Gerçek şu ki, Komintern önderliği proleter öncüden bir şeyler saklamaktadır. Emin olabiliriz ki, bu 200.000'in aslan payı –diyelim ki yüzde 90 ila 95'i– "Kızıl Ordu" birliklerinin aktif olduğu bölgelerden gelmektedir. Politik tabloyu net bir biçimde görebilmek için, köylü birliklerinin politik psikolojisini ve faaliyet yürüttükleri koşulları tasavvur etmek gerekir: Partizanlar, büyük ihtimalle, zaten partide kayıtlıdırlar ve sonra da ele geçirilen bölgelerdeki köylüler gelir. "Kızıl Ordu" ve "sovyet iktidarı" kadar Çin partisi de proleter parmaklıklarını yıkmış ve kırsal bölgelere ve taşraya doğru yola çıkmıştır.

Yeni Çin muhalefeti açmazdan bir çıkış yolu ararken, okuduğumuz üzere, ulusal düzlemde bir proleter ayaklanma sloganını atıyor. Önkoşulları varolsaydı şüphesiz bu en güzel çıkış olurdu. Ama bugün bu koşullar mevcut değildir. O zaman ne yapmalı? Kimsenin önceden ne kadar süreceğini söyleyemeyeceği devrimler arası dönem için sloganlar geliştirmeliyiz. Bunlar demokratik devrimin sloganlarıdır: Toprak köylüye, sekiz-saatlik işgünü, ulusal bağımsızlık, tüm halklar için kendi kaderlerini tayin hakkı ve son olarak kurucu meclis. Bu sloganlarla partizan birliklerinin kırsal köylü ayaklanmaları, kendi kırsal yalıtılmışlığını parçalayacak ve

kendi kaderlerini genel ulusal harekete bağlayarak onunla kaynaşacaktır. Komünist Parti, Çin köylülüğünün teknik kılavuzu olarak değil tüm ülke işçi sınıfının politik önderi olarak ortaya çıkacaktır. Başka yolu yoktur!

"Notes of a Journalist", *Writings of Leon Trotsky (1930-31)*'den.
Militant (New York), 15 Nisan 1931'den alınma.

BOĞAZLANAN DEVRİM VE BOĞAZLAYICILARI

13 Haziran 1931

Acil işler, Malraux'nun benim eleştirilerime karşı Komünist Enternasyonal'i, Borodin'i, Garine'i ve kendisini savunduğu makalesini çabucak okumama engel oldu. Politik bir yayıncı olarak Malraux, proletaryadan ve devrimden bir sanatçı olarak olduğundan hâlâ daha uzaktır. Tek başına bu gerçek, bu satırları haklı çıkarmazdı, çünkü yetenekli bir yazarın illa ki bir proleter devrimci olması gerektiği hiçbir yerde söylenmemiştir. Buna rağmen aynı soruna tekrar geri dönüyorsam bunun nedeni Malraux değil, konunun kendisidir.

Romanın en iyi figürleri demiştim, toplumsal sembollerin prestijine sahipler. Eklemeliyim ki: Borodin, Garine ve tüm diğer "mesai arkadaşları" sözde devrimci bürokrasinin, bir yanda Sovyet devletinin varlığı sayesinde ve diğer yanda da Komintern'deki belirli bir rejimin sayesinde doğan yeni bir "toplumsal tip"in simgesini temsil etmektedirler.

Borodin'i, romanda betimlendiği gibi, "profesyonel devrimciler" sınıflandırılmasının içine yerleştirmeyi reddetmiştim. Malraux, bana, Garine'in bu başlığı almayı hak edecek yeterli sayıda mandarin düğmesinin olduğunu göstermeye gayret ediyor. Malraux burada Troçki'nin daha fazla sayıda düğmeye sahip olduğunu eklemeyi de ihmal etmiyor. Gülünç değil mi? Profesyonel devrimci tipi hiçbir şekilde bir tür ideal tip değildir. Fakat her halükârda, belirli bir politik biyografisi ve belirgin vasıflarıyla *belirli* bir tiptir. Geçtiğimiz on yıllarda bu tipi yaratan yalnızca Rusya'dır; Rus-

ya'da, bu tipin en mükemmeli Bolşevik parti tarafından yaratılmıştı.

Borodin'in ait olduğu kuşağın profesyonel devrimcileri ilk devrimin arifesinde şekillenmeye başlamıştı, 1905'te sınava tâbi tutuldular, ve karşı-devrim yıllarında kendilerini çelikleştirip eğittiler (ya da ayrıştırdılar); 1917'de en önemli sınavdan geçtiler. 1903'ten 1918'e değin, yani Rusya'da bu tip profesyonel devrimcilerin şekillenmekte olduğu tüm bir dönem boyunca Borodin ve yüzlerce ve binlerce Borodinler mücadelenin dışında kalmışlardı. 1918'de, zaferden sonra, Borodin kendi hizmetini sunmak üzere geri döndü. Bu onu onurlandırır: Proleter bir devlete hizmet etmek burjuva bir devlete hizmet etmekten daha değerlidir. Borodin çok tehlikeli görevlerin altına girdi. Fakat yabancı ülkelerdeki ve bilhassa da sömürge ülkelerdeki burjuva devletlerin ajanları da sıklıkla çok tehlikeli görevlerin üstesinden gelirler. Gelgelelim bu nedenle birer devrimci olmazlar. Maceracı-memur tipi ile profesyonel devrimci tipi, belli anlarda ve belli nitelikleri açısından benzerlikler taşıyabilir. Fakat tarihsel işlevleri kadar psikolojik şekillenmeleriyle de iki zıt tiptirler.

Devrim kendi rotasını kendi sınıfıyla birlikte izler. Eğer proletarya zayıfsa, eğer geriyse, devrim kendisini propaganda çevrelerinin oluşturulması, kadroların hazırlanması gibi alçak gönüllü, sabırlı ve sebatkâr işlerle sınırlar; ilk kadrolarını sağladığında koşullara göre legal ya da illegal kitle ajitasyonuna geçer. Kendi sınıfını her zaman düşman sınıftan ayırt eder ve ancak kendi sınıfının gücüne dayanan ve bu gücü pekiştiren bir siyaset yürütür. Fransız, Rus ya da Çinli proleter devrimci Çinli işçilere, bugünün ya da yarının olsun fark etmez, kendi ordusu olarak bakacaktır. Maceracı-memur kendisini Çin ulusunun tüm sınıflarının üstünde görür. Kendisini, Çin'deki güçlerin iç ilişkilerinden bağımsız olarak, hükmetmeye, emirler vermeye, komuta etmeye yazgılı biri olarak değerlendirir.

Çin proletaryası bugün zayıf olduğundan ve komuta mevkilerini sağlama bağlayamadığından dolayı, memur uzlaşır ve farklı sınıfları bir araya getirir. Ulusun müfettişi gibi, sömürge devriminin işlerini üstlenen bir genel vali gibi davranır. Muhafazakâr burjuva-

zi ile anarşistler arasında çeşitli bileşimler ayarlar, *ad hoc*[158] bir program uydurur, muğlaklıklar üzerine politikalar inşa eder, dört sınıf bloğu oluşturur, kılıcını gömer ve ilkeleri alaya alır. Sonuç nedir? Burjuvazi daha da zenginleşir, etkisi daha da artar, daha da deneyim kazanır. Maceracı-memur onu aldatmayı başaramaz. Tam da bu nedenle, özveri ruhuyla dolu ama deneyimsiz işçileri burjuvazinin ellerine teslim ederek bizzat işçileri aldatır. Komintern bürokrasisinin Çin devrimindeki rolü buydu.

"Devrimci" bürokrasinin proletaryanın güçlerinden bağımsız olarak komuta etme hakkını doğal bir hak gibi değerlendirmekle Malraux, bizleri, hiç kimsenin savaşa katılmaksızın Çin devrimine katılamayacağı, ve yine hiç kimsenin Kuomintang'a katılmaksızın savaşa katılamayacağı hususunda bilgilendirir.... Buna bir de şunu ekler: Kuomintang'dan kopmak Komünist Parti açısından illegaliteye geçme zorunluluğu anlamına gelirdi. Birisi bu argümanların Çin'deki Komintern temsilcilerinin felsefesini özetlediğini düşündüğünde, Malraux şunları söylemekten de çekinmiyor: Gerçekten, tarihsel sürecin diyalektiği bazen örgütlere, insanlara ve fikirlere kötü şakalar yapar! Sorunu çözmek ne kadar da kolaymış meğer; düşman bir sınıf tarafından yönetilen olaylara başarılı bir şekilde katılmak için bu sınıfa teslim olunmalıdır, Kuomintang'ın baskılarından sakınmak için onun renklerine bürünülmelidir! İşte Borodin-Garine'in sırrı.

Malraux'un Çin'in 1925'teki durumunu, olanaklarını ve görevlerini politik değerlendirişi baştan aşağı yanlıştır; bu değerlendirme devrimin gerçek sorunlarının başladığı sınır çizgisine güçlükle ulaşır. Bu konuda söylenmesi gerekenleri başka bir yerde dile getirmiştim ve Malraux'nun makalesi daha önce söylediğim şeyleri yeniden gözden geçirmek için herhangi bir neden sunmuyor. Fakat Malraux'nun durum hakkındaki yanlış değerlendirmesinin zemininde kalarak bile kimse Stalin-Borodin-Garine politikasını hiçbir şekilde haklı çıkaramaz. 1925'te bu politikayı protesto etmek için belli şeyler önceden görülmek zorundaydı. 1931'de bu politikayı savunmak için insanın iflah olmaz derece kör olması gerekir.

Komintern memurlarının stratejisi Çin proletaryasına, küçük

---

[158] Eklenti niteliğinde; yığma; yamalı

düşürülmekten, kadrolarının imhasından ve herşeyden öte korkunç bir kafa karışıklığından başka bir şey sundu mu? Kuomintang önündeki bu utanç verici teslimiyet partiye dönük baskıyı engelledi mi? Tersine yalnızca baskıları arttırdı ve yoğunlaştırdı. Komünist Parti illegaliteye geçmek zorunda kalmadı mı? Üstelik ne zaman? Devrimin ezilmesi döneminde! Eğer komünistler devrimci yükseliş dalgasının daha başında illegal faaliyetle işe başlasalardı, açık alana kitlelerin başında çıkabilirlerdi. Çan Kay-şek, Borodin'lerin ve Garine'lerin yardımıyla partiyi bozarak ve moral bozukluğuna sürükleyerek, hemen ardından partiyi büyük bir başarıyla karşıdevrim yıllarında illegaliteye sığınmaya zorlamıştır. Borodin-Garine politikası bütünüyle Çin burjuvazisine hizmet etmiştir. Çin Komünist Partisi tekrar en baştan başlamak zorundadır, üstelik de, yıkıntılarla, önyargılarla, kavranılmamış yanlışlar ve ileri işçilerin güvensizliğiyle dolu bir arenada. İşte sonuçlar bunlardır.

Tüm bu politikanın cânice karakteri, kendisini, yalıtık sorunlarda özel bir şiddetle açığa vurur. Malraux, teröristleri burjuvazinin ellerine teslim ederken burjuvazinin liderini, Çen-Dai'yi de bile bile terör bıçağının altına yatırmaları olgusunu Borodin ve şürekâsının bir fazileti olarak sunar. Bu düzenbazlık ancak bir bürokratik Borgia'ya ya da her zaman insanların arkasından başkalarının ellerini kullanarak ateş etmeyi tercih eden "devrimci" Leh *zlaçta*'sına [orta sınıf ve soyluluk] yakışır. Hayır, görev Çen-Dai'yi bir pusuda öldürmek değil, burjuvazinin devrilişini hazırlamaktı. Devrimin partisi öldürmek zorunda kaldığında, bunu kitleler tarafından kavranılmış görevler ve acil hedefler adına, sorumluluğunu üstlenerek yapar.

Devrimci ahlâk, soyut Kantçı normlar değil, devrimcileri kendi sınıflarının görev ve hedeflerinin denetimine sokan davranış kurallarıdır. Borodin ve Garine'in kitlelerle bağı yoktu, sınıfın önünde sorumluluk ruhunu sindirmediler. Onlar, yukarıdan aldıkları ferman çerçevesinde "herşeyin mubah olduğunu" düşünen bürokratik süpermenlerdir. Böyle adamların faaliyeti, belli anlarda ne kadar etkili olabilirse olsun, son tahlilde ancak devrimin çıkarları aleyhine hizmet edebilir.

Çen-Dai'yi Hong'un elleriyle öldürdükten sonra Borodin ve Garine, Hong ve grubunu cellâtların ellerine teslim ediyorlar. Bu

tutum onların tüm politikasını Kabil'in[159] adıyla damgalar. Burada da Malraux bir savunucu pozu takınır. Argümanı nedir? Lenin ve Troçki de anarşistleri cezalandırmıştır. Bu sözlerin bir anlığına bile olsa devrime yakınlaşan bir insan tarafından söylendiğine inanmak çok güç. Malraux şunu ya unutuyor ya da anlamıyor; devrim, bir sınıfın diğerleri üzerindeki egemenliği adına gerçekleşir, devrimciler yalnızca bu görevden dolayı şiddete başvurma hakkını kendilerinde görürler.

Burjuvazi, sömürü ve alçaklık rejimini korumak adına devrimcileri ve bazen de anarşistleri (çok daha nadir olarak, çünkü hep daha itaatkâr hale gelirler) imha eder. Burjuvazinin egemenliği altında, Bolşevikler her zaman anarşistleri Çiappelere karşı savunurlar.[160] İktidarı ele geçirdikten sonra, Bolşevikler anarşistleri proletarya diktatörlüğü saflarına çekmek için herşeyi yaptılar. Gerçekten de anarşistlerin çoğunluğunu kendi arkalarına almayı başardılar. Evet, Bolşevikler proletarya diktatörlüğünün temelini oyan anarşistleri sert bir şekilde cezalandırdılar. Haklı mıydık haksız mı? Bu tamamen, devrimimizin ve bu devrimin kurduğu rejimin hangi tarzda değerlendirildiğine bağlıdır. Fakat bir anlığına bile, Bolşeviklerin –Prens Lvov ya da Kerenski'nin burjuva rejimi altında– anarşistlerin yok edilmesinde bu rejimin ajanları olarak hareket edebileceği tasavvur edilebilir mi? Buna tiksintiyle sırtımızı dönmek için sorunu açık bir biçimde formüle etmek bile yeterlidir. Tıpkı Bridoison'un yalnızca biçimle ilgilenmesi ve özü gözardı etmesi gibi, sözde devrimci bürokrasi ve onun edebi avukatı da hangi sınıfa ve hangi rejime hizmet ettikleri sorununu gözardı ederek yalnızca devrimin mekaniğiyle ilgilenirler. İşte bir devrimci ile bir devrim memuru arasındaki uçurum da burada yatar.

Malraux'nun Marksizm hakkında söyledikleri bir şakadan ibarettir. Marksist politika Çin'de uygulanamazdı, çünkü proletarya sınıf bilinçli değildi. Sanki bundan bu sınıf bilincini uyandırma görevi çıkıyormuş gibi görünüyor. Ama Malraux proletaryanın çıkarları aleyhine yönelen bu politikanın haklılığı sonucunu çıkarır.

---

[159] Kabil, Adem ve Havva'nın en büyük oğludur. Kardeşi Habil'i öldürmüştür.

[160] Jean Çiappe (1878-1940) Paris'te (1928-34) polis şefi idi ve devrimcilere karşı sert yöntemleriyle anılırdı.

Diğer argüman da hiç inandırıcı değildir ve üstelik daha da az eğlendiricidir: Troçki devrimci politika için Marksizmin gerekliliğinden bahsediyor; peki Borodin bir Marksist değil midir? Ya Stalin, o da mı bir Marksist değildir? Öyleyse sorun Marksizm sorunu değildir. Ben, Garine'e karşı devrimci doktrini savunurum, tıpkı bir üfürükçüye karşı tıbbi bilimleri savunduğum gibi. Üfürükçü kendisini savunurken bana diyecek ki, diplomalı doktorlar da sık sık hastalarını öldürüyorlar. Bu yalnızca bir devrimciye değil, şöyle böyle eğitim görmüş bir kentliye de yakışmayan bir argümandır. Tıbbın kadir-i mutlak olmaması, doktorların her zaman bir çare bulamaması, onların da aralarında cahillerin, mankafaların ve hatta zehirleyicilerinin bulunabilmesi, hiçbir şekilde tıp eğitimi almamış ve bu eğitimin önemini inkâr eden üfürükçülere hekimlik yapma hakkını vermek için bir argüman olarak kullanılabilir mi?

Malraux'nun makalesini okuduktan sonra bir düzeltme yapmalıyım. Makalemde, iyi bir Marksizm aşısının Garine'i iyileştirebileceği fikrini dile getirmiştim. Artık öyle düşünmüyorum.

Problems of the Chinese Revolution'dan.

SOVYETLER BİRLİĞİ VE JAPONYA'NIN MANÇURYA MACERASI[161]

26 Kasım 1931

5. Çarlığın Mançurya macerası Rus-Japon Savaşına; bu savaş da 1905 devrimine yol açtı. Bugün Japonya'nın Mançurya'daki macerası *Japonya*'da devrime yol açabilir.

Yüzyılın başında, bu ülkenin feodal-askeri rejimi hâlâ genç Japon kapitalizminin çıkarlarına başarıyla hizmet edebiliyordu. Ama yüzyılın son çeyreğindeki kapitalist gelişim, eski toplumsal ve politik biçimlerde olağanüstü bir çözülmeyi beraberinde getirdi. O zamandan beri, Japonya bir değil birkaç kez devrimin kenarına kadar geldi. Ama gelişmenin dayattığı görevleri başarabilecek güçlü bir devrimci sınıftan yoksundu. Mançurya macerası Japon rejimi açısından devrimci felâketi hızlandırabilir.

Bugünkü Çin, Kuomintang kliklerinin diktatörlüğü tarafından ne kadar zayıflatılmış olursa olsun, Japonya'nın, Avrupalı güçlerin ardından, geçmişte yağmaladığı Çin'den büyük farklılıklar göstermektedir. Çin, Japon harekât birliklerini derhal başından defedecek güçte değildir, ama Çin halkının ulusal bilinci ve hareketliliği muazzam ölçüde gelişmiştir; yüz binlerce, milyonlarca Çinli askeri eğitimden geçmiştir. Çinliler durmaksızın yeni ordular ya-

[161] Japonya 18 Eylül 1931'de zaferini neredeyse derhal güvenceye alarak Mançurya'yı işgal etti. Şubat 1932'de Tokyo işgal ettiği bölgede Mançukuo kukla devletini kurdu ve Şanghay'a karşı kısa bir intikam seferi başlattı. Mançurya'nın işgalini, Çin-Japon Savaşını başlatan Japon işgalinin 1937 yazında orta Çin'e yayılmasına dek süren altı yıllık diken üstünde bir ateşkes izledi.

ratacaklardır. Japonlar kendilerini kuşatma altında hissedeceklerdir. Demiryolları ekonomik hedeflerden çok savaş hedeflerine hizmet edecektir. Gitgide daha fazla sayıda birliğin sevk edilmesi gerekecektir. Mançurya seferi daha da geniş boyutlar kazandıkça Japonya'nın iktisadi organizmasını tüketmeye, ülke içinde huzursuzluğu arttırmaya, çelişkileri keskinleştirmeye ve böylelikle de devrimci bunalımı hızlandırmaya başlayacaktır.

6. *Çin*'de, emperyalist istilaya karşı kararlı bir savunma zorunluluğu ülke içinde ciddi iç politik sonuçlara da yol açacaktır. Kuomintang rejimi, (Stalinist bürokrasinin yardımıyla) burjuva militaristleri tarafından sömürülen ve boğazlanan ulusal devrimci kitle hareketinin içinden çıkmıştır. Tam da bu nedenle, sallantılı ve çelişkilerle yüklü bugünkü rejim devrimci bir savaş başlatmaktan acizdir. Japon zorbalarına karşı bir savunma gerekliliği, kitlelerin devrimci duygularını besleyerek gittikçe Kuomintang rejimine karşı dönecektir. Bu şartlar altında, doğru bir politika sayesinde proleter öncü 1924-27 yıllarında trajik bir biçimde kaybettiği herşeyi telâfi edebilir.

7. *Mançurya*'daki bugünkü olaylar, bilhassa, Sovyetler Birliği'nden Doğu Çin Demiryolunu Çin'e bırakmasını talep eden beyefendilerin ne kadar naif olduklarını kanıtlamaktadır. Böyle bir girişim onu bile bile Japonya'ya teslim etme anlamına gelirdi ki, Japonların elinde bu demiryolu SSCB'ye karşı olduğu kadar Çin'e karşı da bir silah haline gelirdi. Eğer şimdiye kadar Japon askeri kliklerini Mançurya'ya müdahale etmekten alıkoyan bir şey varsa, ve eğer bugün onları hâlâ ihtiyatlılık sınırlarında tutabilecek bir şey varsa, bu Doğu Çin Demiryolunun Sovyetler'in mülkiyetinde olmasıdır.

8. Japonların Mançurya macerası yine de SSCB ile bir savaşa yol açabilir mi? Söylemeye gerek bile yok ki, Sovyet hükümetinin politikası ne kadar dikkatli ve makul olursa olsun, bu ihtimal dışı değildir. Feodal-kapitalist Japonya'nın iç çelişkileri açıkça hükümetini dengesizleştirmiştir. Kışkırtıcılar da (Fransa) yok değildir. Ve Çarlığın Uzak Doğu'daki tarihsel deneyiminden, dengesiz bir askeri-bürokratik monarşinin nelere kadir olduğunu da biliyoruz.

Uzak Doğu'da baş gösteren mücadele, şüphesiz demiryolları uğruna değil, tüm Çin'in kaderi üzerine yürütülüyor. Bu devasa ta-

rihsel mücadelede, Sovyet hükümeti tarafsız kalamaz, Çin'e ve Japonya'ya ilişkin olarak aynı tutumu takınamaz. Onun görevi, bütünüyle ve tamamen Çin halkının yanında olmaktır. Ancak Sovyet hükümetinin ezilen halkların kurtuluş mücadelesine korkusuz bağlılığı, Sovyetler Birliği'ni doğu cephesinde Japonya, Britanya, Fransa ve ABD'ye karşı gerçekten koruyabilir.

Yaklaşan dönemde Sovyet hükümetinin Çin halkının mücadelesini hangi tarzda destekleyeceği, somut tarihsel şartlara bağlıdır. Eğer Doğu Çin Demiryolunu bile bile Japonya'ya teslim etmek aptalca bir şeyse, Uzak Doğu'daki tüm politikasını Doğu Çin Demiryolu sorununa tâbi kılmak da o kadar aptalca olurdu. Japon askeri kliğinin bu sorundaki tavrının bilinçli bir kışkırtıcı karakteri olduğunu akla getiren çok şey vardır. bu provokasyonun doğrudan kışkırtıcısı Fransız egemenleridir. Bu provokasyonun amacı Doğuda Sovyetler Birliği'nin elini kolunu bağlamaktır. Sovyet hükümeti tarafında, her zamankinden fazla bir uzak görüşlülük ve kararlılık gerekmektedir.

Doğunun temel koşulları –uçsuz bucaksız genişliği, muazzam insan kitleleri, ekonomik geriliği– tüm sürece yavaş, uzayan ve sürüncemeli bir nitelik kazandırmaktadır. Her halükârda, Sovyetler Birliği'nin varlığına Uzak Doğu'dan kaynaklanan herhangi bir acil ve şiddetli tehdit söz konusu değildir. Yaklaşan dönemde, asıl olaylar Avrupa'da baş gösterecektir. Burada büyük fırsatlar ortaya çıkabilir, ama aynı kaynaktan kaynaklanan çok büyük tehlikeler de söz konusudur. Şimdilik, Uzak Doğu'da eli kolu bağlı olan yalnızca Japonya'dır. Sovyetler Birliği, şimdilik, elini serbest tutmalıdır.

"Almanya, Uluslararası Durumun Kilidi"nden alınmıştır, *Faşizme Karşı Mücadele* içinde.

ÇİN'DE KÖYLÜ SAVAŞI VE PROLETARYA

22 Eylül 1932

Sevgili Yoldaşlar:

Uzun bir gecikmeden sonra, mektubunuzu 15 Haziranda aldım. Söylemeye gerek yok ki, maruz kaldığı en gaddarca zulümlere rağmen Çin Sol Muhalefetinin yeniden canlanmasından ve rönesansından büyük sevinç duyduk.[162] Buradan, bilgi eksikliğimizin aşırılığıyla malul bir yargıya varılabildiği kadarıyla, mektubunuzda ifade ettiğiniz tutum bizimkiyle çakışmaktadır.

Köylü hareketine ilişkin vulger demokratik Stalinist konuma yönelik uzlaşmaz tavrımızın, şüphesiz bizzat köylü hareketine yönelik bir ilgisiz tavırla ortak hiçbir yanı yoktur. İki yıl önce yayınlanan ve Çin'in güney eyaletlerindeki köylü hareketini değerlendiren Uluslararası Sol Muhalefetin manifestosu şunları söylüyordu: "İhanete uğrayan, yenilen, takatsizleştirilen Çin devrimi hâlâ canlı olduğunu göstermektedir. Umalım ki proleter başını tekrar doğ-

---

[162] Çin Sol Muhalefeti, Mayıs 1931'deki kuruluş konferansından kısa bir süre sonra ciddi baskılara maruz kalmıştı. Önde gelen üyelerinin birçoğu tutuklanmıştı. Japonların Şanghay'ı işgal etmesinden sonra, örgüt, KMT hükümetinin ciddi bir direniş yürütmekteki acizliğinin ve ÇKP'nin sekter çekimserliğinin bir sonucu olarak hatırı sayılır bir büyüme yaşadı. 1932'nin sonlarında, ÇKP'nin Şanghay'daki sınai hücrelerinin çoğunluğu Sol Muhalefet saflarına katıldı. Ne var ki Troçki'nin mektubundan kısa bir süre sonra, 15 Ekim 1932'de, Çin Muhalefetinin Çen Tu-ziu ve Peng Şu-ze de dahil olmak üzere sekiz merkezi önderi tutuklandı. Nanking'de askeri bir mahkeme önündeki duruşmaları iki yıl sürdü. Çen ve Peng on üç yıl hapse mahkûm oldu; beş yıl hapis yattıktan sonra, 1937'de Çin-Japon Savaşının patlak vermesiyle Japon bombardımanının hapishaneyi yıkması üzerine serbest bırakıldılar.

rultacağı an çok uzak olmasın." Dahası: "Köylü isyanlarının muazzam seli, hiç şüphe yok ki sınai merkezlerindeki politik mücadelenin yeniden dirilmesi için bir itki sağlayabilir. Buna kesinlikle itimadımız var."

Mektubunuz, bunalımın ve Japon müdahalesinin etkisi altında, arka plandaki köylü savaşına rağmen, kent işçilerinin mücadelesinin bir kez daha filizlendiğine tanıklık ediyor. Manifesto'da bu olasılığı gerekli ihtiyatla birlikte dile getirmiştik: "Bugün hiç kimse, proleter öncünün kendi gücünü toplaması, işçi sınıfını mücadeleye sevk etmesi ve kendi iktidar mücadelesini köylülerin en ivedi düşmanlarına karşı yürüttükleri genel saldırıyla birleştirmesi gereken tüm uzun zaman dilimi boyunca, köylü ayaklanmasının merkezlerinin ateşi canlı tutup tutamayacağını önceden kestiremez."

Şu anda doğru bir politika aracılığıyla, işçi hareketini ve genel olarak kentsel hareketi, köylü savaşıyla birleştirmenin mümkün olacağı ve bunun üçüncü Çin devriminin başlangıcını oluşturacağı umudunu dile getirmek için sağlam sebepler olduğu açıktır. Ama unutmadan, bu halen yalnızca bir umuttur, kesinlik değil. En önemli çalışma önümüzde duruyor.

Bu mektupta, en azından uzaktan bana en önemli ve en ağır gibi görünen bir sorunu ortaya koymak istiyorum. Size bir kez daha hatırlatırım ki; elimdeki bilgiler tümüyle yetersiz, rastlantısal ve bütünlükten yoksundur. Herhangi bir düzeltme ve güçlendirmeyi gerçekten de memnunlukla karşılarım.

Köylü hareketi kendi ordularını yaratmış, büyük alanları ele geçirmiş ve kendi kurumlarını tesis etmiştir. Daha büyük başarılar gerçekleştirdiği takdirde –ve şüphesiz hepimiz böylesi başarıları ateşli bir şekilde arzu ederiz– hareket kentler ve sınai merkezlerle bağlantılı hale gelecek ve tam da bu olgu aracılığıyla, işçi sınıfı ile karşı karşıya gelecektir. Bu karşılaşmanın doğası ne olacak? Bu karşılaşmanın karakterinin barışçıl ve dostça olacağı kesin midir?

İlk bakışta soru gereksiz görünebilir. Köylü hareketi Komünistlerce ya da sempatizanlarca yönetiliyor. Bir araya gelmeleri durumunda işçilerin ve köylülerin oybirliğiyle Komünist bayrağın altında birleşmek zorunda olduklarının kanıtı kendi içinde değil midir?

Ne yazık ki sorun hiç de bu kadar basit değil. Rusya deneyimi-

ne atıf yapmama izin verin. İç savaş yılları boyunca köylülük ülkenin çeşitli kısımlarında bazen gerçek ordular haline gelen kendi gerilla müfrezelerini oluşturdu. Bu müfrezelerin bazıları kendilerini Bolşevik olarak görüyor ve çoğunlukla işçiler tarafından yönetiliyordu. Diğerleri parti-dışı kalıyorlar ve çoğunlukla köylülüğün arasından çıkan görevlendirilmemiş eski subaylarca yönetiliyordu. Mahno'nun komutasında "anarşist" bir ordu da vardı.

Gerilla orduları Beyaz Muhafızların gerisinde hareket ettikleri sürece, devrim davasına hizmet ettiler. Bazıları istisnai kahramanlıkları ve cesaretleri ile ayırt ediliyordu. Fakat kentlerde bu ordular, işçilerle ve yerel Parti örgütleri ile çatışma içine girdiler. Çatışmalar, partizanların düzenli Kızıl Ordu ile karşılaşmalarında da ortaya çıkıyordu, ve bazı durumlarda bu çatışmalar son derece acı ve şiddetli bir nitelik alıyordu.

İç savaşın acımasız deneyimi, Kızıl Ordu, Beyaz Muhafızlardan temizlenmiş eyaletleri işgal ettikten hemen sonra köylü müfrezelerini silahsızlandırma zorunluluğunu hepimize göstermiştir. Bu tür durumlarda, en iyi, en sınıf bilinçli ve en disiplinli unsurlar Kızıl Ordunun saflarına alınmıştır. Fakat partizanların önemli bir bölümü bağımsız bir varoluşu korumaya çabalamış ve sıklıkla Sovyet iktidarıyla çatışma içine girmişti. Mahno'nun ruhen bütünüyle kulak olan anarşist ordusunda durum buydu. Ancak yegâne örnek bu değildi; toprak beyliğinin restorasyonuna karşı yeterince görkemli bir savaş veren birçok köylü müfrezesi, zaferden sonra karşı-devrimin kurumlarına dönüştüler.

Tek tek her durumdaki kaynağına bakılmaksızın –ister Beyaz Muhafızların bilinçli provokasyonu, ister Komünistlerin patavatsızlığı, isterse de koşulların olumsuz bir bileşiminin sonucu olsun– silahlı köylüler ile işçiler arasında çatışmalar bir ve aynı toplumsal zeminde köklerini bulurlar: işçilerin ve köylülerin sınıf konumu ve eğitimi arasındaki farklılık. İşçiler sorunlara sosyalist bir kalkış noktasından yaklaşırlar; köylülerin bakış açısı küçük-burjuvadır. İşçiler, sömürücülerin elinden alınan mülkiyeti toplumsallaştırmaya çabalarlar; köylüler ise onu küçük parçalara bölmeye. İşçi, sarayları ve parkları ortak kullanıma sunmayı arzular; köylü ise onları parçalara bölemediği sürece, sarayları yakma ve parkları kökünden biçmeye meyillidir. İşçi, sorunları ulusal ölçekte ve bir plana

göre çözmeye çabalar; köylü ise tüm sorunlara yerel bir ölçekte yaklaşır ve merkezi planlamaya vb. karşı düşmanca bir tutum takınır.

Fakat yine de Çin Kızıl ordularının başındakiler Komünistler değil midir? Bunun kendisi, köylü müfrezeleri ile işçi örgütleri arasındaki çatışma olasılığını ortadan kaldırmaz mı? Hayır, bu söz konusu olasılığı dışlamaz. Tekil Komünistlerin köylü ordularının liderliğinde bulunmaları olgusu hiçbir şekilde bu orduların toplumsal karakterini dönüştürmez, hatta onların Komünist liderleri kesin bir proleter damga taşısalar bile. Peki Çin'de meselenin durumu nedir?

Kızıl müfrezelerin Komünist liderleri arasında şüphesiz proleter mücadele okulundan geçmemiş birçok deklase olmuş aydın ve yarı-aydın mevcuttur. İki ya da üç yıl boyunca partizan komutanı ve komiseri olarak yaşam sürdüler; savaş verdiler, toprak fethettiler vb. Kendi çevrelerinin ruhunu özümsediler. Bu arada Kızıl müfrezelerdeki sıra neferi Komünistlerin çoğunluğu tartışmasız köylülerden; tüm dürüstlüğü ve içtenliğiyle Komünist adını kabul eden ama gerçekte devrimci yoksullar ya da devrimci küçük mülk sahipleri olarak kalan köylülerden oluşur. Politikada, toplumsal olgularla değil unvanlarla ya da etiketlerle yargılara varanlar kaybederler. Bu, söz konusu politika elde silah gerçekleştirildiğinde haydi haydi geçerlidir.

Gerçek Komünist Parti, proletaryanın öncüsünün örgütüdür. Ama unutmamalıyız ki; Çin işçi sınıfı geçtiğimiz dört yıl boyunca ezilmiş ve şekilsiz bir durumda bulunmaktadır ve ancak yeni yeni canlanma işaretleri veriyor. Kent proletaryası zeminine sıkıca dayanan bir Komünist Partinin, işçiler aracılığıyla bir köylü savaşına önderlik etmeye çalışmasıyla; gerçekten Komünist olan ya da yalnızca bu ismi almış olan birkaç bin ve hatta birkaç on bin devrimcinin, proletaryanın ciddi bir desteğine sahip olmaksızın bir köylü savaşının liderliğini ele almaları tümüyle farklı şeylerdir. Çin'deki durum tam da bu ikincisidir. Bu, silahlı köylüler ile işçiler arasında çatışma tehlikesini en aşırı noktaya çıkarıyor. Her halükârda emin olabilirsiniz ki, burjuva provokatörler eksik olmayacaktır.

Rusya'da, iç savaş döneminde, proletarya ülkenin büyük bölümünde iktidarı almış durumdaydı, mücadelenin önderliği güçlü ve

çelikleşmiş bir partinin ellerindeydi, merkezi Kızıl Ordunun tüm komuta aygıtı işçilerin ellerindeydi. Tüm bunlara rağmen, Kızıl Orduyla karşılaştırılamayacak kadar zayıf olan köylü müfrezeleri, Kızıl Ordu zafer kazanarak köylü gerilla alanlarına ilerledikten sonra onunla çatışma içine girdiler.

Çin'de durum kökten farklıdır ve dahası tamamen işçilerin aleyhinedir. Çin'in en önemli bölgelerinde iktidar burjuva militaristlerin ellerindedir; diğer bölgelerde ise silahlı köylülerin liderlerinin ellerinde. Henüz hiçbir yerde bir proleter iktidar mevcut değil. Sendikalar zayıf. Partinin işçiler arasındaki etkisi önemsiz. Kazandıkları zaferlerle coşan köylü müfrezeleri Komintern'in bayrağı altında duruyorlar. Kendilerine "Kızıl Ordu" diyorlar, yani kendileri Sovyetlerin silahlı kuvvetleriyle bir tanımlıyorlar. Sonuç olarak ortaya çıkan şey şudur ki; Çin'in devrimci köylülüğü, yönetici katmanının şahsında, eşyanın tabiatı gereği Çinli işçilere ait olması gereken politik ve moral sermayeyi peşinen kendisine maletmiş görünüyor. Olayların, tüm bu sermayenin belli bir anda işçilerin aleyhine yöneleceği bir hal alması mümkün değil midir?

Doğal olarak yoksul köylülük –ki Çin'de ezici bir çoğunluğu oluşturur– politik düşündüğü ölçüde –bu küçük bir azınlıktır– içten ve tutkuyla işçilerle ittifakı ve dostluğu arzular. Fakat köylülük, silahlandığında dahi, bağımsız bir politika izleme yeteneğinde değildir.

Günlük yaşamda iki arada bir derede, kararsız ve bocalayan bir konumu işgal eden köylülük, belirleyici anlarda ya burjuvaziyi ya da proletaryayı takip eder. Köylülük proletaryaya giden yolu kolayca bulamaz. Bu yolu ancak bir dizi yanlışlar ve yenilgilerden geçtikten sonra bulabilir. Burjuvazi ve köylülük arasındaki köprü, kentli küçük-burjuvazi tarafından, en başta da genellikle sosyalizm ve hatta komünizm bayrağı altında öne çıkan aydınlar tarafından sağlanır.

Çin "Kızıl Ordu"sunun komuta kademesi, hiç şüphe yok ki, emir vermenin alışkanlığıyla kendi kendisine telkinde bulunmakta başarılı olmuştur. Güçlü bir devrimci partinin ve proletaryanın kitle örgütlerinin yokluğu, komuta kademesi üzerindeki kontrolü hakikatte imkânsız kılıyor. Komutanlar ve komiserler durumun mutlak hakimi kılığında gözükmektedirler ve şehirleri işgal ettikle-

ri takdirde işçilere tepeden bakmaya oldukça eğilimli olacaklardır. İşçilerin talepleri onlara, genellikle münasebetsizce ve düşüncesizce görünebilir.

Şehirlere gelindiğinde, muzaffer orduların kurmay ve bürolarının proleter barakalarında değil, kentin en göz alıcı binalarında, burjuvaların evleri ve apartmanlarında kurulması gibi "önemsiz şeyler" de unutulmamalıdır; ve tüm bunlar köylü ordularının üst katmanının kendisini hiçbir surette proletaryanın değil, "kültürlü" ve "eğitimli" sınıfların bir parçası olarak hissetme eğilimini kolaylaştırır.

Bu nedenle Çin'de, bileşimi itibarıyla köylü ve liderliği itibarıyla küçük-burjuva olan ordu ile işçiler arasındaki çatışmaların nedenleri ve temelleri yalnızca ortadan kalkmamış değildir, tersine tüm koşullar, bu çatışma olasılığını büyük ölçüde arttıracak ve hatta bunu kaçınılmaz kılacak türdendir. Ve buna ek olarak, proletaryanın şansı, başlangıç için Rusya'daki durumdan çok daha azdır.

Stalinist bürokrasi bu çelişik durumu işçilerin ve köylülerin "demokratik diktatörlüğü" sloganıyla örtbas ettiğinden dolayı teorik ve politik açıdan tehlike misliyle artmıştır. Görünüş itibarıyla bundan daha çekici ve özü itibarıyla da bundan daha haince bir tuzağın hazırlanması mümkün müdür? Bürokratlar, toplumsal kavramlar aracılığıyla değil, basmakalıp ifadelerle düşünüyorlar; biçimcilik bürokrasinin temel özelliğidir.

Rus Narodnikleri, Rus Marksistlerini köylülüğü "ihmal" etmekle, köylerde çalışma yürütmemekle vb. suçlarlardı. Marksistler bunu şöyle yanıtladılar: "Biz, ileri işçileri harekete geçirir ve örgütleriz ve köylüleri de işçiler aracılığıyla harekete geçireceğiz." Bu yaklaşım genel olarak proleter bir parti için tasarlanabilecek yegâne yoldur.

Çin Stalinistleri diğer türlü davrandılar. 1925-27 devrimi boyunca, işçilerin ve köylülerin doğrudan ve acil çıkarlarını ulusal burjuvazinin çıkarlarına bağımlı kıldılar. Karşı-devrim yıllarında proletaryanın üzerinden atlayarak köylülüğe vardılar, yani Rusya'da halen devrimci bir parti oldukları dönemde SR'ler tarafından yerine getirilen rolü üstlendiler. Çin Komünist Partisi son birkaç yılda çabalarını şehirlerde, sanayide, demiryolları üzerinde yo-

günlaştırsaydı; sendikaları, eğitim klüpleri ve çevrelerini ayakta tutsaydı; işçilerden kopmaksızın onlara köylerde neler olduğunu anlamayı öğretseydi, genel güçler ilişkisinde proletaryanın payı bugün karşılaştırılamaz ölçüde daha elverişli olurdu.

Parti kendi sınıfıyla bağını fiilen koparmıştır. Bu nedenle son tahlilde köylülüğün de zarar görmesine neden olabilir. Proletaryanın örgütten ve liderlikten yoksun olarak kenarda kalmayı sürdürmesi durumunda köylü savaşının, bütünüyle zafere ulaşsa bile, kaçınılmaz olarak bir çıkmaz sokağa girecek olmasından dolayı.

Eski Çin'de her muzaffer köylü devrimi, yeni bir hanedanlığın ve takiben yeni bir büyük mülk sahipleri grubunun da oluşturulmasıyla sona ermiştir; hareket bir kısır döngüye saplanmıştır. Bugünün koşullarında kendiliğinden köylü savaşı, proleter öncünün doğrudan önderliği olmaksızın, yalnızca iktidarı yeni bir burjuva kliğin, pratikte Çan Kay-şek'in Kuomintang'ından pek az fark edecek olan bir "sol" Kuomintang'ın ya da başkasının, bir "Üçüncü Partinin" vb. ellerine verebilir. Ve bu, sırası geldiğinde "demokratik diktatörlüğün" silahlarıyla yeni bir işçi katliamı anlamına gelecektir.

O zaman tüm bunlardan çıkan sonuçlar nelerdir? İlk sonuç şu ki; kişi olgularla oldukları gibi, açıkça ve cesurca yüzleşmelidir. Köylü hareketi, büyük toprak sahiplerine, militaristlere, feodallere ve tefecilere karşı yöneldiği ölçüde muazzam bir devrimci faktördür. Fakat köylü hareketinin kendisi çok güçlü mülkiyetçi ve gerici eğilimlere sahiptir. Bu hareket belli bir aşamada işçilere düşman hale gelebilir ve bu düşmanlığı silahlanmış olarak sürdürebilir. Köylülüğün ikili doğasını unutan Marksist değildir. İleri işçilere, "Komünist" etiketler ve bayraklar arasından gerçek toplumsal süreci ayırt etmek öğretilmelidir.

"Kızıl Ordu"nun faaliyetleri dikkatle takip edilmelidir ve işçilere gidişatın, köylü savaşının öneminin ve perspektiflerinin ayrıntılı bir açıklaması sunulmalıdır; ve proletaryanın acil talepleri ve görevleri köylülüğün kurtuluşu sloganlarıyla birbirine bağlanmalıdır.

Kendi gözlemlerimiz, raporlarımız ve diğer dokümanlar temelinde, köylü ordularının yaşamını ve onlar tarafından ele geçirilen bölgelerde kurulan rejimi dikkatlice ele almalıyız; yaşayan olgularda çelişik sınıf eğilimlerini keşfetmek ve işçilere desteklediği-

miz ve karşı çıktığımız eğilimleri açıkça göstermek zorundayız.

Kızıl ordular ile yerel işçiler arasındaki karşılıklı ilişkileri, aralarındaki küçük anlaşmazlıkları bile gözden kaçırmaksızın özel bir itinayla izlemeliyiz. Tek tek şehir ve bölgeler çerçevesinde, çatışmalar, keskin olsalar bile, önemsiz yerel olaylar şeklinde görünebilir. Fakat olayların gelişimiyle, sınıf çatışmaları ulusal bir ölçeğe kavuşabilir ve devrimi bir felâkete, yani burjuvazinin aldattığı köylüler tarafından yeni bir işçi katliamına sürükleyebilir. Devrimler tarihi böylesi örneklerle doludur.

İleri işçiler, proletarya, köylülük ve burjuvazinin karşılıklı sınıf ilişkilerinin canlı diyalektiğini daha net bir biçimde anladıkça; kendilerine en yakın köylü katmanıyla birlik olmaya daha fazla özgüvenle çabalayacak ve kentlerde olduğu kadar bizzat köylü ordularındaki karşı-devrimci provokatörleri de daha büyük başarıyla yok edecektir.

Sendika ve parti birimleri inşa edilmeli; ileri işçiler eğitilmeli, proleter öncü biraraya getirilmeli ve mücadeleye sürülmeli.

Resmi Komünist Partinin tüm üyelerine açıklayıcı ve meydan okuyan sözlerle gitmeliyiz. Büyük olasılıkla tabandaki Stalinist hizip tarafından yoldan çıkarılmış Komünistler bizi bir defada anlamayacaklar. Bürokratlar, bizim köylülüğü "küçümsediğimizi", hatta belki de bizim köylülüğe "düşmanlığımızı" ulumaya başlayacaklar. Doğal olarak, bu tip ulumalar Bolşevik-Leninistleri şaşırtmaz. Nisan 1927'den önce Çan Kay-şek'in kaçınılmaz darbesine karşı uyarıda bulunduğumuzda Stalinistler bizi Çin ulusal devrimine düşmanlıkla suçlamışlardı. Olaylar kimin haklı olduğunu gösterdi; bu kez de gerekli kanıtı sağlayacaklardır.

Sol Muhalefetin, bugünkü aşamada olayları proletaryanın çıkarları doğrultusunda yönlendirmek için çok zayıf olduğu ortaya çıkabilir. Fakat tam da şimdi, işçilere doğru yolu işaret etmek ve onlara sınıf mücadelesinin gelişimi içinde, doğruluğumuzu ve politik derinliğimizi göstermek için yeterince güçlüyüz. Devrimci bir parti ancak bu yoldan işçilerin güvenini kazanabilir; ancak bu yoldan gelişip büyüyebilir, güçlenebilir ve halk kitlelerinin başındaki yerini alabilir.

NOT: 26 Eylül 1932

Düşüncelerimi olabildiğince açıkça ifade etmek amacıyla, teorik bakımdan bütünüyle mümkün olan şu varyantı kısaca açıklayayım.

Çin Sol Muhalefetinin yakın gelecekte sanayi proletaryası arasında yaygın ve başarılı bir çalışma gerçekleştirdiğini ve güçlü bir etki kazandığını varsayalım. Resmi parti, bu arada, tüm güçlerini "Kızıl ordular" ve köylü bölgeleri üzerinde yoğunlaştırmaya devam etsin. Köylü birliklerinin sınai merkezleri işgal edeceği ve işçilerle karşılaşacağı an çıka gelsin. Böyle bir durumda, Çinli Stalinistler nasıl davranacaklardır?

Köylü ordusunu "karşı-devrimci Troçkistler"e karşı düşmanca bir tarzda ileri süreceklerini önceden görmek zor değil. Diğer bir deyişle, silahlı köylüleri ileri işçilere karşı tahrik edeceklerdir. Bu, Rus SR'lerinin ve Menşeviklerin 1917'de yaptığı şeydir; işçileri kaybettiklerinde, kışlayı fabrikaya karşı, silahlı köylüyü Bolşevik işçiye karşı kışkırtarak askerler arasında destek bulmak için olanca güçleriyle savaştılar.

Bürokratik merkezciliğin, tıpkı merkezcilik gibi, bağımsız bir sınıf desteği olamaz. Fakat Bolşevik-Leninistlere karşı mücadelesinde, desteği sağdan yani onları proletaryanın karşısına koyarak köylülük ve küçük-burjuvaziden bulmak zorunda kalır. İki Komünist hizip, Stalinistler ve Bolşevik-Leninistler arasındaki mücadele, böylece bizzat kendi içinde bir sınıf mücadelesine dönüşme içsel eğilimini taşır. Çin'de olayların devrimci gelişimi bu eğilimi sonuçlarına kadar, yani Stalinistler tarafından yönetilen köylü ordusu ile Leninistlerin önderlik ettiği proleter öncü arasındaki bir iç savaşa kadar götürebilir.

Bütünüyle Çinli Stalinistler yüzünden böylesi trajik bir çatışma ortaya çıkarsa, bu Sol Muhalefet ve Stalinistlerin Komünist hizipler olma durumunun ortadan kalktığına ve her biri farklı bir sınıfsal zemine sahip düşman politik partiler haline geldiğine işaret eder.

Bununla birlikte, böylesi bir perspektif kaçınılmaz mıdır? Hayır, hiç de öyle düşünmüyorum. Stalinist hizip (resmi Çin Komünist Partisi) içinde yalnızca köylü, yani küçük-burjuva eğilimler yok, aynı zamanda proleter eğilimler de mevcuttur. Sol Muhalefet

açısından, "Kızıl ordular"ın ve genel olarak proletarya ile köylülük arasındaki ilişkilerin Marksist bir değerlendirmesini sunarak Stalinistlerin proleter kanadı ile bağ kurmaya çabalamak son derece önemlidir.

Proleter öncü politik bağımsızlığını korurken, devrimci demokrasiyle birleşik eylem gerçekleştirmeye her zaman hazır olmalıdır. Silahlanmış köylü müfrezelerini, proletaryanın silahlı gücü olarak Kızıl Ordu şeklinde tarif etmeyi reddetmemize ve Komünist bayrağın köylü savaşının küçük-burjuva içeriğini gizlediği olgusuna gözlerimizi kapama eğiliminde olmamamıza rağmen, diğer taraftan köylü savaşının muazzam devrimci-demokratik önemi hususunda kesinlikle net bir bakışa sahibiz. Biz işçilere köylü örgütleriyle zorunlu askeri ittifakı kavramayı öğretiriz.

Sonuç olarak görevimiz yalnızca, silahlı köylüye dayanan küçük-burjuva demokrasisinin proletarya üzerinde politik-askeri bir hakimiyet kurmasını engellemeyi değil, köylü hareketinin ve özelde onun "Kızıl ordular"ının proleter önderliğini oluşturmayı ve sağlamayı içerir.

Çinli Bolşevik-Leninistler politik olayları ve onlardan çıkan politik görevleri daha açık olarak kavradıkça, proletarya içindeki tabanlarını daha başarılı olarak genişleteceklerdir. Onlar resmi parti ve onun tarafından yönetilen köylü hareketine ilişkin olarak bir Birleşik Cephe politikasını daha kararlıca yerine getirdikçe, yalnızca devrimi proletarya ve köylülük arasındaki çok tehlikeli bir çatışmadan korumakta ve iki devrimci sınıf arasındaki zorunlu birleşik eylemi garanti altına almakta değil, aynı zamanda onların birleşik cephesini proletarya diktatörlüğüne doğru bir adıma dönüştürmekte de başarılı olmaları daha kesin olacaktır.

Writings of Leon Trotsky (1932)'den.
Militant (New York), 15 Ekim 1932'den alınma.

SPEKÜLASYON DEĞİL BİR EYLEM STRATEJİSİ İÇİN

Pekin'deki Arkadaşlara Bir Mektup

3 Ekim 1932

Şu anda Çin'deki politik durumun temel unsurları nelerdir?

En önemli iki devrimci sorun, ulusal sorun ve tarım sorunu, yeniden şiddetlenmiştir. Köylü savaşının yavaş ve emekleyerek de olsa genelde muzaffer yürüyüşü, Kuomintang diktatörlüğünün kırı tatmin etmekten ya da onu daha da sindirmekten aciz olduğunu kanıtlamaktadır. Japonların Şanghay'a müdahalesi ve Mançurya'yı fiilen ilhak etmesi, Kuomintang diktatörlüğünün askeri iflasını bariz biçimde ortaya çıkarmıştır. Şu son yıllarda aslında bir an için dahi durmayan iktidar krizi vahim bir şekilde kötüye gitmek zorundaydı. Militarist klikler arasındaki mücadele ülkenin birliğinden kalan ne varsa tahrip ediyor.

Eğer köylü savaşı kırla bağlantıları olan entelektüelleri radikalleştirmişse, öte yandan Japon müdahalesi de kentlerin küçükburjuvazisini politik olarak uyarmıştır. Bu durum da yine sadece iktidar krizini şiddetlendirmiştir. Burjuvazinin "milliyetçi" denilen tek bir bölüğü dahi yoktur ki, Kuomintang rejiminin çok şey yiyip yuttuğu ama az şey verdiği sonucunu çıkarmaya eğilimli olmasın. Kuomintang'ın "vesayet" dönemine bir son verilmesini talep etmek, askeri diktatörlüğün parlamentarizme kapı aralamasını talep etmektir.

Sol Muhalefet basını zaman zaman Çan Kay-şek rejimini faşist

olarak damgalamıştır. Bu tanımlama, İtalya'da olduğu gibi Çin'de de asker-polis gücünün, tüm diğer partilerin ve özellikle işçi örgütlerinin dışlanarak tek bir burjuva partisinin ellerinde yoğunlaşması olgusundan kaynaklanmıştır. Ama Stalinistlerin faşizm sorununa kattıkları kafa karışıklığı sayesinde arapsaçına döndürülmüş son yılların deneyiminden sonra, Kuomintang rejimini faşist olarak adlandırmak doğru olmaz. Berisindeki Mussolini gibi, Hitler de kendisini herşeyden önce karşı-devrimci küçük-burjuvaziye dayandırmaktadır: Faşizmin özü budur. Kuomintang bu payandaya sahip değildir. Almanya'da köylüler Hitler'in arkasından yürüyorlar ve böylelikle dolaylı olarak Von Papen'i destekliyorlar; Çin'de ise köylüler Çan Kay-şek'e karşı öfkeli bir mücadele yürütüyorlar.

Kuomintang rejimi faşist özelliklerden çok Bonapartist özellikler içermektedir; en küçük bir toplumsal zemine dahi sahip olmayan Kuomintang, bir yandan emperyalistler ve kompradorların, diğer yandan devrimci hareketin baskısı altındadır. Ama Bonapartizm ancak köylülerin toprak açlığı tatmin edilirse bir istikrar görüntüsü yaratabilir. Çin örneğinde durum bu değildir. Kendisini yalnızca düşmanlarının dağınıklığı sayesinde ayakta tutan askeri diktatörlüğün güçsüzlüğü bundan kaynaklanmaktadır. Ama düşmanlarının artan saldırıları altında, bu bile parçalara ayrılmaya başlamaktadır.

1925-27 devriminde moral ve fizik olarak en büyük zararı gören proletarya idi. İşte bu yüzden işçiler şimdi diğer sınıfların –yalnızca, başta öğrenciler olmak üzere küçük-burjuvazinin değil, aynı zamanda belli bir anlamda köylülerin de– gerisinde kalmaktadır. Üçüncü Çin devriminin, işçi sınıfı mücadeleye yeniden atılmadıkça kazanamayacağını, hatta gelişemeyeceğini kanıtlayan tam da budur.

Devrimci demokrasi sloganları bugün Çin'deki ön devrimci politik duruma en iyi biçimde karşılık gelmektedir.

Köylülerin, bayrakları ne olursa olsun, ancak tarımsal küçük-burjuva demokrasisinin hedefleri için savaştıkları, bir Marksist için elifbadır. Japon istilası dolayısıyla kızgın bir ateşle yeniden yükseltilen Çin'in bağımsızlığı sloganı ulusal demokrasinin bir sloganıdır. Askeri diktatörlüğün güçsüzlüğü ve ülkenin militarist klikler

arasında bölünmesi politik demokrasi sloganını gündeme getirmektedir.

Öğrenciler bağırıyorlar: "Kahrolsun Kuomintang hükümeti!" Öncü işçi grupları bu sloganı destekliyorlar. "Ulusal" burjuvazi anayasal bir rejim istiyor. Köylüler toprak yoksunluğuna, militaristlerin boyunduruğuna, hükümet görevlilerine, tefeci borçlarına karşı ayaklanıyorlar. Bu koşullar altında proletarya partisi bir kurucu meclis çağrısını merkezi politik slogan olarak desteklemelidir.

Bu, –diye sorulacaktır– hükümetin kurucu meclisi toplamasını talep ettiğimiz anlamına mı yoksa onu bizzat kendi başımıza örgütlemeye kalkışacağımız anlamına mı gelir? Sorunun bu şekilde konulması en azından bu aşamada çok biçimseldir. Rus devrimi uzun yıllar boyunca iki sloganı eşgüdümlü olarak kullandı: "Kahrolsun mutlakıyet" ve "Yaşasın kurucu meclis." Kurucu meclisi kimin toplayacağı sorusuna şu cevabı verdik: Bunu gelecek, yani bizzat devrim sürecinde kendilerini oluşturdukları ölçüde güçler ilişkisi söyleyecektir. Soruna bu yaklaşım tarzı Çin için de aynı ölçüde doğrudur. Eğer Kuomintang hükümeti çöküşü sırasında bir tür temsili meclis toplamaya çalışırsa buna karşı tavrımız ne olacaktır? Yani, bundan devrimin çıkarları için en iyi biçimde nasıl yararlanabiliriz, seçimleri boykot ederek mi, yoksa katılarak mı? Devrimci kitleler, bir kurucu meclisin toplanmasını üstlenecek bağımsız bir hükümet organı oluşturmada başarılı olacaklar mı? Proletarya demokratik talepler için mücadele sürecinde sovyetleri yaratmada başarılı olacak mı? Sovyetlerin varlığı bir kurucu meclisin toplanmasını gereksiz hale getirecek mi? Bu sorular peşinen yanıtlanamaz. Ama bizim görevimiz takvim üzerinde öngörüler yapmaktan değil, işçileri politik durumdan çıkan sloganlar etrafında toplamaktan ibarettir. Bizim stratejimiz soyut bir spekülasyon değil, bir devrimci eylem stratejisidir.

Olayların itkisiyle, devrimci ajitasyon bugün herşeyden çok Kuomintang hükümetine karşı yönelmiştir. Kitlelere kurucu meclise giden yolda esas engelin Çan Kay-şek diktatörlüğü olduğunu ve ancak bir silahlı ayaklanma aracılığıyla Çin'i militarist kliklerden temizleyebileceğimizi açıklıyoruz. Hangi somut hedefe yönelirlerse yönelsinler, sözlü ve yazılı ajitasyon, grevler, mitingler, göste-

riler, boykotlar kural olarak şu sloganları içermelidirler: "Kahrolsun Kuomintang!" "Yaşasın kurucu meclis!"

Gerçek ulusal kurtuluşa ulaşmak için Kuomintang'ı devirmek zorunludur. Ama bu, bizim mücadeleyi Kuomintang'ın devrildiği ana kadar erteleyeceğimiz anlamına gelmez. Yabancı zulmüne karşı mücadele ne kadar yayılırsa, Kuomintang da o kadar zorlanacaktır. Kitleleri Kuomintang'a karşı ne kadar seferber edebilirsek, emperyalizme karşı mücadele de o kadar gelişecektir.

Japon müdahalesinin en kritik anında işçiler ve öğrenciler silah istediler. Kimden? Kuomintang'dan. Kuomintang'ı devirmek istediğimiz bahanesiyle bu talepten vazgeçmek sekter bir saçmalık olurdu. Onu devirmeyi istiyoruz, ama o noktaya henüz gelmedik. İşçilerin silahlandırılmasını ne denli enerjik biçimde talep edersek, buna o denli çabuk ulaşırız.

Resmi Komünist Parti, aşırı solculuğuna rağmen, "Rus-Çin diplomatik ilişkilerinin yeniden başlaması" taraftarıdır. Bu, Kuomintang'a karşı yöneltilmiş bir slogandır. Bunu ileri sürmek hiç de Kuomintang'a "güvenildiği" anlamına gelmez. Tam tersine bu sloganın maksadı, hükümetin durumunu kitlelerin önünde daha da zorlaştırmaktır. Bazı Kuomintang liderleri, SSCB ile ilişkilerin yeniden kurulması sloganını zaten benimsemek zorunda kalmışlardı. Bu baylar söz konusu olduğunda, sözcüklerle pratik arasında büyük bir boşluk olduğunu biliyoruz, ama burada, tüm sorunlarda olduğu gibi kitle baskısı belirleyici olmaktadır.

Eğer Kuomintang hükümeti, devrimin kırbacı altında, tarım sorununda küçük tavizler vermeye başlarsa, kurucu meclisin bir suretini toplamaya çalışırsa, işçileri silahlandırmak zorunda kalırsa, SSCB ile ilişkileri yeniden kurarsa, bu tavizlerden derhal yararlanacağımızı söylemeye gerek bile yoktur. Bunlara sımsıkı sarılacağımız gibi, aynı zamanda ve doğru bir biçimde, bunların yetersizliğini göstereceğiz ve böylelikle Kuomintang'ın bu tavizlerini onu devirmek için bir silah olarak kullanacağız. Marksist politikada reformlar ve devrimin karşılıklı ilişkisi genel olarak böyledir.

Ama köylü savaşının ulaştığı boyutlar Çin'de parlamenter demokrasi sloganları ve sorunları için artık zaman ya da yer olmadığı anlamına gelmiyor mu? Bu soruya geri dönelim.

Eğer bugün devrimci Çin köylüleri kendi savaş örgütlerine

"sovyetler" diyorsa, bu isimden vazgeçmemiz için hiçbir sebep yoktur. Sözcüklerle sarhoş olmamalıyız. Sovyet iktidarının esasen kırsal bölgelerde önemli bir istikrarlı devrimci iktidar olabileceğine inanmak büyük bir hafifliğin kanıtıdır. Sovyet iktidarının fiilen kurulduğu tek ülkenin sunduğu deneyimi gözardı etmek imkânsızdır. Her ne kadar Petrograd, Moskova ve Rusya'nın diğer sanayi merkezleri ve bölgelerinde Sovyet iktidarı 1917 Kasımından beri sağlam ve sürekli olmuşsa da, muazzam genişlikteki çevre bölgelerde (Ukrayna, Kuzey Kafkasya, Transkafkasya, Urallar, Sibirya, Orta Asya, Arhangelsk, Murmansk) bu iktidar, sadece dış istila yüzünden değil, iç ayaklanmalar yüzünden de, birkaç kez yıkılıp tekrar kuruldu. Çin sovyet iktidarı esasen kırsal, periferik bir niteliğe sahiptir, ve bu güne kadar sanayi proletaryası içinde bir destek noktasından bütünüyle yoksundur. Bu iktidar ne denli istikrarsız ve belirsizse, onun sovyet iktidarı olarak tanımlanması da o denli zordur.

Ko Lin'in Alman gazetesi *Der Rote Aufbau*'da çıkan makalesi, Kızıl ordularda işçilerin yüzde 36, köylülerin yüzde 57, entelektüellerin de yüzde 7'yi temsil ettiklerini savunuyor. Bu sayıların ciddi şüpheler doğurduğunu itiraf etmeliyim. Eğer sayılar tüm isyancı güçlere uygulanırsa, ki yazara göre sayıları 350.000'dir, ordu yaklaşık 125.000 işçi içermektedir. Eğer yüzde 36, yalnızca Kızıl ordulara uygulanırsa 150.000 asker içinde 50.000'den fazla işçi vardır. Bunlar daha önce sendikalara, partiye bağlı mıydılar? Bunlar devrimci mücadelede yer aldılar mı? Ama bu bile sorunu çözmez. Sanayi merkezlerinde güçlü, bağımsız proleter örgütlerinin yokluğu nedeniyle, deneyimli ya da az deneyimli işçiler, köylü, küçük-burjuva ortam içinde tümüyle yitip giderler.

Wang Ming'in yılın ilk günlerinde Komintern basınında çıkan makalesi, bir hüküm verebildiğim kadarıyla, şehirlerdeki hareketin boyutlarını, hareket içinde işçilerin bağımsızlığının derecesini ve Komünist Partinin etkisinin önemini abartmaktadır. Mevcut resmi basının derdi, hizipsel çıkarları için gerçekleri acımasızca tahrif etmektir. Bu bakımdan, Wang Ming'in makalesiyle bile, geçen yılın sonbaharında başlayan hareketin içinde önder konumun, öğrencilere ve genelde okul gençliğine ait olduğunu fark etmek zor değildir. Üniversite grevleri, fabrika grevlerinden hissedilir ölçüde

daha büyük bir öneme sahipti.

İşçileri ayağa kaldırmak, onları örgütlemek, onlara, ulusal hareketin ve köylü hareketinin liderliğini ele geçirmek için her ikisiyle de ilişki kurma olanağını sunmak: Bize düşen görevler bunlardır işte. Proletaryanın acil talepleri (işgününün süresi, ücretler, örgütlenme hakkı, vb.) ajitasyonumuzun temelini oluşturmalıdır. Ama tek başına bu yeterli değildir. Ancak şu üç slogan proletaryayı ulusun başı rolüne yükseltebilir: Çin'in bağımsızlığı, yoksul köylülere toprak, kurucu meclis.

Stalinistler, ayaklanmış köylülerin kendi örgütlerine sovyet dedikleri dakikada devrimci parlamentarizm aşamasının da aşıldığını hayal etmektedirler. Bu ciddi bir hatadır. Asi köylüler, ancak proletaryanın pratikte önderlik etme yeteneğini göstermesi durumunda, sovyetler için bir destek noktası olarak işlev görebilirler. Köylü hareketi, proletaryanın önderliği olmaksızın, nihayetinde yerel hiziplere bölünmek üzere, yalnızca bir burjuva kliği diğerine karşı ileri sürmeye hizmet edebilir. Kurucu meclis, merkezileştirici bir güç olarak taşıdığı önem sayesinde, tarım devriminin gelişiminde önemli bir aşamayı ifade edebilirdi. Kırsal "sovyetlerin" ve "Kızıl orduların" varlığı köylülerin devrimci temsilciler seçmelerine yardım edebilirdi. Şu aşamada köylü hareketini politik olarak ulusal ve proleter hareketle bağlantılandırmanın tek yolu budur.

Resmi Çin Komünist Partisi şu anki "temel sloganının" Japon emperyalizmine karşı ulusal-devrimci savaş olduğunu ilân ediyor (Wang Ming'in *Communist International*, no.1, 1932'deki makalesine bakınız). Bu, sorunun tek yanlı ve hatta maceracı biçimde konulmasıdır. Emperyalizme karşı mücadelenin, ki Çin proletaryasının temel görevidir, ayaklanma ve devrimci savaş yolu dışında başarıyla sonuca götürülemeyeceği doğrudur. Ama bundan, Japon emperyalizmine karşı mücadelenin, *mevcut* anın merkezi sloganını oluşturduğu sonucu hiçbir biçimde çıkmaz. Sorun uluslararası bir bağlamda çözülmelidir.

Yılın ilk günlerinde Komintern çevreleri, Japonya'nın, Çin'e yönelik askeri harekâtını, işi derhal Sovyetler Birliği'ne karşı bir savaşa doğru sürüklemek için başlatmış olduğunu düşünüyorlardı. O sıralar, Tokyo hükümetinin, Mançurya'nın bu iş için ifade ettiği askeri temeli en azından belli bir ölçüye kadar sağlamlaştırmadan,

Sovyetler Birliği'yle bir savaş riskine atılması için aklını tümüyle yitirmiş olması gerektiğini yazmıştım. Bu durum değerlendirmesine cevaben, hepsi içerisinde en kaba ve aptalı olan Amerikan Stalinistleri, benim Japon genel kurmayının çıkarları için çalıştığımı ilân ettiler. Peki bu son ayların olayları neyi göstermiştir? Japonya'nın yönetici çevrelerinde askeri bir maceranın sonuçlarından duyulan korku öyle büyüktü ki, askeri klik, Mançurya'nın ilhakını tamamlaması için mikadonun hükümetini harekete geçirmek maksadıyla, belli sayıda Japon devlet adamını tasfiye etmek zorunda kaldı.[163] Sovyetler Birliği'ne karşı bir savaşın bugün bile gerçek bir perspektif olduğuna şüphe yoktur, ama politikada *zaman* çok önemlidir.

Eğer Sovyet hükümeti tam şimdi Japonya ile bir savaşı kaçınılmaz görseydi, bir barış siyaseti, yani bir devekuşu siyaseti sürdürmeye ne hakkı, ne de olanağı olurdu. Aslında Sovyet hükümeti yıl içinde Japon savaş donanmasına Sovyet nefti sağlamak için Japonlarla bir anlaşma imzaladı. Eğer savaş tam şimdi kaçınılmaz ise, Japonya'ya neft sağlamak proleter devrimine ihanet etmekle eşdeğerdir. Biz burada Sovyet hükümetinin şu ya da bu beyanının ya da adımının ne ölçüde doğru olduğu sorununu tartışmayacağız. Net olan bir şey var: Gayretkeşlikleri ölçüsüz olan Amerikan Stalinistlerinin aksine, Moskova Stalinistleri Japonlarla savaşa değil, barışa yönelmişlerdir.

24 Eylül tarihli *Pravda* şunları yazıyor: "Dünya burjuvazisi büyük bir sabırsızlıkla bir Japon-Rus savaşını bekliyordu. Ama SSCB'nin, Çin-Japon çatışmasına karışmaktan titizlikle kaçınması ve izlediği sağlam barış siyaseti savaşı önledi...." Eğer Amerikalı ve diğer gevezelerin tavrının bir politik anlamı olsaydı, bu şu olurdu: Sovyet iktidarını dünya burjuvazisinin sürüklediği yola sürük-

---

[163] Japonların Eylül 1931'de Mançurya'ya düzenlediği saldırı, sivil kabinenin resmi onayı olmaksızın, Japonların Mançurya'daki kalıcı ordusu olan Kwantung ordusu tarafından gerçekleştirildi. Aynı şey 1932'de Şanghay'a deniz kuvvetlerinin saldırısında da geçerlidir. Bu durum kabineyi denetim altında tutan parti politikacıları ile askeri önderlik arasında bir mücadele başlattı. 9 Şubat 1932'de, önceki Maliye Bakanı Junnosuke Inoue, hemen ardından 5 Martta Mutsui hükümet meclisindeki Baron Takuma Dan suikaste uğrayarak öldürüldüler. 15 Mayıs 1932'de başbakan Ki Tsuyoşi Inukai suikaste uğradı ve böylece kabinenin parti temsilcileri tarafından denetim altına tutulması son bularak askeri hükümetler dönemi açılmış oldu.

lemek. Onların bilinçli olarak Japonların genel kurmayına hizmet ettiklerini demek istemiyoruz. Onların proleter devrimine bilinçli olarak hizmet etmeye yetenekli olmadıklarını söylemek yeterlidir.

Çin proletaryası bayrağına, yalnızca Sovyetler Birliği ile diplomatik ilişkilerin yeniden başlatılmasını değil, onunla sıkı bir savunma ve taarruz ittifakının imzalanmasını da yazmalıdır. Bu, Çin proletaryasının siyasetinin, uluslararası durumun bütünlüğü ile ve herşeyden önce Sovyetler Birliği'nin siyasetiyle uyumlu olması gerektiğini gösterir. Eğer Japonya bugün Sovyetler Birliği'ni bir savaşa zorlayacak olursa, Çin'i bu savaşın içine çekmek, Çin proletaryası ve onun partisi için bir ölüm kalım sorunu olacaktır. Savaş Çin devrimi için sınırsız ufuklar açacaktır. Ama uluslararası durum ve iç koşullar, savaştan kaçınmak ya da onu mümkün olduğunca erteleyebilmek için Sovyetler Birliği'ni Uzak Doğu'da ciddi tavizler vermeye mecbur bırakmadıkça, Japonya düşmanlığı başlatmak için kendini yeteri kadar güçlü hissetmedikçe, Japon emperyalizmine karşı savaş, en azından şimdilik Çin Komünist Partisinin merkezi savaş sloganını oluşturamaz.

Wang Ming Çin'deki Sol Muhalefetin aşağıdaki sloganlarını alıntılıyor: "Kitle hareketinin yeniden inşası," "Kurucu meclisin toplanması" ve "Çin ve Sovyetler Birliği arasında diplomatik ilişkilerin yeniden başlatılması." Bu sloganlar Muhalefetin legal organında çıkan bir makalede sırf zayıf motivasyonlu göründüğü için, Wang Ming Çin'deki Sol Muhalefeti bir "karşı-devrimci Troçkist-Çen Tu-ziu grubu" olarak adlandırmaktadır.

Devrimci sloganların zayıf motivasyonlu olduğunu kabul edecek olsak bile bu, sloganları ya da onları formüle eden örgütü karşı-devrimci yapmaz. Ama Wang Ming ve onun gibiler, işlerini ve ücretlerini kaybetmemek için "Troçkistlerin" karşı-devrimci ruhundan söz etmek zorundadırlar.

Stalinistler, 1924'ten 1932'ye kadar Çin'deki olayların gelişimi içinde doğruluğu kanıtlanan Bolşevik-Leninistlere karşı kendilerini pek keskin biçimde ifade ederlerken, kendilerine ve kendi hatalarından oluşan kesintisiz zincire karşı aşırı derecede müsamahalıdırlar.

Japonlar Şanghay'a saldırdıklarında Kuomintang "emperyalizme karşı savaş için işçilerin, köylülerin, askerlerin, tacirlerin ve

öğrencilerin birleşik cephesi"ni önerdi. Ama bu Stalin-Martinov'un meşhur "dört sınıf bloğu"dur! İkinci devrimden bu yana dış baskı zayıflamamış, tam tersine artmıştır. Bir yanda ülkenin gelişiminin ihtiyaçları ile diğer yanda rejim ve emperyalizm arasındaki uzlaşmaz çelişki de keskinleşmiştir. Dört sınıf bloğu lehine eski Stalinist argümanların mantığı çifte güç kazanmıştır. Ama şimdi Stalinistler, Kuomintang'ın önerisini kitleleri aldatmak için yeni bir girişim olarak yorumlamışlardır. Çok güzel! Ama Komintern liderliğinin Çin burjuvazisinin ölümcül hilesine neden yardım ettiğini ve Kuomintang'ın gözünün içine bakma felsefesinin neden Komintern programında ifade bulduğunu açıklamayı unutmuşlardır.

Demokratik özyönetim (temsilcilerin halk tarafından seçimi, vs.) sloganını destekleyebileceğimiz ve destekleme zorunluluğumuz açıktır. Demokratik program, askeri diktatörlük rejimine göre ileriye doğru atılmış büyük bir adımı temsil etmektedir. Yalıtık, kısmi demokratik sloganları temel sloganlarla ilişkilendirmek ve bunları devrimci örgüt ve işçilerin silahlandırılması sorunlarına bağlamak zorundayız.

"Yurtseverlik" ve "milliyetçilik" sorunu, mektubunuzdaki diğer bazı sorunlar gibi ilkesel nitelikte olmaktan çok terminolojik niteliktedir. Ezilen halkın devrimci yöntemlerle ulusal kurtuluşundan yana olan Bolşevikler, halk kitlelerinin ulusal kurtuluş için hareketini, yalnızca yabancı emperyalistlere karşı değil, ulusal hareket içindeki Kuomintang tipi burjuva sömürücülere karşı da her türlü araçla desteklerler.

Bütünüyle gözden düşmüş ve çürümüş "yurtseverlik" terimini işin içine katmak zorunda mıyız? Şüpheliyim. Bu, küçük-burjuva ideolojisini ve terminolojisini benimseme yönünde bir eğilim değil midir? Eğer saflarımızda böyle bir eğilim belirecek olursa buna karşı acımasızca mücadele etmeliyiz.

Taktik ve stratejik nitelikteki birçok sorun biçimsel olarak yaklaşılırsa çözümsüz görünecektir. Ama bunlar, eğer onları diyalektik biçimde, yani sınıflar ve partiler mücadelesinin canlı bağlamında koyarsak yerli yerine otururlar. Devrimci diyalektik en iyi eylem içinde özümsenir. Çinli dostlarımızın ve fikir yoldaşlarımızın, Bolşevik-Leninistlerin, Çin devriminin karmaşık sorunlarını yal-

nızca tutkuyla tartışmakla kalmayıp, daha az olmayan bir tutkuyla, gelişen mücadeleye katıldıklarından da şüphe etmiyorum. Spekülasyondan değil bir eylem stratejisinden yanayız.

Writings of Leon Trotsky (1932)'den.
Class Struggle (New York), Haziran 1933'den alınma.

HAROLD R. ISAACS İLE TARTIŞMALAR[164]

Ağustos 1935

8 Ağustos 1935

Burjuvaziyle birleşik cephe sorununda: Troçki, Liu Jen-çing'in, Çen Tu-ziu'nun bir oportünist haline geldiğine dair vardığı sonuca inanmıyordu. Liu'nun iddiasının diyalektik olmadığını ve etrafa bulanık bir terminoloji saçmaya eğilimli olduğunu düşünüyordu. Örneğin Troçki "birleşik cephe" ile "ortak eylem" arasında bir ayrım olması gerektiğini düşünüyor ve Liu'nun, Çin

---

[164] Troçki Fransa'ya gitmek üzere Temmuz 1933'de Türkiye'yi terk etti ve 1935'te Stalinistlerin ve sağ kanadın bastırmasıyla Fransa'yı da terk etmek zorunda kaldı. Kendisi ve ailesi Haziran 1935'te Norveç'e ulaştılar. 1933'de, Alman KP'sinin Hitler'e muhalefetinin bir savaşım vermeksizin çöküşüyle birlikte, Troçki, Uluslararası Sol Muhalefetin Komintern'in bir hizbi olma durumunun artık sona erdiğini ve iflâs eden Komintern'in yerine yenisini, Dördüncü Enternasyonal'i kurmak gerektiğini açıkladı. 1933'de itibaren tüm dünyadaki Dördüncü Enternasyonalciler, işçi sınıfını kendisine kazanmak için Stalinistlerle rekabet eden bağımsız partiler inşa etmeye giriştiler. Troçki Norveç'e vardıktan çok kısa bir süre sonra, Uluslararası Komünistler Birliği'nin (ICL) Çin seksiyonunun ve daha sonraları da Amerikan seksiyonunun bir üyesi olan Harold R. Isaac tarafından ziyaret edildi. ICL, 1938'de kurulacak olan Dördüncü Enternasyonal'in selefiydi. (Isaacs, II. Dünya Savaşı sırasında Amerikan Sosyalist İşçi Partisinden koptu ve sağa kaydı). Isaacs, Ağustos 1935'te, Çin'de gerçekleştirdiği yıllar süren araştırmalardan sonra *Tragedy of the Chinese Revolution (Çin Devriminin Trajedisi)* adlı kitabını yazıyordu. Troçki'ye, Çin Komünistler Birliği ve Çin politikasındaki genel gelişmeler hakkında bir rapor sundu. Bu anlatı, Isaacs'in seyahat günlüğünden alınmıştır. Bunun bir kopyası Çinli Troçkistlere gönderilmiş ve onlar tarafından Çince'ye çevrilerek daha sonraları Troçki'nin *Problems of the Chinese Revolution* adlı kitabının 1947 Çince baskısında yer almıştı. Buradaki metnin İngilizcesi, Isaacs'in orijinal günlüğünden değil, Çince'den yeniden çevrilmesiyle elde edilmiştir.

devrimci hareketi içindeki Bolşevik eğilimin, kendi kendini tayin etmiş bir temsilcisi gibi davranma kibirli tavrını hayli gülünç buluyordu.

9 Ağustos 1935

Troçki, dünkü tartışmayı özetlemek için benim taslağımı okudu ve birinci sayfadaki birkaç zayıf noktaya işaret etti. Benim burjuvazinin farklı tabakalarını ve onların öznel ve nesnel bakış açılarını analizimi yetersiz ve diyalektik dışı buldu. Eğer böyle hazır bir formülü kullanırsak dogmatikliğe ve oportünistliğe eğilimli olacağımızı söyledi. Şunu vurguladı:

"Ortak eylem, özellikle kısa dönemli ortak eylem, bir şeydir, Fransız Halk Cephesi gibi sürekli bir «birleşik cephe» biçimi altında burjuvaziye teslimiyet başka şey. Bunlar tamamıyla farklıdır. Örgütümüzü tamamen bağımsız tutmamız iyidir; ama meselenin özü bu bağımsızlığın nasıl kullanılacağıdır. Öğrenci ve köylü örgütleriyle sürekli olarak «ortak eylem» gerçekleştirmeliyiz."

Sorunun bizim küçük-burjuvazi ve köylülükle ilişkimiz sorunu olmadığını söyledim. Bu hususta Çen Tu-ziu Liu Jen-çing'ten daha boş ve daha soyut bir formül benimsemişti. Her halükârda Sneevliet'e, Liu'nun "Çin Sol Muhalefetinin Beş Yılı" adlı dokümanını bana göndermesi için bir telgraf göndermek zorundaydım. (Bu dokümanı yanımda getirmemiştim, çünkü Troçki'de zaten olduğunu sanıyordum. Bunu sonra daha etraflıca tartışacağız.)

9 Ağustos (akşam)

Çin Kızıl Ordusu hakkındaki sözlü raporum neredeyse tüm toplantıyı kapladı. Bu raporda Çin'deki genel politik duruma da değindim. Dr. F. ve N. Sedova da mevcuttu. Bir harita çizdim ve bir buçuk saat konuştum. Çin Kızıl Ordusunun kökenleri, ilk gelişimi, iç evrimi ve muhtemel kaderi hakkında konuştum. Bu konu üzerinde olabildiğince eksiksiz durdum, öyle ki sonunda cevap verilecek neredeyse hiçbir soru kalmamıştı.

Troçki yalnızca genel gelişimin, Muhalefetin işçi sınıfı hareketinin önderliği olmadan Kızıl Ordunun kaderinin ya üst tabakaya (tüccarlar ve orta ve zengin köylüler) bağlı olacağı ya da Kuomintang'ın ve emperyalistlerin daha üstün askeri güçleri karşısında

bastırılacağına dair öngörüsünü doğruladığını söyledi. Bizim bakış açımıza göre, şu anda Kızıl Ordu Sinkiang eyaletine gitmek istiyordu, çünkü ancak orada, Sovyetler Birliği ve Japon kuvvetleri arasında Moğolistan'da bir tampon bölge oluşturmak suretiyle Sovyetler Birliği'nin diplomatik ihtiyaçlarını yanıtlayabilirlerdi.[165] Troçki bu görüşü doğru, mantıklı ve en olası görüş olarak gördü. Toplantının sonuna doğru Çin'de politik perspektif sorununu ortaya attım. Liu'nun ekonomik yeniden inşa sorunundaki ideolojik evrimini açıkladım ve aynı zamanda yeni bir çözüm arayışından ve Kızıl Orduya ve onun Szeçwan eyaletine yayılma ihtimaline gösterdiği dikkatten bahsettim. En sonunda politik perspektifin netleştirilmesi gerektiğinden, çünkü bunun Çin Bolşevik-Leninist hizbinin programının temeli olacağından bahsettim. Bu problem sonraki toplantılarda tartışılacak.

13 Ağustos (sabah)

Liu'nun dokümanını tartıştık. Yalnızca ana argümanları alıntılayabildim ve önemli alıntıları ona okudum ve okuttum. Sadece giriş kısmını ve ulusal meclis ve burjuvazi üzerine olan bölümleri tartışmak için zamanımız vardı. Liu'nun, kitlelerin ulusal meclisi ve proletarya diktatörlüğünü "aynı şey" (yani ulusal meclis proletarya diktatörlüğünün popüler formülüdür) olarak gördüklerini söylediği parçayı okuduğumda (sayfa 14) Troçki beni durdurdu ve şunları söyledi: "Liu'nun kendi kafasındakini, kitlelerin kafasındakilerle «aynı şey» olarak gördüğünü söylemek daha kesin olur." Ve devam etti:

"İngiltere ve Fransa gibi ülkelerin tarihsel gelişmesine bakıldığında, sosyalizme ulaşmadan önce uzun bir demokrasi döneminin

---

[165] Bu tartışma Uzun Yürüyüş sırasında yapılmıştı. Çan Kay-şek'in kitlesel askeri saldırıları altında 1934'de ÇKP'nin denetimindeki bölgeler güney-merkez Kiangsi'deki beş ya da altı bölgeye kadar düşmüştü. Ekimde, 90.000 kişi kadar olan Birinci Cephe Ordusunun temel unsurları KMT kuşatmasını yararak, Kuzey Çin'e 6.600 mil süren bir yolu bir yıl boyunca yürüyerek katettiler. Troçki ve Isaacs toplantı halindeyken, Uzun Yürüyüş'ün temel kuvvetleri Zinghai sınırına yakın kuzey Szeçwan eyaletindeki Maoerhkai'de kamp kurmuşlardı. Bu kampta, kuzeydoğuya ilerlemeyi savunan Mao Ze-tung ile Isaacs'in tahmin ettiği gibi Sovyet sınırındaki Sinkiang'a gitmeyi savunan Çang Kuo-tao arasında bir tartışma çıkmıştı. Mao çoğunluğu sağladı ve sayısı 6.000 civarına inen Birinci Cephe Ordusu, Şensi'deki Wuçiçen'e 20 Ekim 1935'te ulaştı.

gerektiği ve bu dönemin birkaç yüzyıl sürebileceği söylenebilir. Ama Rusya'da parlamenter dönemin yarı demokrasisi yalnızca birkaç yıl sürdü. Şubat devrimi sırasındaki demokrasi yalnızca sekiz ay sürdü. Çin'de bu dönem sekiz ay bile sürmeyebilir. Her halükârda kitleler her zaman başlangıçta demokrasi isterler. Ancak bu yolu izlediklerinde sovyet sistemini kabul etmeye ve iktidarı fethetmeye yetenekli hale gelirler. Bu mesele için peşinen ayrıntılı bir plan oluşturamayız; eylemimizi tayin etmek için kitlelerin düşüncesi ve eylemlerine güvenmek zorundayız. Çin'de demokrasi dönemi çok kısa olabilir ya da hiç olmayabilir. Ama bu, kitlelerin ulusal meclis ile, ya da herhangi bir demokratik kavram ile, proletaryanın diktatörlüğünü "aynı şey" olarak düşünecekleri anlamına gelmez."

Okumaya devam ettim. Başını salladı ve şunları söyledi: "Gelecekteki sorunların ilk adımlarımıza mani olması gülünçtür. İlk adım, ulusal meclis için propaganda ve ajitasyon yürütmek olmalıdır. Kuomintang Japon emperyalistlerine teslim olduğunda insanlar kendileri bir şey yapmalıdırlar. Nasıl? Bir ulusal meclis çağrısı! Bu kadar basit! Bu düşünceyi tüm halk tabakaları arasında yaymalıyız. Öğrenciler, daha önce olduğu gibi, başlangıç aşamasında çok büyük bir rol oynayabilirler. İki görevimiz var: (1) demokratik kitle hareketini ayağa kaldırmak ve ona katılmak; (2) proletaryayı proleter devrime hazırlamak için bu hareketin içine çekmek. Eğer on ya da yüz kadro toplayabilirsek, bunlar proletaryanın gelecekteki önderleri olacaktır.

"Gelecek perspektif sorunları kadro eğitiminin parçasıdır, ama bu sorunların bir ulusal meclis için propaganda çalışmamızı felçleştirmesine ve ona karışmasına izin verilemez. Şu an en önemli görev, bir ulusal meclis düşüncesini ileri sürmek için elden gelen herşeyi yapmaktır. Sonra bu ajitasyonun sonucunu yakından izleyeceğiz. Örneğin Çan Kay-şek kendi ulusal meclisini çağırmaya yeltenirse –ki nihayetinde burjuvazi içinde bir bölünmeye yol açacaktır– sağ kanat bu düşünceye karşı çıkacak ve sol kanat da hareketten yararlanmaya çalışacaktır. O zaman biz de buna hücum edip, teşhir edeceğiz. Eğer burjuvazinin radikal kanadı ulusal meclisi gerçekleştirmeye kalkışırsa, biz bir yandan onları eyleme geçmeye, meselâ Çan Kay-şek'i devirmeye ve kendi hükümetlerini

kurmaya iteklemeliyiz, bir yandan da kitleleri aldatmalarını teşhir etmeliyiz. Ulusal meclis için ajitasyona hemen başlamalıyız. İkinci adımı daha sonra tartışırız."

"Ama" diyerek araya girdim, "bizim demokratik kitle hareketine katılmamız gerektiğini söylediniz. Burada bir sorun var, zira şu anda böyle bir hareket yok. Görevimiz kitle etkinliğini ayaklandırmak için bu tür bir hareketi yaratmaktır." Sonra kısaca mevcut karamsarlıktan, güvensizlikten ve işçilerin ve küçük-burjuva entelektüellerin örgütlerinin yokluğundan bahsettim. Troçki şunları söyledi:

"Çoğunlukla kitleleri ileri itemeyiz. Bir mucize yaratamayız. Devrimin yenilgisi kitleler tarafından derin biçimde hissedilmiştir. 1928'deki yenilgiyi kabul ettiğimiz bir gerçektir. Bir taraftan bu yenilginin yol açtığı belirli bir itki (Kızıl Ordu, vs.), diğer taraftan kitleler arasında derinleşen fizyolojik etkiler vardır. Eğer ekonomik kriz eşzamanlı olarak derinleşir, işçilerin sayısı azalır, üretim daralır ve köylü hareketi bastırılırsa, bu, karşı-devrimin derinleştiği anlamına gelir. Ama bunun temeli hâlâ belirsizdir. O zaman kadrolarımız arasında eğitim görevimizi sürdürmek zorunda kalacağız. Bir ulusal meclis düşüncesini yaymak için tüm araçları kullanacağız ve propagandamızın etkisini gözleyeceğiz. Eğer henüz bir tepki yoksa, yeniden, yeniden ve yeniden deneyeceğiz, ta ki bir tepki alana kadar.

"Geçmişte, eğer Kızıl Ordu büyük şehirleri işgal edecek olursa, bunun işçi hareketini uyaracağına dair bir teorik varsayımımız vardı. Bunun olası olduğunu, ama kaçınılmaz olmadığını, ve bir ekonomik yükselişin Kızıl Ordunun başarılarıyla çakışması durumunda bunun kitle hareketinin yükselişini hızlandırabileceğini de söyledik. Ama bu şanslı çakışmalar gerçekleşmedi. Bu bakımdan yeniden başlamak, 1922-23'e geri dönmek zorundayız. Ama hareket ikinci kez yükselirse ve yükseldiğinde temposu daha hızlı olacaktır. İkinci devrimin tüm içeriği üçüncü devrim için kısa bir uvertür olarak geçilecektir. Demokratik sloganımızla başlayacağız. Ulusal meclis sloganı kitleler arasında büyük bir rol oynayabilir. İşçilere yazılı ve sözlü olarak sesleneceğiz. İşçilerden bir tepki almalıyız. Çalışmamızı ilerletmenin tek yolu budur."

Troçki daha sonra, "Halkın İradesi"nin bastırılmasını takip eden

on yılık bir gericilik döneminden sonra Rusya'da 1893'te politik kitle etkinliğinin canlanışının koşullarını anlattı. Plehanov ve grubu o yıl, Marksist hareketin ilerlemesini değerlendiren ve sonuçların küçüklüğünden duydukları hayal kırıklığını dile getiren bir doküman yayınlamışlardı. Ama tam da o yıl Marksizm tüm ülkeyi saran büyük bir harekete büyüyecekti.[166]

"Ama canlanışın, ulusun çehresini bütünüyle değiştiren, Rus kapitalizminin on yıllık büyüme ve gelişmesinin sonucu olduğunu açıklamak zorundayım. Çin'deki karşı-devrimin derinleşmesi eğer bir ekonomik krizle paralel düşerse ajitasyonumuz hiçbir sonuç vermez. O zaman kadrolarımızı hazırlamak ve propagandamızı yürütmek zorunda kalırız. Elde ettiğimiz sonuçlar küçük görünse de gelecekteki liderlerimizi hazırlamaktayız ve herhangi bir mucize beklemiyoruz. Devrimci kitle hareketinin canlanışını sağlayacak olan nedir, o zaman? Çeşitli etkenler bunu sağlayabilir: Diğer ülkelerde savaş ya da devrim –yeni bir savaş yeni bir devrime yol açar– 1905'teki Rus-Japon Savaşının sonucu buydu. 1905 devrimimiz olmadan bir İran devrimi ve Çin'de bir 1911 devrimi olmayacağını unutmayın.[167] Bizim 1905'imiz Uzak Doğu'da büyük bir

---

[166] Devrimci Rus aydınlarının ilk siyasi partisi *Zemlya i Volya* (Toprak ve Özgürlük) idi. Bu örgüt 1879'da terörist bir kanat olan *Narodnaya Volya* (Halkın İradesi) ile daha sonraları başına George Plehanov'un geçtiği *Çerni Peredel* olarak bölündü. Narodnaya Volya, Mart 1881'de Çar II. Aleksandr'a suikast düzenledikten sonra ezildi. 1880'de sürgüne gönderilen Plehanov Marksizme kazanıldı ve 1883'de Rusya'nın ilk Marksist örgütü olan *Emeğin Kurtuluşu Grubunu* kurdu. Rus Marksizminin ilk on yılı aşırı siyasal gericilik yıllarıydı, 1893'e kadar örgüt çok güçlükle büyüyebilmişti. Ama 1893 yılı, Marksist fikirlerin Rus radikalleri arasında hayli popüler bir hale geldiği derin bir radikalleşme yılı olduğunu kanıtlamış ve Rusya'da birçok Marksist ve yarı-Marksist çalışmanın yayınlandığı ve hararetli bir tartışmanın merkezi haline gelen "legal Marksizm" (1893-1899) dönemini başlatmıştı.

İran devrimi (1906-1909) tüccarların ve ulemanın Şah'ı protestolarıyla başladı. Ardından cumhuriyet ve anayasa talepleri belirginleşti. Kitle basıncı altında Şah Meclisi bahşetti, ama onun otoritesini sınırlamaya çalıştı. Devrimin en radikal merkezi Tebriz idi, bu kentte plebyen bir muhalefet 1907'de iktidarı ele geçirerek Şah'ın ordularına karşı on bir ay direndi. 1909'da ancak Çarlık Rusyası'nın birliklerinin devreye girmesiyle ezilebildi. 1911 Çin devrimi Mançu egemenliğine son vermiş ve Çin tarihinde ilk kez bir cumhuriyet yaratmıştı. 10 Ekim 1911'de Wuhan'daki askeri bir ayaklanmayla başlayan isyan Kasım sonundan itibaren Çi 'in on sekiz eyaletinin on beşinde zafere ulaşmıştı. Sun Yat-sen kısa bir süreliğine Çin'in başkanı olarak ilân edilse de, iktidar yerel askeri komutanların eline geçmiş ve onlar da ülkeyi yerel savaş ağaları devletleri şeklinde parçalarnışlardı.

etki yaptı.

"Ulusal meclisi kimin toplayacağına gelince, şu anda bu hayali bir sorudur. Bizim ajitasyonumuz bir ulusal meclis gereksinimine yoğunlaşmalıdır. Kitleler öncelikle bir ulusal meclisin gerekliliğine ikna olmalıdırlar. Ajitasyonumuz ilerledikçe, son adımın sonuçları temelinde daha ileriye gideriz. Her olayda, Kuomintang hakimiyetine karşı bir ulusal meclis talebi etrafında ajitasyona başlamalıyız. Bu mücadeleye katılan yoldaşların, olası çeşitli koşulları kucaklayan uygun bir sloganları olmalıdır.

"Henüz bu tartışmaları [Çen ve Liu arasındaki] bütünüyle anlamış değilim, o nedenle görüşümü açıklayamıyorum. Bunları daha dikkatli bir şekilde inceleyeceğim. Ama bir şey söyleyebilirim: Çen Tu-ziu bazı oportünist fikirler taşıyor olsa bile, herşeye rağmen daha yaşlıdır ve bir yaşam deneyimine sahiptir. Birçok iyi fikirle katkı sunabilmesi mümkündür. Liu-Jen-ching'in bu uyuşmazlıkları abarttığı izlenimini –bazı kayıtlarla– edindim. Çen düşüncesini taktik bir formül olarak koymuş ve Liu da bunu stratejik bir düşünce gibi almış olabilir. Eğer bu Çen'in stratejik çizgisi ise Liu'nun eleştirilerinin bir çoğu haklı olabilir. Ama bu farklılıkların büyük ölçüde abartıldığını düşünüyorum. Çen Tu-ziu ile bir kopmanın yürürlüğe konmasını izin verilemez buluyorum.[168] Dördüncü Enternasyonal'de onun işbirliğine ihtiyacımız var. Talihsiz olan, küçük bir farklılıktan ciddi bir anlaşmazlık çıkmış olması değil, bu farklılığın eylemimizi engellemiş olmasıdır."

[168] O sıralar hapiste olan Çen, gerçekte Troçki ile ciddi birtakım farklılıklar geliştirmeye başlamıştı. Oldukça genç birkaç kişi tarafından yönetilen Çin Komünistler Birliği Merkez Komitesi, Çen'i örgütten atmayı oylamış ama karar iptal edilmişti. 1937'de hapisten salıverilmesinden sonra Çen, o yılın yaz aylarında Japonların Çin işgaline karşı bir ortak cephe ihtiyacı gerekçesiyle, Kuomintang'ın kamuoyu önünde eleştirilmesine karşı çıkmıştı. Daha sonraları, Troçki'nin Sovyetler Birliği'ni emperyalist saldırıya karşı savunma tutumunu reddetmişti. Görüşleri Ağustos 1941'deki Komünistler Birliği toplantısında yenilgiye uğrayınca Troçkizmden koptu. Ertesi yıl öldü. Liu Jen-çing, Çen'den önce 1937'de KMT'ye teslim olarak Troçki'den kopmuştu.

JAPONYA VE ÇİN[169]

30 Temmuz 1937

Japonya günümüzde kapitalist zincirin en zayıf halkasını temsil ediyor. Onun askeri-mali üstyapısı, yarı-feodal bir tarımsal barbarlık temeline dayanıyor. Japon ordusunun periyodik patlamaları tek kelimeyle bu ülkedeki toplumsal ilişkilerin tahammül edilmez gerilimini yansıtıyor. Tüm rejim kendisini ancak askeri fetihlerin dinamiği sayesinde devam ettiriyor. Kızıl Ordunun başının kesilmesi ve bir dizi mahkeme aşamasının Kızıl Ordu üzerindeki moral bozucu etkisi, yeni maceralar için Japon militarizminin elini rahatlatmıştır.[170]

Japonya'nın Çin'e karşı muhtemel askeri başarılarının, yalnızca geçici tarihsel anlar olarak bir önemi olacaktır. Çin'in direnişi, bu ulusun yeniden doğuşuna sımsıkı bağlı olarak, yıldan yıla daha da güçlenecektir. Japonya'nın büyüyen zorlukları, askeri felâketle ve toplumsal devrimle sonuçlanacaktır.

Ciddi toplumsal reformların başlamasıyla, Çin hükümeti halk kitleleri arasında muazzam bir coşku uyandırabildi ve bu kitleleri Japon müdahalesine karşı mücadele etmek için seferber edebildi. Geçmiş deneyim Mareşal Çan Kay-şek'in sosyal programına dair

---

[169] Çin-Japon Savaşı 7 Temmuz 1937'de, Pekin yakınlarındaki Marco Polo Köprüsünde Çin ve Japon askerleri arasındaki bir çatışmayla başladı. Troçki o sıralar Ocak 1937'de Norveç'ten geldiği Meksika'daydı. Bu belge burjuva basınına verilmiş bir demeçtir.

1930'ların büyük temizlikleri sırasında Stalin Sovyet Kızıl Ordusu genel kurmayını da hedef aldı. Mareşal Tuhaçevski Mayıs 1937'de tutuklandı ve Haziran başlarında deneyimli generallerin birçoğuyla birlikte idam edildi. Bu idamları, tüm subayların üçte birini ifade eden yaklaşık 25.000 daha alt rütbeli subayın hapsi ya da idamı izledi.

yanılsamalar beslememize izin vermiyor. Ama eğer dünyada *haklı bir savaş* varsa, bu savaş Çin halkının onu ezenlere karşı verdiği savaştır. Tüm işçi örgütleri, Çin'in tüm ilerici güçleri, kendi programlarından ya da politik bağımsızlıklarından vazgeçmeksizin, Çan Kay-şek hükümetine yönelik tutumları ne olursa olsun, kurtuluş savaşındaki görevlerini sonuna kadar yerine getireceklerdir.

Mevcut askeri çatışmayı, geçmişte defalarca olduğu gibi, kokuşmuş bir uzlaşma izleyebilir. Ancak bu uzun sürmeyecektir. Japonya, kıta üzerinde geri çekilemeyecek kadar derin biçimde dal budak salmış durumdadır. Çin'in ulusal uyanışı, uzatmalı kapitülasyonlara tahammül etmeyecektir. SSCB'ye gelince, uzun süre bu büyük tarihsel mücadelenin pasif bir izleyicisi olarak kalamaz. Sovyet devletinin kendini koruma gerekleri, mevcut egemen kliğin kendini koruma gereklerinin önüne geçecektir. SSCB Çin'e elini uzatacak ve Çin ordusunun inşasına ve silahlandırılmasına yardım edecektir. Tüm ilerici dünya kamuoyu Çin'in yanında olacaktır. Japon militarizminin yenilgisi kaçınılmazdır ve bu hiç de uzak bir geleceğin meselesi değildir.

Writings of Leon Trotsky (1937-38)'den.
Biulleten Oppozitsii (Paris), no.59-59, Eylül-Ekim 1937'den alınma.

ÇİN ÜZERİNE BİR TARTIŞMA[171]

11 Ağustos 1937

Li Fu-jen: Sormak istediğim ilk soru, Çinli yoldaşlarımızdan birinin kısa tezinde özetlenen, fırsat doğduğunda örgütümüzün, Japon karşıtı örgütlerin halihazırda varolmadığı bölgelerde bu tür örgütleri oluşturma inisiyatifini üstlenmesinin gerekip gerekmediği sorusudur. Çin örgütümüzün MK'sı bu sorunda bölünmüş durumda. Bir kesim, bu tür örgütlerin Stalinistler tarafından uluslararası ölçekte inşa edilen Emperyalizme Karşı Birlik, Savaşa ve Faşizme Karşı Birlik vs. gibi karşılaştırılabilir örgütlerden hiçbir farkı olamayacağını ileri sürüyor. Bu görüşün muhalifleri, işçi hareketinin geniş ölçekte pasif olduğu ve kitlelerin politik yaşamının büyük ölçüde Japon karşıtı etkinlikte ifadesini bulduğu günümüzde, devrimcilerin mücadele halindeki kitlelere önderlik etmek ve onların burjuva ve küçük-burjuva politik örgütlerin etkisi altına girmelerini engellemek için bu tür örgütleri oluşturmak zorunda olduklarını söylüyorlar.

Troçki: Bize KP'nin, sendikaların, varsa Üçüncü Partinin gücüne ve Kurtuluş örgütlerinin ne kadar güçlü olduğuna dair yaklaşık bir tahminde bulunabilir misin?

Li Fu-jen: KP'nin "sovyet" bölgeleri (yeri gelmişken, bunlar artık sovyet olarak adlandırılmıyorlar) dışında bir parti olarak varlığı pratikte sona erdi. Eskiden parti faaliyetinin ana merkezi olan

[171] Bu metin Troçki ile birkaç Dördüncü Enternasyonalcinin, Troçki'nin Meksika'nın Coyoacan şehrindeki evinde yapılan bir tartışmanın, katılımcılarca düzeltilmemiş bir nüshasıdır. Metinde belirtilen; "W", önde gelen bir Amerikalı Troçkist olan Jack Weber; "R", Troçki'nin Meksika'daki sekreterlerinden biri olan Raya Dunayevskaya'dır. Çin tartışmasının stenogramını o tutmuştur. Oturum Li Fu-jen'in Çin'deki politik durum üzerine raporunu sunmasıyla açılmıştır.

Şanghay'da bir aygıt var ama hiçbir parti örgütü yok. İllegal parti organı uzunca bir süredir yayınını durdurmuş durumda. Parti temsilcileri son grev hareketine katıldılar, ama yalnızca onu sabote etmek için. Örneğin, bir grevin sürmekte olduğu büyük bir ipek fabrikasında, Stalinist bir temsilci, Çin proletaryasının öncelikli görevinin Japon emperyalizminden "ülkeyi kurtarmak" olduğunu iddia ettiği bir toplantıda nutuklar attı. Bir işçi onu şöyle yanıtladı: "Bana öyle geliyor ki, bizim ilk görevimiz kendimizi kurtarmak; bizler açlıktan ölüyoruz." Stalinistler şu sloganı yükselttiler: "Çinlilerin sahip olduğu fabrikalarda grev yapma." Bu, 1927'de devrimin bozguna uğramasından sonra başlayan işçilerden yalıtılma sürecini tamamlıyor.

Kuomintang hükümetinin uyguladığı haber sansürü nedeniyle, "sovyet" bölgelerindeki gerçek durumu açığa çıkarmak çok güç. Ama KP ile "sovyet" hükümet aygıtı arasında yalnızca çok küçük bir fark olduğuna inanmak için yeterli nedenimiz var. "Kızıl Ordu"nun (son günlerde adı Japon Karşıtı Halk Ordusu olarak değiştirildi) ana gücü, şimdi, Çin'in kuzeybatısındaki Şensi eyaletinin kuzeydoğu kesiminde üslenmiş durumda. Eğer yapılan çeşitli tahminlerin uygun bir ortalaması alınırsa, bu güç 80.000 kişiden oluşuyor ve hepsi modern silahlarla donanmış değil. Bunun dışında, çeşitli daha küçük ordular ve Fukien ve Honan gibi eyaletlerde faaliyet gösteren köylü partizan birlikleri var. "Sovyet" hükümeti, başkanı Mao Ze-tung'a göre bu daha küçük güçler üzerinde herhangi bir doğrudan denetim uygulayamıyor ve bunun sonucu olarak da KP'nin yeni sınıf-işbirlikçi çizgisinin aksine toprağın kamulaştırılması ve tarım devriminin diğer önlemleri hâlâ gerçekleştirilmektedir. Kuomintang hükümetinin Japon emperyalizmine karşı "içten" bir mücadele yürütmesi, "kendi" halkına karşı yürüttüğü iç savaşı durdurması, "demokratik" bir rejimi başlatması ve politik tutsakları serbest bırakması gibi alçakgönüllü istekler karşılığında, Parti tümüyle Kuomintang'a teslim oldu. KP ile Kuomintang arasında herhangi bir resmi anlaşmaya varılıp varılmadığını söylemek olanaksız. ÇKP Kuomintang'a ilk önerilerini yaptığında, Kuomintang, "sovyet" hükümetinin tamamen tasfiyesi, "Kızıl Ordu"nun dağıtılması ve KP'nin sınıf mücadelesi politikasından tümüyle vazgeçmesi dışında hiçbir şeyin kabul edilebilir

olmadığını belirterek, açıkça koşulsuz teslimiyet istedi. Bu tür bir "anlaşma"ya varıldığı, Nanking hükümetinin kuzeydoğu Şensi'deki "sovyet" bölgelerine para ve levazım –kamyon, cephane ve yiyecek– gönderdiği şeklindeki haberlerde görülüyor.

"Kızıl Ordu" saflarının, önderliğin yeni işbirlikçi çizgisine karşı herhangi bir muhalefet gösterdiğine dair hiçbir işaret yoktu. Ancak şurası da unutulmamalı ki, bizzat bu güç, 1930 ile 1935 arasında birbirini izleyen Nanking saldırılarına karşı Kiangsi'deki "sovyet" bölgesini, 1935 yazında orayı boşaltmak zorunda kalıncaya kadar elinde tutan güçten büyük ölçüde farklıdır. Kiangsi'den Şensi'ye Uzun Yürüyüş sırasında, deneyimli savaşçıların çoğu saflardan düştü ya da öldürüldü ve onların yeri, ordunun geri çekildiği bölgelerde, yoksul köylülük arasından gelen ve pirinç tabaklarını doldurmanın tek çaresini "Kızıl Ordu"da gören genç acemiler tarafından dolduruldu. Bu sulandırılmış güç, ÇKP'nin elinde, büyük bir mücadeleci gelenekle Kiangsi'yi terk eden orduya nazaran çok daha uysal olduğunu kanıtlamıştır.

İşçilerin gönüllü örgütleri anlamında gerçek sendikalar, son zamanlarda bazı sanayi kollarında böyle örgütleri yaratma girişimleri olmasına rağmen, hemen hemen hiç mevcut değildir. 1929'da Kuomintang hükümeti, İtalya ve Almanya'daki gibi, işçilerin sanayi örgütlerinin hükümet tarafından gözetlenmesini ve denetlenmesini şart koşan bir Sendikalar Kanunu kabul etti. Bu kanuna göre "sendikalar" kuruldu, ama bunlar aslında işçilerin saflarındaki hükümet ajanları olarak varlık buluyorlar. Bürolar tutuldu, memurlarla doldurulduy ama sendika toplantıları pek nadirdir. Grev çağrıları ender görülen bir resmi sendikal eylemdir ve ne zaman bir grev patlak verse sendika aygıtı yalnızca bir uzlaşma yaratmaya çabalıyor. Dolayısıyla işçilerin kendi gerçek örgütleri yoktur.

Üçüncü Parti, dikkatini bir tarım programı üzerinde toplayan çok küçük boyutlu bir politik grup. Bu parti, 1927'de Wuhan hükümetinin çökmesiyle çaresizliğe terk edilmiş "sol" Kuomintang artıkları tarafından Avrupa'da kuruldu. Bunun ilk üyeleri arasında, Wuhan hükümetine tarım bakanı olarak katılan sağ-kanat ÇKP lideri Tan Ping-şan da bulunuyordu. Parti, Çin'de 1930'ların başında Teng Yen-ta önderliğinde ortaya çıktı. Teng Yen-ta, o sıralar,

Stalin'in Çin Komünist Partisi önderliğinin Çen Tu-ziu'nun ardından ona verilmesini önerdiği Moskova'dan daha yeni dönmüştü. Teng 1931 sonlarında Çan Kay-şek tarafından idam edildi. Reformist bir toprak programı açıklayarak, emperyalizme karşı mücadele sayesinde "ulusal sermaye"nin gelişmesini planlayan Üçüncü Parti, büyümeyi asla başaramadı. Kuomintang diktatörlüğü altında yasadışı bir varoluşu sürdürmeye mecbur edilen parti, karargâhını muhafaza etti ve faaliyetinin büyük bir bölümü için bir Britanya sömürgesi olan Hong Kong'u merkez aldı. Tarım politikası alanında ÇKP toprakların kamulaştırılması politikasını izlediği için, Üçüncü Parti köylülerin önderliğini ele geçirmek için ÇKP'yle rekabet etme yeteneğinde değildi. Ancak şimdi ÇKP Yedinci Komintern Kongresi kararlarıyla aynı çizgide tarım devrimi programından vazgeçtiği için, Üçüncü Parti yeniden bir yaşam şansı elde etmiş bulunuyor. Üçüncü Parti şimdi, ÇKP'yi köylülüğün davasından vazgeçme hainliğiyle suçlayarak, onu "sol"dan eleştiriyor.

Kararda atıfta bulunulan faşist örgüt, gerçekte bir faşist örgüt değildir. "Faşist" terimi bu durumda Mavi Gömlekliler olarak bilinen örgütün adından gelmektedir. Mavi Gömlekliler bir parti değildir, Çan Kay-şek tarafından, kendi iktidarını Kuomintang'ın ve hükümetin hem içinde hem de dışında pekiştirmek amacıyla yaratılan kişisel bir örgüttür. Bunların görevlerinden biri, Çan'ın muhaliflerine suikast düzenlemekti. Çan, askeri bir diktatörlük aracılığıyla egemenlik sürmektedir ve İtalyan ve Alman modellerinden sonra faşist bir hareketin ne gereği ne de temeli vardır. Küçükburjuvazi, özellikle de köylüler, Çan'ın diktatörlüğüne muhaliftir ve faşizm için (en azından şu anda hiçbir surette) toplumsal bir taban haline gelemez. Köylülük üzerinde ve şehir küçük-burjuvazisi üzerinde hâlâ bir etki sahibi oldukları ölçüde Stalinistler, sınıf-işbirlikçi politikalarıyla bu sınıfları tekrar Çan'ın nüfuzu altına itmeye yardım ediyorlar. Ama, özellikle Şanghay'da sayısız öğrenci grubunun üst katmanlarını etkilemeyi başarmalarına rağmen, Çan iktidarının bir organı olan Mavi Gömleklilerin şu anda yalnız Kuomintang hükümet aygıtı içinde üyeleri var.

Ulusal Kurtuluş Birliği (UKB), karargâhı Şanghay'da olan federal bir yurtsever örgüttür. Bu örgüt, öğrenciler, öğretmenler, kü-

çük işadamları ve çok nadir olmakla birlikte kısmen de işçilerden oluşan yerel yurtsever toplulukları içine almaktadır. Önderlik büyük burjuvaziye kapalı olan özenle seçilmiş üst tabaka küçükburjuva unsurlardan oluşmaktadır. UKB, Japonların 1931-32'de Mançurya'yı ele geçirmeleriyle yükselen yurtsever hareketin bugünkü örgütsel ifadesidir. O sıralar büyük ölçekli bir öğrenci hareketi başladı. Binlerce öğrenci sınıflarını terk etti, trenleri ele geçirdi ve hükümetin Japon istilâsına direnmeme politikasını protesto etmek için Nanking'e gitti. Gösterilerin büyüklüğü hükümeti dehşet içinde bıraktı, ama öğrenciler, işçiler ve diğer sömürülen kesimler içinde bir taban ve destek bulmakta başarısız olunca, hükümet cesaretini topladı ve bir güç gösterisiyle hareketi sona erdirdi.

1936'ya kadar süren dönem boyunca öğrenci hareketi süregiden Japon saldırganlığına rağmen fiilen ölmüştü. Ne var ki, 1936'da, Japonya Kuzey Çin üzerindeki taleplerini dayatmaya başladı ve Nanking hükümetinin bölgedeki başı olan Sung Çe-yuan, Japon emperyalizmine sayısız ekonomik ödünler verdi. Bu, öğrenci hareketinde bir dirilmeye yol açtı ve Sung büyük öğrenci gösterilerinin hedefi haline geldi. Fakat o sırada Kuzeyde oldukça etkili olan Stalinistler, öğrencilerin Sung Çe-yuan'a karşı gösteri yapmakla "ulusal birliği" parçaladıklarını ilân ederek hareketi sabote ettiler. Öğrencilere, Sung'un Japonya'ya ödünler vermek zorunda kaldığını, çünkü halkın ona yeterince destek vermediğini söylediler. Bu, hareketi öldürdü. Öğrencilerden şu sesler geliyordu: "Eğer bize komünistler önderlik etmeyecekse kim edecek?"

Bu arada Şanghay'da ve ülkenin diğer bölgelerinde, esas olarak öğrenciler, aydınlar ve genel olarak küçük-burjuva unsurları birleştiren ve hatta büyük burjuvazinin temsilcilerini de kapsayan "Kurtuluş Birlikleri" doğdu. Sayıca az olsa da bazı işçiler de, bu yurtsever örgütlere katıldılar ki, Ulusal Kurtuluş Birliği de bu yurtsever örgütlerden doğmuştur.

Birlik içinde, iki politika ortaya çıktı. Sayıca üstün olan gerici unsurlar, Japonya'yla savaşan hükümete yardımcı olmak gerektiğini öne sürerek, örgütü Kuomintang hükümetine destek verme yönünde idare ettiler. Bunların muhalifleri, hükümetin ülkeyi Japonya'ya sattığını ve yeni ihanetlerin önüne geçmek için, hükümetin eleştirilmesi ve üstüne gidilmesi gerektiğini savundular. Ör-

gütün en önemli önderi olan Çang Nai-çi, Nanking'deki Çan Kay-şek'le görüştü ve hükümete tam destek sunmak gerektiğine ikna oldu. Bu eylem bölünmeyi hızlandırdı, Nanking karşıtı unsurlar tüm faaliyetten geri çekildiler. Tuhaftır, Çan Kay-şek, Çang Nai-çi de dahil tüm önderleri tutuklamaya başladı, fakat şu geçtiğimiz günlerde bunlar serbest bırakıldılar[172]

Troçki: Bu Tokyo'nun emri miydi?

Li Fu-jen: Tokyo'nun "örgütlü Japon karşıtı faaliyeti" tekrar tekrar protesto etmesi nedeniyle yaygın kanı buydu, ancak bu Çan için de ihtiyati bir önlemdi. Mali kaynakların, kayıtların vs. denetimini ellerinde tutan önderler tutuklandıklarından, Ulusal Kurtuluş Birliği fiilen çöktü. Önderler, birliğin diğer üyeleri tarafından hapishanede ziyaret edildiler ve kendilerinden denetimi devretmeleri istendi, fakat onlar birliği kendi özel mülkleriymiş gibi gören bir tutum takınarak, bunu yapmayı reddettiler. Birlik biçimsel olarak asla yasaklanmadı, ama tutuklu önderler "cumhuriyetin varlığını tehlikeye atmak"la ve ÇKP'yle (o sıralar Nanking ÇKP'yle müzakerelerde bulunuyordu) ilişkiyi sürdürmekle suçlandılar. Tutuklu önderlerden birinin, Zou Tao-fen'in evinde, gazetemiz *Struggle*'ın bir kopyası bulundu ve bu cumhuriyeti tehlikeye atma suçlamasını kanıtlamak için kullanıldı; yeri gelmişken, Çen Tu-ziu da aynı suçlamayla on bir yıl hapse mahkûm edilmişti.

UKB'nin taşra şubelerine dair fazla bir şey söylenemez. Şanghay, hareketin ana merkeziydi ve federe teşkilatların büyük bir kısmı para toplama büroları olarak kullanıldılar. UKB içindeki Stalinist etki hatırı sayılır düzeydeydi ve örgütü Kuomintang kanallarına yöneltmek için kullanıldı.

Troçki: Tartışmanın maddi içeriğini net olarak anlamadım. Eğer Kurtuluş örgütlerinin önderleri tutuklandılarsa, açıktır ki yoldaşlarımız tarafından inşa edilen Japon karşıtı bir örgütün legal bir varlığı olamaz; demek ki bu örgüt illegal olmak zorundadır.

---

[172] Çan Kay-şek'in, Ulusal Kurtuluş Birliğinin yedi önderini Kasım 1936'da tutuklanması, Çin'de "Yedi Beyefendi"nin insan haklarının savunusu doğrultusunda büyük bir yankı yarattı ve UKB'ne bir anda kitlesel katılımlara yol açarak onu KMT ve ÇKP'den sonra Çin'deki üçüncü büyük politik örgüt haline getirdi.

Li Fu-jen: Fikri önerenler, bu tip anti-Japon birliklere legal bir temel vermek için, diğerlerini bizimle işbirliği yapmaya ikna edebileceğimizi düşünüyorlar. Daha sonra onlar içinde kendi fraksiyonlarımız olabilirdi.

Troçki: Evet, illegal bir fraksiyonumuz olabilir. Fakat o zaman farklılık noktasını net olarak anlamıyorum. Farklılık sadece, böylesi örgütlerin bulunmadıkları yerlerde bu örgütleri örgütleme inisiyatifini üstlenme noktasında bulunuyor. Niye Çin'de çok büyük bir önemi olması gereken grev hareketine katılmamız sorununun değil de bu sorunun öne çıkarıldığını pek anlamıyorum. Sorun eğer bir kitlesel legal örgütler sorunu olsaydı, bakış açısını anlayabilirdim, fakat, şu haliyle, öneri getirenlere ancak şunu önerebilirdim: Bunu yapmayı deneyin ve bana gösterin; bu bir olanak ve sonuç sorunudur. Öneri getirenlerin bu konudaki pratik deneyimleri ne? Hangi somut olay bu tartışmayı doğurdu?

Li Fu-jen: Yoldaşlarımıza politik yönergeler sağlamaya dönük bir belge olan politik karar taslağını ele aldığımızda çıktı sorun. En iyi unsurları bayrağımıza kazanmak için yoldaşlarımızın yurtsever örgütlerin çalışmasında yer almaları gerektiği söyleniyordu. Diğerleri de, eğer varolan örgütlere katılmak doğruysa, ele geçirme hedefiyle bu tür örgütler oluşturmanın da doğru olacağını iddia ettiler.

Troçki: Biz dinsel örgütlere din karşıtı çalışma yapmak için girebiliriz, fakat bu dinsel örgütler oluşturmamız gerektiği anlamına gelmez.

Li Fu-jen: Benim bu öneriye bakışım, bu önerinin yoldaşlarımızın sabırsızlığını gösterdiği şeklindedir. Çalışmamız şimdi çok zor ve dışa kapalı. Yoldaşlar, küçük bir gazete çıkaran küçük ve yalıtık bir grup olmaktan bıkmış durumdalar. Bu dönemin üstünden atlamak istiyorlar. Japon karşıtı örgütler oluşturma doğrultusundaki önerileri, kitlelerle daha kolay bağ kurma arayışlarının bir ürünüdür.

Troçki: Böyle bir tutumun gizli tehlikeleri var: Bu tehlikeli olabilir. Tezde sendikal çalışma hakkında çok az şey buldum: Sendikal propagandayı yaymak ve bir grev patlak verdiğinde önderlik etmeye hazır olmak için onları örgütlemek gerekliliği. İnanıyorum

ki bu, Kurtuluş örgütleri yaratmak ya da yaratılmasını tartışmaktan bin kat daha önemlidir.

Doğal olarak, şu anki ağır durumun Japonya ile Çin arasında doğrudan büyük bir savaşa yol açması halinde, savaş sorunu tüm halkın ve bu suretle işçi sınıfının faaliyetinin dikkat odağı haline gelecektir. Bu durumda, bizim yurtsever örgütler yaratma inisiyatifini üstlenmemiz gerekmeyecektir. Bunlar zaten her taraftan fışkıracaktır. Bizim görevimiz, işçileri içeride ve dışarıda burjuvaziden ayırmak, işçilerin silahlanmasını ve işçilerin ve askerlerin maddi çıkarlarını gözetmek olacaktır; savaş sanayisinin burjuva yurtseverlere muazzam kârlar sağlayacağı ve onları palazlandıracağı savaş sırasında bile grev yapma hakkından vazgeçmek değil.

Ekonomik canlanma sorunu politik tezde yeterince ele alınmamış, üstü örtük kalmış. Sanırım 1931-32'deydi, Çinli yoldaşlara bir mektupta şunları yazmıştım; eğer birkaç yıl içinde işçi hareketinde bir yükseliş ortaya çıkmazsa, Kızıl Ordu yozlaşacaktır. Ancak bir ekonomik canlanma başladığında, işçi hareketi yeniden hayat bulabilir ve Kızıl Orduyu destekleyebilir. Bir ekonomik canlanmanın olanaksız olduğu teşhisi –Niel Şih'in düşüncesi buydu– yanlıştı. O, askeri rejimin bir canlanmayı katiyen olanaksız kıldığını söylüyordu. O zamanlar, sorunun zorunluluğu ve öneminden ve özellikle Çin'de bir ekonomik canlanmanın tümüyle olabilirliğinden –kaçınılmazlığından– bahsetmiştim; bu şimdi bir olgu olarak önümüzde durmaktadır.

Son aylarda, Çin'deki yabancı sermaye yatırımlarına ilişkin çok ilginç haberler vardı. Çin'in güvenilir bir alan olmadığı doğrudur, ama nerede güvenilir bir alan var ki? Çin şu anda yabancı sermaye için nispeten cazip bir alandır. Fransa'daki çok kötü duruma rağmen, Fransa kuru güçlendirmek için Nanking'e 400 milyon frank gönderdi. Çekoslovakya Çin'e hükümet aracılığıyla para yatırdı. Bu olgu, son yıllarda Nanking'in belli bir istikrar göstermesinin bir sonucudur. Bu bir gerçektir, bir otoritesi vardır, Britanya hükümeti tarafından desteklenmektedir. Gerçek şu ki, Büyük Britanya, Nanking hükümeti aracılığıyla ülkede ekonomik ve politik olarak çok önemli bir faktördür. Fransa yalnızca 400 milyon frank vermekle kalmamış, demiryolu inşaatına da sermaye yatırmıştır. Comité des Forges tarafından gönderilen resmi Fransız muhabiri-

nin "çok ihtiyatlı olmalıyız; istikrar mutlak değil, bir anda bir felâketle karşılaşacağız" diye yazmasına rağmen, sermaye gözünü göreli bir "refah"ın olduğu Çin'e dikmektedir.

Çin'e bir yabancı sermaye akışıyla karşı karşıya kalmamız mümkündür ve Çin bugünlerde önemli bir ilerleme kaydedebilir. Doğal olarak bu, ülkenin daha da sömürge bir ülkeye dönüştürülmesiyle kapitalist bir ilerlemedir. Fakat burada Hindistan'a göre önemli bir farklılık bulunmaktadır, Hindistan'da Büyük Britanya yönetiyor ve karar veriyor, oysa Çin'de farklı emperyalizmler görüyoruz, bu da hükümete ve devrimci unsurlara daha fazla manevra olanağı veriyor. Bu, hareket alanı yaratmaktadır. Eğer yönetimde olsaydık, İngiliz ve Japon emperyalizmi arasında manevra yapardık. Bu semptomlar, eğer doğruysa, Çin ekonomisinde çok önemli bir canlanmaya tanık olduğumuza işaret etmektedir, ki bu da, işçi hareketinin yeniden canlanmasının perspektiflerini sunmaktadır. "İlkönce kendimizi kurtarmalıyız" diye yanıt veren işçi haklıydı. Bizler işe Japon karşıtı örgütler inşa etmekle başlamamalıyız (tabiatıyla bizler de Çin'in bağımsızlığından yanayız); ama en önemli görevin sendikal hareket içinde olduğunu anlamalıyız. Sanayinin, ekonomik yaşamın canlanması sendikaları da yeniden hayata kavuşturur. Tüm enerjimiz, grev hareketinde yoğunlaşmalıdır. Bu noktada karar, gerçeklik sanki bizim teşhisimize ters olacakmış gibi, canlanmadan ancak utana sıkıla söz etmektedir. Bir canlanma olduğunun ve işçiler açlıktan ölürken, kapitalistlerin, bankerlerin, kompradorların Çin'de çok iyi iş yaptıklarının altını çizmeliyiz. Çin'i kurtarmak için işçileri kurtarmak zorunludur.

Tezde "Japon emperyalizmine karşı acil bir savaş" sloganı bulunmaktadır; böyle bir slogan atabileceğimize inanmıyorum. Şubatta savaş hazırlığı vardı; şimdi de var. O zaman da "acil savaş"tan bahsediyorduk, şimdi de. Savaş sorunu bize bağlı değildir, koşullar tarafından belirlenir. En önemli savaş hazırlığı, sendika komitelerini ve bir parti örgütünü yaratmaktır: Diplomatik manevralarla, tavizlerle değil, devrimci bir askeri mücadeleyle, Çin halkının emperyalistlere karşı savaşıyla, tüm emperyalistlerden, ilkönce de Japon emperyalizminden kurtulma doğrultusunda sistemli bir propaganda. Önemli olan, acil savaş sloganını ileri sürmekten ziyade, zamanı geldiğinde halkın seferberliği için temel

olabilecek bir dayanak noktası yaratmaktır. Acil savaş sloganı maceracı görünebilir.

Li Fu-jen: Slogan, Çan Kay-şek'in tutumuyla farkı ortaya koymayı amaçlıyor. O, savaş *hazırlıkları yaptığını* söyleyip duruyor. Bu nedenle bizim sloganımız Japonya'yla *acil* savaş.

Troçki: Tehlike, Çan Kay-şek'in tutumunu böyle bir sloganla takviye etmenizdir. Hazırlık sorunu bize ajitasyon ve Çan Kay-şek'in politikalarını teşhir etme olanağı sunar. Somut koşullar altında, örneğin 3 Şubatta savaşa başlamalıyız diyebilirim, ama bilinmeyen koşullar altında bir slogan olarak "acil savaş" gerçekçi değildir. Japonya sorunu neden acil bir silahlı mücadele sorunudur ve farklı emperyalizmler sorununa ne demeli? Bütün emperyalistlerin haydut olduğunu söylemek zorunludur: Onlar yalnızca yöntemlerinde farklıdırlar. Biz bir emperyalizmi diğerinin karşısına koyma ve onlar arasındaki çelişkilerden yararlanma hakkını reddetmeyiz. Ama ancak bir devrimci halk hükümeti, emperyalizmin bir aleti haline gelmeksizin bunu yapma yeteneğindedir. Mevcut hükümet, İngiliz emperyalizminin kölece kuklası olmaksızın Japon emperyalizmine karşı çıkamaz. Şu yanıtı vereceklerdir: Bolşevikler de bir emperyalizme karşı bir diğerini kullandılar, niye Büyük Britanya ile bloğumuz yüzünden bizi eleştiriyorsunuz? Bir blok, güçler ilişkisine bağlıdır; eğer ben daha güçlüysem, kendi amaçlarım için onu kullanırım; eğer daha zayıfsam, bir kukla olurum. Yalnızca devrimci bir hükümet daha güçlü olabilirdi.

Tezde "yurtsever" terimi Stalinistler ve Kurtuluş örgütleri için kullanılıyor. Aynı zamanda tez, ülkenin bağımsızlığı için mücadele etme zorunluluğunu kabul ediyor. Bu yurtseverliktir. Bu bir terminoloji sorunudur: Biz işçi sınıfının kendi emperyalistlerinin, emperyalist devletinin yurtseveri olma hakkını reddederiz; işçilerin bir işçi devletinin yurtseveri olma, ya da bir sömürge halkının kendisini ezen emperyalistler karşısında yurtsever olma hakkını reddetmeyiz. "Yurtsever" teriminin kullanımında büyük bir fark vardır. Japon işçi örgütlerinin yurtsever olma hakları yoktur, ama Çinlilerin böyle bir hakkı vardır. Stalinistler bu yanlış terminolojiden yararlanacaklardır. Eğer bunu doğru olarak kullanmazsak, bu sözcük Stalinistlerle mücadelemizde çok önemli bir sorun olabilir.

Çin'de şunu söylerdim: Bu sözcüğü onur kırıcı, alaycı bir anlamda asla kullanmayacağım ve Çan'a şunu söyleyebilirim: Yurtsever olmak istiyorsunuz ama anti-yurtseversiniz, çünkü burjuvazi ve kompradorlar ancak ülkeye ihanet edebilir. Derdim ki: Çan Kayşek anavatanı koruyamaz, ama işçiler kendi hareketleri sayesinde, işçileri öncü etrafında yani devrimci parti etrafında seferber ederek bunu yapabilirler. Deriz ki: Gerçek yurtseverler bizleriz. Fakat bunu devrimci mücadelenin, sınıf mücadelesinin, vs. içeriğiyle somutlaştırmak gerekir.

Amerika Birleşik Devletleri sorununa tezde çok küçük bir yer ayrılmıştır. Japon emperyalizmiyle Britanya ikiyüzlülüğünün ilişkileri sorunu –onun aynı Japonya'yla bir anlaşma yapmak için Japonya'ya karşı tüm hareketleri– çok iyi işlenmiş, bu mükemmel bir şekilde yapılmış. Ancak Amerika Birleşik Devletleri sorunu çok önemlidir, özellikle de ABD'in politikasında bir değişikliğin olduğu ve filonun Pasifik'te toplandığı, adaların tahkimi, balıkçılık sorunu, Alaska ve Filipinler sorununun gündemde olduğu şu günlerde: Bu sorunlar Roosevelt "refah"ı paramparça olduğunda son derecede ağır bir hal alabilir. İnsancıl pasifist Wilson, ABD'yi savaşa girmeye zorladı; aynı şey Roosevelt'le de mümkündür: O, ülkeye yeni bir paylaşım, yeni bir gelecek sözü verdi, onun getirdiği kan değişiminin belli bir etkisi var. Üç yılı daha var. Eğer bu üç yıl içinde konjonktürde keskin bir değişiklik olursa –büyük sermaye iyi koku alır: Onlar bir yıl sonrasını bilirler. Tüm bu büyük hareket muazzam bir hareket olabilirdi. Çin sorunu en önemli arenayı oluşturacaktır. Neden Büyük Britanya ABD'yle Japonya'nın saldırganlığına karşı bugün bir uzlaşmaya varmak istemiyor, çünkü bu hakim gücün zaferi anlamına gelirdi.

Çin'de Japonya karşısında belirleyici bir faktör haline gelebilecek olan ABD –dünya savaşının olası faktörlerinden biri– üzerine teze bir şeyler koyulsaydı iyi olurdu. ABD'nin Japon karşıtı mücadelede büyük bir etkiye sahip olmamasına biraz şaşırdım. Bu, Amerikan emperyalizminin kriz dönemi boyunca yarı uyur bir vaziyette bulunması yüzündendi. Ama o beklemeci korkakça politikasını değiştiriyor.

Li Fu-jen: Amerika'nın çekimserliği, bilinçli bir politikanın sonucudur. Washington, önce Güney Amerika'daki (Pan-Amerikan

Birliği) konumunu sağlamlaştırmakla ve silahlı kuvvetlerini inşa etmekle işe başlıyor. Ancak ondan sonra Japonya konusunda bir netice elde etmeye girişebilecektir. Eğer Amerika'nın tutumuna ilişkin bu görüşü doğru kabul edersek, Uzak Doğu'daki mücadeleye Amerikan müdahalesi uzun bir süre boyunca beklenemez.

Troçki: Bunun benim söylediğim şeye ters hiçbir bir yanı yok. Ama Washington tüm faktörlere hakim değildir; şiddetli bir kriz bir değişikliği zorunlu kılabilir. Sen uzun vadeli perspektiften söz ediyorsun: Uzun vade nedir? Üç dört yıllık silahlanma programları söz konusu, ardından yeni bir Amerikan dünya programı az çok şekillenecektir. Büyük Britanya'ya teknik olarak daha güçlü olduklarını göstermek için, bunun iki üç yıl içinde yapılması mümkündür.

W: Çin şimdi altın standardında. Tüm donanma programında ve bu programın hızlandırılmasında ve havacılık programında, Birleşik Devletler Japonya'ya şiddetli bir şekilde karşı koyuyor.

Li Fu-jen: İngiliz ve Japon etkisinin üstünlüğü, Çin'de ABD'yi ayaklarını basacak sağlam bir yer bulmaktan alıkoydu. Örneğin Çin'in gümüş standardını bırakmasını ve kur sistemi reformunu düzenleyen Britanya'ydı. Britanya sermaye yatırımlarında da önde gidiyor. Çin'in her yıl Britanya'ya ödediği muazzam Boxer tazminatı, şimdi geri veriliyor ve demiryollarının ve diğer girişimlerin inşasında kullanılıyor, ki bunların tüm malzemesi İngiliz imalâtçılardan alınıyor. Geçtiğimiz dönemde Amerika'nın Çin'e müdahalesi, genellikle diplomatik manevralar biçimindeydi ve bu manevralar pek sert değildi. Amerika'nın tutumundaki mevcut zayıflığın kanıtı olarak, Japonya'nın, Pan-Amerikan Havayollarını Çin'de Pasifik-aşırı terminal kurmaktan alıkoyması ve şirketin Portekiz sömürgesi olan Macao'ya gitmek zorunda kalması gösterilebilir. Japonya, Nanking'i Amerika'nın Mackay Radyo Kurumuyla yapılan sözleşmeden vazgeçmeye de zorlamıştı. Son günlerde ABD-nin Çin'deki rolü, bu nedenle çok zayıflamıştır ve güçleneceğine dair de hiçbir işaret bulunmamaktadır.

Troçki: Kriz dönemini saldırgan bir politika için kullanan büyük ülkelerden biri Japonya idi, ondan sonra da Habeşistan'daki İtal-

ya[173] Almanya bu dönemi yalnızca silahlanma için kullandı. Diğer tüm ülkeler, örneğin Büyük Britanya, eski bir temeli olduğu için Çin'de nüfuz olanağına sahipti, ama Britanya uluslararası olarak tümüyle felç olmuştu. Baldwin, ünlü aptalca konuşmasında, "iflâsım hakkındaki tüm gerçeği söyleyemem" demişti. Ve İspanya sorunu konusunda: Fransa ve Büyük Britanya çaresizdi. ABD'nin Çin'deki konumu, Büyük Britanya'nın İspanya'daki konumunu andırıyordu, beklemeci ve korkakça. Ama Japonya açısından, başarı aynı zamanda en büyük yüktür. Yüzlerce yıllık egemenliğe rağmen, Büyük Britanya'nın Hindistan'la problemi var. Ama Çin 400 milyonluk bir ülke. Ve şimdi beş kuzey eyaleti var. Japonya gibi çok küçük yoksul bir ülke için, Sovyetler Birliği bu kadar yakınken, Büyük Britanya'yla rekabet ederken, ABD'nin büyük tehdidi altındayken Çin'e egemen olmak –tüm bunlar Çin halkını harekete geçirecektir ve ekonomik canlanma dönemi bu hareketi 1924-27'de olduğundan daha da güçlü kılmıştır. Bu Çin için bir tür sınai devrim olan yeni bir durumdur. Bu, yeni bir yurtsever ayaklanmanın vaadidir. Japonya için Kore bile bir tuzak haline gelebilir. Hatta Sovyetler Birliği'yle girişeceği bir savaşta Japonya, İrkutsk yönünden yaklaşmak zorundadır. Mançurya'da Japonya'ya tümüyle düşman 30 milyon Çinli yaşıyor. Japonya'nın bir dünya savaşındaki askeri durumunun, burjuva stratejistler tarafından tamamen yanlış bir biçimde değerlendirildiğini düşünüyorum, çünkü onlar devrimci ulusal hareketler olasılığını hesaba katmıyorlar ve bu hareketlerin çoğu Rus-Japon savaşının anılarıyla doludur. Büyük bir fark var: Mançurya'nın o zamanlar 5 milyonluk küçük bir nüfusu vardı, şimdi ise bu nüfus 30 milyon halis Çin köylüsünden oluşuyor. Her halükârda Çin'in daha büyük bir direniş göstereceğini bekleyebiliriz. Şimdi Çin tarihinde çok önemli bir dönemle yüz yüzeyiz.

Li Fu-jen: Çin'deki yabancı yatırımların ilginç bir yönü, bunların çoğunlukla olmasa bile büyük ölçüde ulaşımda, herşeyden önce de demiryollarında yoğunlaşmasıdır. Fakat Çin'deki demiryolları, yabancı menşeli ürünlerin pazarlanmasını kolaylaştırmaktadır. Bu nedenle bu yatırımlar, Çin ekonomisini geliştirmeye yardımcı ol-

[173] İtalya Ekim 1935'te Etiyopya'yı (Habeşistan) işgal etti.

maktan çok, yabancı malların satışına yardım etmektedirler.

Troçki: Nüfuz, diyalektik bir karakter taşır. Rusya'da da demiryolları inşa etmekle işe başladılar. 1905 yılı, bir demiryolu devrimiydi. Biz büyük bir sanayiye de sahiptik, fakat en önemli sınai gelişme 1905'ten sonra başladı, bu 1909-14 dönemindeydi. Yabancılar, tren yollarını yaptılar, ülkeye daha merkezileşmiş bir nitelik, bir hükümet gücü verdiler. Hükümet, sırası geldiğinde, yabancı sermayeden daha bağımsız hale geldi; Witte'nin gümrük vergisi mücadelesi. Nanking hükümeti şimdi politik olarak Büyük Britanya tarafından beslenmektedir, ama bilhassa demiryolları Nanking hükümetine gerçek bir temel sağlayacak ve o, Büyük Britanya'dan daha bağımsız bir hale gelecektir. Rusya'da 1905 genel grevi herşeyden önce bir demiryolu greviydi; demiryollarının felçleşmesi muazzam bir olaydır.

R: ABD'nin Japonya'ya karşı Çin'deki görünüşteki pasif tavrının, Japonya'ya karşı savaşacağı bir üs aramasından ve Rusya'yla ilişkilerinden kaynaklandığı da doğru değil mi?

Troçki: Evet bu, ABD'nin "görkemli izolasyon" politikasının son dönemidir. SSCB'nin Roosevelt tarafından tanınmasıyla, bir dönüş için ilk zemin yaratıldı. İlişkilerde bir soğuma söz konusuydu ama şimdi tekrar bir yakınlaşma var ve Amerikan donanmasının küçük bir filosunun Vladivostok'u ziyaretinin büyük bir sembolik önemi vardır. Tabiatıyla, generaller davası sorunu ABD için bir engel oluşturmuştur, çünkü Sovyetler Birliği'nin uygun bir müttefik olup olmadığı konusunda şüphelidirler[174] Ancak bu geçici bir evredir. Onlar "görkemli izolasyon" politikasını terk etmeye başlıyorlar ve SSCB'yle çok ihtiyatlı ama açık bir yakınlaşma söz konusudur ve bu yalnızca Japonya'ya değil Büyük Britanya'ya da karşı bir yöneliştir.

Sırada bizzat Çin burjuvazisinin ulusal politikası sorunu var. Bu tezde yer alan, Çan Kay-şek'in Japonya'ya karşı asla savaşmayacağı şeklindeki kategorik ifade, doğru değildir. Genel politik fi-

[174] Sovyet hükümeti, idamlarından önce Kızıl Ordu generallerini yargılayan gizli bir mahkemenin Haziran 1937 başlarında toplandığını ilân etti. Mahkemenin gerçekten yapılıp yapılmadığı hususunda çelişkili açıklamalar vardır.

kirler tümüyle doğrudur ve mükemmel bir biçimde formüle edilmişlerdir; Japonya'ya karşı mücadelede sınıf çizgisi. Fakat biz Çarlığa karşı mücadelede de aynısını söyledik: Liberallerimiz ve burjuvalarımız mücadele yeteneğinden tümüyle yoksundurlar ve bu özde doğruydu. Ancak ölümle monarşi arasında bir seçim yapmak zorunda kalan burjuvazi, Çarın sarayını kendi kaderine terk etti. Duma muhalif oldu, devrime katıldılar: Rasputin'i öldürdüler, bu Çarlık ailesindeki bölünmenin başlangıcıydı. Çin burjuvazisi emperyalizme karşı özgürce savaşamaz, çünkü işçi sınıfını seferber etmek zorundadır ve bu çok tehlikelidir. Ama yabancı sermaye ve Çinli kitleler, burjuvazi açısından pek de tercih şansının olmadığı bir durum yaratabilirler. Aynı nedenle şu anda Çin burjuvazisi Japon emperyalizmini desteklemek zorunda kalmıştır, kendini kurtarmak için son anda Japon emperyalizminden kopabilir ve böylelikle bize yardım edebilir. Tıpkı 1917 Şubatında kendilerini kurtarmak için monarşiyi feda etmeye çabaladıkları gibi; o günlerde Rodzianko "devrim"in başı, Rus "Mirabeau"su oldu,[175] Çin burjuvazisi de kendini kurtarmak için Japon garnizonlarını, bankalarını, menfaatlerini feda edebilir ama kendi çıkarlarını korur; onlar çok yakın dostturlar fakat aynı değildirler ve aynı çuvala koyulamazlar.

Ve terminolojiye dair söylenebilecek bir şey var: "Küçükburjuvazi" deyimi, tezde yalnızca kent küçük-burjuvazisi anlamında kullanılmış. Ama köylülük de küçük-burjuvazinin bir parçasıdır –çok farklı ama aynı sınıfın bir parçası. Burada köylülük küçükburjuvaziye karşıt koyulmuş; ama onun *şehir* küçük-burjuvazisiyle karşıtlığı açıklığa kavuşturulmamış.

Çin için şu slogan ne anlama gelmektedir: "Kahrolsun yeni bir dünya savaşı hazırlığı." Biz yeni bir dünya savaşına *hazır* olmalıyız. Çin'de devrimci bir halk ordusu, silahlı işçi ve köylüler talep etmeliyiz. Çan'ın politikası Büyük Britanya'ya boyun eğme politikasıdır. Çan Kay-şek, dünya savaşında Büyük Britanya'nın kuklası olacaktır. Bizim sloganımız şu olmalıdır: Kahrolsun Çin'i Büyük

[175] Mihail Rodzianko (1859-1924) Şubat 1917 Rus devriminde, 1789 Fransız devriminde Honoré Mirabeau'un (1749-1791) oynadığı role benzer bir rol oynamıştır. Parlamenter bir reformdan başka şey istemeyen bir anayasal monarşist, kendisini bir anda, monarşiyi hepten alaşağı eden bir devrimin başında bulmuştur.

Britanya'nın sefil bir kuklasına dönüştürecek olan Çan'ın politikası. Bizim görevimiz, bir işçi ve köylü hükümeti için hazırlanmaktır.

"Tüm dünya proletaryasıyla birlik ve Çin'in kurtuluşu yararına somut bir program temelinde Sovyetler Birliği'yle ittifak" sloganı, "Sovyetler Birliği'yle, tüm dünya proletaryasıyla birlik" sloganına tercih edilmelidir. Sovyetler Birliği şu anda bürokrasidir, Sovyetler Birliği'ne körü körüne güvene hayır!

Li Fu-jen: Nanking hükümeti Sovyetler Birliği'yle bir ittifak içine girmek zorunda olsaydı, ve ittifakın Çin'e zarar veren ve yalnızca Sovyetler Birliği'nin çıkarına olan bir niteliği olsaydı, buna karşı bizim tutumumuz ne olurdu?

Troçki: Japonya'ya karşı askeri bir ittifak, gerçekte bürokrasiyle bile olsa, Çin açısından her halükârda tercih edilir bir şey olurdu. Fakat daha sonra, Sovyetler Birliği'nin cephaneleri ve silahları işçilere ve köylülere teslim etmesini; Şanghay'da, işçi merkezlerinde özel komiteler oluşturulmasını; anlaşmanın yalnızca Kuomintang'ın katılımıyla değil, işçi ve köylü örgütlerinin de katılımıyla hazırlanmasını talep ettiğimizi söylemeliyiz. Sovyet bürokrasisinden, savaşın sonunda Çin'in hiçbir bölgesinin Çin halkının rızası olmaksızın işgal edilemeyeceğine, vs. dair açık bir bildiri isteriz.

Li Fu-jen: Yani Sovyetler Birliği'nin emperyalistçe bir politika izleyebileceğini mi düşünüyorsunuz?

Troçki: Eğer o komplolar örgütlemeye, devrimcileri öldürmeye muktedirse, tüm olası suçlara da muktedirdir.

Devrimin uluslararası karakteri sorununa gelince. Bize şu sorulacaktır: Diğer ülkelerde bozgunlar varken geri bir ülkede devrime başlayabilir misiniz? Diğer ülkelerde karşı-devrim zafer kazanmışken, bir proletarya diktatörlüğü kurabilir misiniz? Şöyle demeliyiz: Evet, çünkü bizim devrimimiz, sadece kısmen muzaffer olsa bile, Japonya'daki ve diğer ülkelerdeki hareketleri canlandıracak ve diğer devrimlerin Çin üzerinde doğurabileceği etkiyi değil, daha çok Çin devriminin diğer ülkeler üzerinde doğuracağı etkiyi vurgulayacaktır.

Ve yoldaşlarımızı olabildiğince konspiratif olmaları doğrultu-

sunda uyarmalıyız. Şimdi Stalin ve Çan'ın anlaşmasıyla, bir gecede tümü yok edilecek; çok konspiratif olmak zorundalar. Dünyada hiçbir harekete bizimki kadar çok eziyet edilmemiştir. Eğer anlaşma yapılırsa, Çen Tu-ziu'yu öldürecekler; onu korumak için bir hareket başlatılmalıdır, siz bunda inisiyatif alabilirsiniz.[176]

Dördüncü Enternasyonal'in gelecek kongresine önergeler hazırlamak için, New York'ta Çin sorunu ve genel olarak sömürge sorunu üzerine bir komisyon oluşturmak mümkün değil mi? US [Uluslararası Sekretarya] Ekimde uluslararası bir konferans toplamayı kararlaştırdı, fakat kişisel olarak ben bu tarihi çok erken buldum. Konferans için ABD'de bağımsız bir partimiz olmalı.[177] Uluslararası konferansı Ocak-Şubata kadar ertelemek gerekli olacaktır.

SONSÖZ

3 Kasım 1937

[Stenografın notu: *Sonsöz*, Yoldaş Li Fu-jen'in (yapılan görüşmeden sonra sorulan) bir sorusuna yanıt olarak dikte ettirildi: Çin'deki mevcut askeri harekâtların, ekonomik canlanmadaki ilerlemeleri silip süpürerek ve hatta ekonomiyi öncekinden daha gerilere atarak Çin ekonomisini altüst edeceği doğru değil mi? Eğer ekonomik canlanma uzun bir süre için yıkıcı bir savaş tarafından yok edilirse, işçi hareketinde canlanmanın meydana gelebileceği başka bir temel var mıdır?]

1. Çin sorunu hakkındaki tartışma İngilizce yapıldı ve bu dile hakimiyetim çok kötü olduğundan, stenogram benim düşüncelerimi açıkça ifade edemez. Ne yazık ki, İngilizce metni düzeltmek ya da ekleme yapmak için zamanım yok. Üstelik durum konuşmadan bu yana hatırı sayılır ölçüde değişti. Tartışmanın gerçekleştiği 11 Ağustosta, Japonya ile Çin arasındaki ihtilâfın ne kadar şiddetle-

---

[176] Çen Tu-ziu, 19 Ağustos 1937'de, beş yıl yattıktan sonra hapishaneden salıverildi.

[177] Amerikan Troçkistleri, 1936 baharında, yeni radikalleşen ve ardından Sosyalist Partiye katılan militanlarla bağ kurmanın bir yolu olarak Sosyalist Partiye katılmışlardı. SP sağ kanadı, Ağustos 1937'de sol kanadı ihraç etmeye başladı. İhraç edilen sol kanadın çeşitli dalları 31 Aralık 1937-3 Ocak 1938 tarihleri arasında Chicago'da bir toplantı düzenleyerek Sosyalist İşçi Partisini (SWP) kurdular. SWP 1938'deki Enternasyonal kuruluş konferansında Dördüncü Enternasyonal'e katıldı.

neceği henüz açık değildi. Şu anda, askeri harekâtların bir uzlaşmayla mı sonuçlanacağı yoksa tersine büyük bir savaşı mı başlatacağını söylemek en azından buradan hâlâ zor olsa da, bu ihtilâf açık bir savaşa dönüştü.

2. Her halükârda, bağımsız "Japon karşıtı" örgütlenmeler hakkındaki soru birkaç hafta öncekinden çok daha acil bir anlam kazanmaktadır. Ancak, şimdi de bana öyle görünüyor ki, taraftarlarımız hedefleri hakkında daha kesin bir tarif yapmadan, "Japon karşıtı" örgütlenmeler oluşturma inisiyatifini üstlenemezler. Yeri geldiğinde sendikaların yapabileceği çalışmayı yürütmek için, sınıf temelinde "savaş" örgütleri yaratmaya çalışmak bana daha doğru görünüyor. Örneğin, bir işletmede bazı işçiler savaşa gitmişse, onlarla bağlantıyı sürdürmek ve onlara ve ailelerine maddi ve manevi yardım sağlamak için bir grup örgütlemek zorunludur. Şehirde bu amaçla özel bir işçi merkezi örgütlemeye çalışarak, benzer bir çalışma köylerde yürütülmelidir. Cepheye gidenlere yardım için oluşturulan bu tür işçi ve köylü birlikleri, burjuva politik örgütler karşısında ve hükümet organları karşısında, devrimci işçilerin ailelerine yardım etmeleri vb. konularda diretebilmeli ve diretmelidirler.

3. Savaşın ülkedeki ekonomik canlanmayı *derhal* felç edeceğini düşünmek yanlış olur. Aksine, savaşın sanayide hummalı bir canlanma yaratacağını düşünmek için tüm nedenler mevcuttur. Üstelik, şu da eklenmelidir ki, Çin'in muazzam genişliği, özellikle de güneyi ve batısı, yalnızca askeri harekâtların sahası içinde olmamakla kalmayacak, hatırı sayılır ölçüde, savaş etkenlerinin doğrudan etkisi altında da olmayacaktır. Bu bakımdan, özellikle eğer savaş Büyük Britanya, ABD ya da Sovyetler Birliği tarafından finanse edilirse, ekonomik canlanmanın devam edeceği beklenebilir. Ordunun ve hükümetin iç üretime bağımlılığı, Çinli sanayi işçilerinin rolünü ve önemini sınırsız ölçüde arttıracaktır. Sanayinin tüm dalları, özellikle de doğrudan doğruya savunma için çalışan sanayi dalları, büyük kârlar elde edecektir. Bu durum, işçilerin ekonomik mücadelesi için geniş fırsatlar açmaktadır. Hükümet, savaş sanayiin temposunu düşürmemek için, baskılarında daha dikkatli olmak zorunda kalacaktır. Şüphesiz, Kuomintang'ın alçakları ve bunlardan geri kalmayan Stalinist partinin alçakları, savaş zama-

nında bir ekonomik mücadelenin "anti-yurtsever" olduğunu haykıracaklardır. Bununla birlikte, eğer ki gerçek devrimciler kapitalistlerin muazzam kârlarını ve bürokratların açgözlülüğünü teşhir edebilecek olurlarsa, işçi kitleler bu tip öğütlere pek de kulak asmayacaklardır.

Tüm çalışma, savaşa zarar vermemekle kalmayacak, aksine onun desteklenmesine hizmet edecektir. Japonya'ya karşı bir savaş, ancak burjuvazi tüm yükü işçi sınıfının omuzlarına bindirmekte başarısız olursa, gerçek bir ulusal karakter taşıyabilir. İşte bu nedenle, sanayi üzerinde, özellikle de savaş sanayii üzerinde, işçi denetimi talebi böylesi muazzam bir öneme sahiptir –yalnızca kârları "denetlemek" için değil, aynı zamanda kapitalistlerin orduyu düşük kaliteli kötü ürünlerle donatmasını zorlaştırmak için de. Savaş boyunca günlük yaşam, işçilerin öğrencilerle ve genelde küçükburjuvaziyle yan yana gelecekleri değişik türde birlikler ve komiteler örgütlemenin yüzlerce ve binlerce yolunu sunacaktır. Bu tür örgütlemelerin, kendi önlerine, her ne kadar dar olsa da, ordu ve işçilerin çıkarlarına bağlı, tamamıyla somut bir program koymaları zorunludur. Savaşa ve savaşla bağlantılı hizmetlere etkin biçimde katılan işçi devrimcilerin burjuva hükümetin en küçük bir politik sorumluluğunu dahi üzerlerine alamayacaklarını ve almamaları gerektiğini tekrarlamaya gerek yoktur. Proletaryanın öncüsü savaş boyunca burjuvaziye karşı uzlaşmaz muhalif olarak kalır. Öncünün görevi kendini savaş deneyimine dayandırarak işçileri devrimci öncü etrafında sıkıca birleştirmek, köylüleri işçilerin etrafında toplamak ve bu şekilde gerçek bir işçi-köylü hükümetini, yani ardında milyonlarca köylüye önderlik eden proletarya diktatörlüğünü hazırlamaktan oluşur.

İşaret edilen hedef bakımından, ordudaki devrimci işçilerle sıkı bir bağın korunması (mektuplaşma, ürünlerin gönderilmesi), işçiler, köylüler ve askerler arasındaki her türden kardeşleşme vs. vs. muazzam bir öneme sahiptir.

11 Ağustos tartışmamıza ekleyebileceğim kısa ilave hususlar bunlardır.

Internal Bulletin'den, Sosyalist Parti Kongresi Örgütlenme Komitesi (New York), no. 3, Aralık 1937

ÇİN-JAPON SAVAŞI ÜZERİNE[178]

23 Eylül 1937

Sevgili Yoldaş Diego Rivera,

Son birkaç gün boyunca, Oehlercilerle Eiffelcilerin (evet, böyle bir eğilim de var!) İspanya'da iç savaş ve Çin-Japon savaşı üzerine saçmalıklarından bazılarını okudum.[179] Lenin bu tür insanların düşüncelerine "çocukluk hastalıkları" derdi. Hasta bir çocuk sempati uyandırır. Ama o zamandan bu yana yirmi yıl geçti. Çocukların sakalları çıktı, hatta kel oldular. Fakat çocuksu gevezeliklerinden vazgeçmediler. Tersine, tüm hatalarını, tüm budalalıklarını on katına çıkardılar ve bunlara bir de yüz kızartıcı davranışlar eklediler. Bizi adım adım izliyorlar. Analizimizin bazı unsurlarını ödünç alıyorlar. Bu unsurları hiçbir sınır tanımayarak çarpıtıyor ve geri kalanın karşısına dikiyorlar. Bizi düzeltiyorlar. Biz bir insan figürü çizdiğimizde onlar buna bir sakatlık ekliyorlar. Bu figür bir kadın olduğunda, onu kocaman bir bıyıkla süslüyorlar. Bir horoz çizdi-

---

[178] Bu metin, Meksikalı sanatçı Diego Rivera'ya (1886-1957) yazılmış bir mektuptur. Rivera 1922'den itibaren Meksika Komünist Partisi Merkez Komite üyesiydi. 1927'de Sol Muhalefetin ihracına karşı çıktı ve ardından Troçki'nin bir destekleyicisi oldu. Troçki'nin Meksika'ya kabul edilmesinde etkili oldu. 1939'da, Rivera'nın 1940 başkanlık seçimlerinde sağ-kanattan general Almazar'ın adaylığını desteklemesi üzerine Troçki onunla ilişkisini kesti. Rivera daha sonra Komünist Partiye geri döndü.

[179] Oehlerciler, Birleşik Devletler İşçi Partisi (WPUS) içinde, Sosyalist Partiyle kaynaşmaya karşı çıkan ve önderliğini Hugo Oehler'in yaptığı bir grup idi. Ekim 1935'te disiplini ihlâl ettiği gerekçesiyle ihraç edildi ve Devrimci İşçi Birliği'ni örgütledi (RWL). Eiffelciler, 1936'da Oehler'in RWL'sinden kopan çok küçük bir grubun başını çeken Paul Eiffel'in izleyicileriydiler. Eiffel, İspanya'da Franco'ya karşı Cumhuriyetçilerin ya da Japon işgaline karşı Çan Kay-şek'in askeri olarak desteklenmesine karşı çıkıyordu.

ğimizde, altına bir de yumurta konduruyorlar. Ve tüm bu komikliklere Marksizm ve Leninizm adını veriyorlar.

Bu mektupta yalnızca Çin-Japon Savaşı sorununu tartışmak istiyorum. Burjuva basınına yaptığım açıklamada, Çin'deki tüm işçi örgütlerinin görevinin, kendi programlarını ve bağımsız faaliyetlerini bir an bile terk etmeksizin, Japonya karşısındaki mevcut savaşa etkin bir biçimde ve ön saflarda katılmak olduğunu söyledim. Ama bu "sosyal yurtseverliktir!" diye çığlık atıyor Eiffelciler. Bu, Çan Kay-şek'e teslimiyettir! Bu, sınıf mücadelesi ilkesinin terk edilmesidir! Bolşevizm emperyalist savaşta devrimci bozgunculuk yapılmasını öğütledi. Şimdi, İspanya'daki savaş ve Çin-Japon Savaşı, her ikisi de emperyalist savaş oluyorlar. "Çin'deki savaş hakkındaki tutumumuz da aynıdır. Çinli işçi ve köylülerin tek kurtuluş yolu, her iki orduya karşı, Japon ordusuna karşı olduğu gibi Çin ordusuna da karşı, bağımsız bir biçimde mücadele etmektir." 10 Eylül 1937 tarihli Eiffelci bir belgeden alınan bu dört satır şunu söylememiz için tamamen yeterli: Burada ya gerçek hainlerle ya da katıksız ahmaklarla karşı karşıyayız. Ama ahmaklığın bu derecesi ihanete eşittir.

Bütün savaşları aynı kefeye koymayız ve hiç bir zaman da koymadık. Marx ve Engels İrlandalıların Büyük Britanya'ya ve Polonyalıların Çara karşı devrimci mücadelesini desteklediler; üstelik bu iki milliyetçi savaşın liderleri çoğunlukla burjuvazinin, hatta bazen feodal aristokrasinin üyeleri ve her halükârda Katolik gericiler oldukları halde. Abdülkerim Fransa'ya başkaldırdığında, demokratlar ve Sosyal Demokratlar "vahşi bir Tiran"ın "demokrasi"ye karşı savaşından nefretle söz ettiler. Leon Blum'un partisi bu görüşü savunuyordu. Ama bizler, Marksistler ve Bolşevikler, Riflilerin emperyalist egemenliğe karşı mücadelelerini ilerici bir savaş olarak gördük.[180] Lenin emperyalist uluslarla, insanlığın büyük çoğunluğunu oluşturan sömürge ve yarı-sömürge ulusları birbirinden ayırt etmenin temel gereğini gösteren yüzlerce sayfa yazdı. Sömüren ve sömürülen ülkeleri birbirinden ayırt etmeksizin, genel

[180] Fas'ın Rif bölgesindeki Berberi kabileleri 1921'de Abdülkerim'in önderliğinde İspanyol sömürge yönetimine karşı isyan ettiler. 1924'de İspanyol güçlerini yenen Rifliler ertesi yıl Fransızların elindeki bölgeye saldırdılar, fakat 1926'da birleşik bir İspanyol-Fransız ordusu tarafından yenilgiye uğratıldılar.

olarak "devrimci bozgunculuk"tan söz etmek, Bolşevizmin sefil bir karikatürünü çizmek ve bu karikatürü emperyalistlerin hizmetine sunmaktır.

Uzak Doğu'da klasik bir örnekle karşı karşıyayız. Çin, gözlerimizin önünde Japonya'nın sömürge bir ülkeye dönüştürmekte olduğu yarı-sömürge bir ülkedir. Japonya'nın mücadelesi emperyalist ve gericidir. Çin'in mücadelesi ise kurtuluşçu ve ilericidir.

Peki ya Çan Kay-şek? Tıpkı Marx ve Engels'in İrlanda ve Polonya egemen sınıfları konusunda yanılsamaya kapılmaması gibi, bizim de Çan Kay-şek, onun partisi ve Çin'deki bütün egemen sınıfa ilişkin yanılsamalara ihtiyacımız yok. Çan Kay-şek Çinli işçi ve köylülerin cellâdıdır. Ama bugün, kendisine rağmen, Çin'in bağımsızlığından ne kaldıysa onun uğruna Japonya'ya karşı mücadele etmeye zorlanıyor. Yarın yine ihanet edebilir. Bu mümkündür, olasıdır. Hatta kaçınılmazdır. Ama bugün mücadele etmektedir. Yalnızca korkaklar, alçaklar ya da büsbütün ahmaklar bu mücadeleye katılmayı reddedebilirler.

Sorunu netleştirmek için bir grevi ele alalım. Her grevi desteklemeyiz. Örneğin zenci, Çinli ya da Japon işçilerin bir fabrikadan atılması için bir grev çağrısı yapıldığında, bu greve karşı çıkarız. Ama bu grev işçilerin koşullarını –mümkün olduğu kadarıyla– iyileştirmeyi amaçlıyorsa, önderlik ne olursa olsun bu greve ilk katılan biz oluruz. Grevlerin büyük çoğunluğunda önderler, reformistlerden, meslekten hainlerden, sermayenin ajanlarından oluşurlar. Bunlar her greve karşıdırlar. Ama zaman zaman kitlelerin baskısı ya da nesnel durum onları mücadele yoluna sürükler.

Bir an için, kendisine şunları söyleyen bir işçi hayal edelim: "Greve katılmak istemiyorum çünkü önderler sermayenin ajanları." Aşırı sol ahmağın bu doktrini, onun gerçek adıyla çağrılmasına hizmet eder: *Grev kırıcı*. Çin-Japon Savaşı örneği bu açıdan tam bir benzerlik gösterir. Eğer Japonya emperyalist bir ülkeyse ve eğer Çin emperyalizmin kurbanıysa, Çin'den yana oluruz. Japon yurtseverliği dünya çapındaki yağmacılığın iğrenç maskesidir. Çin yurtseverliği ise meşru ve ilericidir. Bu ikisini aynı kefeye koymak ve "sosyal yurtseverlik"ten bahsetmek, ancak Lenin'den hiçbir şey okumamış olanların, Bolşeviklerin emperyalist savaş sırasındaki tavırlarından hiçbir şey anlamamış olanların ve Marksizmin öğre-

tilerini zan altında bırakmaktan ve kötüye kullanmaktan başka hiçbir şey beceremeyenlerin yapabileceği bir iştir. Eiffelciler, sosyal yurtseverlerin, enternasyonalistleri düşmanın ajanları olmakla suçladıklarını duymuşlar ve bize şöyle diyorlar: "Siz de aynı şeyi yapıyorsunuz." İki *emperyalist* ülke arasındaki bir savaşta, söz konusu olan ne demokrasi ne de ulusal bağımsızlık değil, emperyalist olmayan geri halkların ezilmesidir. Böyle bir savaşta her iki ülke de kendisini aynı tarihsel düzlemde bulur. Her iki ordudaki devrimciler de bozguncudurlar. Ama Japonya ve Çin aynı tarihsel düzlemde yer almazlar. Japonya'nın zaferi Çin'in köleleştirilmesi, ekonomik ve toplumsal gelişmesinin sonu ve Japon emperyalizminin korkunç bir biçimde güçlenmesi anlamını taşıyacaktır. Çin'in zaferi ise, tersine, Japonya'da toplumsal devrim ve Çin'de sınıf mücadelesinin özgür, yani dış baskının engelleyemediği bir biçimde gelişmesi anlamına gelecektir.

Peki Çan Kay-şek zaferi güvence altına alabilir mi? Bu kanıda değilim. Ne var ki, savaşı başlatan ve bugün yöneten odur. Onu değiştirebilmek için proletarya ve ordu içinde belirleyici bir etki kazanmak zorunludur ve bunu yapabilmek için de ayakları havada durmak değil, mücadelenin ortasına atılmak gerekir. *Askeri* mücadele içinde yabancı işgale karşı ve *politik* mücadele içinde de zaaflara, eksikliklere ve iç ihanete karşı etki ve prestij kazanmalıyız. Peşinen saptayamayacağımız belli bir noktada bu politik muhalefet silahlı bir çatışmaya dönüştürülebilir ve dönüştürülmelidir, çünkü tıpkı genel olarak savaş gibi iç savaş da politik mücadelenin devamından başka bir şey değildir. Ne var ki, politik muhalefetin silahlı bir ayaklanmaya ne zaman ve nasıl dönüştürüleceğini de bilmek gerekir.

1925-27 Çin devrimi sırasında Komintern politikalarını şiddetle eleştirdik. Neden? Bunun nedenlerini iyi anlamak gerekir. Eiffelciler Çin devrimi konusunda tavrımızı değiştirdiğimizi iddia ediyorlar. Bunun nedeni bu zavallı arkadaşların 1925-27'deki tavrımızdan hiçbir şey anlamamış olmalarıdır. Güneyin burjuvazisinin ve küçük-burjuvazisinin, yabancı emperyalizmin ajanları olan Kuzeyin generallerine karşı verdikleri savaşa katılmanın Komünist Partinin görevi olduğunu hiçbir zaman yadsımadık. KP ile Kuomintang arasında bir askeri bloğun gerekliliğini asla yadsımadık.

Tersine, bunu ilk öneren bizdik. Ne var ki, KP'nin tüm politik ve örgütsel bağımsızlığını korumasını, yani, tıpkı yabancı emperyalizme karşı ulusal savaşta olduğu gibi emperyalizmin içerdeki ajanlarına karşı iç savaşta da, işçi sınıfının bir yandan *askeri* mücadelenin ön saflarında yerini alırken bir yandan da burjuvazinin *politik* devrilişini de hazırlamasını talep ettik. Mevcut savaşta da aynı politikaları savunuyoruz. Tavrımızda zerre kadar bir değişiklik olmadı. Öte yandan Oehlerciler ve Eiffelciler ne 1925-27'deki ne de bugünkü politikalarımızı bir nebze bile olsun anlayabilmiş değildirler.

Tokyo ve Nanking arasındaki son çatışmanın başlangıcında burjuva basınına yaptığım açıklamada, devrimci işçilerin emperyalist zalimlere karşı savaşa etkin katılımlarının gerekliliğini herşeyden fazla vurguladım. Bunu neden yaptım? Çünkü ilkin Marksist bakış açısından doğru olan budur; ikinci olarak, Çin'deki arkadaşlarımızın esenliği açısından bu zorunluydu. Yarın, (İspanya'da Negrin'le olduğu gibi) Kuomintang'la ittifak içinde olan GPU, Çinli arkadaşlarımızı "bozguncular" ve Japon ajanları olarak takdim edecektir. Başta Çen Tu-ziu olmak üzere bu arkadaşların en iyileri ulusal ve uluslararası ölçekte zan altında bırakılabilir ve öldürülebilirler. Dördüncü Enternasyonal'in Japonya karşısında Çin'in yanında olduğunu güçlü bir biçimde vurgulamak zorunluydu. Açıklamada, aynı zamanda şunu da ekledim: *Ne kendi programlarını ne de bağımsızlıklarını terk etmeksizin.*

Eiffelci ahmaklar bu "şerh"le dalga geçmeye çalışıyorlar. "Troçkistler" diyorlar "Çan Kay-şek'e eylemle, proletaryaya ise sözlerle hizmet etmek istiyorlar." Savaşa etkin ve bilinçli bir biçimde katılmak "Çan Kay-şek'e hizmet etmek" değil, Çan Kay-şek'e *rağmen* sömürge bir ülkenin bağımsızlığına hizmet etmektir. Ve Kuomintang'a karşı yöneltilen sözler, Çan Kay-şek'in devrilmesi için kitleleri eğitmenin aracıdırlar. Bağımsızlık savaşının komutasını elinde tutan ne yazık ki o olduğuna göre, Çan Kay-şek'in emri altında *askeri* mücadeleye katılarak Çan Kay-şek'in devrilmesini *politik* olarak hazırlamak tek devrimci politika budur. Eiffelciler "sınıf mücadelesi" politikasını bu "milliyetçi ve sosyal yurtsever" politikanın karşısına dikiyorlar. Lenin tüm yaşamı boyunca bu soyut ve kısır muhalefetle savaştı. Ona göre,

dünya proletaryasının çıkarları, emperyalizme karşı ulusal ve yurtsever mücadelelerinde ezilen halklara yardım etme görevini dayatıyordu. Dünya Savaşından yaklaşık çeyrek yüzyıl ve Ekim devriminden yirmi yıl sonra, bunu hâlâ anlamamış olanlar, devrimci öncü tarafından içindeki en kötü düşmanlar olarak amasızca dışlanmalıdırlar. Eiffel ve benzerlerinin durumu tam da budur.

L. Troçki

Writings of Leon Trotsky (1937-38)'den.
Internal Bulletin, Sosyalist Parti Kongresi Örgütleme Komitesi (New York), no.1, Ekim 1937'den alınma.

PASİFİZM VE ÇİN[181]

25 Eylül 1937

İşçi sınıfının örgütleri de dahil, barış örgütleri denen örgütler savaşa en küçük bir engel bile oluşturmazlar. Komintern tarafından organize edilen sayısız barış konferansları, en küçük bir etkiye bile sahip olmayan sırf teatral teşebbüslerdir; savaş zamanında tüm bu barış önderleri, tüm bu dindar ve insancıl hanımefendi ve beyefendiler, tıpkı 1914-1918'de yaptıkları gibi yüzlerini kendi hükümetlerine döneceklerdir, elbette ki savaşta onları desteklemek için.

Bugün savaşın patlak vermesini engelleyen yegâne politik faktör, hükümetlerin toplumsal bir devrimden duyduğu korkudur. Hitler bunu defalarca belirtti. Bunun mantıksal sonuçlarını görmeliyiz: İşçi sınıfı ne kadar devrimciyse, egemen emperyalist sınıflara ne kadar karşı çıkarsa, bu emperyalistlerin dünyanın silahlı güçler aracılığıyla yeniden bölüşümü planlarını gerçekleştirmesi o kadar engellenmiş olur.

Aynı zamanda, emperyalist ülkelerle geri ülkeleri, sömürge ve yarı-sömürge ülkeleri birbirinden dikkatlice ayırmak zorundayız. İşçi sınıfı örgütlerinin bu iki gruba giren ülkelerdeki ve bizzat bu ülkelere dönük tutumu aynı olamaz. Çin ve Japonya arasındaki mevcut savaş bunun klasik bir örneğidir. Bu savaşın, Japonya tarafında, bir yağma savaşı, Çin tarafında ise bir ulusal savunma savaşı olduğu kesinlikle su götürmez bir gerçektir. Ancak Japon emperyalizminin bilinçli ve bilinçsiz ajanları her iki ülkeyi de aynı düzleme koyabilirler.

Bu nedenle, Çin-Japon Savaşı karşısında, kendilerinin tüm sa-

[181] Bu makale Roger Devlin adlı bir gazetecinin sorunlarına verilen yanıttır.

vaşlara; her türlü savaşa karşı olduğunu ilân edenlere, ancak acıyarak ya da nefretle bakabiliriz. Savaş daha şimdiden bir gerçektir. İşçi sınıfı hareketi, köleleştirmek isteyenlerle köleleşenler arasındaki mücadelede tarafsız kalamaz. Çin'deki, Japonya'daki ve tüm dünyadaki işçi sınıfı hareketi tüm gücüyle Japon emperyalist eşkıyalarına karşı koymalı ve Çin halkını ve onun ordusunu desteklemelidir.

Bu, Çin hükümetine ve Çan Kay-şek'e kör bir güveni hiçbir şekilde gerektirmez. Geçmişte ve herşeyden önce 1925-27'de, general Çan, yabancı emperyalizmin ajanları olan Kuzeyin Çinli generallerine karşı yürüttüğü askeri mücadelede de işçi sınıfı örgütlerine muhtaçtı. Sonunda, 1927-28'de kendi silahlı güçleriyle işçi sınıfı örgütlerini ezip geçti. Komintern'in ölümcül politikalarının sonucu olan bu deneyimden dersler çıkarmalıyız. İşçi sınıfı örgütleri Japon işgaline karşı meşru ve ilerici ulusal savaşa katılırken, Çan Kay-şek hükümetinden tam *politik bağımsızlıklarını* korumak zorundadırlar. Çin Komünist Partisi tıpkı 1924-25'teki gibi, Çin işçi sınıfı hareketini bir kez daha politik olarak Çan Kay-şek'e ve Kuomintang'a teslim etmek için şiddetli bir çaba gösteriyor. Bu haydi haydi korkunç bir suçtur çünkü ikinci kez işlenmektedir.[182]

Aynı zamanda, çözüm, işçi sınıfı örgütlerinin "tüm savaşlara karşı olduğunu" açıklamasında ve kendi ordularının yavaş yavaş pasif bir ihanet tutumuna sürüklemesinde değil, savaşa katılmasında, Çin halkına maddi ve manevi yardımda bulunmasında ve bunlarla eş zamanlı olarak köylü ve işçi kitleleri Kuomintang'dan ve onun hükümetinden tam bağımsızlık ruhuyla eğitmesinde yatmaktadır. Çan Kay-şek'i bir savaş yürüttüğü için eleştirmeyiz. Hayır. Onu, bu savaşı kötü bir şekilde, yeterli enerjiyi göstermeksi-

---

[182] ÇKP ile Çan Kay-şek arasındaki yakınlaşma Aralık 1936'daki Sian Olayı ile birlikte başladı. Mançurya Kuomintangı kendi topraklarını işgal eden Japonya'ya karşı savaşmakta mırın kırın eden Çan Kay-şek'e kızıp onu tutuklamış, ÇKP de Çan'ın serbest bırakılması için araya girmişti. 10 Şubat 1937'de Çan'a gönderdiği bir telgrafta ÇKP, toprak reformunu durdurmaya, KMT'yi yıkma çabalarına son vermeye, Yenan civarında elinde tuttuğu toprakları reorganize etmeye, kendi birlikleri KMT komutası altına sokmaya ve savaş boyunca Çan Kay-şek'in politik önderliğini bütünüyle kabullenmeye hazır olduğunu bildirmişti. KMT, bu uzlaşmayı, savaşın ciddi boyutlarla başladığı 1937'nin sonlarında kabul etti. 1938'de, Çou En-lai büyük gösterilerle KMT'ye yeniden katıldı ve Askeri Konseyin politik eğitim kurulunun yardımcı bakanlığına atandı.

zin, halka ve bilhassa da işçilere güvenmeksizin yürüttüğü için eleştiririz.

Bu berbat çatışmada Çin'e ve Japonya'ya karşı aynı tutumu takınan bir pasifist, lokavtı grevle özdeşleştirmeye çalışan birine benzer. İşçi sınıfı hareketi sömürücülerin lokavtına karşıdır ama sömürülenlerin grevinden yanadır. Dahası grevler de, genellikle grev sırasında işçi sınıfı hareketine ihanet edebilecek sahtekarlarca yönetilirler. Ama bu, işçiler açısından greve katılmayı reddetmenin bir gerekçesi değil tersine, işçi kitlelerini, önderliğin ihanetine ve kusurlarına karşı seferber etmenin gerekçesidir. Genellikle, bir grev esnasında ya da grevden sonra örgütlü kitleler, kendi önderliklerini değiştirirler. Bu bal gibi Çin'de de gerçekleşebilir. Ama bu değişiklik, ancak Çin ve uluslararası işçi sınıfı örgütleri Japonya'ya karşı Çin'i desteklerse, halkın lehine olabilir.

Writings of Leon Trotsky (1937-38)'den.
Socialist Appeal (New York), 16 Ekim 1937'den alınma.

SAVAŞ HAKKINDAKİ KARARA DAİR

27 Ekim 1937

Uluslararası Sekretarya

Sevgili Yoldaşlar;

Uzun bir gecikmeden sonra Japonya ve Çin üzerine kararınız hakkındaki düşüncelerimi kısaca size yazıyorum. Bu gecikme, söz konusu meseleye dair daha önce yazdığım mektuplarımın yeterli olduğunu düşünmemden kaynaklandı. Şimdi durumun böyle olmadığını görüyorum. Aşırı sol değerlendirmelerin rehberliğinde Çan Kay-şek ile Mikado arasında az ya da çok "tarafsız" kalmayı arzulayan bazı yoldaşlar, şimdilerde kararınızın temsil ettiğine inandıkları ikinci bir sipere geri çekilmeye çalışıyorlar.

Dokümanınızın hiçbir bölümüne ve hatta hiçbir cümlesine itiraz edemem. Tüm iddialar kendi içinde doğrudur, fakat farklı bölümler arasındaki ağırlık dağılımı bana yeterince gerçekçi görünmedi. Ortada bir savaş var. Yanıtlanması gereken ilk soru, Çinli yoldaşlarımız ve onlarla birlikte diğer yoldaşlar da, bu savaşı *kendi* savaşları olarak kabul mü etmeliler, yoksa egemen sınıfın onlara empoze ettiği bir savaş olarak ret mi etmeliler? Aşırı solcular bu temel soruyu yanıtlamaktan kaçınmaya çalışıyorlar. Çan Kay-şek'i geçmişte işlediği ve gelecekte işleyeceği suçlarla itham etmekle işe başlıyorlar. Bu, New York (Oehlerciler) veya Brüksel'de mümkün olan, ancak Çin'de ve hele ki Şanghay'da asla mümkün olmayan, bütünüyle doktriner bir yaklaşımdır. Çan Kay-şek'in işçilerin cellâdı olduğunu biz de yeterince biliyoruz. Ancak bu aynı Çan Kay-şek şimdi bir savaşa, *bizim* savaşımıza önderlik etmek zorunda kalıyor. Bu savaşta yoldaşlarımız en iyi savaşçılar olmalıdırlar. Poli-

tik olarak Çan Kay-şek'i savaş yürüttüğü için değil, savaşı yeterince etkin bir tarzda yürütmediği, burjuva sınıfa yüksek vergiler koymaksızın, işçileri ve köylüleri yeterince silahlandırmaksızın yürüttüğü vb. için eleştiririz.

Diğer ülkelerdeki yoldaşlarımız, bir önceki dönemde Çin seksiyonumuzun en önemli sloganının "Japonya'ya karşı savaşa hazırlan" olduğunu hemen hemen biliyorlardır. Ve bu slogan doğruydu. Çinli yoldaşlarımız, şu anda, Japon karşıtı savaş ve askeri hazırlık için en güçlü önderler olmanın büyük avantajına sahipler. Politik faaliyetlerini aynı düzlemde sürdürmeleri gerekir. Bu bakımdan evet, potansiyel sosyal yurtsever olan aşırı solculara taviz veremeyeceğimize inanıyorum. Bâkir "tarafsızlık"larını korumak üzere "tüm savaşları" reddetmeye hazır oldukları sürece pasif enternasyonalistler olarak kalacaklardır. Fakat olaylar bu yoldaşları şu ya da bu savaş arasında bir seçim yapmaya zorladığında, kolaylıkla yurtseverliğe kayabilirler.

İspanyol devrimi kadrolarımızı uluslararası devrime hazırlamak için nasıl değerli bir örnek ise, Çin-Japon savaşı da kadrolarımızı yaklaşan dünya savaşına hazırlamak için klasik bir örnek teşkil eder. Burada, emperyalist haydutlar yarı-sömürge bir ülkeyle onu tamamen sömürge bir ülke haline getirmek için yalıtık bir savaş yürütmekle meşguller. Japon işçisi şunu demelidir: "Beni sömürenler bu namussuz savaşı bana dayatıyorlar." Çinli işçi de şunu söylemelidir: "Japon haydutlar halkıma bu savunma savaşını dayatıyorlar. Bu benim savaşımdır. Fakat ne yazık ki, savaşın önderliği kötü ellerdedir. Bu önderliğin doğrultusunu kesin bir biçimde gözden geçirmeli ve onu değiştirmeye hazırlanmalıyız." Ajitasyon ve propaganda için tek gerçekçi plan budur.

Şu argümanı işitmekteyim: "Çin ordusu burjuva bir ordudur ve biz sadece proleter bir Kızıl orduyu destekleyebiliriz." Bu argüman, bir burjuva (yarı burjuva-yarı feodal) sömürge ülke ile bir emperyalist köleci ülke arasındaki farkı kavrayamamanın "askerileşmiş" bir ifadesidir. Bir burjuva ordusu olarak Çin ordusu elbette ki mülk sahiplerinin çıkarları doğrultusunda işçi grevlerini ve köylü ayaklanmalarını bastırabilir. Tüm bu durumlarda olası tüm araçlarla karşı koyarız. Fakat Japonya'ya karşı savaşta bu aynı ordu, –yeterli bir ölçüde olmasa da, bilinçli olmasa da vs.– Çin hal-

kının ilerici ulusal çıkarlarını savunuyor. Böyle olduğu sürece onu destekleriz. Çin ordusunu Japonlarla özdeşleştirmek, basitçe ezenleri ve ezilenleri, soyguncuları ve onların kurbanlarını özdeşleştirmek anlamına gelir.

Şöyle argümanlar da işitiyorum: "Japon emperyalizmine karşı Çan Kay-şek önderliğindeki bu savaşı destekleyerek, İngiliz ve Amerikan emperyalizmine hizmet ediyoruz ve onların kuklası haline gelebiliriz." Aşırı radikalizm, devrimci eylemin önünde yine bir handikap haline geliyor.

Bir örnek: Bir işletmede, şirketin muhafızları işçilere saldırır, pek çoğunu yaralar ve öldürür. İşçiler öyle sinirlenirler ki sahtekar sendikacılar bile bir grev çağrısı yapmak zorunda kalırlar. Aşırı solcumuz bağıra çağıra sahneye çıkar. "Greve gitmemeliyiz" der, "sadece, sendika önderleri bizi tam anlamıyla kurtuluşa taşıma yeteneğinde olmayan sahtekarlar oldukları için değil, aynı zamanda grevimiz rakip işletmeye hizmet edeceği ve bu şekilde başka bir sömürücünün basit kuklaları haline geleceğimiz için."

Bir grev durumunda böylesi argümanlar işçilerin sadece öfkesini çeker. Fakat bu tutum savaşın muazzam ölçeğine yansıtıldığında, karşılaştırılamayacak kadar çileden çıkarıcı ve cânicedir. Çan Kay-şek Çin'in *kurtuluşunu* garanti altına alamaz, bu açık; fakat Çin'in daha da köleleşmesinin önüne geçmeye çalışıyor ve bu da kurtuluşu ilerletecek küçük bir adımdır. Tüm enerjimizle bu küçük adımda yer almalıyız.

Son tahlilde, Büyük Britanya'ya "yardım ettiğimiz" doğru değildir. Kendisini bir soyguncuya karşı elde silah savunabilen bir halk, yarın ötekini de püskürtme yeteneğinde olacaktır. Bunu anlayabilen ve bağımsızlığın kalıntılarını savunan bir halkın başında bilinç ve cesaretle yerini alan bir devrimci parti, sadece böyle bir parti, savaş sırasında işçileri seferber etme ve savaştan sonra da iktidarı ulusal burjuvazinin elinden söküp alma yeteneğindedir.

Uzak Doğu'daki durum o denli klasik bir açıklığa sahiptir ki, tam da gerçek bir savaşın başladığı kritik anda önde gelen Belçikalı yoldaşlarımızın, basına verdiğim "kendi programımızdan vazgeçmeksizin bütünüyle Çin'in yanındayız" şeklindeki çok basit beyanat üzerine bir soru işareti koymayı nasıl ve neden mümkün görebildiklerini insanın defalarca kendisine sorması gerekir.

1914'den bu yana savaş sorunu üzerine tüm önceki çalışmalarımız, en azından önde gelen yoldaşları her yeni savaş durumuna dikkatli bir gözle yaklaşmaya hazırlamayı amaçlıyordu. Yine de maalesef görüyoruz ki, en açık ve tartışmasız çatışma patlak verdiğinde Belçikalı yoldaşlarımızdan bazılarının elinde propaganda malzemesi olarak bir soru işaretinden başka şeyleri bulunmuyor.

Önceki mektuplarımdan birinde, Çinli işçilerin savaşa aktif olarak katılma görevini vurgulayan yukarıda bahsettiğim basın açıklamasının (30 Temmuz 1937) niteliğinin, Çinli yoldaşlarımızın karşı karşıya bulunduğu özgün durum tarafından da belirlendiğini izah etmiştim. Çan Kay-şek ile birleşen Stalinist cellâtların Çinli Bolşevikleri "Japon ajanları" olarak suçlamaya çalışacakları açıktı. Şimdi bu oldu. Çin'deki GPU ajanları, GPU'nun New York organına (*Daily Worker*) bu kez Çin topraklarında yeni bir komplo olduğunu bildiren bir telgraf gönderdi. Gerçek enternasyonalizm, her durumda beylik lafları tekrarlamaya değil, özgün koşullar ve sorunlar üzerine her bir seksiyonumuzun görevini kolaylaştırmak üzere düşünmeye bağlıdır. Çinli Bolşeviklerin karşı karşıya olduğu son derece zor koşulları göz önünde alırsak, Belçika gazetemizin akıl almaz soru işaretleri son derece vahim bir hatadır.

Bu nedenle, bu sorun hakkında, aşırı solculara, merkezcilere, kuşkuculara ve kaçkınlara en küçük bir taviz bile veremeyiz. Bu sorunda verdiğimiz kavga sonuna kadar gitmelidir.

İçten selâmlarımla
L. Troçki

Writings of Leon Trotsky (1937-1938)'den.
Internal Bulletin, Sosyalist Parti Kongresi Örgütleme Komitesi (New York), no.1, Ekim 1937'den alınma.

ÇİN'DE SAVAŞ VE DEVRİM[183]

5 Ocak 1938

Herşeyden önce, bu kitabın yazarının tarihsel materyalizm okuluna mensup olması gerçeği, çalışmasından dolayı bizim gözümüzde onay bulması için hiç de yeterli değil. Günümüz koşullarında Marksist etiket bizi, kabullenmekten ziyade güvensizliğe yatkınlaştırıyor. Sovyet devletinin dejenerasyonuyla yakından ilişkili olarak, son on beş yıldır Marksizm görülmedik bir gerileme ve itibar kaybının yaşandığı bir dönemden geçiyor. Marksizm, bir analiz ve eleştiri aracı olmaktan çıkartılıp, ucuz bir mazeret bulma aracına dönüştürülmüştür. Olguları analiz etmek yerine, kendisini yüksek makamlardaki müşterilerin çıkarları için safsata devşirmekle meşgul ediyor.

Komünist Enternasyonal 1925-27 Çin devriminde bu kitapta da oldukça kapsamlı biçimde tasvir edilen büyük bir rol oynadı. Ama yine de Komünist Enternasyonal kütüphanesinde şu ya da bu şekilde Çin devriminin genel bir resmini çizmeye çalışan tek bir kitap bulmak için boşuna aranıp dururuz. Bunun yerine, Komünist Enternasyonalin politikasındaki, daha doğrusu Sovyet diplomasisinin Çin'deki her bir zikzağını yumuşak başlılıkla yansıtan ve genel yaklaşıma olduğu kadar her bir zikzağa da tâbi çok sayıda

[183] Bu yazı, Harold R. Isaacs'in *The Tragedy of the Chinese Revolution* (Londra, Secker & Warburg, 1938) adlı kitabının önsözü olarak yayınlandı. Isaacs daha sonraları Marksizmden koptu ve kitaba anti-komünist bir eğilim vermek üzere politik olarak gözden geçirilen sonraki iki baskıda (1951 ve 1961) Troçki'nin önsözünü çıkardı. Isaacs'in kitabının ilk baskısı, Troçki'yle işbirliği içinde tamamlanmıştı. Troçki önsöz yazdığı gibi, kitabın tezini de yazarla tartışmıştı. Troçki'nin burada tarif ettiği aynı içeriğe artık sahip olmasalar da, sonraki baskılar yine de 1925-27 Çin devriminin en tam ve en iyi belgelenmiş kaydı olmaya devam etmektedirler.

"konjonktürel" çalışma buluruz. Zihinsel tiksiniş dışında hiçbir şey uyandırmayacak olan bu literatürün tam tersine, Isaacs'in kitabı baştan sona bilimsel bir çalışma örneğidir. Muazzam sayıda orijinal kaynak ve ilave materyalin dikkatlice incelenmesi üzerine kurulu. Isaacs bu çalışma üstünde üç yıldan fazla çalıştı. Öncesinde Çin'de bir gazeteci ve Çin'deki yaşamının gözlemcisi olarak beş yıl geçirdiği de eklenmeli.

Bu kitabın yazarı devrime bir devrimci olarak yaklaşıyor ve bunu gizlemek için hiçbir neden görmüyor. Bir filistenin gözünde, devrimci bakış açısı, neredeyse bilimsel objektiflik eksikliğiyle eş anlamlıdır. Biz tam tersini düşünüyoruz: Ancak bir devrimci –elbette ki bilimsel yöntemle donandığı takdirde– devrimin nesnel dinamiklerini ortaya koyma yeteneğine sahiptir. Kavrayışlı bir düşünce, genelde dalgın değil aktiftir. İrade unsuru, doğa ve toplumun sırlarına nüfuz etmek için vazgeçilmezdir. Tıpkı insan hayatının onun neşterine bağlı olduğu bir cerrahın bir organizmanın farklı dokularını son derece dikkatle ayrıştırması gibi, bir devrimci de, eğer kendi görevine ciddiyetle yaklaşıyorsa, toplumun organellerini, bunların işlevlerini ve tepkilerini son derece dikkatlice analiz etmek zorundadır.

Japonya ve Çin arasındaki mevcut savaşı anlamak için, ikinci Çin devrimi hareket noktası olarak alınmalıdır. Her iki durumda da yalnızca aynı toplumsal güçlerle değil, hem de sıklıkla aynı kişiliklerle karşılaşıyoruz. Çan Kay-şek'in şahsiyetinin bu kitabın merkezini işgal ettiğini söylemek yeterli olacaktır. Bu satırlar yazıldığı sırada Çin-Japon savaşının nasıl ve ne zaman biteceğini kestirmek halen güçlüğünü korumaktadır. Ancak Uzak Doğu'daki mevcut çatışmanın neticesi her durumda geçici bir karaktere sahip olacaktır. Çin sorunu, karşı koyulmaz bir güçle yaklaşan dünya savaşı tarafından sömürge egemenliğinin tüm diğer sorunları ile birlikte tekrar gözden geçirilecektir. Çünkü ikinci dünya savaşının gerçek görevi, emperyalist güçler arasındaki yeni ilişkilere göre gezegeni yeniden bölmektir. Mücadelenin temel arenası, elbette ki Liliputluların[184] küveti, Akdeniz veya hatta Atlantik okyanusu değil, Pasifik havzasıdır. Mücadelenin en önemli hedefi insan ırkının

[184] Gulıver'in cüceleri

yaklaşık dörtte birini kucaklayan Çin olacaktır. Yaklaşan savaşta büyük bir pasta olan Sovyetler Birliği'nin kaderi belirli bir ölçüde Uzak Doğu'da belirlenecektir. Devlerin bu çarpışması için hazırlanan Tokyo bugün Asya kıtasındaki olası en geniş talim alanını kendisi açısından sağlama bağlamaya çalışıyor. Büyük Britanya ve Amerika Birleşik Devletleri de aynı şekilde hiç vakit kaybetmiyorlar. Yine de kesinlikle önceden söyleyebiliriz ki, dünya savaşı nihai kararı vermeyecektir: Bu savaşı, yalnızca savaşın hükümlerini değil aynı zamanda savaşa yol açan tüm bu mülkiyet ilişkilerini de yeniden gözden geçirecek olan bir devrimler dizisi izleyecektir. Ve bu durum özü itibarıyla kaderin şimdiki yazıcıları tarafından da kavranılmaktadır.

Bu olasılığın bir idil olmaktan hayli uzak olduğu itiraf edilmelidir, fakat tarih tanrıçası Clio da zaten hiçbir zaman hanımefendilerin barış kulübünün üyesi olmamıştı. 1914-18 savaşından geçen yaşlı kuşak kendi görevlerinin bir tekini bile yerine getirmedi ve yeni kuşağa savaşların ve devrimlerin yükünü miras bırakıyor. İnsanlık tarihinde bu en önemli ve en trajik olaylar genellikle yan yana ilerlemişlerdir. Gelecek on yılların arka planını kesinlikle bu olaylar şekillendirecek. Geriye yalnızca, miras aldığı koşullardan kendisini keyfi olarak koparamayacak olan yeni kuşağın, kendi çağının yasalarını en azından daha iyi anlamayı öğrenmiş olduğunu umut etmek kalıyor. Bu kuşak 1925-27 Çin Devriminin bilgisini almak için, bugün bu kitaptan daha iyi bir rehber bulamayacaktır.

Anglo-Sakson dehasının tartışılmaz büyüklüğüne rağmen, devrimin yasalarının en az anlaşıldığı yerlerin tam da Anglo-Sakson ülkeleri olduğunu görmemek mümkün değildir. Bunun açıklaması, bir taraftan bu ülkelerde devrimin ilk ortaya çıkışının üzerinden çok uzun bir zaman geçmesi ve bunun resmi "sosyologlarda" sanki çocukça bir yaramazlıkmış gibi küçümseyici bir tebessüm uyandırmasında yatıyor. Diğer yandan da, Anglo-Sakson düşünüşünün karakteristik özelliği olan pragmatizm, devrimci krizlerin anlaşılabilmesi için en elverişsiz olan anlayıştır.

On sekizinci yüzyılın Fransız Devrimi gibi on yedinci yüzyılın İngiliz devrimi de toplumun yapısını "rasyonalize etme" göreviyle, yani toplumu feodal sarkıt ve dikitlerden temizlemek ve onu o

çağda "sağduyunun" yasaları olarak görülen serbest rekabet yasalarının boyunduruğu altına alma göreviyle yükümlüydü. Bunu yaparken, Püriten devrimi papaz cüppelerine büründü ve böylece kendi önemini kavramakta bir bebekten bile daha başarılı olmadığını göstermiş oldu. Amerika Birleşik Devletleri'ndeki ilerici düşünce üzerinde önemli bir etkiye sahip olan Fransız devrimine ise, saf rasyonalizmin formülasyonları kılavuzluk ediyordu. Hâlâ kendisinden korkan ve mukaddes peygamber maskesinde çare arayan sağduyu ya da toplumu rasyonel bir "sözleşmenin" ürünü olarak gören laik sağduyu, bugüne kadar felsefe ve sosyoloji alanlarında Anglo-Sakson düşünüşünün asli biçimleri olarak varolmaya devam etmiştir.

Ama yine de gerçek tarihsel toplum, ne Rousseau'yu takip ederek rasyonel bir "sözleşme" üzerine, ne de Bentham'ı izleyerek "en büyük fayda" ilkesi üzerine inşa edilmemiştir, tersine bu gerçek toplum çelişkiler ve uzlaşmazlıklar temelinde "irrasyonel olarak" serpilip gelişmiştir. Devrimin kaçınılmaz bir hale gelmesi için, sınıf çelişkilerinin kopma noktasına kadar gerilmesi gerekir. İşte savaşlarla birlikte devrimleri de tarihsel sürecin "irrasyonel" temelinin en dramatik ifadesi yapan şey, tam da ne sağlam ne de sakatlanmış zihinlere değil de sınıfların nesnel karşılıklı ilişkilerine dayanan çatışmanın bu kaçınılmaz tarihsel zorunluluğudur.

Ne var ki "irrasyonel," keyfi anlamına gelmez. Tam tersine, devrimin moleküler hazırlığında, onun patlayışında, yükseliş ve alçalışında, kavranabilir ve aslında önceden görülebilir olan derin bir iç yasallık vardır. Pek çok kez söylendiği gibi devrimlerin kendilerine ait bir mantığı vardır. Ancak bu Aristo mantığı değildir, "sağduyunun" pragmatik yarı mantığı ise hiç değil. Bu düşüncenin daha yüksek bir işlevidir: Gelişmenin ve onun çelişkilerinin mantığı, yani diyalektik.

Anglo-Sakson pragmatizminin inatçılığının ve onun diyalektik düşünceye olan düşmanlığının bu bakımdan maddi nedenleri vardır. Nasıl bir şair kendi kişisel deneyimleri olmaksızın diyalektiğe kitaplar vasıtasıyla ulaşamazsa, çalkantılara alışık olmayan sürekli "kalkınmaya" alışmış hali vakti yerinde bir toplum da kendi gelişiminin diyalektiğini anlama yeteneğinde değildir. Bununla birlikte, Anglo-Sakson dünyasının bu ayrıcalığının sonuna gelindiği

fazlasıyla açıktır. Tarih Amerika Birleşik Devletleri'ne olduğu kadar Büyük Britanya'ya da ciddi diyalektik dersleri vermeye hazırlanıyor.

Bu kitabın yazarı, *a priori* tanımlardan ya da tarihsel analojilerden değil, bizzat Çin toplumunun canlı yapısından, onun iç kuvvetlerinin dinamiğinden yola çıkarak Çin devriminin karakterini ortaya çıkarmaya çalışmaktadır. Kitabın başlıca yöntemsel değeri burada yatıyor. Okuyucu sadece Mart olaylarının daha iyi örülmüş bir resmini kavramakla kalmayacak –bundan daha da önemlisi– onların temel toplumsal nedenlerini anlamayı öğrenecektir. Mücadele eden partilerin sloganlarını ve siyasi programlarını doğru şekilde değerlendirebilmek ancak bu temelde mümkündür, ki bu partiler süreçten ne bağımsız ne de son tahlilde belirleyici etken olmasalar bile yine de onun en belirgin göstergeleridir.

Tamamlanmamış Çin devrimi, acil hedefleri bakımından "burjuva"dır. Ne var ki, geçmişin burjuva devrimlerinin sadece bir yankısı olarak kullanılan bu terimin bugün bize pek bir faydası yoktur. Tarihsel analojinin mantık için bir tuzağa dönüşmemesi için, onu somut bir sosyolojik analiz ışığında kontrol etmek gerekir. Çin'de mücadele eden sınıflar hangileridir? Bu sınıfların karşılıklı ilişkileri nelerdir? Bu ilişkiler nasıl ve hangi yönde dönüşüm geçiriyor? Çin devriminin nesnel görevleri, yani gelişim istikametinin emrettiği görevler nelerdir? Bu görevlerin çözümü hangi sınıfların omuzlarına binmektedir? Hangi yöntemlerle çözülebilirler? Isaacs'in kitabı bilhassa bu soruları yanıtlıyor.

İnsanlığın çok büyük kısmını kucaklayan sömürge ve yarı-sömürge –bu nedenle de geri– ülkeler, her biri gerilik derecelerine göre, göçebelik ve hatta yamyamlıktan en modern sanayi kültürüne kadar uzanan bir tarihsel merdiveni temsil edecek şekilde olağanüstü farklılıklar gösterirler. Bu aşırı uçların şu ya da bu ölçüdeki karışımı tüm geri ülkeleri karakterize eder. Bununla birlikte, geriliğin hiyerarşisi, eğer böyle bir ifade kullanılabilirse, her sömürge ülkenin yaşamındaki barbarlık ve uygarlık unsurlarının özgül ağırlığı tarafından belirlenir. Ekvatoral Afrika Cezayir'in, Paraguay Meksika'nın, Habeşistan Çin'in veya Hindistan'ın çok gerisindedir. Hepsinin ortak yanı emperyalist metropollere ekonomik bağımlılıkken, politik bağımlılık bazı durumlarda açık sömürge kö-

leliği (Hindistan, Ekvatoral Afrika) karakteri taşır, diğerlerinde devlet bağımsızlığı uydurmacasıyla üstü örtülür (Çin, Latin Amerika).

Gerilik, en organik ve acımasız ifadesini tarım ilişkilerinde bulur. Bu ülkelerin biri bile demokratik devrimini gerçek boyutuyla gerçekleştirmemiştir. Yarım yamalak toprak reformları yarı-serflik ilişkilerince yutulmakta ve bu ilişkiler kaçınılmaz olarak yoksulluk ve baskı ortamında yeniden üretilmektedir. Tarımsal barbarlık her zaman ulaşım yollarının olmayışıyla, eyaletlerin yalıtılmışlığıyla, "ortaçağ" partikülarizmiyle ve ulusal bilinç eksikliğiyle ile el ele gider. Modern feodalizmin kabuğunun kırılması ve antik kalıntıların toplumsal ilişkilerinin tasfiyesi, tüm bu ülkelerdeki en önemli görevdir.

Ne var ki, toprak devriminin tamamlanması, bir yandan kölelik ve serfliğin tüm biçimlerini destekleyip yeniden yaratırken diğer yandan kapitalist ilişkileri yeşerten yabancı emperyalizme bağımlılığın muhafaza edilmesiyle birlikte düşünülemez. Toplumsal ilişkilerin demokratikleştirilmesi ve ulusal bir devletin yaratılması mücadelesi, böylece kesintiye uğramaksızın yabancı egemenliğine karşı açık bir ayaklanmaya dönüşür.

Tarihsel gerilik, bir, iki veya üç yüzyıllık bir gecikmeyle İngiltere ya da Fransa gibi ileri ülkelerin gelişiminin basit bir yeniden üretimi anlamına gelmez. Kapitalist tekniğin ve yapının en son keşiflerinin, feodal ve pre-feodal barbarlık ilişkilerinin içine, bu ilişkileri dönüştürerek, bu ilişkileri hükmü altına alarak ve kendine özgü sınıf ilişkileri yaratarak, kendi köklerini saldığı, tümüyle yeni bir "bileşik" toplumsal oluşuma yol açar.

Bu geri ülkelerde, "burjuva" devriminin tek bir görevi bile "ulusal" burjuvazinin önderliğinde çözülemez, çünkü bu "ulusal" burjuvazi, kendi halkına yabancı ya da düşman bir sınıf olarak birdenbire yabancı desteği sayesinde ortaya çıkar. Gelişimindeki her basamak, aslında acentesi olduğu yabancı mali sermayeye onu daha da sıkı bağlar. Sömürgelerin küçük-burjuvazisi, yani zanaatkârlar ve tüccarlar, ekonomik bakımdan anlamsızlaşarak, deklase olarak ve yoksullaşarak, yabancı sermaye ile eşitsiz mücadelenin ilk kurbanı olurlar. Bağımsız bir siyasi rol oynamayı tasavvur bile edemezler. Sayısal olarak en büyük ama en atomize olmuş, en geri

ve en ezilen sınıf olan köylülük, yerel ayaklanmalar ve partizan savaşı yürütme yeteneğindedir, ancak bu mücadelenin ulusal bir düzeye yükseltilmesi için daha ileri ve merkezi bir sınıfın önderliği gerekir. Böylesi bir önderlik görevi, maddenin doğası gereği, daha ilk adımlarından itibaren sadece yabancı burjuvaziyi değil aynı zamanda kendi ulusal burjuvazisini de karşısına alan sömürge proletaryasına düşer.

Kapitalist gelişim, Çin'i, coğrafi yakınlık ve bürokratik aygıt tarafından birbirine bağlanan eyaletler ve kabileler yığınından, ekonomik bir varlık biçimine dönüştürmüştür. Kitlelerin devrimci hareketi, gelişen bu birliği ilk kez ulusal bilinç diline çevirdi. 1925-27 arasındaki grevlerde, köylü ayaklanmalarında ve askeri seferlerde yeni bir Çin doğuyordu. Hem kendisininkine hem de yabancı burjuvaziye bağlı generaller ülkeyi paramparça etmekten başka bir şey yapamadığı halde, Çinli işçiler karşı konulmaz ulusal birlik tutkusunun bayraktarı haline geldiler. Bu hareket partikülarizme karşı Fransız üçüncü zümresinin mücadelesiyle, ya da daha sonra Almanların veya İtalyanların ulusal birlik uğruna verdikleri mücadelelerle su götürmez bir benzerlik içindedir.[185] Fakat kısmen burjuvazinin ve hatta toprak beylerinin önderliğinde (Prusya!) ulusal birliği başarma sorununun küçük-burjuvaziye düştüğü kapitalizmin ilk doğduğu ülkelere tezat olarak Çin'de bu hareketin başlıca itici gücü ve potansiyel önderi olarak ortaya çıkan proletarya idi. Ama tam da bu nedenle, proletarya, burjuvazinin karşısına, birleşik anavatanın önderliğinin burjuvazinin elinde kalmayacağı tehdidiyle çıktı. Yurtseverlik tüm tarih boyunca iktidar ve mülkiyete ayrılmaz bir biçimde bağlı olmuştur. Tehlikeyle karşı karşıya kaldığında egemen sınıflar, ülkenin bir parçasında iktidarı elinde tutabildikleri sürece kendi ülkelerini bölmekten bir an için bile çekinmezler. Bu nedenle, Çan Kay-şek'in temsil ettiği Çin burjuvazisinin 1927'de silahlarını ulusal birliğin bayraktarı olan proletaryaya çevirmiş olması hiç de şaşırtıcı değildir. Isaacs'in kitabının merkezinde yer alan, bu dönüşün sergilenişi ve açıklaması, şimdiki Çin-Japon Savaşının olduğu kadar Çin devriminin de temel so-

[185] Kentlerin ya da avamın temsilcileri olan Fransız üçüncü zümresi 1789'da ilk iki zümreyi (asiller ve ruhbanlar), Fransız devriminin başlangıcını ifade eden ulusal bir meclisin oluşturulmasını zorlayarak yenmeyi başardılar.

runlarının anlaşılmasında anahtar görevi görüyor.

Sözde "ulusal" burjuvazi, ulusal aşağılanmanın her biçimine müsamaha eder, yeter ki kendi ayrıcalıklı varoluşunu koruma ümidi olsun. Fakat yabancı sermaye, ülkenin tüm zenginliği üzerinde bölünmez bir egemenlik kurmaya kalkıştığında, sömürge burjuvazisi kendisine kendi "ulusal" yükümlülüklerini hatırlatmak zorunda kalır. Kitlelerin basıncı altında kendisini bir anda savaşın içinde bile bulabilir. Fakat bu savaş, emperyalist güçlerden sadece birine karşı yürütülen ve çok daha yüce gönüllü bir başka gücün hizmetine girme umuduyla müzakerelere en açık biçimde yürütülen bir savaş olacaktır. Çan Kay-şek, Japon mütecavizine karşı, ancak kendisine İngiliz ya da Amerikan patronları tarafından çizilen sınırlar dahilinde mücadele ediyor. Yalnızca zincirlerinden başka kaybedecek şeyi olmayan bir sınıf, emperyalizme karşı ulusal kurtuluş için bu savaşı sonuna kadar götürebilir.

Tarihsel olarak gecikmiş ülkelerdeki "burjuva" devrimlerinin kendine özgü niteliğine ilişkin olarak yukarıda geliştirilen düşünceler hiçbir şekilde yalnızca teorik bir analizin ürünü değildirler. İkinci Çin devriminden (1925-27) önce bu görüşler görkemli bir tarihsel sınava tâbi tutulmuşlardı. Üç Rus devriminin (1905, Şubat ve Ekim 1917) deneyimi yirminci yüzyılda, Fransız devriminin on dokuzuncu yüzyılda taşıdığından hiç de daha az bir değer taşımaz. Modern Çin'in yazgısını anlamak için okuyucu Rus devrimci hareketindeki anlayışların mücadelesini gözünde canlandırmak zorundadır, çünkü bu anlayışlar, Çin proletaryasının politikası üzerinde doğrudan ve dahası güçlü bir biçimde, Çin burjuvazisinin politikası üzerinde ise dolaylı bir biçimde etkili olmuştur ve halen de olmaktadır.

Çarlık Rusya'sının, bir doktrin olarak Marksizmin ve bir parti olarak Sosyal Demokrasinin, burjuva devriminden önce güçlü bir gelişim gösterdiği yegâne Avrupa ülkesi olmasının nedeni tam da bu ülkenin tarihsel geriliği idi. Demokrasi mücadelesi ile sosyalizm mücadelesi arasındaki ya da burjuva devrim ile sosyalist devrim arasındaki ilişki sorununun teorik bir analize tâbi olduğu ülke, tabiatıyla Rusya idi. Geçtiğimiz yüzyılın seksenli yıllarının başında bu sorunu ortaya koyan ilk kişi Rus Sosyal Demokrasisinin kurucusu olan Plehanov idi. Bir çeşit sosyalist ütopyacılık olan sözde

Popülizme (Narodnizm) karşı mücadelede Plehanov, Rusya'nın ayrıcalıklı bir gelişim yolu umması için hiçbir gerekçesinin olmadığını saptamıştı; yani "kâfir" uluslar gibi Rusya da kapitalizm aşamasından geçmek zorundaydı ve bu yolda proletaryanın sosyalizm mücadelesine ilerleyebilmesi için vazgeçilmez olan burjuva demokrasisi rejimine kavuşacaktı. Plehanov, yalnızca burjuva devrimini belirsiz bir geleceğe ertelediği sosyalist devrimden bir görev olarak ayırmakla kalmamış, tamamıyla farklı bir güçler bileşimini çizmişti. Burjuva devrimi, liberal burjuvaziyle ittifak kuran proletarya tarafından gerçekleştirilecek ve böylelikle de kapitalist gelişimin önündeki engelleri temizleyecekti; birkaç on yıl sonra ve çok daha yüksek bir kapitalist gelişme düzeyinde, burjuvaziye karşı doğrudan mücadele içerisinde proletarya sosyalist devrimi gerçekleştirecekti.

Lenin –muhakkak ki hemen değil– bu doktrini gözden geçirdi. Bu yüzyılın başında, Plehanov'dan çok daha güçlü ve çok daha tutarlı bir biçimde, Rusya'daki burjuva devriminin merkezi sorununu tarım sorunu olarak ortaya koydu. Bununla ulaştığı sonuç, liberal burjuvazinin, toprak beylerinin mülklerinin kamulaştırılmasına düşman olduğu ve tam da bu nedenle Prusya tarzında bir anayasa temelinde monarşiyle bir uzlaşma arayışı içinde olacağıydı. Plehanov'un, proletarya ile liberal burjuvazinin ittifakı fikrine karşı Lenin, proletarya ve köylülüğün ittifakı düşüncesini savundu. Bu iki sınıfın devrimci işbirliğinin tuttuğu hedefin, Çarlık imparatorluğunun feodal-polis döküntülerini temizlemenin, özgür çiftçiler sistemini yaratmanın ve kapitalizmin Amerikan çizgisinde gelişme yolunu temizlemenin yegâne aracı olarak "proletarya ve köylülüğün burjuva-demokratik diktatörlüğü"nün kurulması olduğunu ilân etmişti. Lenin'in formülü, Plehanov'unkinin tersine, devrimin merkezi görevini doğru bir biçimde, yani tarımsal ilişkilerin demokratik altüst oluşu olarak saptamakla ve bu görevi çözme yeteneğinde olan sınıf güçlerinin yegâne gerçekçi bileşiminin taslağını doğru biçimde çıkarmakla muazzam bir ileri adım ifade ediyordu. Fakat 1917'ye kadar bizzat Lenin'in düşüncesi geleneksel "burjuva" devrimi anlayışına bağlı kaldı. Plehanov gibi Lenin de, ancak "burjuva-demokratik devrimin tamamlanmasından" sonra sosyalist devrimin görevlerinin günün sorunu haline geleceği öncülünden

hareket etmişti. Ne var ki Lenin, epigonlar tarafından daha sonraları imal edilen efsanenin tersine, burjuva altüst oluşun tamamlanmasından sonra köylülüğün köylülük olarak proletaryanın müttefiki kalamayacağını düşünmüştü. Lenin sosyalist umutlarını, tarım emekçilerine ve kendi emek güçlerini satan yarı-proleter köylülere dayandırmıştı.

Lenin'in anlayışının zayıf noktası içsel olarak çelişkili olan "proletarya ve köylülüğün burjuva-demokratik diktatörlüğü" düşüncesi idi. Çıkarları ancak kısmen çakışan iki sınıfın politik bloğu bir diktatörlük ihtimalini dışlar. Bizzat Lenin "proletarya ve köylülüğün diktatörlüğü"nü açıkça *burjuva* olarak adlandırarak bu diktatörlüğün temel sınırlarını vurgulamıştı. Bununla kastettiği, köylülükle ittifakı korumak amacıyla proletaryanın, yaklaşan devrimde, sosyalist görevleri doğrudan ortaya koymaktan vazgeçmek zorunda kalabileceğiydi. Ama bu, kesin konuşmak gerekirse, proletaryanın diktatörlükten vazgeçmek zorunda kalabileceği anlamına gelirdi. Bu durumda, devrimci iktidar kimin elinde yoğunlaşacaktı? Köylülüğün elinde mi? Ama o böylesi bir rol için en zayıf sınıftır.

Lenin bu soruları, 4 Nisan 1917'deki meşhur Tezlerine kadar yanıtsız bıraktı. Ancak bu Tezlerde ilk kez geleneksel "burjuva" devrim kavrayışından ve "proletarya ve köylülüğün burjuva-demokratik diktatörlüğü" formülünden koptu. Proletarya diktatörlüğü mücadelesinin, tarım devrimini sonuna kadar götürmenin ve ezilen ulusların özgürlüğünü güvence altına almanın yegâne aracı olduğunu açıkladı. Gelgelelim proletarya diktatörlüğü rejimi, kendi doğası gereği, kendisini burjuva mülkiyet çerçevesiyle sınırlayamazdı. Proletaryanın hakimiyeti gündeme kendiliğinden sosyalist devrimi koydu, ama bu kez demokratik devrimden tarihsel bir dönemle ayrılmayan tersine kesintisiz bir biçimde ona bağlı, ya da daha kesin olarak belirtelim, onun organik büyümesi olan bir sosyalist devrim. Toplumun sosyalist dönüşümünün hangi tempoda gerçekleşeceği ve yakın gelecekte hangi sınırlara ulaşacağı, yalnızca iç değil dış koşullara da bağlı olacaktı. Rus devrimi uluslararası devrimde yalnızca bir halka idi. Bu kavrayış, ana hatları itibarıyla, sürekli (kesintisiz) devrim anlayışının özüydü. Ekim'de proletaryanın zaferini güvence altına alan tam da bu anlayış idi.

Fakat tarihin acı ironisidir ki, Rus devrim deneyimi Çin proletaryasına yalnızca yardım etmemekle kalmamış, tersine gerici, çarpıtılmış biçimiyle onun önündeki başlıca engellerden biri haline gelmiştir. Epigonların Komintern'i Doğunun tüm ülkeleri için, Lenin'in tarihsel deneyimin etkisiyle değersiz olduğunu kabul ettiği "proletarya ve köylülüğün demokratik diktatörlüğü" formülünü bir kanun haline getirmekle işe giriştiler. Tarihte her zaman olduğu gibi, yaşamın dışında kalan bir formül, bu formülün geçerli görüldüğü günlerdeki politik içeriğinin tam tersi bir içeriğin üstünü örtmeye hizmet etmiştir. Komintern, doğrudan eylem organları olarak özgürce seçilen sovyetler aracılığıyla onaylanan plebyen kitlelerin, işçi ve köylülerin devrimci ittifakı yerine, parti merkezlerinin bürokratik bloğunu geçirdi. Bu blokta köylülüğü temsil etme hakkı beklenmedik bir biçimde Kuomintang'a, yani, esasen yalnızca üretim araçları üzerindeki değil topraktaki kapitalist mülkiyeti de korumakla ilgilenen baştan aşağı bir burjuva partisine verildi. Proletarya ve köylülüğün ittifakı, "dört sınıf bloğu"na kadar genişletildi: İşçiler, köylüler, kent küçük-burjuvazisi ve sözüm ona "ulusal" burjuvazi. Diğer bir deyişle, Komintern Lenin'in ıskartaya çıkardığı formülü, maskelenmiş ve dolayısıyla çok daha zararlı bir biçimde Plehanov'un politikasının yolunu açmak amacıyla bulup çıkardı.

Proletaryanın burjuvaziye politik olarak tâbi kılınmasını haklı göstermek için Komintern'in teorisyenleri (Stalin, Buharin), emperyalist baskı olgusunun güya "ülkedeki tüm ilerici güçleri" bir ittifak kurmaya zorladığını ileri sürdüler. Ama bu tam da Rus Menşeviklerinin argümanıydı, şu farkla ki, onlarda emperyalizmin yerini Çarlık doldurmuştu. Gerçekte, Çin Komünist Partisinin Kuomintang'a boyun eğmesi onun kitle hareketinden kopması ve kendi tarihsel çıkarlarına doğrudan ihanet etmesi anlamına geldi. Bu şekilde ikinci Çin devriminin felâketi Moskova'nın doğrudan önderliği altında hazırlanmış oldu.

Politikada "sağduyu"nun tahminlerini bilimsel analizin yerine geçirmeye eğilimli birçok politik filistene, Rus Marksistleri arasında devrimin doğası ve sınıf güçlerinin dinamiği hususundaki anlaşmazlıklar bütünüyle skolastizm olarak göründü. Gelgelelim tarihsel deneyim, Rus Marksizminin "doktriner formülleri"nin ö-

lümcül önemini çarpıcı bir biçimde göstermiştir. Bunu bugüne kadar anlamamış olanlar Isaacs'in kitabından çok şey öğrenebilirler. Komünist Enternasyonal'in Çin'deki politikaları, eğer Menşevikler ve Sosyal Devrimciler zamanında Bolşevikler tarafından bir tarafa itilmeselerdi Rus devriminin ne mene bir şeye dönüşeceğini ikna edici bir tarzda göstermiştir. Çin'de sürekli devrim anlayışı bir kez daha doğrulanmıştır, ancak bu kez zafer biçiminde değil, bir felâket biçiminde.

Hiç şüphesiz Rusya ve Çin'i bir tutmak hoş görülebilir bir şey olmazdı. Önemli ortak özelliklerinin yanı sıra farklılıkları *da* apaçıktır. Ama insanın kendisini bu farklılıkların Bolşevizmin temel sonuçlarını zayıflatmadığına, bilâkis güçlendirdiğine inandırması hiç de güç değildir. Bir anlamda Çarlık Rusya'sı da bir sömürge ülkeydi ve bu durum kendi ifadesini yabancı sermayenin ağır basan rolünde bulmuştu. Ama Rus burjuvazisi yabancı emperyalizmden bağımsızlığın faydalarından, Çin burjuvazisine göre çok daha fazla yararlanmıştı. Rusya'nın kendisi emperyalist bir ülkeydi. Tüm yetersizliğiyle Rus liberalizmi Çinlilerinkinden çok daha ciddi geleneklere ve daha güçlü bir dayanma zeminine sahipti. Liberallerin solunda, Çarlık karşında devrimci ya da yarı-devrimci olan güçlü küçük-burjuva partileri vardı. Sosyal Devrimciler partisi köylülük arasında, en başta da onun üst katmanları arasında hatırı sayılır bir destek bulmayı becermişti. Sosyal Demokrat (Menşevik) Parti kendi arkasına kent küçük-burjuvazisinin ve işçi aristokrasisinin geniş çevrelerini almıştı. O sıralara henüz Halk Cephesi olarak adlandırılmayan ama onun tüm özelliklerine sahip olan bir koalisyona uzun bir dönem boyunca hazırlık yapan ve 1917'de kararlılıkla bu koalisyonu oluşturan tam da bu üç parti idi; Liberaller, Sosyal Devrimciler ve Menşevikler. Buna karşı Bolşevikler, 1905 devriminin arifesinden itibaren, liberal burjuvaziye karşı uzlaşmaz bir tutum takındılar. Yalnızca, en üst ifadesini 1914-17'deki "yenilgicilik"de bulan bu politika, Bolşevik partinin iktidarı fethetmesini mümkün kılmıştı.

Çin ve Rusya arasındaki farklılıklar –Çin burjuvazisinin yabancı sermayeye karşılaştırılmaz ölçüde daha fazla bağımlılığı, küçük-burjuvazi arasında bağımsız devrimci geleneklerin olmayışı, Komintern bayrağının işçi ve köylüler üzerindeki çekim etkisi–

Rusya'da izlenenden çok daha uzlaşmaz bir politikayı –eğer böyle bir politika mümkünse– gerektiriyordu. Ama Komintern'in Çin seksiyonu, Moskova'nın emriyle, Marksizmi reddetmiş, gerici skolastik "Sun Yat-sen ilkelerini" benimsemiş ve Kuomintang saflarına onun disiplinine boyun eğerek katılmıştır. Bir başka deyişle, burjuvaziye teslimiyet yolunda Rus Menşeviklerinden ya da Sosyal Devrimcilerden bile daha fazla yol kat etmiştir. Bu aynı ölümcül politika bugün Japonya'yla savaş koşullarında tekrarlanmaktadır.

Bolşevik devrimden çıkıp gelen bürokrasi, Çin'de ve bütün dünyada Bolşevizmin yöntemlerine taban tabana zıt bu yöntemleri nasıl uygulayabildi? Bu soruya, şu ya da bu bireyin ihmali ya da yetersizliğine atıfta bulunarak bir yanıt vermek çok üstün körü bir yaklaşım olurdu. Konunun özü şurada yatmaktadır: Yeni varoluş koşullarıyla birlikte bürokrasi yeni düşünme yöntemleri edinmiştir. Bolşevik parti kitlelere önderlik etti. Bürokrasi onlara emretmeye başladı. Bolşevikler, kitlelere önderlik etme olanağını, kitlelerin çıkarlarını doğru bir biçimde ifade etmekle elde ettiler. Bürokrasi kitlelerin çıkarlarına karşı kendi çıkarlarını garanti altına almak için emir-komutaya başvurmak zorunda kaldı. Bu emir-komuta yöntemi tabiatıyla Komünist Enternasyonal'e de yayıldı. Moskovalı önderler tam bir ciddiyetle, Kremlin'de çizilen köşegenler boyunca Çin burjuvazisini kendi çıkarlarının soluna ve Çinli işçi ve köylüleri de kendi çıkarlarının sağına kaymaya zorlayabileceklerini tasavvur etmeye başladılar. Oysa devrimin gerçek özü, sömürülenlerin olduğu kadar sömürenlerin de çıkarlarına en uç ifadeyi vermesidir. Eğer düşman sınıflar köşegenler boyunca hareket edecek olsalardı bir iç savaşa gerek kalmazdı. Tükenmez mali kaynakları bir yana, Ekim devriminin ve Komünist Enternasyonal'in otoritesiyle silahlanan bürokrasi, genç Çin Komünist Partisini devrimin en önemli anında itici bir güç olmaktan çıkararak onu bir frene dönüştürdü. Bürokrasinin yenilginin sorumluluğunu kısmen Sosyal Demokrasiye yıkabileceği Almanya ve Avusturya'nın tersine, Çin'de Sosyal Demokrasi yoktu. Komintern Çin devriminin yıkımında tekeldi.

Kuomintang'ın Çin topraklarının hatırı sayılır bir bölümü üzerindeki bugünkü egemenliği, 1925-27'nin güçlü ulusal-devrimci

kitle hareketi olmaksızın imkânsız olurdu. Bu hareketin kıyımdan geçirilmesi bir yandan iktidarı Çan Kay-şek'in ellerinde yoğunlaştırmış, diğer yandan da Çan Kay-şek'i emperyalizme karşı mücadelede yarı-önlemlere mahkûm etmiştir. Çin devriminin gidişatını anlamak, bu nedenle, Çin-Japon Savaşının gidişatını anlamak için en doğrudan bir öneme sahiptir. Bu tarih çalışması böylelikle son derece *aktüel* bir politik anlam kazanmaktadır.

Çin'in yakın gelecekteki tarihinde savaş ve devrim iç içe geçecektir. Japonya'nın, muazzam genişlikteki bir ülkeyi onun stratejik merkezlerinde hüküm sürerek, sonsuza dek ya da en azından uzun bir zaman boyunca köleleştirme hedefi, yalnızca açgözlülükle değil kalın kafalılıkla da nitelendirilebilir. Japonya çok geç çıka gelmiştir. İçsel çelişkilerle parçalanan mikado imparatorluğu Britanya'nın yükseliş tarihini yeniden üretemez. Diğer taraftan Çin on yedinci ve on sekizinci yüzyıl Hindistan'ından çok daha gelişmiştir. Eski sömürge ülkeler bugünlerde kendi ulusal bağımsızlıkları mücadelesini çok daha başarıyla yürütüyorlar. Bu tarihsel koşullarda, eğer Uzak Doğu'daki mevcut savaş Japonya'nın zaferiyle sonuçlanacak olsaydı ve eğer muzaffer olanın bizzat kendisi birkaç yıl içerisinde bir iç felâketten kaçınabilecek olsaydı bile –ve ne ilki ne de sonuncusu zerrece garanti değildir– Japonya'nın Çin üzerindeki egemenliği, çok kısa bir dönemle ölçülürdü, muhtemelen, Çin'in ekonomik yaşamına yeni bir itki kazandırması ve emekçi kitleleri bir kez daha seferber etmesi için gerekecek olan yalnızca birkaç yılla.

Büyük Japon tröstleri ve firmaları halen güvence altına alınmamış olan ganimeti paylaşmak için halihazırda ordunun ardından gidiyorlar. Tokyo hükümeti, Kuzey Çin'i parçalara ayıracak olan mali kliklerin iştahına çeki düzen vermeye çabalıyor. Eğer Japonya birkaç on yıl için fethettiği konumları elde tutmayı başarırsa, bu herşeyden önce Kuzey Çin'in Japon emperyalizminin askeri çıkarları doğrultusunda yoğun bir sanayileşmesi anlamına gelirdi. Yeni demiryolları, madenler, enerji santralleri, madencilik ve metalürji yatırımları ve pamuk plantasyonları hızla ortaya çıkardı. Çin ulusunun kutuplaşması ateşli bir itki kazanırdı. Yüz binlerce ve milyonlarca yeni Çinli proleter mümkün olan en kısa zaman zarfında seferber olurdu. Diğer taraftan Çin burjuvazisi Japon serma-

yesine hiç olmadığı kadar bağımlılık içine girerdi. Bıraktık bir ulusal devrimi, ulusal bir savaşın başına geçmek için bile geçmişe göre çok daha yetersiz olurdu. Yabancı mütecavizle yüz yüze gelen, sayıca artmış, toplumsal olarak güçlenmiş ve politik olarak olgunlaşmış Çin proletaryası kendisini Çin köyüne önderlik etme durumunda bulabilir. Yabancı köleleştiriciye duyulan nefret sağlam bir devrimci çimentodur. Yeni ulusal devrim, bugünkü kuşağın ömrü içinde bir kez daha gündeme gelecektir. Kendisine dayatılan görevleri çözmek için Çin proletaryasının öncüsü Çin devriminin derslerini baştan aşağıya özümsemek zorundadır. Isaacs'in kitabı bu konuda ona yeri doldurulmaz bir yardımda bulunabilir. Geriye bu kitabın Çinceye olduğu kadar diğer yabancı dillere de çevrileceğini ümit etmek kalıyor.

The Tragedy of the Chinese Revolution'dan, Harold R. Isaacs, Londra, Seeker & Warburg, 1938.

ÇİN'DEN ALINACAK BÜYÜK DERS[186]

Mayıs 1940

Çin'in trajik deneyimi ezilen halklar için büyük bir derstir. 1925-27 Çin devrimi zafer için her türlü şansa sahipti. O sıralar, birleşmiş ve dönüşmüş bir Çin, Uzak Doğu'da özgürlüğün güçlü bir kalesini oluşturmuş olacaktı. Asya'nın ve bir dereceye kadar bütün dünyanın kaderi tümden farklı olabilirdi. Ama Çinli kitlelere güvenmeyen ve generallerin dostluğunu arayan Kremlin, bütün ağırlığını Çin proletaryasının burjuvaziye boyun eğmesi için kullandı ve böylece Çan Kay-şek'in Çin devrimini ezmesine yardım etti. Hayal kırıklığına uğramış, bölünmüş ve zayıf düşürülmüş Çin, Japon istilâsına açık kaldı.

Ölmeye mahkûm tüm rejimler gibi Stalinist oligarşi de artık tarihin derslerinden öğrenme yeteneğinden yoksundur. Çin-Japon Savaşının başlarında, Kremlin, Çin proletaryasının devrimci inisiyatifini daha bir tomurcuk halindeyken ezmekle, bir kez daha Komünist Partiyi Çan Kay-şek'e köle yaptı. Eğer Çin bu savaşı tarım devrimine dayanan ve Japon askerlerini kendi ateşiyle yakan gerçek bir halk savaşı olarak yürütmüş olsaydı, artık üçüncü yılına yaklaşan bu savaş, Japonya açısından gerçek bir felâketle sonuçlanarak çoktan bitmiş olabilirdi. Ama Çin burjuvazisi Japon müteca-

[186] Bu pasajların alındığı "Emperyalist Savaş ve Proleter Dünya Devrimi Üzerine Dördüncü Enternasyonal Manifestosu", 19-26 Mayıs 1940'da New York'da toplanan Dördüncü Enternasyonal Olağanüstü Konferansı tarafından kabul edilmiştir. Bu, Dördüncü Enternasyonal'in, II. Dünya Savaşının Eylül 1939'da patlak vermesinden sonraki ilk dünya toplantısıydı. Manifesto'nun tamamı, "Emperyalist Savaş ve Dünya Proleter Devrimi" adıyla Enternasyonal Yayınları tarafından Haziran 1979'da Türkçeye çevrilmiştir.

vizden çok kendi silahlı kitlelerinden korkuyor. Eğer Çin devriminin uğursuz cellâdı Çan Kay-şek koşulların dayatmasıyla bir savaş yürütmek zorunda kalıyorsa, programı hâlâ, tıpkı daha önce olduğu gibi kendi işçilerinin ezilmesine ve emperyalistlerle uzlaşmaya dayanmaktadır.

Doğu Asya'daki savaş emperyalist dünya savaşıyla gittikçe daha çok iç içe geçecektir. Çin halkı bağımsızlığa ancak, dünya devriminin yeniden doğuşuyla özgüveni yeniden uyanacak olan genç ve fedakâr proletaryanın önderliği altında ulaşabilecektir. Onlar sağlam bir yürüyüş hattı çizeceklerdir. Olayların gidişatı gündeme Çin seksiyonumuzun gelişerek güçlü bir devrimci parti haline gelmesini koyuyor.

"Emperyalist Savaş ve Proleter Dünya Devrimi Üzerine Dördüncü Enternasyonal Manifestosu"ndan, *Writings of Leon Trotksy (1939-1940)* içinde. *Socialist Appeal* (New York), 29 Haziran 1940'dan alınma.

ÇİN VE RUS DEVRİMİ[187]

Temmuz 1940

Rus Devrim Tarihi'nin Çince yayınlanacağını öğrendiğim gün, benim için bir bayram günüydü. Şimdi çeviri çalışmasının hızının arttırıldığı ve ilk cildin gelecek yıl çıkacağı haberini aldım.

Kitabın Çinli okuyucular için yararlı olacağına dair sağlam umudumu ifade etmeme izin verin. Çalışmamın kusurları ne olursa olsun, bir şeyi güvenle söyleyebilirim: Olgular burada büyük bir özenle, yani orijinal kaynaklarıyla doğrulama temelinde sergilenmiştir; ve nasıl olursa olsun, şu ya da bu önyargılı teori veya daha da kötüsü şu ya da bu kişisel şöhret namına değiştirilen veya çarpıtılan bir tek olgu bile yoktur.

Aralarında Çin'in de bulunduğu tüm ülkelerde, şimdiki genç kuşağın talihsizliği, Marksizm etiketi altında muazzam bir tarihsel, teorik ve daha başka her türden tahrifatlar fabrikası yaratılmış olmasıdır. Bu fabrika "Komünist Enternasyonal" adını taşımaktadır. Totaliter rejim, yani yaşamın her alanında bürokratik hakimiyet, egemenliğini kaçınılmaz olarak geçmiş üzerine yaymaya çalışmaktadır. Tarih, egemen totaliter klik tarafından ihtiyaç duyulan her türlü kurgu için hammaddeye dönüşmüştür. Ekim Devrimi ve Bolşevik Parti tarihi de bu kaderden nasibini almıştır. Tahrifat ve dalaverenin en son ve en mükemmel belgesi, Stalin'in kişisel yönetimi altında yayınlanan Sovyetler Birliği Komünist Partisi Tarihi'dir. Ben tüm bir insanlık kütüphanesinde, tek bir adamı, yani

---

[187] Bu makale, Troçki'nin *Rus Devrim Tarihi* adlı eserinin Çince baskısına önsöz niyetiyle yazıldı. Temmuz 1940'ta yazılmaya başlandı ve Troçki' in 20 Ağustos 1940'ta Stalin'in ajanı tarafından öldürülmesiyle yarım kaldı.

Stalin'i yüceltmek için olgu ve belgelerin –ve üstelik herkesin bildiği olgular– namussuzca değiştirildiği, bozulduğu ya da olayların ilerleyişi içinden tümüyle çıkarıldığı bir başka kitap daha bilmiyorum ve bilen birisinin olması da zayıf bir olasılık.

Bu kaba ve beceriksiz tahrifat, tahrifatçıların elindeki sınırsız mali kaynaklar sayesinde tüm uygar dillere çevrilmiş ve on milyonlarca kopyası zorla dolaşıma sokulmuştur.

Bizim elimizin altında ne böyle mali kaynaklar var, ne de böyle devasa bir aygıt. Fakat daha büyük şeylere sahibiz: tarihsel gerçeklik ve doğru bir bilimsel yöntem kaygısı. Bir tahrifat son derece güçlü bir devlet aygıtı tarafından imal edilse bile, zamanın sınavına karşı koyamaz ve sonunda içsel çelişkileri nedeniyle patlar. Tersine, bilimsel yöntem vasıtasıyla kurulan tarihsel gerçekliğin ise, kendi içsel inandırıcılığı vardır ve uzun vadede zihinlerde hakimiyetini kurar. Devrim tarihini yeniden değerlendirme, yani yeniden yazma ve değiştirme –daha doğrusu tahrif etme– ihtiyacı, bürokrasinin kendisini Bolşevik Partiye bağlayan göbek bağını kesmek zorunda olduğunu keşfetmesinden kaynaklanmaktadır. Devrim tarihini yeniden yazmak, yani tahrif etmek, devrimi gaspeden ve Bolşevizm geleneğini kısa kesmek zorunda olduğunu keşfeden bürokrasi için ivedi bir zorunluluktu.

Bolşevizmin özü, proletaryanın, Ekimde iktidarı tek başına ele geçirmesine yol açacak olan sınıf politikasıydı. Tüm tarihi boyunca, Bolşevizm burjuvaziyle işbirliği politikasına uzlaşmaz bir biçimde karşı çıktı. Bolşevizm ile Menşevizm arasındaki temel zıtlık tamamen bundan ibaretti. Üstüne üstlük Bolşevizmin ve Menşevizmin yükselişinden önceki dönemde işçi hareketi içindeki mücadele, son tahlilde bu merkezi sorun, merkezi alternatif etrafında döndü: burjuvaziyle işbirliği ya da uzlaşmaz sınıf mücadelesi. "Halk Cephesi" politikası, ağırbaşlı ve aslında şarlatanca adını bir tarafa bırakırsak, zerre kadar bir yenilik içermemektedir. Bu pratik, Komintern'in dilinde ister koalisyon veya Sol Blok (Fransa'daki gibi) isterse "Halk Cephesi" adını taşısın, tüm durumlarda söz konusu sorun, proletaryanın sömürücülerin sol kanadına tâbi kılınmasıyla ilgilidir.

"Halk Cephesi" politikası burjuvazinin emperyalist çürüme çağında başvurulduğu için özellikle ölümcül bir meyve verdi. Stalin,

Menşeviklerin 1917 devriminde gerçekleştirmeyi denedikleri politikayı amacına ulaştırmayı Çin devriminde başardı. Aynı şey İspanya'da da tekrarlandı. İki büyük devrim de, liderliğin yöntemlerinin, Stalinizmin, yani Menşevizmin en ölümcül biçiminin yöntemleri olması yüzünden felâkete uğradı.

Beş yıl boyunca, "Halk Cephesi" politikası proletaryayı burjuvaziye tâbi kılarak, savaşa karşı sınıf mücadelesini olanaksız kıldı. Eğer Komintern liderliği tarafından koşullandırılan Çin devriminin bozgunu, Japon işgali için gerekli koşulları hazırladıysa, İspanyol devriminin bozgunu ve Fransa'da "Halk Cephesi"nin aşağılık teslimiyeti de Hitler'in saldırısı ve eşi görülmemiş askeri başarıları için gerekli koşulları hazırladı.

Hitler'in zaferleri gibi, Japonya'nın zaferleri de tarihin son sözü değildir. Günümüzde de savaş devrimin anası olmaya devam etmektedir. Devrim, ileri ülkelerde olduğu gibi geri ülkelerde de insanlık tarihinin tüm sorunlarını bir kez daha ortaya çıkaracak ve yeniden ele alacaktır ve ileri ve geri ülkeler arasındaki büyük farkın üstesinden gelmek için bir başlangıç yapacaktır.

Reformistler, oportünistler, görenekçiler [routinistler –ç.n.], olayların akışıyla karşı tarafa savrulacaklardır. Yalnızca devrimciler, geçmişin deneyimiyle zenginleşip tavlanmış devrimciler, büyük olayların düzeyine yükselebilirler. Çin halkının kaderi, insanlığın gelecekteki kaderinde ilk yeri işgal etmektedir. İleri Çinli devrimciler, 1925-27 devriminin mahvolmasına yol açan yanlışlardan, gelecekteki ölümcül yanlışlardan kaçınmalarına yardım edecek olan sınıf politikalarının belli temel kurallarını bu tarihten özümlerlerse mutlu olurum.

Writings of Leon Trotsky (1930-40)'dan.
Fourth International (New York), Mart 1941'den alınma.

EK

Çin Komünist Partili Tüm Yoldaşlara Çağrı

Çen Tu-ziu, 10 Aralık 1929

Sevgili Yoldaşlar:

1920'den (cumhuriyetin dokuzuncu yılı) beri partiyi kurmak için, Enternasyonal'in liderlerinin, Çin devrimini utanç verici ve acıklı bir yenilgiye götüren Stalin, Zinovyev, Buharin ve diğerlerinin oportünist politikalarını uygulamak için yoldaşlarla birlikte çalıştım. Gece gündüz çalıştığım halde kusurlarım faziletlerimi aşıyor.

Şüphesiz eski ikiyüzlü Çin imparatorlarının günah çıkarmalarını taklit etmemeliyim: "Ben, tek başıma insanların günahlarının sorumlusuyum"; yenilgiye sebep olan bütün hataları üzerime alıyorum. Ne var ki o zamanlar sorumlu olan bazı yoldaşların, sadece oportünizmin geçmiş hatalarını eleştirme ve kendini bundan dışlama tutumunu benimsemekten utanç duyuyorum. Ne zaman yoldaşlarım benim geçmiş oportünist hatalarıma işaret etseler, samimiyetle onlara hak verdim. Proletaryanın geçmişte en büyük bedeller pahasına elde ettiği Çin devriminin deneyimlerini kesinlikle gözardı etmek istemiyorum. (7 Ağustos [1927] konferansından bu yana, bana karşı yapılan yerinde eleştirileri reddetmediğim gibi, abartılı suçlamalar karşısında bile sessiz kaldım.)

Yalnızca eski hatalarımı kabul etmeyi arzulamıyorum, fakat şu anda ve gelecekte, düşünüşte veya eylemde herhangi bir oportünist hata yaptığım takdirde, yoldaşlarımın beni teorik argümanlarla ve olgularla acımasızca eleştirmelerini de beklerim. Bütün eleştirileri alçakgönüllülükle kabul ederim ve edeceğim, ama safsata ve iftiraları değil. Çü Çiu-pai ve Li Li-san kadar kendime güvenemiyorum. Şunu açıkça anladım ki; herhangi birisi veya herhangi bir parti için, oportünizmin hatalarından kaçınmak asla kolay bir şey değildir. Kautsky ve Plehanov gibi tecrübeli Marksistler bile yaş-

lılıklarında bağışlanmaz oportünizm suçlularıydılar; Stalin ve Buharin gibi Lenin'i uzun zaman izleyenler de şimdi rezil oportünistler gibi hareket ediyorlar. Bizim gibi yüzeysel Marksistler kendilerinden nasıl memnun olabilirler? Bir kimse kendisinden memnunsa, kendisini ilerlemekten alıkoyuyor demektir.

Muhalefetin bayrağı bile "İlahi Öğretmen" Çan'ın [Taoist papa] sihirli sözleri değildir. Küçük-burjuva ideolojisini esas olarak silip atmamış, geçmiş oportünizm sistemini açıkça kavramamış, mücadelelere kararlı bir şekilde katılan, ve sırf Stalin ve Li Li-san'ın oportünizmine küfretmek için Muhalefetin bayrağı altında duran ve böylece oportünist şeytanın asla kendilerine yaklaşmayacağını düşünenler hayal görmektedirler. Oportünizmin hatalarından kaçınmanın tek yolu, proleter kitlelerin mücadelesinde ve yoldaşların karşılıklı eleştirileri çerçevesinde Marx ve Lenin'in öğretisinden sürekli olarak ve alçak gönüllülükle öğrenmektir.

Nesnel koşulların, son Çin devriminin yenilgisinin nedeni olarak ikincil önemde olduklarını kesin olarak kabul ediyorum. Temel neden oportünizmin hatası, burjuva Kuomintang'a dair politikamızın hatasıydı.* O zamanki Merkez Komitenin bütün sorumlu yoldaşları, özellikle de ben, bu politikanın tartışmasız bir şekilde yanlış olduğunu açıkça ve cesurca kabul etmeliyiz. Fakat hatayı kabul etmek tek başına yeterli değildir. Geçmişteki hataların oportünist politikanın muhtevasını oluşturduğunu içtenlikle ve bütünüyle kabul etmeli, bu politikanın sebep ve sonuçlarını değerlendirmeli ve bunları açıkça ortaya çıkarmalıyız. İşte o zaman, bir sonraki devrimde, geçmişteki hataları yinelememeyi ve önceki oportünizmin tekrarlanmasını önlemeyi umabiliriz. Partimiz ilk kurulduğunda,

---

* Stalin şunu diyor: "Bolşeviklerin 1905 Devrimindeki politikası doğru muydu? Evet, doğruydu. O zaman neden 1905 Devrimi, sovyetlerin varlığına rağmen, Bolşeviklerin doğru politikasına rağmen yenildi? İşçilerin devrimci hareketinden daha güçlü olduğu o zaman kanıtlanan feodal kalıntılar ve otokrasi yüzünden Çin'deki komünist politikanın proletaryanın savaşma yeteneğini geliştirmediği, geniş kitlelerle bağını güçlendirmediği ve bu kitleler arasındaki itibarını arttırmadığı doğrulanabilir mi? Açıktır ki hayır." [Stalin, *On the Opposition* (Pekin: Foreign Language Press, 1974), s.747-48] Doğru politika, şüphesiz, başarının biricik garantisi değildir, ama yanlış bir politika yenilginin en başta gelen garanti idir. Doğru bir politika izlenmesine rağmen düşmanın daha güçlü olduğunu düşünüyorsak, ve yine de devrim başarılı olamıyorsa, o takdirde 1905'teki Rus devriminin yenilgisi ve 1927'deki Çin devriminin yenilgisi ve devrimci işçi hareketinin tüm diğer yenilgileri bir kaderdir. Stalin'in, Çin partisini böyle savunmasını arzu etmezdim ve kendimi Stalin'in sözcükleriyle savunmaya da hiç hevesli değilim.(Çen Tu-ziu)

oldukça genç olmasına rağmen yine de –Leninist Enternasyonal'in kılavuzluğu altında– büyük bir yanlış yapmadık. Örneğin işçilerin mücadelesine belirleyici biçimde önderlik ettik ve Kuomintang'ın sınıfsal tabiatını gördük. 1921'de partimiz Kuomintang ve diğer toplumsal örgütlerin delegelerini, Komintern'in toplantıya çağırdığı Uzak Doğu Emekçileri Konferansına katılmaya teşvik etti. Konferans Doğudaki sömürgelerde demokratik devrim mücadelesinin verilmesi gerektiğini ve bu devrimde köylü sovyetlerin örgütlenmesi zorunluluğunu karara bağladı.

1922'de Çin Partisinin İkinci Kongresinde, demokratik devriminde birleşik cephe politikasını benimsedik ve buna dayanarak politik duruma dair tutumumuzu ifade ettik. Aynı dönemde, Komünist Gençlik Enternasyonali'nin temsilcisi, Dalin, Çin'e geldi ve Kuomintang'a devrimci grupların birleşik cephesi politikasını önerdi. Kuomintang'ın başkanı, Sun Yat-sen, bu teklifi inatla reddetti, yalnızca, Çin Komünist Partisi ve Gençlik Birliği üyelerinin bireyler olarak Kuomintang'a katılmasına ve ona itaat etmesine izin vermeye razıydı, o da partinin dışında her türlü birliği geçersiz sayarak.

Parti kongremizin ertelenmesinden hemen sonra, Komünist Enternasyonal kendi delegesi Maring'i Çin'e gönderdi. Maring Çin Komünist Partisi Merkez Komitesinin bütün üyelerini Çekiang eyaletinde Hangçow'daki West Lake'de bir toplantıya davet etti. Bu toplantıda, Çin partisinin Kuomintang örgütüne katılmasını önerdi. Kuomintang'ın burjuva partisi olmadığını, birçok sınıfın birleşik partisi olduğunu ve proletarya partisinin de bu partiyi geliştirmek ve devrimi ilerletmek amacıyla ona katılması gerektiğini kuvvetli bir şekilde savundu.

O zaman ÇKP Merkez Komitesinin beş üyesi, Şou-çang, Çang Te-li, Zai Ho-sen, Kao Çün-yü ve ben, oy birliğiyle bu teklife karşı çıktık.[188] Ana sebep: Kuomintang'a katılmak, sınıf örgütlerinin kafasını karıştırmak ve bağımsızlık politikamızı yokuşa sürmekti. Sonunda, Üçüncü Enternasyonal'in delegesi Çin Partisinin Enternasyonal'in kararına uyup uymayacağını sordu.

---

[188] Çen burada sıraladığı MK üyelerinden ikisi için, Çinlilerin yirmi yaşında adet olarak benimsedikleri gayri resmi unvan isimlerini (*tzu*) kullanıyor. Batıda, Li Şou-çang daha çok Li Ta-çao olarak ve Çang Te-li de Çang Kuo-tao olarak bilinir.

Bu nedenle, uluslararası disipline uyma adına ÇKP Merkez Komitesi Komünist Enternasyonal'in önerisini ve Kuomintang'a katılmayı kabul etmekten başka bir şey yapamazdı. Bundan sonra Çin partisinin temsilcileri ve Enternasyonal delegesi, Kuomintang'ın yeniden örgütlenmesine yaklaşık bir yıl harcadılar.[189] Ama en başından itibaren Kuomintang buna aldırmadı ve direndi. Sun Yat-sen Enternasyonal delegelerine birçok kez şunu söyledi: "ÇKP Kuomintang'a katıldığından, KMT'nin disiplinine boyun eğmeli ve onu açıktan eleştirmemelidir. Eğer komünistler Kuomintang'a itaat etmezlerse onları Kuomintang'dan atarım; ve eğer Sovyet Rusya ÇKP'nin tarafında olursa derhal ona da karşı çıkarım." Sonuç olarak Moskova'ya mahzun bir Maring döndü. Maring'in Çin'deki görevini üstlenen Borodin, beraberinde Kuomintang için büyük miktarda maddi yardım getirdi. Ve ancak o zaman, 1924'de, KMT yeniden örgütlenme ve Sovyet Rusya ile ittifak politikasını başlattı.

O dönemde, Çin komünistleri henüz oportünizmle fazla lekelenmemişti. 7 Şubat 1923'te demiryolu işçilerinin yaptığı grevin ve 1925'in 30 Mayıs hareketinin önderliğini yapabildik, çünkü KMT tarafından sınırlandırılmamıştık ve zaman zaman onun uzlaşma politikasına ağır eleştiriler getirmiştik. Fakat 30 Mayıs hareketinde proletarya kafasını kaldırır kaldırmaz, burjuvazi derhal harekete geçmişti. Karşılık olarak, Temmuzda Tai Çi-tao'nun antikomünist broşürü ortaya çıktı.[190]

Ekim 1925'te Pekin'de toplanan ÇKP Merkez Komitesi genişletilmiş plenumunda ben, Politik Karar Komitesine şu teklifi sundum: Tai Çi-tao'nun broşürü bir tesadüf değil, burjuvazinin, proletaryayı denetim altına alma ve karşı devrime yönelme amacıyla kendi iktidarını güçlendirmeye çabaladığının göstergesidir. Kuo-

---

[189] Maring (Henricus Sneevliet) Ağustos 1922'de Hangçow'da ÇKP önderliğiyle görüştü. 4 Eylül 1922'de Sun yat-sen Kuomintang'ın reorganizasyonu ve bunu gerçekleştirecek bir komite planını açıkladı, Çen Tu-hisu da bu komitenin üyesiydi. RKP(B)'nin yapısına dayandırılan bir taslak komitenin hazırladığı plan olarak Ocak 1923'de ortaya kondu, fakat Ocak 1924'deki KMT'nin Birinci Ulusal Kongresine kadar yürürlüğe konmadı. Ekim 1923'de Mihail Borodin Sovyet hükümetinin temsilcisi olarak Çin'e geldi. Gelir gelmez, Komintern baş temsilcisinin sorumluluklarını da *de facto* üstüne aldı.

[190] Bu broşür *Milliyetçi Devrim ve Çin Milliyetçi Partisi* başlığını taşıyordu.

mintang'dan ayrılmaya derhal hazır olmalıyız. [Kamuoyundaki] Politik saygınlığımızı korumalı, kitlelere önderlik etmeli ve Kuomintang politikasının denetimi altında durmamalıyız.

O an hem Komintern delegesi hem de Merkez Komiteden sorumlu yoldaşlar, hep bir ağızdan önerime karşı çıktılar, bunun, yoldaşlara ve kitlelere Kuomintang'a karşı çıkma yolunu önermek olduğunu söylediler. İnatçı bir mizaca sahip olmayan ben, önerimi ısrarlı biçimde savunamadım. Uluslararası disipline ve Merkez Komite çoğunluğunun fikrine riayet ettim.

Çan Kay-şek'in hükümet darbesi (20 Mart 1926), Tai Çi-tao'nun ilkelerini hayata geçirmek için yapılmıştı. Çok sayıda komünisti tutuklayan, Kanton-Hong Kong Grev Komitesinin, misafir Sovyet grubu (çoğu SBKP'nin Merkez Komite üyeleriydi) ve Sovyet danışmanları için ayrılmış muhafızlarını silahsızlandıran Kuomintang Merkez Komitesi, KMT'nin üst parti karargahlarından bütün komünist unsurların uzaklaştırılması gerektiğine, komünistler tarafından Sun Yat-senciliğin eleştirilmesinin yasaklanmasına, KMT'ye katılan Komünist Parti ve Gençlik Birliği üyelerinin bir listesinin kendi eline verilmesine karar verdi. Bütün bu koşullar kabul edildi.

Aynı sırada, Çan Kay-şek'in güçlerine eşit hale gelmek için kendi bağımsız askeri güçlerimizi hazırlamaya karar verdik. Enternasyonal delegesine planımızı danışması için yoldaş Peng Şu-çih Çin partisi Merkez Komite temsilcisi olarak Kanton'a gönderildi. Ama Enternasyonal delegesi bizimle aynı fikirde değildi ve aralıksız bir şekilde Çan Kay-şek'i güçlendirmek için elinden geleni yaptı. Bütün gücümüzü Kanton devletini inşa etmek ve Kuzey Seferini yürütmek amacıyla Çan Kay-şek'in askeri diktatörlüğünü desteklemekte kullanmamızda ısrar ediyordu. Kwangtung eyaletinin köylülerini silahlandırabilmek için, Çan Kay-şek ve Li Çi-şen'e verilen tüfeklerden 5.000 adedini bize vermesini talep ettik. Şunu söyleyerek reddetti:

> Silahlı köylüler ne Çen Çiung-ming'in kuvvetlerine karşı savaşabilirler ne de Kuzey Seferinde yer alabilirler, yalnızca Kuomintang'ın kendilerinden kuşkulanmasına ve köylülerin ona karşı çıkmasına yol açabilirler.

Bu en kritik dönemdi. Somut konuşacak olursak, burjuva KMT'ın proletaryayı kendi kılavuzluğu ve yönelimini izlemeye açıkça zorladığı, ve bizim proletaryaya, burjuvaziye teslim olma, onu izleme ve onun tebaası olmayı hüsniyetle karşılama çağrısını resmen yaptığımız bir dönemdi. (Enternasyonal delegesi açıkça şunu söyledi: "İçinden geçtiğimiz dönem, komünistlerin Kuomintang'ın kuliliğini yapması gereken bir dönemdir.") O andan itibaren parti artık proletaryanın partisi değildi, tamamen burjuvazinin aşırı sol kanadı haline gelmiş ve derin oportünizm çukuruna düşmeye başlamıştı.

20 Mart darbesinden sonra, Kuomintang içerisinde ortak faaliyet aracılığıyla Kuomintang ile işbirliğinin, KMT'ın dışında bir işbirliğine dönüştürülmesi gerektiği şeklindeki kişisel fikrimi Komintern'e verilen bir raporda ifade ettim. Aksi takdirde, kendi bağımsız politikamızı uygulamaktan ya da kitlelerin güvenini kazanmaktan aciz bir hale gelecektik. Enternasyonal, raporumu okuduktan sonra, Buharin'in *Pravda*'da yazdığı, Çin Partisini Kuomintang'dan çekilme konusunda sertçe eleştiren bir makaleyi yayınladı. Şu söyleniyordu:

"İki yanlış süregelmekteydi: Sarı sendikalardan ve İngiliz-Rus Sendikal Birlik Komitesinden çekilmeyi savunmak. Şimdi üçüncü yanlış üretilmiş bulunuyor: Çin Partisi Kuomintang'dan çekilmeyi savunuyor." Aynı anda, Uzak Doğu Bürosunun başı olan, Voitinsky, KMT'den çekilme yönündeki eğilimimizi düzeltmek için Çin'e gönderildi. O sıralar Enternasyonal'in disiplinine ve Merkez Komite üyelerinin çoğunluğunun fikrine saygı gösterme adına, önerimde güçlü bir biçimde ısrar etmekte bir kez daha başarısız oldum.

Daha sonra Kuzey Seferi ordusu yola çıktı. KMT tarafından büyük bir zulüm görüyorduk, çünkü *Ziang-tao*'da işçi hareketinin frenlenip arka plana atılmasını ve Kuzey Seferinde kullanılmak üzere köylülerden zorla toplanan askeri fonu eleştirmiştik. Bu arada Şanghay'daki işçiler Çihli-Şantung'un birliklerini defetmek için ayaklanmak üzereydi. Ayaklanma başarıya ulaşacak olsa, hakim güç sorunu ortaya çıkacaktı. O zaman, Merkez Komitesi genişletilmiş plenumunun politik kararının tartışıldığı sıralarda şunu önerdim:

Çin devriminin iki yolu vardır: Biri proletaryanın önderlik etmesidir, ki bu takdirde devrimin hedeflerine ulaşabiliriz; diğeri burjuvazinin önderlik etmesidir, ki bu durumda burjuvazi devrimin gidişatına ihanet etmek zorunda kalacaktır. Ve şu anda burjuvaziyle işbirliği yapabilsek dahi yine de yönetme gücünü ele geçirmeliyiz. Ne var ki Komintern Uzak Doğu Bürosunun Şanghay'da yaşayan bütün üyeleri, böyle bir fikrin yoldaşlarımızı çok erken bir biçimde burjuvaziye karşı çıkmaya yönelteceğini söyleyerek, oybirliğiyle benim fikrime karşı çıktılar. Dahası şunu ifade ettiler: Eğer Şanghay'daki ayaklanma başarıya ulaşırsa, hakim güç burjuvaziye ait olmalıdır ve işçi delegelerinin herhangi bir katılımı da gereksizdir. Onların eleştirilerinden dolayı bir kez daha düşüncemi savunamadım.

1927'de Kuzey Seferi ordusunun Şanghay'ı ele geçirdiği günlerde, [Çu] Çiu-pai, Şanghay belediye yönetiminin seçimine ve küçük-burjuvaziyi (küçük ve orta tüccarları) büyük burjuvaziye karşı nasıl birleştireceğimize büyük dikkat sarf etti. İvedi sorunun belediye seçimleri olmadığı konusunda Peng Şu-çih ve Lo 1-nung benim düşüncelerime katılıyorlardı. Asıl problem şuydu: Eğer proletarya Çan Kay-şek'in askeri güçleri üzerinde bir zafer kazanacak kadar güçlü değilse, küçük-burjuvazi bizi desteklemezdi. Emperyalistlerin kışkırtmasıyla Çan Kay-şek, bir kitle katliamı gerçekleştirmeye kararlıydı. Böylece sadece yerel seçimler boş laf haline gelmekle kalmaz, aynı zamanda bütün Çin'de bir yenilgi başlangıcıyla yüz yüze gelirdik. Çan Kay-şek devrime açıkça ihanet ettiğinde, bu yalnızca şahsi bir eylem olmakla kalmayabilir, aynı zamanda burjuvazinin bütün ülkede gericilik saflarına geçmesinin işareti olabilirdi.

[Peng] Şu-çih, Enternasyonal delegesi ve Çin Komünist Partisi Merkez Komitesi üyelerinin çoğunluğunun önünde fikirlerimizi ifade etmek ve onlara Çan Kay-şek'in güçlerine nasıl saldırılacağını danışmak üzere Hankow'a gitti. Fakat onlar Şanghay'da eli kulağında olan darbeyle pek ilgilenmediler. Wuhan'a gitmem konusunda ısrar eden birçok telgraf gönderdiler. Milliyetçi hükümet o zamanlar Wuhan'da olduğundan, bütün önemli sorunların orada çözülmesi gerektiğini düşünmüşlerdi. Aynı sıralarda Enternasyonal bize, işçiler ve Çan Kay-şek arasında askeri bir çatışmadan ka-

çınmak, Şanghay'ın silahlı kuvvetler tarafından işgalinde pürüz çıkarmamak amacıyla işçilerin tüm silahlarının saklanması ya da toprağa gömülmesini emreden bir telgraf gönderdi. Bu telgrafı okuyan [Lo] 1-nung öfkesinden kudurdu ve onu yere fırlattı. Bir kez daha Enternasyonal'in direktifine boyun eğdim ve kendi fikrimde diretemedim. Kuomintang ve emperyalistlere dönük Enternasyonal politikasına dayanarak, Wang Çing-wei ile birlikte utanç verici bir manifesto yayınladım.

Nisan başında Wuhan'a gittim. Wang Çing-wei ile ilk tanıştığımda ondan Şanghay'da söylediklerinden çok farklı bazı gerici fikirler işittim. Bunu Borodin'e anlattım; bana, gözlemlerimde haklı olduğumu, Wang Çing-wei Wuhan'a gelir gelmez etrafının Hsü Çien, Ku Meng-yü, Çen Kung-po, Tan Yen-kai ve diğerleri tarafından kuşatıldığını ve giderek daha soğuklaştığını söyledi.[191] Çan Kay-şek ve Li Çi-şen'in işçi ve köylüleri katletmeye girişmesinin ardından, [Wuhan] Kuomintang her geçen gün proletaryanın gücünden daha fazla nefret eder oldu ve Wang Çing-wei'nin ve Kuomintang Merkez Komitesinin gerici tavırları süratle katılaştı. Politbüromuzun toplantısında, partimiz ile Kuomintang arasıdaki ortak toplantının durumu hakkında bir rapor hazırladım:

> Partimiz ile Kuomintang arasındaki işbirliği ile ilgili tehlike çok daha ciddidir. Ele geçirmeye çalıştıkları şey, şu veya bu küçük problem olarak görünüyordu; oysa asıl istedikleri şey merkezi iktidarın tamamıydı. Şimdi önümüzde sadece iki yol var: Ya önderlik otoritesinden vazgeçeceğiz ya da onlarla ilişkimizi keseceğiz.

---

[191] Hsü Çien (1871-1940) 1926 yazında KMT hükümetinin adalet bakanı oldu. ÇKP'den kopuşu kışkırtan Wuhan'daki ilk sol kanat KMT liderlerinden biriydi, Haziran 1927'de Feng Yü-ziang'ı ÇKP'yi ezme konusunda Çan Kay-şek'le birlikte davranmaya ikna etmeye yardımcı olmuştu. Pekin Üniversitesinde ekonomi profesörü olan Ku Meng-yü (1889-) Mayıs 1926'da, KMT propaganda bölümünün başı olan Mao Ze-tung'un yerine geçti. Wuhan hükümetinde göze çarpan birisiydi. 1950'lerin başlarından itibaren Berkeley'deki California Üniversitesinde profesör oldu. Çen Kung-po (1892?-1946) 1920'de Kanton'da Komünist Partiye katıldı, 1922'de Kuomintang'a geçti ve Wang Çing-wei'nin yanında yer aldı. II. Dünya Savaşı sırasında Japonların denetimindeki Nanking'deki Wang'ın uzlaşmacı rejimine hizmet etti. Tan Yen-kai (1879-1930) 1912-1920 döneminde Hunan eyaletinin yöneticisiydi. Tan, 1927'nin sonlarında KMT'nin Çan Kay-şek kanadıyla yeniden birleşmeye dönük tartışmalarda Wuhan kanadının baş uzlaşmacılarından biriydi. Ekim 1928'de Tan, Nanking'deki Yürütme Yüan'ının başkanı oldu, ki bu daha sonraki başbakanlığa eş değer bir görevdi.

Toplantıya katılanlar raporuma suskunlukla cevap verdiler. Hunan eyaletindeki darbeden sonra [21 Mayısta Çangşa'da], iki kez Kuomintang'dan geri çekilmeyi önerdim. En sonunda şunu söyledim: "Wuhan Kuomintang'ı Çan Kay-şek'in ayak izlerini takip etmiştir! Eğer politikamızı değiştirmezsek, bizim de sonumuz aynı yol olacak."

Sadece Jen Pi-şih "Aynen öyle!" dedi, Çou En-lai ise "Biz Kuomintang'dan çekildikten sonra işçi ve köylü hareketi daha özgür olacak ama askeri hareket çok zarar görecek" diyordu. Geri kalanların tümü önerime hâlâ suskunlukla cevap veriyordu. Aynı zamanda bunu [Çu] Çiu-pai ile tartıştım. Şunu dedi: "Bırakalım Kuomintang bizi atsın; kendi başımıza çekilemeyiz." Borodin'e danıştım. Bana şöyle dedi: "Görüşüne kesinlikle katılıyorum ama biliyorum ki Rusya buna asla izin vermez."

Bir kere daha Enternasyonal disiplinini ve Merkez Komitenin çoğunluğunun görüşlerini gözettim ve kendi görüşümde ısrar edemedim. Başından beri kendi görüşlerimi ısrarla savunamamıştım; ama bu sefer artık dayanamazdım. Ve sonra Merkez Komiteye istifa mektubumu verdim. Ana sebebim şuydu:

> Enternasyonal bir yandan bizden kendi politikamızı uygulamamızı bekliyor ama öte yandan Kuomintang'dan çekilmemize izin vermiyor. Gerçekten bir çıkış yolu yok ve ben görevime devam edemem.

Enternasyonal başından sonuna kadar Kuomintang'ı Çin ulusal demokratik devriminin ana organı olarak kabul etti. Stalin'in ağzında "Kuomintang'ın önderliği" sözleri çınlıyordu (bak. "Muhalefetin Hataları" ve "Çin Devriminin Sorunları"). Bundan dolayı bizden baştan aşağı Kuomintang örgütüne boyun eğmemiz ve kitlelere Kuomintang'ın adı ve bayrağı altında liderlik etmemiz istendi. Bu, Feng Yü-ziang, Wang Çing-wei, Tang Şeng-çih, Ho Çien vb. bütün Kuomintang açıkça gerici bir hale gelinceye ve üçnokta politikası diye adlandırılan politikayı (Sovyetler Birliği ile birlik, KP'nin Kuomintang'a katılmasına izin vermek ve işçi ve köylü hareketine yardım etmek) yerle bir edene dek sürdü. Enternasyonal bir telgrafla bize şu direktifi verdi: "Sadece Kuomintang hükümetinden çekilin, Kuomintang'dan değil."

Bundan dolayı 7 Ağustos Konferansından sonra, Nançang ayaklanmasından Swatow'un ele geçirilişine kadar, Komünist Parti hâlâ Kuomintang'ın sol kliğinin mavi-beyaz bayrağının arkasına saklanıyordu. Kitlelere Kuomintang'ın içinde sorun var gibi göründü, daha fazlası değil. Genç Çin proletaryası tarafından kurulan genç Çin Komünist Partisi, Marksizm ve sınıf mücadelesinde yeterli bir eğitim döneminden geçmedi. Partiyi kurduktan kısa süre sonra, büyük bir devrimci mücadeleyle yüz yüze kaldı. Çok büyük bir hatadan kaçınmakta yegâne umut, Enternasyonal'in proleter politikasının sağlayacağı doğru bir kılavuzluktu. Ama böylesi sürekli bir oportünist politikanın kılavuzluğunda, Çin proletaryası ve Komünist Parti nasıl kendi geleceğini açıkça görebilirdi? Ve nasıl kendi bağımsız politikalarına sahip olabilirlerdi? Onlar sadece adım adım burjuvaziye teslim oldular ve kendilerini burjuvaziye tâbi kıldılar. Böylece burjuvazi aniden bizi katletmeye başladığında, biz ne yapmamız gerektiğini bilmez bir haldeydik. Çangşa darbesinden sonra, Enternasyonal'in bize sunduğu politika şuydu:

1. Alt tabakadan olan toprak sahiplerinin topraklarına el koyun ama bunu Milliyetçi hükümet adına yapmayın ve askeri subayların topraklarına dokunmayın. (Tek bir burjuva, tek bir toprak ağası, tek bir *tuçün* ve Hunan ve Hupeh eyaletlerinin kibar takımından tek bir kişi bile yoktu ki, o sıralar subayların akrabası, hısmı ya da eski arkadaşı olmasın. Tüm toprak ağaları doğrudan veya dolaylı olarak subaylar tarafından korunmaktaydı. Topraklara el koyun sözleri, "subayların topraklarına dokunmayın" koşuluyla söylendiğinde boş laftır.)

2. Parti karargahlarının gücüyle köylülerin "aşırı-gayretkeş" eylemlerini dizginleyin. (Biz bu utanç verici köylülerin aşırı-gayretkeş eylemlerini denetleme politikasını uyguladık; daha sonra Enternasyonal, Çin Komünist Partisini "sık sık kitlelerin önünde bir engel haline gelmek"le eleştirdi ve bu en büyük oportünist hatalardan biri olarak değerlendirildi.)

3. Güvenilmez generalleri yok edin, 20 bin komünisti silahlandırın, yeni bir ordu örgütlemek için Hunan ve Hupeh eyaletlerindeki işçi ve köylü unsurlardan 50 bin kişi seçin. (Eğer bu kadar çok silah elde edebiliyorduysak, neden doğrudan işçi ve köylüleri silahlandırmıyorduk ve neden hâlâ Kuomintang için yeni birlikler

topluyorduk? İşçi, köylü ve asker sovyetlerini neden kuramıyorduk? Eğer ortada ne silahlı işçi ve köylüler, ne de sovyetler yoksa, nasıl ve kiminle güvenilmez denilen generalleri yok edebiliyorduk? Sanırım Kuomintang Merkez Komitesine bu generallere yol vermesi için acınası bir şekilde yalvarmaya devam edebilirdik. Komintern temsilcisi Roy Enternasyonal'in bu direktiflerini Wang Çing-wei'ye gösterdiğinde, şüphesiz amacı buydu.)[192]

4. Eski üyelerin yerini alması için Kuomintang Merkez Komitesine yeni işçi unsurlar yerleştirin. (Eğer eski komiteyle rahatça baş edebilecek ve Kuomintang'ı reorganize edebilecek gücümüz var idiyse, sovyetleri niye örgütleyemiyorduk? Niye işçi ve köylüleri katletmiş olan burjuva Kuomintang'a işçi ve köylü liderlerimizi göndermek zorunda olalım? Ve neden böylesi bir Kuomintang'ı liderlerimizle süslememiz gerekli olsun?)

5. Kuomintang'ın tanınan üyelerinden birini (ÇKP üyesi olmayan birini) başkan yaparak gerici subayları yargılayacak bir devrimci mahkeme örgütleyin. (Kendisi zaten Kuomintang'ın gerici önderi olan biri, gerici subayları devrimci bir mahkemede nasıl yargılayacak?)

Kuomintang içerisinde böyle bir politikayı uygulamaya girişenler, sol türden de olsa hâlâ oportünistlerdi. Temel politikada hiç bir değişiklik yoktu; bir lazımlıkta banyo yapmaya benziyordu bu! O sırada eğer gerçekten sol, yani devrimci bir politika yürütmek istiyorduysak, temel çizginin değiştirilmesi gerekliydi. Komünist Parti Kuomintang'dan çekilmek ve gerçekten bağımsız olmak zorundaydı. İşçi ve köylüleri mümkün olduğunca silahlandırmalı, işçi, köylü ve asker sovyetlerini kurmalı ve yönetme gücünü Kuomintang'dan almalıydı. Aksi takdirde hangi tür sol politika benimsenirse benimsensin, bu politikayı gerçekleştirmenin bir yolu yoktu.

O sıralar Merkez Politbüro Komünist Enternasyonal'in direktiflerini yanıtladığı telgrafta şunları belirtti: direktifleri kabul ediyoruz ve bu direktiflere göre faaliyet göstereceğiz, ama bu direktiflerin derhal gerçekleştirilmesi mümkün değildir. Bütün Merkez Komite üyeleri Enternasyonal'in emirlerinin uygulanamaz oldu-

---

[192] Çen, M. N. Roy'a atıfta bulunuyor. Roy'un Komintern direktifi hakkındaki boşboğazlığı, Temmuz 1927'de Wuhan'da ÇKP'nin ezilmesinin ivedi nedeniydi.

ğunun farkındaydı. Merkez Komite toplantısına katılan Fan Ke bile (Stalin'in özel temsilcisi olduğu söylenirdi)[193] bu direktifleri yerine getirmenin hiçbir olanağı olmadığını düşünüyordu. Merkez Komitenin cevabi telgrafına "verebileceğimiz en iyi cevap bu" diyerek rıza gösterdi.

7 Ağustos Konferansından sonra, Merkez Komite, Çin devriminin başarısız olduğunu çünkü oportünistlerin Komünist Enternasyonal'in taktiklerin derhal değiştirilmesine dönük direktiflerini kabul etmedikleri düşüncesini propaganda etmeye çalıştı. (Şüphesiz, direktifler yukarıda bahsedilenlerdi; bunun dışında, hiçbir direktif yoktu!) Politikanın Kuomintang'ın içerisinden nasıl değiştirilebileceğini bilmiyorduk Ve sözde oportünistler kimlerdi?

Parti bir kez böylesine ilkesel bir hata yaptığında, buna bağlı diğer daha küçük ya da daha büyük hatalar doğal olarak kaçınılmazdı. Kavrayışı açık, fikirleri kesin olmayan ben, oportünizmin atmosferine kapıldım ve Üçüncü Enternasyonal'in oportünist politikasını içtenlikle uyguladım. Bilinçsiz bir şekilde Stalin'in dar fraksiyonunun bir aracı haline geldim. Partiyi ve devrimi koruyamadım. Tüm bunlardan hem ben hem de diğer yoldaşlar sorumluyuz. Şu anki Merkez Komite şöyle diyor: "Çin devriminin yenilgisini, kendi sorumluluğunuzdan kurtulmak amacıyla Komintern'in omuzlarına yüklemeye kalkışıyorsunuz!" Bu açıklama gülünçtür. Hiç kimse kendisi oportünist hatalar işledi diye parti önderliğinin oportünizmini eleştirme hakkından ya da Marksizm ve Leninizme geri dönme hakkından ilelebet mahrum kalmaz.

Aynı zamanda, hiç kimse, oportünizm yüksek yerden kaynaklanıyor diye oportünist bir politikayı uygulama sorumluluğundan kaçınma özgürlüğüne sahip değildir. Oportünist politikanın kaynağı Komintern idi; fakat Çin partisinin liderleri neden Komintern'i protesto etmedi ve bunun yerine sadakatle onun politikalarını uyguladılar? Kim bizi bu sorumluluğun günahından arındırabilir? Çok açıkça ve objektif olarak kavramalıyız ki; geçmiş ve bugünkü oportünist politikaların tümü Komünist Enternasyonal'den kaynaklanmaktadır. Enternasyonal bunun sorumluluğunu üstlenmelidir. Genç Çin partisi daha henüz kendi başına herhangi bir teori i-

[193] "Fan Ke"nin bir Rus olduğu dışında hiçbir bilgi bulunamamıştır.

cat edecek ve herhangi bir politika üretebilecek yetenekte değildi; ama Çin partisinin yönetim organı Komintern'in oportünist politikasına küçücük bir muhakeme ve karşı çıkış bile olmaksızın körü körüne alet olmanın sorumluluğunu üstlenmek zorundadır.

Eğer biz karşılıklı olarak birbirimizin kusurlarını bağışlıyor ve hepimiz hata yapmadığımızı düşünüyorsak, o takdirde bu kitlelerin hatası mıydı? Bu sadece çok gülünç değil, aynı zamanda devrime karşı hiç bir sorumluluk taşımamaktır! Kesinlikle şuna inanıyorum ki, eğer ben ya da diğer sorumlu yoldaşlar, oportünist politikanın yanlışlığını o zaman fark edebilseydik ve buna karşı, tıpkı yoldaş Troçki'nin yapmakta olduğu gibi tüm partiyi heyecanlı bir tartışma ve görüş alışverişi için seferber etme noktasına kadar giden güçlü bir argüman geliştirebilseydik sonuç kaçınılmaz olarak devrime büyük bir yardım olurdu. Böyle bir tutum Komünist Enternasyonal'den ihraç edilmemi ve parti içinde bir bölünmenin gerçekleşmesini beraberinde getirebilirdi ama en azından devrimi böylesi utanç verici bir fiyaskoya sürüklemezdi. Kavrayışı açık, fikirleri kararlı olmayan ben hiç de böyle bir şey yapmadım! Eğer parti bana ağır bir ceza vermek için gerekçe olarak kendisini benim geçmişte yaptığım böylesi hatalara ya da önceki hatalı çizgimi inatla sürdürmem olgusuna dayandırsaydı bu cezayı içtenlikle, tek bir söz etmeksizin kabullenirdim.

Fakat şu anki Merkez Komitenin beni partiden atarken gösterdiği sebepler şunlardır:

1. Dediler ki: "Temel olarak, büyük devrim döneminde kendi oportünist önderlik hatasını kabul etmekte samimi değildir, ve geçmişteki çizgisinin gerçek hatasının nerede yattığını kabul etmeye karar vermiş değildir, bundan dolayı eski hatalı çizgisini sürdürmesi kaçınılmazdır." Gerçekte ben önceki oportünist önderliğin hatasının nerede yattığını içtenlikle fark ettiğim ve şu anki ve gelecekteki yanlış çizginin sürdürülmesine karşı çıkmakta kararlı olduğum için partiden atılmıştım.

2. Dediler ki: "O, Komünist Enternasyonal'in kararlarına ikna olmamıştır. Enternasyonal tarafından eğitilmek üzere Moskova'ya gitmeyi inatla istemiyor."[194] Komünist Enternasyonal tarafından

[194] Stalin, yabancı komünistleri, kendi partilerinden yalıtmak için uzun süreliğine Moskova'da alıkoyma pratiğine çoktan başlamıştı. Komintern'in güya ÇKP'den ih-

yeterince eğitilmiştim. Eskiden, birçok yanlış yaptım çünkü Üçüncü Enternasyonal'in fikirlerini kabul etmiştim. Şimdi de partiden atılmış bulunuyorum çünkü bu fikirlere ikna olmuş değilim.

3. Geçtiğimiz Ağustosun 5'inde, Merkez Komiteye aşağıdaki cümleleri içeren bir mektup yazdım: "Ayrıca, iki sınıf [burjuvazi ve toprak sahipleri] arasındaki «ekonomik sınıf çıkarlarının» süre gelen temel çelişkisi nedir acaba?!" "Kanton ayaklanmasından önce ve sonra Merkez Komiteye, Kuomintang'ın iktidar gücünün tahmin ettiğiniz kadar çabuk çökmeyeceğini ifade eden birçok mektup yazdım." "Şu anda birtakım kitle mücadeleleri mevcutsa da, bu, onları yaklaşan devrimci dalganın belirtisi olarak ele almak için yeterli değildir." "Bütünüyle yasal bir hareket, şüphesiz, devrim girişiminden vazgeçmektir. Ama belli durumlarda, gücümüzü arttırmak gerektiğinde, Lenin'in dediği gibi, «çok şiddetli ateşli patlamalar dışında, bu (geçiş) döneminde olası tüm yasal araçlardan da yararlanmak zorundayız.»"

Merkez Komite bu cümleleri muğlaklaştırmak için değiştirdi:

"Burjuvazi ve feodal güçler arasında bir çelişki yoktur." "Şu anki hakim sınıf yıkılmayacaktır ve devrim mücadelesi canlanmaya başlamamıştır, hatta gitgide gerilemektedir." O, "yasal biçimlerin benimsenmesini" savunmaktadır.

Üstelik, benim asıl ifadelerimmiş gibi görünmesi için her cümleyi tırnak işareti içine aldılar. Bu da atılmamın başka bir sebebidir.

4. 10 Ekimde Merkez Komiteye yazdığım başka bir mektubumda şunları yazdım: "İçinden geçtiğimiz dönem bir devrimci dalga dönemi değil, karşı-devrim dönemidir. Demokratik sloganlarımızı genel taleplerimiz olarak özenle hazırlamalıyız. Örneğin, sekiz saatlik işgünü ve topraklara el koyma taleplerinin yanı sıra, «eşitsiz antlaşmaları iptal edin», «Kuomintang'ın askeri diktatörlüğe karşı», «Ulusal meclisi toplayın» vs. gibi sloganları özenle hazırlamalıyız. Bu demokratik sloganlar altında geniş kitleleri harekete geçirmek gerekir; işte o zaman karşı-devrim rejimini sarsabilir, devrimci dalgaya doğru ilerleyebilir ve «Kuomintang hükümetini yıkın»,

---

racına yol açan davranışlarını tartışmak üzere Çen'i Sovyetler Birliği'ne daveti Şubat 1930'da tekrarlandı. Bu dönemde zaten ÇKP'nin dışında bulunan Çen gitmeyi reddetti.

«sovyet rejimi kurulsun» vb. gibi temel sloganlarımızı kitle hareketinin eylem sloganları haline getirebiliriz."

Ekimin 26'sında, Yoldaş Peng Şu-çih ve ben Merkez Komiteye yazdığımız mektupta şunları diyorduk: "Bu dönem doğrudan devrime geçiş dönemi değildir ve bizim bu döneme uyarlanmış genel politik sloganlarımız olmalıdır; o zaman kitleleri kazanabiliriz. İşçi ve köylü sovyetleri şu anda sadece propagandif bir slogandır. Eğer sovyetleri örgütleme mücadelesini bir eylem sloganı olarak ele alırsak, kesinlikle proletaryadan karşılık bulmayacağız. Fakat MK, "Kahrolsun Kuomintang hükümeti" ve "sovyet rejimini kurun" sloganları yerine bizim mevcut genel politik slogan olarak "Ulusal meclisi toplayın" talebini geçirmek istediğimizi açıkladı. Atılmamın sebeplerinden biri de budur.

5. Bir mektubumda, "hâlâ milliyetçi bir ruhla dolu geniş kitleleri, bize sempati duymaya ve emperyalistlerin Kuomintang'ı kullanarak ve Doğu Çin Demiryolu sorununu bahane ederek Sovyetler Birliği'ne saldırmak için yaptığı manevralara karşı çıkmaya" hazırlayan "Doğu Çin Demiryolunun yönetiminde Kuomintang'ın izlediği ülkenin yağmalanması veya vatana ihanet politikası"na dikkat çekmemiz gerektiğini söyledim. Bu, SSCB'nin savunulması sloganının kitlelere nüfuz etmesine yardım edecekti. Ama MK, SSCB'nin savunulması sloganının yerine Kuomintang tarafından ülkenin yağmalanmasına karşı çıkan sloganı yaymak istediğimi söyledi. Atılış nedenlerimden biri de budur.

6. MK'ya parti içindeki ciddi siyasal sorunlarla ilgili birçok mektup yazdım. MK bunları partiden uzun süre gizledi. Dahası, Komintern'in ve MK'nın delegeleri bana açıkça, prensipte farklı politik fikirlerin parti içinde dile getirilemeyeceğini söylediler. Yoldaşça meşru bir tartışma aracılığıyla Merkez Komitenin hatalarını düzeltme umudu kalmadığından, örgütün rutin disipliniyle engellenmemem gerektiğine ve yoldaşların da mektuplarımı okunması için başkalarına iletmelerine engel olunmaması gerektiğine inanıyorum. Bu da atılmamın sebeplerinden biridir.

7. 7 Ağustos konferansından bu yana, MK benim hiçbir toplantıya katılmama müsaade etmiyor ve bana yapmam için herhangi bir görev vermiyordu. Daha sonra 6 Ekimde (atılmamdan yalnızca kırk gün önce), bana birden bire şunları belirten bir mektup gön-

derdiler: "MK size, partinin politik çizgisi altında MK'da editörlük görevini üstlenip üstlenmeyeceğinizi ve bir hafta çerisinde «Muhalefete Karşı» adlı bir makale yazıp yazmayacağınızı sorma kararı almıştır." Merkez Komiteyi oportünizm ve komploculuk çizgisini sürdürmesinden dolayı defalarca eleştirmiş olduğumdan, atılmam için bazı mazeretler yaratmaya giriştiler. Bugün, Yoldaş Troçki'nin görüşlerinin Marksizm ve Leninizmle özdeş olduğunu esasen kavramış bulunmaktayım. Nasıl kendi düşüncelerime aykırı, yanlış kelimeler yazabilirdim?

8. Yoldaş Troçki'nin Buharin ve Stalin'in oportünist politikasına kararlı bir şekilde karşı çıktığını biliyoruz. Stalin kliğinin şayialarına kulak asamaz ve Lenin'le el ele Ekim Devrimine önderlik eden Yoldaş Troçki'nin gerçekte bir karşı-devrimci olduğuna inanamayız (Bu belki Çinli Stalinist klik, Li Li-san vb. tarafından bizim hakkımızda çıkartılan söylentilerce "kanıtlanabilir"). Troçkiden bir yoldaş olarak söz ettiğimiz için, MK bizi "devrimi zaten terk etmiş olmakla, proletaryayı terk etmekle ve karşı-devrim tarafına geçmekle" suçladı ve bizi partiden attı.

Yoldaşlar! MK, beni partiden atmak ve hiçbir kanıt olmadığı halde bir "karşı-devrimci" olarak damgalamak amacıyla bugün bu yanlış gerekçeleri icat etmiştir. Yoldaşların çoğunun bu konuda net olmadığına inanıyorum. MK'nın kendisi bile şöyle demiştir: "Bunu anlamayanlar çıkabilir!" Fakat bazı yoldaşların bunu anlamamalarına rağmen onlar beni partiden atıp, karşı-devrim safına geçtiğimi söylediler. Yine de, neden bizleri yanlış bir şekilde "karşı-devrimciler" olarak suçladıklarını gayet iyi anlıyorum. Bu kendilerinden farklı olanlara saldırmak için son moda Çinliler tarafından yaratılan bir silahtır. Meselâ, Kuomintang kendi suçlarını kapatabilmek için komünistleri "karşı-devrimci" olmakla suçlar. Çan Kay-şek, kendisini devrimin cisimleşmesi olarak tanıtarak, kitleleri devrim tabelâsıyla aldatmaya çalışıyor. Ona muhalefet edenler "karşı-devrimciler" ve "gerici unsurlar"dır.

Birçok yoldaş biliyor ki, MK'nın beni partiden atmak için ileri sürdüğü yukarıda aktardığım yanlış gerekçeler yalnızca biçimsel ve resmi mazeretlerdir. Gerçekte, benim partide ifade edilen düşüncelerimi duymaktan ve onların devam eden oportünizm ve darbeciliğine, müflis bir politikayı yürütmelerine yönelttiğim eleştiri-

lerden bıkmışlardır.

Dünyanın birçok burjuva ülkesinde, feodal kalıntılar ve yarı feodal sömürü yöntemleri söz konusudur (Siyahlar ve Güney Denizi takım adalarındaki köleler feodal öncesi kölelik sistemine benzer) ve feodal güçlerin kalıntıları mevcuttur. Çin buna çok daha benziyor. Elbette devrimde bunu ihmal edemeyiz; ama Komintern ve MK oybirliğiyle, Çin'de feodal kalıntıların hâlen ekonomi ve politikada baskın bir konum işgal ettiğini ve hakim güç olduğunu savunuyor. Dolayısıyla bu kalıntıları devrimin hedefi olarak değerlendiriyor ve düşmanı, devrimi bastıranları –burjuva güçleri– ihmal ediyor. Burjuvazinin tüm gerici faaliyetlerini, feodal güçlerin faaliyetleri olarak yutturuyor.

Çin burjuvazisinin hâlâ devrimci olduğunu, asla gerici olamayacağını ve gericilerin hiçbirinin burjuva olamayacağını söylüyorlar. Bu nedenle ne Kuomintang'ın burjuvazinin çıkarlarını temsil ettiğini ne de Milliyetçi hükümetin burjuvazinin çıkarlarını temsil eden bir rejim olduğunu kavramıyorlar. Bundan çıkartılan sonuç, Kuomitang'ın veya onun Nanking kesiminin yanında, şu anda ya da gelecekte, gerici olmayan, devrimci bir burjuva partinin var olduğu ya da olacağıdır. Dolayısıyla taktikler ve pratik faaliyetlerde bugün yalnızca Reorganizasyoncuları izliyor ve Çan Kayşek'i devirmenin askeri çalışmasını yapıyorlar.[195] Platformda, burjuvazinin iktisadi güçleriyle çelişebilecek herşeye karşı çıkarak ve proletaryanın diktatörlüğü sloganını yaymaya karşı çıkarak, gelecekteki üçüncü devrimin karakterinin hâlâ burjuva-demokratik devrim olması gerektiğini söylüyorlar.* Burjuvazi hakkında böyle

---

[195] KMT'nin Reorganizasyoncu hizbi, partiyi 1924 reorganizasyonu temelinde "gericiler"den temizleme talebi etrafında Wang Çing-wei tarafından Ekim 1928'de oluşturulmuştu. 1929-30 kışında Reorganizasyoncular Çan Kay-şek'e karşı Tang Şeng-çih'in askeri darbesini desteklediler. Bu da başarısızlığa uğrayınca, Wang Çing-wei, Pekin'de rakip bir burjuva hükümeti kurmak için Feng Yü-ziang ve Yen Hsi-shan'a katıldı. Bu hareket de Ekim 1930'da yok edildi.

Şu anda Çin devrimi geri çekilme aşamasındadır. Bugünkü savunmacı demokratik hareket devrime yol açabilecektir, ama bu hareket devrim değildir. Anti-Çan Reorganizasyon hareketine gelince, bu yalnızca gerici Kuomintang içerisindeki bir iç çatışmadır. Bu hareketin demokratik bir hareket olarak düşünülmesinin imkânı yoktur. Sadece kitle hareketi, tüm burjuva Kuomintang rejimini bir tarafa fırlatacak kadar yükseldiğinde bir devrimden bahsedebiliriz. Altıncı Kongre, "Çin'de devrimin bugünkü aşaması devrimci bir aşamadır" dediğinde, gerçekte, gelecekteki üçüncü devrime atıfta bulunmalıydı. Mevcut aşamayı devrimci bir aşama olarak değerlendirdikleri için, "Çin Devriminin Bu-

yanılsamalar ve onun süregiden bu cazibesi, yalnızca geçmiş oportünizmin devam ettirilmesi olarak değil, onun derinleştirilmesi olarak değerlendirilmelidir. Gelecekteki devrimde, bu, çok daha utandırıcı ve acınası bir yenilgiye yol açacaktır.

Eğer "sovyet rejimini kurun" sloganını bir eylem sloganı olarak ele alıyorsak, sadece nesnel koşullar devrimci bir dalga için olgunlaştığında bu sloganı ortaya atabiliriz. Bu slogan her istendiğinde gündeme sokulamaz.* Geçmişte, devrimci dalga sırasında, "sovyetleri örgütleyin" ve "sovyet rejimini kurun" sloganlarını benimsemedik. Doğal olarak bu büyük bir hataydı. Gelecekte, devrim gerçekleşirken derhal işçi, köylü ve asker sovyetlerini örgütlemek zorunda kalacağız. Sonra kitleleri "sovyet rejimini kurun" sloganı için mücadeleye seferber edeceğiz. Üstelik bu, proletarya diktatörlüğünün sovyeti olurdu, işçi ve köylü demokratik diktatörlüğünün sovyeti değil.

Şu anda, karşı-devrimci güçler tamamen galip gelmiş ve kitlesel devrimci eylem dalgası söz konusu değilken, "silahlı ayaklanma" ve sovyetlerin kurulmasının nesnel koşulları olgunlaşmamıştır. Şu anda "sovyetleri örgütleyin" sloganı yalnızca bir propaganda ve bir eğitim sloganıdır. Eğer onu bir eylem sloganı olarak kullanıyor ve işçi sınıfını "sovyetleri örgütlemek" için derhal pratik mücadeleye seferber ediyorsak, kitlelerden bir karşılık bulmaktan bütünüyle mahrum kalacağız.

Mevcut durumda, "ulusal meclisin toplanması için savaş" demokratik sloganını benimsemeliyiz. Bu hareket için nesnel koşullar olgunlaşmıştır ve şu anda sadece bu slogan geniş kitleleri legal politik mücadele aracılığıyla ve devrimci yükselişe ve "silahlı ayaklanma" mücadelesine ve "sovyet rejiminin kurulmasına" doğru harekete geçirebilir.

Mevcut MK bunu yapmıyor, darbeciliği sürdürüyor. Onlar devrimin yeniden doğuşunun olgunlaştığını düşünüyor** ve bizi "işçi

---

günkü Aşamasının Politik Programı" gibi bir kafa karışıklığıyla, yani Çin Devriminin On Büyük Talebi denen şeyle çıkageldiler. Bu program aslında oportünizm ile darbeciliğin kısır bir dölünden başka bir şey değildir.(Çen Tu-ziu)

Nisan 1917'de [Petrograd parti komitesi] tarafından yönetilen bazı Bolşevikler "Tüm İktidar Sovyetlere" sloganını öne sürdüklerinde, Lenin onları bu sloganı savunmaktaki acelecilikleri nedeniyle, bu maceracılıktır diyerek azarlamıştı.(Çen Tu-ziu)

Geçenlerde Komintern, Çin devriminin yeniden canlanmasının koşullarının tam bir olgunluğa ulaştığını iddia eden talimatlar göndermişti. Bu talimatlar alındığında, ilk önce

ve köylü sovyetlerinin kurulması" sloganına sadece bir propaganda sloganı olarak baktığımız için kınıyorlar; böylelikle mantıken bu sloganı bir eylem sloganı olarak ele alıyorlar. Bundan dolayı, parti üyelerine sürekli olarak işçi mahallelerinde gösteriler için sokaklara çıkma siparişi ve işçi yoldaşlara greve çıkma emrini veriyorlar. Her küçük günlük mücadele yapay olarak, işçi kitlelerinin ve işçi yoldaşların gitgide partiden uzaklaşmalarına yol açan gürültülü büyük bir kavgaya dönüştürülüyor.

Dahası, geçenlerdeki Kiangsu temsilciler konferansında, "büyük bir grev hareketi" ve "yerel ayaklanmalar" örgütleme kararı alındı. Geçen yazdan beri Şanghay işçileri arasında küçük mücadelelerin işaretleri vardı, fakat bunlar ortaya çıktığı anda partinin darbeci politikası yüzünden yeniliyorlardı. Bundan böyle, şüphesiz hepsi ezilecekler; eğer Kiangsu temsilciler konferansının aldığı kararlar uygulanırsa, bu işçi mücadeleleri yok edilecek. Partimiz, işçilerin yaklaşan devrimci mücadele dalgasına yardım eden bir kılavuz değildir artık; daha ziyade işçi mücadelelerinin köklerini harap eden bir cellât haline geliyor.

Şu anki Merkez Komite, kendisini içtenlikle Altıncı Kongrenin iflas eden çizgisine dayandırarak ve Komintern'in* doğrudan rehberliği altında, yukarıdaki iflas etmiş politikayı sürdürmekte ve

---

Çin Komünist Partisi MK'sı "olgunlaşma" sözcüğünde bir çeviri hatası olması gerektiğini düşünmüştü. Orijinal metin propaganda bölümü tarafından kontrol edildikten sonra bir yanlışlık olmadığı anlaşılmıştı. Yukarıda değinilen Kiangsu delegeleri konferansı sırasında delegelerin çoğunluğu da "olgunlaşma" kavramı hakkında kuşkuluydular ve çok tartışma çıkmıştı. Sonra, konferansa katılan ÇKP MK üyelerinin inatçı ayak diremeleri, Çin devriminin tam olgunlukta yeniden canlanışının onların kafalarında gerçekleştiğini açığa çıkarmıştı! (Belki de Reorganizasyoncuların anti-Çan hareketini devrimci yeniden canlanma olarak ele almışlardı.) [Çen Tu-ziu]

Altıncı Kongre tarafından benimsenen müflis çizgi, şu türden pasajlar içeren kararlarda siyah ve beyaz olarak konmuştu: "Çin devriminin mevcut aşaması burjuva demokratik devrim aşamasıdır"; "işçi ve köylülüğün demokratik diktatörlüğünü gerçekleştir"; "zengin köylüler henüz devrimci doğalarını yitirmemişlerdir mücadele onlara karşı yöneltilmemelidir"; "devrimci hareketin bugünkü durumuna ve Çin Komünist Parti inin genel çizgisine ilişkin olarak, yeni devrimin işaretleri halihazırda gayet açıktır bir veya birkaç eyalette, bir devrimci yükseliş dalgası ve bir sovyet rejiminin kurulması için büyük olanaklar mevcuttur"; "pek yakında yeni bir devrimci dalga gelecektir"; vesaire. Merkez Komite tarafından sadakatle izlenen tam da bu iflâs çizgisidir. Ziang Ying, Li Fu-çun, Ho Meng-ziung ve diğer uzlaşmacılar, Altıncı Kongre kararlarının doğru olduğunu ve Merkez Komitenin yalnızca bu kararları doğru bir şekilde uygulamadığını düşünüyorlar. Bu da açıkça gösteriyor ki, uzlaşmacılar Muhalefetin çizgisini anlamamakla kalmıyor, aynı zamanda Komintern'in doğrudan rehberliği altında Altıncı Kongrede çizilen politik çizgiyi de anlamıyorlar Kendilerine ait hiçbir çizgileri yoktur.(Çen Tu-ziu)

partiyi ve devrimi tasfiye ederek geçmişin oportünizminin ve darbeciliğinin üstünü örtmektedir. Geçmişte oportünist hatalar işleyen ve devrimi yenilgiye götüren ister Komintern ister Çin Komünist Partisi, kim olursa olsun, bu bir suçtur. Şimdiye kadar bu hatalar Muhalefetteki yoldaşlar tarafından açıkça ifade edilmiştir ama onlar hâlâ geçmişteki hatalarını itiraf etmiyor ve bilinçli olarak hatalı çizgilerini sürdürüyorlar. Üstelik, birkaç bireyin hatalarını kapatabilmek uğruna, Bolşevizmin örgütsel normlarını bile bile ihlal ediyor, en üst parti organlarının otoritesini suiistimal ediyor, ve farklı politik fikirleri ifade ettikleri için sayısız yoldaşı partiden atarak ve bile bile partiyi bölerek parti içinde özeleştiriyi engelliyorlar. Bu, suçların en aptalca ve en utanç verici olanıdır.

Hiç bir Bolşevik kitlelerin önünde açık özeleştiriden korkmamalıdır. Partinin kitleleri kazanmasının yegâne yolu, cesurca özeleştiri yapmaktır, hiçbir şekilde özeleştiri korkusuyla kitleleri kaybetmek değil. Şu anki Merkez Komite gibi, kendi hatalarını örtbas etmek, kitleleri kesinlikle kaybetmek demektir.

Yoldaşların çoğunluğu, farklı ölçülerde de olsa, bu hataları ve partinin krizini hissetmiştir. Partiye sadece geçimimizi sağlayacak bir araç olarak bakmadığımız sürece, parti ve devrime karşı bir sorumluluk duygusuna sahip olduğumuz sürece, her yoldaş ayağa kalkmalı ve partiyi bu krizden kurtarmak için partinin özeleştirisini kararlı bir şekilde yapmalıdır. Partimiz yıkımın eşiğine gelirken kollarımızı kavuşturup, sessizce seyretmek kuşkusuz suçtur!

Yoldaşlar! Hepimiz biliyoruz ki; her kim partinin hatalarını bir parça eleştirmek için ağzını açsa, hatalar düzeltilmeden öylece dururken, partiden kovuluyor. Ama bir muhasebe yapmalıyız. Hangisi daha önemlidir: Partiyi tehlikeden kurtarmak mı, yoksa kendimizi partiden atılanlar listesinden kurtarmak mı?

"Genel silahlı ayaklanma çizgisi"ni ve çeşitli yerlerde bunu takiben gerçekleşen ayaklanmaları benimseyen 7 Ağustos konferansından bu yana, Merkez Komiteye, kitlelerin devrimci duygularının o dönem yüksek bir düzeyde olmadığına, Kuomintang rejiminin çabucak yıkılamayacağına, nesnel koşullar oluşmamışken girişilecek ayaklanmaların sadece partinin gücünü daha da zayıflatacağına ve onu kitlelerden daha da yalıtacağına işaret eden birçok mektup yazdım. Ayaklanma politikasının yerine, kitleleri günlük

mücadelelerinde birleştirme ve kazanma politikasının geçirilmesini önerdim. Merkez Komite ise, yaygın ayaklanmaların oportünizmi düzeltmek için kesinlikle geçerli yeni bir yol olduğunu ve ayaklanmanın nesnel koşullarını hesaba katmanın ve ayaklanmanın başarısının nasıl garanti altına alınacağını düşünmenin oportünizm olduğunu ileri sürdü. Şüphesiz düşüncelerimi dikkate almadılar ve sözlerimi şaka olarak algıladılar. Sözlerimi, oportünist hatalarımı düzeltmediğimin kanıtı olarak her yere yaydılar. O zamanlar, parti örgütünün disiplini ile engelleniyordum, ve partiyi yıkıma götüren Merkez Komitenin politikasına karşı kararlı bir mücadele yürütmek için örgütün başına geçmekten aciz olarak negatif bir tutum takındım.

Bunun sorumluluğunu üstleniyorum. Altıncı Kongreden sonra hâlâ, yeni Merkez Komitenin artık nihayet Komintern'in hatalarla dolu çizgisini körü körüne takip etmenin gerekmediği gerçeğini kendi kendisine görecek kadar olaylardan ders almış olduğuna dair yanlış bir anlayışım vardı. Yanlış tutumumu sürdürdüm ve Altıncı Kongrenin çizgisinden ilkesel olarak tatmin olmuş olmamama rağmen parti içinde bir ihtilâf yaratabilecek farklı teorilerde diretmedim. Çan Kay-şek ile Kwangsi klikleri arasındaki savaştan ve "30 Mayısın yıldönümü hareketinden" sonra, Merkez Komitenin oportünizm ve darbeciliği inatla devam ettireceğini ve alenen kendini değiştirmeyeceğini derinden hissettim: Yönetim organının ciddi bir biçimde yanlış olan çizgisi, en alttan en üste tüm parti üyelerinin açık bir tartışma ve eleştirisi dışında düzeltilemezdi. Fakat tüm parti üyeleri, "öfkelenmeye cesaret eden ama konuşmaya etmeyen" bir durumda, parti disiplinin hakimiyeti ve sınırlaması altında bulunmaktadır.

Artık, (sayısız yoldaşın sıcak kanlarıyla yaratılan) partiyi, durmaksızın süren ve özü itibarıyla yanlış olan bir çizgi tarafından yıkılmış ve felâkete sürüklenmiş görmeye dayanamazdım. Bu nedenle, sorumluluğumu yerine getirmek için, Ağustostan itibaren, kendi fikirlerimi ifade etmeye başlamaktan başka bir şey yapamazdım. Bazı yoldaşlar, Merkez Komitedeki insanların birkaç liderin çıkarını partinin ve devrimin çıkarlarından daha önemli saydıklarını, her yerde kendi yanlışlarını örtbas etmeye giriştiklerini ve yoldaşların eleştirilerini asla kabul edemeyeceklerini, onları bu

kadar açıkça eleştirdiğimden ötürü bunu partiden atılmam için bir bahane olarak kullanacaklarını söyleyerek beni vazgeçirmeye çalıştılar. Fakat partiye duyduğum saygı, beni kendi çıkarlarımla ilgilenmeme yolunu kararlı bir şekilde izlemeye zorladı.

Komünist Enternasyonal ve Merkez Komite uzun zaman Çin Devriminin yenilgisinin herhangi bir kaydının gözden geçirilmesine karşı çıkmıştır. Ve şimdi, onları eleştirmeye devam ettiğimden ötürü, birdenbire şu beyanatı icat ettiler: "O [yani, ben] büyük devrim döneminde kendisinin oportünist önderlik hatasını kabul etmekte samimi değildir ve geçmişteki çizgisinin gerçek hatasının nerede yattığını kabul etmeye karar vermiş değildir, bundan dolayı eski hatalı çizgisini sürdürmesi kaçınılmazdır."

Bu sözler yazarlarının eksiksiz bir tasviridir. Gerçekte, eğer zihnime ket vursaydım ve proletaryanın çıkarlarına aldırmasaydım, eğer kendi geçmiş hatalarımı kavramaya karar vermemiş ve kirli işlerini yapmaya istekli olsaydım ve geçmişteki yanlış çizgilerini sürdürmelerine göz yumsaydım, daha önce de olduğu gibi, oportünizmin eski kalemine ve diline bel bağlayacaklar ve kendi hatalarını örtbas etmek amacıyla beni sözde Troçkizme saldırmak için kullanacaklardı. Beni partiden nasıl atabilirlerdi?

Hayatımın büyük bir kısmında kötü toplumsal güçlere karşı mücadele eden ben mi doğru ve yanlışı birbirine karıştırmak gibi aşağılık bir işi yapmak istiyorum? Li Li-san diyor ki: "Çinli oportünistler* geçmiş büyük devrimin yenilgisinin derslerini tam olarak

---

* Oportünizme dönük tutumlar söz konusu olduğu sürece, Li Li-san ve onun gibiler, partinin, baştan aşağı oportünist çizginin yanlışlarını bir bütün olarak kavramasına yardım etmek arzusunda değildirler. Oportünizm suçlamasından kendilerini kurtarabilecek bir tür kitle psikolojisi yaratmak amacıyla, partili yoldaşlarının tüm dikkati i oportünizmin sembolü olarak hizmet gören birkaç kişinin üstünde yoğunlaştırmak için partinin propaganda organlarını ve kendi otoritelerini kullanmayı umuyorlar. Darbeciliğe ilişkın propagandaları da aynıdır, yoldaşların dikkatini Çü Çiu-pai tarafından temsil edilen darbecilik sembollerine çekmek ve böylelikle projektörleri kendi darbeciliklerinden uzaklaştırmak. Hankow döneminde [Nisan-Temmuz 1927] Çü Çiu-pai köylü bölümündeki raporlarında köylülerin "aşırılıklarını" azarlamış ve onların hareketine serserilerin faaliyetleri olarak atıfta bulunmuştu. Her düzeydeki parti karargâhına Milliyetçi hükümetin genel politikasını izleme emri vermişti. Çangşa'daki 21 Mayıs darbesinden sonra, Komintern temsilcisi M. N. Roy şunları söyledi: "Kuomıntang Merkez Komitesi zaten karşı-devrimcidir!" Suratı kıpkırmızı kesilen Li Li-san derhal sesini yükselterek protesto etti: "Yoldaş Roy ne zaman böyle konuşsa, Çin Komünist Partisine bir tabut gönderiyor!" Zai Ho-sen Kuomintang birlikleri ile çatışmalardan kaçınılabilsin diye Hankow Ana Teftiş Kolordusunu silahsızlandırmaya çalıştı. Sormak isterim, tüm bunlar nasıl bir bilinci, nasıl bir teoriyi yansıtmaktadır? Yang Yin ve Lo I-yüan bana kişisel ola-

sindirmek istemiyor, kendi hatalarının üstünü örtmek için Troçkizmin bayrağı ardına sığınmaya çalışıyorlar." Gerçekte Yoldaş Troçki'nin yazıları beni Stalin ve Buharin'in yazılarından çok daha şiddetli eleştiriyor; ve onun tarafından dikkat çekilen geçmiş devrimin derslerinin yüzde yüz doğru olduğunu görmekten başka bir şey yapamaz ve beni eleştiriyor diye sözlerini asla reddedemezdim. Yoldaşlarımın en sert eleştirilerini kabul etmeye hazırım, ama devrimin ders ve deneyimlerini toprağa gömmeye değil. Ben, partiyi kurtarmaya çalışmaksızın partinin krizini görmek ve gelecekte partinin üye kitlesi tarafından suçlanmak yerine, Li Li-san ve diğer birkaç kişi tarafından bugün partiden atılmayı tercih ederim.

Proletaryanın çıkarları için yürüttüğüm mücadelemde kötü güçlerin baskısına maruz kalırken kafaca huzurlu olmayı yeğ tutarım. Zalim ve çürümüş bürokratik unsurların peşinden gitmeyi kesinlikle reddederim!

Yoldaşlar! Merkez Komite tarafından partiden atılmamın birkaç kişinin kendi hatalarını örtbas etmesi amacıyla yapıldığını biliyorum. Onlar yalnızca, parti içerisinde benim fikirlerimin ifade edilmesini işitme ve benim politik sorunlar üzerine açık bir tartışmadan yana olduğumu duyma "belâsından" kendilerini kurtarmayı değil, aynı zamanda benim atılmam aracılığıyla tüm yoldaşların çenelerini kapatması gerektiğini göstermek istiyorlar. Partinin üye kitlesinin asla benim atılmam gerektiği fikrini içinden geçirmediğini biliyorum. Partinin tepesindeki birkaç lider tarafından atılmama rağmen, yine de tabandaki kitleler ile aramda asla herhangi bir düşmanlık ya da kötü bir his olmamıştır. Stalin kliğinin oportünist politikasını izlemeyen hem Enternasyonal'deki hem de Çin'deki tüm yoldaşlarla el ele proletaryaya hizmet etmeye devam edeceğim.

Yoldaşlar! Partinin şu anki hataları kısmi ya da tesadüfi değildir: Geçmişte de olduğu gibi, bu hatalar Stalin tarafından Çin'de yürütülen oportünist politikanın bütününün dışavurumudur. Stalin'in gramofonu olmayı arzulayan Çin Komünist Partisi Merkez Komitesinin sorumlu başları, hiçbir zaman herhangi bir politik bilinç ortaya koymamışlardır ve giderek daha da beter hale geliyorlar:

---

rak şunu söylediler: "Li Li-san Kwantung Eyalet Komitesinden sorumluyken partideki bütün yoldaşlardan çok daha darbeci idi."(Çen Tu-ziu)

Asla iflah olamazlar. Rus partisinin Onuncu Kongresinde [1921], Lenin şöyle demişti: "Yalnızca, parti içinde ilkesel olarak farklı politik düşünceler var olduğunda ve bu ayrılıkları gidermenin başkaca yolu yoksa, ancak o zaman fraksiyonel gruplaşmalar akla yatkındır." O zamanlar bu teoriye dayanarak Bolşevik harekete önderlik etti.

Şu anda, partimizde, parti krizinin üstesinden gelmek için başka hiçbir yola (parti içinde legal ya da açık tartışmaya) izin verilmemektedir. Her parti üyesi partiyi kurtarma yükümlülüğüne sahiptir. Bolşevizmin ruhuna ve politik çizgisine geri dönmeli, sımsıkı kenetlenmeli ve açıkça Yoldaş Troçki'nin önderlik ettiği Uluslararası Muhalefet safında, yani gerçek Marksizm ve Leninizmin bayrağı altında durmalıyız. Komintern ve Çin partisi Merkez Komitesinin oportünizmine karşı kararlı, ısrarcı ve adamakıllı mücadele etmeliyiz. Sadece Stalin'in ve onun gibilerin oportünizmine değil, Zinovyev ve diğerlerinin uzlaşmacı tavrına da karşıyız. "Parti tabanının dışına düşmek" denen şeyden korkmuyoruz ve Çin devrimini ve partiyi kurtarmak için herşeyi feda etmekten çekinmiyoruz!

Proleter selâmlarımla,
Çen Tu-ziu

Militant (New York), 15 Kasım ve 1 Aralık 1930; 1 ve 15 Ocak ve 1 Şubat 1931.

SÖZLÜK

Alski, M.– Eski Bolşevik, Sovyet iç savaş kahramanı, Sol Muhalefetçi, Kırk Altılar Deklarasyonu (1923) imzacısı. Sibirya'ya sürüldü (1928).

Baldwin, Stanley (1867-1947)– Britanya Muhafazakâr Partisi başbakanı (1923, 1924-29, 1935-37).

Birleşik Muhalefet– 1923'te kurulan Troçki'nin Sol Muhalefetiyle (Bolşevik-Leninistler), 1925 sonlarında SBKP içerisinde sağ-kanat (Buharin) ve merkez (Stalin) hizipleriyle açık çatışma içerisine giren Zinovyev ve Kamenev tarafından önderlik edilen Leningrad Muhalefeti arasındaki blok. Nisan 1926'dan itibaren oluşan Birleşik Muhalefet Temmuzdaki MK toplantısında ilân edildi. Troçki ve Zinovyev'in partiden ihracından (Kasım 1927) kısa bir süre sonra dağıldı, Zinovyevciler Stalin'e teslim oldular. Kimi zaman Ortak Muhalefet olarak da anılır.

Biulleten Oppozitsii (Muhalefet Bülteni)– Troçki tarafından sürgünde bulunduğu Türkiye'de 1929 yılında kurulan Rusça dergi. Troçki 1940'da katledilene kadar derginin editörlüğünü yaptı; oğlu Leon Sedov da 1938'deki ölümüne dek, derginin idari editörüydü. 1928-31'de Paris'te, 1931-32'de Berlin'de, 1933-34'de Paris'te, 1934-35'te Zürih'te, 1935-39'da Paris'te ve 1939-41'de New York'ta basıldı.

Blankizm– Fransız ütopik komünist devrimcisi Louis Auguste Blanqui'nin (1805-1881) fikirlerine atfen kullanılır. Blanqui, küçük bir komplocu grup tarafından gerçekleştirilen bir ayaklanma sayesinde sosyalist devrimin başarıya ulaşacağını savunuyordu. Taraftarları, 1871 Paris Komününde etkin bir rol oynadılar.

Blum, Léon (1872-1950)– 1930'larda Fransız Sosyalist Partisi'nin lideri ve ilk Halk Cephesi hükümetinin (1936-37) başbakanı.

Blücher, Vasiliy Konstantinoviç (1889-1938)– Kanton KMT hükümetinde (1924-27), Galen takma ismiyle sovyet askeri başdanışmanıydı. 1937'de Stalin'in emriyle tutuklandı ve idam edildi.

Borodin, Mihail Markoviç (1884-1951)– Stalin'in Çin'deki baş temsilcisi (Eylül 1923-Temmuz 1927). Daha sonra Moskova'da *Daily News*'ın editörlüğünü yaptı. 1949'da tutuklandı ve bir toplama kampında öldü.

Buharin, Nikolay İvanoviç (1887-1938)– 1906'da Bolşeviklere katıldı. 1918'de "sol komünistler"in sözcüsüydü ama Lenin'in ölümünden sonra, SBKP içinde sağ kanadın baş teorisyeni haline geldi. 1926-29 arasında Komintern Başkanı. 1928'de Stalin'e karşı Sağ Muhalefeti kurdu. 1929'da teslim oldu. Mart 1938'de Moskova mahkemelerinde yargılandı, "itiraf" etti ve kurşuna dizildi.

Bund (Rusya ve Polonya Genel Yahudi İşçi Birliği)– 1897'de Vilna'de kuruldu. 1898'de, Yahudi işçileri temsil etmek için özerklik talebinde bulunarak RSDİP'e bağlandı. 1903'de RSDİP'ten koptu; Menşeviklerle işbirliği yaparak 1906'da yeniden RSDİP'e katıldı. Şubat 1917'den sonra burjuva Geçici Hükümeti destekledi.

1920'de bölündü, çoğunluk RKP(B)'ye katılırken, azınlık Sosyal Demokrat Bund'u kurdu. II. Dünya Savaşına kadar bu sonuncu grup sürgünde faaliyet gösterdi.

Cerjinski, Felix Edmundoviç (1877-1926)– Polonya ve Litvanya Sosyal Demokrat Partisi'nin kurucusu. 1906'da RSDİP MK'sına seçildi. Ekim devriminden sonra Çeka (Tüm Rusya Karşı-devrim ve Sabotajla Mücadele Olağanüstü Komisyonu) şefi oldu. Stalin taraftarı.

Chamberlain, Joseph Austen (1863-1937)– Britanya'nın Muhafazakâr dışişleri bakanı (1924-29).

Citrine, Walter (1887-)– Britanya Sendikalar Kongresinin (TUC) genel sekreteri (1926-46).

Comité des Forges– Fransız demir, çelik ve kömür birliği.

Contre le Courant (Akıntıya Karşı)– Kasım 1927 ile Ekim 1929 arasında Paris'te yayınlanan Fransız Sol Muhalefetinin yayını. Birkaç Muhalefet grubunun yeni bir haftalık dergi, *La Verité*, etrafında birleşmesinden sonra yayına son verdi.

Çan Kay-şek (1887-1975)– 1913'de Sun Yat-sen'in Japonya'daki taraftarlarına katıldı. 1918'de, Çen Çiung-ming'in Kwangtung Ordusunun harekât subaylığına getirildi. 1922'de Çen Çiung-ming'e karşı Sun Yat-sen'i destekledi. 1923'de Sun'un Kanton karargâhındaki başkurmayı oldu. KMT Birinci Ulusal Kongresi tarafından (Ocak 1924) Whampoa Askeri Akademisinin başına atandı. Sun'un Mart 1925'de ölümünden sonra KMT'nin askeri lideri. Ocak 1926'daki KMT kongresinde, sağkanat Batı Tepeleri hizbini yenilgiye uğratmak için Wang Çing-wei ve Borodin'le blok oluşturdu. 20 Mart 1926'da, Kanton'da bir darbe tezgâhladı, Wang Çing-wei'yi kapı dışarı etti ve ÇKP'nin KMT'de kalmak için uymak zorunda olduğu çok sıkı koşullar getirdi. Kuzey Seferi sırasında, 12 Nisan 1927'de, Şanghay işçi hükümetine karşı kanlı bir darbe düzenledi. 18 Nisanda, Wuhan'daki resmi KMT rejimine karşı, rakip bir KMT hükümeti kurdu. Mart 1928'den sonra KMT'nin yeniden birleşmesine ve Ekim 1928'de Milliyetçi hükümetin kurulmasına önderlik etti. Aralık 1949'da ÇKP'nin anakarada zafer kazanması üzerine Tayvan'a kaçtı.

Çang Fa-kuei (1896-)– Kuzey Seferi sırasında, Kuomintang Dördüncü Ordu Komutanı. Çan Kay-şek ile yaşanan bölünmede Wuhan KMT'sini destekledi. Ağustos 1927'de komünistlerin önderliğindeki Nançang ayaklanmasını ezen KMT birliklerine komuta etti. 1949'da Hong Kong'da bir köşeye çekildi.

Çang Kuo-tao (1897-)– ÇKP Kuruluş Kongresine (1921) katıldı. 1920'lerde işçi lideri. 1931'den sonra Oyüwan "sovyet" bölgesinin lideri. Uzun Yürüyüşe (1935) önderlik etti, ancak Mao Ze-tung ile ihtilâf içine düştü, kendi birliklerini Mao gibi kuzeye Şensi'ye değil, güneybatı Çin'e götürdü. 1938'de ÇKP'yi terk etti ve KMT'ye katıldı. 1949'dan sonra politikayı bıraktı.

Çang Tso-lin (1873-1928)– Mançuryalı militarist, 1919'da Mançurya'nın denetimini eline geçirdi. 1924'de Pekin'i aldı. KMT rejimine karşı çıktı. Japon subayları tarafından suikastle öldürüldü, yerine oğlu Çang Zueh-liang geçti.

Çang Zueh-liang (1898-)– Genç Marshall olarak bilinir. Çang Zo-lin'in oğlu. 1928'de ondan Mançurya'nın denetimini devraldı. Aralık 1928'de KMT'ye katıldı. 1936'da, Sian'da, Çan Kay-şek'i tutuklamasıyla tanınır. ÇKP'nin müdahalesinden sonra salıverilen Çan Kay-şek, Çang'ı önce Çin'de sonra da Tayvan'da hapse attı.

Çen Çiung-ming (1878-1933)– Anti-Mançu devrimcisi ve Kanton askeri lideri. 1920'de Sun Yat-sen'in Kanton'da iktidarı almasına yardım etti, fakat 1922'de

Sun'dan koptu ve iktidarı kendi ellerine aldı. 1923 başlarında Kanton'da yenildi, 1925'e değin doğu Kwantung'da bir askeri üssü elinde tuttu.

Çen, Eugene (1878-1944)– Trinidad'da doğdu, hukukçu. 1912'de Çin'e gitti ve Sun Yat-sen'in hukuk danışmanı oldu. Ocak 1926'da KMT Merkez Komitesine seçildi; Haziranda dışişleri bakanlığına atandı. Nisan 1927'de Çan Kay-şek'le bölünmeden Wang Ching-wei'yi destekledi. Wuhan'ın ÇKP'yle kopuşunu eleştirerek Haziran 1927'de SSCB'ye gitti. Şubat 1928'de KMT ile barıştı.

Çen Şao-yü (1904-1974)– Wang Ming takma ismiyle bilinir. Çin'e geri dönen Moskova'daki Sun Yat-sen Üniversitesi'ndeki Çinli öğrencilerin lideri, Komintern temsilcisi Pavel Mif tarafından, ÇKP içindeki 1930-31 iktidar mücadelesinde Li Li-san'ın yerine geçirildi. Komintern ÇKP temsilcisi (1931-37). Grubu, Uzun Yürüyüş sırasında Mao Ze-tung tarafından yenilgiye uğratıldı. 1949'dan sonra ÇKP rejiminde biçimsel mevkileri elinde tuttu, 1950'lerin ortalarından itibaren Moskova'da yaşamaya başladı.

Çen Tu-ziu (1879-1942)– 1911 burjuva devrimine katıldı. 4 Mayıs Hareketinin (1919) edebi ve politik lideri. ÇKP'nin kurucusu ve ilk genel sekreteri. 1925-27 devriminde ÇKP'nin merkezi lideri. Ağustos 1927'de ÇKP MK Olağanüstü Konferansında Stalin'in emriyle görevden alındı. Troçkist Sol Muhalefeti destekledi. Kasım 1929'da ÇKP'den atıldı. Peng Şu-ze ile birlikte Çin Sol Muhalefetinin kurcu önderi idi. KMT tarafından 1932-37 arasında hapse atıldı. 1930'ların sonlarında Troçki ile fikir ayrılığına düştü ve 1941'de Çin Komünistler Birliğinden koptu.

Çeretelli, İrakli Georgiyeviç (1882-1960)– Gürcü Menşevik lider. Rusya'nın I. Dünya Savaşına katılmasını destekledi. Şubat 1917 devriminden sonra Sovyetler Yürütme Komitesine seçildi. Geçici Hükümette bakanlık mevkilerine oturdu (Mayıs-Ağustos 1917). Ekim devriminden sonra Gürcistan Menşevik hükümetine katıldı. 1919'da yurtdışına göç etti.

Çernov, Viktor Mihayloviç (1876-1952)– Rus Sosyal Devrimciler Partisinin kurucusu. Burjuva Geçici Hükümette tarım bakanı (Mayıs-Eylül 1917). Bolşevik Devrimine karşı çıktı.

Çiçerin, Georgi Vailyeviç (1872-1936)– Ünlü Sovyet diplomatı. 1904'e kadar Çarlığın diplomatik teşkilâtının bir üyesi. 1905'de Sosyal Demokratlara katıldı ve sürgüne gönderildi. 1918'de SSCB'ye geri döndü. Dışişleri komiseri (1918-30).

Çin Komünist Birliği– Uluslararası Sol Muhalefetin ve 1938'den sonra Dördüncü Enternasyonal'in Çin seksiyonu. Dört Çin Troçkist örgütünün birleşmesiyle Mayıs 1931'de Şanghay'da kuruldu. 1948'de ismi Devrimci Komünist Parti olarak değiştirildi.

Çin Komünist Partisi (ÇKP)– 1920 baharında Komintern temsilcisi Grigoriy Voitinski ile yürütülen tartışmaların ardından, Li Ta-çao'nun Pekin'de ve Çen Tu-ziu'nun da Şanghay'da yönettiği komünist grupların oluşumuyla başlar. Bu süreç Ağustos 1920'de Şanghay'da Sosyalist Gençlik Teşkilatının kurulmasıyla sonuçlandı. ÇKP'nin ilk kongresi Temmuz 1921'de Şanghay'da toplandı.

Çitarov, F.– Komünist Gençlik Enternasyonali'nin 1920'lerdeki Stalinist sekreteri.

Çou En-lai (1898-1976)– ÇKP'ye 1922'de Fransa'da katıldı. Çan Kay-şek'in yönettiği Whampoa Askeri Akademisinde KMT politik komiseri olarak hizmet etti (1924-26). Çan Kay-şek'in 20 Mart 1926 Kanton darbesi sırasında tutuklandı. Mart 1927'deki Şanghay işçi ayaklanmalarına katıldı ve Çan Kay-şek'in 12 Nisan katliamından güçlükle kaçabildi. Ocak 1931'e kadar Li Li-san'ın başvekiliydi. Sonra Wang Ming'i ve ardından 1935'ten sonra Mao Ze-tung'u destekledi. Aralık 1936'da Çan Kay-şek'in hayatını kurtarmak için Sian'a müdahale etti. 1949'a ka-

dar ÇKP'nin KMT hükümetiyle uzlaşmasının başaktörü. 1949'dan ölümüne kadar Çin Halk Cumhuriyeti'nin başkanı.

Çu Te (1886-1976)– 1911'den itibaren Cumhuriyet askeri. 1922'de ÇKP'ye katıldı. 1 Ağustos 1927 Nançang ayaklanmasına katıldı. 1928 baharında Çingkangşan'da, elindeki güçleri Mao'nunkilerle birleştirdi. Dördüncü Kızıl Ordunun komutanı. Kiangsi "Sovyet Cumhuriyeti"nin askeri lideri. Uzun yürüyüş, Çin-Japon Savaşı ve iç savaş sırasında ÇKP'nin baş askeri aktörü. 1960 ve 70'lerdeki temizliklerden sağ kurtulan birkaç eski ÇKP liderinden biri.

Çü Çiu-pai (1899-1935)– Lominadze tarafından, 7 Ağustos 1927'deki ÇKP Olağanüstü Konferansında Çen Tu-ziu yerine partinin başına getirildi. Aşırı-sol komplocu bir yönelimin başarısızlıklarının günah keçisi ilân edildi ve Moskova toplanan ÇKP Altıncı Kongresinde (Haziran-Temmuz 1928) partiden atıldı. 1930'ların başlarında, Stalinist ilhamlı Sol-Kanat Yazarlar Birliği lideri olarak Şanghay'da yeraltında çalıştı. 1934'ü Juiçin'de geçirdi. Hastalığı nedeniyle Uzun Yürüyüş başladığında orada bırakıldı, KMT tarafından tutuklandı ve idam edildi.

Dalin, Sergey A.– Ekim 1917'den sonra Rus Genç Komünistlerinin lideri. Nisan 1922'de Komünist Gençlik Enternasyonali tarafından Çin'e gönderildi. Hem ÇKP ile hem de Sun Yat-sen ile KMT'yle işbirliği sağlamak üzere görüşmelerde bulundu.

Dan, Fedor İlyiç (1871-1947)– Rus Menşeviklerinin lideri. Şubat 1917 devriminden sonra Petrograd Sovyeti Prezidyumunun üyesi. 1921'de tutuklandı; 1922'de yurtdışına sürgüne gönderildi. Sürgünde Menşevik gazetelerin editörlüğünü yaptı.

Der Rote Aufbau (Kızıl Yeniden İnşa)– Stalinist Willi Münzenberg tarafından Berlin'de yayınlanan gazete.

Die Fahne des Kommunismus (Komünizm Bayrağı)– Alman KP'sinin sol kanat liderleri olan Ruth Fischer, Arkadi Maslow ve Hugo Urbahns'ın ihraç edilmesiyle 1927'nin başlarından itibaren yayına başlayan dergi. Mart 1928'de kurulan Leninbund'un organı haline geldi. Leninbund 1928'de Sol Muhalefete yaklaştı ama 1930'da Urbahns, Troçki taraftarlarını ihraç etti.

Dördüncü Enternasyonal– 1938'de kurulan Sosyalist Devrimin Dünya Partisi.

Feng Yü-ziang (1882-1948)– Hıristiyan general olarak bilinen, Kuzey Çin savaş ağası. Kişisel ordusu olan Kuominçün'ü yönetti. Borodin tarafından 1926 baharında KMT'ye katılmaya ikna edilen Feng, yazın üç ayını Moskova'da geçirdi. Haziran 1927'de, Wuhan rejimi ve ÇKP'ye karşı Çan Kay-şek'le işbirliği yaptı. Ekim 1929'da batı Honan eyaletinde Feng ile Çan arasında savaş başladı. Ekim 1930'da Feng yenildi.

Galen– Vassily K. Blücher'in takma adı.

Galliffet, Gaston, Marquis de (1830-1909)– 1871 Paris Komününü acımasızca bastırılmasıyla ünlenen Fransız generali.

GPU– 1930'lardaki Sovyet Gizli Polis Teşkilâtının kısa adı. Öncesinde Çeka adını, daha sonra da NKVD, MVD ve KGB adını aldı.

Guçkov, Aleksandr İvanoviç (1862-1936)– Varlıklı Rus politikacısı. Oktobristlerin kurucusu. I. Dünya Savaşı sırasında, Merkezi Savaş Sanayileri Komitesinin başkanı. Şubat devriminden sonra Geçici Hükümette ilk savaş bakanı. Ekim devriminden sonra sürgüne gönderildi.

Hicks, George– Britanya'daki İnşaat Çalışanları Ulusal Federasyonunun sekreteri. 1926 genel grevine ihanet edilmesi sırasında TUC Genel Konsey üyesi.

Ho Çien (1887-1956)– ÇKP'nin Temmuz 1927'deki ezilişinde Wuhan KMT'sinin askeri lideri. Daha sonra Hunan Valisi (1929-37).

Hu Han-min (1879-1936)– KMT sağ-kanadının zirvedeki lideri. Birinci Ulusal Kongrede (ocak 1924) KMT MYK'sına seçildi. KMT'yi Moskova'da temsil etti (Ekim 1925-Nisan 1926). Çan Kay-şek'in anti-komünist Nanking hükümetinin başkanı oldu (Nisan 1927). Ulusal KMT hükümetinin oluşumuyla Yasama Yüanının başına geçti (Ekim 1928). Şubat 1931'de Çan Kay-şek tarafından tutuklanması, Kanton'da rakip bir KMT rejiminin oluşumunu beraberinde getirdi. Ölümünden önce KMT'deki itibari mevkileri iade edildi.

Ho Lung (1896-1967?)– Hunan eyalet ordusunda yerel bir komutan, 1925'de KMT'ye katıldı. ÇKP'ye katılmamış olmasına rağmen, 1 Ağustos 1927 Nançang ayaklanmasında kilit bir lider. Uzun Yürüyüş ve Çin-Japon Savaşında ÇKP'nin ünlü askeri aktörü. 1956'da Politbüroya seçildi, 1960'lardaki Kültür Devriminde temizliğe uğradı.

International Press Correspondence (Inprecor)– Komintern'in birkaç dilde basılan gayri resmi organı.

İzvestia (Haberler)– Mart 1917'den itibaren Petrograd Sovyetinin günlük gazetesi. Ekim 1917'den sonra Sovyet hükümetinin resmi gazetesi.

Jaurés, Jean Auguste (1859-1914)– I. Dünya Savaşı öncesinde Fransız sosyalistlerinin en ünlü lideri. *L'Humanité*'nin kurucusu. Burjuva hükümetine sosyalist katılımdan yana. Savaşın arifesinde pasifist görüşleri nedeniyle Fransız subayları tarafından suikaste uğradı.

Jen Pi-şih (1904-1950)– Moskova'da ÇKP'ye katıldı (1922). Beşinci Kongrede ÇKP MK'sına seçildi (Wuhan, Nisan-Mayıs 1927). 1925-27 devriminde Gençlik Birliğinin önderi. Kızıl Ordunun politik subayı (1933-38).

Kadetler– Rusya Anayasal Demokrat Partisi. 1905'de kuruldu ve Pavel N. Milyukov tarafından yönetildi. Liberal bir burjuva partisiydi, anayasal monarşiyi hedefliyordu. Şubat 1917 Rus devriminden sonra kurulan Geçici Hükümette ağır basan taraftı.

Kalinin, Mihail İvanoviç (1875-1946)– Eski Bolşevik, sonraları Stali ist. Politbüroya seçildi (1926). SSCB Yüksek Sovyet Başkanı (1938-1946).

Kamenev, Lev Borisoviç (1883-1936)– 1901'de RSDİP'e katıldı. I. Dünya Savaşından önce Dumadaki Bolşevik grubunu yönetti. Zinovyev'le birlikte Ekim 1917 ayaklanmasına karşı çıktı. Lenin'in ölümünden sonra Zinovyev ve Stalin ile birlikte egemen troykanın bir üyesi oldu. Zinovyev ile birlikte Troçki'yle Birleşik Muhalefeti oluşturdu (1926-27). Aralık 1927'de partiden ihraç edildi. Sözünden döndü ve yeniden partiye alındı. İlk Moskova mahkemesinde yargılandı (1936). "İtiraf etti" ve idam edildi.

Kara Yüzler– Rus Halk Birliğinin yaygın adı, Çarlık rejiminde anti-Semitik ve anti-sosyalist pogromların kışkırtıcısı olan aşırı-gerici monarşist grup.

Karahan, Lev Mihailoviç (1889-1937)– RSDİP'e 1904'de katıldı. Troçki'nin Mezraiontsi grubunun üyesi (1913-1917). Dışişleri komiser yardımcısı (1918). Pe-

kin savaş ağası hükümetinde Sovyet büyükelçisi (1923-26). Temizlikler sırasında idam edildi.

Kautsky, Karl (1854-1938)– Alman Sosyal Demokrasisinin lideri ve İkinci Enternasyonal'in kurucusu (1889). 1914'den önce en tanınmış Marksist teorisyen. I. Dünya Savaşı sırasında pasifist bir tutum takındı. 1917 Bolşevik devrimine karşı çıktı.

Kerenski, Aleksandr Fedoroviç (1882-1970)– 1905'de Sosyalist Devrimci Partiye katıldı. 1912'de devlet Dumasında Trudovik grubunu temsil etti. Şubat 1917 Rus devriminde kurulan Geçici Hükümetin ilk önce Adalet Bakanı sonra da Başbakanı. Ekim 1917'de Bolşevikler tarafından devrildi.

KEYK– Komünist Enternasyonal Yürütme Komitesi

Komünist Enternasyonal (Komintern)– Dünyadaki Komünist partileri birleştirmek ve devrimci mücadelelerini koordine etmek amacıyla 1919'da Moskova'da kuruldu. 1920'lerde, Stalin'in yönetimindeki Sovyet diplomasisinin bir aracı haline dönüştü. Stalin'in II. Dünya Savaşındaki demokratik emperyalist müttefiklerine ir iyi niyet göstergesi olarak 1943'de tasfiye edildi.

Kornilov, General Lavr Georgiyeviç (1870-1920)– Sibirya Kazaklarından. Geçici Hükümet tarafından Rus ordusu başkomutanlığına atandı (Temmuz 1917). Eylül 1917'de karşı-devrimci darbeyi yönetti. Tutuklandıktan sonra kaçtı. Sovyet iç savaşında Beyaz Muhafız güçlerine önderlik ettiği bir çatışmada öldürüldü.

Kulak– Sözcük anlamı "yumruk" Hali vakti yerinde Rus köylülüğüne takılan isim.

Kun, Bela (1886-1939)– I. Dünya Savaşından önce Macar Sosyal Demokrat Partisine katıldı. Macar KP'sinin kurucusu (1918). Kısa ömürlü Macar Sovyet Cumhuriyeti'ne önderlik etti (Mart-Temmuz 1919). Daha sonra bir Komintern memuru olarak hizmet etti. 1937'de tutuklandı. Temizlikler sırasında öldürüldü.

Kuomintang (KMT–Milliyetçi Parti)– 1905'de sürgünde olduğu Japonya'da Sun Yat-sen tarafından kurulan anti-Mançu yeraltı örgütü olan Tung-meng-hui (İttifak Topluluğu) adlı örgütün gelişmesiyle Ağustos 1912'de yine Sun Yat-sen tarafından kurulan burjuva milliyetçi parti. Yuan Şih-kai tarafından Pekin'deki Cumhuriyetçi hükümetten zorla çıkarıldıktan sonra, Sun'un KMT'si Güney Çin'de askeri bir üs arayışı içine girdi. Kanton'u ele geçirdi (1917). İlk başlarda Sun Pekin rejimini ıslah etmeyi umdu. Sonraları KMT yerel militaristlerle mücadele içine girdi. Sun'un ölümünden sonra, KMT Kanton'da güçlü bir hükümet kurdu (Temmuz 1925) ve Kuzey Çin'in savaş ağalarını yenilgiye uğratmak için bir kampanya başlattı. Nisan 1927'den sonra partiyi ele geçiren Çan Kay-şek yönetimi altında KMT tüm bölgede hüküm süren bir Milliyetçi hükümet kurarak (Ekim 1928) Çin'deki egemen burjuva parti durumuna geldi. İç savaşta ÇKP'ye yenildi (1946-49), KMT halen Tayvan'da yönetici parti durumundadır.

Kurtuluşçular– Kurtuluş Birliğinin liberalleri. 1905 Rus devriminin erken aşamalarında ünlüydüler.

Kuusinen, Ottomar Vilgelmoviç (1884-1964)– I. Dünya Savaşından önce Fin Sosyalist Partisinin lideri. Fin devriminin çöküşünden sonra Moskova'ya kaçtı (Nisan 1918). Komintern'in Stalinist sözcüsü ve sekreteri (1922-31).

Kuzey Seferi– Kanton rejiminin Pekin'deki askeri hükümetin yasallığını tanımadığı 1921 baharında ilk olarak Sun Yat-sen tarafından üretilen proje. Kwangtung savaş ağası Çen Çiung-ming'in çıkardığı yerel isyan nedeniyle ertelendi. 1926 yazında başladı. Küçük savaş ağaları devletleri Ulusal Devrimci Ordunun kuzeye ilerlemesiyle hızla çökertildi, bu da köylü ve işçi ayaklanmalarının kıvılcımını çaktı. Kuzey Seferi KMT'nin Nisan-Temmuz 1927'deki karşı-devrimci temizliklerinden sonra tamamlandı. Ekim 1928'de Nanking'de kurulan Milliyetçi hükümet 1930'lara ka-

dar süren yerel isyanlara ve komplocu girişimlere rağmen tüm büyük savaş ağalarının yenilgisi ya da teslimiyeti anlamına geliyordu.

Landau, Kurt (ö.1937)– Avusturyalı Sol Muhalefetçi. 1930'da kurulduğunda Alman Birleşik Sol Muhalefetinin yöneticisi. 1931'de Sol Muhalefetten ayrıldı. İspanya'da iç savaş sırasında Stalinistler tarafından suikastle öldürüldü.

Lassalle, Ferdinand (1825-1864)– Alman sosyalisti. Alman İşçileri Genel Birliğinin (1863) kurucusu. Bu örgüt Lassalle'ın ölümünden sonra Marx'ın izleyicileriyle Sosyal Demokrat Partiyi oluşturmak üzere kaynaştı.

Li Çi-shen (1886-1959)– Kuzey Seferi sırasında Kwangtung Valisi. Ho Lung-Yeh Ting'in Swatow ve Çaoçow'u işgalinin ezilmesi emrini verdi (Eylül 1927). Çan Kay-şek'e karşı kısa ömürlü Fukien isyanının başını çekti (Kasım 1937-Ocak 1934). KMT'den ihraç edildi (1947). Küçük bir burjuva partisi örgütledi, Kuomintang Devrimci Komitesi. 1949'dan sonra Halk Cumhuriyetinde hükümet mevkileriyle ödüllendirildi.

Li Fu-jen– 1930'larda Şanghay'da bir gazeteci olarak çalışırken, dünya Troçkist basını için Çin'deki gelişmeleri yansıtan kapsamlı yazılar hazırladı.

Li Li-san (1889- ?)– Fransa'daki Çinli komünist öğrenciler grubuna katıldı (1920). 1920'lerin başlarında Hunan'da işçi örgütçüsü. Beşinci Kongrede ÇKP Politbürosuna seçildi (Wuhan, Nisan-Mayıs 1927). Nançang ayaklanmasına katıldı (1 Ağustos 1927). ÇKP Altıncı Kongresine (Moskova, Haziran-Temmuz 1928) katıldı, bu kongrede Çü Çiu-pai genel sekreterlikten uzaklaştırılmış, bu mevki kısa bir süreliğine renksiz bir kişiliğe sahip olan Ziang Çung-fa'ya verilmiş, hemen ardından da Li Li-san ÇKP'nin *de facto* lideri olarak öne çıkmıştı. 1930'un sonlarında Stalin'in büyük kentleri ele geçirme çizgisinin başarısızlığa uğramasının günah keçisi olarak Komintern tarafından kendisine saldırılmaya başlandı. Moskova'ya çağrıldı (Aralık 1930). Resmi olarak Dördüncü Parti Plenumunda görevden alındı (Şanghay-1931). 1945'e kadar Moskova'da sürgünde kaldı. Maocu rejimde küçük mevkiler elde etti. ÇKP'nin Sekizinci Kongresinde kamuoyu önünde özeleştiri yaptı (1956). Kültür Devriminde saldırıya uğradı ve intihar ettiği söylendi.

Li Ta-çao (1888-1927)– Çen Tu-ziu'yla birlikte ÇKP'nin iki önde gelen kurucusundan biri. Kuzey Çin'deki ÇKP faaliyetini yönetti. Çang Zo-lin'in 6 Nisan 1927'de Pekin'deki Sovyet elçiliğine yaptığı baskın sırasında tutuklandı. Üç hafta sonra idam edildi.

Liu Jen-çing (1899-)– Li Ta-çao tarafından yönetilen Pekin'deki Marksist çalışma grubuna 1920'de katıldı. ÇKP'nin kuruluş toplantısına katıldı (Temmuz 1921). 1920'lerinin ortalarını Moskova'da geçirdi, orada Sol Muhalefet'e katıldı. 1929'da İstanbul Büyükada'da Troçki'yle buluştu. Dönüşünden sonra Şih-yueh şe'yi (Ekim Topluluğu) kurdu. Çinli Muhalefetçilerin birleşme konferansına katıldı (Mayıs 1931). Dünya Troçkist basını için Niel Şih adıyla yazılar yazdı. 1937'de Troçkist hareketten koptu. KMT'ye katıldı ve anti-komünist bir propagandist haline geldi. 1949 sonuna dek Çin'de kaldı, geçmişini reddetti ve ÇKP rejiminde küçük mevkiler elde etti.

Lloyd George, David (1863-1945)– Britanya'nın Liberal Parti başbakanı (1916-22). Sovyet iç savaşında Bolşeviklere karşı Britanya'nın müdahalesini planladı.

Lo I-nung (1901-1928)– Daha en başlarında Sosyalist Gençlik Birliğine katıldı (Ağustos 1920). SSCB'de öğrenci (1921-25). Kanton'da işçi örgütçüsü olarak faaliyet göstermek üzere Çin'e döndü. Şanghay genel grevinin önderi (21 Mart 1927). Gü-

ney Hupeh'deki Sonbahar Hasadı ayaklanmasına katıldı. Şanghay'daki Enternasyonal merkezinde tutuklandı (Nisan 1921), KMT'ye teslim edildi ve idam edildi.

Lominadze, Vissarion (1898-1934)– Mart 1917'de Bolşevik Partiye katıldı. Komintern'in önderlik ettiği çeşitli gençlik örgütlerinin önderi. Stalin'in Çin delegesi (Temmuz-Aralık 1927). 7 Ağustos ÇKP Olağanüstü Konferansında ağırlığını koydu, bu konferansta Çen Tu-ziu görevden alınmıştı. Heinz Neumann'la birlikte Kanton ayaklanmasını yönetti (Aralık 1927). Stalin'in zorla kolektifleştirme politikasına karşı çıktı. Tüm mevkilerinden uzaklaştırıldı (1930). 1934'ün sonlarında SBKP'den ihraç edildi. Kirov suikastinden sonra intihar etti (Aralık 1934).

Louzon, Robert (1882-)– Fransız devrimci sendikalisti. 1920'lerde kısa bir süre Fransız KP üyesi. Proleter Devrim grubunun kurucusu.

Lozovski, Salamon Abramoviç (1878-1952)– 1901'de RSDİP'e katıldı. Sendikacı olarak faaliyet yürüttü. 1918'de Bolşevik Partimden ihraç edildi; bir sonraki yıl yeniden üye oldu. Profintern Sekreteri (1921-37). 1930'lardaki temizliklerde Stalin'i destekledi. Stalin'in Yahudi karşıtı kampanyası sırasında 1949'da tutuklandı ve ardından kurşuna dizildi.

MacDonald, James Ramsey (1866-1937)– Britanya'nın ilk İşçi Partisi başbakanı (1924). Daha sonra Muhafazakârlarla koalisyon kabinesi oluşturmak için İşçi Partisinden koptu (1931-35).

Malraux, André (1901-)– Fransız romancı; 1925-27 Çin devrimi hakkındaki iki romanın yazarı; *Kanton İsyanı* (1929) ve *İnsanlık Durumu* (1933). Halk Cephesi döneminde Stalinistlerle işbirliği yaptı. II. Dünya Savaşından sonra De Gaulle taraftarı bir hükümet görevlisi oldu.

Manuilski, Dimitri Zaharoviç (1883-1959)– 1903'de Bolşeviklere katıldı. Stalin hizbinin üyesi. 1926'da Komintern Prezidyumu Sekreterliğine yükseldi, Komintern'in 1943'de tasfiyesine kadar bu mevkiyi elinde tuttu. 1930'dan sonra Komintern'in önde gelen Stalinist sözcüsü. 1944'den sonra Sovyet diplomatı.

Mao Ze-tung (1893-1976)– ÇKP'nin kuruluş konferansına katıldı (Temmuz 1921). 1923'de ÇKP MK'sına seçildi. 1924'de KMT MYK'sına yedek üye olarak seçildi. Şanghay KMT aygıtında Hu Han-min'in yönetimi altında çalıştı. KMT Propaganda Komisyonunun başı (Kasım 1925-Mayıs 1926). Köylülüğün "aşırılıklarını" dizginlemek için kurulan Wuhan KMT Merkez Toprak Komisyonunun başına atandı (Mart 1927). 7 Ağustos 1927 Olağanüstü Konferansta ÇKP Politbüro yedek üyeliğine seçildi. Hunan'daki Sonbahar Hasadı ayaklanmalarının yönetim seksiyonuna atandı. Yenilgiden sonra Politbürodan uzaklaştırıldı (Kasım 1927). Çingkang dağlarında Kiangsi "sovyeti"nin oluşumuna önderlik eden askeri üssü kurdu. Uzun Yürüyüş sırasında parti başkanı oldu (1935). Çan Kay-şek hükümetiyle işbirliğini başlattı (1936-46). İç savaşta ÇKP'nin politik lideri (1946-49). 1949'dan sonra Çin Halk Cumhuriyeti'nin başı.

Maring–Henricus Sneevliet'in takma adı.

Martinov, Aleksandr Samoyloviç (1865-1935)– 1899'da RSDİP'e katıldı. 1905'ten sonra aşırı sağ-kanat Menşevik. "iki aşamalı" devrimin en başta gelen Menşevik teorisyeni. Bolşevik devrimine karşı çıktı. 1917'de Martov'un enternasyonalist-Menşeviklerine katıldı. 1923'de Rus KP'sine katıldı ve Komintern'e atandı. Çin'de "dört sınıf bloğu" sınıf uzlaşmacı teorisinin yaratıcısı.

Maslow, Arkadi (1891-1941)– Alman komünist öncü. 1923 Alman devriminin yenilgisinden sonra Brandler grubunun yerine geçen aşırı-sol önderliğin üyesi. 1926'da Ruth Fischer'le birlikte Zinovyev hizbine karşı yöneliminden dolayı Alman

KP'sinden ihraç edildi. 1928 başlarında Zinovyev'e boyun eğerek Birleşik Muhalefeti destekledi. Alman KP'sine yeniden kabul edilmeyi reddetti. Mart 1928'de Fischer ve Hugo Urbahns ile birlikte Leninbund'u kurdu. 1930'ların ortalarında Ruth Fischer ile birlikte Dördüncü Enternasyonal hareketine katıldı ancak 1938'de Dördüncü Enternasyonal kurulmadan önce ayrıldı.

Meazhinski, Vyaçeslav Rudolfoviç (1874-1934)– 1902'de RSDİP'e katıldı. 1919'dan sonra Çeka görevlisi. GPU'yu yönetti (1926-34). Temizlikler sırasında idam edildiği açıklandı.

Menşevikler– RSDİP İkinci Kongresinde kurulan azınlık hizbi (1903). 1912'den sonra ayrı bir parti haline geldi. Şubat 1917 Rus devriminde kurulan burjuva Geçici Hükümeti destekledi ve Ekimde Bolşeviklerin iktidarı ele geçirmelerine karşı çıktı. İkinci Enternasyonal'in bir parçası olarak kaldı.

Mif, Pavel (1899- ?)– Ekim devriminden sonra Bolşeviklere katıldı. 1926'da Komintern adına Çin'i ziyaret etti. Moskova'daki Sun Yat-sen Üniversitesi'nin başında Karl Radek'in yerine geçti (1928). 1930'da yanındaki yirmi sekiz öğrenciyle birlikte Li Li-san önderliğini görevden almak için Çin'e geri döndü, Ocak 1931 MK plenumunda işini başardı. 1937'de tutuklandı ve temizlikler sırasında kayboldu.

Milyukov, Pavel Nikolayeviç (1859-1943)– Rus burjuva liberal politikacı ve tarihçisi. Kadet Partisinin kurucusu ve en önemli önderi (1905). Geçici hükümette dışişleri bakanı (Mart-Temmuz 1917). Paris'e göç etti (1919).

Milyutin, Vladimir Pavloviç (1884-1938)– 1910'da Bolşeviklere katıldı. 1917'den itibaren MK üyesi. İlk Sovyet hükümetinde tarım halk komiseri. Temizlikler sırasında öldürüldü.

Molotov, Vyaçeslav Mihailoviç (1890-)– 1906'da RSDİP'e katıldı. 1920'de RKP(B) MK'sine seçildi. Stalin'in Komintern'deki baş sözcüsü (1928-29). Halk Komiserleri Konseyi Başkanı (1930-1941). 1938'de dışişleri bakanı oldu. 1956'de "de-Stalinizasyon"a karşı çıktı. 1962'de SBKP'den ihraç edildi.

Muralov, Nikolay İvanoviç (1877-1937)– 1903'de Bolşeviklere katıldı. 1917'de Moskova'daki Bolşevik ayaklanmasının örgütleyicisi. İç savaşta önemli askeri mevkileri elinde tuttu. Sol Muhalefeti destekledi ve 1927'de partiden ihraç edildi, 1928'de Sibirya'ya sürgüne gönderildi. İkinci Moskova mahkemelerinin kurbanı (1937).

Narodnikler (Halkçılar)– 1860'lardan itibaren Rus burjuva-demokratik devrimci hareketi içindeki bir eğilim. Yaklaşan devrimde önder güç olarak köylülüğe vurgu yapmışlar ve ütopik sosyalizmi ya da demokratik bir reformu amaç edinmişlerdi. 1880'lerde Narodnaya Volya (Halkın İradesi) partisince temsil edildi. Halkçı gelenek yirminci yüzyılda, politik bakış açısı Menşeviklere yakın olan Sosyal Devrimci Parti (SR'ler) tarafından sürdürüldü.

Negrin Lopez, Juan (1889-1956)– İspanyol Cumhuriyetçi başbakanı. Mayıs 1937'de Halk Cephesi hükümetinin başı olarak Largo Caballero'nun yerine geçti. İç savaşın sonunda Fransa'da sürgüne razı oldu (Mart 1939).

Nepmen– Mart 1921'de Sovyet hükümeti tarafından ilan edilen Yeni Ekonomik Politika'nın (NEP) ticari faaliyet üzerindeki gevşetilen sınırlamalar altında doğan fırsatlardan yararlanan küçük esnaflar, tüccarlar ve dolandırıcılar için kullanılan küçümseyici ifade. Türkçede "NEP adamları" anlamına geliyor.

Neumann, Heinz (1902-1937?)– 1921'de Alman KP'sine katıldı. Komintern kurmayına atandı (1925). Sol Muhalefetin bastırılmasında Stalin'i destekledi. 1927-28 kışı boyunca Stalin'in Çin'deki temsilcisi. Kanton Komününün baş organizatörü (Ara-

lık 1927). 1932'ye değin Alman KP'nin önderliğinde önemli bir kişilik. 1937'de Moskova'da tutuklandı ve temizlikler sırasında kayboldu.

New International– Amerikan Troçkistlerinin teorik yayın organı (1934-40). Daha sonra *Fourth International* (1940-56) ve *International Socialist Review* (1956'dan itibaren) adıyla yayınlandı.

Oktobristler– Devlet Dumasını kuran 17 Ekim 1905 tarihli Çar manifestosunu destekleyen ve 1905'te kurulan burjuva monarşist partinin, Onyedi Ekim Rus Birliğinin üyeleri.

Papen, Franz von (1879-1969)– Almanya'nın sağcı diktatör başbakanı (Mayıs-Kasım 1932); Hitler'in altında vice-şansölyesi (1933-34); 1946'da savaş suçlarından beraat etti.

Peng Şu-çih–Peng Şu-ze'nin farklı bir hecelenişi.

Peng Şu-ze (1896-)– 1920'de Sosyalist Gençlik Birliğine katıldı. Moskova'da Doğu Emekçileri Komünist Üniversitesi'ne devam etti (1921-23). Dördüncü kongre tarafından ÇKP MK'sına ve Politbüro Merkezi Daimi Komitesine seçildi (Ocak 1925). *Ziang-tao çou-pao*'nun (Haftalık Kılavuz) ve *Zin Çing-nien*'in (Yeni Gençlik) başeditörü. Kasım 1929'da Sol Muhalefeti desteklediğinden dolayı Çen Tu-ziu'yla birlikte ÇKP'den ihraç edildi. Çin Troçkist hareketinin kurucu önderi. KMT tarafından hapsedildi (1932-37). 1949'da Stalinistlerin zafer kazanmasıyla sürgüne gönderildi. Dördüncü Enternasyonal'in liderlerinden.

Pilsudski, Josef (1867-1935)– politik kariyerine Polonyalı bir milliyetçi olarak başladı. Çar III. Aleksndr'a suikast hazırlama suçundan Sibirya'ya sürgüne gönderildi. 1918'den sonra Polonya Cumhuriyeti'nin başına geçti. 1920'da Ukrayna'yı işgal etti; Troçki'nin Kızıl Ordusu tarafından yenilgiye uğratıldı. 1926'dan ölümüne kadar Polonya'nın diktatörü.

Piyatakov, Yuri Leonidoviç (1890-1937)– 1910'da Bolşeviklere katıldı. Vasiyetinde Lenin onu, "partideki en yetenekli genç iki insandan biri" olarak adlandırmıştı. 1923'de Sol Muhalefet'e katıldı. 1927'de partiden ihraç edildi; teslim oldu ve mevkileri geri verildi (1928). Birinci Beş Yıllık Plan sırasında Merkez Bankasını yönetti. İkinci Moskova mahkemelerinde suçlanarak idam edildi.

Plehanov, Georgiy Valentinoviç (1856-1918)– Rusya'nın ilk Marksist örgütü olan Emeğin Kurtuluşu grubunu kurmak için Narodniklerden ayrıldı (1883). Seçkin bir Marksist teorisyen. RSDİP'in 1903'e dek en önde gelen lideri. Lenin'le bölünme sırasında Menşevikleri destekledi. I. Dünya Savaşı sırasında sosyal-yurtsever oldu. Ekim 1917 devrimine karşı çıktı.

Poincaré, Raymond (1860-1934)– Fransız burjuva devlet adamı ve yazarı. Cumhuriyetçi Partiye önderlik etti. Fransa Başkanı (1913-1920); başbakan (1922-24, 1926-29).

Pravda (Gerçek)– SBKP MK'sının gazetesi. İlk olarak 1912 Nisanında basıldı, Mart 1917'de günlük gazete haline geldi.

Preobrajenski, Evgeniy Aleksiyeviç (1886-1 937)– 1903'de Bolşeviklere katıldı. İç savaşta savaştı. Önde gelen Bolşevik iktisatçı ve *The New Economics*'in [Yeni Ekonomi] (1926) yazarı. 1927'de Sol Muhalefetçi olarak SBKP'den ihraç edildi. 1929'da teslim oldu, yeniden partiye kabul edildi. 1931'de yeniden ihraç edildi ve tekrar kabul edildi. Temizlikler sırasında itiraf etmeyi reddetti ve mahkemeye çıkarılmaksızın kurşuna dizildi.

Proudhoncular– Fransız ütopyacı sosyalisti Pierre-Joseph Proudhon'un (1809-1865) takipçileri. Proudhon, devlet müdahalesi olmaksızın tekil üreticiler arasındaki doğrudan değişime dayanan bir toplum teorisiyle anarşist hareketin zeminini döşemiştir.

Purcell, Albert A. (1872-1935)– İngiliz sol Labourcu. İki yıl sonra terk ettiği Britanya KP'sinin kurucu üyesi (1920). 1926 genel grevi sırasında Sendikalar Kongresi (TUC) Genel Konseyinin lideri.

Radek, Karl Berngardovich (1885-1939)– 1910'dan itibaren Alman ve Polonya Sosyal Demokrat partilerinde faaliyet yürüttü. Nisan 1917'de Lenin'le birlikte Rusya'ya geldi. Komintern Prezidyum üyesi. Sol Muhalefet taraftarı. Stalin'e teslim oldu (1929). 1930'larda Stalinist propagandist olarak çalıştı. İkinci Moskova mahkemelerinde yargılandı (1937); on yıla mahkûm edildi, hapiste öldü.

Rafes, Moisei Grigoriyeviç (1883-1942)– 1903'de Bund'a katıldı. Bund MK üyesi (1912-1919). Simon V Petlyura'nın anti-komünist Ukrayna hükümetine katıldı (1917-18). 1919'da RKP(B)'ye üye oldu. 1920'lerin sonlarında Stalinistler tarafından Çin KP'sini yöneten Komintern seksiyonuna atandı. Stalin'in temizlikleri sırasında tutuklandı.

Rakovski, Christian Georgiyeviç (1873-1941)– Bulgar ve Romen bir aileden gelme. I. Dünya Savaşından önce her iki ülkede de devrimci sosyalist hareketin önderliğinde ünlü bir insan. 1917'de Rusya'da Bolşeviklere katıldı. Ukrayna Sovyet hükümetinin başkanı (1919-23) ve daha sonra Fransa'da Sovyet hükümetinin elçisi. Sol Muhalefet içerisinde Troçki'nin en yakın çalışma arkadaşlarından biri. 1927'de SBKP'den ihraç edildi ve Sibirya'daki Barnaul'e sürgüne gönderildi. Geçmişini reddettiği 1934'e dek Muhalefet içerisinde kaldı. Üçüncü Moskova mahkemelerinde yirmi yıl hapse mahkûm edildi (1938). Hapiste öldü.

Raskolnikov, Fedor Fedoroviç (1892-1939)– 1910'da Bolşeviklere katıldı. Donanma halk komiserliği yardımcılığına atandı (1918). Afganistan elçisi (1921-22). 1920'lerde kısa bir süre Komintern Uzak Doğu Bürosunu yönetti. Sol Muhalefete karşı Stalin'i destekledi. 1930'larda Sovyet diplomatı. Ekim devrimi anılarından dolayı 1938'de "halk düşmanı" ilan edildi. Fransa'ya kaçtı; Sol Muhalefetinkine benzer bir çizgide Stalin'e açık bir mektup gönderdi. Esrarengiz koşullarda öldü.

Rasputin, Grigoriy Efimoviç (1871?-1916)– 1907'den sonra Çar ve Çariçe üzerinde büyük bir etki kazanan cahil Sibiryalı keşiş ve mistik. Rus aristokratları tarafından öldürüldü.

Remmele, Hermann (1880-1937)– Hitler'in iktidara gelmesinden önce Alman KP'nin liderlerinden. Bir Stalinist, 1933'de SSCB'ye kaçtı. 1937'de GPU tarafından tutuklandı ve idam edildi.

Renaudel, Pierre (1871-1935)– Sağ kanat Fransız sosyalist lideri. I. Dünya Savaşı sırasında yurtsever bir tutum takındı. Fransız SP'sinden 1933'de ihraç edildi.

Rennenkampf, Pavel Karloviç (1854-1918)– Çarlık süvari Generali. I. Dünya Savaşında Almanlara karşı ilk başlarda başarılar kazandı fakat Doğu Prusya'daki Masurian Gölünde feci bir yenilgiye uğradı (Ağustos 1914). Daha sonra kuzey cephesi baş komutanı. Bolşevikler tarafından öldürüldü (1918).

Rikov, Aleksiy İvanoviç (1881-1938)– 1899'da RSDİP'e katıldı. Lenin'in arkasından devlet başkanı oldu. Buharin'le birlikte Sağ Muhalefeti yönetti (1928-29). Fikirlerinden döndü. Üçüncü Moskova mahkemesinde ölüme mahkûm edildi (1938).

RKP(B)– Rus Komünist Partisi (Bolşevikler). 1918'de Bolşevikler tarafından benimsenen isim. 1925'de Tüm-Birlik Komünist Partisi (Bolşevikler) adıyla değiştirildi. Bak. SBKP ve RSDİP.

Roy, M. N. (1887-1954)– 1915'e kadar Bengal'deki Hint milliyetçi hareketinde faaliyet yürüttü. Meksika'da Mihail Borodin tarafından komünizme kazanıldı (1919). Komintern'in İkinci Kongresinde sömürge sorunu hakkında Lenin'le tartışmaya girdi (1920). KEYK'e seçildi (1921). KE temsilcisi olarak Borodin'in yerini almak üzere Mayıs 1927'de Çin'e gönderildi. Komintern Altıncı Kongresinde "sağ sapma"yı eleştirdi (1928) ve Kasım 1929'da Komintern'den ihraç edildi. 1930'ların başlarında Hindistan'da hapse atıldı, 1936'da Kongre Partisi'ne girdi ve *The Radical Humanist* adındaki bir yayının editörlüğünü yaptı.

RSDİP (Rus Sosyal Demokrat İşçi Partisi)– SBKP'nin selefi. Birinci Kongresi Minsk'de toplandı (1898), polis tarafından basıldı. İkinci Kongrede Bolşevik ve Menşevik kanatlara bölündü (Londra, 1903). İki fraksiyon Dördüncü Kongrede yeniden birleşti (Stockholm, 1906). 1912'de yeniden kalıcı bir şekilde bölündü. Yedinci Kongrede (1918) isminin Rus Komünist Partisi (Bolşevik) olarak değiştirilmesi onaylandı. Bak. RKP(B) ve SBKP

Rudzutak, Yan Ernestoviç (1887-1938)– 1905'de RSDİP'e katıldı. Ekim devriminde aktif. 1920'den itibaren RKP(B) MK üyesi. Stalin fraksiyonunun önderlerinden. Haberleşme halk komiseri (1924-30). 1938'de tutuklandı ve kayboldu.

Safarov, Georgi (1891-1942)– 1908'de Bolşeviklere katıldı. Komintern'in Orta ve Uzak Doğu seksiyonunu yönetti (1921-24). Zinovyev grubunun göze çarpan bir üyesi. Aralık 1927'de partiden atıldı. Fikirlerinden döndü ve partiye yeniden alındı. 1934'de tutuklandı ve çalışma kampına gönderildi.

SBKP– Sovyetler Birliği Komünist Partisi. Parti, Rus Sosyal-Demokrat İşçi Partisi (RSDİP) olarak 1898'de kuruldu. 1903'de Bolşevik ve Menşevikler olarak ikiye bölündü. RSDİP (Bolşevikler), 1918'de Rus Komünist Partisi (Bolşevikler) (RKP[B]) adını aldı. 1925'de, bu ad, Tüm-Birlik Komünist Partisi (Bolşevikler) (TBKP[B]) olarak değiştirildi. En nihayet 1952'de, yaygın şekliyle bilinen SBKP ismi benimsendi. Kitabın İngilizce metninde, bizim SBKP olarak kullandığımız kısaltma, o yıllardaki ismiyle, yani TBKP(B) ismiyle kullanılmaktadır.

Sedova, Natalya (1882-1962)– 1903'den ölümüne dek Troçki'nin eşi ve politik çalışma arkadaşı. Rus Marksist hareketinde 1890'lardan itibaren etkinlik gösterdi. Lenin tarafından yönetilen *İskra* grubunun Paris seksiyonunun üyesi. Ekim devriminden sonra Halk Eğitimi Komiserliğine atandı. Troçki'ye SSCB'de sürgün edildiği yıllarda eşlik etti. Troçki'nin ölümünden sonra Dördüncü Enternasyonal'le politik farklılıkları oldu ve 1951'de politik bağlarını kesti.

Serebriyakov, Leonid Petroviç (1888-1937)– 1905'de Bolşeviklere katıldı. Parti MK'sının sekreteri (1919-20) ve 1920'lerin ortalarında haberleşme halk komiser yardımcısı. Demiryolu anlaşmalarını müzakere etmek için Çin ve Japonya'yı ziyaret etti (1926). Sol Muhalefet taraftarı. RKP(B)'den Ekim 1927'de ihraç edildi. Fikirlerinden döndü (1929); partiye yeniden kabul edildi (1930). İkinci Moskova mahkemesinde yargılandı (1937) ve kurşuna dizildi.

Smeral, Bohumir (1880-1941)– Sağ kanadında yer aldığı Çek Sosyal Demokrat Partisinin I. Dünya Savaşı öncesindeki liderlerinden. Kurulduğunda Çek KP'sinin başı oldu (1921). KEYK'e ve KEYK Prezidyumuna seçildi (1922). Sol Muhalefet'le yürüttüğü mücadelede Stalin'i destekledi.

Smilga, İvan Tenisoviç (1892-1938)– 1907'de Bolşeviklere katıldı. Nisan 1917'de parti MK'sine seçildi. İç savaştan sonra Yüksek Ekonomik Konseyin Başkan Yardımcısı. Sol Muhalefet liderlerinden, partiden uzaklaştırıldı (1928); sonra teslim oldu (1929). Temizlikler sırasında kayboldu.

Smirnov, İvan Nikitiç (1881-1936)– 1899'da RSDİP'e katıldı. 1903'den itibaren Bolşevik. İç savaşta Sibirya Cephesi Kızıl Ordu komutanı. 1920'den itibaren MK üyesi. Sol Muhalefetçi. İhraç edildi (1927); teslim oldu (1929); tutuklandı (1933). İlk Moskova mahkemesinde ölüme mahkûm edildi.

Sneevliet, Henricus (1883-1942)– Hollanda Sosyal Demokrat Partisine 1902'de katıldı. Sosyal Demokrat Birliği kurduğu (1914) Java'ya [Endonezya] göç etti, bu örgüt Endonezya Komünist Partisinin öncülüydü. Rus devriminden sonra komünist oldu. KEYK'e Maring adıyla seçildi (1920). Çin'deki Komintern temsilcisi (1921-23). ÇKP'nin KMT'ye girmesini önerdi (Ağustos 1922). Hollanda'ya döndü (1924), orada Hollanda KP'sinin bir lideri olarak Sol Muhalefetten yana çıktı. KP'den koptu (1927) ve Devrimci Sosyalist Partiyi (DSP) kurdu (1929), bu örgüt 1933'de Uluslararası Komünist Birlik'e katıldı. 1935'de DSP, Devrimci Sosyalist İşçi Partisini oluşturmak üzere bir başka devrimci grupla birleşti. Uluslararası Troçkist hareketten koptu ve 1938'de Dördüncü Enternasyonal'in kuruluşuna katılmadı. Alman işgali sırasında tutuklandı ve Naziler tarafından idam edildi.

Sol Muhalefet (Bolşevik-Leninistler)– 1923'de Rus Komünist Partisi içerisinde Zinovyev-Kamenev-Stalin üçlüsüne karşı Troçki ve Lenin'in görüşlerini savunmak için Troçki tarafından kurulan fraksiyon. 1930'da Uluslararası Sol Muhalefet adıyla tüm dünya örgütlendi. 1933'de Hitler'in iktidarı ele geçirmesini takiben Komintern'den ihraç edilen bir fraksiyon olma statüsüne son verme kararı aldı ve adını Uluslararası Komünist Birlik olarak değiştirerek yeni devrimci Marksist partiler inşa etmeye girişti. Uluslararası Komünist Birlik, 1938'de kurulan Dördüncü Enternasyonal'in öncülüydü.

Soong Çing-ling (1892-)– Hali vakti yerinde Amerikanlaşmış Soong ailesinin bir üyesi. 1914'de Sun Yat-sen'le evlendi ve 1925'deki ölümüne kadar Sun'un eşi ve politik çalışma arkadaşı olarak kaldı. Wuhan'daki KMT hükümeti Devlet Konseyinin üyesi (1926-27). Temmuz 1927'deki ÇKP'nin ezilmesine karşı çıktı; Moskova'da iltica etti, orada iki yıl kaldı. Bu dönemde kız kardeşi Soong Mei-ling, Çan Kayşek'le evlendi. Soong Çing-ling, 1947'de örgütlenen Li Çi-şen'in burjuva partisinin, Kuomintang Devrimci Komitesinin onursal başkanı oldu. ÇKP'nin zaferinden sonra Çin'de kaldı ve Halk Cumhuriyeti hükümetinin çeşitli onursal mevkilerini elinde tuttu.

Sosyal Devrimci Parti (SR'ler)– 1900'de kurulan Rus popülist partisi. Finlandiya'da toplanan ilk kongrede (1905) Viktor Çernov tarafından kaleme alınan bir programı kabul etti, bu program köylülüğün seferber edilmesiyle burjuva demokratik bir cumhuriyetin kurulmasını hedefliyordu. SR'lerin çoğunluğu 1917'de Kerenski hükümetini destekledi ve Ekim devrimine karşı çıktı. Sol SR'ler Bolşeviklerle koalisyon hükümetine katıldılar; Temmuz 1918'de anti-Bolşevik bir ayaklanmaya önderlik etti ve bastırıldı.

Sotsialistiçeski Vestnik (Sosyalist Haberci)– 1933'den önce Rus Menşevik Partisini dış bürosu tarafından Berlin'de yayınlanan yayın organı.

Stolipin, Pyotr Arkadiyeviç (1862-1911)– Çarlık politikacısı. Nisan 1906'dan itibaren içişleri bakanı ve Temmuzda başbakan. 1905 devriminin bastırılmasında polis terörü rejiminin başı. 1910-11'de Çarlığın köylülerin desteğini kazanmasını hedefleyen bir tarım reformu önerdi. Bir polis ajanı tarafından suikastle öldürüldü.

Su Çao-çeng (1885-1929)– Kantonlu denizci ve işçi örgütçüsü; 1925-26 Kanton-Hong Kong grevinde en önemli şahsiyet. 1925'de ÇKP'ye katıldı. Tüm-Çin Emek Federasyonunun başkanı (1926). Euhan KMT hükümetinde komünist çalışma bakanı (1927). Kanton ayaklanmasına katıldı (Aralık 1927).

Suhanov, Nikolay Nikolayeviç (1882-193?)– 1903'de SR'lere katıldı. 1909'da Menşevik oldu. Şubat 1917 devriminden sonra Petrograd Sovyeti Yürütme Komitesinin üyesi. Meşhur entelektüel ve Rus devrim tarihçisi. Sovyet ekonomik aygıtında çalıştı. 1931 "Menşevik mahkemesi"nde on yıla mahkûm edildi. Açlık grevinden sonra serbest bırakıldı, 1937'de yeniden tutuklandı ve kurşuna dizildiği ilân edildi.

Sun Yat-sen (1866-1925)– 1911 Çin devriminin burjuva milliyetçi önderi. KMT'nin kurucusu. Anti-Mançu yeraltı hareketine 1893'de katıldı. Honolulu'da *Zing-çung hui* (Çin Toplumunu Canlandırma) örgütünü kurdu. Kanton'daki isyanın (1895) yenilgisinden sonra Japonya'da sürgün olarak yaşadı. *Tung-meng-hui* örgütünü kurdu (1905). Aynı yıl "Üç Halk İlkesi" ideolojisini formüle etti: Milliyetçilik, demokrasi ve halkın refahı. Mançulara karşı gerçekleşen Ekim 1911 devriminin ardından kurulan ilk Çin cumhuriyetinin geçici başkanlığını kısa bir süre yürüttü (Ocak 1912). General Yuan Şih-kai lehine feragat etti. Pekin'de Kuomintang'ı (Milliyetçi Parti) kurdu. Japonya'da sürgüne gönderildi (1913-16). Kanton'da askeri bir hükümet kurdu (1917); yerel militaristler tarafından istifa etmek zorunda bırakıldı (1919). 1920'de yeniden iktidarı ele geçirdi. Kanton rejiminin Çin'in tek meşru hükümeti olduğunu ilan etti (Nisan 1921). 1922'de iktidarı Çen Çiung-ming'e kaptırdı. Sovyetler Birliği ve ÇKP ile ittifak arayışına girdi. Kanton'a döndü (Şubat 1923). Mart 1925'de Kuzeyin savaş ağalarıyla yürüttüğü verimsiz müzakereler sırasında Pekin'de öldü.

Şih, Niel–Liu Jen-çing'in takma adı.

Tan Ping-şan (1887-1956)– 1906'da Tung-meng-hui'ye katıldı. Li Ta-çao'nun Pekin'deki komünist çalışma grubuna katıldı (1920). Birinci Ulusal Kongresinde KMT MYK'sına seçildi (Ocak 1924). KMT'nin örgütlenme departmanını yönetti (1924-Mayıs 1926). Wuhan KMT hükümetinde komünist Tarım Bakanı (Mart-Haziran 1927), köylülerin toprakları el koymalarının önüne geçmek için çalıştı. Nançang'daki kısa ömürlü ÇKP hükümetinin başındaydı (Ağustos 1927). 7 Ağustos Olağanüstü Konferansında alınan yenilgilerin günah keçisi ilân edildi; Kasımda ÇKP'den atıldı. Tong Yenta'nın Üçüncü Partisine katıldı. 1937'de yeniden KMT'ye girdi. 1947'de Kuomintang Devrimci Komitesinin kuruluşunda Li Çişen'e katıldı. 1949'dan sonra Halk Cumhuriyeti'nde önemsiz mevkiler edindi.

Tang Şeng-çih (1890-)– Hunanlı militarist. Haziran 1926'da KMT'ye bağlandı, Kuzey Seferi sırasında Hunan'daki altı bölüğün komutanıydı. Wuhan'ın alınmasında KMT'ye yardım etti (Ağustos-Ekim 1926). Nisan 1927'de Çan Kay-şek'le yaşanan bölünmeden sonra Wuhan'daki "sol" KMT hükümetinin askeri şefi oldu. 21 Mayıstaki Çangşa anti-komünist katliamının sorumlu. Wuhan'da ÇKP'nin askeri olarak ezilmesine önderlik etti (Temmuz 1927). Daha sonraları Çan Kay-şek'e karşı birçok başarısız askeri isyana önderlik etti. ÇKP'nin zaferinden sonra Çin'de kaldı ve yeni hükümette çeşitli küçük mevkiler edindi.

Tai Çi-tao (1891-1949)– Gazeteci ve Sun Yat-sen'in kişisel sekreteri. Sun'un ölümünden sonra KMT sağ kanadının önde gelen anti-komünist teorisyeni oldu. Yürütme Yuanının başkanı (1928-48). ÇKP'nin zaferinden önce intihar etti.

TASS– Sovyetler Birliği Telgraf Dairesinin kısa adı, resmi sovyet haber ajansı.

Taşnaklar– 1890'da popülist bir programla kurulan Ermeni Devrimci Federasyonunun (Daşnaktsutin) üyeleri. 1928'de Ermenistan'da Sovyetler Birliği'ne karşı bir hükümet kurdular ve 1920'de yenildiler.

Termidor– 1789 devriminden sonra Fransa'da kabul edilen takvimin on birinci ayı. 9 Termidor 1794'de (27 Temmuz) Robespierre ve Jakobenlerin sol kanadı devrildi, devrimci hükümetin politikalarında keskin bir sağa kayış demekti bu. 1920'lerin komünist hareketindeki tartışmalarda bu olayla kurulan analojide, Stalin hizbi, bu hizbin yönelimini göstermek için Termidorcu olarak betimleniyordu.

Thalmann, Ernst (1886-1944)– 1903'de Alman Sosyal Demokrasisine katıldı. Sol kanadı destekledi ve 1920'de KP'ye katıldı. İlk başlarda partinin aşırı soluyla –Maslow, Fischer ve Urbahns– birlikte hareket etti fakat Stalinizme kayması onu ihraçtan kurtardı ve 1925'de parti başkanlığına getirdi. Stalin'in, Hitler'in 1933'de iktidara gelmesine yol açan aşırı sol politikasını hayata geçirdi. Mart 1933'de tutuklandı, on bir yıl hapisten sonra Buchenwald'de idam edildi.

The Militant– Amerikan Sol Muhalefetinin gazetesi, ilk olarak Kasım 1928'de yayınlandı.

Thomas, James H. (1874-1949)– İngiliz sendika lideri. 1924 İşçi Partisi hükümetinin sömürge sekreteri. 1926 genel grevi esnasında Baldwin hükümetiyle sendikanın arabulucusu. Muhafazakârlarla koalisyon hükümeti oluşturmak amacıyla MacDonald'la birlikte İşçi Partisinden ayrıldı (1931) ve Demiryolu İşçileri Ulusal Sendikasından atıldı.

Tomski, Mihail Pavloviç (1880-1936)– 1904'de RSDİP'e katıldı. Sovyet sendikaları MK başkanı (1922-29). 1922'den itibaren RKP(B) Politbüro üyesi. Partideki sağ kanat eğiliminde Buharin'le ittifak kurdu. Sağ Muhalefetin tasfiyesi sırasında mevkilerinden mahrum edildi (1928-29). Fikirlerinden döndü. İlk Moskova mahkemeleri sırasında intihar etti.

Treint, Albert (1889-1971)– 1912'de Fransız Sosyalist Partisine katıldı. Fransız KP'nin kurucularından (1920). Komintern Beşinci Kongresinde KEYK'e seçildi (1924). Birleşik Muhalefeti destekledi ve FKP'den Ocak 1928'de atıldı. Birkaç yıl boyunca Fransız Sol Muhalefetinde çalıştı, daha sonra küçük bir sendikalist grup kurdu.

Trud (İş)– Sovyet Sendika Konseyinin gazetesi

Trudovikler (Emekçiler grubu)– İlk Dumadaki ikinci en büyük grup (1907). En bilinen üyesi Aleksandr Kerenski. Kadetler ve Sosyal Demokratlar arasında gidip geldi. Genellikle Sosyal Devrimci Partinin bir fraksiyonu olarak düşünüldü.

tuçün– Yerel askeri vali ya da küçük savaş ağası.

Urbahns, Hugo (1890-1947)– I. Dünya Savaşından önce Alman Sosyal Demokratlarına ve 1920'de de Alman KP'sine katıldı. Ruth Fischer ve Arkadi Maslow'un aşırı-sol önderliğiyle sıkı işbirliği yaptı. Eylül 1925'te KEYK tarafından eleştirildi; Alman KP'sinden atıldı (1926). 1930'a dek Sol Muhalefeti destekleyen Leninbund'un kuruluşuna yardım etti (Mart 1928). 1930'da Urbahns grubun kontrolünü ele geçirdi ve Troçki'nin taraftarlarını ihraç etti. 1933'den sonra İsveç'e iltica etti ve orada sürgünde öldü.

Ustriyalov, N. V. (1890- ?)– Kadet partisi üyesi. İç savaşta anti-komünist saflarda, Kolçak'ın Sibirya Beyaz Muhafız Ordusunda yer aldı. Kolçak'ın yenilgisinden sonra Harbin'de Sovyet hükümetiyle işbirliği yaptı. Stalin'in kapitalizmi restore edeceği umuduyla Troçki'ye karşı mücadelesinde onu destekledi. Üniversitede gö-

rev almak üzere Sovyetler Birliği'ne geri döndü (1935); tutuklandı (1937), anti-sovyet faaliyetlerden mahkûm edildi, kayboldu.

Vandervelde, Emile (1866-1938)– Belçika Sosyalist Partisinin lideri ve İkinci Enternasyonal başkanı (1900-18). I. Dünya Savaşı sırasında burjuva hükümette bakanlık mevkilerini kabul etti.

Vitte, Kont Sergey Yuliyeviç (1849-1915)– Çarlık Maliye Bakanı (1892-1903). Başbakan (1905-06).

Voitinski, Grigoriy (1893-1953)– 1918'de RKP(B)'ye katıldı. 1920'de Komintern Uzak Doğu bürosuna atandı. 1920 baharında Çin komünistlerinin ilk toparlanışına yardım etti, Çen Tu-ziu ve Li Ta-çao'yla görüştü. Komintern Uzak Doğu Sekretaryasını yönetti (1921-24). Komintern temsilcisi olarak Çin'e döndü (1924-25 ve 1927). 1930'ların başından itibaren bilimsel araştırma ve eğitimle meşgul olmaya başladı.

Voroşilov, Kliment Efremoviç (1881-1969)– 1906 ve 1907 RSDİP kongrelerinin delegesi. İç savaştaki askeri siciliyle göze çarptı. Troçki'ye karşı Stalin'i destekledi. 1926'dan itibaren Politbüro üyesi. Stalin'in Kızıl Ordu temizliklerinin başını çekti (1936-38). Sovyet devlet başkanı (1953-60).

Vuyoviç, Voya (1895- ?)– Sırbistan'da doğdu. I. Dünya Savaşından önce Paris'te bir öğrenciyken Fransız SP'nin sol kanadına katıldı. Komünist Gençlik Enternasyonali'nin kurucu üyesi ve lideri (1919) ve 1922'den sonra genel sekreteri. Gençlik delegesi olarak KEYK'e seçildi (1924). Zinovyev taraftarı ve Birleşik Muhalefet üyesi. Komintern'de ihraç edildi (Eylül 1927); Sibirya'ya sürüldü (Ocak 1928). 1929'da Stalin'e teslim oldu ve Komintern Balkan Sekretaryasına atandı. Kirov suikastinden sonra Aralık 1934'de tutuklandı, Verkhneuralsk'a sürgüne gönderildi ve kayboldu.

Wang Çing-wei (1883-1944)– 1905'de Tokyo'da öğrenci iken Sun Yat-sen'in ilişkiye geçti. Mançu kral naibi prense suikast teşebbüsünden dolayı Pekin'de hapsedildi (1910), 1911 devrimi sırasında serbest bırakıldı. KMT Birinci Kongresinde Hu Han-min'in ardından KMT yürütmesinin ikinci adamlığına seçildi (Ocak 1924). Temmuz 1925'de Kanton'da kurulan Milliyetçi hükümetin başkanlığına seçildi. ÇKP ve SSCB'yle ittifakı tercih eden KMT sol kanadının lideri oldu. Çan Kay-şek'in 20 Mart 1926 anti-komünist Kanton darbesinden sonra istifa etmek zorunda kaldı, Avrupa'da sürgüne gönderildi. Milliyetçi hükümet 1927'nin başlarında Wuhan'a taşındıktan sonra Wang, Nanking'deki Çan Kay-şek'in artan gücünü dengelemek için geri çağrıldı. Nisanda Çin'e ulaştı, Çan Kay-şek'in Şanghay darbesinin arifesinde Wuhan rejiminin ve Nanking'deki KMT rejiminden ayrılma ilanının sorumluluğunu üstlendi. Temmuz 1927'de ÇKP ve sendikaları tasfiye etmekte Çan'ın sergilediği örneği izledi. 1927'nin sonlarında KMT'nin iki kanadının yeniden birleşmesinden sonra Wang, Reorganizasyoncu hizbi yönetti (1928-31), Pekin'deki askeri isyana sırtını dayayarak Çan Kay-şek'le çatışma içine girdi. KMT Yürütme Yuanını yönetti (1932-35). Japon emperyalistlerinin safına geçti ve Nanking'deki işbirlikçi rejimin başını çekti. Tıbbi tedavi gördüğü Japonya'da öldü.

Wang Ming– Çen Şao-yü'nün takma adı.

Warski-Warszawski, Adolf (1868-1937)– Polonya Sosyal Demokrasisinin kurucu önderi; aynı zamanda RSDİP üyesiydi ve MK'ya seçilmişti (1906). Polonya KP'nin kuruluşuna yardım etti (1918). KEYK çalışmalarında aktif (1921-24). Stalin hizbini

destekledi fakat 1924'de mevkilerinden uzaklaştırıldı. 1929'da SSCB'ye iltica etmeye çabaladı. Ağustos 1936'da tutuklandı ve idam edildi.

Whampoa Askeri Akademisi– Kwangtung eyaletinde Whampoa'daki KMT askeri eğitim merkezi, 1923'de Sovyet elçisi Adolf Yoffe ile KMT arasındaki tartışmalarda ilk proje taslağı üretilmişti. Plan, KMT Birinci Ulusal Kongresinde (Ocak 1924) onaylandı. Okul açıldığında (Mayıs 1924) Sun Yat-sen Çan Kay-şek'i okulun komutanlığına atamıştı. Büyük ölçüde Sovyet fonlarıyla kuruldu. Liao Çung-kai, Hu Han-min, Wang Çing-wei ve Tai Çi-tao gibi Üst KMT liderleri öğretmen olarak çalıştılar. ÇKP tarafında ise, okulun kurmayı Çou En-lai (akademi Politik Departman sefi, 1925 sonları ile Mart 1926 arası), Yeh Çien-ying ve Nieh Jung-çen'i içeriyordu.

Wilson, Joseph Havelock (1859-1929)– Ölümüne dek İngiliz Denizciler Sendikasını yönetti. Sendikasının genel grevin (1926) dışında tuttu ve grev kırıcılarının sendikasına arka çıktı ve bu nedenle Sendikalar Kongresinden (TUC) ihraç edildi (1927).

Yeh Ting (1897-1946)– 1920'lerin başlarında Çen Çiung-ming'in Kwangtung Ordusunda görev aldı. 1922'de KMT'ye katıldı. Moskova'da askeri teknikler eğitimi aldı (1924-25); Moskova'daki ÇKP örgütüne katıldı. 1 Ağustos 1927'deki ÇKP'nin Nançang komplosunun ve yenilgiden sonra güneye geri çekilen ÇKP kuvvetlerinin Ho Lung ile birlikte lideri ve komutanı, Eylülde Swatow'u ele geçirdiler. Kanton Komününde ÇKP birliklerine komuta etti (Aralık 1927). Komplocu politikanın başarısızlığının günah keçisi ilân edildi, beş yıl boyunca faaliyetten el çektirildi, Avrupa'da yaşadı. Çin-Japon savaşı sırasında Güney Çin'de ÇKP'nin yönetimindeki Yeni Dördüncü Ordu komutanlığına atandı (1937). Çan Kay-şek'in Yeni Dördüncü Orduyu pusuya düşürmesinden sonra tutuklandı (1941) ve KMT tarafından hapse atıldı (1941-46). Serbest bırakılmasından sonra Yenan'a dönerken uçak kazasında öldü.

Yoffe, Adolf Abromoviç (1883-1927)– 1890'larda Rus sosyalist hareketine katıldı. 1917'den önceki parti içi anlaşmazlıklarda Troçki'nin destekleyicilerinden. Troçki'yle birlikte Bolşeviklere katıldı ve MK'ya seçildi. Ekim devrimi sırasında Petrograd Devrimci Askeri Komitesinin üyesi. Daha sonra, Almanlarla yürütülen Brest-Litovsk müzakerelerine katılan bir Sovyet diplomatı. Çin'deki ilk Sovyet büyükelçisi (1922-23). Sun Yat-sen'le ÇKP'nin Kuomintang'a katılması konusundaki anlaşmayı görüştü. Sol Muhalefeti destekledi. Yakalandığı hastalıktan kurtuluş şansı kalmayınca intihar etti.

Yuan– Bir kamu kuruluşu ya da departmanı. Ekim 1928'den sonra KMT rejiminde hükümetin beş branşını adlandırmak için kullanıldı (Yürütme Yuanı, Yasama Yuanı, Adli Yuan, Sorgu Yuanı, Denetim [Sansür] Yuanı).

Zetkin, Clara (1857-1933)– 1878'den itibaren Alman sosyalist hareketinde etkinlik gösterdi. İkinci Enternasyonal'in kurucularından (1899) ve I. Dünya Savaşı öncesi Alman Sosyal Demokrasisi in önderlerinden. Alman KP'sine katıldı (1919). Kadın haklarını savunan *Gleichheit*'ın (Eşitlik) editörü. KEYK ve Komintern'in Uluslararası Kadın Sekretaryası üyesi. Sol Muhalefete karşı Stalinistleri destekledi.

Ziang-tao çou-pao (Haftalık Rehber)– 1920'lerde ÇKP'nin temel gazetesi. Parti günlük bir gazete yayınlamamıştı.

Zinovyev, Grigoriy Yevseyeviç (1883-1936)– 1901'de RSDİP'e katıldı. I. Dünya Savaşı sırasında Leni 'in yakın çalışına arkadaşı. Kamenev'le birlikte Ekim 1917

Bolşevik ayaklanmasına karşı çıktı. Lenin'in ölümünden sonra gizli anti-Troçki hizbin Stalin ve Kamenev'le birlikte kamu önündeki esas temsilcisi. 1925'de Stalin'den koptu ve Troçki'yle birlikte Birleşik Muhalefeti kurdu (1926-27). Kasım 1927'de partiden atıldı ve Sibirya'ya sürgüne gönderildi. Neredeyse hemen teslim oldu ve partiye yeniden kabul edildi (1928). Tekrar ihraç edildi (19329 ve yeniden fikirlerinden döndü. Kirov suikastinden sonra 1935'de tutuklandı; uydurma suçlardan on yıla mahkûm edildi. İlk Moskova mahkemelerinde baş davalı (1936). "İtiraf etti" ve idam edildi.

Zü Ke-ziang– Çangşa'daki Ulusal Devrimci Ordunun Otuz Üçüncü Alayının komutanı. 21 Mayıs 1927'de Çangşa'da Genel Emek Sendikasına saldıran KMT birliklerinin komutanı.

DİZİN

30 Mayıs Olayı, 1, 39
Alski, 33, 35, 116, 575
Amsterdam Enternasyonali, 116
Anarşistler, 335
Anarşizm, 455
Aralık ayaklanması, 284, 285
Asyatik, 239
Baldwin, 101, 104, 448, 511, 575, 589
Bauer, 144, 411
Bela Kun, 117
Bentham, 534
Berlin, 100, 101, 103, 135, 136, 140, 151, 154, 179, 201, 216, 353, 382, 385, 575, 578, 587
birleşik cephe, 78, 79, 80, 82, 86, 114, 144, 157, 164, 226, 243, 361, 398, 479, 488, 490, 491, 553
Birleşik Muhalefet, 5, 17, 31, 116, 138, 150, 173, 176, 200, 202, 437, 575, 579, 583, 589, 590, 592
Biulleten Oppozitsii, 336, 343, 348, 374, 381, 418, 438, 445, 498, 575
Blanc, 83, 84
Blankizm, 162, 575
Blum, 450, 519, 575
Blücher, 575, 578
Bolşevizm, 3, 22, 28, 54, 84, 140, 179, 183, 219, 229, 235, 367, 415, 455, 519, 549
Bonapartizm, 481
Borodin, 102, 147, 390, 394, 399, 401, 448, 449, 450, 451, 452, 453, 454, 455, 456, 461, 462, 463, 464, 466, 554, 558, 559, 575, 576, 578, 586
Boxer ayaklanması, 455
boykot taktiği, 309
Britanya Komünist Partisi, 113, 117, 315
Bubnov, 68, 387
Buharin, 1, 5, 17, 70, 75, 78, 89, 130, 134, 135, 143, 144, 145, 146, 147, 148, 149, 150, 151, 152, 153, 154, 156, 157, 165, 166, 176, 178, 179, 180, 181, 182, 184, 186, 188, 189, 190, 192, 196, 197, 198, 200, 209, 213, 219, 222, 223, 226, 228, 244, 255, 259, 260, 261, 262, 271, 273, 277, 280, 281, 282, 289, 293, 294, 296, 297, 305, 307, 310, 321, 325, 334, 340, 361, 368, 369, 416, 541, 551, 552, 556, 566, 573, 575, 585, 589
Bund, 229, 309, 395, 575, 585
bürokrasi, 60, 166, 179, 181, 192, 198, 237, 262, 302, 352, 357, 370, 414, 442, 454, 465, 475, 543, 549
Byeloborodov, 159
Cavaignac, 83
Cerjinski, 1, 5, 355, 576
Chamberlain, 101, 103, 106, 122, 126, 136, 153, 157, 161, 163, 164, 576
Citrine, 100, 576
Comité des Forges, 506, 576
Contre le Courant, 202, 335, 351, 352, 357, 576
Çan Fu Yun, 405

Çan Kay-şek, 5, 12, 23, 55, 60, 63, 65, 67, 68, 74, 75, 78, 80, 83, 84, 86, 87, 88, 90, 92, 93, 94, 96, 97, 100, 102, 103, 104, 105, 107, 108, 112, 113, 117, 119, 123, 126, 127, 129, 135, 137, 142, 146, 147, 148, 154, 158, 159, 164, 167, 169, 170, 171, 172, 177, 178, 181, 182, 184, 185, 189, 190, 192, 195, 196, 197, 198, 205, 213, 224, 226, 228, 230, 231, 234, 235, 264, 270, 285, 293, 301, 303, 326, 334, 338, 339, 344, 347, 350, 351, 352, 353, 354, 356, 357 360, 361, 362, 363, 372, 384, 385, 386, 387, 388, 389, 390, 391, 392, 393, 394, 396, 399, 400, 401, 402, 403, 412, 421, 428, 433, 440, 454, 455, 464, 476, 477, 480, 482, 492, 493, 497, 502, 504, 508, 509, 512, 513, 518, 519, 520, 521, 522, 525, 527, 529, 530, 532, 537, 538, 544, 546, 555, 557, 558, 559, 566, 567, 571, 576, 577, 578, 579, 580, 581, 582. 587 588, 590, 591
Çang Fa-kuei, 576
Çang Kuo-tao, 492, 553, 576
Çang Nai-çi, 504
Çang Tso-lin, 576
Çang Zueh-liang, 576
Çangşa darbesi, 385, 560
Çan-tou şe, 365
Çen Çiung-ming, 555, 576, 580, 588, 591
Çen Kung-po, 558
Çen Şao-yü, 458, 577, 590
Çen Tu-ziu, 108, 109, 110, 111, 112, 113, 132, 151, 155, 158, 163, 167, 197, 211, 236, 281, 282, 293, 320, 351, 365, 368, 379, 380, 381, 382, 383, 391, 392, 401, 405, 437, 449, 457, 470, 487, 490. 491, 496, 502, 504, 515, 522, 551, 552, 568, 569, 573, 574, 577, 578, 581, 582, 584, 590
Çeretelli, 171, 189, 239, 411, 412, 415, 577
Çernov, 432, 577, 587
Çheidze, 77
Çiçerin, 5, 355, 577
Çin Komünist Birliği, 365, 577
Çin Sol Muhalefeti, 340, 382, 383, 470, 478, 491, 577
Çin-Japon Savaşı, 467, 470, 497, 519, 520, 524, 537, 544, 546, 578, 579
Çitarov, 384, 385, 390, 392, 393, 394, 396, 398, 399, 400, 401, 402, 577
ÇKP 5, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 33, 41, 43, 108, 120, 132, 150, 152, 182, 187, 190, 211, 246, 278, 279, 282, 291, 296, 303, 320, 351, 365, 385, 405, 406, 411, 412, 457, 470, 492, 500, 501, 504, 525, 553, 554, 558, 561, 563, 569, 576, 577, 578, 579, 580, 581, 582, 584, 587, 588, 590, 591
Çou En-lai, 303, 411, 525, 559, 577, 591
Çu Te, 360, 362, 372, 411, 578
Çü Çiu-pai, 211, 307, 551, 572, 578, 581
Dalin, 553, 578
demokrasi, 1, 8, 31, 38, 189, 241, 302, 303, 304, 310, 334, 335, 341, 342, 346, 347, 348, 358, 380, 432, 440, 441, 481, 482, 483, 492, 519, 521, 588
demokratik görevler, 231, 237, 240, 300, 432
Devlet Duması, 227, 229, 584
Devrimci Komünist Parti, 365, 577
devrimci ordu, 61, 178, 184, 192, 195, 245, 386, 403
dış ticaret tekeli, 217, 233
diktatörlük, 65, 66, 191, 192, 214, 215, 230, 232, 234, 239, 240, 241, 243, 255, 259, 273, 318, 319, 333, 340, 348, 366, 379, 424, 425, 426, 428, 429, 431, 432, 433, 438, 440, 455, 488, 502, 540

Dingelstedt, 275
Doğu Çin Demiryolu, 7, 9, 152, 180, 181, 349, 351, 352, 353, 354, 355, 434, 468, 469, 565
Dördüncü Enternasyonal, 490, 496, 499, 515, 522, 546, 547, 577, 578, 583, 584, 586, 587
dört sınıf bloğu, 72, 78, 79, 89, 146, 148, 149, 154, 162, 166, 168, 186, 230, 245, 251, 285, 301, 385, 463, 488, 541, 582
Dunayevskaya, 499
Eiffelciler, 518, 519, 521, 522
Ekim Devrimi, 38, 232, 234, 240, 548, 566
Ekim grevi, 284
emperyalizm, 19, 64, 79, 96, 125, 167, 188, 193, 224, 229, 233, 296, 342, 354, 410, 488
Emperyalizme Karşı Birlik, 270, 499
Engels, 206, 278, 279, 519, 520
entelijensiya, 18
enternasyonalizm, 105, 267, 530
Estonya, 136, 201, 353
eşitsiz gelişme yasası, 234
Eugene Çen, 190, 196
ev sanayi, 254
Fan Ke, 562
faşizm, 481, 502
Feng Yü-ziang, 12, 95, 169, 170, 195, 372, 558, 559, 567, 578
feodalizm, 75, 188, 254
ferman, 464
Fransız Devrimi, 533
Frunze, 214
Galen, 102, 448, 575, 578
Galliffet, 198, 578
Gandhi, 451
geçiş talepleri, 337
gerilla savaşı, 361, 362, 369
GPU, 522, 530, 578, 583, 585
Guçkov, 77, 226, 578
Güney Mançurya Demiryolu, 7
Gvozdyov, 77
Halk Cephesi, 491, 542, 549, 550, 575, 582, 583
Halkın İradesi, 494, 495, 583
Hicks, 100, 104, 122, 579
Hilferding, 264
Hindistan Komünist Partisi, 16
Hitler, 481, 490, 524, 550, 584, 585, 587, 589
Ho Çien, 559, 579
Ho Lung, 182, 184, 186, 190, 194, 195, 212, 245, 246, 281, 285, 322, 323, 362, 369, 406, 579, 581, 591
Hu Han-min, 234, 387, 579, 582, 590, 591
International Press Correspondence, 4, 135, 405, 579
Isaacs, 490, 492, 531, 532, 535, 537, 542, 545
ikili iktidar, 66, 95, 230, 239, 441, 452, 455
İkinci Duma, 309
İngiliz-Rus Komitesi, 25, 99, 100, 101, 103, 105, 113, 116, 130, 133, 136, 143, 151, 154, 159, 269
  Berlin Konferansı, 25
İran devrimi, 495
işçi demokrasisi, 367
işçi denetimi, 203, 204, 210, 232, 233, 239, 315, 517
İşçi Partisi, 3, 117, 136, 250, 263, 265, 490, 515, 518, 582, 586, 587, 589
işçi ve köylü hükümeti, 36, 56, 95, 267, 345, 514
işçi ve köylü partisi, 93, 208, 209, 258, 337, 395
İzvestia, 72, 78, 389, 579
Jakoben, 216
Jaurés, 33, 579
Jen Pi-şih, 559, 579
Kadetler, 375, 579, 589
Kalinin, 31, 72, 78, 214, 389, 579
Kamenev, 1, 116, 142, 163, 173, 202, 204, 207, 214, 329, 416, 575, 579, 587, 591
Kanton ayaklanması, 200, 202, 204, 205, 210, 211, 213, 231, 235, 245, 246, 247, 277, 278, 281, 282, 283, 284, 285, 286, 287, 288, 292, 320, 323, 362, 369,

403, 404, 405, 409, 421, 444, 564, 582, 588
Kanton Sovyeti, 252
Kanton-Hong Kong Grev Komitesi, 38, 555
Kao Çün-yü, 553
Kara Yüzler, 164, 579
Karahan, 13, 102, 180, 181, 579
Kautsky, 54, 144, 286, 551, 580
Kellogg Paktı, 372
kendi kaderini tayin hakkı, 351, 353, 354
Kerenski, 77, 171, 189, 224, 226, 230, 239, 347, 398, 455, 465, 580, 587, 589
KEYK, 1, 68, 79, 84, 134, 135, 138, 139, 141, 144, 147, 148, 151, 152, 157, 163, 165, 175, 176, 178, 195, 196, 197, 198, 207, 219, 225, 230, 231, 232, 235, 236, 237, 238, 239, 240, 241, 242, 243, 244, 245, 246, 247, 248, 253, 270, 271, 274, 282, 306, 321, 322, 336, 337, 344, 345, 346, 361, 385, 387, 388, 391, 392, 393, 395, 397, 398, 399, 401, 403, 404, 405, 406, 407, 409, 431, 580, 586, 587, 589, 590, 591
Kızıl Mızraklar, 187, 191
Kızıl Ordu, 1, 246, 350, 360, 427, 430, 438, 457, 458, 459, 472, 474, 476, 479, 491, 494, 497, 500, 501, 506, 512, 578, 579, 584, 587, 590
Kızıl Sendikalar Enternasyonali, 221, 270, 400
Ko Lin, 484
Kolçak, 361, 589
Komintern, 5, 25, 31, 33, 36, 55, 68, 79, 83, 90, 102, 105, 107, 111, 112, 129, 133, 134, 135, 136, 137, 138, 139, 142, 144, 156, 158, 161, 173, 175, 176, 177, 180, 181, 182, 183, 187, 188, 192, 196, 197, 198, 199, 200, 201, 211, 219, 221, 224, 230, 233, 234, 235, 236, 247, 251, 257, 258, 263, 267, 269, 270, 271, 272, 275, 282, 306, 320, 321, 322, 323, 325, 327, 336, 337, 338, 339, 341, 361, 362, 368, 369, 371, 377, 378, 382, 384, 385, 386, 387, 388, 389, 392, 393, 395, 398, 402, 403, 404, 405, 407, 409, 410, 414, 416, 418, 420, 421, 426, 429, 430, 436, 438, 444, 445, 448, 449, 452, 453, 456, 457, 459, 461, 463, 474, 484, 485, 488, 490, 502, 521, 524, 525, 541, 542, 543, 549, 550, 553, 554, 555, 556, 557, 561, 562, 563, 565, 567, 568, 569, 571, 572, 574, 575, 577, 579, 580, 581, 582, 583, 585, 586, 587, 589, 590, 591
Komünist Enternasyonal, 45, 47, 50, 56, 71, 78, 115, 127, 134, 138, 143, 162, 175, 195, 202, 209, 219, 276, 277, 279, 282, 283, 284, 285, 287, 288, 292, 293, 294, 306, 307, 310, 311, 316, 320, 321, 322, 324, 325, 327, 328, 329, 330, 331, 332, 333, 337, 343, 367, 369, 388, 389, 420, 422, 454, 461, 531, 542, 543, 548, 553, 554, 561, 562, 563, 572, 580
Kornilov, 580
köylü birlikleri, 63, 191, 288, 396, 423, 430, 438, 459, 516
Köylü Enternasyonali, 221, 267, 268, 269, 270
köylü savaşı, 178, 235, 406, 430, 471, 473, 476, 479, 480, 483
Krestintern, 267, 270
Kronştad, 96
Ku Meng-yü, 558
Kuhlmann, 353
Kuklin, 160
kulak, 134, 266, 395, 472, 517, 566
Kulak, 160, 580
Kuomintang, 5, 7, 12, 13, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 35, 37, 38, 39, 41, 43, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 60,

62, 63, 64, 65, 72, 73, 75, 81, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 92, 93, 98, 99, 102, 105, 109, 114, 116, 117, 118, 119, 120, 126, 127, 135, 137, 144, 146, 148, 149, 150, 151, 155, 157, 158, 163, 165, 166, 167, 168, 170, 173, 174, 176, 177, 178, 179, 180, 181, 182, 184, 186, 187, 188, 190, 191, 196, 197, 198, 203, 205, 208, 209, 212, 213, 218, 220, 222, 225, 229, 230, 231, 232, 241, 243, 245, 246, 251, 258, 260, 261, 262, 263, 265, 266, 269, 270, 279, 283, 284, 285, 288, 289, 295, 297, 298, 299, 301, 302, 303, 304, 308, 313, 314, 316, 320, 322, 334, 335, 337, 344, 346, 347, 348, 351, 355, 368, 369, 374, 379, 384, 385, 387, 388, 389, 393, 394, 395, 396, 397, 398, 399, 400, 401, 403, 408, 409, 411, 421, 425, 434, 435, 436, 439, 440, 441, 448, 449, 450, 451, 452, 463, 464, 467, 468, 476, 480, 481, 482, 483, 487, 488, 491, 493, 496, 500, 501, 502, 503, 504, 514, 516, 521, 522, 525, 541, 543, 552, 553, 554, 555, 556, 558, 559, 560, 561, 562, 564, 565, 566, 567, 570, 572, 576, 580, 581, 587, 588, 591
Kurtuluş Birliği, 502, 503, 504, 580
Kurtuluşçular, 18, 580
Kurucu Meclis, 254, 269, 302, 303, 304, 305, 375, 376, 441
Kuusinen, 143, 154, 155, 162, 277, 287, 580
Kuzey Seferi, 5, 12, 31, 32, 55, 81, 177, 189, 190, 214, 226, 235, 368, 393, 407, 555, 556, 557, 576, 580, 581, 588
La Follette, 262, 263, 269
Landau, 351, 419, 581
Lassalle, 28, 581
Ledru-Rollin, 83
Lenin, 1, 25, 27, 28, 31, 60, 67, 74, 76, 77, 104, 113, 130, 133, 138, 145, 146, 154, 164, 174, 184, 209, 210, 214, 215, 217, 219, 222, 228, 230, 236, 238, 239, 240, 241, 248, 249, 250, 252, 254, 255, 256, 257, 264, 265, 269, 273, 277, 286, 289, 291, 302, 304, 309, 310, 311, 331, 333, 343, 346, 347, 367, 388, 389, 416, 426, 445, 455, 465, 518, 519, 520, 522, 539, 540, 541, 552, 564, 566, 568, 574, 575, 579, 584, 585, 586, 587, 591
Leninbund, 350, 578, 583, 589
Li Çi-şen, 555, 558, 587, 588
Li Fu-çun, 569
Li Fu-jen, 499, 504, 505, 508, 509, 510, 511, 514, 515, 581
Li Li-san, 321, 351, 411, 457, 551, 552, 566, 572, 577, 581, 583
Li Ta-çao, 553, 577, 581, 588, 590
liberaller, 3, 77
Liu Jen-çing, 366, 374, 379, 490, 491, 496, 581, 588
Livşits, 275
Lloyd George, 106, 126, 224, 581
Lo I-nung, 581
Lo I-yüan, 572
Locarno Paktı, 6
Lominadze, 211, 280, 281, 283, 293, 297, 312, 320, 325, 578, 582
Louzon, 371, 582
Lozovski, 196, 400, 582
Lvov, 465
Macar devrimi, 33, 216, 263
MacDonald, 3, 4, 104, 106, 122, 126, 161, 448, 582, 589
Mahno, 246, 472
Malraux, 446, 447, 456, 461, 463, 464, 465, 466, 582
Manuilski, 273, 429, 430, 431, 432, 433, 438, 582
Mao Ze-tung, 152, 282, 360, 492, 500, 558, 576, 577, 582
Maring, 553, 554, 582, 587
Martinov, 67, 74, 78, 79, 82, 84, 96, 103, 107, 114, 129, 136, 137, 138, 148, 162, 166, 168, 170,

186, 189, 197, 240, 287, 337, 368, 371, 385, 386, 488, 582
Marx, 28, 237, 257, 262, 280, 343, 347, 426, 519, 520, 552, 581
Maslow, 157, 578, 582, 589
Meazhinski, 583
Menşevikler, 3, 53, 54, 74, 96, 223, 238, 309, 375, 542, 583, 586
Menşevizm, 54, 179, 201, 219, 277, 549
Menzinski, 346
merkezcilik, 352, 478
Mif, 35, 458, 577, 583
Milletler Cemiyeti, 103
milliyetçilik, 488
Milyukov, 76, 77, 224, 230, 235, 579, 583
Milyutin, 214, 583
Molotov, 70, 130, 289, 354, 361, 583
monarşi, 77, 513
Muhalefet Platformu, 329, 437
Muralov, 159, 583
Mussolini, 163, 481
mutlakıyet, 482
Nançang ayaklanması, 182, 406, 560, 576, 578, 579, 581
Narodnikler, 367, 583
Negrin, 522, 583
Nepmen, 583
Neumann, 211, 582, 583
New International, 58, 203, 218, 584
Niel Şih, 366, 506, 581
Oehlerciler, 518, 522, 527
Oktobristler, 584
Otzovizm, 277
Palatnikov, 275
Papen, 481, 584
Paris Komünü, 83, 212, 575, 578
Parvus, 395
Pavel Mif, 458, 577
Peng Şu-çih, 555, 557, 565, 584
Peng Şu-ze, 320, 351, 365, 379, 470, 577, 584
Pepper, 136, 263, 269
Petlyura, 395, 585
Pilsudski, 53, 584
Piyatakov, 584
Plehanov, 77, 145, 230, 495, 538, 539, 541, 551, 584
pogrom, 102
Poincaré, 224, 450, 453, 584
Polonya Sosyalist Partisi, 53
Potressov, 77
pragmatizm, 533
Pravda, 31, 70, 77, 78, 87, 104, 108, 113, 114, 115, 122, 128, 130, 134, 142, 146, 148, 151, 154, 157, 163, 174, 183, 184, 185, 195, 203, 211, 231, 245, 247, 258, 286, 292, 297, 360, 361, 372, 385, 389, 402, 403, 404, 405, 410, 429, 438, 457, 458, 486, 556, 584
Preobrajenski, 200, 202, 203, 344, 345, 436, 584
profesyonel devrimciler, 449, 461, 462
Profintern, 270, 582
proletarya diktatörlüğü, 43, 60, 65, 66, 75, 117, 191, 193, 194, 204, 206, 208, 211, 212, 216, 217, 218, 230, 232, 238, 239, 252, 253, 254, 255, 259, 266, 287, 288, 290, 305, 310, 315, 318, 319, 347, 361, 366, 367, 369, 377, 379, 382, 409, 410, 412, 413, 426, 427, 428, 430, 433, 437, 438, 439, 441, 442, 465, 479, 492, 514, 517, 540, 568
proletarya ve köylülüğün demokratik diktatörlüğü, 190, 191, 207, 208, 214, 239, 240, 241, 318, 319, 394, 541
Proudhoncular, 212, 585
Purcell, 100, 104, 122, 145, 163, 164, 269, 585
Radek, 17, 78, 102, 114, 115, 116, 118, 119, 121, 147, 152, 153, 181, 202, 209, 213, 275, 344, 345, 346, 347, 352, 434, 435, 436, 583, 585
Rafes, 37, 395, 396, 585
Rakovski, 12, 202, 275, 329, 434, 585
Raskolnikov, 87, 585
Rasputin, 513, 585

Remmele, 151, 153, 585
Renaudel, 103, 585
Reorganizasyoncu, 567, 590
Rikov, 68, 204, 214, 289, 416, 585
Rivera, 518
RKP(B), 41, 554, 576, 583, 585, 586, 589, 590
Romanov, 163
Roosevelt, 509, 512
Rousseau, 534
Roy, 561, 572, 586
RSDİP, 250, 575, 576, 579, 582, 583, 584, 585, 586, 587, 589, 590, 591
Rudzutak, 31, 78, 152, 389, 586
Rus ordusu, 580
Rus-Japon Savaşı, 7, 467, 495
Safarov, 160, 586
sansür, 334
Sansür, 591
SBKP, 41, 57, 90, 102, 119, 134, 135, 138, 139, 152, 159, 162, 163, 195, 196, 200, 270, 271, 329, 344, 385, 390, 392, 395, 398, 405, 409, 410, 416, 555, 575, 582, 583, 584, 585, 586
On Altıncı Kongre, 41, 102, 134, 135, 138, 139, 152, 200, 329, 344, 385, 405, 416
On Beşinci Kongre, 41, 102, 134, 135, 138, 139, 152, 200, 329, 344, 385, 405, 416
Scheidemann, 411
Sedova, 336, 491, 586
sekiz saatlik işgünü, 92, 297, 300, 341, 346, 366, 422, 564
Serebriyakov, 10, 14, 202, 586
serflik, 237
Serflik, 254
Shachtman, 173, 419, 434
Smeral, 136, 147, 586
Smilga, 142, 160, 176, 202, 275, 329, 344, 345, 587
Smirnov, 159, 202, 587
Sneevliet, 491, 554, 582, 587
Sol Muhalefet, 1, 14, 105, 116, 136, 138, 163, 219, 273, 336, 340, 343, 344, 345, 350, 351, 365, 367, 371, 378, 381, 382, 383, 387, 398, 404, 406, 415, 418, 419, 421, 435, 438, 439, 443, 445, 458, 470, 477, 478, 480, 487, 490, 491, 518, 575, 576, 577, 578, 581, 583, 584, 585, 586, 587, 589, 591
Sonbahar Hasadı Ayaklanması, 282, 360
Soong Çing-ling, 190, 587
Sosyal Demokrasi, 77, 78, 116, 136, 264, 319, 346, 350, 403, 414, 538, 543, 580, 589, 590, 591
Sosyal Demokrat Parti, 576, 580, 581, 586, 587
Sosyal Devrimci Parti, 266, 583, 587, 589
Sotsialistiçeski Vestnik, 78, 82, 113, 114, 115, 129, 385, 398, 587
Sovyet, 1, 5, 6, 8, 9, 10, 12, 14, 25, 33, 45, 63, 68, 70, 93, 95, 100, 101, 102, 106, 107, 135, 152, 153, 160, 162, 169, 178, 192, 202, 203, 231, 239, 246, 247, 249, 251, 263, 270, 271, 277, 303, 314, 349, 350, 351, 352, 353, 354, 355, 356, 357, 358, 362, 363, 368, 371, 372, 375, 382, 411, 412, 414, 420, 426, 461, 468, 469, 472, 484, 486, 492, 497, 498, 500, 512, 514, 531, 554, 555, 575, 577, 578, 579, 580, 581, 582, 583, 585, 588, 589, 590, 591
sovyetler, 37, 41, 43, 59, 60, 61, 62, 64, 65, 66, 91, 92, 93, 96, 97, 158, 166, 178, 181, 183, 184, 185, 192, 197, 238, 246, 248, 250, 251, 284, 304, 311, 312, 313, 316, 334, 336, 339, 346, 368, 369, 375, 397, 400, 407, 408, 409, 410, 411, 412, 439, 444, 484, 485, 541, 561
Sovyetler Birliği Komünist Partisi, 41, 71, 83, 142, 159, 162, 283, 329, 367, 384, 389, 391, 402, 548, 586
soyluluk, 209, 464
sömürge, 13, 96, 222, 223, 225, 226, 228, 229, 325, 389, 462,

507, 508, 515, 519, 520, 522, 524, 528, 532, 535, 537, 538, 542, 544, 586, 589
Stalin, 1, 5, 12, 27, 45, 59, 60, 61, 67, 68, 70, 71, 72, 78, 79, 81, 82, 83, 85, 86, 88, 89, 90, 93, 95, 96, 102, 104, 105, 108, 109, 113, 114, 115, 116, 128, 129, 130, 131, 132, 134, 135, 138, 141, 142, 147, 150, 151, 152, 154, 157, 161, 162, 163, 164, 176, 179, 180, 181, 184, 186, 188, 190, 196, 198, 200, 202, 214, 219, 226, 238, 255, 257, 258, 259, 260, 262, 265, 271, 281, 282, 289, 303, 304, 312, 320, 326, 331, 334, 337, 338, 340, 344, 345, 346, 347, 351, 352, 354, 357, 358, 361, 363, 367, 368, 369, 371, 372, 381, 384, 385, 386, 387, 388, 390, 391, 392, 393, 394, 395, 396, 397, 398, 399, 401, 402, 403, 404, 406, 407, 408, 409, 410, 411, 412, 413, 414, 415, 416, 429, 430, 433, 440, 455, 456, 463, 466, 488, 497, 502, 515, 541, 548, 549, 551, 552, 559, 562, 563, 566, 573, 574, 575, 576, 577, 579, 580, 581, 582, 583, 585, 586, 587, 589, 590, 592
Stolipin, 309, 319, 587
Strahov, 307, 308, 309, 311
Su Çao-çeng, 120, 588
Suhanov, 217, 588
Sun Yat-sen, 20, 23, 28, 33, 38, 39, 46, 52, 65, 84, 149, 190, 194, 196, 224, 241, 261, 287, 292, 320, 333, 334, 387, 495, 543, 553, 554, 555, 576, 577, 578, 580, 583, 587, 588, 590, 591
Sun Yat-sen Üniversitesi, 292, 320, 577, 583
Sung Çe-yuan, 503
sürekli devrim, 212, 214, 236, 237, 239, 244, 280, 307, 321, 325, 344, 347, 429, 431, 438, 542
Şanghay darbesi, 213, 338, 387, 393, 401, 590
Şih-yueh şe, 365, 374, 581
Şulgin, 226
Tai Çi-tao, 72, 73, 74, 554, 555, 588, 591
Taiping isyanı, 455
Tan Ping-şan, 79, 80, 81, 87, 89, 120, 158, 281, 293, 399, 405, 406, 501, 588
Tan Yen-kai, 558
Tang Şeng-çih, 95, 178, 195, 385, 559, 567, 588
tarım devrimi, 64, 97, 111, 112, 151, 155, 157, 158, 167, 168, 177, 189, 198, 204, 205, 209, 211, 217, 232, 233, 235, 237, 239, 241, 242, 246, 267, 285, 300, 301, 326, 368, 397, 421, 437, 485, 500, 502, 540, 546
tarım programı, 95, 110, 501
TASS, 165, 167, 169, 170, 588
Taşnaklar, 589
tek parti diktatörlüğü, 38, 57, 65
tek ülkede sosyalizm, 36, 106, 255, 256, 342
Teng Yen-ta, 303, 406, 501
Termidor, 589
Thalmann, 589
The Militant, 589
Thomas, 103, 104, 122, 589
Tomski, 100, 589
toprak sahipleri, 37, 76, 80, 95, 96, 111, 112, 158, 188, 189, 191, 212, 305, 307, 376, 476, 560, 564
Treint, 198, 589
Trud, 17, 589
Trudovikler, 589
TUC, 25, 98, 100, 136, 190, 576, 579, 585, 591
tuçün, 560, 589
Ulusal Devrimci Ordu, 37, 64, 580, 592
Ulusal Kurtuluş Birliği, 502, 503, 504
ulusal meclis, 22, 298, 299, 300, 301, 307, 309, 311, 313, 314, 374, 375, 377, 380, 439, 441, 492, 493, 494, 496, 568
ulusal sorun, 11, 228, 237, 356, 480
ulusal-demokratik devrim, 44

Uluslararası Sol Muhalefet, 381, 382, 419, 421, 435, 445, 470, 490, 577, 587
Urbahns, 371, 404, 578, 583, 589
Ustriyalov, 161, 162, 589
Uzun Yürüyüş, 492, 501, 576, 577, 578, 579, 582
Üçüncü Dönem, 361
Üçüncü Duma, 277, 332
Üçüncü Parti, 1, 190, 303, 315, 319, 374, 406, 411, 440, 441, 476, 499, 501, 588
üretici güçler, 51, 72, 76, 125, 254, 294, 319
Vandervelde, 33, 590
Vitte, 590
Voitinski, 577, 590
Voroşilov, 5, 68, 177, 178, 355, 389, 590
Vuyoviç, 135, 138, 140, 147, 175, 195, 198, 399, 590
Wang Çing-wei, 55, 60, 84, 90, 117, 118, 119, 137, 158, 168, 170, 178, 184, 188, 189, 190, 192, 197, 198, 205, 230, 231, 234, 235, 301, 319, 326, 339, 385, 393, 396, 398, 433, 558, 559, 561, 567, 576, 590, 591
Wang Jo-fei, 320
Wang Ming, 458, 484, 485, 487, 577, 590
Warski-Warszawski, 590
Whampoa Askeri Akademisi, 452, 454, 576, 577, 591
Wilson, 104, 224, 509, 591
Witte, 512
Wo-men-ti-hua, 365, 380
Wu Pei-fu, 11, 12
Wu-çan-çe şe, 365
Wuhan hükümeti, 87, 88, 95, 108, 109, 112, 114, 118, 157, 158, 170, 175, 190, 196, 198, 208, 213, 245, 285, 385, 390, 393, 394, 397, 399, 406, 501, 558
Wuhan Kuomintangı, 55, 120
Yang Yin, 572
yarı-sömürge, 72, 223, 228, 238, 296, 308, 315, 326, 352, 519, 520, 524, 528, 535
Yeh Ting, 182, 184, 186, 190, 194, 195, 245, 246, 281, 285, 322, 323, 362, 369, 591
Yoffe, 591
yurtseverlik, 488, 520
yüan, 334
Zai Ho-sen, 553, 572
Zetkin, 286, 591
Ziang Ying, 569
Ziang-tao çou-pao, 584, 591
Zinovyev, 1, 5, 59, 102, 105, 116, 128, 130, 131, 132, 135, 137, 138, 141, 142, 150, 151, 153, 161, 163, 173, 175, 176, 180, 200, 202, 204, 207, 214, 306, 307, 329, 358, 361, 416, 434, 551, 574, 575, 579, 582, 586, 587, 590, 591
Zou Tao-fen, 504
Zü Ke-ziang, 592

Lev Troçki

LENİN'DEN SONRA ÜÇÜNCÜ ENTERNASYONAL

Çeviren:
UFUK DEMİRSOY

Teori ve Tarih Dizisi: 1

Eğer tarihsel süreç, bazı ülkelerin yalnızca eşitsiz değil, ama aynı zamanda birbirlerinden bağımsız olarak, birbirlerinden yalıtık gelişmesi şeklinde işleseydi, o zaman eşitsiz gelişme yasasından tek bir kapitalist ülkede sosyalizmi inşa etme imkânı şüphesiz çıkardı...
Taslağın teorik hatası, onun, eşitsiz gelişme yasasının ima etmediği ve edemeyeceği bir şeyi bu yasadan çıkarmaya çalışmasında yatmaktadır. Çeşitli ülkelerin eşitsiz ya da düzensiz gelişmesi, bu ülkeler arasındaki giderek artan ekonomik bağları ve karşılıklı bağımlılığı sürekli olarak bozar, fakat hiçbir durumda yok etmez. O ülkeler ki, dört yıllık iğrenç katliamdan sonra, hemen ertesi günü birbirleriyle kömür, ekmek, yağ, pudra ve pantolon askısı mübadele etmek zorunda kalmışlardır. Bu noktada taslak, sorunu, sanki tarihsel gelişme yalnızca düzensiz sıçramalar temelinde ilerliyormuşçasına koymakta, bu sıçramalara yol açan ve bunların üzerinde gerçekleştiği ekonomik temel, taslağın yazarları tarafından ya tümüyle konu dışı bırakılmakta ya da zorlamayla ortadan kaldırılmaktadır. Bunu yalnızca, savunulması mümkün olmayan tek ülkede sosyalizm teorisini savunma gayesiyle yapıyorlar.

ÇİN ÜZERİNE

Lev Troçki

Fakat yine de Çin Kızıl ordularının başındakiler Komünistler değil midir? Bunun kendisi, köylü müfrezeleri ile işçi örgütleri arasındaki çatışma olasılığını ortadan kaldırmaz mı? Hayır, bu söz konusu olasılığı dışlamaz. Tekil Komünistlerin köylü ordularının liderliğinde bulunmaları olgusu hiçbir şekilde bu orduların toplumsal karakterini dönüştürmez, hatta onların Komünist liderleri kesin bir proleter damga taşısalar bile. Peki Çin'de meselenin durumu nedir?

... Kent proletaryası zeminine sıkıca dayanan bir Komünist Partinin, işçiler aracılığıyla bir köylü savaşına önderlik etmeye çalışmasıyla; gerçekten Komünist olan ya da yalnızca bu ismi almış olan birkaç bin ve hatta birkaç on bin devrimcinin, proletaryanın ciddi bir desteğine sahip olmaksızın bir köylü savaşının liderliğini ele almaları tümüyle farklı şeylerdir. Çin'deki durum tam da bu ikincisidir.

... Çin'de, bileşimi itibarıyla köylü ve liderliği itibarıyla küçük-burjuva olan ordu ile işçiler arasındaki çatışmaların nedenleri ve temelleri yalnızca ortadan kalkmamış değildir, tersine tüm koşullar, bu çatışma olasılığını büyük ölçüde arttıracak ve hatta bunu kaçınılmaz kılacak türdendir.

Tarih Bilinci Yayınları
Teori ve Tarih Dizisi: 2

ISBN 975-8517-01-5
9 789758 517015